

MAESTRUL
1. 1. 1. X

ROBERTO BOLAÑO
Detectivii sălbatici

O scrioare de dragoste adresată generației mele – Roberto Bolaño

Roberto Bolaño

DETECTIVII

SĂLBATICI

Traducere din limba spaniolă și note de
DAN MUNTEANU COLÁN

LEDA
GRUPUL EDITORIAL CORINT

Pe data de 2 noiembrie 1998, un juriu format din Salvador Clotas, Juan Cueto, Paloma Díaz-Mas, Luis Goytisolo, Esther Tusquets și editorul Jorge Herralde a acordat, în unanimitate, cel de-al XVI-lea Premiu Herralde pentru Roman volumului *Detectivii sălbatici* de Roberto Bolaño.

*Pentru Carolina López și Lautaro Bolaño
în chip fericit asemănători.*

— Vreți să salvați Mexicul? Vreți ca Isus Cristos să ne fie rege?

— Nu.

- Malcolm Lowry

I. MEXICANI PIERDUȚI ÎN MEXIC (1975)

2 noiembrie

Am fost invitat în mod cordial să fac parte din realismul visceral. Bineînțeles, am acceptat. Nu a fost nicio ceremonie de inițiere. Mai bine.

3 noiembrie

Nu știu foarte bine în ce constă realismul visceral. Am șaptesprezece ani, mă numesc Juan García Madero, sunt student în primul semestru la Drept. Eu nu voiam să studiez Dreptul, ci Literale, dar unchiul meu a insistat și până la urmă am cedat. Sunt orfan. O să fiu avocat. Asta le-am spus unchiului și mătușii mele și apoi m-am încuiat în camera mea și am plâns toată noaptea. Sau cel puțin o bună parte de noapte. Pe urmă, cu aparentă resemnare, am intrat la glorioasa Facultate de Drept, dar după o lună m-am înscris la atelierul de poezie condus de Julio César Álamo, la Facultatea de Litere și Filosofie, și astfel i-am cunoscut pe realiștii viscerali sau viscerealiștii sau chiar vicerealiștii cum le place să își spună uneori. Până atunci fusesem la atelier de patru ori și niciodată nu se petrecuse nimic, ceea ce e un fel de a vorbi, fiindcă dacă stai să te gândești mereu se petrecea câte ceva: citeam poezii și Álamo, în funcție de dispoziție, le lăuda sau le desființa; citea cineva, Álamo critica, citea altcineva, Álamo critica, iar mai citea unul, Álamo critica. Uneori Álamo se plictisea și ne cerea nouă (celor care nu citeam în momentul acela) să criticăm și noi, și atunci noi criticam și Álamo se apuca să citească ziarul.

Metoda era perfectă pentru ca nimeni să nu fie prieten cu nimeni sau ca prietenii să se cimenteze într-o atmosferă maladivă și de ranchiună.

Pe de altă parte nu pot spune că Álamo era un critic bun, cu toate

că vorbea mereu de critică. Acum cred că vorbea ca să vorbească. Știa ce este o perifrază, nu foarte bine, dar știa. Dar nu știa ce este un pentapod (care, cum știe toată lumea, în metrica clasică este un sistem de cinci picioare), și nu știa nici ce este un nicarheu (care este un vers asemănător cu falaicul), nici ce este un tetrastih (care este o strofă de patru versuri). De unde știu că nu le știa? Pentru că am comis eroarea, în prima zi de atelier, să-l întreb. Nu știu ce naiba mi-a venit. Unicul poet mexican care știe pe dinafară chestiile astea este Octavio Paz (marele nostru dușman), restul habar n-au, cel puțin așa mi-a spus Ulises Lima la câteva minute după ce m-am alăturat și am fost acceptat prieteneste în rândurile realismului visceral.

A-i pune acele întrebări lui Álamo a fost, cum mi-am dat seama curând, o dovadă a lipsei mele de tact. La început am crezut că zâmbetul pe care mi-l adresa se datora admirației. Pe urmă mi-am dat seama că era mai degrabă dispreț. Poeții mexicani (presupun că poeții în general) te detestă când le amintești de ignoranța lor. Dar eu nu m-am lăsat intimidat și după ce mi-a făcut praf două poeme la a doua ședință la care asistam, l-am întrebat dacă știe ce este un *rispetto*. Álamo a crezut că îi cer *respect* pentru poeziile mele și s-a lansat într-un discurs despre critica obiectivă (ca să nu-și piardă obiceiul), ce este un teren minat pe care trebuie să-l traverseze orice tânăr poet, etcetera, dar nu l-am lăsat să continue și după ce i-am explicat că niciodată în scurta mea viață nu cerusem respect pentru creațiile mele i-am pus aceeași întrebare, încercând de data asta să o formulez cât mai clar posibil.

— Nu-mi veni cu căcănării, García Madero, a spus Álamo.

— Un *rispetto*, iubite maestre, este un tip de poezie lirică, de dragoste, ca să fim mai exacti, asemănătoare cu un *strambotto*, care are șase sau opt endecasilabi, primii patru în formă de catren ab/ab și următorii împerecheați. De exemplu... și mă și pregăteam să-i dau unul sau două exemple când Álamo s-a ridicat dintr-un salt și a pus

capăt discuției.

Ce s-a întâmplat după aceea este neclar (deși eu am memorie bună); îmi amintesc râsul lui Álamo și râsetele celor patru sau cinci colegi de atelier, distrându-se probabil cu vreo glumă pe socoteala mea.

Altul în locul meu n-ar mai fi călcat pe la atelier, dar în ciuda nefastelor mele amintiri (sau lipsei amintirilor, în cazul de față la fel de nefastă sau mai nefastă chiar decât memorizarea mnemotehnică a acelor), săptămâna următoare eram prezent, punctual ca întotdeauna.

Cred că m-am întors împins de destin. Era a cincea mea ședință la atelierul lui Álamo (dar ar fi putut fi la fel de bine a opta sau a noua, în ultimul timp am observat că timpul se contractă sau se dilată cum vrea el) și tensiunea, curentul alternativ al tragediei se simțea în aer fără ca nimeni să reușească să explice cărei cauze i se datora. În primul rând, eram toți, cei șapte ucenici de poet înscriși de la început, ceva ce nu se mai întâmplase în ședințele precedente. Eram de asemenea nervoși. Însuși Álamo, de obicei foarte liniștit, nu era în apele lui. Pentru o clipă m-am gândit că poate avusese loc asasinarea decanului facultății, răpirea vreunui profesor de la Filosofie sau ceva de genul ăsta. Dar nu se întâmplase nimic din toate astea și adevărul este că nimeni nu avea motive să fie nervos. Dar poezia (adevărata poezie) este așa; se face presimțită, plutește în aer, asemenea cutremurelor pe care se zice că le presimt unele animale dotate în mod special pentru asta. (Aceste animale sunt șerpii, viermii, șobolanii și unele păsări.) Ce s-a petrecut în continuare a fost neașteptat dar având ceva ce cu riscul de a fi mitocan îndrăznesc să calific drept minunat. Au venit doi poeți real visceral iști și Álamo ni i-a prezentat, fără chef, deși îl cunoștea personal doar pe unul dintre ei, pe celălalt îl știa din auzite sau i se părea cunoscut numele sau cineva îi vorbise de el, dar ni l-a

prezentat.

Nu știu ce făceau acolo. Vizita părea în mod clar de natură beligerantă, deși nu lipsită de o nuanță propagandistică și de prozelitism. La început, real visceraliștii au păstrat tăcerea și au fost rezervați. Álamo, la rândul lui, a adoptat o postură diplomatică, ușor ironică, de așteptare a evenimentelor, dar puțin câte puțin, în fața timidității străinilor, a prins curaj și după o jumătate de oră atelierul era același dintotdeauna. Atunci a început bătălia. Real visceraliștii au pus sub semnul întrebării sistemul critic practicat de Álamo; acesta, la rândul lui, i-a acuzat pe real visceraliști că sunt suprarealiști de două parale și falși marxiști, fiind sprijinit în acest atac de cinci membri ai atelierului, adică de toți cu excepția unui tip foarte slab care avea întotdeauna la el o carte de Lewis Carroll și nu vorbea aproape niciodată, și a mea, atitudine ce, sincer să fiu, m-a surprins, căci cei ce îl apărau cu atâta ardoare pe Álamo erau aceiași care acceptau cu stoicism criticile lui implacabile și acum se arătau (lucru ce mi s-a părut surprinzător) cei mai fideli apărători ai săi. În acea clipă m-am decis să-mi aduc și eu mica mea contribuție și l-am acuzat pe Álamo că habar n-are ce este un *rispetto*; real visceraliștii au recunoscut în mod public că nici ei nu știu ce este dar observația mea li s-a părut pertinentă și așa au afirmat; unul dintre ei m-a întrebat ce vârstă am, eu i-am spus că am șaptesprezece ani și am încercat să mai explic o dată ce este un *rispetto*; Álamo era roșu de furie; membrii atelierului m-au acuzat de pedanterie (unul dintre ei a spus că sunt academist); real visceralii mi-au luat apărarea; și odată lansat, i-am întrebat pe Álamo și pe cei din atelier în general dacă își aduc aminte măcar ce este un nicarheu sau un tetrastih. Și nimeni n-a știut să răspundă.

Discuția nu a degenerat, așa cum mă așteptam, într-o cotonogeață generală. Trebuie să recunosc că m-ar fi încântat. Și cu toate că unul dintre membrii atelierului i-a promis lui Ulises Lima că într-o zi o

să-i stâlcească mutra, până la urmă nu s-a întâmplat nimic, vreau să spun nimic violent, deși eu am reacționat la amenințare (care, repet, nu era la adresa mea), asigurându-l pe cel ce ne amenințase că sunt totalmente la dispoziția lui în orice loc din campus, în ziua și la ora pe care le dorește.

Sfârșitul întâlnirii a fost surprinzător. Álamo l-a sfidat pe Ulises Lima să citească un poem de-al său. Acesta nu s-a lăsat rugat și a scos dintr-un buzunar al gecii niște hârtii murdare și cocoloșite. Ce nasol, mi-am zis, fraierul ăsta s-a băgat singur în gura lupului. Cred că am închis ochii de rușine pentru el. Vreme este să reciti poezii și vreme este să boxezi. Pentru mine, acum era aceasta din urmă. Am închis ochii, cum am mai spus, și l-am auzit pe Lima dregându-și glasul. Am auzit tăcerea (dacă asta este posibil, deși mă îndoiesc) cam neplăcută ce se făcuse în jurul lui. Și în sfârșit i-am auzit vocea citind cel mai bun poem pe care îl auzisem vreodată. Apoi Arturo Belano s-a ridicat și a spus că sunt în căutare de poeți dispuși să colaboreze la revista pe care real visceraliștii aveau intenția s-o publice. Tuturor le-ar fi plăcut să se înscrie, dar după discuția avută se simțeau cam rușinați și nimeni n-a deschis gura. Când s-a terminat atelierul (mai târziu decât de obicei), m-am dus cu ei până la stația de autobuz. Era prea târziu. Nu mai trecea niciunul, așa că am decis să luăm împreună un maxi-taxi până la Reforma și de acolo am mers pe jos până la un bar de pe strada Bucureli unde am stat până târziu și am vorbit despre poezie.

Nu mi-a rămas nimic clar. Numele grupului este într-un fel o glumă și într-un fel este ceva totalmente serios. Cred că în urmă cu mulți ani a existat un grup avangardist mexican numit real visceraliștii, dar nu știu dacă erau scriitori sau pictori sau ziariști sau revoluționari. Au fost activi, nici asta nu știu sigur, în anii douăzeci sau treizeci. Bineînțeles că nu auzisem niciodată de acest grup, dar asta se datorează ignoranței mele în materie de literatură (toate

cărțile din lume așteaptă să fie citite). După părerea lui Arturo Belano, real visceraliștii au dispărut în deșertul Sonora. Pe urmă au pomenit de una Cesárea Tinajero sau Tinaja, nu țin minte, cred că în momentele acelea discutam în gura mare cu un chelner pe tema unor sticle de bere, și au vorbit despre *Poeziile* contelui de Lautréamont, ceva din *Poezii* legat de acea Tinajero, și apoi Lima a făcut o afirmație misterioasă. După părerea lui, actualii real visceraliști mergeau înapoi. Cum înapoi? am întrebat.

— Cu spatele, privind spre un punct dar îndepărtându-se de el, în linie dreaptă spre necunoscut.

Am spus că mi se pare perfect să mergi în felul acela, deși de fapt n-am priceput nimic. Dacă te gândești bine, e cel mai rău fel de a merge.

Mai târziu au venit alți poeți, unii real visceraliști, alții nu, și hărmălaia a devenit imposibilă. Pentru o clipă am crezut că Belano și Lima au uitat de mine, ocupați să stea de vorbă cu oricare personaj excentric ce se apropia de masa noastră, dar când a început să se lumineze de ziuă m-au întrebat dacă vreau să fac parte din bandă. N-au spus „grup” sau „mișcare”, au spus bandă și asta mi-a plăcut. Bineînțeles că am spus da. A fost foarte simplu. Unul dintre ei, Belano, mi-a strâns mâna, a spus că de-acum sunt unul de-al lor și pe urmă am cântat un cântec popular mexican. Asta a fost tot. În cântec se vorbea despre satele pierdute din nord și de ochii unei femei. Înainte de-a începe să vârs pe stradă, i-am întrebat dacă aceia erau ochii Cesáreei Tinajero. Belano și Lima s-au uitat la mine și au spus că sunt fără îndoială un real visceralist și că împreună o să schimbăm poezia latinoamericană. La șase dimineața am luat alt maxi-taxi, de data asta singur, care m-a dus până în cartierul Lindavista, unde locuiesc. Azi nu m-am dus la facultate. Mi-am petrecut toată ziua închis în camera mea scriind poezii.

4 noiembrie

M-am întors la barul de pe strada Bucareli dar real visceraliștii nu au apărut. Cât timp i-am așteptat am citit și am scris. Obişnuirii barului, un grup de bețivi tăcuți și mai curând patibulari, nu și-au dezlipit ochii de la mine.

Rezultatul a cinci ore de așteptare: patru beri, patru tequila¹, o porție de turtițe din care am mâncat jumătate (erau pe jumătate mucegăite), lectura completă a ultimului volum de poezii al lui Álamo (pe care îl adusesem intenționat ca să-mi bat joc de el cu noii mei prieteni), șapte texte scrise în stilul lui Ulises Lima (primul despre turtițele care miroseau a mort, al doilea despre universitate: o vedeam la pământ, al treilea despre universitate: alergam gol printr-o mulțime de fantome, al patrulea despre luna în DF², al cincilea despre un cântăreț mort, al șaselea despre o societate secretă care trăia sub canalele de scurgere din Chapultepec, și al șaptelea despre o carte pierdută și despre prietenie) sau mai exact în stilul singurului poem de Ulises Lima pe care îl cunosc și pe care nu l-am citit dar l-am ascultat, cu o senzație fizică și spirituală de singurătate.

Doi bețivi au încercat să se ia de mine dar în ciuda vârstei mele sunt destul de curajoși ca să mă înfrunt cu oricine. O chelneriță (se numește Brígida, după cum mi-a spus, și mai spunea că își amintește de mine din noaptea pe care am petrecut-o acolo cu Belano și Lima) m-a mângâiat pe cap. A fost o mângâiere ca din

1 Rachiou mexican distilat din seva agavei, produs inițial în localitatea Tequila din statul mexican Jalisco.

2 Districtul Federal (sp.), zona administrativ-teritorială în care se află capitala Mexicului.

întâmplare, în timp ce se ducea la altă masă. Pe urmă s-a așezat lângă mine câteva momente și mi-a dat de înțeles că am părut prea lung. Era simpatică dar am preferat să nu-i răspund. La trei dimineața m-am întors acasă. Real visceraliștii nu apăruseră. N-o să-i mai văd niciodată?

5 noiembrie

Fără vești de la prietenii mei. De două zile nu mă duc la facultate. Și n-am de gând să mă întorc nici la atelierul lui Álamo. În după-masa asta m-am dus iarăși la Encrucijada Veracruzana (barul de pe strada Bucareli) dar nici urmă de real visceraliști. E curios ce schimbări suferă un local de genul ăsta vizitat după-amiaza sau noaptea sau chiar dimineața. În după-masa asta localul părea mult mai jegos decât este în realitate. Personajele patibulare din timpul nopții încă nu fac act de prezență, clientela e, cum aș putea spune, fricoasă, mai transparentă, și mai pașnică. Trei slujbași de proastă calitate, probabil funcționari, complet beți, un vânzător de ouă de broască-țestoasă cu coșulețul gol, doi elevi de liceu, un domn cărunt așezat la o masă care mânca enchiladas³. Chelnerițele sunt și ele diferite. Pe cele trei de azi nu le cunoșteam deși una dintre ele s-a apropiat de mine și mi-a spus pe neașteptate: tu ești cu siguranță poetul. Afirmația m-a tulburat dar, trebuie să recunosc, m-a și măgulit.

— Așa e, domnișoară, sunt poet, dar dumneavoastră de unde știți asta?

— Brígida mi-a vorbit de tine.

Brígida, chelnerița!

— Și ce v-a spus? am zis fără să îndrăznesc încă s-o tutuiesc.

³ Turtă de mălai cu diferite umpluturi, picantă; mâncare tipic mexicană.

— Păi că scrii niște poezii foarte drăguțe.

— Asta n-are cum să știe. N-a citit niciodată nimic scris de mine, am spus îmbujorându-mă un pic dar tot mai satisfăcut de întorsătura pe care o lua conversația.

M-am gândit și că Brígida ar fi putut, *da*, să citească unele versuri de-ale mele; pe deasupra umărului meu! Asta nu mi-a mai plăcut la fel de mult.

Chelnerița (pe nume Rosario) m-a întrebat dacă îi pot face un serviciu. Ar fi trebuit să răspund „depinde”, cum mă învățase (până la extenuare) unchiu-meu, dar eu așa sunt și am zis dă-i drumul, despre ce e vorba.

— Mi-ar plăcea să-mi faci o poezie, a spus.

— S-a făcut. Zilele astea ți-o fac, i-am zis eu tutuind-o pentru prima oară și cum mă ambalaseam i-am cerut altă tequila.

— Ești invitatul meu, a spus ea. Dar îmi faci poezia acum.

Am încercat să-i explic că un poem nu se scrie bătând din palme.

— Și de ce atâta grabă?

Explicația pe care mi-a dat-o a fost cam vagă; se pare că era vorba de o promisiune pe care i-o făcuse Fecioarei din Guadalupe, ceva în legătură cu sănătatea cuiva, o rudă foarte iubită căreia îi duceau dorul și care dispăruse și apăruse din nou. Dar ce sens avea o poezie în toată tărășenia asta? O clipă m-am gândit că băusem prea mult, că nu mâncasem de mai multe ceasuri și că alcoolul și foamea mă rupseseră de realitate. Dar pe urmă mi-am zis că nu trebuie să-mi fac atâtea probleme. Una din premisele preconizate de realismul visceral pentru a scrie o poezie, dacă îmi amintesc bine (deși, ca să fiu sincer, n-aș pune mâna în foc) este deconectarea tranzitorie de un anumit tip de realitate. Oricum, adevărul este că la ora aceea erau puțini clienți în bar, așa că celelalte chelnerițe s-au apropiat de masa mea și acum mă aflam într-o poziție aparent inocentă (realmente inocentă) dar care oricărui spectator neavizat, unui polițist, de pildă,

nu i s-ar fi părut așa; un student pe scaun și trei femei în picioare lângă el, una dintre ele atingându-i umărul și brațul stâng cu șoldul drept și celelalte două cu coapsele lipite de marginea mesei (margine care cu siguranță va lăsa urme pe acele coapse), purtând o nevinovată conversație literară dar care, văzută de la intrare, putea părea orice altceva. De exemplu, un proxenet stând de vorbă cu pupilele sale. De exemplu, un student rezervat care nu se lasă sedus.

Am decis să tai în carne vie. M-am ridicat cum am putut, am plătit, i-am transmis călduroase salutări Brígidei și am plecat. Pe stradă soarele m-a orbit câteva secunde.

6 noiembrie

Nici azi nu m-am dus la facultate. M-am sculat devreme, am luat autobuzul pentru UNAM⁴, dar am coborât înainte și o bună parte a dimineații am hoinărit prin centru, întâi am intrat la Librăria din Pivniță și mi-am cumpărat o carte de Pierre Louÿs, pe urmă am traversat strada Juárez, mi-am cumpărat un sandvici cu șuncă și m-am dus să citesc și să mănânc așezat pe o bancă din parcul Alameda. Povestea lui Louÿs, dar mai ales ilustrațiile mi-au provocat o erecție de armăsar. Am încercat să mă ridic și să merg, dar cu sula în starea aceea era imposibil să fac un pas fără să atrag privirile și să provoc implicitul scandal nu doar al trecătoarelor ci al pietonilor în general. Așa că m-am așezat din nou, am închis cartea și mi-am scuturat firimiturile de pe geacă și pantaloni. Un timp m-am uitat la ceva ce mi s-a părut a fi o veveriță și care se deplasa în liniște pe ramurile unui copac. După zece minute (aproximativ) mi-am dat seama că nu era o veveriță ci un șobolan. Un șobolan enorm! Constatarea m-a

⁴ Universidad Nacional Autónoma de México (sp.), Universitatea Națională Autonomă din Mexic.

umplut de tristețe. Eu stăteam acolo, fără să mă pot mișca, și la douăzeci de metri, agățat bine de o creangă, un șobolan înfometat explorând în căutare de ouă de păsări sau de firimituri purtate de vânt în frunzișul copacilor (variantă mai puțin verosimilă) sau de cine știe ce altceva. Tristețea mi s-a urcat până în gât și mi s-a făcut greață. Înainte de a vomita m-am ridicat și am luat-o la fugă. După cinci minute de mers în pas rapid erecția dispăruse.

Seara m-am dus pe strada Corazón (paralelă cu strada mea) ca să văd un meci de fotbal. Jucătorii erau prietenii mei din copilărie, deși poate că a spune prieteni din copilărie este exagerat. Majoritatea sunt încă la liceu iar alții au abandonat studiile și lucrează cu părinții lor sau nu fac nimic. De când am intrat la universitate distanța care ne despărțea s-a mărit brusc și acum suntem de parcă venim de pe două planete diferite. I-am rugat să mă lase să joc. Luminile de pe strada Corazón nu sunt foarte bune și mingea de-abia se vedea. Pe lângă asta, la anumite intervale treceau mașini și trebuia să ne oprim din joc. Am încasat două lovituri de picior și o minge în față. Destul. O să mai citesc puțin din Pierre Louÿs și pe urmă o să sting lumina.

7 noiembrie

Ciudad de México are paisprezece milioane de locuitori. N-o să-i mai întâlnesc pe real visceraliști. N-o să mă mai duc nici la facultate și nici la atelierul lui Álamo. O să vedem cum mă descurc cu unchiile mei. Am terminat cartea lui Louÿs, *Afrodita*, și acum îi citesc pe poeții mexicani morți, viitorii mei colegi.

8 noiembrie

Am descoperit o poezie minunată. De autorul ei, Efrén Rebolledo

(1877-1929), nu mi s-a vorbit niciodată la orele de literatură. O transcriu:

Vampirul

*Negre și mari buclele tale au căzut
pe candidele-ți forme ca un râu,
și în torentu-ntunecat și încrețit arunc
aprinșii trandafiri de-al meu sărut.*

*În timp ce netezesc acele inele groase,
simt cum m-atinge mâna ta,
și-ușor și rece mă străbate-un lung fior
ce mă pătrunde adânc până la oase.*

*Privirea ta haotică și sumbră
sclipește când aude al meu suspin
eliberat din ființa mea cea mai profundă,*

*și-n timp ce eu agonizez, tu însetată,
te faci a fi un negru și-obstinat vampir
de sângele-mi arzând îndestulată.*

Prima dată când am citit-o (acum câteva ore) nu m-am putut stăpâni să nu mă încui în camera mea și să mă masturbez în timp ce o recitam o dată, de două, de trei, de zece sau chiar de cincisprezece ori, închipuindu-mi-o pe Rosario, chelnerița, în patru labe peste mine, cerându-mi să-i scriu o poezie pentru acea ființă iubită și dorită sau rugându-mă să o pironesc în pat cu pula mea fierbinte.

După ce m-am ușurat, am avut ocazia să meditez asupra poeziei.

„Torentu-ntunecat și încrețit” nu prezintă, cred, nicio îndoială în

privința interpretării. Nu se întâmplă același lucru cu primul vers al celei de a doua strofe: „În timp ce netezesc acele inele groase”, ce s-ar putea referi la „torentu-ntunecat și încrețit” întins sau descâlcit unul după altul, dar în care verbul „a netezi” ar putea ascunde un sens diferit.

Nici „acele inele groase” nu e foarte clar. Sunt cârlionții părului pubian, cârlionții de pe capul vampirului sau sunt *diversele* porți ale corpului omenesc? Pe scurt, face cu ea sex anal? Cred că lectura lui Pierre Louÿs încă mai gravitează în sufletul meu.

9 noiembrie

Am hotărât să mă duc din nou la Encrucijada Veracruzana, nu pentru că speram să-i găsesc pe real visceraliști ci ca să o mai văd o dată pe Rosario. Îi scrisesem o poezioară. Vorbesc în ea despre ochii ei și despre nesfârșita zare mexicană, de bisericile părăsite și de mirajul drumurilor ce conduc la frontieră. Nu știu de ce, cred că Rosario este din Veracruz sau din Tabasco, poate chiar din Yucatán. Mi-o fi spus ea. Poate că e doar imaginația mea. Încurcătura e creată poate de numele barului și Rosario nu e nici din Veracruz nici din Yucatán ci din DF. În orice caz, mi-am zis că niște versuri ce descriu meleaguri complet diferite de ale ei (în cazul în care este veracruzana, lucru de care sunt tot mai îndoie) ar fi mai promițătoare, cel puțin în privința intențiilor mele. Apoi se va întâmpla ce trebuie să se întâmple.

În dimineața asta am hoinărit prin zona La Villa, gândindu-mă la viața mea. Viitorul nu se prezenta foarte strălucit, mai ales dacă voi continua să lipsesc de la cursuri.

Dar ce mă îngrijorează cu adevărat este educația mea sexuală. Nu pot să-mi petrec viața luându-mi-o la labă. (Mă îngrijorează și educația mea poetică, dar e mai bine să nu te înfrunți cu două

probleme deodată.) Rosario o avea un iubit? Și dacă are un iubit, o fi un tip gelos și posesiv? E prea tânără ca să fie măritată, dar nu pot elimina nici această posibilitate. Cred că mă place, asta e evident.

10 noiembrie

Am dat de real visceraliști. Rosario e din Veracruz. Toți real visceraliștii mi-au dat respectivele lor adrese și eu le-am dat-o pe a mea. Întâlnirile au loc la cafeneaua Quito, pe Bucareli, ceva mai sus de Encrucijada, și acasă la María Font, în cartierul Condesa, sau în casa pictoriței Catalina O'Hara, în cartierul Coyoacán. (María Font, Catalina O'Hara, numele acestea trezesc ceva în mine, deși încă nu știu ce.) În rest totul s-a terminat bine, cu toate că era cât pe ce să fie o tragedie.

Lucrurile s-au petrecut în felul următor: am ajuns pe la opt seara la Encrucijada. Barul era plin și publicul nu putea fi mai mizerabil și mai îngrozitor. Într-un colț era chiar și un orb care cânta la acordeon și din gură. Dar nu m-am speriat și m-am proțăpît pe primul loc liber pe care l-am văzut la bar. Rosario nu era acolo. Am întrebat-o pe chelnerița care m-a servit și aceasta m-a făcut nestatornic, capricios și îngâmfat. Cu un zâmbet, trebuie să spun, ca și cum nu i s-ar fi părut că asta e foarte rău. Sincer să fiu, n-am înțeles ce voia să spună. Apoi am întrebat-o de unde este Rosario și mi-a spus că din Veracruz. Am întrebat-o și pe ea de unde este. Chiar din DF, a zis. Și tu? Eu sunt călărețul din Sonora, i-am trântit-o fără nicio legătură. De fapt n-am fost niciodată la Sonora. Ea a râs și am fi putut pălăvrăgi așa multă vreme, dar a trebuit să se ducă să se ocupe de o masă. Brígida, în schimb, era acolo și când ajunsesem la al doilea pahar de tequila s-a apropiat și m-a întrebat ce fac. Brígida este o femeie cu o față încruntată, melancolică, jiginită. Imaginea mea despre ea era diferită, dar atunci eram beat și acum nu. I-am răspuns

ce faci, Brígida, a trecut un car de vreme. Încercam să dau o impresie de dezinvoltură, chiar de veselie, deși nu pot spune că eram vesel. Brígida mi-a luat mâna și și-a dus-o la inimă. La început m-am speriat și prima mea intenție a fost să plec de la bar, poate să fug din cafenea, dar m-am stăpânit.

— O simți? a zis.

— Ce?

— Inima mea, dobitocule, nu simți cum bate?

Cu buricele degetelor am pipăit suprafața pe care mi-o oferea: bluza de in și sânii Brígidei strânși într-un sutien care am ghicit că este prea mic ca să-i țină. Dar nici urmă de bățai.

— Nu simt nimic, am spus cu un zâmbet.

— Inima mea, prostule, n-o auzi cum bate, nu simți că aproape plesnește?

— Nu aud nimic, iartă-mă.

— Cum să auzi cu mâna, idiotule, eu ți-am spus să simți. Degetele tale nu simt nimic?

— Adevărul e că... nu.

— Ai mâinile înghețate, a spus Brígida. Ce degete frumoase, se vede că nu a trebuit să muncești niciodată.

M-am simțit privit, studiat, sfredelit. Pe bețivanii patibulari aflați la bar îi interesase ultima observație a Brígidei. Pentru moment am preferat să nu mă înfrunt cu ei și am declarat că greșește, că bineînțeles că trebuie să muncesc ca să-mi plătesc studiile. Brígida îmi ținea acum mâna ca și cum mi-ar fi citit în palmă. Asta m-a interesat și nu mi-a mai păsat de eventualii spectatori.

— Nu fi escroc, a zis. Pe mine n-ai de ce să mă minți, te cunosc foarte bine. Ești băiețelul tatii, dar ai ambiții mari. Și ai noroc. O să ajungi unde îți propui. Deși văd aici că o să te rătăcești de mai multe ori, din vina ta, fiindcă nu știi ce vrei. Ai nevoie de un trup lângă tine la bine și la rău. Nu-i așa?

— Nu, e perfect, continuă, continuă.

— Nu aici, a spus Brígida. Labagiii ăștia bârfitori nu au de ce să afle care e soarta ta, n-am dreptate?

Pentru prima dată am îndrăznit să mă uit deschis în jur. Patru sau cinci bețivani groaznici urmăreau cu atenție vorbele Brígidei, unul chiar se uita anormal de fix la mâna mea, de parcă ar fi fost vorba de propria lui mână. Le-am surâs tuturor, ca nu cumva să se supere, dându-le de înțeles în felul acesta că nu am nimic de-a face cu asta. Brígida m-a ciupit de mână. Avea ochii sclipitori, ca și cum ar fi fost pe punctul de a începe o încăierare sau de a izbucni în plâns.

— Aici nu putem vorbi, vino.

Am văzut-o șușotind cu una dintre chelnerițe și apoi mi-a făcut un semn. Localul era plin și peste capetele clienților se înălța un nor de fum și melodia cântată la acordeon de orb. M-am uitat la ceas, era aproape douăsprezece, timpul parcă zboară, mi-am zis.

Am urmat-o.

Am intrat într-un soi de beci-debara îngust și lung unde se îngrămădeau lăzile cu sticle și cele necesare pentru curățenia barului (detergenți, măhuri, leșie, o ustensilă de cauciuc pentru spălat geamurile, o colecție de mănuși de plastic). În spate, o masă și două scaune. Brígida mi-a arătat unul. M-am așezat. Masa era rotundă și tăblia era acoperită de creștături și nume, majoritatea neinteligibile. Chelnerița a rămas în picioare, la câțiva centimetri de mine, vigilentă ca o zeiță sau ca o pasăre de pradă. Poate aștepta s-o invite să ia loc. Mișcat de timiditatea ei, asta am și făcut. Spre marea mea surpriză, mi s-a așezat pe genunchi. Era o postură incomodă și cu toate astea după câteva secunde am observat cu spaimă că natura mea, detașată de intelect, de suflet, ba chiar și de cele mai josnice dorințe, îmi întărea pula până la o limită greu de ascuns. Brígida și-a dat seama cu siguranță de starea mea fiindcă s-a ridicat și, după ce m-a privit de sus, mi-a propus o muie.

— Ce... am spus.

— O muie, vrei să ți-o iau la muie?

Am privit-o fără să înțeleg, deși adevărul asemenea unui înotător solitar și epuizat și-a deschis drum în marea neagră a ignoranței mele. Ea s-a uitat la mine. Avea ochii duri și nemișcați. Și o trăsătură ce o diferenția de toate ființele omenești pe care le cunoscusem până atunci: te privea întotdeauna (oriunde, în orice situație, indiferent ce s-ar fi întâmplat) în ochi. Privirea Brígidei, am decis atunci, putea fi de nesuportat.

— Nu știi ce vrei să spui, am zis.

— Să ți-o sug, iubitule.

N-am avut timp să răspund și poate a fost mai bine așa. Brígida, continuând să mă privească, a îngenuncheat, mi-a deschis fermoarul și și-a băgat pula mea în gură. Întâi capul, pe care l-a mușcat încet de câteva ori și oricât de ușoare au fost mușcăturile tot m-am îngrijorat și apoi tot penisul fără să dea semne că s-ar îneca. În același timp, cu mâna dreaptă mi-a mângâiat pântecul, stomacul și pieptul dându-mi la intervale regulate niște pumni de pe urma cărora mai am încă vânătăi. Durerea pe care o simțeam a făcut probabil și mai deosebită plăcerea dar în același timp mă împiedica să termin. Din când în când Brígida își ridică ochii de la ce făcea, fără să dea drumul însă membrului meu viril, și îmi căuta privirea. Atunci eu închideam ochii și recitam în gând versuri răzlețe din poezia „Vampirul” care mai târziu, când am memorat întâmplarea, s-a dovedit că nu erau deloc versuri răzlețe din poezia „Vampirul” ci un amestec diabolic de poezii de diverse origini, fraze profetice ale unchiului meu, amintiri din copilărie, chipuri de actrițe adorate în pubertate (fața Angélicăi María, de pilda, în alb și negru), peisaje ce se răsuceau ca purtate de un vârtej. La început am încercat să mă feresc de lovituri, dar văzând inutilitatea eforturilor mele, mi-am ocupat mâinile cu părul Brígidei (vopsit șaten-deschis și nu

foarte curat, cum am putut constata), și cu urechile ei, mici și cărnoase, deși de o duritate aproape anormală, de parcă n-ar fi avut niciun gram de carne sau de grăsime, numai cartilagiu, plastic, nu, metal puțin șlefuit, de care atârnav doi cercei rotunzi de argint fals.

Când deznodământul era iminent și eu, având în vedere că nu trebuia să gem, ridicam pumnii în aer și amenințam o ființă invizibilă ce se cățara pe pereții beciului, s-a deschis ușa brusc (dar fără zgomot), a apărut capul unei chelnerițe și din gura ei a ieșit o laconică avertizare:

— Șase.

Brígida și-a întrerupt imediat activitatea. S-a ridicat, m-a privit în ochi cu o expresie de durere și apoi, trăgându-mă de haină, m-a dus la o ușă pe care până atunci n-o văzusem.

— Pe curând, iubitul, a spus cu o voce mult mai răgușită decât de obicei în timp ce mă împingea în partea cealaltă.

Dintr-odată m-am trezit în veceul barului Encrucijada Veracruzana, o încăpere dreptunghiulară, lungă, strâmtă și lugubră.

Am făcut câțiva pași dezorientat, zăpăcit încă de viteza cu care se petrecuseră lucrurile. Mirosea a dezinfectant și pe jos era umed, în unele locuri erau băltoace. Lumina era slabă, ca să nu zic inexistentă. Între două chiuvete ciobite am văzut o oglindă; m-am privit cu coada ochiului; argintul viu mi-a răspuns cu o imagine care mi-a făcut părul măciucă. În liniște, încercând să nu plescăi pe jos pe unde curgea, am văzut în clipa aceea, un pârâiaș subțirel ce venea dintr-unul din closete, m-am apropiat iarăși de oglindă împins de curiozitate. Aceasta a reflectat o față cuneiformă, de culoare roșu-închis, perlată de sudoare. Am făcut un pas înapoi și am fost gata să cad. În unul dintre closete era cineva. L-am auzit bombănind, înjurând. Un bețivan mizerabil, fără îndoială. Atunci cineva m-a strigat pe nume:

— Poete García Madero.

Am văzut două umbre lângă pisoare. Erau învăluite într-un nor de fum. Doi curiști, m-am gândit, doi curiști care îmi știu numele?

— Poete García Madero, apropie-te, omule.

Cu toate că logica și prudența îmi spuneau să caut ieșirea și să plec fără întârziere de la Encrucijada, am făcut doi pași în direcția fumăraiei. Două perechi de ochi strălucitori, ca ai lupilor în mijlocul unei vijelii (licență poetică, fiindcă n-am văzut niciodată lupi, vijelii da, și nu se potrivesc prea bine cu norul de fum ce îi învăluia pe cei doi tipi) mă observau. I-am auzit râzând. Hi, hi, hi. Mirosea a marijuana. M-am liniștit.

— Poete García Madero, îți atârnă scula.

— Ce?

— Hi, hi, hi.

— Penisul... Atârnă.

Mi-am pipăit șlițul. Într-adevăr, din cauza grabei și a spaimei nu reușisem să-mi bag la loc scula. M-am înroșit, m-am gândit să-i înjur de mamă dar m-am stăpânit, mi-am netezit pantalonii și am făcut un pas spre ei. Mi s-au părut cunoscuți și am încercat să străpung întunericul ce îi înconjura și să le zăresc fețele. A fost în zadar.

Atunci o mână și apoi un braț s-au ivit din pâcla de fum ce îi proteja și mi-au oferit o țigară de marijuana.

— Nu fumez, am zis.

— E iarbă, poete Garda Madero. Golden Acapulco.

Am dat din cap în semn că nu.

— Nu-mi place, am zis.

Zgomotul ce venea din încăperea alăturată m-a speriat. Cineva ridica glasul. Un bărbat. Apoi cineva țipa. O femeie. Brígida. Mi-am imaginat că proprietarul barului o bate și am vrut să mă duc s-o apăr, deși adevărul este că nu-mi păsa prea mult de Brígida (în realitate nu-mi păsa deloc). Când eram pe punctul să mă întorc în beci m-au reținut mâinile celor doi necunoscuți. Atunci am văzut

ieșind chipurile lor din rotocoalele de fum. Erau Ulises Lima și Arturo Belano.

Am oftat ușurat, aproape am aplaudat, le-am spus că i-am căutat multe zile și apoi am mai făcut o încercare de a mă duce s-o ajut pe femeia care țipa, dar nu m-au lăsat.

— Nu-ți crea probleme, ăștia doi sunt întotdeauna așa, a spus Belano.

— Care doi?

— Chelnerița și patronul.

— Dar o bate, am zis, și, într-adevăr, pocnetul palmelor se auzea clar acum. Nu putem permite așa ceva.

— Ah, ce ți-e cu poetul García Madero, a spus Ulises Lima.

— Nu putem permite, dar uneori zgomotele sunt înșelătoare. Ascultă-mă și ai încredere în mine, a zis Belano.

Am avut impresia că știau multe lucruri despre Encrucijada și așa fi vrut să le pun câteva întrebări despre asta, dar n-am făcut-o ca să nu par indiscret.

Când am ieșit de la toaletă lumina barului mi-a rănit ochii. Toată lumea vorbea strigând. Unii dansau pe melodia orbului, un bolero sau așa mi s-a părut, care vorbea de o iubire disperată, o iubire pe care anii n-o puteau domoli, dar o făceau mai nedemnă, mai josnică, mai cumplită. Lima și Belano aveau câte trei cărți fiecare și păreau studenți ca mine. Înainte de a pleca ne-am apropiat de bar, cot la cot, am comandat trei tequila pe care le-am băut dintr-o înghițitură și apoi am ieșit râzând pe stradă. Când am ieșit de la Encrucijada m-am uitat în spate pentru ultima dată cu vana speranță că o s-o văd apărând pe Brígida în ușa beciului, dar n-am văzut-o.

Cărțile lui Ulises Lima erau:

Manifeste électrique aux paupières de jupes, de Michel Bulteau, Matthieu Messagier, Jean-Jacques Faussot, Jean-Jacques N'Guyen That, Gyl Bert-Ram-Soutrenom F.M., printre alți poeți ai Mișcării

Electrice, pairii noștri de Franța.

Sang de satin, de Michel Bulteau.

Nord d'été naïtre opaque, de Matthieu Messagier.

Cărțile lui Arturo Belano erau:

Le parfait criminel, de Alain Jouffroy.

Le pays où tout est permis, de Sophie Podolski.

Cent mille milliards de poèmes, de Raymond Queneau. (Aceasta din urmă era fotocopiată și marginile orizontale ale fotocopiilor precum și uzura tipică a unei cărți folosite excesiv o transformau într-un soi de uluită floare de hârtie, cu petalele îndreptate spre cele patru puncte cardinale.)

Mai târziu ne-am întâlnit cu Ernesto San Epifanio, care avea și el trei cărți. L-am rugat să mă lase să notez titlurile. Acestea erau:

Little Johnny's Confession, de Brian Patten.

Tonight at Noon, de Adrian Henri.

*The Lost Fire Brigade*⁵, de Spike Hawkins.

11 noiembrie

Ulises Lima locuiește într-o cameră la ultimul etaj pe strada Anáhuac, aproape de bulevardul Insurgentes. Odaia este mică, trei metri lungime pe doi și jumătate lățime și cărțile sunt îngrămădite peste tot. Pe unica fereastră, cât un hublou de mică, se văd terasele vecine unde, după cum spune Ulises că povestește Monsiváis, se mai practică sacrificii umane. În cameră e doar o saltea pe jos, pe care Lima o strânge sul peste zi sau când primește musafiri și o

⁵ *Manifestul electric cu pleoape de fuste*, *Sânge de satin*, *Nord de vară naștere opacă*, *Criminalul perfect*, *Țara unde totul este permis*, *O sută de mii de miliarde de poeme* (în fr., în orig.), *Mărturisirile micului Johnny*, *În noaptea asta la amiază*, *Ultimul corp de pompieri* (în engl., în orig.).

folosește ca sofa; mai e și o măsuța minusculă a cărei suprafață este ocupată în întregime de mașina lui de scris și un singur scaun. Cine vine în vizită, evident, trebuie să se așeze pe saltea sau pe jos sau să rămână în picioare. Astăzi eram cinci: Lima, Belano, Rafael Barrios și Jacinto Requena, și pe scaun s-a așezat Belano, iar pe saltea Barrios și Requena. Lima a stat în picioare tot timpul (plimbându-se chiar prin cameră) și eu m-am așezat pe jos.

Am vorbit de poezie. Nimeni n-a citit nicio poezie de-a mea și totuși mă tratează ca pe un real visceralist. Camaraderia este spontană și magnifică!

În jur de nouă seara a apărut Felipe Müller, care are optsprezece ani și prin urmare, până la ivirea mea, *era* cel mai tânăr din grup. Pe urmă ne-am dus toți să mâncăm la o cafenea chinezească și am stat până la trei dimineața plimbându-ne și vorbind de literatură. Am fost totalmente de acord cu toții că poezia mexicană trebuie să se schimbe. Situația noastră (după cum mi s-a părut că înțeleg) este imposibilă, între imperiul lui Octavio Paz și imperiul lui Pablo Neruda. Adică, între ciocan și nicovală.

I-am întrebat de unde pot cumpăra cărțile pe care le-am văzut la ei seara trecută. Răspunsul nu m-a surprins: le furau de la Librăria Franceză din Zona Rosa și de la Librăria Baudelaire, de pe strada General Martínez, aproape de strada Horacio, în Polanco. Am vrut să aflu ceva și despre autori și toți (ce citește un real visceralist citesc imediat și ceilalți) m-au informat despre viața și operele electricilor, ale lui Raymond Queneau, ale Sophiei Podolski, ale lui Alain Jouffroy.

Felipe Müller m-a întrebat, poate nițel băut, dacă știu franceză. I-am răspuns că pot să mă descurc cu un dicționar. Mai târziu i-am pus aceeași întrebare. Da' tu știi franceză, frate? Răspunsul a fost negativ.

12 noiembrie

Întâlnire la cafeneaua Quito cu Jacinto Requena, Rafael Barrios și Pancho Rodríguez. Pe la nouă seara i-am văzut că vin și le-am făcut un semn de la masa mea unde petrecusem vreo trei ore investite cu folos în a scrie și a citi. Îi sunt prezentat lui Pancho Rodríguez. E la fel de scund ca Barrios, dar cu o față de copil de doisprezece ani, deși în realitate are douăzeci și doi. Aproape siliți, am simpatizat. Pancho Rodríguez vorbește ca o moară neferecată. Mulțumită lui am aflat că înainte de sosirea lui Belano și Müller (care au apărut în DF după lovitura de stat dată de Pinochet și prin urmare nu fac parte din grupul inițial), Ulises Lima scosese o revistă cu versuri de María Font, Angélica Font, Laura Damián, de Barrios, San Epifanio, de un oarecare Marcelo Robles (de care n-am auzit vorbindu-se) și de frații Rodríguez, Pancho și Moctezuma. După părerea lui Pancho, unul dintre cei doi cei mai buni poeți mexicani tineri este el, celălalt este Ulises Lima, pe care îl consideră cel mai bun prieten al său. Revista (două numere, ambele publicate în 1974) se numea *Lee Harvey Oswald* și a fost finanțată în totalitate de Lima. Requena (care încă nu făcea parte din grup) și Barrios au confirmat spusele lui Pancho Rodríguez. Acolo se afla sămânța realismului visceral, zice Barrios. Pancho Rodríguez nu este de aceeași părere. După el, *Lee Harvey Oswald* ar fi trebuit să continue, au întrerupt-o exact în cel mai bun moment, când lumea începea să ne cunoască, spune. Care lume? Păi, ceilalți poeți, bineînțeles, studenții de la Litere și Filosofie, fetele care scriau versuri și se duceau săptămânal la cele o sută de ateliere de poezie deschise ca florile în DF. Barrios și Requena nu sunt de acord, deși vorbesc cu nostalgie despre revistă.

— Sunt multe poetese?

— Poetese sună cam nasol, a zis Pancho.

— Li se spune poete, a spus Barrios.

— Dar sunt multe?

— Ca niciodată în istoria Mexicului, a zis Pancho. Ridici o piatră și dai de o fată care scrie chestiile ei.

— Și cum a fost în stare Lima să finanțeze el singur revista *Lee Harvey Oswald*? am întrebat.

Mi s-a părut prudent să nu insist pentru moment asupra subiectului poetese.

— Ah, poete García Madero, un tip ca Ulises Lima e în stare să facă orice pentru poezie, a zis Barrios cu un aer visător.

Pe urmă am vorbit despre numele revistei, care mie mi s-a părut genial.

— Să vedem dacă am înțeles. Poeții, după părerea lui Ulises Lima, sunt ca Lee Harvey Oswald? E așa?

— Mai mult sau mai puțin, a spus Pancho Rodríguez. Eu i-am sugerat să-i pună numele *Los bastardos de Sor Juana*, că sună mai mexican, dar fratele nostru se dă în vânt după povești cu yankei.

— De fapt Ulises credea că exista o editură care se numea așa, dar s-a înșelat și când și-a dat seama de greșeală a hotărât să-i pună revistei numele acela, a zis Barrios.

— Ce editură?

— P.-J. Oswald din Paris, unde s-a publicat cartea lui Matthieu Messagier.

— Și măgarul de Ulises credea că editura franceză se numea așa după Oswald asasinul. Dar asta era Pe Je Oswald nu El Haș Oswald și într-o zi și-a dat seama și atunci a decis să-i ia numele.

— Numele francezului e probabil Pierre-Jacques, a spus Requena.

— Sau Paul-Jean Oswald.

— Familia lui are bani?

— Nu, familia lui Ulises n-are bani, a zis Requena. De fapt, familia lui e maică-sa, nu? Eu cel puțin nu mai cunosc pe nimeni altcineva.

— Eu îi cunosc toată familia, a spus Pancho. Eu l-am cunoscut pe Ulises Lima cu mult înaintea voastră, mult înaintea lui Belano, și mama lui e singura familie pe care o are. Și vă garantez că nu are parale.

— Și cum a putut plăti două numere ale unei reviste?

— Vânzând marijuana, a zis Pancho.

Ceilalți doi n-au spus nimic, dar nu l-au contrazis.

— Nu pot să cred.

— Da' așa e. Biștarii provin din marijuana.

— Fir-ar să fie.

— Se duce s-o ia de la Acapulco și pe urmă o distribuie clienților lui din DF.

— Taci, Pancho, a zis Barrios.

— De ce să tac? Ce, tipul ăsta nu e un real visceralist? De ce să tac, atunci?

13 noiembrie

Azi am stat toată ziua cu Ulises și Belano. Ne-am plimbat, am luat metroul, autobuze, un maxi-taxi, iar ne-am plimbat și tot timpul am vorbit încontinuu. Din când în când ei se opreau și intrau în case particulare și atunci eu trebuia să rămân în stradă și să-i aștept. Când i-am întrebat ce fac mi-au spus că livrează marijuana la domiciliu. Pe drum le-am citit ultimele poezii pe care le-am scris, vreo unsprezece sau douăsprezece, și cred că le-au plăcut.

14 noiembrie

Azi am fost cu Pancho Rodríguez acasă la surorile Font.

Stăteam de vreo patru ore la cafeneaua Quito, înghițisem deja trei cafele cu lapte și entuziasmul pentru scris și citit începea să

lânchească în clipa când a apărut Pancho și m-a rugat să vin cu el. Am acceptat încântat.

Surorile Font locuiesc în cartierul Condesa, într-o casă elegantă și frumoasă cu etaj, grădină și curte în spate pe strada Colima. Grădina nu e grozavă, doi copaci rahitici și gazonul tuns prost, dar curtea din spate e altceva: aici copacii sunt mari, cresc plante enorme, cu frunze de un verde atât de intens că par negre, un mic bazin acoperit de plante agățătoare (în bazin, nu îndrăznesc să-l numesc fântână, nu sunt pești ci un submarin cu baterie, proprietatea lui Jorgito Font, fratele cel mic) și o căsuță total independentă de casa mare, care în alte vremuri a fost probabil remiză de trăsuri sau grajd, și pe care o împart acum surorile Font.

Înainte de-a ajunge Pancho m-a avertizat:

— Tatăl Angélicăi e un pic sărit de pe fix. Dacă vezi ceva ciudat să nu te sperii, fă ce fac eu: fă-te că plouă. Dacă devine pisălog, îl lichidăm și gata.

— Îl lichidăm? am spus fără să înțeleg prea bine ce îmi propunea. Tu și cu mine? În casa lui?

— Nevastă-sa ne-ar rămâne recunoscătoare pe vecie. Tipul e complet țicnit. Acum vreun an a stat o vreme la casa de nebuni. Dar să nu le spui asta surorilor Font, sau măcar nu le spune că ți-am zis-o eu.

— Deci tipul e nebun, am spus eu.

— Nebun și ruinat. Până nu demult aveau două mașini, trei servitoare și făceau petreceri de mare lux. Dar nu știu ce roțițe nu i se mai învârtesc săracul de el și s-a sonat. Acum e ruinat.

— Dar să întreții casa asta trebuie să coste mult.

— E proprietatea lor și e singurul lucru care le-a mai rămas.

— Ce făcea domnul Font înainte de a înnebuni? am întrebat.

— Era arhitect, dar foarte prost. El a machetat cele două numere din *Lee Harvey Oswald*.

— Pe naiba.

Când am sunat a venit să ne deschidă un tip chel, cu mustață și cu aspect de smintit.

— E tatăl Angélicăi, mi-a șoptit Pancho.

— Mi-am imaginat, am zis.

Tipul s-a apropiat de poartă cu pași mari, s-a uitat la noi cu o privire ce emana ură concentrată și eu m-am bucurat că mă aflam de cealaltă parte a grilajului. După ce a șovăit câteva secunde, ca și cum n-ar fi știut ce să facă, a deschis poarta și s-a repezit spre noi. Eu am făcut un salt în spate dar Pancho a întins brațele și l-a salutat efuziv. Atunci omul s-a oprit și a întins o mână indecisă înaintea noastră să trecem pragul. Pancho a pornit repede spre partea din spate a casei și eu l-am urmat. Tatăl fetelor Font s-a întors în casa mare vorbind singur. În timp ce pășeam pe un culoar plin de flori care făcea legătura prin exterior între grădina din față și cea din spate Pancho mi-a explicat că un alt motiv de îngrijorare pentru bietul domn Font era fiica lui Angélica.

— María și-a pierdut virginitatea, a spus Pancho, dar Angélica încă nu, deși e pe punctul de, și bătrânul știe și asta îl înnebunește.

— De unde știe?

— Misterele paternității, presupun. Problema este că își petrece toată ziua gândindu-se cine va fi canalia care o va dezvirgina pe fiica lui și asta e prea mult pentru un om singur. Eu, în fond, îl înțeleg, dacă aș fi în locul lui mi s-ar întâmpla același lucru.

— Dar se gândește la cineva anume sau îi bănuiește pe toți?

— Îi bănuiește pe toți, bineînțeles, dar pe câțiva i-a exclus, pe curiști și pe sora ei. Bătrânul nu e prost.

N-am înțeles nimic.

— Anul trecut Angélica a câștigat premiul de poezie Laura Damián, îți dai seama? Și avea numai șaisprezece ani.

În viața mea nu auzisem de acest premiu. După cum mi-a

povestit Pancho după aceea, Laura Damián era o poetesă care a murit înainte de a împlini douăzeci de ani, în 1972, și părinții ei au instituit premiul în memoria ei. După părerea lui Pancho premiul Laura Damián este unul dintre cele mai apreciate de lumea *bună* din DF. L-am privit ca și cum l-aș fi întrebat din ochi ce fel de imbecil ești tu, dar Pancho s-a făcut că nu pricepe aluzia. Pe urmă mi-am ridicat ochii spre cer și mi s-a părut că o perdea se mișcă la una dintre ferestrele de la etaj. Poate fusese doar o adiere de vânt, dar am continuat să mă simt observat până am trecut pragul căsuței surorilor Font.

Acolo se afla doar María.

María este înaltă, brunetă, cu părul negru și foarte lins, nasul drept (absolut drept) și buze subțiri. Pare a avea un caracter bun cu toate că nu e greu de ghicit că supărările ei pot fi de durată și teribile. Stătea în picioare în mijlocul camerei, exersând niște pași de dans, citind din Sor Juana Inés de la Cruz, ascultând un disc cu Billie Holiday și pictând cu un aer distrat o acuarelă în care apăreau două femei ținându-se de mână, la poalele unui vulcan, înconjurate de râuri de lavă. La început ne primește cu răceală, ca și cum prezența lui Pancho ar deranja-o dar o tolerează din respect pentru sora ei și deoarece ca să fim cinstiți căsuța din curte nu este numai a ei ci a ambelor. La mine nici nu se uită.

Pe deasupra îmi permit să fac o observație cam banală cu privire la Sor Juana, ceea ce o înverșunează și mai mult împotriva mea (un calambur deloc oportun privind arhicelebrele versuri *Bărbați netoți ce acuzați / femeia pe nedrept, / și nu vedeți că voi prilej sunteți / tocmai de ce-o incriminați și pe care am încercat în zadar să-l dreg recitând versurile Oprește umbră a fericirii mele, evazivă, / imagine a vrajei ce mai presus iubesc, / iluzie mândră cu veselie ție mă jertfesc / dulce ficțiune trăiesc prin tine maladioă*).

Așa că stăteam acolo toți trei, cufundați într-o tăcere timidă sau

ostilă, depinde, și María Font nici nu se uita la noi deși din când în când eu mă uitam la ea sau la acuarela ei (sau mai bine zis o spionam pe ea și spionam acuarela ei) și Pancho Rodríguez, căruia nu-i păsa deloc de ostilitatea Mariei sau de cea a tatălui ei, se uita la cărți fluierând o melodie care din cât am reușit să aud n-avea nicio legătură cu ce cânta Billie Holiday, până când în fine a apărut Angélica și atunci l-am înțeles pe Pancho (el era unul dintre cei care intenționau s-o dezvirgineze pe Angélica!) și aproape că l-am înțeles pe tatăl fetelor Font, cu toate că pentru mine, trebuie să recunosc cu franchețe, virginitatea nu are nicio importanță (eu însumi, ca să nu vorbim de alții, simt virgin. Dacă nu consider felația întreruptă a Brígidei o dezvirginare. Dar asta înseamnă să faci amor cu o femeie? N-ar fi trebuit ca în același timp eu să-i fi lins sexul ca să considerăm că într-adevăr am făcut amor? Pentru ca un bărbat să nu mai fie virgin trebuie neapărat să-și introducă pula în vaginul unei femei și nu în gură sau în cur sau la subsuoară? Ca să consider că într-adevăr am făcut amor trebuie să fi ejaculat în prealabil? Toate astea sunt foarte complicate).

Dar cum spuneam. A apărut Angélica și judecând după felul cum l-a salutat pe Pancho era clar, cel puțin pentru mine, că acesta avea anumite șanse pe plan sentimental cu poetesa premiată. I-am fost prezentat în treacăt și lăsat iarăși deoparte.

Amândoi au întins un paravan care împărțea camera în două și apoi s-au așezat pe pat și i-am auzit vorbind în șoaptă.

M-am apropiat de María și mi-am expus câteva păreri privind calitatea acuarelei ei. Nici nu s-a uitat la mine. Am optat pentru altă tactică: i-am vorbit de realismul visceral și de Ulises Lima și Arturo Belano. Am considerat de asemenea (cu curaj, șoaptele din spatele paravanului mă făceau să devin tot mai îndrăzneț) că și acuarela pe care o aveam în fața ochilor este o operă real visceralistă. María Font m-a privit pentru prima dată și a zâmbit:

- Mă doare-n cot de real visceraliști.
- Eu credeam că faci parte din grup, vreau să spun din mișcare.
- Nici legată... Dar aș fi căutat măcar un nume mai puțin scârbos... Sunt vegetariană. Tot ce sună a viscere îmi face greață.
- Ce nume i-ai fi pus tu?
- Ah, nu știu. Secțiunea Mexicană Suprarealistă, poate.
- Cred că există o Secțiune Mexicană Suprarealistă la Cuernavaca. Și pe urmă noi intenționăm să creăm o mișcare la nivel latinoamerican.
- La nivel latinoamerican? Mă faci să râd.
- În fine, asta vrem pe termen lung, dacă nu am înțeles greșit.
- Și tu de unde ai apărut?
- Sunt prieten cu Lima și Belano.
- Și cum de nu te-am văzut niciodată pe aici?
- Pentru că i-am cunoscut de curând...
- Tu ești tipul de la atelierul lui Álamo, nu-i așa?
- M-am îmbujorat, sincer să fiu nu știu de ce. Am mărturisit că ne-am cunoscut acolo.
- Deci există o Secțiune Suprarealistă Mexicană la Cuernavaca, a spus María gânditoare. Poate ar trebui să mă stabilesc la Cuernavaca.
- Am citit asta în *Excelsior*. Sunt niște bătrânei care fac pictură. Un grup de turiști, cred.
- La Cuernavaca locuiește Leonora Carrington, a zis María. Nu te refereai la ea?
- Nuuu, am spus. Habar n-am cine e Leonora Carrington.
- Atunci am auzit un geamăt. Nu era de plăcere, mi-am dat seama imediat, ci de durere. Și tot atunci am constatat că de o vreme nu se mai auzea nimic în spatele paravanului.
- Te simți bine, Angélica? a întrebat María.
- Sigur că mă simt bine, ieși să faci o plimbare, te rog, și ia-l cu

tine și pe tipul ăla, a răspuns vocea înăbușită a Angélicăi Font.

Cu un gest de supărare și dezgust María a aruncat pe jos pensulele. După petele colorate pe care le-am zărit pe dale am înțeles că nu era prima dată când soră-sa îi cerea puțin mai multă intimitate.

— Vino cu mine.

Am urmat-o până într-un colț îndepărtat din patio, lângă un zid înalt acoperit de plante agățătoare, unde se aflau o masă și cinci scaune de fier.

— Tu crezi că se...? și am regretat imediat curiozitatea mea pe care credeam că o împărtășește.

Din fericire María era prea supărată ca să țină seama de asta.

— Fut? Nu, nici vorbă.

Un timp am rămas tăcuți. María bătea darabana cu degetele pe tabla mesei și eu mi-am așezat picior peste picior de câteva ori și m-am apucat să studiez flora din patio.

— Bun, ce mai aștepți, citește-mi poeziile tale, a spus.

Am citit și am citit, până mi-a amorțit un picior. Când am terminat n-am îndrăznit s-o întreb dacă i-au plăcut. Pe urmă María m-a invitat la o cafea în casa mare.

La bucătărie, i-am găsit gătind pe maică-sa și pe taică-su. Amândoi păreau fericiți. Mi i-a prezentat. Taică-su nu mai avea înfățișare de nebun și s-a arătat destul de amabil cu mine; m-a întrebat ce studiez, dacă pot îmbina legile cu poezia, ce mai face bunul Álamo (se părea că se cunosc sau că în tinerețe fuseseră prieteni). Maică-sa a povestit niște chestii vagi de care de-abia îmi amintesc; cred că a pomenit de o ședință de spiritism la Coyoacán, la care fusese de curând, și de sufletul răătăcitor al unui cântăreț din anii patruzeci. Nu știu dacă vorbea în glumă sau serios.

La televizor am dat peste Jorgito Font. María nu i-a spus nimic și nu mi l-a prezentat. Are doisprezece ani, părul lung și umblă

îmbrăcat ca un cerșetor. Tuturor li se adresează cu apelativul *naco*. Maică-sii îi spune uite ce-i, *naca*, nu fac asta, lui taică-su, ascultă *naco*, soră-sii, *naca* mea de treabă sau răbdătoarea mea *naca*, și mie mi-a spus ce mai faci *naco*.

Din câte știu eu, *naco* li se spune indienilor de la oraș, indienilor citadini, dar poate că Jorgito folosește termenul cu altă semnificație.

15 noiembrie

Azi, din nou acasă la familia Font.

Lucrurile, cu mici variații, s-au petrecut la fel ca ieri.

Pancho și eu ne-am întâlnit la cafeneaua chinezească El loto de Quintana Roo, aproape de Glorieta de Insurgentes, și după ce am consumat mai multe cafele cu lapte și câteva chestii mai consistente (pe care le-am plătit eu), am pornit spre cartierul Condesa.

Din nou domnul Font a venit când a sunat soneria și starea lui nu se deosebea deloc de cea de ieri, ba dimpotrivă înainta cu pași uriași pe drumul nebuniei. Ochii îi ieșeau din orbite când i-a strâns mâna pe care i-a întins-o jovial și imperturbabil Pancho; pe mine se pare că nu m-a recunoscut.

În căsuța din patio era doar María: picta aceeași acuarelă de ieri și în mâna stângă ținea aceeași carte de ieri, dar la pick-up se auzea vocea Olgăi Guillot nu cea a lui Billie Holiday.

Ne-a salutat cu aceeași răceală.

Pancho, la rândul lui, a repetat ritualul din ziua anterioară și s-a așezat pe un fotoliu mic de răchită, așteptând sosirea Angélicăi.

De data asta am avut grijă să nu emit nicio judecată de valoare cu privire la Sor Juana și m-am apucat să mă uit la cărți și apoi, lângă María dar păstrând o distanță prudentă, la acuarelă. Suferise schimbări substanțiale. Cele două femei de la poalele vulcanului, pe care mi le aminteam într-o atitudine hieratică, sau cel puțin serioasă,

se ciupeau de brațe; acum una dintre ele râdea sau se prefăcea că râde; cealaltă plângea sau se prefăcea că plânge; în râurile de lavă (căci continuau să fie de culoare roșie sau roșcată) pluteau cutii de detergent pentru mașini de spălat, păpuși chele și coșuri de răchită pline cu șobolani; rochiile femeilor erau rupte sau aveau petice; pe cer (sau în orice caz în partea de sus a acuarelei) se pregătea o furtună; în partea de jos María transcrisese buletinul meteorologic al zilei pentru DF.

Tabloul era oribil.

Pe urmă a venit Angélica, radiantă, și ea cu Pancho au desfăcut din nou paravanul despărțitor. Am rămas pe gânduri în timp ce María picta: nu mai aveam nici cea mai mică îndoială că Pancho mă târa până la casa familiei Font ca să o țin de vorbă pe María în timp ce el și Angélica își vedeau de treaba lor. Nu mi s-a părut foarte echitabil. Înainte, la cafeneaua chinezească, l-am întrebat dacă se consideră un real visceralist. Răspunsul lui a fost ambiguu și lung. A vorbit de clasa muncitoare, droguri, de Flores Magón, de câteva personaje de seamă ale Revoluției Mexicane. Pe urmă a spus că în mod sigur poeziile lui se vor publica în revista pe care o vor scoate în curând Lima și Belano. Și dacă nu mi le publică, să se ducă-n pizda mamelor lor, a zis. Nu știu de ce, dar am impresia că singurul lucru care îl interesează pe Pancho este să se culce cu Angélica.

— Te simți bine, Angélica? a spus María, când au început, exact ca ieri, gemetele de durere.

— Da, da, mă simt bine. Poți să te duci să te plimbi puțin?

— Evident, a spus María.

Din nou ne-am instalat resemnați la masa de fier, sub plantele agățătoare. Eu aveam, fără niciun motiv aparent, inima frântă. María s-a apucat să-mi povestească întâmplări din copilăria ei și din copilăria Angélicăi, niște povești în mod clar plictisitoare pe care se vedea că le spune numai ca să-și omoare vremea și eu mă prefăceam

că mă interesează. Școala, primele ceaiuri, liceul, pasiunea amândurora pentru poezie, dorința de a călători, de a cunoaște alte țări, *Lee Harvey Oswald*, unde publicaseră amândouă, premiul Laura Damián primit de Angélica... Când a ajuns aici, nu știu de ce, poate fiindcă María a tăcut un moment, am vrut să aflu cine fusese Laura Damián. A fost o pură intuiție. María a spus:

— O poetă care a murit foarte tânără.

— Asta știu. La douăzeci de ani. Dar cine era? De ce n-am citit niciodată nimic de ea?

— L-ai citit pe Lautréamont, García Madero? a întrebat María.

— Nu.

— Păi, atunci e normal să nu știi nimic de Laura Damián.

— Știu că sunt un ignorant, iartă-mă.

— N-am vrut să spun asta. Ci doar că ești foarte tânăr, în plus, unicul volum publicat de Laura, *Izvorul muzelor*, este o ediție care nu s-a pus în vânzare. Este o carte postumă finanțată de părinții ei, care o iubeau mult și erau primii ei cititori.

— Înseamnă că au mulți bani.

— De ce crezi asta?

— Dacă sunt în stare să dea din buzunarul lor un premiu anual de poezie, înseamnă că au bani mulți.

— Să nu exagerăm. Angélica n-a primit mulți bani. În realitate importanța premiului e mai mult o chestiune de prestigiu decât una materială. Și nici prestigiul nu este excesiv. Ține seama că e un premiu care se acordă numai poezilor sub douăzeci de ani.

— Vârsta la care a murit Laura Damián. Ce morbid.

— Nu e morbid, e trist.

— Tu ai fost la ceremonia de premiere? Premiul îl dau părinții în persoană?

— Bineînțeles.

— Unde? La ei acasă?

— Nu, la facultate.

— Ce facultate?

— De Litere și Filosofie. Laura studia acolo.

— Al dracului de morbid.

— Eu nu văd nimic morbid în asta. Mi se pare că singurul morbid ești tu, García Madero.

— Știi ceva? Mă deranjează că îmi spui García Madero. E ca și cum eu ți-aș spune Font.

— Toți îți spun așa, nu văd de ce eu ar trebui să-ți spun altfel.

— Bine, nu contează, mai povestește-mi despre Laura Damián. Tu nu te-ai prezentat niciodată la premiu?

— Ba da, dar a câștigat Angélica.

— Și înainte de Angélica, cine l-a câștigat?

— O fată din Aguascalientes care studiază medicina la UNAM.

— Și înainte?

— Înainte nu l-a câștigat nimeni fiindcă nu exista premiul. Anul viitor poate mă prezint din nou sau poate nu.

— Și ce-o să faci cu banii dacă o să câștigi?

— O să plec în Europa, cu siguranță.

Câteva secunde am rămas amândoi tăcuți, María Font gândindu-se la țări necunoscute și eu gândindu-mă la toți bărbații necunoscuți care se culcaseră cu ea fără menajamente. Când mi-am dat seama m-am speriat. Începeam să mă îndrăgostesc de María?

— Cum a murit Laura Damián?

— A călcat-o o mașină la Tlalpan. Era singurul copil, părinții ei au fost distruși, cred că mama ei a încercat chiar să se sinucidă. Trebuie să fie trist să mori așa tânăr.

— Trebuie să fie groaznic de trist, am spus imaginându-mi-o pe María Font în brațele unui englez de doi metri, aproape albinos, care își băga limba lungă și roz printre buzele ei subțiri.

— Știi pe cine ar trebui să-l întreb despre Laura Damián?

— Nu, pe cine?

— Pe Ulises Lima. El era prieten cu ea.

— Ulises Lima?

— Da, erau tot timpul împreună, învățau împreună, se duceau la film împreună, își împrumutau cărți, ce mai, erau prieteni foarte buni.

— Habar n-aveam, am spus.

Am auzit un zgomot venind dinspre căsuță și un moment am rămas amândoi în așteptare.

— Câți ani avea Ulises Lima când a murit Laura Damián?

María n-a răspuns imediat.

— Ulises Lima nu se numește Ulises Lima, a spus cu voce răgușită.

— Vrei să spui că ăsta e pseudonimul lui literar?

María a dat din cap afirmativ, cu privirea pierdută în încâlcitele desene ale plantelor agățătoare.

— Și-atunci cum se numește?

— Alfredo Martínez sau așa ceva. Am uitat. Dar când l-am cunoscut nu se numea Ulises Lima. Laura Damián i-a pus numele ăsta.

— Fir-ar să fie, ce chestie.

— Toți spuneau că este îndrăgostit de Laura. Dar eu cred că nu s-au culcat împreună niciodată. Am impresia că Laura a murit virgină.

— La douăzeci de ani?

— Da, de ce nu?

— Nu, e clar.

— Ce trist, nu-i așa?

— E trist, într-adevăr. Și câți ani avea atunci Ulises sau Alfredo Martínez?

— Unul mai puțin decât ea, nouăsprezece sau optsprezece.

— Și moartea Laurei a fost pentru el ca un trăsnet, presupun.

— S-a îmbolnăvit. Se zice că a fost cât pe ce să moară. Medicii nu știau ce are, doar că era pe punctul de a se duce pe lumea cealaltă. Eu am fost să-l văd la spital și era jalnic. Dar într-o bună zi s-a înzdrăvenit și așa s-a sfârșit totul, la fel de misterios cum a început. Apoi Ulises a renunțat la universitate și a fondat revista, o știi, nu?

— *Lee Harvey Oswald*, da, o cunosc, am mințit. Imediat m-am întrebat de ce când am fost în camera de pe terasă a lui Ulises Lima nu mi-au dat să văd un număr, măcar să-l răsfoiesc.

— Ce nume groaznic pentru o revistă de poezie.

— Mie îmi place, nu mi se pare așa de urât.

— E de foarte prost gust.

— Ce nume i-ai fi pus tu?

— Nu știu. Secțiunea Suprarealistă Mexicană, poate.

— Interesant.

— Știi că tata a fost cel care a machetat și paginat toată revista?

— Ceva de genul ăsta mi-a spus Pancho.

— Asta-i partea cea mai bună a revistei, designul. Acum toți îl urăsc pe taică-meu.

— Toți? Toți real visceraliștii? De ce să-l urască? Din contră.

— Nu, nu real visceraliștii, ceilalți arhitecți din studioul lui. Presupun că îl invidiază pentru faptul că e apreciat de tineri. Chestia e că nu îl înghit și acum îl fac să plătească. Pentru chestia cu revista.

— Pentru *Lee Harvey Oswald*?

— Sigur, cum tata a machetat-o la studio, acum îl fac pe el responsabil de ce s-ar putea întâmpla.

— Dar ce se poate întâmpla?

— O grămadă de lucruri, se vede că nu-l cunoști pe Ulises Lima.

— Nu, nu-l cunosc, am zis, dar încep să-mi fac o idee.

— E o bombă cu explozie întârziată, a spus María.

În momentul acela mi-am dat seama că se întunecase și că nu ne

mai vedeam, ne auzeam doar.

— Uite, trebuie să-ți spun ceva, acum o clipă te-am mințit. Niciodată n-am avut revista în mână și mor să-mi arunc o privire peste ea, mi-o poți împrumuta?

— Bineînțeles, ți-o pot face cadou, am mai multe exemplare.

— Și mi-ai putea împrumuta și o carte de Lautréamont?

— Da, dar pe asta trebuie să mi-o dai înapoi neapărat, e unul dintre poeziile mele favorite.

— Îți promit, am zis.

María a intrat în casa mare. Am rămas singur în patio și pentru o clipă mi s-a părut că nu-i adevărat că afară se întinde DF-ul. Pe urmă am auzit voci în căsuța surorilor Font și s-a aprins o lumină. Mi-am zis că sunt Angélica și Pancho, mi-am zis că după asta Pancho o să iasă în patio să mă caute, dar nu s-a întâmplat nimic. Când María s-a întors cu două exemplare de revistă și cu *Cântecele lui Maldoror*, și-a dat seama și ea că în căsuță arde lumina și câteva secunde a rămas în așteptare. Brusc, când mă așteptam cel mai puțin, m-a întrebat dacă sunt virgin.

— Nu, sigur că nu, am mințit pentru a doua oară în după-masa aceea.

— Și ți-a fost greu să nu mai fi?

— Un pic, am spus după ce m-am gândit o clipă ce să răspund. Am observat că din nou avea vocea răgușită.

— Ai o iubită?

— Nu, clar că nu, am zis.

— Și cu cine ai făcut-o atunci? Cu o curvă?

— Nu, cu o fată din Sonora pe care am cunoscut-o anul trecut, am spus. Ne-am văzut doar trei zile.

— Și n-ai mai făcut-o cu nimeni altcineva?

Am fost tentat să-i povestesc aventura mea cu Brígida, dar până la urmă am decis că e mai bine să n-o fac.

— Cu nimeni altcineva, am zis și m-am simțit îngrozitor.

16 noiembrie

I-am dat un telefon Mariei Font. I-am spus că vreau s-o văd. Am implorat-o să ne vedem. Ne-am dat întâlnire la cafeneaua Quito. Când sosește, pe la șapte seara, mai mulți tipi o urmăresc cu privirea de când intră până se așază la masa unde o aștept.

E splendidă. E îmbrăcată cu o bluză tipică din Oaxaca, blugi foarte strâmți și sandale de piele. Pe umăr îi atârână o traistă de culoare maro-închis, cu căluți de culoare crem pe margini, plină de cărți și de hârtii.

Am rugat-o să-mi citească o poezie.

— Nu fi pisălog, García Madero, a zis ea.

Nu știi de ce, răspunsul ei m-a întristat. Simțeam, cred, o nevoie fizică să ascult din gura ei una dintre poeziile sale. Dar poate că locul nu era cel mai potrivit, cafeneaua Quito era un viespar de glasuri, strigăte, râsete. I-am înapoiat cartea lui Lautréamont.

— Ai citit-o deja? a întrebat María.

— Sigur că da, am spus, am stat toată noaptea treaz, citind, am citit și *Lee Harvey Oswald*, e o revistă minunată, ce păcat că nu se mai publică.

— Și încă nu te-ai culcat?

— Încă nu, dar mă simt bine, supertreaz.

María Font m-a privit în ochi și a zâmbit. O chelneriță s-a apropiat și a întrebat-o ce vrea să bea. Nimic, a spus María, tocmai voiam să plecăm. Pe stradă am întrebat-o dacă are ceva de făcut și mi-a spus că nimic, numai că nu îi place cafeneaua Quito. Am mers pe Bucureli până la Reforma, am traversat și am luat-o pe bulevardul Guerrero.

— Țsta e cartierul curvelor, a spus María.

— Habar n-aveam, am zis eu.

— Ia-mă de braț, să nu mă confunde cineva cu vreuna din ele.

Adevărul este că la început n-am observat nimic care să deosebească strada aceea de cele dinainte. Circulația era la fel de intensă și mulțimea care mergea pe trotuare nu se diferenția deloc de cea care mergea pe Bucureli. Dar pe urmă (poate influențat de avertismentul Maríei) am început să observ unele discordanțe. În primul rând, luminile. Iluminatul public pe Bucureli este alb, pe bulevardul Guerrero era mai curând de o culoare de chihlimbar. Mașinile: pe Bucureli rar vedeai o mașină staționând la marginea trotuarului, pe Guerrero abundau. Barurile și cafenelele de pe Bucureli erau deschise și luminoase, cele de pe Guerrero, deși erau numeroase, păreau adunate în ele însele, fără ferestre la stradă, tainice sau discrete. Și în încheiere, muzica. Pe Bucureli nu exista, nu se auzea decât zgomotul făcut de mașini sau de oameni, pe Guerrero, pe măsură ce înaintai pe bulevard, mai ales între colțurile cu străzile Violeta și Magnolia, muzica punea stăpânire pe stradă, muzica ce se răspândea din baruri și din mașinile staționate, cea care venea de la radiourile portative și cea ce se revărsa pe ferestrele luminate ale clădirilor cu fațade întunecate.

— Îmi place strada asta, la un moment dat o să mă mut aici, a spus María.

Un grup de curvulițe adolescente se oprise lângă un Cadillac vechi staționat la bordură. María s-a oprit și a salutat-o pe una dintre ele:

— Ce faci, Lupe, mă bucur să te văd.

Lupe era foarte slabă și avea părut scurt. Mi s-a părut la fel de frumoasă ca María.

— María, drăguța mea, de când nu te-am văzut, a zis și apoi a îmbrățișat-o.

Fetele care o însoțeau pe Lupe stăteau în continuare sprijinite de

capota Cadillac-ului și și-au ațintit ochii asupra Mariei cercetând-o pe îndelete. La mine de-abia dacă s-au uitat.

— Am crezut c-ai murit, a spus Maria dintr-odată.

Brutalitatea afirmației m-a lăsat încremenit. Delicatețea Mariei are astfel de cratere.

— Sunt cât se poate de vie. Dar a fost cât pe ce. Nu-i așa, Carmencita?

Numita Carmencita a zis „ștoarfă” și a continuat s-o studieze pe Maria.

— În primire a dat Gloria, ai cunoscut-o, nu? Ce surpriză, tu, da' pe gagica asta n-o înghițea nimeni.

— Nu, n-am cunoscut-o, a zis Maria cu un surâs pe buze.

— Au prăpădit-o gaborii, a spus Carmencita.

— Și s-a făcut ceva? a întrebat Maria.

— Nexam, a spus Carmencita. La ce bun? Parașuta era sonată cu poveștile ei secrete. Era băgată în toate, așa că nu era nimic de făcut.

— E foarte trist, a zis Maria.

— Și ție cum îți merge la universitate?

— Așa și-așa, a zis Maria.

— Tot îți mai trage clopotele șmecheru' ăla?

María a râs și s-a uitat la mine.

— Soră-mea e balerină, fetelor, le-a spus Lupe prietenelor ei. Ne-am cunoscut la dansuri moderne, școala de pe Donceles.

— Mai scurtează-i coada, a zis Carmencita.

— E-adevărat. Lupe venea pe la Școala de Dans, a spus Maria.

— Și cum a ajuns acum să facă meseria asta, a zis una care până în momentul acela nu vorbise, cea mai scundă dintre toate, aproape o pitică.

María s-a uitat la ea și a ridicat din umeri.

— Vii să bei o cafea cu lapte cu noi? a zis.

Lupe s-a uitat la ceasul de la mâna dreaptă și apoi la prietenele ei.

— Acum muncesc.

— Doar un moment, pe urmă te întorci, a spus María.

— În mă-sa cu munca, hai să mergem, a zis Lupe și a pornit împreună cu María.

Eu le-am urmat.

Am luat-o la stânga, pe Magnolia, până la bulevardul Jesús García. Pe urmă am mers iarăși spre sud, până la Héroes Revolucionarios Ferrocarrileros, unde am intrat într-o cafenea.

— Țsta-i băiatul care îți face curte acum? am auzit că îi spunea Lupe Mariei.

María a râs din nou.

— E doar un prieten, a spus, și mi s-a adresat apoi mie: Dacă apare pe aici peștele lui Lupe, va trebui să ne aperi pe amândouă, García Madero.

Mi-am zis că glumește. Pe urmă am considerat posibilitatea de a fi vorbit serios și situația mi s-a părut foarte atrăgătoare. În clipa aceea nu-mi închipuiam vreo altă întâmplare mai potrivită ca să o impresionez pe María. M-am simțit fericit, cu toată noaptea la dispoziția noastră.

— Gagiul meu e un zdrahon, a spus Lupe. Și nu-i place să mă încurc cu necunoscuți.

Era prima oară că vorbea uitându-se direct la mine.

— Dar eu nu sunt o necunoscută, a zis María.

— Nu, fată, tu nu.

— Știi cum am cunoscut-o pe Lupe? a întrebat María.

— N-am idee, am zis.

— La Școala de Dans. Lupe era iubita lui Paco Duarte, balerinul spaniol. Directorul școlii.

— Ne vedeam o dată pe săptămână, a spus Lupe.

— Habar n-aveam că studiezi dansul, am zis.

— Eu nu studiez nimic, mă duceam doar să mă fut, a spus Lupe.

— Nu mă refeream la tine, ci la María, am zis.

— De la paisprezece ani, a spus María. Mult prea târziu ca să mai fiu o balerină bună. Ce să facem.

— Da' tu dansezi superbine, fato. Superciudat, dar acolo toți sunt pe jumătate săriți de pe fix. Tu ai văzut-o dansând?

Am răspuns că nu.

— Te-ai îndrăgosti de ea.

María a făcut semn cu capul că nu. Când a venit chelnerița am comandat trei cafele cu lapte și Lupe a mai cerut o turtă cu brânză fără fasole.

— Nu-mi face bine, a explicat.

— Cum o mai duci cu stomacul? a spus María.

— Așa și-așa, uneori mă doare tare, alteori nici nu-mi aduc aminte că există. E pe bază de nervi. Când nu pot să mai suport trag o țigară de marijuana și s-a rezolvat problema. Și tu ce mai zici? Nu te mai duci la Școala de Dans?

— Mai rar ca înainte.

— Gagica asta m-a prins o dată în biroul lui Paco Duarte.

— Cât pe ce să mor de râs, a spus María. Adevărul e că nu știu de ce mi-a venit să râd. Poate că eram îndrăgostită de Paco și de fapt a fost un atac de isterie.

— Nu cred, fato, bătăranul ăla nu era genul tău.

— Și ce făceai tu cu respectivul Paco Duarte? am zis eu.

— Adevărul adevărat, nimic. L-am cunoscut odată pe bulevard și cum el nu putea veni la mine și nici eu nu mă puteam duce la el acasă, e însurat cu o americană, mă duceam să-l văd la Școala de Dans. Pe deasupra cred că asta îi plăcea cel mai mult porcului. Să mă fută în biroul lui.

— Peștele tău te lasă să te aventurezi așa de departe de zona ta? am întrebat.

— Și tu de unde știi care e zona mea, gagiule? De unde știi dacă

am sau n-am pește?

— Ascultă, iartă-mă dacă te-am jignit, dar acum un moment María a spus că peștele tău e un tip violent, nu?

— Eu n-am niciun pește, băiatule. Ce crezi, că dacă stai de vorbă cu mine poți să mă și insultți?

— Calmează-te, Lupe, nu te insultă nimeni, a spus María.

— Gagiul ăsta l-a insultat pe omul meu, a zis Lupe. Dacă te-ar auzi te-ar face praf, băiatule, te pune jos în doi timpi și trei mișcări. Cu siguranță că ți-ar plăcea pula omului meu.

— Ascultă, eu nu sunt homosexual.

— Toți prietenii Maríei sunt curiști, se știe.

— Lupe, nu te lua de prietenii mei. Când s-a îmbolnăvit, mi-a spus María, Ernesto și cu mine am dus-o la spital pentru tratament. Ca să vezi ce repede uită unele persoane că le-ai ajutat.

— Ernesto San Epifanio? am spus eu.

— Da, a zis María.

— Și el studiază dansul?

— Studia, a spus María.

— Ah, Ernesto, ce amintiri frumoase am despre el. Îmi aduc aminte că m-a luat el singur în brațe și m-a urcat într-un taxi. Ernesto e curist, mi-a explicat Lupe, dar e voinic.

— Nu te-a urcat Ernesto în taxi, împruțito, ci eu, a spus María.

— În noaptea aia credeam că o să mor, a zis Lupe. Eram complet drogată și pe neașteptate m-au apucat ametelele și am vomitat sânge. Găleți de sânge. Și cred că în fond nu mi-ar fi păsat dacă muream. Nu făceam decât să-mi amintesc de fiul meu și de făgăduiala neîndeplinită făcută Fecioarei din Guadalupe. M-am tot umflat până a răsărit luna, încetul cu încetul, și cum nu mă simțeam bine, pitica aia pe care ați văzut-o acum o clipă mi-a oferit un pic de heroină. Proastă idee, praful era probabil alterat sau mie îmi era deja foarte rău, dar simțeam cum mor pe o bancă din piața San Fernando și

atunci au apărut acolo prietenaşa mea cu amicul ei curistul cu chip de înger.

— Ai un copil, Lupe?

— Copilul meu a murit, a spus Lupe uitându-se fix în ochii mei.

— Dar ce vârstă ai acum?

Lupe mi-a surâs. Avea un zâmbet larg și frumos.

— Cât îmi dai?

Am preferat să nu risc și n-am spus nimic.

María i-a pus o mână pe umăr. S-au uitat una la alta și și-au zâmbit sau și-au făcut cu ochiul, nu știu.

— Un an mai puțin decât María. Optsprezece.

— Amândouă suntem Leoaice, a spus María.

— Tu în ce zodie ești? a întrebat Lupe.

— Nu știu, adevărul e că nu m-a interesat asta niciodată.

— Atunci ești singurul mexican care nu știe în ce zodie e născut, a zis Lupe.

— În ce lună te-ai născut, García Madero? a întrebat María.

— În ianuarie, pe șase ianuarie.

— Ești Capricorn, ca Ulises Lima.

— Faimosul Ulises Lima? a zis Lupe.

Am întrebat-o dacă îl cunoaște. M-am temut că o să spună că și Ulises Lima venea la Școala de Dans. M-am văzut pe mine însumi, într-o microfracțiune de secundă, dansând în vârful picioarelor într-o sală de gimnastică goală! Dar Lupe a spus că doar din auzite, că María și Ernesto San Epifanio vorbeau des de el.

Apoi Lupe a început să vorbească despre copilul ei mort. Pruncul avea patru luni când murise. Se născuse bolnav și Lupe îi făgăduise Fecioarei din Guadelupe că n-o să se mai prostitueze dacă fiul ei se face bine. Primele trei luni și-a ținut promisiunea și copilul, din spusele ei, părea că se întremează. Dar în a patra lună a trebuit să facă iarăși strada și copilul a murit. Mi l-a luat Fecioara pentru că nu

mi-am ținut promisiunea. În vremea aceea Lupe locuia într-un bloc de pe strada Paraguay, aproape de piața Santa Catarina, și peste noapte lăsa copilul în grija unei bătrâne. Într-o dimineață, când s-a întors, i s-a spus că fiul ei murise. Asta a fost tot, a zis Lupe.

— Tu n-ai nicio vină, nu fi superstițioasă, a spus María.

— Cum să n-am, cine nu și-a ținut promisiunea, cine a zis că n-o să mai ducă viața asta și pe urmă nu s-a ținut de cuvânt?

— Și-atunci de ce Fecioara nu ți-a luat ție viața și i-a luat-o copilului?

— Fecioara nu mi-a omorât copilul, a spus Lupe. Mi l-a luat, ceea ce e cu totul altceva, fată. Pe mine m-a pedepsit să n-am parte de el, pe el l-a dus să trăiască o viață mai bună.

— Ah, bine, dacă vezi lucrurile așa nu e nicio problemă, nu?

— Evident, așa se rezolvă totul, am zis eu. Și când v-ați cunoscut, înainte sau după povestea cu copilul?

— După, a spus María, când asta umbla nebună ca o muscă fără cap prin lume. Cred că voiai să mori, Lupe.

— Dacă n-ar fi fost Alberto aș fi mierlit-o, a oftat Lupe.

— Alberto e... iubitul tău, presupun, am zis eu. Îl cunoști? am întrebat-o pe María și aceasta a făcut semn cu capul că da.

— E peștele ei, a spus María.

— Dar a lui e mai mare decât a pretenarului tău, a zis Lupe.

— Nu te referi la mine, nu-i așa? am spus eu.

María a râs.

— La tine se referă, bineînțeles, prostule, a spus.

M-am înroșit și pe urmă am râs. María și Lupe au râs și ele.

— Cât de mare e a lui Alberto? a întrebat María.

— Cât cuțitul lui.

— Și cât de mare e cuțitul lui? a spus María.

— Așa.

— Nu exagera, am zis eu deși mai bine aș fi schimbat conversația.

Ca să încerc să dreg ce nu se putea dreg, am spus:

— Nu există cuțite așa de mari.

M-am simțit și mai rău.

— Auzi, dragă, și cum ești tu așa de sigură de chestia cu cuțitul, a spus María.

— Are cuțitul de când avea cincisprezece ani, i l-a dăruit o curvă din Bondojo, o tipă care a murit.

— Da, tu i-ai măsurat scula cu cuțitul sau vorbești așa după ureche?

— Un cuțit așa de mare e incomod, am insistat eu.

— Și-o măsoară el, nu trebuie să i-o măsoar eu, pe mine nu mă interesează, și-o măsoară el tot timpul, o dată pe zi, cel puțin, ca să verifice dacă nu s-a micșorat, zice.

— I-e frică să nu i se micșoreze puțica? a zis María.

— Lui Alberto nu-i e frică de nimic, e un escroc autentic.

— Atunci de ce chestia cu cuțitul? Adevărul e că nu înțeleg, a spus María. Și nu s-a tăiat niciodată, din întâmplare?

— Uneori, dar înadins. Mânuieste foarte bine cuțitul.

— Vrei să-mi spui că borfașul tău de pește își crestează penisul de plăcere? a zis María.

— Da.

— Nu pot să cred.

— Țasta-i adevărul. Îi vine, nu în fiecare zi, clar? Doar când e nervos sau foarte luat de val. Dar de măsurat, măsurat în adevăratul sens al cuvântului, o face aproape mereu. Zice că îi face bine la bărbăție. Zice că e un obicei pe care l-a învățat la pușcărie.

— Împuțitul ăsta e un psihopat cu siguranță, a spus María.

— Tu ești prea delicată, fato, și nu înțelegi chestiile astea. Ce-i rău în asta, zic eu? Toți ticăloșii de bărbați își măsoară pula tot timpul. Al meu o face cu-adevărat. Cu un cuțit, pe deasupra. Și în plus, este cuțitul pe care i l-a făcut cadou prima lui muiere, care pentru el a

fost mai degrabă ca o mamă.

— Și-i adevărat că o are așa de mare?

María și Lupe au râs. Imaginea lui Alberto s-a tot mărit și a dobândit un caracter amenințător. N-am mai dorit să apară pe acolo și nici să le apăr pe fete cu orice chip.

— Odată, la Azcapotzalco, într-un bordel care se ocupa cu chestii din astea, au făcut o petrecere cu un concurs de luat la muie și era o gagică de pe-acolo care le câștiga pe toate. Nu era nicio parașută în stare să înghită cu totul pulele pe care le înghițea gagica aia. Atunci Alberto s-a ridicat de la masa la care stăteam și a spus așteptați-mă o clipă, că mă duc să rezolv o afacere. Cei de la masa noastră i-au spus, ai promis, Alberto, se vede că îl cunoșteau. Eu în sinea mea am știut că biata gagică o să piardă. Alberto s-a proțăpît în mijlocul ringului de dans, și-a scos pulanul, l-a pus în funcție cu câteva lovături ușoare și l-a băgat în gura campioanei. Asta era dură cu-adevărat și i-a făcut față. Puțin câte puțin a început să înghită pula în mijlocul exclamațiilor de uimire. Atunci Alberto a apucat-o de urechi și i-a băgat-o toată. Altfel pierzi ocazia, a zis și toți au râs. Până și eu am râs cu toate că adevărul e că mă simțeam un pic rușinată și un pic geloasă. În primele secunde gagica părea că suportă, dar pe urmă s-a înecat și a început să se sufoce...

— Al naibii, ce animal e Alberto ăsta al tău, am zis.

— Spune mai departe, ce s-a întâmplat? a spus María.

— Păi, nimic. Gagica a început să dea în Alberto, să încerce să se despartă de el, și Alberto a început să rădă și să spună di, iepșoară, di, iepșoară, ca și cum ar fi călărit o iapă sălbatică, înțelegi, nu?

— Bineînțeles, ca și cum ar fi fost la un rodeo, am zis.

— Mie chestia asta nu mi-a plăcut deloc și am strigat, las-o, Alberto, că o nenorocești. Dar cred că nici nu m-a auzit. Între timp fața gagicii era tot mai congestionată, roșie, cu ochii foarte deschiși (când o lua la muie îi ținea închiși) și îl împingea pe Alberto între

picioare, trăgea de el de la buzunare până la mijloc, să zicem. Inutil însă, evident, fiindcă la fiecare lovitură pe care o dădea ea, Alberto o trăgea de urechi ca s-o împiedice să scape. Și el era în plină formă, asta se vedea imediat.

— Și de ce nu l-a mușcat de sculă? a spus María.

— Pentru că era o petrecere între prieteni. Dacă ar fi făcut-o, Alberto ar fi omorât-o.

— Tu ești nebună, Lupe, a zis María.

— Și tu, toate suntem nebune, nu?

María și Lupe au râs. Eu am vrut să aflu sfârșitul poveștii.

— Nu s-a întâmplat nimic, a zis Lupe. Fata n-a mai putut și a început să vomite.

— Și Alberto?

— S-a dat un pic în spate, știi? Și-a dat seama de ce-o să se întâmple și n-a vrut să-și păteze pantalonii. Așa că a sărit ca un tigru, dar în spate, și nu l-a atins niciun strop. Lumea de la petrecere a aplaudat la nebulă.

— Și tu ești îndrăgostită de barbarul ăsta? a întrebat María.

— Îndrăgostită, în adevăratul înțeles al cuvântului, nu știu. Îmi place grozav, asta da. Și tu l-ai plăcea dacă ai fi în locul meu.

— Eu? Nici moartă.

— E foarte viril, a zis Lupe cu privirea pierdută dincolo de ferestre, ăsta-i purul adevăr. Și mă înțelege mai bine ca oricine altcineva.

— Te exploatează mai bine ca oricare altul, poate vrei să spui, a zis María lăsându-se pe spate și lovind masa cu palmele.

Datorită loviturii ceștile au sărit în sus.

— Ce naiba, nu te enerva așa, fato.

— Are dreptate, nu te enerva așa, are dreptul să facă ce vrea cu viața ei, am spus eu.

— Tu nu te băga, García Madero, tu vezi lucrurile din afară, nu

pricepi nimic din ce vorbim noi.

— Și tu le vezi din afară. Ce dracului, tu trăiești cu părinții tăi, nu ești o curvă, iartă-mă, Lupe, am spus-o fără intenția de a te jigni.

— Nu, nu mă jignești, băiatule, a zis Lupe.

— Taci din gură, García Madero, a spus María.

Am ascultat-o. Un timp am rămas toți trei tăcuți. Pe urmă María a început să vorbească despre mișcarea feministă și le-a pomenit pe Gertrude Stein, Remedios Varo, Leonora Carrington, Alice B. Toklas (linge-mă⁶, a zis Lupe, dar María nu a luat-o în seamă deloc), de Unica Zurn, Joyce Mansour, Marianne Moore și pe altele ale căror nume nu le țin minte. Feministele secolului al XX-lea, presupun. A menționat-o și pe Sor Juana Inés de la Cruz.

— Asta este o poetă mexicană, am zis.

— Și o călugăriță, asta știu, a spus Lupe.

17 noiembrie

Azi am fost acasă la familia Font fără Pancho. (Nu pot să depind de Pancho toată ziua.) Cu toate acestea, când am ajuns, am început să mă simt nervos. M-am gândit că tatăl Mariei o să mă dea afară în șuturi, că n-o să știu să mă port cu el, că o să se năpustească asupra mea. N-am avut curaj să sun la sonerie și o vreme am hoinărit prin cartier cu gândul la María, la Angélica, la Lupe și la poezie. Fără să vreau, m-am gândit și la mătușa mea, la unchiul meu, la ce fusese viața mea până acum. Mi s-a înfățișat plăcută și pustie și am înțeles că n-o să mai fie niciodată așa. Pe urmă m-am întors în pas grăbit la casa familiei Font și am sunat la sonerie. Domnul Font s-a ivit în ușă și de acolo mi-a făcut un semn spunându-mi parcă nu pleca, așteptă

⁶ Joc de cuvinte intraductibil bazat pe asemănarea dintre numele propriu Toklas și sp. *tócamela*, pronunțat *tóclamela*.

puțin, îți deschid imediat. Pe urmă a dispărut, dar ușa a rămas întredeschisă. După scurt timp a reapărut și a traversat grădina suflecându-și mânecile cămășii cu un zâmbet larg pe față. Adevărul este că l-am găsit mai bine. S-a dat la o parte ca să mă lase să intru, mi-a spus tu ești García Madero, așa-i? și mi-a dat mâna. Eu i-am spus ce mai faceți, domnule, și el mi-a zis, spune-mi Quim, lasă-te de domnule, în casa asta nu se poartă formalismele astea. La început n-am înțeles cum dorea să-i spun și am întrebat Kim? (îl citisem pe Rudyard Kipling), dar el a spus nu, Quim, diminutiv al numelui Joaquín în catalană.

— De acord, Quim, am spus cu un surâs de ușurare, ba chiar de veselie. Pe mine mă cheamă Juan.

— Nu, ție o să-ți spun tot García Madero. Toți îți spun așa, a zis.

Apoi m-a condus o bucată de drum prin grădină (mă ținea de braț) și înainte de a-mi da drumul mi-a spus că María îi povestise ce se întâmplase ieri.

— Îți mulțumesc, García Madero, a spus. Tineri ca tine au mai rămas puțini. Țara asta se duce de râpă și nu știu cum o s-o mai punem pe picioare.

— N-am făcut decât ceea ce ar fi făcut oricine, am zis într-o doară.

— Până și tinerii, care teoretic vorbind sunt speranța schimbării, au devenit niște drogați și niște curvari. Asta nu mai are leac, asta se rezolvă doar cu o revoluție.

— Sunt totalmente de acord, Quim, am spus.

— După părerea fiicei mele, te-ai purtat ca un cavalier.

Am strâns din umeri.

— Are niște prieteni ce să-ți povestesc, o să-i cunoști, a zis. În parte, nu mă deranjează. Trebuie să cunoști oameni de toate categoriile, uneori e necesar să te cufunzi în realitate, nu? Cred că asta a spus-o Alfonso Reyes, s-ar putea, nu contează. Dar uneori María sare peste cal, nu? Și eu nu o critic pentru asta, să se cufunde

în realitate, dar să se cufunde, nu să se *expună*, nu-i adevărat? Pentru că dacă te cufunzi prea mult riști să devii o *victimă*, nu știu dacă mă urmărești.

— Te urmăresc, am zis.

— O victimă a *realității*, mai cu seamă dacă ai prieteni sau prietene, cum să-ți spun, magnetici, nu? Oameni care în mod nevinovat atrag nenorocirile sau atrag *călăii*, mă urmărești, nu-i așa, García Madero?

— Cum să nu.

— De exemplu, această Lupe, fata cu care v-ați întâlnit ieri. O cunosc și eu, crede-mă, a fost aici, în casa noastră, a mâncat cu noi și a dormit, o noapte sau două, nu vreau să exagerez, nu se întâmplă nimic pentru o noapte sau două, dar fata asta are *probleme*, nu-i așa? Atrage problemele, la asta mă refeream când îți vorbeam de persoanele magnetice.

— Înțeleg, am zis. Sunt ca un magnet.

— Exact. Și în acest caz, ceea ce atrage magnetul este ceva rău, foarte rău, dar cum María este foarte tânără, nu-și dă seama și nu vede pericolul, nu-i așa? Și ea vrea să facă *bine*. Să facă bine celor ce au nevoie de asta, fără să se gândească la riscurile pe care le implică acest fapt. Într-un cuvânt, biata mea fată vrea ca prietena ei, sau cunoștința ei, să renunțe la viața pe care o duce.

— Îmi dau seama ce vreți să spuneți, domnule, vreau să spun Quim.

— Îți dai seama ce vreau să spun? Ce vreau să spun?

— Te referi la peștele lui Lupe.

— Foarte bine, García Madero, asta-i miezul problemei. Peștele lui Lupe. Fiindcă pentru el, hai să vedem, ce este Lupe? Mijlocul lui de trai, serviciul lui, biroul lui, slujba lui, într-un cuvânt. Și ce face un angajat când rămâne fără slujbă, eh? Spune-mi, ce face.

— Se înfurie?

— Se înfurie *foarte tare*. Și pe cine o să se înfurie? Păi, pe cel ce l-a dat afară din slujbă, să n-ai nici cea mai mică îndoială, nu o să se înfurie pe vecin, deși e posibil, dar în primul rând se va înfurie pe cel care l-a lăsat fără slujbă, evident. Și cine îi taie craca de sub picioare și rămâne fără slujbă? Fiica mea. Prin urmare, pe cine se va înfurie? Păi, pe fiica mea. Și în trecut pe familia ei, știi cum sunt oamenii aștia, răzbunările lor sunt cumplite și nu fac nicio discriminare. În unele nopți, îți jur, am niște coșmaruri groaznice - a răs scurt, uitându-se la gazon, de parcă își amintea coșmarurile - de i se face părul măciucă și celui mai curajos dintre oameni. Uneori visez că mă aflu într-un oraș care este Mexic, dar totodată nu e Mexic. Vreau să spun că e un oraș necunoscut, dar pe care eu îl cunosc din alte vise, nu te plictisesc, nu-i așa?

— Nu, cum îți trece prin cap.

— Cum îți spuneam, este un oraș vag necunoscut și vag cunoscut. Și eu mă plimb pe niște străzi nesfârșite încercând să găsesc un hotel sau o pensiune care să mă primească peste noapte. Dar nu găsesc nimic. Doar un escroc mut. Și cel mai rău lucru este că se înserează și știu că atunci când se va lăsa noaptea viața mea n-o să mai facă nici doi bani, nu-i așa? O să mă aflu, cum se spune, în voia forțelor naturii. E afurisit visul, a adăugat gânditor.

— Bine, Quim, mă duc să văd dacă fetele sunt acasă.

— Bineînțeles, a zis, dar fără să-mi dea drumul la braț.

— O să trec să-mi iau rămas-bun mai târziu, am spus ca să spun ceva.

— Mi-a plăcut ce-ai făcut aseară, García Madero. Mi-a plăcut că ai avut grijă de María și nu te-ai înfierbântat cu atâtea curve.

— Omule, Quim, era doar Lupe... Și prietenele prietenelor mele sunt prietenele mele, am zis înroșindu-mă până la urechi.

— Bine, du-te să le vezi pe fete, cred că mai au un invitat, camera asta e mai frecventată decât... n-a găsit un termen de comparație și a

râs.

M-am îndepărtat de el cât mai repede cu putință.

Când eram pe punctul de a intra în patio m-am întors și Quim Font era tot acolo, râzând încetșor și privind magnoliile.

18 noiembrie

Azi iar am fost acasă la familia Font. Quim a venit să-mi deschidă și m-a îmbrățișat. În căsuță i-am găsit pe María, Angélica și Ernesto San Epifanio. Stăteau toți trei pe patul Angélicăi. Când am intrat s-au strâns unul în altul în mod inconștient, ca să mă împiedice parcă să văd ce fac. Mi se pare că îl așteptau pe Pancho. Când și-au dat seama că sunt eu, chipurile nu li s-au destins.

— Va trebui să te obișnuiești să încui ușa cu cheia, a zis Angélica. Așa n-o să mai avem parte de sperieturile astea.

Spre deosebire de María, fața Angélicăi este foarte albă, dar cu o nuanță care n-aș ști să spun dacă este măslinie sau rozalie, cred că măslinie, cu pomeții ridicați, fruntea înaltă și buzele mai groase decât cele ale surorii ei. Când am văzut-o sau mai bine zis când am văzut că se uită la mine (în celelalte dăți când fusesem acolo de fapt *nu* se uitase la mine), am simțit că o mână cu degete lungi și fine, dar în același timp foarte puternică, îmi strânge inima, imagine care cu siguranță nu le-ar plăcea lui Lima și lui Belano, dar care se potrivește ca o mănușă cu ceea ce am simțit eu atunci.

— N-am fost eu ultima care a intrat, a spus María.

— Ba ai fost ultima.

Tonul Angélicăi era sigur, aproape autoritar, și pentru o clipă mi-am zis că pare sora cea mare, nu cea mică.

— Trage zăvorul și așază-te și tu pe undeva, mi-a ordonat mie.

Am făcut ce mi s-a spus. Perdelele căsuței erau trase și lumina care pătrundea era de culoare verde cu dungi galbene. M-am așezat

pe un scaun de lemn, lângă unul din rafturi și i-am întrebat la ce se uită. Ernesto San Epifanio și-a ridicat capul și m-a studiat câteva secunde.

— Tu ești cel care și-a notat ce cărți aveam la mine data trecută?

— Da. Brian Patten, Adrian Henri și încă una de care nu-mi amintesc acum.

— *The Lost Fire Brigade*, de Spike Hawkins.

— Exact.

— Și ți le-ai cumpărat?

Tonul era ușor sarcastic.

— Încă nu, dar o s-o fac.

— Trebuie să te duci la o librărie specializată în literatură engleză. La librăriile normale din Mexic n-o să le găsești.

— Da, știu. Ulises mi-a zis de o librărie unde vă duceți voi.

— Ah, Ulises Lima, a spus San Epifanio, accentuând mult *i*-urile. Cu siguranță că te-a trimis la Librăria Baudelaire, unde au multă poezie *franțuzească*, dar foarte puțină poezie *englezească*... Și noi cine suntem?

— Noi, care noi? am zis eu surprins.

Surorile Font continuau să privească și să schimbe între ele niște obiecte pe care nu le puteam vedea. Din când în când râdeau. Râsul Angélicăi era ca un izvor cristalin.

— Clienții librăriei.

— Ah, real visceraliștii, dar.

— Nu mă face să râd. În grupul ăsta nu citesc decât Ulises și amicul lui chilian. Restul sunt practic o gașcă de analfabeți. Am impresia că singurul lucru pe care îl fac la librării este să fure cărți.

— Dar pe care le citesc pe urmă, nu? am conchis nițel deranjat.

— Nu, te înșeli, pe urmă le fac cadou lui Ulises și lui Belano. Țștia le citesc, le povestesc celorlalți și ei fac pe nebunii că l-au citit pe Queneau, de pildă, când adevărul este că s-au mulțumit să fure o

carte de Queneau, nu s-o citească.

— Belano e chilian? am spus încercând să schimb subiectul conversației și pentru că, sincer vorbind, nu știam.

— Nu ți-ai dat seama? a întrebat María fără să-și ridice ochii de la ce-o fi fost obiectul la care se uita.

— Ba da, mi-am dat seama că are un accent nițel diferit, dar mi s-a părut că ar putea fi, ce știu eu, din Tamaulipas sau din Yucatán...

— Ți s-a părut că e din Yucatán? Ah, García Madero, binecuvântată inocență. Belano i s-a părut din Yucatán, le-a spus San Epifanio surorilor Font și toți trei au râs.

Am râs și eu.

— Nu pare din Yucatán, dar ar putea fi, am zis. Și pe urmă, eu nu sunt specialist în Yucatán.

— Ei, uitate că nu e din Yucatán. E chilian.

— Și trăiește de mult timp în Mexic? am zis ca să spun ceva.

— De la puciul lui Pinochet, a spus María fără să-și ridice capul.

— Mult înainte de lovitură, a zis San Epifanio. Eu l-am cunoscut în 1971. Dar pe urmă s-a întors în Chile și când a avut loc lovitura de stat a revenit în Mexic.

— Noi nu te cunoșteam atunci, a spus Angélica.

— Belano și cu mine am fost foarte prieteni în perioada aceea, a zis San Epifanio. Amândoi aveam optsprezece ani și eram cei mai tineri poeți de pe strada Bucureli.

— Se poate ști la ce vă uitați? am întrebat.

— La niște poze ale mele. S-ar putea să nu-ți placă, dar dacă vrei poți să te uiți și tu.

— Ești fotograf? am zis ridicându-mă și îndreptându-mă spre pat.

— Nu, sunt doar poet, a spus San Epifanio, făcându-mi loc. Cu poezia mi-e de-ajuns, deși la un moment dat o să comit vulgaritatea de a mă apuca să scriu povestiri.

— Ia-le - Angélica mi-a dat un mic teanc de poze văzute de ele -,

trebuie să le vezi în ordine cronologică.

Să fi fost vreo cincizeci sau șaizeci de fotografii. Toate erau făcute cu flash-ul. Toate reprezentau interiorul unei încăperi, cu siguranță o cameră de hotel, cu excepția a două dintre ele în care se vedea o stradă în noapte, slab luminată, și un Mustang roșu cu câteva persoane înăuntru. Chipurile celor din Mustang erau cețoase. Restul pozelor îl reprezentau pe un băiat de vreo șaisprezece sau șaptesprezece ani, poate că nu avea decât cincisprezece, blond, cu părul scurt, și pe o fată poate cu doi sau trei ani mai mare decât el, și pe Ernesto San Epifanio. Fără nicio îndoială acolo se afla și o a patra persoană, cea care făcea pozele, dar aceasta nu apărea niciodată. Primele fotografii erau ale băiatului blond, îmbrăcat și apoi încetul cu încetul cu tot mai puține haine, începând cu fotografia numărul cincisprezece apăreau San Epifanio și fata. San Epifanio era îmbrăcat cu un sacou violet. Fata cu o rochie de gală elegantă.

— Cine e băiatul? am zis.

— Tu uită-te la poze și taci din gură, pe urmă întrebi, a spus Angélica.

— E iubirea mea, a zis San Epifanio.

— Aha. Și ea?

— E sora lui mai mare.

Aproximativ pe la poza numărul douăzeci băiatul blond începea să se îmbrace cu hainele surorii lui. Fata, care nu era la fel de blondă și era cam grăsuță, îi făcea gesturi obscene necunoscutului care îi fotografia. San Epifanio, dimpotrivă, se arăta, cel puțin în primele poze, stăpân pe sine, surâzător dar serios, stând pe un fotoliu de scai, sau pe marginea patului. Toate astea, însă, nu erau decât o fata morgana, căci începând cu fotografia numărul treizeci sau treizeci și cinci San Epifanio se dezbrăca și el (corpul lui, cu picioare lungi și brațe lungi, părea excesiv de slab, scheletic, mult mai slab decât era în realitate). Pozele următoare îl înfățișau pe San Epifanio

sărutându-l pe gât pe adolescentul blond, pe buze, pe ochi, pe spate, pe pula pe jumătate sculată, pula țeapănă (o pulă, de altfel, remarcabilă la un băiat cu o înfățișare atât de delicată), sub privirea mereu atentă a surorii care uneori apărea în întregime și alteori doar cu o parte din anatomia ei (un braț și jumătate, mâna, câteva degete, jumătate de față), ba chiar uneori numai ca o umbră proiectată pe perete. Trebuie să mărturisesc că nu mai văzusem niciodată în viața mea ceva asemănător. Nimeni, evident, nu mă avertizase că San Epifanio era homosexual. (Numai Lupe, dar Lupe zisese și de mine că sunt homosexual.) Așa că am încercat să nu-mi exteriorizez sentimentele (care erau, cel puțin, confuze) și m-am uitat în continuare. Așa cum mă temeam următoarele fotografii îl înfățișau pe cititorul lui Brian Patten futându-l în cur pe adolescentul blond. Am simțit că mă înroșesc și brusc mi-am dat seama că nu știam cum o să mă uit în ochii fetelor Font și ai lui San Epifanio când o să termin de privit pozele. Chipul băiatului futut în cur avea o grimasă care am presupus eu era un amestec de plăcere și de durere. (Sau teatrală, dar la asta m-am gândit mult mai târziu.) Chipul lui San Epifanio părea că se ascute tot mai mult cu fiecare clipă, ca o lamă de ras sau ca un brici luminat intens. Iar chipul surorii pe post de observatoare trecea prin toate fazele gestuale posibile, de la o bucurie brutală până la cea mai adâncă melancolie. În ultimele poze apăreau, în diferite ipostaze, toți trei, culcați în pat, prefăcându-se că dorm sau zâmbindu-i fotografului.

— Bietul băiat, pare că a fost adus acolo cu forța, am zis ca să-l prind pe San Epifanio.

— Cu forța? Ideea a fost a lui. E un mic pervers.

— Dar îl iubești din tot sufletul.

— Îl iubesc din tot sufletul, dar ne despart prea multe lucruri.

— Ca de pildă? a spus Angélica.

— Banii, de exemplu, eu sunt sărac și el e un copil bogat și

răsfătat, obișnuit cu luxul, cu voiajurile, și să nu-i lipsească absolut nimic.

— Aici nu pare nici bogat nici răsfătat, câteva poze sunt chiar sinistre, am spus eu într-un elan de sinceritate.

— Familia lui are mulți bani, a spus San Epifanio.

— Atunci v-ați fi putut duce la un hotel ceva mai bun. Lumina e ca dintr-un film cu Sfântul.

— Este fiul ambasadorului Republicii Honduras, a zis San Epifanio aruncându-i o privire funestă. Dar să nu spui asta nimănui, a adăugat, regretând că mi-a mărturisit secretul lui.

Le-am dat înapoi teancul de fotografii, pe care San Epifanio le-a băgat într-un buzunar. La câțiva centimetri de brațul meu stâng se afla brațul gol al Angélicăi. Mi-am făcut curaj și am privit-o în ochi. Și ea se uita la mine. Cred că m-am îmbujorat un pic. M-am simțit fericit. Dar am stricat totul imediat.

— Azi n-a venit Pancho? am spus ca un imbecil.

— Încă nu, a zis Angélica. Cum ți s-au părut fotografiile?

— Tari, am spus.

— Doar tari?

San Epifanio s-a ridicat și s-a așezat pe scaunul de lemn unde stătusem eu înainte. De acolo mă observa cu unul din zâmbetele lui tăioase.

— În fine, au o anumită poezie. Dar dacă ți-aș spune că mi s-au părut numai poetice, te-aș minți. Sunt niște fotografii stranii. Eu aș zice că sunt pornografice. Nu în sens peiorativ, dar cred că e pornografie.

— Toată lumea are tendința să catalogheze lucrurile pe care nu le poate înțelege, a spus San Epifanio. Te-au excitat pozele?

— Nu, am spus foarte hotărât, deși adevărul este că nu eram sigur. Nu m-au excitat, dar nu mi-au displicut.

— Atunci nu e pornografie. Cel puțin, pentru tine, n-ar trebui să

fie.

— Dar mi-au plăcut, am recunoscut.

— Atunci spune doar atât: ți-au plăcut, nu știi de ce ți-au plăcut, nici asta nu contează prea mult, punct.

— Cine e fotograficul? a întrebat Maria.

San Epifanio s-a uitat la Angélica și a râs.

— Asta e într-adevăr secret. M-a pus să jur că n-o să spun nimănui.

— Dar ideea a fost a lui Billy, ce contează cine a fost fotograficul? a spus Angélica.

Deci fiul ambasadorului Republicii Honduras se numește Billy; foarte potrivit, m-am gândit.

Și apoi, nu știu de ce, am bănuț că pozele le făcuse Ulises Lima. Și imediat m-am gândit la naționalitatea lui Belano, pentru mine, o noutate. Și apoi am început să mă uit la Angélica, dar fără să se observe prea mult, mai ales când ea nu se uita la mine, cu capul într-o carte de versuri (*Les lieux de la douleur*, de Eugène Savitzkaya), de unde și-l scotea doar ca să intervină în conversația purtată acum de Maria și San Epifanio despre arta erotică. Eu m-am gândit din nou la posibilitatea ca fotografiile să le fi făcut Ulises Lima și mi-am amintit și ce auzisem la cafeneaua Quito, că Lima făcea trafic de droguri, și dacă făcea trafic de droguri, și asta era aproape un fapt, mi-am zis, putea să facă trafic și cu alte lucruri. Și în faza asta eram când a apărut Barrios la braț cu o nord-americană foarte simpatică (surâdea tot timpul) numită Bárbara Patterson și cu o poetesă pe care n-o cunoșteam, pe nume Silvia Moreno, și ne-am apucat toți să fumăm marijuana.

Mult mai târziu, îmi amintesc vag (dar nu datorită efectului marijuanaei, pe care de-abia l-am simțit), cineva a adus din nou vorba despre naționalitatea lui Belano, poate oi fi fost eu, nu știu, și toți au început să vorbească despre el, vreau să spun să-l bârfească, în afară

de María și de mine, care la un moment dat păream că ne îndepărtaserăm de grup, fizic și psihic, dar chiar și de la depărtare (poate din cauza efectului marijuanei) tot am putut auzi ce spuneau. Vorbeau și de Lima, de călătoriile lui în statul Guerrero și în acel Chile al lui Pinochet ca să facă rost de marijuana pe care apoi o vindea scriitorilor și pictorilor din DF. Dar cum putea Lima să se ducă să cumpere marijuana la celălalt capăt al continentului? Am auzit râsete. Cred că am râs și eu. Cred că am râs mult. Aveam ochii închiși. Ei au spus: Arturo îl obligă pe Ulises să lucreze mult mai mult, riscurile sunt mai mari acum, și fraza mi-a rămas întipărită în minte. Bietul Belano, m-am gândit. Pe urmă María m-a luat de mână și am ieșit din căsuță ca atunci când era Pancho acolo și Angélica ne dădea afară, doar că de data asta Pancho nu era acolo și nimeni nu ne dăduse afară.

Apoi cred că am adormit.

M-am trezit la trei dimineața, eram întins lângă Jorgito Lafont.

M-am sculat brusc. Cineva îmi scosese pantofii, pantalonii și cămașa. Le-am căutat pe pipăite, străduindu-mă să nu-l trezesc pe Jorgito. Primul lucru pe care l-am găsit a fost traista mea, cu cărți și poezii, pe jos, la picioarele patului. Ceva mai încolo, pe un scaun, am găsit pantalonii, cămașa și geaca. Pantofii nu erau nicăieri, l-am căutat sub pat dar acolo am găsit numai niște perechi de teniși ai lui Jorgito. M-am îmbrăcat și am studiat posibilitatea de a aprinde lumina sau de a ieși desculț. M-am apropiat de fereastră, fără să mă hotărâsc pentru niciuna dintre cele două opțiuni. Când am tras perdeaua mi-am dat seama că sunt la etaj. Am privit patioul întunecat și în spatele unor copaci căsuța luminată ușor de lună. În curând mi-am dat seama că nu luna lumina căsuța ci o lampă aprinsă exact sub fereastra mea, un pic mai la stânga, ce atârna pe peretele exterior al bucătăriei. Lumina era foarte slabă. Am încercat să zăresc fereastra fetelor Font. N-am văzut nimic, doar ramuri și

umbre. Timp de câteva secunde am cântărit posibilitatea de a mă băga iarăși în pat și de a dormi până avea să se lumineze, dar am renunțat din mai multe motive. Primul: până atunci nu dormisem niciodată în altă parte decât acasă fără să știe unchii mei; al doilea: mi-am dat seama că o să fie imposibil să adorm din nou; al treilea: trebuia s-o văd pe Angélica, de ce? uitasem, dar atunci am simțit nevoia imperioasă să o văd, să mă uit la ea cum doarme, să mă ghemuiesc la picioarele patului ei ca un câine sau ca un copil (metaforă oribilă, dar adevărată). Așa că m-am îndreptat încet spre ușă și în gând i-am spus la revedere, Jorgito, mulțumesc că m-ai primit în patul tău, cumnate! (care vine din latinescul *cognatus*), și făcându-mi curaj cu acest cuvânt, luându-mi avânt, am ieșit în sfârșit din cameră pe un culoar întunecat ca noaptea cea mai neagră, sau ca un cinematograf unde totul s-a stricat, inclusiv unii ochi, și am început să pipăi pereții până am găsit, după un periplu prea lung și zbuciumat ca să-l relatez amănunțit (în plus detest amănuntele), scara solidă care lega etajul de parter. Ajuns acolo, încremenit ca o statuie de sare (adică foarte palid și cu mâinile nemișcate într-un gest pe jumătate energic și pe jumătate dubitativ), m-am aflat în fața a două alternative. Sau căutam salonul și telefonul și îi sunam imediat pe unchii mei care la ora aceea probabil sculaseră din somn mai mulți polițiști onești, sau căutam bucătăria, care potrivit amintirilor mele era la stânga, lângă un fel de sufragerie de toată ziua. Am cântărit argumentele și contraargumentele ambelor căi de urmat și m-am decis pentru cea mai puțin zgomotoasă, aceea de a ieși cât mai repede din casa mare a familiei Font. A contribuit la această hotărâre neașteptată imaginea sau iluzia imaginii lui Quim Font stând în întuneric într-un fotoliu cu tetiere, învăluit într-un norișor de pucioasă roșcată. Am făcut un mare efort ca să mă liniștesc. În casă toată lumea dormea, deși, spre deosebire de locuința mea, acolo nu se auzeau sforăiturile nimănui. După ce-au

trecut câteva secunde, suficiente ca să mă conving că nu mă paște niciun pericol, cel puțin iminent, am pornit din nou. În această parte a casei strălucirea felinarului din patio îmi lumina ușor drumul și în scurt timp am ajuns la bucătărie. Acolo, renunțând la extrema prudență de până atunci, am închis ușa, am aprins lumina și m-am lăsat să cad pe un scaun, sleit de parcă aș fi urcat în fugă un kilometru pe o pantă. Pe urmă am deschis frigiderul, mi-am umplut un pahar cu lapte până sus și mi-am făcut un sandwich cu șuncă și cașcaval, cu sos de stridii și muștar de Dijon. Când am terminat de mâncat îmi mai era încă foame, așa că mi-am făcut un al doilea sandwich, de data asta cu cașcaval, salată verde și castraveciori condimentați cu două sau trei soiuri de ardei iute. Nici acest al doilea sandwich nu mi-a potolit foamea, așa că am hotărât să caut ceva mai consistent. În fundul frigiderului, într-o cutie de plastic, am găsit un rest de mole⁷ de pui; în altă cutie am găsit niște orez, resturile prânzului din ziua aceea, presupun, și pe urmă am căutat pâine adevărată, chifle, nu pâine feliată, și am început să-mi pregătesc cina. De băut, am ales o sticlă de Lulú cu gust de căpșuni, care de fapt are miros de flori. Am mâncat așezat în bucătărie, în tăcere, gândindu-mă la viitor. Am văzut tornade, uragane, cutremure marine, incendii. Pe urmă am spălat tigiia, farfuria, tacâmurile, am strâns firimiturile de pâine și am tras zăvorul de la ușa care dădea în patio. Înainte de a ieși, am stins lumina.

Căsuța fetelor Font era încuiată pe dinăuntru. Am bătut o dată și am murmurat numele Angélicăi. Nu mi-a răspuns nimeni. M-am uitat în spate, umbrele din patio, bazinul care se înălța ca un animal irascibil m-au convins să nu mă întorc în camera lui Jorgito Font. Am bătut din nou, de data asta ceva mai tare. Am așteptat câteva

7 Mâncare tipic mexicană din carne de pui, curcan sau porc, cu un sos gros preparat din mai multe specii de ardei iute și diverse alte condimente (sp.).

clipe și am decis să schimb tactica, m-am mișcat câțiva metri la stânga și am bătut de câteva ori cu vârful degetelor în geamul rece al ferestrei. María, am spus, Angélica, María, deschideți-mi, sunt eu. Pe urmă am rămas tăcut, în așteptarea vreunui rezultat, dar în căsuță nu se mișca nimeni. Exasperat, deși mai corect ar fi să spun exasperat de resemnat, m-am târât iarăși până la intrare și m-am lăsat să alunec cu spatele lipit de ușă și cu privirea pierdută. Am intuit că până la urmă o să rămân acolo, adormit, într-un fel sau altul la picioarele surorilor Font, ca un câine (un câine muiat de noaptea necruțătoare!), așa cum îmi dorisem în urmă cu câteva ceasuri, în mod imprudent și curajos. Tare mai aveam chef să plâng. Ca să contracarez norii negri ce se adunau deasupra viitorului meu imediat, m-am apucat să fac o listă cu toate cărțile pe care trebuia să le citesc și cu toate poeziile pe care trebuia să le scriu. Apoi m-am gândit că dacă adorm mă va găsi probabil servitoarea familiei Font și mă va trezi, scutindu-mă de rușinea de a fi găsit de doamna Font sau de una dintre fiicele ei sau de Quim Font în persoană. Cu toate că dacă m-ar fi găsit acesta din urmă, am dedus cu o urmă de speranță, ar fi crezut probabil că îmi sacrificasem o noapte de somn liniștit pe altarul unei fidele supravegheri a fiicelor sale. Dacă mă trezesc și mă invită la o cafea cu lapte, am tras eu concluzia, totul e în ordine, dacă mă trezesc cu șuturi și mă dau afară fără alte explicații, nu mai am nicio speranță și pe deasupra cum să-i explic lui unchiu-meu că am străbătut tot DF-ul desculț? Cred că această perspectivă m-a trezit, poate că disperarea m-a determinat, în mod inconștient, să izbesc ușa cu capul, dar adevărul este că în curând am auzit niște pași înăuntrul căsuței. După câteva secunde ușa s-a deschis și o voce șoptită și adormită m-a întrebat ce fac acolo.

Era María.

— Am rămas fără pantofi. Dacă i-aș găsi m-aș duce imediat acasă, am zis.

— Intră, a spus María. Și nu face zgomot.

Am urmat-o cu mâinile întinse în față ca un orb. Pe neașteptate m-am împiedicat de ceva. Era patul Mariei. Am auzit că îmi spune să mă culc, pe urmă am auzit-o că se întoarce (căsuța fetelor Font este *cu adevărat* mare) și închide fără zgomot ușa care rămăsese întredeschisă. N-am auzit când a revenit. Întunericul era total, deși după câteva clipe, eu stăteam pe marginea patului, nu culcat cum îmi spusese ea, am distins conturul ferestrei prin enormele perdele de in. Apoi am simțit că cineva se bagă în pat și se întinde și pe urmă, dar nu știu după cât timp, am simțit că acea persoană se ridică ușor, probabil sprijinindu-se într-un cot și, și mă atrage spre ea. După răsuflare mi-am dat seama că mă aflu la câțiva milimetri de chipul Mariei. Degetele ei m-au pipăit pe față, de la bărbie până la ochi, mi i-au închis, invitându-mă parcă să dorm, mâna ei, o mână osoasă, mi-a deschis fermoarul de la șliț și mi-a căutat pula; nu știu de ce, poate pentru că eram foarte nervos, am spus că nu mi-e somn. Știu, a spus María, nici mie. Pe urmă totul a devenit o succesiune de fapte concrete sau de nume proprii sau de verbe, sau de capitole ale unui manual de anatomie scuturat de foi ca o floare de petale, legate haotic între ele. Am explorat trupul gol al Mariei, splendidul corp gol al Mariei într-o tăcere stăpânită, cu toate că îmi venea să strig din tot sufletul, să omagiez fiecare colțișor, fiecare spațiu șlefuit și interminabil pe care îl descopeream. María, mai puțin rezervată decât mine, în scurt timp a început să geamă și manevrele ei, la început timide sau cumpătate, au devenit mai fățișe (nu găsesc momentan alt cuvânt), călăuzindu-mi mâna spre locurile la care, din neștiință sau din neatentie, nu ajungeam. Așa am aflat, în mai puțin de zece minute, unde se află lindicul unei femei și cum trebuie masat sau mângâiat sau apăsă, întotdeauna însă, în limitele delicateții, limite pe care María, pe de altă parte, le viola constant, căci pula mea, tratată bine la primele atacuri, în curând a început să

fie torturată de mâinile ei; mâini care în unele momente mi s-au părut în întuneric și în involburarea cearșafurilor gheare de șoim sau de șoimăriță trăgând de ea cu atâta forță că m-am temut că vrea să mi-o smulgă din rădăcină sau, în alte momente, pitici chinezi (degetele erau nenorociții de chinezi!) ce explorau și măsurau spațiile și conductele care făceau legătura între testicule și pulă și între ele. Pe urmă (dar mai înainte îmi dădusem jos pantalonii până la genunchi) m-am urcat pe ea și i-am băgat-o.

— Să nu termini înăuntru, a spus María.

— O să încerc, am zis eu.

— Cum adică o să încerci, porcule? Să nu termini înăuntru!

M-am uitat de o parte și de alta a patului în timp ce picioarele Mariei se înnodau și se deznodau pe spatele meu (mi-ar fi plăcut să continui așa până în ceasul morții). Mai departe am zărit umbra patului Angélicăi și curba șoldurilor Angélicăi, ca o insulă privită de pe altă insulă. Brusc am simțit că buzele Mariei îmi sug sfârcul stâng, de parcă m-ar fi mușcat de inimă. Am tresărit și i-am băgat-o toată dintr-odată, vrând s-o ținutiesc în pat (arcurile au început să scârțâie îngrozitor și m-am oprit), în timp ce o sărutam pe păr și pe frunte cu maximă delicatețe și tot am mai avut timp să mă gândesc cum e posibil ca Angélica să nu se trezească cu zgomotul pe care îl făceam. Nici nu mi-am dat seama când am terminat. Bineînțeles că am reușit s-o scot la timp, întotdeauna am avut reflexe bune.

— Sper că n-ai terminat înăuntru? a zis María.

I-am jurat la ureche că nu. Câteva clipe ne-am străduit să ne recăpătăm respirația. Am întrebat-o dacă a juisat și răspunsul ei m-a lăsat perplex:

— Am juisat de două ori, García Madero, nu ți-ai dat seama? m-a întrebat cât se poate de serioasă.

I-am spus că sincer nu, că nu mi-am dat seama de nimic.

— Mai e încă sculată, a zis María.

— Așa se pare, am spus eu. Ți-o mai bag o dată?

— De acord, a zis ea.

Nu știu cât timp a trecut. Iarăși am ejaculat afară. De data asta nu mi-am putut stăpâni gemetele.

— Acum masturbează-mă, a spus María.

— N-ai avut niciun orgasm?

— Nu, de data asta nu, dar m-am simțit foarte bine.

M-a apucat de mână, mi-a supt arătătorul și mi l-a călăuzit în jurul clitorisului.

— Sărută-mă pe sfârcuri, poți să le și muști, dar la început încet, a zis. Pe urmă mușcă-le un pic mai tare. Și cu mâna strânge-mă de gât. Mângâie-mă pe față. Bagă-mi degetele în gură.

— Nu vrei mai bine să-ți... sug clitorisul? am spus într-o încercare zadarnică de a găsi cele mai elegante cuvinte.

— Nu, acum nu, cu degetul e de-ajuns. Dar sărută-mă pe țâțe.

— Ai niște sâni splendizi.

Am fost incapabil să repet cuvântul țâțe.

M-am dezbrăcat fără să ies de sub cearșafuri (brusc începusem să transpir) și imediat am început să pun în practică instrucțiunile Mariei. Oftaturile ei la început și pe urmă gemetele ei mi-au sculat-o din nou. Ea și-a dat seama și cu o mână mi-a mângâiat pula până când n-a mai putut.

— Ce-i cu tine, María? i-am șoptit la ureche, temându-mă că îi făcusem rău la gât (strânge, șoptea ea, strânge), sau că îi mușcasem prea tare un sfârc.

— Continuă, García Madero, a zâmbit în întuneric și m-a sărutat.

Când am terminat mi-a spus că juisase de cinci ori. Mie, ca să spun adevărul, îmi venea greu s-o cred, deși ideea mi se părea fantastică, dar când mi-a dat cuvântul n-am avut altă soluție decât s-o cred.

— La ce te gândești? a zis María.

— La tine, am mințit-o; în realitate mă gândeam la unchiu-meu și la Facultatea de Drept și la revista pe care urmau s-o scoată Belano și Lima. Și tu?

— Mă gândesc la poze, a spus.

— La care poze?

— La pozele lui Ernesto.

— Pozele pornografice?

— Da.

Amândoi tremuram în același timp. Aveam fețele lipite una de alta. Vorbeam, reușeam să articulăm cuvinte, fiindcă nasurile ne despărteau fețele, dar chiar și-așa am simțit cu buzele cum se mișcă buzele ei.

— Vrei s-o mai facem o dată?

— Da, a spus María.

— Bine, am zis puțin amețit, dacă în ultimul moment te căiești, spune-mi.

— De ce să mă căiesc? a spus María.

Avea interiorul coapselor ud de sperma mea. Mi s-a făcut frig și nu mi-am putut stăpâni un oftat adânc în momentul când am penetrat-o din nou.

María a gemut și eu am început să mă mișc cu tot mai mult entuziasm.

— Încearcă să nu faci mult zgomot, nu vreau să ne audă Angélica.

— Încearcă tu să nu faci zgomot, am zis eu și am adăugat: Ce i-ai dat Angélicăi ca să doarmă așa de adânc? Un somnifer?

Am râs amândoi încetișor, eu în ceafa ei și ea cufundându-și fața în perne.

Când am terminat nu mă îmboldea inima (din latinescul *animus* și acesta din cuvântul grecesc care denumește *sufllarea*) nici măcar s-o întreb dacă îi plăcuse și singurul lucru pe care îl doream era să

adorm încetul cu încetul cu María în brațe. Dar ea s-a sculat și m-a obligat să mă îmbrac și s-o urmez la baia din casa mare. Când am ieșit în patio mi-am dat seama că se lumina de ziuă. Pentru prima oară în noaptea aceea am putut vedea mai clar figura amantei mele. María avea o cămașă de noapte albă, cu broderie roșie pe mâneci, și avea părul strâns cu o panglică sau un șnur de piele împletit.

După ce ne-am șters m-am gândit să dau un telefon acasă, dar María a spus că în mod sigur unchii mei dorm și că pot s-o fac mai târziu.

— Și-acum ce facem? am întrebat-o.

— Acum dormim puțin, a spus María luându-mă de mijloc.

Dar noaptea sau ziua îmi mai rezerva o ultimă surpriză, în căsuță, ghemuiți într-un colț, i-am descoperit pe Barrios și pe prietena lui nord-americană. Amândoi sforăiau. Tare mi-ar fi plăcut să-i trezesc cu un sărut.

19 noiembrie

Am luat micul dejun toți împreună. Quim Font, doamna Font, María și Angélica, Jorgito Font, Barrios, Bárbara Patterson și eu. Micul dejun era compus din ouă jumări, felii de șuncă prăjite, gem de mango, gem de căpșuni, unt, pateu de somon și cafea. Jorgito a băut un pahar cu lapte. Doamna Font (m-a sărutat pe obraz când m-a văzut!) a făcut niște turtițe cărora le-a spus clătite, dar care nu semănau deloc cu clătitele. Restul micului dejun îl pregătise servitoarea (al cărei nume nu-l știu sau l-am uitat, ceva ce mi se pare impardonabil), farfuriile le-am spălat eu și cu Barrios.

Pe urmă, când Quim s-a dus să lucreze și doamna Font a început să-și planifice ziua de muncă (lucrează, așa mi-a spus, ca ziaristă la o nouă revistă despre familia mexicană), m-am hotărât în sfârșit să telefonez acasă. Am găsit-o doar pe mătușa mea Martita, care când

m-a auzit a început să țipe ca o apucată și pe urmă să plângă. După o neîntreruptă serie de pomeniri ale Maicii Domnului, apeluri la responsabilitate, relatări fragmentate despre noaptea „pe care o petrecuse unchiul meu din cauza mea”, avertizări pe un ton mai mult complice decât dojenitor privind pedeapsa iminentă la care se gândise unchiu-meu chiar în acea dimineață, am reușit în sfârșit să vorbesc și s-o asigur că sunt bine, că petrecusem noaptea cu niște prieteni și că n-o să mă întorc acasă până „la asfințitul soarelui”, căci aveam de gând să plec imediat la universitate. Mătușa mi-a promis că o să-i dea ea telefon la serviciu unchiului meu și m-a pus să jur că în restul vieții mele o să dau telefon acasă când hotărâsc să petrec noaptea în altă parte. Câteva clipe am meditat dacă n-ar fi bine să-l sun eu personal pe unchiu-meu, dar în cele din urmă am decis că nu este necesar.

M-am lăsat să cad într-un fotoliu fără să știu ce să fac. Aveam toată dimineața și restul zilei la dispoziție, adică eram conștient că le am la dispoziție și din acest punct de vedere mi se păreau diferite de alte dimineți și de alte zile (când eram un suflet rătăcitor, hoinărind prin universitate sau prin virginitatea mea), dar așa pe nepusă masă nu știam ce pot să fac, atât de multe erau posibilitățile ce mi se prezentau.

Ingerarea alimentelor, am mâncat ca un lup în timp ce doamna Font și Bárbara Patterson vorbeau de muzee și de familii mexicane, îmi produsese o ușoară somnolență și totodată îmi trezise dorința de-a o mai fute pe María (pe care am evitat s-o privesc în timpul micului dejun, iar când am făcut-o am încercat să-mi adaptez privirea la conceptul de dragoste frățească sau de camaraderie dezinteresată pe care am presupus că l-ar recunoaște taică-su, care, apropo, nu s-a arătat cătuși de puțin surprins văzându-mă la ore atât de matinale instalat la masa lui), dar María se pregătea să plece, Angélica se pregătea să plece, Jorgito Font plecase deja, Bárbara

Patterson făcea duș și numai Barrios și servitoarea rățăceau ca resturile unui naufragiu blestemat prin marea bibliotecă a casei mari, așa încât ca să nu deranjez și dintr-o vagă dorință de simetrie, am traversat pentru a nu știu câta oară patioul și m-am instalat în căsuța surorilor, unde paturile erau nefăcute (ceea ce demonstra în mod clar că era servitoarea sau femeia de serviciu sau fata în casă - sau harnica *naca*, cum îi spunea Jorgito - cea care se ocupa de ele, nuanță care în loc să scadă considerația mea pentru María a făcut-o să crească, dotând-o cu o notă de frivolitate și de nepăsare care nu-i venea rău) și am privit scena „curții miracolelor” pentru mine, încă umedă, și cu toate că normal ar fi fost să încep să plâng sau să spun rugăciuni, m-am trântit în unul din paturile nefăcute (cel al Angélicăi, cum mi-am dat seama mai târziu, nu cel al Mariei) și am adormit.

M-a trezit Pancho Rodríguez cu o serie de lovituri (inclusiv un picior, deși nu sunt sigur) în tot corpul. Doar buna mea educație m-a împiedicat să nu-l salut cu un pumn în nas. După ce i-am dat bună ziua am ieșit în patio și m-am spălat pe față la fântână (ceea ce demonstrează că eram încă adormit), cu Pancho în urma mea îngăimând cuvinte de neînțelese.

— Nu e nimeni acasă, a zis. A trebuit să sar gardul ca să intru. Ce faci tu aici?

I-am spus că petrecusem noaptea acolo (adăugând, ca să minimalizez efectul, căci freamătul nărilor lui Pancho m-a alarmat, că fuseseră acolo și Barrios cu Bárbara Patterson) și pe urmă am încercat să intrăm în casa mare pe ușa din spate, cea de la bucătărie, și pe ușa principală, dar amândouă erau încuiate cu cheia.

— Dacă ne vede vreun vecin și anunță poliția, am zis, o să ne fie cam greu să explicăm că nu încercăm să furăm.

— Mă doare-n pix. Mie îmi place să inspectez din când în când casele prietenelor mele, a spus Pancho.

— Ba mi se pare, am zis ignorând comentariul lui Pancho, că am văzut chiar mișcându-se o perdea la casa de alături. Dacă vine poliția...

— Te-ai futut cu Angélica, băi tăntălăule? a zis Pancho pe neașteptate, fără să se mai uite pe ferestrele din față ale casei familiei Font.

— Bineînțeles că nu, l-am asigurat.

Nu știu dacă m-a crezut sau nu m-a crezut. Dar amândoi am sărit din nou gardul și am început să ne retragem din cartierul Condesa.

În timp ce mergeam (în liniște, prin parcul España, pe Parras, prin parcul San Martín, pe Teotihuacán, unde la această oră se aflau doar gospodine, servitoare și vagabonzi), m-am gândit la ce-mi spusese María despre iubirea și durerea pe care iubirea o va abate asupra lui Pancho. Când am ajuns la Insurgentes Pancho își redobândise umorul și vorbea de literatură, îmi recomanda anumiți autori, încerca să nu se gândească la Angélica. Pe urmă am luat-o pe Manzanillo, am făcut un ocol pe Aguascalientes și am cotit din nou spre sud pe Medellin până am ajuns la strada Tepeji. Ne-am oprit în fața unei clădiri de cinci etaje și Pancho m-a invitat la masă cu familia lui.

Am urcat cu liftul până la ultimul etaj.

Acolo, în loc să intrăm, așa cum mă așteptam, într-unul din apartamente, ne-am cățărat pe scară până pe acoperișul-terasă. Un cer cenușiu, dar strălucitor de parcă s-ar fi produs un atac nuclear ne-a primit în mijlocul unei risipe vesele de glastre și flori ce se multiplicau pe coridoare și în spălătorii.

Familia lui Pancho locuia în două camere pe acoperiș.

— Provizoriu, mi-a explicat Pancho, până o să avem biștari pentru o casă pe aici prin apropiere.

Le-am fost prezentat oficial mamei lui, doamna Panchita, fratelui său Moctezuma, de nouăsprezece ani, poet discipol al lui Catul și

sindicalist, și fratelui său mai mic, Norberto, de cincisprezece, elev la liceu.

Una din camere îndeplinea în timpul zilei funcțiile de sufragerie și salon pentru televizor, iar noaptea cea de dormitor al lui Pancho, Moctezuma și Norberto. Cealaltă era un fel de garderob sau șifonier gigantic, unde se aflau frigiderul, ustensilele de bucătărie (aragazul, de voiaj, îl scoteau pe coridor în timpul zilei și îl băgau înăuntru peste noapte) și salteaua pe care dormea doamna Panchita.

Când am început să mâncăm ni s-a alăturat un oarecare Piel Divina⁸, de douăzeci și trei de ani, vecin de acoperiș, care mi-a fost prezentat ca un poet real visceralist. Puțin înainte de a pleca (după multe ceasuri, timpul a trecut în zbor), l-am întrebat încă o dată cum se numește și el a răspuns Piel Divina cu atâta naturalețe și siguranță de sine (mult mai multă decât cea pe care aș fi avut-o eu spunând Juan García Madero) că pentru o clipă am ajuns să cred că pe coclaurii și în mlaștinile Republicii noastre Mexicane exista cu adevărat o familie Divina.

După masă, doamna Panchita s-a dedicat telenovelelor sale favorite și Norberto s-a apucat să-și facă lecțiile, cu cărțile întinse pe masă. Pancho și Moctezuma au spălat vasele într-un spălător de unde se vedea o bună parte din parcul Américas și mai în spate se zăreau coloșii amenințători - sosiți parcă de pe altă planetă, o planetă neverosimilă pe deasupra - ai Centrului Medical, Spitalului de Copii și Spitalului General.

— Partea bună a unei locuințe ca asta, dacă nu ții cont de suprafața redusă, a zis Pancho, este că ești aproape de toate, ești chiar în inima DF-ului.

Piel Divina (căruia, evident, Pancho și fratele lui, și chiar doamna Panchita! îi spuneau Piel) ne-a invitat în camera lui unde păstra, a

⁸ Piele Divină (sp.).

spus, niște marijuana de la ultima petrecere.

— Altfel pierzi ocazia, fratele meu alb, a zis Moctezuma.

Camera lui Piel Divina era, spre deosebire de cele două odăi ocupate de familia Rodríguez, un exemplu de goliciune și austeritate. N-am văzut haine aruncate, n-am văzut obiecte casnice, n-am văzut cărți (Pancho și Moctezuma erau săraci, dar în cele mai nebănuite colțisoare din locuința lor se puteau vedea exemplare din Efraín Huerta, Augusto Monterroso, Julio Torri, Alfonso Reyes, amintitul Catul tradus de Ernesto Cardenal, Jaime Sabines, Max Aub, Andrés Henestrosa), doar o salteluță și un scaun - nu avea masă - și o valiză de piele, de bună calitate, unde își ținea hainele.

Piel Divina locuia singur, deși din poveștile lui și cele ale fraților Rodríguez am dedus că nu demult locuise acolo o femeie (și fiul ei), amândoi de temut, care la plecare au luat cu ei o mare parte din mobilă.

O vreme am fumat marijuana și am admirat peisajul (care așa cum am spus era format în principal de siluetele spitalelor, de nenumărate terase asemănătoare cu cea pe care ne aflam și de un cer cu nori joși ce se mișcau lent spre sud) și pe urmă Pancho s-a apucat să povestească aventura lui din dimineața aceea în casa fetelor Font și întâlnirea lui cu mine.

Mi-au pus întrebări despre întâmplare, de data asta toți trei, dar n-au reușit să scoată de la mine nimic altceva decât ce îi spusese lui Pancho. La un moment dat au început să vorbească despre María. Din vorbele lor încâlcite, cred că am înțeles că Piel Divina și María fuseseră iubiți. Și că lui îi era interzis să mai intre în casa familiei Font. Am vrut să știu de ce. Mi-au explicat că doamna Font îi surprinsese într-o noapte în timp ce se regulau în căsuță. În casa mare era o petrecere în onoarea unui scriitor spaniol care tocmai sosise în Mexic și într-un moment al petrecerii doamna Font a vrut să i-o prezinte pe fiica ei cea mare, adică pe María, și n-a găsit-o. Așa

că, de braț cu scriitorul spaniol, a plecat s-o caute. Când au ajuns la căsuță luminile erau stinse și de undeva din spate au auzit un zgomot ca de lovituri, lovituri ritmice și sonore. Doamna Font fără îndoială nu s-a gândit ce face (dacă ar fi cugetat înainte de a acționa, a zis Moctezuma, l-ar fi condus pe scriitor înapoi la petrecere și s-ar fi întors singură să vadă ce se întâmplă în camera fetei ei), dar, asta e, nu s-a gândit la nimic și a aprins lumina. Acolo a descoperit-o, îngrozită, pe María, îmbrăcată numai cu o bluză, cu pantalonii în vine, sugându-i pula lui Piel Divina în timp ce acesta îi trăgea palme pe buci și pe sex.

— Palme foarte tari, a zis Piel Divina. Când au aprins lumina m-am uitat la curul ei și era roșu. Adevărul e că m-am speriat.

— Da' de ce o băteai? am întrebat eu furios și temându-mă să nu mă înroșesc.

— Pentru că așa a vrut ea, bunul meu inocent, a zis Pancho.

— Nu-mi vine să cred, am spus.

— S-au văzut lucruri și mai ciudate, a zis Piel Divina.

— Toată vina o are o franțuzoaică care se numește Simone Darrieux, a spus Moctezuma. Știu că María și Angélica au invitat-o pe această Simone la o întâlnire feministă și acolo au vorbit despre sex.

— Cine e Simone asta? am întrebat.

— O prietenă a lui Arturo Belano.

— Eu m-am apropiat de ele. Bună, fetelor, le-am spus, și curvele dracului vorbeau despre Marchizul de Sade, a zis Moctezuma.

Restul poveștii era previzibil. Mama Mariei a vrut să spună ceva dar n-a fost în stare. Spaniolul, care potrivit spuselor lui Piel Divina pălise în mod vizibil în fața spectacolului fundului Mariei ce se oferea ridicat, a luat-o de braț cu sollicitudinea arătată bolnavilor mintal și a condus-o înapoi la petrecere. În liniștea ce s-a așternut brusc în căsuță Piel Divina i-a auzit vorbind în patio, cuvinte rostite

repede, ca și cum măgarul de spaniol în călduri i-ar fi propus ceva indecent bieteii doamne Font sprijinite de fântână. Dar pe urmă a auzit niște pași îndepărtându-se în direcția casei mari și María i-a spus să continue.

— Asta chiar că nu pot să cred, am zis eu.

— Mă jur pe viața maică-mii, a spus Piel Divina.

— După ce v-au surprins, María a vrut să facă amor în continuare?

— Așa e ea, a zis Moctezuma.

— Și tu de unde știi? am spus eu tot mai înfierbântat.

— Pentru că am regulat-o și eu, a zis Moctezuma, nu e în tot DF-ul o gagică mai focoasă ca asta, dar n-am bătut-o niciodată, asta chiar nu, mie cheștiile astea ciudate nu-mi plac. Dar ei da, din câte știu.

— Eu n-am bătut-o, dobitocule, treaba e că María era obsedată de Marchizul de Sade și voia să încerce povestea cu loviturile la fund, a spus Piel Divina.

— Asta-i foarte tipic pentru María, a zis Pancho, nu se abate deloc de la lecturile ei.

— Și ați continuat să vă futeți? am spus eu.

Sau am murmurat sau am urlat, nu-mi amintesc, dar îmi amintesc că am tras câteva fumuri la rând din țigara cu marijuana și că ceilalți au trebuit să-mi ceară de mai multe ori s-o pasez, că nu era doar pentru mine singur.

— Păi, da, am continuat să ne fudem, adică ea a continuat să mi-o sugă și eu să-i trag palme la cur, dar de fiecare dată cu mai puțină forță sau de fiecare dată cu mai puțin chef, cred că apariția mamei ei m-a afectat, pe mine da, și cum nu mai aveam chef de regulat, cum mă cam răcisem, acum voiam doar să mă ridic și să stau un pic la petrecere, cred că erau acolo câțiva poeți celebri, spaniolul, Ana María Díaz și domnul Díaz, părinții Laurei Damián, poetul Álamo,

poetul Labarca, poetul Berrocal, poetul Artemio Sánchez, actrița de televiziune América Lagos, și mi-era și nițel teamă să nu apară iarăși mama Mariei, dar de data asta însoțită de împușitul de arhitect și atunci cu siguranță aș fi încurcat-o.

— Erau și părinții Laurei Damián? am întrebat.

— Chiar ei, părinții castei dive, a spus Piel Divina, și alte celebrități, să nu crezi că nu, mie îmi place să observ amănuntele, îi văzusem înainte pe fereastră, îl salutasem pe poetul Berrocal, o vreme am frecventat atelierul lui, nu știu dacă și-a adus aminte de mine sau nu. Cred că îmi era și foame, numai imaginându-mi ce se mânca în cealaltă casă îmi ploua în gură. Nu mi-ar fi păsat să apar acolo, cu María, clar, și să mă pun pe mâncat ca un mitocan. Mă simțeam tare vlăguit, probabil fiindcă mi-o supsesse. Dar adevărul gol-goluț este că nu mă gândeam că mi-o luase la muie, mă-nțelegi? Nu mă gândeam la buzele Mariei, nici la limba care îmi învăluia pula, nici la saliva ei care în momentele acelea mi se scurgea pe părul boșelor...

— N-o mai lungi, a zis Pancho.

— Și mai scurtează-i din coadă, a spus frate-su.

— N-o mai înflori atâta, am zis eu ca să nu fiu mai prejos, deși în realitate mă simțeam epuizat la culme.

— Ei bine, i-am spus. I-am spus: María, hai s-o lăsăm pentru altă ocazie sau pentru altă noapte. În general, ne futeam aici, acasă la mine, fără limite de timp, deși ea n-a rămas niciodată toată noaptea, întotdeauna pleca la patru dimineața sau la cinci, și era o porcărie fiindcă eu mă ofeream întotdeauna s-o conduc, nu puteam s-o las să plece singură la asemenea ore. Și ea mi-a spus continuă, nu te opri, nu-i nicio problemă. Și eu am înțeles că îmi spunea să continui să-i trag palme la fund, tu ce-ai fi înțeles? - același lucru, a zis Pancho -, așa că mi-am reluat palmele, de fapt, cu o mână o loveam și cu cealaltă o mângâiam pe lindic și pe țâțe. Ca să spunem adevărul, cu

cât am fi terminat mai repede, cu atât mai bine ar fi fost. Eu eram gata. Da', normal, nu era să termin fără să termine ea. Și curva dracului întârzia de groază și asta a început să mă înfierbânte și de fiecare dată o loveam mai tare. Pe buci, pe picioare, dar și peste pizdă. Voi ați făcut așa ceva vreodată, băieți? Ei bine, v-o recomand. La început sunetul, sunetul palmelor, parcă nu e plăcut, îți distrage atenția, e ca ceva prea crud într-o farfurie în care toate alimentele sunt bine fierte, dar pe urmă parcă se cuplează cu ce faci, și gemetele ei, ale Mariei, se cuplează și ele, fiecare lovitură produce un geamăt, și totul merge *in crescendo*, și vine un moment când simți că buicile îi ard, și palmele mâinilor tale ard și ele, și începe să-ți bată pula ca o inimă, tac, tac, tac...

— Nu exagera, gagiule, a zis Moctezuma.

— E purul adevăr. Ea cu pula mea în gură, dar nu strângând-o, nu sugând-o, ci doar mângâind-o cu vârful limbii. O ținea ca pe un pistol în tocul lui. Observi diferența? Nu ca pe un pistol în mână, ci ca pe un pistol în tocul lui, la subsuoară sau la cingătoare, nu știi dacă mă înțelegi. Și ea zvâcnea toată, îi zvâcneau fesele și picioarele și buzele de jos și lindicul, știi asta fiindcă între o lovitură și alta o mângâiam, o pipăiam și asta mă excita grozav și trebuia să fac eforturi ca să nu ejaculez. Și gemea, dar când o loveam gemea mai tare, când n-o loveam gemea tare (nu-i puteam vedea fața), dar când o loveam erau mult mai tari, vreau să zic, gemetele, de parcă i s-ar fi sfâșiat sufletul, și mie îmi venea s-o întorc și să i-o bag, dar nici vorbă de așa ceva, s-ar fi supărat, ăsta-i necazul cu María, poți să faci chestii tari cu ea, dar trebuie să le faci cum vrea ea.

— Și pe urmă ce s-a întâmplat? am zis eu.

— Păi, a terminat și am terminat și eu și gata.

— Atât? a spus Moctezuma.

— Atât, jur. Ne-am spălat, în fine, eu m-am spălat, m-am pieptănat puțin, ea și-a pus pantalonii și am ieșit să vedem cum e

petrecerea. Acolo ne-am despărțit. Asta a fost greșeala mea. Că m-am despărțit de ea. Eu am început să stau de vorbă cu maestrul Berrocal, care stătea singur într-un colț. Apoi s-a apropiat poetul Artemio Sánchez și o gagică cu care venise, o tipă sub treizeci de ani de care se spunea că este secretara de redacție a revistei *El Guajolote*, și eu am început s-o întreb dacă n-au nevoie de poezii sau povestiri sau texte filosofice pentru revistă, i-am spus că îmi prisosesc materialele inedite, i-am vorbit de traducerile făcute de prietenul meu Moctezuma, și în timp ce vorbeam căutam cu coada ochiului masa cu sandviciuri că mă apucase o foame de lup, și atunci am văzut că apare din nou mama Mariei urmată de tată și ceva mai în spate de celebrul poet spaniol și așa s-a sfârșit totul: m-au dat afară și m-au avertizat să nu mai calc niciodată pragul casei lor.

— Și María n-a făcut nimic?

— Nu. N-a făcut nimic. Eu la început m-am prefăcut că nu pricep despre ce este vorba, așa, ca și cum n-aveam nicio legătură cu povestea, da' pe urmă, gagiule, nu m-am mai prefăcut, era clar că or să mă dea afară ca pe un câine nenorocit. Mi-a părut rău că au făcut-o de față cu maestrul Berrocal, de ce să nu spun adevărul, împuțitul cu siguranță râdea în sinea lui în timp ce eu mă retrăgeam spre ieșire, și când te gândești că a fost o vreme când îl admiram.

— Pe Berrocal? Ce tâmpit mai ești, mă Piel, a zis Pancho.

— Adevărul e că la început s-a purtat frumos cu mine. Voi nu știți chestiile astea, sunteți din DF, ați crescut aici, eu am venit aici fără să cunosc pe nimeni și fără un nenorocit de peso. Acum trei ani, aveam douăzeci și unu. A fost ca o cursă cu obstacole. Și Berrocal s-a purtat frumos cu mine, m-a primit la atelierul lui, mi-a prezentat oameni care îmi puteau face rost de o slujbă, la atelierul lui am cunoscut-o pe María. Viața mea a fost ca un bolero, a spus pe neașteptate cu voce adormită Piel Divina.

— Bun, zi-i mai departe: Berrocal se uita la tine și râdea, am zis

eu.

— Nu, nu râdea, dar în sinea lui cred că râdea. Și Artemio Sánchez se uita la mine, dar era beat pulbere și nici nu și-a dat seama ce se întâmplă. Și secretara de redacție de la *El Guajolote* cred că era cea mai speriată, și avea și de ce fiindcă dacă te uitai la fața mamei Maríei și se făcea părul măciucă, vă jur că m-am gândit că ar putea avea o armă. Și eu cu toate acestea mă retrăgeam încet, deși, fraților, aveam un chef nebun s-o rup la fugă, dar nu-mi pierdusem speranța că o s-o văd apărând pe María, că María o să-și facă loc printre invitați și părinții ei și o să mă ia de braț sau o să-mi petreacă mâna pe după umăr, María este unica femeie pe care o cunosc care nu îi ia pe bărbați de mijloc ci pe după umăr, și o să mă scoată de acolo într-un mod decent, vreau să zic, că o să plece de acolo cu mine.

— Și a apărut?

— De apărut, ceea ce înseamnă a apărea, nu. Dar am văzut-o. Și-a scos capul, pentru o secundă, printre umerii și capetele câtorva nemernici.

— Și ce-a făcut?

— Nimic, 'tu-i mama mă-sii, n-a făcut nimic.

— Poate nu te-a văzut, a zis Moctezuma.

— Cum să nu mă vadă. M-a privit în ochi, în felul ei, știți cum e ea, uneori se uită la tine și pare că nu te vede sau că te străpunge cu privirea. Și pe urmă a dispărut. Așa că mi-am spus, azi ai pierdut, amice, nu te face de căcat, pleacă liniștit. Și am început să mă retrag cu adevărat și atunci curva împuțită de mamă a Maríei se năpustește asupra mea, și eu mi-am zis asta o să-mi dea la boașe pe puțin sau o să-mi tragă o palmă, în fine, am gândit eu, s-a terminat cu retragerea în ordine, e mai bine să fug, dar în momentul acela, curva tăbărâse pe mine de parcă voia să mă sărute sau să mă muște, și ce credeți că îmi spune...

Frații Rodríguez n-au zis nimic, cu siguranță știau răspunsul.

— Te-a înjurat de mamă? am zis într-o doară.

— Mi-a spus: ce rușine, ce rușine, doar atât, dar cel puțin de vreo zece ori și la mai puțin de un centimetru de fața mea.

— Nici nu-ți vine să crezi că scorpia asta împuțită le-a fătat pe María și pe Angélica, a zis Moctezuma.

— S-au văzut lucruri și mai ciudate, a spus Pancho.

— Mai ești iubitul ei? am întrebat eu.

Piel Divina m-a auzit, dar nu mi-a răspuns.

— De câte ori te-ai futut cu ea? am zis eu.

— Nici nu mai țin minte, a spus Piel Divina.

— Da' de ce pui asemenea întrebări? a zis Pancho.

— Așa, din curiozitate, am răspuns eu.

În seara aceea am plecat foarte târziu de la frații Rodríguez (am mâncat de prânz cu ei, am cinat cu ei, poate că aș fi putut să rămân să și dorm la ei, generozitatea lor n-are limite). Când am ajuns pe Insurgentes, la stația de autobuz, mi-am dat seama dintr-odată că nu aveam nici cheful nici forța necesare pentru lungă și bizantina discuție ce mă aștepta acasă.

Încetul cu încetul au trecut autobuzele pe care trebuia să le iau până când în cele din urmă m-am ridicat de pe bordura unde mă așezasem ca să meditez și să privesc circulația sau mai bine zis farurile mașinilor care îmi luminau fața, și am pornit la drum spre casa familiei Font.

Înainte de-a ajunge acolo am dat un telefon. Mi-a răspuns Jorgito. I-am spus să o cheme pe soră-sa. După puțin timp a venit María. Voiam s-o văd. M-a întrebat unde sunt. I-am spus că aproape de casa lor, în piața Popocatépetl.

— Așteaptă două ore, a spus ea, și vino pe urmă. Nu suna la sonerie. Sări gardul și intră fără să faci zgomot. O să te aștept.

Am oftat adânc, a fost cât pe ce să-i spun că o iubesc (dar n-am

spus-o) și am închis. Cum nu aveam bani ca să intru într-o cafenea, am rămas în piață, pe o bancă, scriindu-mi jurnalul și citind un volum de versuri de Tablada pe care mi-l dăduse Pancho. După fix două ore m-am ridicat și m-am îndreptat spre strada Colima.

M-am uitat în dreapta și-n stânga înainte de-a mă cățara pe gard și de a-l sări. M-am lăsat să cad având grijă să nu calc florile pe care doamna Font (sau servitoarea) le cultiva în partea aceea a grădinii. Pe urmă am mers în întuneric în direcția căsuței.

María mă aștepta sub un copac. Înainte de-a apuca să spun ceva m-a sărutat pe gură. Limba ei mi-a intrat până în gât. Mirosea a tutun și a mâncare scumpă. Eu miroseam a tutun și a mâncare ieftină. Dar amândouă mâncărurile erau bune. Toată teama și toată tristețea ce mă încercaseră s-au evaporat imediat. În loc să intrăm în căsuță am început să facem amor chiar acolo, la poalele copacului. Ca să nu i se audă gemetele María m-a mușcat de gât. Înainte de a termina mi-am scos pula (María a făcut ahhh când am scos-o poate prea brusc) și am ejaculat pe iarbă și pe flori, presupun. În căsuță Angélica dormea profund sau se prefăcea că doarme profund, și-am făcut amor încă o dată. Și pe urmă eu m-am ridicat, îmi simțeam corpul de parcă mă călcase trenul și știam că dacă îi spun că o iubesc o să-mi treacă durerea imediat, dar n-am spus nimic și am iscodit ungherele cele mai îndepărtate, ca să văd dacă îi descopăr pe Barrios și pe Patterson dormind pe undeva, dar nu mai era nimeni în afară de surorile Font și de mine.

Pe urmă am început să vorbim și Angélica s-a trezit și am aprins lumina și am stat la taclale până târziu. Am vorbit de poezie, de Laura Damián, de premiul omonim și de poetesa moartă, de revista pe care aveau de gând s-o scoată Ulises Lima și Belano, de viața lui Ernesto San Epifanio, de cum o arăta la față Huracán Ramírez, de un pictor prieten al Angélicăi care locuia la Tepito și de prietenii Mariei de la Școala de Dans. Și după multă pălăvrăgeală și multe țigări

Angélica și María au adormit și eu am stins lumina și m-am băgat în pat și în imaginație am mai făcut o dată amor cu María.

20 noiembrie

Înclinații politice: Moctezuma Rodríguez este troțkist. Jacinto Requena și Arturo Belano au fost troțkiști.

María Font, Angélica Font și Laura Jáuregui (fosta iubită a lui Belano) au făcut parte dintr-o mișcare feministă radicală numită Mexicane Gata la Strigătul de Război. Acolo se presupune că au cunoscut-o pe Simone Darrieux, prietenă a lui Belano și propagandistă a unui anumit tip de sado-masochism.

Ernesto San Epifanio a înființat primul Partid Comunist Homosexual din Mexic și prima Comună Proletară Homosexuală Mexicană.

Ulises Lima și Laura Damián plănuiau să înființeze un grup anarhist; s-a păstrat ciorna unui manifest de constituire. Înainte, la cincisprezece ani, Ulises Lima a încercat să între în ceea ce mai rămăsese din grupul de gherilă al lui Lucio Cabañas.

Tatăl lui Quim Font, care se numea tot Quim Font, s-a născut la Barcelona și a murit în bătălia de pe Ebru.

Tatăl lui Rafael Barrios a militat în sindicatul clandestin al muncitorilor de la căile ferate. A murit de ciroză.

Tatăl și mama lui Piel Divina s-au născut în Oaxaca și, după cum spune însuși Piel Divina, au murit de foame.

21 noiembrie

Petrecere acasă la Catalina O'Hara.

În cursul dimineții am vorbit cu unchiu-meu la telefon. M-a întrebat când am de gând să mă întorc acasă. Oricând, i-am spus.

După o tăcere jenantă (în mod sigur nu a înțeles răspunsul meu, dar n-a vrut să admită asta), m-a întrebat în ce încurcătură mă băgasem. În niciuna, i-am spus. În seara asta vreau să te văd acasă, așa cum se cuvine, a zis, sau o să suportți consecințele, Juan. În spatele lui am auzit-o plângând pe mătușă-mea Martita. Bineînțeles, i-am spus.

Întreabă-l dacă se droghează, a zis mătușă-mea, dar unchiu-meu i-a spus te-a auzit și pe urmă m-a întrebat dacă am bani. De autobuz, am spus și n-am mai putut vorbi.

În realitate nu mai aveam bani nici de autobuz. Cu toate că după aceea lucrurile au luat o întorsătură neașteptată.

Acasă la Catalina O'Hara se aflau Ulises Lima, Belano, Müller, San Epifanio, Barrios, Bárbara Patterson, Requena și iubita lui Xóchitl, frații Rodríguez, Piel Divina, pictorița care lucrează în același atelier cu Catalina, pe lângă altă multă lume necunoscută de care nu auzisem, care a apărut și a dispărut ca un râu întunecat.

Când María, Angélica și cu mine ne-am făcut apariția ușa era deschisă și când am intrat i-am văzut doar pe frații Rodríguez așezați pe scara ce duce la etaj fumând o țigară de marijuana în doi. I-am salutat și ne-am așezat lângă ei. Cred că ne așteptau. Pe urmă Pancho și Angélica au urcat și am rămas singuri. Din partea din spate a casei se auzea o muzică sinistră, aparent liniștitoare, adică triluri de păsări, măcăit de rațe, orăcăit de broaște, zgomotul vântului, al mării, ba chiar și pași de persoane pe pământ sau pe iarbă uscată, dar în ansamblu era înspăimântătoare ca muzica de fond a unui film de groază. Apoi a venit Piel Divina, a sărutat-o pe María pe obraz (eu am privit în altă parte, la un perete plin de gravuri cu femei sau de vise cu femei) și a început să vorbească cu noi. Nu știu de ce, poate din timiditate, în timp ce ei stăteau de vorbă (Piel Divina frecventa asiduu Școala de Dans, era pe aceeași lungime de undă cu María), încetul cu încetul m-am deconectat, m-am cufundat în mine însumi și am început să mă gândesc la

întâmplările stranii pe care le trăisem în acea dimineață acasă la familia Font.

La început totul s-a petrecut în mod firesc. M-am așezat la masă ca să iau micul dejun împreună cu familia, doamna Font mi-a spus bună dimineața foarte amabilă, Jorgito nici nu s-a uitat la mine (era pe jumătate adormit), servitoarea când a intrat m-a salutat cu simpatie; până aici totul bine, așa de bine că la un moment dat am ajuns să mă gândesc că probabil aş putea să rămân să locuiesc în căsuța Mariei pentru restul vieții mele. Dar atunci a apărut Quim și simpla lui prezență m-a făcut să mă îngrijorez. Părea că nu dormise toată noaptea, părea ieșit de curând dintr-o cameră de tortură sau de la o partidă de pocher cu călăi, avea părul ciufulit, ochii roșii, nu se bărbierise (nici nu făcuse duș) și avea mâinile murdare de ceva ce pe spatele palmelor păreau pete de iod și pe degete pete de cerneală. Bineînțeles că nu m-a salutat, deși eu i-am spus bună dimineața în modul cel mai afabil posibil. Soția și fetele lui l-au ignorat. După câteva minute l-am ignorat și eu. Micul lui dejun a fost mult mai frugal decât al nostru: a băut două căni de cafea neagră și apoi a fumat o țigară boțită pe care a scos-o nu din pachet ci din buzunar, uitându-se la noi într-un fel deosebit, de parcă ne-ar fi sfidat dar totodată de parcă nu ne-ar fi văzut. Când am terminat micul dejun s-a ridicat și m-a rugat să-l urmez, că voia să vorbească puțin cu mine.

M-am uitat la María, m-am uitat la Angélica, în expresiile lor n-am văzut nimic care să mă sfătuiască să nu mă supun, și l-am urmat.

Era prima dată că intram în studioul lui Quim Font și m-au surprins dimensiunile încăperii, mult mai mică decât celelalte din casă. Acolo se îngrămădeau într-un talmeș-balmeș total fotografii și planuri prinse cu pioane pe pereți sau împrăstiate pe jos. O masă de desen și o bancă erau singurele mobile care ocupau mai bine de

jumătate din spațiul studioului. Mirosea a tutun și a transpirație.

— Am lucrat aproape toată noaptea, n-am dormit deloc, a spus Quim.

— Da? am zis eu, gândindu-mă că o încurcasem, că în mod cert Quim mă auzise când am sosit azi-noapte, că ne-a văzut pe María și pe mine pe unica și minuscula ferestruică a studioului și că acum venea mustrea.

— Da, uită-te la mâinile mele, a spus.

A întins ambele mâini la înălțimea pieptului. Îi tremurau foarte tare.

— La vreun proiect? l-am întrebat amabil în timp ce priveam hârtiile întinse pe masă.

— Nu, a spus Quim, la o revistă, o revistă care va ieși curând.

Nu știu de ce, dar m-am gândit imediat (am știut, ca și cum mi-ar fi spus chiar el) că se referă la revista real visceraliștilor.

— O să-i bag în mă-sa pe toți care m-au criticat, da, domnule, a zis.

M-am apropiat de masă și am studiat schițele și desenele, ridicând ușor foile ce se îngrămădeau claie peste grămadă. Proiectul revistei era un haos de figuri geometrice și nume sau litere desenate la întâmplare. N-am avut nici cea mai mică îndoială că sărmanul domn Font era în pragul unei crize nervoase.

— Ce părere ai, eh?

— Foarte interesant, am zis.

— Or să vadă borfașii ăștia ce înseamnă avangardă, nu-i așa? Și lipsesc poeziile, vezi? Aici vin poeziile voastre.

Spațiul pe care mi l-a arătat era plin de linii, linii care imitau scrisul, dar și de mici desene, ca atunci când cineva înjură în comicsuri: șerpi, bombe, cuțite, cranii, oase încrucișate, mici explozii atomice. În rest, fiecare pagină era un compendiu al ideilor bizare pe care Quim Font le avea despre desenul grafic.

— Uite, asta e emblema publicației.

Un șarpe (care poate zâmbea, dar mai degrabă se încovriga într-un spasm de durere) își mușca coada cu o expresie lacomă și suferindă, cu ochii ațintiți ca niște ace asupra ipoteticului cititor.

— Dar nimeni nu știe încă ce nume va avea revista, am zis.

— Nu contează, șarpele e mexican și în plus simbolizează caracterul circular. Tu l-ai citit pe Nietzsche, García Madero? a întrebat brusc.

Am mărturisit cu părere de rău că nu. Apoi m-am uitat la fiecare din paginile revistei (erau peste șaiszeci) și când mă pregăteam să plec, Quim m-a întrebat cum merge relația mea cu fiica lui. I-am spus că bine, că mă înțeleg cu María tot mai bine pe zi ce trece, și pe urmă am preferat să tac.

— Noi, părinții, suferim mult, a zis, mai ales în DF. De câte zile n-ai dormit acasă?

— De trei nopți, am spus.

— Și maică-ta nu e îngrijorată?

— Le-am dat telefon, știu că sunt bine.

Quim m-a privit din cap până-n picioare.

— Nu arăți prea bine, băiete.

Am strâns din umeri. Amândoi am rămas o vreme tăcuți, gânditori, el bătând darabana cu degetele pe masă și eu privind vechi planuri ale unor case ideale (pe care probabil Quim nu le va vedea niciodată construite) prinse în pioaneze pe pereți.

— Vino cu mine, a zis.

L-am urmat până în camera lui, la etaj, care era cam de cinci ori mai mare decât biroul.

A deschis dulapul și a scos un tricou de sport de culoare verde.

— Probează-l, să vedem cum îți vine.

Am șovăit câteva clipe, dar gesturile lui Quim erau grăbite, parcă vrând să spună că nu are timp de pierdut. Am lăsat cămașa la

picioarele patului, un pat enorm în care ar fi putut dormi Quim, nevastă-sa și cei trei copii ai lor, și mi-am pus tricoul verde. Îmi venea bine.

— Ți-l fac cadou, a spus Quim.

Pe urmă și-a vârât o mână în buzunar și mi-a dat câteva bancnote.

— Ca s-o inviți pe María la o răcoritoare.

Mâna îi tremura, brațul întins îi tremura, celălalt braț, atârând pe lângă trup, de asemenea îi tremura și făcea niște grimase oribile care mă obligau să mă uit în altă parte. I-am mulțumit, dar i-am spus că asta nu pot să accept.

— Foarte ciudat, a zis Quim, toată lumea acceptă bani de la mine, fetele mele, băiatul meu, soția mea, angajații mei - a folosit pluralul, deși acum știam perfect de bine că nu avea niciun angajat, decât poate servitoarea, dar el nu se referea la servitoare - până și pe șefii mei îi încântă banii mei și de aceea mi-i iau.

— Mulțumesc frumos, am spus.

— Ia-i și pune-i în buzunar, fraiere!

Am luat banii și i-am pus bine. Erau destul de mulți, deși n-am avut suficiența eleganță să-i număr.

— O să ți-i dau înapoi de îndată ce-o să pot, am zis.

Quim s-a trântit pe spate în pat. Corpul lui a produs un sunet înfundat și apoi a vibrat. Pentru o clipă m-am întrebat dacă nu o fi un pat cu apă.

— Nu-ți face probleme, băiete. Am venit pe lumea asta ca să ne ajutăm unii pe alții. Tu mă ajuti cu fiica mea, eu te ajut cu ceva mărunțiș pentru cheltuielile tale, să zicem un salariu extra, nu?

Vocea îi suna obosită, de parcă era pe punctul de a se prăbuși epuizat și de a adormi, dar rămânea cu ochii deschiși privind nervos în tavan.

— Îmi place cum mi-a ieșit revista, o să le închid gura măgarilor ăștia, a spus, dar vocea lui era acum un murmur.

— E perfectă, am zis.

— Normal, nu de pomană sunt arhitect, a spus el. Și după o pauză: Și noi suntem artiști, dar ascundem foarte bine chestia asta, nu?

— Sigur că da, am zis.

Mi s-a părut că sforăie. M-am uitat la fața lui: avea ochii deschiși. Quim? am zis. N-a răspuns. Foarte încet, m-am apropiat de el și am atins salteaua. Ceva în interiorul ei a răspuns la gestul meu. Bule de aer de mărimea unui măr. M-am întors și am ieșit din dormitor.

Restul zilei l-am petrecut cu María și după coada Mariei.

A plouat de vreo două ori. Când s-a terminat ploaia prima dată, a ieșit curcubeul. A doua oară n-a ieșit nimic, nori negri și noaptea în vale.

Catalina O'Hara este roșcată, are douăzeci și cinci de ani, un copil, e despărțită, e drăguță.

Am cunoscut-o și pe Laura Jáuregui, care a fost iubita lui Arturo Belano. A venit la petrecere cu Sofía Gálvez, amorul pierdut al lui Ulises Lima.

Amândouă sunt drăguțe.

Nu, Laura e *mult* mai drăguță.

Am băut prea mult. Real visceraliștii mișunau peste tot deși peste jumătate din ei erau studenți la universitate deghizați în real visceraliști.

Angélica și Pancho au plecat devreme.

Într-un moment din noapte, María mi-a spus: dezastrul este iminent.

22 noiembrie

M-am trezit acasă la Catalina O'Hara. În timp ce îmi luam micul dejun, foarte devreme (María nu era acolo, ceilalți din casă

dormeau), cu Catalina și fiul ei Davy, pe care trebuia să-l ducă la grădiniță, mi-am amintit că noaptea trecută, când mai rămăseserăm doar câțiva, Ernesto San Epifanio a spus că există literatură heterosexuală, homosexuală și bisexuală. Romanele, în general, sunt heterosexuale, poezia, în schimb, este absolut homosexuală, povestirile, deduc, sunt bisexuale, deși asta n-a spus-o el.

În imensul ocean al poeziei distingea mai multe curente: curiști, poponari, pidosnici, invertiți, pederasți, homosexuali, efeminați și fătălăi. Dar cele două curente majore erau cel al curiștilor și cel al poponarilor. Walt Whitman, de pildă, era un poet curist. Pablo Neruda, un poet poponar. William Blake era curist, fără cea mai mică îndoială, iar Octavio Paz poponar. Borges era fătălău, adică, putea deveni dintr-odată curist și brusc pur și simplu un asexuat. Rubén Darío era un invertit, de fapt regele și paradigma invertiților.

— În limba noastră, evident, a precizat; în lumea largă paradigma este Verlaine cel Generos.

Un invertit, după părerea lui San Epifanio, era mai aproape de balamucul flamboaiant și de halucinațiile foarte reale în timp ce curiștii și poponarii hoinăreau sincopat de la Etică la Estetică și viceversa. Cernuda, iubitul Cernuda, era un efeminat și în momentele de mare amărăciune un poet curist, în vreme ce Guillén, Aleixandre și Alberti puteau fi considerați respectiv pidosnic, pederast și poponar. Poeții de tipul lui Carlos Pellicer erau, ca regulă generală, pederasți, în timp ce poeți ca Tablada, Novo, Renato Leduc erau pidosnici. De fapt, în poezia mexicană nu existau poeți curiști, cu toate că un optimist ar putea gândi că îi avem pe López Velarde sau Efraín Huerta.

Poponarii, în schimb, abundau, de la mardeiașul (deși pentru o clipă mi s-a părut că spune mafioul) Díaz Mirón până la ilustrul Homero Aridjis. Trebuia să ne întoarcem la Amado Nervo (fluierături) ca să găsim un poet adevărat, adică un poet curist, și nu

un fătălău ca faimosul și revendicatul în prezent poet din Potosí Manuel José Othón, unul dintre marii pisălogi. Și apropo de pisălogi, homosexual era Manuel Acuña și efeminat ca nimfele din pădurile Greciei José Joaquín Pesado⁹, veșnicii armăsari de prăsilă ai unei anumite lirici mexicane.

— Și Efrén Rebolledo? am întrebat eu.

— Un poponar de infimă categorie. Unica lui calitate este că dacă nu e singurul, e primul poet mexican care a publicat o carte la Tokio, *Rime japoneze*, 1909. Era diplomat, bineînțeles.

Panorama poetică era, până la urmă, în mod fundamental lupta (subterană), rezultatul înfruntării dintre poeții curiști și poeții poponari pentru a cuceri *cuvântul*. Pidoscicii, potrivit părerii lui San Epifanio, erau curiști din fire care din slăbiciune sau comoditate conviețuiau și respectau - dar nu întotdeauna - parametrii estetici și vitali ai poponariilor. În Spania, în Franța și în Italia, poeți poponari au fost o mulțime, spunea, contrar a ceea ce ar putea crede un cititor nu prea atent. Chestiunea este că un poet curist ca Leopardi, de exemplu, îi reconstituie într-o anumită manieră pe poponarii ca Ungaretti, Móngale și Quasimodo, trioul morții.

— Așa cum Pasolini zugrăvește poponăria italiană actuală, vezi cazul bietului Sanguinetti (de Pavese nu mă leg, este un invertit trist, exemplar unic al speciei sale, și nici de Dino Campana, care stă la altă masă, la masa invertiților terminali). Ca să nu mai vorbim de Franța, mare limbă de fagocitari, unde o sută de poeți curiști, de la Villon până la admirata noastră Sophie Podolski au alimentat, alimentează și vor alimenta cu sângele lor zece mii de poeți poponari cu curțile lor de fătălăi, efeminați, pederăști și homosexuali, excelenți directori de reviste literare, mari traducători, mici funcționari și excepționali diplomați ai Regatului Literelor

⁹ Joc de cuvinte intraductibil: sp. *pesado* înseamnă „greu și „pisălog”.

(vezi, dacă nu mă credeți, lamentabila și sinistra defilare a poezilor de la *Tel Quel*). Ca să nu mai vorbim de poponăria Revoluției Ruse unde, dacă e să fim sinceri, a existat doar un poet curist, numai unul.

— Cine? a fost întrebat.

— Maiakovski?

— Nu.

— Esenin?

— Nici.

— Pasternak, Blok, Mandelștam, Ahmatova?

— Nici.

— Spune odată, Ernesto, că m-apucă toți dracii.

— Numai unul, a zis San Epifanio, și acum îți risipesc îndoielile, dar a fost cu-adevărat curist al stepelor și al zăpezilor, curist din cap până-n picioare, Hlebnikov.

S-au emis cele mai diverse păreri.

— Și în America Latină, câți poeți curiști autentici putem găsi? Vallejo și Martín Adán. Punct și de la capăt. Poate Macedonio Fernández? Restul, poponari de tipul lui Huidobro, homosexuali de tipul lui Alfonso Cortés (deși asta are versuri de curistă autentică), pederăști de tipul lui León de Greiff, efeminați înclinați spre pederastie de tipul lui Pablo de Rokha (cu accese nebunatice de pidosnic care l-ar fi înnebunit pe Lacan), pidosnici de tipul lui Lezama Lima, fals lector al lui Góngora, și împreună cu Lezama toți poezii Revoluției Cubaneze (Diego, Vitier, oribilul Retamar, jalnicul Guillén, neconsolata Fina García) cu excepția lui Rogelio Nogueras, care este încântător și un efeminat cu spirit de curist jucăuș. Dar să continuăm. În Nicaragua domină homosexualii de tipul lui Coronel Urtecho sau poponari ce se vor fătălăi, de tipul lui Ernesto Cardenal. Poponari sunt și Contemporanii din Mexic...

— Nu, a strigat Belano, Gilberto Owen nu!

— În realitate, a continuat imperturbabil San Epifanio, *Moarte nesfârșită* este, împreună cu poezia lui Paz, *Marseilleza* hipernervoșilor și sedentariilor poeți mexicani poponari. Și alte nume: Gelman, efeminat, Benedetti, poponar, Nicanor Parra, pidosnic cu ceva de curist, Westphalen, invertit, Enrique Lihn, pidosnic, Gironde, homosexual, Rubén Bonifaz Nuño, pederast spre homosexual, Sabines, pederast înclinat spre pederastie, iubitul și incoruptibilul nostru Josemilio Pe, invertit. Și să ne întoarcem în Spania, să ne întoarcem la origini - fluierături: Góngora și Quevedo, poponari; San Juan de la Cruz și Fray Luis de León, curiști. Și cu asta am spus tot. Și acum să vedem câteva diferențe între poponari și curiști. Primii cer și în vis o pulă de treizeci de centimetri care să-i rupă și să-i fecundeze, dar în realitate nu știu pe unde să scoată cămașa când trebuie să se culce cu armăsarii de prăsilă pe care îi iubesc. Curiiștii, în schimb, s-ar părea că trăiesc permanent cu o țepă care li se sucește în măruntaie și când se uită într-o oglindă (acțiune pe care o iubesc și o urăsc din tot sufletul) descoperă în propriii lor ochi adânciți în orbite identitatea Proxenetului Mortii. Peștele, pentru curiști și poponari, este cuvântul care traversează nevățamat ținuturile neantului (sau ale tăcerii sau ale altui tărâm). În rest, și cu bunăvoință, nimic nu îi împiedică pe poponari și curiști să fie prieteni buni, să se plagieze cu finețe, să se critice sau să se laude, să se publice sau să se ascundă reciproc în furibunda și muribunda țară a literelor.

— Și Cesárea Tinajero, e o poetă curistă sau poponară? a întrebat cineva.

— Ah, Cesárea Tinajero este oroarea, a spus San Epifanio.

23 noiembrie

I-am spus Mariei că taică-su mi-a dat bani.

— Crezi că sunt o curvă? a spus.

— Bineînțeles că nu!

— Atunci nu primi biștarii de la bătrânul ăsta nebun! a spus.

În seara aceasta am fost la o conferință a lui Octavio Paz. În metrou María n-a vorbit cu mine. A venit cu noi și Angélica și acolo, în Capela Alfonsină, ne-am întâlnit cu Ernesto San Epifanio. La ieșire am intrat într-un restaurant de pe strada Palma ținut de niște octogenari. Restaurantul se numea La Palma de la Vida. Dintr-odată am simțit că am căzut într-o capcană. Chelnerii care păreau că vor muri dintr-o clipă în alta, indiferența Maríei, ca și cum s-ar fi plictisit deja de mine, surâsul lui San Epifanio, distant și ironic, și chiar și Angélica la fel ca întotdeauna mi s-au părut o capcană, un comentariu amuzant privind propria mea existență.

Culmea culmilor era că, după părerea lor, eu nu înțelesesem nimic din conferința lui Octavio Paz și poate că aveau dreptate, fusesem atent doar la mâinile poetului care marcau ritmul cuvintelor pe care le citea, cu siguranță un tic dobândit în adolescență.

— Băiatul ăsta e un compendiu de incultură, a zis María, tipicul exemplar de la Facultatea de Drept.

Am preferat să nu-i răspund. (Deși mi-au venit în minte mai multe răspunsuri.) La ce m-am gândit atunci? La cămașa mea care mirosea urât. La banii lui Quim Font. La poeta Laura Damián care murise tânără. La mâna dreaptă a lui Octavio Paz, la degetele lui arătător și mijlociu, la degetul lui inelar, la degetele lui mare și mic care spintecau aerul din Capelă de parcă ar fi fost în joc propria noastră viață. M-am gândit și la casa mea și la patul meu.

Apoi au apărut doi tipi cu părul lung și pantaloni de piele. Păreau muzicieni dar erau elevi de la Școala de Dans.

O bună bucată de timp am încetat să mai exist.

— De ce mă urăști, María? Ce ți-am făcut? am întrebat-o la

ureche.

Ea s-a uitat la mine de parcă i-aș fi vorbit de pe altă planetă.

— Nu fi ridicol, a spus.

Ernesto San Epifanio a auzit răspunsul ei și mi-a zâmbit într-un mod neliniștitor. De fapt, toată lumea l-a auzit și mi-a zâmbit ca și cum eu aș fi devenit nebun. Cred că am închis ochii. Am încercat să iau parte la conversație. Am încercat să vorbesc despre poezii real visceraliști. Pseudo-muzicanții au râs. La un moment dat María l-a sărutat pe unul dintre ei și Ernesto San Epifanio m-a bătut cu mâna pe spate. Mi-amintesc că l-am prins de mână din zbor sau că l-am apucat de cot și privindu-l în ochi i-am spus să se liniștească, fiindcă eu n-am nevoie de niciun fel de consolare. Mi-amintesc că María și Angélica au decis să plece cu balerinii. Mi-amintesc că m-am auzit strigând la un moment dat în timpul nopții:

— Mi-am câștigat lovelele de la taică-tu!

Dar nu-mi amintesc dacă María era acolo ca să mă audă sau atunci rămăsesem singur.

24 noiembrie

M-am întors acasă. M-am dus la facultate (dar n-am intrat). Mi-ar plăcea să mă culc cu María. Mi-ar plăcea să mă culc cu Catalina o'Hara. Mi-ar plăcea să mă culc cu Laura Jáuregui. Uneori mi-ar plăcea să fac amor cu Angélica, dar Angélica de la un minut la altul e tot mai încercănată, mai palidă, mai slabă, mai absentă.

25 noiembrie

Azi i-am văzut doar pe Barrios și pe Jacinto Requena la cafeneaua Quito și conversația noastră a fost mai degrabă melancolică, de parcă ne-am fi aflat în ajunul unui fapt ireparabil. Oricum, am râs pe

sățurate. Mi-au povestit că odată Arturo Belano a ținut o conferință la Casa del Lago și când a trebuit să vorbească a uitat tot, cred că subiectul conferinței era poezia chiliană și Belano a improvizat o conferință despre filmele de groază. În altă ocazie, a ținut o conferință Ulises Lima la care n-a venit nimeni. Așa am stat până la închidere.

26 noiembrie

N-am găsit pe nimeni la cafeneaua Quito și nu aveam chef să mă așez la o masă și să mă apuc de citit în mijlocul larmei triste de la acea oră. Un timp m-am plimbat pe Bucareli, i-am dat telefon Mariei, n-am găsit-o, am trecut de două ori prin fața localului Encrucijada Veracruzana, a treia oară am intrat și acolo, lângă bar, stătea Rosario.

Am crezut că n-o să mă recunoască. Nici eu nu mă recunosc, uneori! Dar Rosario s-a uitat la mine și mi-a surâs și după câteva momente, cât i-a trebuit să servească o masă plină de bețivani urâți, a venit la mine.

— Mi-ai scris poezia? a zis așezându-se lângă mine.

Rosario are ochii de culoare închisă, eu aș zice că negri, și șolduri late.

— Mai mult sau mai puțin, am spus cu o foarte ușoară senzație de triumf.

— Hai să vedem, recită-mi-o.

— Poeziile mele nu trebuie recitate, ci citite, am zis. Mi se pare că Jose Emilio Pacheco a spus nu demult ceva asemănător.

— Păi, asta zic și eu, citește-mi-o, a spus Rosario.

— Vreau să zic că e mai bine s-o citești tu.

— Nu, mai bine tu. Dacă o citesc eu, s-ar putea să n-o înțeleg.

Am scos la întâmplare una dintre poeziile mele cele mai recente și

i-am citit-o.

— Nu înțeleg, a zis Rosario, dar nu contează, îți mulțumesc.

Timp de o clipă am așteptat să mă invite în pivniță. Dar Rosario nu era Brígida, asta se vedea imediat. Pe urmă am început să mă gândesc la prăpastia care îl desparte pe poet de cititor și când am realizat asta eram deja profund deprimat. Rosario, care plecase să servească la alte mese, s-a întors.

— I-ai scris și lui Brígida o poezioară? a zis privindu-mă în ochi, atingând cu coapsele marginea mesei.

— Nu, numai ție, am spus.

— Mi-au povestit ce s-a întâmplat data trecută.

— Ce s-a întâmplat data trecută? am spus eu arătându-mă rece, amabil, de acord, dar rece.

— Biata Brígida a plâns din cauza ta, a zis Rosario.

— Cum adică? Ai văzut-o tu?

— Toate am văzut-o. E nebună după tine, domnule poet. Ai probabil ceva special care atrage femeile.

Cred că m-am înroșit cu toate că în același timp m-am simțit măgulit.

— N-am nimic... special, am murmurat. Ți-a spus ceva?

— Mi-a povestit multe lucruri, vrei să ți le repet?

— De acord, am zis, deși în realitate nu eram foarte sigur că vreau să ascult confidențele Brígidei. Aproape instantaneu m-am urât pentru asta. Ființa umană este nerecunoscătoare, mi-am spus, uitucă, ingrată.

— Dar nu aici, a zis Rosario. Peste puțin timp îmi iau o oră liberă. Știi unde e pizzeria yankeului? Așteaptă-mă acolo.

I-am spus că așa o să fac și am plecat de la Encrucijada Veracruzana. Afară se înnorase și un vânt puternic obliga oamenii să meargă mai repede decât de obicei și să se adăpostească la intrările în magazine. Când am trecut prin fața cafenelei Quito am aruncat

un ochi și n-am văzut niciun cunoscut. Un moment m-am gândit să-i mai dau un telefon Mariei, dar n-am făcut-o.

Pizzeria era plină și lumea mânca în picioare porțiile pe care yankeul în persoană le tăia cu un cuțit mare de bucătărie. Pentru o clipă m-am uitat la el. Mi-am zis că afacerea îi aducea probabil destule parale și m-am bucurat pentru că yankeul părea simpatic. El făcea tot: pregătea aluatul, punea roșiile și mozzarella, băga pizele în cuptor, le porționa, le servea clienților care se îmbulzeau la bar, pregătea alte pize și o lua de la capăt. Totul, în afară de a încasa și de a da restul. De această operațiune se ocupa un băiat de vreo cincisprezece ani, brunet, cu părul foarte scurt și care se consulta cu yankeul tot timpul vorbind încet, de parcă n-ar fi știut încă foarte bine prețurile sau ar fi fost slab la matematică. După un timp mi-a atras atenția alt amănunt ciudat. Yankeul nu se despărțea niciodată de cuțitul lui mare de bucătărie.

— Am sosit, a spus Rosario trăgându-mă de mânecă.

Pe stradă nu părea aceeași cu cea de la Encrucijada Veracruzana. La aer liber fața îi era mai puțin fermă, trăsăturile mai transparente, volatilizate, ca și cum pe stradă ar fi riscat să se transforme în femeia invizibilă.

— Ne plimbăm puțin și pe urmă mă inviți undeva, OK?

Am pornit în direcția bulevardului Reforma. Rosario m-a luat de braț când am traversat prima stradă și nu mi-a mai dat drumul.

— Vreau să fiu ca o mamă pentru tine, a zis, dar să nu mă înțelegi greșit, eu nu sunt o curvă ca Brígida, eu vreau să te ajut, să mă port frumos cu tine, vreau să fiu alături de tine când o să ajungi celebru, iubitele.

Femeia asta e probabil nebună, mi-am zis, dar n-am spus nimic, m-am limitat să zâmbesc.

Totul se complică. Se petrec lucruri oribile. Noaptea mă trezesc tipând. Visez o femeie cu cap de vacă. Ochii ei mă privesc ficși. De fapt, cu o tristețe înduioșătoare. Pe deasupra, am avut o scurtă conversație „de la bărbat la bărbat” cu unchiul meu. M-a pus să jur că nu consum droguri. Nu, i-am spus, nu consum droguri, îți jur. Deloc deloc? a întrebat unchiu-meu. Ce vrei să spui cu asta? am zis eu. Cum adică ce vreau să spun? a urlat el. Păi, asta, ce vrei să spui? fii un pic mai clar, te rog, i-am zis retrăgându-mă în cochilie ca un melc. Seara am sunat-o pe María. Nu era acasă, dar am vorbit puțin cu Angélica. Ce mai faci? m-a întrebat. Adevărul e că nu prea bine, am zis eu, în realitate destul de rău. Ești bolnav? a spus Angélica. Nu, nervos. Nici eu nu mă simt prea bine, a zis Angélica, dorm foarte puțin. Mi-ar fi plăcut s-o întreb și alte lucruri, de la un fost virgin la o fostă virgină, dar n-am făcut-o.

28 noiembrie

Continuă să se petreacă lucruri oribile, vise, coșmaruri, impulsuri pe care le urmez și îmi scapă complet de sub control. Ca pe vremea când aveam cincisprezece ani și mă masturbam tot timpul. Trei labe pe zi, cinci labe pe zi, nu mă mai săturam! Rosario vrea să se mărite cu mine. I-am spus că eu nu cred în căsătorie. De acord, a râs ea, căsătorie, necăsătorie, ce vreau să spun e că SIMT NEVOIA să trăiesc cu tine. Să trăim împreună, am zis eu, în ACEEAȘI casă? Normal, în aceeași casă, sau în aceeași CAMERĂ dacă nu avem bani SĂ ÎNCHIRIEM o casă. Și într-o peșteră, nu sunt deloc PRETENȚIOASĂ. Îi strălucea fața, nu știu dacă de transpirație sau de convingerea totală în ceea ce spunea. Prima dată când am făcut-o a fost acasă la ea, într-o casă cu chiriași pierdută în cartierul Merced Balbuena, la câțiva pași de Calzada de la Viga. Camera era plină de

ilustrate cu Veracruz și de poze cu actori de film prinse cu pioaneze pe pereți.

— E prima dată, iubițel? m-a întrebat Rosario.

Nu știu de ce i-am spus că da.

29 noiembrie

Mă mișc ca purtat de valuri. Azi m-am dus fără să fiu invitat și fără să mă anunț la Catalina O'Hara. Am găsit-o acasă întâmplător, tocmai venise, avea ochii roșii, semn neîndoios că plânsese. La început nu m-a recunoscut. Am întrebat-o de ce plânsese. Probleme sentimentale, a spus. Mi-am mușcat limba ca să nu-i spun că dacă are nevoie de cineva îi stau la dispoziție, pentru orice. Am băut un whisky, simt nevoia, a spus Catalina și pe urmă am plecat să-l luăm pe fiul ei de la grădiniță. Catalina conducea ca o sinucigașă și m-a apucat amețeala. La întoarcere, în timp ce eu mă jucam cu băiatul ei pe bancheta din spate, m-a întrebat dacă vreau să-i văd tablourile. I-am spus că da. Până la urmă am terminat jumătatea de sticlă de whisky și Catalina după ce l-a culcat pe fiul ei a început iarăși să plângă. Nu te apropia, mi-am zis, e o MAMĂ. Apoi m-am gândit la morminte, să fut pe un mormânt, să dorm pe un mormânt. Din fericire după câteva minute a venit pictorița cu care împarte casa și atelierul și toți trei ne-am apucat să pregătim masa de seară. Prietena Cătălinei e și ea despărțită, dar în mod evident suportă situația mult mai bine. În timpul mesei a spus bancuri. Bancuri cu pictori. Niciodată nu auzisem o femeie spunând bancuri așa de bune (din nefericire nu-mi amintesc niciunul). Pe urmă, nu știu de ce, au început să vorbească despre Ulises Lima și Arturo Belano. Prietena Cătălinei spunea că există un poet de doi metri înălțime și o sută de kilograme, nepot al unei funcționare de la UNAM, care îi caută ca să le tragă o bătaie. Ei, știind că îi caută, au dispărut. Cu

toate acestea pe Catalina O'Hara n-a convins-o această poveste; după părerea ei prietenii noștri căutau operele pierdute ale lui Cesáreei Tinajero, ascunse prin hemerotecile și anticariatele din DF. Am plecat de acolo la douăsprezece și când am ajuns pe stradă, brusc n-am știut încotro să mă îndrept. Am sunat-o pe María, dispus să-i istorisesc toată povestea mea cu Rosario (și în trecere *aventura* din beci cu Brígida), și să-i cer iertare, dar telefonul a sunat și a tot sunat și n-a răspuns nimeni la apelul meu. Toată familia Font dispăruse. Așa că mi-am îndreptat pașii spre sud, spre camera de pe terasă a lui Ulises Lima. Când am ajuns acolo nu era nimeni acasă, așa că în cele din urmă am luat-o din nou spre centru, spre strada Bucareli. Acolo, înainte de a mă duce la Encrucijada, m-am apropiat de ferestrele cafenelei Amarillo (Quito se închisese). La o masă l-am văzut pe Pancho Rodríguez. Era singur cu o cafea cu lapte în față, băută pe jumătate. Avea o carte înaintea lui, ținea o mână pe pagini ca să nu se închidă, și fața îi era schimonosită de o expresie de durere intensă. Din când în când făcea grimase care văzute pe fereastră erau înspăimântătoare. Sau cartea pe care o citea îl tortura în chip sfâșietor sau îl durea o măsea. La un moment dat a ridicat capul și s-a uitat de jur împrejur, de parcă ar fi simțit că este observat. M-am ascuns. Când m-am apropiat din nou Pancho continua să citească și de pe chipul lui dispăruse expresia de durere. La Encrucijada în noaptea aceea lucrau Rosario și Brígida. Întâi a venit la mine Brígida. În privirea ei am citit aversiune, ranchiună, dar și suferința celor ce au fost respinși. Sincer să fiu, mi-a fost milă de ea! Toată lumea suferea! l-am comandat o tequila și am ascultat imperturbabil ce avea de spus.

Pe urmă a venit Rosario și a spus că nu îi place să mă vadă în picioare la bar, scriind ca un copil al nimănu. Nu e nicio masă liberă, i-am spus, și am continuat să scriu. Poezia mea se intitulează „Toți suferă”. Nu-mi pasă că se uită lumea la mine.

30 noiembrie

Ieri-noapte s-a întâmplat ceva oribil. Eram la Encrucijada Veracruzana, sprijinit de teighea, scriindu-mi jurnalul și niște poezii totodată (pot sări de la una la alta fără nicio problemă), când Rosario și Brígida au început să se înjure de respectivele lor mame în fundul localului. Bețivanii patibulari au luat rapid partea uneia sau alteia și au început să le încurajeze cu atâta energie că mi-am pierdut brusc concentrarea necesară scrisului, așa că am hotărât să o șterg cât mai iute posibil din bomba aceea.

Pe stradă un aer proaspăt, nu știu cât era ceasul, dar era târziu, m-a izbit în față și în timp ce mergeam mi-a revenit dacă nu inspirația (există inspirație?) în orice caz dispoziția și cheful de a scrie. Am cotit pe Reloj Chino și am început să merg spre Ciudadela în căutarea unei cafenele unde să-mi continui lucrul. Am traversat grădina Morelos, pustie și fantomatică prin ale cărei ascunzișuri se ghicește o viață secretă, corpuri și râsete (sau chicote) care își bat joc de trecătorul solitar (sau așa mi s-a părut atunci), am traversat strada Niños Héroes, am traversat piața Pacheco (în memoria bunicului lui José Emilio și care era pustie, dar fără umbre și fără râsete) și când mă pregăteam s-o iau pe Revillagigedo în direcția parcului Alameda, de după colț a apărut sau s-a materializat Quim Font. Am tras o spaimă de moarte. Era cu costum și cravată (dar *ceva* la costumul și la cravata lui nu se potrivea nicidecum), și trăgea după el o față pe care o ținea strâns de cot. Mergea în aceeași direcție ca mine, dar pe trotuarul opus, și am reacționat cu o întârziere de câteva secunde. Fata pe care o ținea după el nu era Angélica, cum am presupus în mod nerațional când am văzut-o, deși statura și aspectul ei fizic contribuiau la acea confuzie.

Dorința fetei de a-l urma pe Quim era evident foarte mică, cu

toate că nu se putea spune nici că opunea prea multă rezistență. Când am ajuns în dreptul lui, mergeam pe Revillagigedo înspre Alameda, m-am uitat la ei țintă, vrând parcă să mă asigur că acel trecător nocturn era Quim și nu o nălucire, și atunci m-a văzut și el și m-a recunoscut imediat.

— García Madero! a strigat. Vino-ncoa', dom'le!

Am traversat strada asigurându-mă sau prefăcându-mă că mă asigur în mod inutil (pentru că în momentul acela nu trecea niciun vehicul pe Revillagigedo), poate ca să întârzii cu câteva secunde întâlnirea mea cu tatăl Mariei. Când am ajuns pe trotuarul celălalt fata a ridicat capul și m-a privit. Era Lupe, pe care o cunoscusem în cartierul Guerrero. N-a arătat că m-ar recunoaște. Bineînțeles că primul lucru la care m-am gândit a fost că Quim și Lupe caută un hotel.

— Ai picat de parcă te-ar fi trimis destinul, dom'le! a spus Quim Font.

Am salutat-o pe Lupe.

— Bună, a zis ea cu un surâs care mi-a înghețat sângele în vine.

— Caut un adăpost pentru această domnișoară, a spus Quim, dar nu găsesc niciun nenorocit de hotel în tot cartierul.

— Aici sunt destule hoteluri, a zis Lupe. Spune mai bine că nu vrei să cheltui mult.

— Banii nu sunt o problemă. Dacă îi ai, îi ai, și dacă nu îi ai, nu îi ai.

De-abia atunci mi-am dat seama că Quim era foarte nervos. Mâna cu care o ținea strâns pe Lupe îi tremura spasmodic, ca și cum brațul lui Lupe ar fi fost încărcat de electricitate. Clipea feroce și își mușca buzele.

— Aveți vreo problemă? am întrebat.

Quim și Lupe s-au uitat la mine câteva clipe (amândoi păreau pe punctul de a exploda) și apoi au râs.

— O grămadă de probleme, a zis Lupe.

— Știi vreun loc unde am putea s-o ascundem pe această damicelă? a întrebat Quim.

Putea fi foarte nervos, fără îndoială, dar era și foarte fericit.

— Nu știi, am zis ca să spun ceva.

— Acasă la tine e imposibil, nu-i așa? a spus Quim.

— Absolut imposibil.

— De ce nu mă lași să-mi rezolv eu singură problemele? a zis Lupe.

— Pentru că nimeni nu scapă de solidaritatea mea! a spus Quim făcându-mi cu ochiul. Și în plus pentru că știi că nu ești în stare să te descurci.

— Haideți să bem o cafea cu lapte, am zis eu, și o să-mi vină vreo idee.

— Nici nu mă așteptam la altceva de la tine, García Madero, a spus Quim, știam că n-o să mă lași baltă.

— Dar ne-am întâlnit din întâmplare! am zis eu.

— Ah, întâmplarea, a spus Quim respirând adânc ca titanul de pe strada Revillagigedo, habar n-ai ce valoare are întâmplarea. În realitate totul este scris dinainte. Asta numesc destin șmecherii de greci.

Lupe l-a privit și i-a surâs așa cum le surâzi nebunilor. Era îmbrăcată cu o minijupă și un pulover negru. Mi s-a părut că puloverul e al Mariei, în orice caz mirosea a María.

Am pornit la drum, am cotit la dreapta pe Victoria până la Dolores. Acolo am intrat într-o cafenea chinezească. Ne-am așezat în fața unui tip cu aspect cadaveric care citea ziarul. Quim a inspectat localul și pe urmă s-a dus la toaletă pentru câteva minute. Lupe l-a urmărit cu privirea și pentru o clipă privirea ei mi s-a părut cea a unei femei îndrăgostite. În acel moment n-am avut nicio îndoială că se culcaseră împreună sau că aveau de gând s-o facă în următoarele

minute.

Când s-a întors, Quim se spălase pe mâini, pe față și își udase părul. Cum la toaletă nu era prosop nu se ștersese și apa i se prelingea pe tâmple.

— Locurile astea îmi aduc aminte de momentele cele mai îngrozitoare din viața mea, a zis.

Apoi a tăcut. Lupe și cu mine am păstrat de asemenea tăcerea o vreme.

— Când eram tânăr am cunoscut un mut, mai bine zis un surdomut, a continuat Quim după un moment de gândire. Surdomutul venea la cafeneaua studenților unde ne duceam întotdeauna un grup de prieteni de la Arhitectură. Printre ei era și pictorul Pérez Camargo, cu siguranță că îi cunoașteți opera sau ați auzit de el. Și la cafenea îl întâlneam mereu pe surdomutul care vindea creioane, jucării, foi tipărite cu semnele limbajului surdomuților, în sfârșit, lucruri mărunte ca să câștige niște bani în plus. Era un tip simpatic și uneori venea și se așeza la masa noastră. Ca să spunem lucrurilor pe nume, cred că unii îl considerau, în mod destul de prostesc, mascota grupului și cred că mai mulți dintre noi am învățat, pur și simplu în joacă, câteva semne ale limbajului surdomuților. Sau poate o fi fost chiar surdomutul cel care ne-a învățat, nu mai țin minte.

Într-o seară, însă, am intrat într-o cafenea chinezească așa ca asta, dar în cartierul Narvarte, și m-am întâlnit pe neașteptate cu surdomutul. Nu știu ce dracului făceam eu acolo, nu era o zonă pe care o vizitam des, poate ieșisem din casa vreunei prietene, dar adevărul este că eram puțin perturbat, să zicem că treceam printr-una din depresiile mele ciclice. Era târziu. Cafeneaua era goală. M-am așezat la bar sau la o masă aproape de intrare. La început am crezut că sunt singurul client din cafenea. Dar când m-am ridicat ca să mă duc la closet (să-mi fac treburile sau să plâng în voie!) am dat

peste surdomut în partea din spate a cafenelei, într-un soi de altă cameră. Și el era singur și citea un ziar și nu m-a văzut. Ca să vezi cum e viața. Când am trecut nu m-a văzut și eu nu l-am salutat. Nu mă simțeam în stare să-i suport veselia, presupun. Dar când am ieșit de la closet într-un anume fel totul se schimbase și am hotărât să-l salut. El era tot acolo, citind, și i-am spus bună, și i-am mișcat un pic masa ca să-și dea seama de prezența mea. Atunci surdomutul a ridicat privirea, părea pe jumătate adormit, s-a uitat la mine fără să mă recunoască și mi-a spus bună.

— Fir-ar să fie, am spus eu și mi s-a făcut pielea de găină.

— Suntem pe aceeași lungime de undă, García Madero, a zis Quim privindu-mă cu simpatie, și mie mi s-a făcut frică. Ca să fiu sincer, cu greu m-am stăpânit să nu ies în goană din acea cafea chinezească necunoscută.

— Nu știi de ce ți-a fost frică, a spus Lupe.

Quim nu i-a dat atenție.

— M-am stăpânit cu multă greutate să nu ies de-acolo țipând. M-au reținut convingerea că deocamdată surdomutul nu mă recunoscuse și obligația de a plăti consumația. Totuși, n-am fost capabil să-mi termin cafeaua cu lapte și când am ajuns în stradă am luat-o la fugă fără nicio rușine.

— Îmi imaginez, am spus eu.

— Parcă l-aș fi văzut pe dracu' în persoană, a zis Quim.

— Tipul vorbea fără probleme, am spus eu.

— Fără nicio problemă! A ridicat capul și mi-a spus bună. Avea chiar o voce plăcută, fir-ar al dracului să fie.

— Nu era diavolul, a zis Lupe, deși e posibil, nu se știe niciodată, dar eu cred că în cazul ăsta nu era diavolul.

— Ascultă, eu nu cred în diavol, Lupe, e un fel de a vorbi, a spus Quim.

— Tu cine crezi că era? am zis eu.

— Un turnător. Un informator al poliției, a spus Lupe zâmbind cu gura până la urechi.

— Să știi că ai dreptate, e-adevărat, am zis eu.

— Și de ce stătea pe lângă noi prefăcându-se că e mut? a întrebat Quim.

— Surdomut, am zis eu.

— Pentru că erați studenți, a răspuns Lupe.

Quim s-a uitat la Lupe de parcă ar fi vrut s-o sărute.

— Ce inteligentă ești, Lupita.

— Nu mă lua peste picior, a zis ea.

— Am spus-o serios, ce dracu'.

La unu dimineața am plecat de la cafeneaua chinezească și am început să căutăm un hotel. Pe la două am găsit în sfârșit unul pe Río de la Loza. Pe drum mi-au explicat ce pățise Lupe. Peștele ei încercase s-o omoare. Când am întrebat de ce mi-au spus că a fost pentru că Lupe nu mai voia să lucreze serile ci să studieze.

— Te felicit, Lupe, i-am spus, ce vrei să studiezi?

— Balet contemporan, a zis ea.

— La Școala de Dans, împreună cu María?

— Chiar acolo. Cu Paco Duarte.

— Dar te-ai și înscris, așa, fără să dai niciun examen?

Quim s-a uitat la mine ca dintr-o altă dimensiune.

— Lupe are și ea prietenii ei influenți, García Madero, și toți suntem dispuși s-o ajutăm. N-o să fie nevoie să dea niciun examen de căcat.

Hotelul se numea La Media Luna și contrar a ceea ce mă așteptam eu, după ce văzusem camera și vorbisem câteva secunde cu recepționarul între patru ochi, Quim Font și-a luat rămas-bun de la Lupe spunându-i noapte bună și recomandându-i să nu-i treacă prin cap să plece de acolo fără să anunțe. Lupe s-a despărțit de noi în ușa camerei ei.

Nu ne conduce, i-a spus Quim. Mai târziu, în timp ce mergeam spre bulevardul Reforma mi-a explicat că trebuise să-i dea un mic bacșiș recepționarului ca să-o primească pe Lupe fără să pună prea multe întrebări, dar mai ales, dacă era cazul, ca să nu dea prea multe răspunsuri.

— Teama mea este, mi-a spus, că peștele ei o să treacă pe la toate hotelurile din DF.

I-am sugerat că poate poliția ar putea rezolva problema sau cel puțin l-ar putea împiedica pe omul ăla să facă ceva.

— Nu fi dobitoc, Garda Madero, Alberto ăsta are prieteni polițiști, altfel cum crezi că își organizează rețelele de prostituate. Toate curvele din DF sunt controlate de poliție.

— Omule, Quim, mi-e greu să cred asta, i-am spus, poate că or fi agenți care își iau partea ca să închidă ochii, dar că toți...

— Afacerea cu prostituția în DF și în tot Mexicul e controlată de poliție, să-ți întrec în cap, a zis Quim. Și după o pauză a adăugat: În povestea asta suntem singuri.

Pe Niños Héros a luat un taxi. Înainte de a urca m-a pus să-i promit că a doua zi o să fiu acasă la el la prima oră.

1 decembrie

Nu m-am dus la familia Font. M-am futut toată ziua cu Rosario.

2 decembrie

M-am întâlnit cu Jadnto Requena când se plimba pe Bucareli.

Ne-am dus să cumpărăm două porții de pizza de la yankeu. În timp ce mâncam mi-a spus că Arturo făcuse prima epurare în realismul visceral.

Am încremenit. L-am întrebat câți dăduse afară. Cinci, a spus

Requena. Bănuiesc că eu nu sunt printre ei, am zis eu. Nu, tu nu, a spus Requena. Vestea mi-a produs o mare ușurare. Cei epurați erau Pancho Rodríguez, Piel Divina și trei poeți pe care nu-i cunoșteam.

În timp ce eu stau în pat cu Rosario, m-am gândit, poezia avangardistă mexicană suferă primele sale fisuri.

Toată ziua deprimat, dar scriind și citind ca un apucat.

3 decembrie

Trebuie să recunosc că la pat Rosario e mai bună decât María.

4 decembrie

Dar pe cine iubesc? Ieri a plouat toată noaptea. Culoarele casei cu chiriași păreau cascada Niagara. Am făcut amor ținând socoteala. Rosario a fost fantastică, dar de dragul succesului experimentului am preferat să nu i-o spun. A juisat de cincisprezece ori. La primele a trebuit să-i astup gura ca să nu trezească vecinii. La ultimele m-am temut să nu facă un atac de cord. Uneori părea că leșină în brațele mele și alteori se arcuia de parcă o fantomă s-ar fi jucat cu coloana ei vertebrală. Eu am ejaculat de trei ori. Pe urmă am ieșit amândoi pe coridor și ne-am spălat cu apa care curgea de pe coridorul de sus. E ciudat; transpirația mea este caldă iar transpirația lui Rosario este rece, de reptilă, și are un gust dulce-acrișor (a mea e clar sărată). În total, ne-am futut patru ore. Pe urma Rosario m-a șters, s-a șters, a aranjat camera cât ai clipi din ochi (e de necrezut ce harnică și practică este femeia asta) și s-a culcat pentru că a doua zi trebuia să se ducă la serviciu. Eu m-am instalat la masă și am scris o poezie pe care am intitulat-o „513”. Apoi am citit din William Burroughs până s-au ivit zorile.

5 decembrie

Azi m-am futut cu Rosario de la douăsprezece noaptea până la patru și jumătate dimineața și am ținut din nou socoteala. A terminat de zece ori, eu de două ori. Cu toate acestea timpul cât am făcut amor a fost mai lung decât ieri. Printre poezii (în timp ce Rosario dormea) am făcut câteva calcule matematice. Dacă în patru ore juișezi de cincisprezece ori, în patru ore și jumătate ar trebui să juișezi de optsprezece ori, și nicidecum de zece. Asta e valabil și în cazul meu. E posibil ca rutina să înceapă deja să ne afecteze?

Pe urmă e María. În fiecare zi mă gândesc la ea. Mi-ar plăcea s-o văd, să mă fut cu ea, să vorbesc cu ea, să-i dau telefon, dar de fapt nu sunt capabil să fac niciun pas spre ea. Și apoi, când analizez la rece întâlnirile mele sexuale cu ea și cu Rosario, trebuie să recunosc fără nicio îndoială că mă simt mai bine cu Rosario. Cel puțin învăț mai multe!

6 decembrie

Azi m-am futut cu Rosario de la trei la cinci după-masă. A terminat de două ori, poate de trei, nu știu și prefer să las acest număr sub semnul întrebării, și eu de două ori. Înainte de-a pleca la slujbă i-am istorisit povestea lui Lupe. Contrar așteptărilor mele nu a arătat nici cea mai mică simpatie pentru ea nici pentru Quim nici pentru mine. I-am vorbit și despre Alberto, peștele lui Lupe, și spre surprinderea mea s-a arătat destul de înțeleghătoare cu el, reproșându-i doar, și nu în mod categoric, meseria lui de proxenet. Când i-am spus că respectivul Alberto poate fi o persoană foarte periculoasă și că există riscul, dacă o găsește pe Lupe, s-o ardă cu fierul roșu, a răspuns că o femeie care își părăsește bărbatul asta merită, ba chiar și ceva mai rău.

— Dar tu nu trebuie să-ți faci griji, sufletul meu, a zis, tu n-ai probleme din astea, slavă Domnului tu ai alături de tine adevărata ta dragoste.

Declarația lui Rosario m-a întristat. Pentru o clipă mi l-am imaginat pe acest Alberto pe care nu-l cunoșteam, cu pula lui enormă și cu cuțitul enorm și cu o expresie sălbatică pe chip și m-am gândit că dacă l-ar întâlni pe stradă Rosario s-ar simți atrasă de el. Și că, într-un anumit fel acest om se interpunea între Maria și mine. Pentru o clipă, zic, mi l-am imaginat pe Alberto măsurându-și pula cu cuțitul de bucătărie și mi-am închipuit notele unui cântec plin de amintiri și sugestii, dar n-aș fi capabil să spun de ce tip, care venea de afară pe fereastră (o fereastră sinistră!) odată cu aerul nopții, și toate astea la un loc mi-au produs o mare tristețe.

— Nu fi supărat, sufletul meu, a zis Rosario.

Și mi-am imaginat-o și pe María făcând amor cu Alberto. Și Alberto trăgându-i palme Mariei peste fese. Și pe Angélica făcând amor cu Pancho Rodríguez (fost real visceralist, mulțumesc lui Dumnezeu!). Și pe María făcând amor cu Piel Divina. Și pe Alberto făcând amor cu Angélica și María. Și pe Alberto făcând amor cu Catalina O'Hara. Și pe Alberto făcând amor cu Quim Font. Și în al doilea ultim rând, cum zice poetul, mi l-am imaginat în sfârșit pe Alberto înaintând pe un covor de corpuri murdare de spermă (o spermă a cărei densitate și culoare înșela privirea căci părea sânge și căcat) spre colina pe care mă aflam eu, nemișcat ca o statuie, deși voiam din toate puterile să fug să cobor în goană pe coasta opusă și să dispar în deșert.

7 decembrie

Azi m-am dus la birou la unchiu-meu și i-am spus.

— Unchiule, i-am zis, trăiesc cu o femeie. De-asta nu vin să mă

culc acasă. Dar nici dumneata nici mătușa nu trebuie să vă faceți griji pentru că mă duc în continuare la facultate și am de gând să-mi termin studiile. În rest o duc foarte bine. Mănânc bine dimineața. Și mai mănânc de două ori în timpul zilei.

Unchiul meu s-a uitat la mine fără să se ridice de la birou.

— Cu ce bani ai de gând să trăiești? Ți-ai găsit de lucru sau te întreține ea?

I-am răspuns că încă nu știu și că deocamdată, efectiv, Rosario este cea care îmi plătește cheltuielile, de altfel, foarte reduse.

A vrut să știe cine este femeia cu care trăiesc și i-am spus. A vrut să știe cu ce se ocupă. I-am spus, îndulcind poate puțin prozaicele aspecte ale profesiei de chelneriță într-un bar. A vrut să știe ce vârstă are. Din momentul acesta, în ciuda intenției mele inițiale, am spus numai minciuni. Am admis că Rosario are optsprezece ani când e aproape sigur că are peste douăzeci și doi, poate douăzeci și cinci, cu toate că fac un calcul la întâmplare, niciodată n-am întrebat-o, nu mi se pare corect să obțin această informație, dacă nu vine de la ea.

— Te rog doar să nu te faci de râsul lumii, a spus unchiu-meu și mi-a dat un cec de cinci mii de pesos.

Înainte de a pleca m-a rugat să-i dau un telefon în seara aceea mătușii mele.

M-am dus la bancă să încasez cecul și pe urmă am dat o raită pe la câteva librării din centru. Am trecut pe la cafeneaua Quito. Prima dată n-am găsit pe nimeni. Am mâncat acolo și m-am întors în camera lui Rosario unde am stat și-am citit și am scris până târziu. M-am întors seara și l-am întâlnit pe Jacinto Requena mort de plictiseală. Cu excepția lui, m-a asigurat, niciun alt real visceralist nu se mai arată pe la cafenea. Tuturor le e frică să nu se întâlnească aici cu Arturo Belano, teamă neîntemeiată de altfel fiindcă chilianul n-a mai apărut de mai multe zile. După spusele lui Requena (care este

fără îndoială cel mai flegmatic dintre real visceraliști), Belano a început să dea afară și alți poeți din grup. Ulises Lima se menține într-un discret plan secund, dar din cât se pare sprijină deciziile lui Belano. Îl întreb cine sunt cei epurați de data aceasta. Numește doi poeți pe care nu îi cunosc și pe Angélica Font, Laura Jáuregui și Sofía Gálvez.

— A dat afară trei femei! am exclamat fără să mă pot controla.

Într-o situație delicată se află Moctezuma Rodríguez, Catalina O'Hara și el însuși. Tu, Jacinto? Tare îi place să tragă sforile acestui Belano, zice Requena, resemnat. Și eu? Nu, de tine n-a pomenit nimeni deocamdată, zice Requena cu glas șovăitor. Îl întreb care este motivul acestor expulzări. Nu știe. Reafirmă prima lui părere; o nebulie pasageră a lui Arturo Belano. Apoi îmi explică (deși *eu știu deja asta*) că Breton obișnuia să practice fără nicio discreție acest sport. Belano se crede Breton, zice Requena. În realitate toți *capo di famiglia* ai poeziei mexicane se cred Breton, oftează. Și cei dați afară ce spun, de ce nu creează un nou grup? Requena râde. Majoritatea expulzaților nici măcar nu știu că au fost expulzați! Și celor care știu nu le pasă deloc de real visceralism. S-ar putea spune că Arturo le-a făcut un serviciu.

— Lui Pancho nu-i pasă deloc? Lui Piel Divina nu-i pasă deloc?

— Lor poate că da. Celorlalți le-a luat o greutate de pe umeri. Acum pot să se înroleze liniștiți în oștile Poetilor Țărani sau să se alăture pupincuriști lor lui Paz.

— Mi se pare foarte nedemocratic ce face Belano, am zis.

— Cam da, adevărul adevărat e că nu e foarte democratic, cum s-ar zice.

— Ar trebui să ne ducem la el și să-i spunem, am zis.

— Nimeni nu știe unde este. El și Ulises au dispărut. Un timp am privit noaptea Mexicului pe fereastră. Afară lumea merge grăbită, încovoiată, nu ca și cum ar aștepta o furtună ci ca și cum furtuna ar

fi ajuns aici. Totuși se pare că nimănui nu îi e frică.

Ceva mai târziu Requena a început să vorbească despre Xóchitl și de copilul pe care îl vor avea. Am întrebat ce nume îi vor pune.

— Franz, a spus Requena.

8 decembrie

Cum n-am nimic de făcut m-am hotărât să-i caut pe Belano și pe Ulises Lima prin librăriile din DF. Am descoperit anticariatul Plinio el Joven, de pe Venustiano Carranza. Librăria Lizardi, pe Donceles. Anticariatul Rebeca Nodier, pe Mesones colț cu Pino Suárez. La Plinio el Joven singurul vânzător era un bătrânel care după ce l-a servit respectuos pe un „cercetător de la Colegio de México” a adormit imediat pe un scaun așezat lângă un teanc de cărți, ignorându-mă totalmente și de la care am furat o antologie din *Astronómica* de Marco Manilio, cu o prefață de Alfonso Reyes, și *Diario de un autor sin nombre*, de un scriitor japonez din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. La librăria Lizardi cred că l-am văzut pe Monsiváis. Fără să-și dea seama m-am apropiat ca să văd ce carte răsfoiește, dar când am ajuns lângă el, Monsiváis s-a întors, m-a privit fix, cred că a schițat un surâs și ținând cartea strâns în mână ca să nu se vadă titlul s-a dus să stea de vorbă cu unul dintre vânzători. Îndemnat de atitudinea lui, am sustras un volumaș de un poet arab numit Omar Ibn al-Farid, editat de universitate, și o antologie de poeți tineri nord-americani de la City Lights. Când am plecat Monsiváis nu mai era acolo. De librăria Rebeca Nodier se ocupă însăși Rebeca Nodier, o bătrână de peste optzeci de ani, complet oarbă, cu rochii de un alb recalcitrant asortate cu dantura ei, înarmată cu un baston și care, alertată de zgomot, pardoseala e de lemn, se prezintă imediat celui care intră în librărie, sunt Rebeca Nodier, etc., ca până la urmă să întrebe la rândul ei cum se numește

„iubitorul de literatură” pe care are „onoarea să-l cunoască” și să se informeze ce gen de literatură caută. I-am spus că mă interesează poezia și doamna Nodier, spre surpriza mea, a spus că toți poeții sunt niște neisprăviți dar că în pat nu sunt răi deloc. Mai ales când nu au bani, a zis. Pe urmă m-a întrebat ce vârstă am. Șaptesprezece ani, am spus. Vai, dar ești un copil încă, a exclamat. Și a continuat: nu cumva ai de gând să-mi furi vreo carte? Am asigurat-o că nici mort. Am mai pălăvrăgit puțin și pe urmă am plecat.

9 decembrie

Mafia librarilor mexicani nu este cu nimic mai prejos decât mafia literaților mexicani. Librării vizitate: Librăria din Pivniță, într-un subsol de pe bulevardul Juárez unde (numeroși și cu uniforme perfecte) m-au ținut sub o strictă supraveghere, și de unde am reușit să plec cu o cărticică de poeme de Roque Dalton, una de Lezama Lima și una de Enrique Lihn. Librăria Mexicană, ținută de trei samurai, pe strada Aranda, aproape de piața San Juan, de unde am furat o carte de Othón, una de Amado Nervo (magnifică!) și una foarte subțire de Efraín Huerta. La librăria Pacífico, la colțul străzii Bolívar cu 16 Septembrie, am furat o antologie de poeți nord-americani tradusă de Alberto Girri și o carte de Ernesto Cardenal. Pe seară, după ce am citit, am scris și am futut puțin, anticariatul Horacio, de pe Correo Mayor, ținut de două gemene, de unde am ieșit cu un roman de Gamboa, *Santa*, ca să i-l fac cadou lui Rosario, o antologie de poezie de Kenneth Fearing tradusă și prefațată de un oarecare doctor Julio Antonio Vila, în care se vorbește într-un mod mai curând vag și cu multe interogații despre o călătorie făcută de poetul Fearing în Mexic prin anii cincizeci, „călătorie plină de peripeții și fructuoasă”, spune doctorul Vila, și o carte despre budism scrisă de aventurierul de la Televisa Alberto Montes. În

locul cărții lui Montes aş fi preferat autobiografia fostului campion mondial la categoria pană Adalberto Redondo, dar unul dintre inconvenientele furtului de cărți - mai ales pentru un începător ca mine - este faptul că alegerea depinde de ocazie.

10 decembrie

Librăria Orozco, pe bulevardul Reforma, între Oxford și Praga: *Nueve novísimos poetas gachupines, Corpuri și bunuri*, de Robert Deznos și *Relatarea lui Brodie*, de Borges. Librăria Milton, pe Milton colț cu Darwin: *Una noche con Hamlet y otros poemas*, de Vladimir Holan, o antologie de Max Jacob și o antologie de Gunnar Ekelof. Librăria El Mundo, pe Rio Nazas: o selecție de poezii de Byron, Shelley și Keats, *Roșu și negru*, de Stendhal (pe care am și citit-o) și *Aforismele* lui Lichtenberg traduse de Alfonso Reyes. După-masă, în timp ce-mi aranjam cărțile în cameră m-am gândit la Reyes. Reyes putea fi casa mea. Citindu-l numai pe el sau pe cei pe care voia el puteai fi enorm de fericit. Dar asta e prea ușor.

11 decembrie

Înainte nu aveam timp de nimic, acum am timp pentru toate. Trăiam călătorind în autobuze și metrou, obligat să străbat orașul de la nord la sud cel puțin de două ori pe zi. Acum mă deplasez pe jos, citesc mult, scriu mult, fac amor în fiecare zi. În camera noastră de închiriat a început să crească o mică bibliotecă fruct al furturilor și al vizitelor mele la librării. Ultima, librăria Batalla del Ebro; proprietarul ei este un bătrânel spaniol numit Crispin Zamora. Cred că ne-am simpatizat. Librăria, bineînțeles, este pustie cea mai mare parte a timpului și lui don Crispin îi place să citească dar nu disprețuiește nici să se plimbe ceasuri întregi vorbind despre orice.

Și eu simt uneori nevoia să vorbesc. I-am mărturisit că vizitez în mod sistematic librăriile din DF în căutarea a doi prieteni dispăruți, că fur cărți pentru că nu am bani (don Crispin mi-a dăruit imediat un exemplar din Euripide editat de Porrúa și tradus de părintele Garibay), că îl admir pe Alfonso Reyes fiindcă știe nu numai greaca și latina ci și franceza, engleza și germana, că nu mă mai duc la universitate. Tot ce îi povestesc îl amuză, în afară de faptul că nu studiez, pentru că e necesar să ai un titlu. Poezia îi inspiră neîncredere. Când i-am spus că sunt poet, a zis că de fapt neîncredere nu este cuvântul exact și că el cunoscuse câțiva poeți. A vrut să-mi citească poeziile. Când i le-am adus am observat că a rămas nițel perplex, iar după ce le-a citit n-a spus nimic. M-a întrebat doar de ce folosesc atâtea cuvinte porcoase. Ce vrei să spunei, don Crispin? am întrebat. Înjurături, grosolăni, pizduieli, insulte. Ah, asta e, de acord, probabil din cauza caracterului meu. Când am plecat în seara aceea don Crispin mi-a făcut cadou *Ocnos*, de Cernuda, și m-a rugat să-l studiez pe acel poet, care avea și el, apropo, un caracter dat dracului.

12 decembrie

După ce am condus-o pe Rosario până la ușă la Encrucijada Veracruzana (toate chelnerițele, inclusiv Brígida, mă salută efuziv, de parcă aș fi devenit un membru al breslei sau al familiei, toate convinse că o să ajung să fiu cineva important în literatura mexicană), pașii m-au călăuzit fără un plan prestabilit până pe Río de Loza, ia hotelul La Media Luna, unde stă Lupe.

La recepție, un fel de lădoi tapetat cu flori și animale de vânătoare sângerând mult mai sinistru decât îmi aminteam, un tip bondoc, cu umeri lați și cap mare mi-a spus că acolo nu stă nicio Lupe. Am cerut să văd registrul. Receptionerul mi-a spus că asta este

imposibil, că registrul este ceva absolut confidențial. Am argumentat că e vorba de sora mea, despărțită de cumnatul meu, și că am venit ca să-i aduc bani să plătească hotelul. Recepționarul avea probabil o soră aflată într-o situație asemănătoare, căci a devenit imediat mai înțelegător.

— Sora dumneavoastră e o brunetică foarte slabă care se numește Lupe?

— Exact.

— Așteptați un piculeț, să o chem.

În timp ce recepționarul urca s-o caute m-am apucat să mă uit în registru. În noaptea de 30 noiembrie se înregistrase o oarecare Guadalupe Martínez. Tot în aceeași zi, sosiseră Susana Alejandra Torres, Juan Aparicio și María del Mar Jiménez. Călăuzit de instinct m-am gândit că Susana Alejandra Torres este Lupe pe care o căutam și nu Guadalupe Martínez¹⁰. Am hotărât să nu aștept până coboară recepționarul și am urcat treptele din trei în trei până la etaj, camera 201, unde locuia Susana Alejandra Torres.

Am bătut o dată. Am auzit pași, o fereastră care se închide, șușoteli, alți pași, și în cele din urmă ușa s-a deschis și m-am trezit față în față cu Lupe.

Era prima dată că o vedeam așa de machiată. Avea buzele date cu un ruj de un roșu intens, ochii rimelați, obrajii acoperiți cu fard. M-a recunoscut imediat:

— Prietenul Mariei, a exclamat cu bucurie neprefăcută.

— Dă-mi voie să intru, am zis eu.

Lupe s-a uitat în spatele ei și apoi mi-a deschis larg ușa. Camera era un talmeș-balmeș de îmbrăcăminte feminină risipită prin locurile cele mai ciudate.

Mi-am dat seama imediat că nu suntem singuri. Lupe purta un

¹⁰ Lupe, diminutiv de la Guadalupe (sp.).

halat verde și fuma încontinuu. Am auzit un zgomot în baie. Lupe s-a uitat la mine și apoi spre ușa de la baie care era întredeschisă. Am presupus că e un client. Dar atunci am văzut, pe jos, o foaie de hârtie cu niște desene, proiectul noii reviste real visceraliste și descoperirea m-a alarmat. M-am gândit, în mod destul de illogic, că în baie este María, m-am gândit că în baie este Angélica, nu știam cum o să justific în fața lor prezența mea la hotelul La Media Luna.

Lupe, care nu mă slăbea din ochi, a observat descoperirea mea și a început să râdă:

— Poți să ieși, e prietenul fiicei tale, a strigat.

Ușa de la baie s-a deschis și a apărut Quim Font înfășurat într-un halat alb. Avea ochii lacrimoși și urme de ruj pe față. M-a salutat călduros. În mână ținea dosarul cu proiectul revistei.

— Vezi, García Madero, a zis, veșnic la lucru, veșnic cu ochii bine deschiși.

Apoi m-a întrebat dacă am trecut pe acasă pe la el.

— Azi n-am trecut, am zis și m-am gândit iarăși la María și totul mi s-a părut insuportabil de sordid și de trist.

Ne-am așezat toți trei în pat, Quim și eu pe margini și Lupe sub cearșaf.

Dacă stau să mă gândesc bine, situația era insuportabilă!

Quim zâmbea, Lupe zâmbea și eu zâmbeam și niciunul nu îndrăznește să spună ceva. Un necunoscut ar fi bănuie că suntem acolo ca să facem amor. Ideea era macabră. Numai la gândul ăsta am simțit că mi se întoarce stomacul pe dos. Lupe și Quim continuau să zâmbească. Ca să spun ceva am început să vorbesc despre epurarea pe care o făcea Arturo Belano în rândurile realismului visceral.

— Era și timpul, a zis Quim, trebuie dați afară profitorii și ineptii. În mișcare trebuie să rămână numai sufletele pure ca tine, García Madero.

— Asta așa e, am fost de acord, dar cred și că e mai bine să fim

mai mulți.

— Nu, numărul este o iluzie, García Madero. În cazul de față, cinci sau cincizeci de persoane e același lucru. Eu i-am spus-o lui Arturo. Trebuie tăiate capete. Redus cercul intern până devine un punct microscopic.

Mi s-a părut că bate câmpii și n-am zis nimic.

— Unde-am fi ajuns cu un dobitoc ca Pancho Rodríguez, spune tu?

— Nu știu, am zis.

— Ți se pare cumva un poet bun? Ți se pare un exemplar de artist de avangardă mexican?

Lupe nu deschidea gura. Se uita doar la noi și zâmbea. L-am întrebat pe Quim dacă știe ceva de Alberto.

— Suntem puțini și vom fi și mai puțini, a spus Quim enigmatic. N-am știut dacă se referă la Alberto sau la real visceraliști.

— Au dat-o afară și pe Angélica, am zis.

— Pe fata mea, pe Angélica? Asta e într-adevăr o veste, dom'le, habar n-aveam. Și când s-a întâmplat?

— Nu știu, mi-a povestit Jacinto Requena, am spus.

— O poetă care a câștigat premiul Laura Damián! Trebuie într-adevăr să ai curaj pentru asta! Nu spun asta fiindcă e fiică-mea!

— De ce nu ieșim să facem o plimbare? a spus Lupe.

— Taci din gură, Lupita, că acum mă gândesc.

— Nu mai face mofturi, Joaquín, mie să nu-mi spui să tac, că nu sunt fiică-ta, de acord?

Quim a râs încetșor. Un râs iepuresc care de-abia i-a mișcat mușchii feței.

— Sigur că nu ești fiică-mea. Tu nu ești în stare să scrii trei cuvinte fără o greșeală de ortografie.

— Mă crezi aproape analfabetă, tâmpitulă. Cum să nu fiu în stare.

— Nu, nu ești în stare, a spus Quim făcând un efort nemăsurat ca

să se gândească. Pe chip i s-a desenat o expresie de durere care mi-a amintit-o pe cea văzută pe fața lui Pancho Rodríguez, la cafeneaua Quito.

— Hai, pune-mă la încercare.

— Nu trebuia să-i facă asta Angélicăi. Porcii ăștia se joacă cu sensibilitatea celorlalți într-un mod care îmi dă dureri de cap. Ar trebui să mâncăm ceva. Simt că amețesc, a zis Quim.

— Nu fi scârbă și pune-mă la încercare, a spus Lupe.

— Poate că Requena a exagerat, poate că Angélica s-a retras din proprie inițiativă. Cum l-au dat afară pe Pancho...

— Pancho, Pancho, Pancho. Nenorocitul ăsta împruțit nu există. Nu e nimeni. Pentru Angélica contează enorm de mult dacă e dat afară, dacă e omorât sau dacă primește un premiu. E un soi de Alberto, a adăugat încet arătând cu capul spre Lupe.

— Nu te enerva așa, Quim, am spus-o pentru că au fost combinați, nu?

— Ce părere ai, Quim, a zis Lupe.

— Niciuna care să te intereseze.

— Atunci pune-mă la încercare, prostule. Cine crezi că sunt?

— Rădăcină, a spus Quim.

— Asta-i ușor, dă-mi hârtie și creion.

Am rupt o foaie din caietul meu și i-am dat-o împreună cu pixul meu.

— Am plâns așa de mult, a spus Quim în timp ce Lupe se ridica în capul oaselor în pat, cu genunchii strânși, cu hârtia pe genunchi, așa de mult și în zadar.

— Totul o să se rezolve, am zis.

— Ai citit vreodată ceva de Laura Damián? m-a întrebat cu un aer absent.

— Nu, niciodată.

— Uite, să vedem cum mi-a ieșit, a spus Lupe arătându-i foaia.

Quim a mototolit hârtia și a spus: bine. Mai dictează-mi unul, dar de data asta să fie greu cu adevărat.

— Anxietate, a zis Quim.

— Anxietate? E ușor.

— Trebuie să vorbesc cu fetele mele, a spus Quim, trebuie să vorbesc cu nevastă-mea, cu colegii mei, cu prietenii mei. Trebuie să fac ceva, Garda Madero.

— Ia-o încet, ai tot timpul, Quim.

— Ascultă, să nu-i spui nimic Maríei, de acord?

— Rămâne între noi, Quim.

— Cum mi-a ieșit? a zis Lupe.

— Foarte bine, García Madero, așa cum trebuie să fie. O să-ți fac cadou cartea Laurei Damián.

— Ei, cum e? Lupe mi-a arătat mie foaia de hârtie. Scrisese cuvântul anxietate perfect.

— Mai bine nici nu se poate, am spus.

— Escroacă, a zis Quim.

— Poftim?

— Scrie cuvântul escroacă, a spus Quim.

— A naibii treabă, asta e greu într-adevăr, a zis Lupe și s-a apucat imediat.

— Deci, despre povestea asta, nicio vorbă fetelor. Nici uneia dintre ele, contez pe cuvântul tău, García Madero.

— Evident, am spus.

— Acum e mai bine să pleci. O să mai stau un pic să-i dau ore de spaniolă toantei ăsteia și pe urmă intru în acțiune și eu.

— De acord, Quim, ne vedem acolo.

Când m-am ridicat s-a mișcat patul și Lupe a murmurat ceva, dar n-a ridicat ochii de pe hârtia pe care scria. Am văzut câteva ștersături. Se străduia.

— Dacă îi vezi pe Arturo sau pe Ulises spune-le că nu e deloc

frumos ce-au făcut.

— Dacă îi văd, am spus eu ridicând din umeri.

— Nu e cea mai bună manieră de a-ți face prieteni. Și nici de a-i păstra.

M-am prefăcut că râd.

— Ai nevoie de bani, García Madero?

— Nu, Quim, nici vorbă, mulțumesc.

— Știi că poți conta pe mine. Am fost și eu tânăr și nebuțatic. Acum du-te. Noi în scurt timp o să ne îmbrăcăm și o să ieșim să mâncăm ceva.

— Pixul, am zis.

— Poftim? a spus Quim.

— Plec. Dați-mi pixul.

— Las-o să termine, a zis Quim uitându-se la Lupe pe deasupra umărului ei.

— Ia să vedem, cum mi-a ieșit, a spus Lupe.

— Ai scris greșit, a zis Quim, ar trebui să-ți trag câteva. M-am gândit la cuvântul escroc. Cred că nici eu n-aș fi știut să-l scriu bine de prima dată. Quim s-a ridicat și s-a dus la baie. Când a ieșit ținea în mână un pix negru cu auriu. Mi-a făcut cu ochiul.

— Dă-i înapoi pixul și scrie cu ăsta, a zis.

Lupe mi-a dat înapoi pixul. La revedere, le-am spus. Nu mi-au răspuns.

13 decembrie

I-am dat telefon Mariei. Am vorbit cu servitoarea. Domnișoara María nu e acasă. Când vine? Habar n-am, cine a căutat-o. N-am vrut să-mi spun numele și am închis. Am trecut pe la cafeneaua Quito să văd dacă apare cineva pe acolo, dar fără succes. I-am mai dat un telefon Mariei. N-a răspuns nimeni. M-am dus pe jos până la

Montes, unde locuiește jacinto. Nu era nimeni acasă. Am mâncat o turtiță pe stradă și am terminat două poeme începute ieri. Alt telefon la domiciliul familiei Font. De data asta a răspuns o voce de femeie pe care n-am recunoscut-o. Am întrebat dacă este doamna Font.

— Nu, nu sunt doamna Font, a spus vocea pe un ton care m-a îngrozit.

Evident, nu era glasul Mariei. Nu era nici cel al servitoarei cu care vorbisem un pic mai devreme. Nu mai rămânea decât Angélica sau o străină, poate prietena vreuneia dintre surori.

— Atunci, cu cine vorbesc?

— Cu cine vrei să vorbești? a întrebat vocea.

— Cu María sau cu Angélica, am spus simțindu-mă în același timp stupid și înfricoșat.

— Sunt Angélica, a spus vocea. Cine e la telefon?

— Simt Juan, am zis eu.

— Bună, Juan. Ce mai faci?

Nu poate să fie Angélica, m-am gândit, e absolut imposibil. Dar mi-am spus și că în casa aia erau toți nebuni și că putea să fie posibil.

— Bine, am spus tremurând. María e acasă?

— Nu, a zis vocea.

— Bine, o să telefonez mai târziu.

— Vrei să-i lași un mesaj?

— Nu, am spus și am închis.

Mi-am luat temperatura cu mâna. Cred că aveam febră.

În momentul acela mi-am dorit să fiu acasă, cu unchii mei, studiind sau uitându-mă la televizor, dar am înțeles că nu există cale de întoarcere, și că n-o aveam decât pe Rosario și camera cu chirie a lui Rosario.

Fără să-mi dau seama cred că am început să plâng. Am umblat la întâmplare pe străzile din DF și când am vrut să mă orientez mă

aflam pe niște străzi lipsite de farmec din cartierul Anáhuac, printre copăcei în agonie și ziduri coșcovite. Am intrat într-o cafenea de pe strada Texcoco și-am comandat o cafea cu lapte. Mi-au adus-o călduță. Nu știu cât timp am stat acolo.

Când am plecat se făcuse noapte.

De la alt telefon public am sunat din nou acasă la fetele Font. Mi-a răspuns aceeași voce de femeie.

— Alo, Angélica, sunt Juan Garda Madero, am zis.

— Bună, a răspuns vocea.

Mi s-a făcut greață. Pe stradă niște puști jucau fotbal.

— M-am întâlnit cu tatăl tău, am spus. Era cu Lupe.

— Ce?

— La hotelul unde am dus-o pe Lupe. Taică-tu era acolo.

— Ce făcea acolo? O voce fără inflexiuni, de parcă ar fi vorbit cu luna, m-am gândit.

— Îi ținea de urât, am zis.

— Lupe e bine?

— Ca un boboc de trandafir, am spus. Dar taică-tu nu părea că se simte bine. Mi s-a părut că plânse, deși, după ce am ajuns eu s-a simțit mai bine.

— Ah, a zis vocea. Și de ce să fi plâns?

— Nu știu, am zis. Poate din cauza remușcărilor. Sau poate de rușine. M-a rugat să nu-ți spun.

— Ce să nu-mi spui?

— Că l-am întâlnit acolo.

— Ah, a spus vocea.

— Când vine María? Știi unde este?

— La Școala de Dans, a zis vocea. Eram și eu pe punctul de-a pleca.

— Unde?

— La universitate.

— Bine, atunci, la revedere.

— La revedere, a spus vocea.

M-am întors pe jos până la Sullivan. Când traversam Reforma, în dreptul statuii lui Cuauhtémoc, am auzit că mă strigă cineva.

— Mâinile sus, poete García Madero.

Când m-am întors i-am văzut pe Arturo Belano și pe Ulises Lima și am leșinat.

Când m-am trezit eram în camera lui Rosario, culcat, cu Ulises și Arturo de o parte și de alta a patului încercând în zadar să mă oblige să beau un ceai pe care tocmai mi-l făcuseră. L-am întrebat ce se întâmplase și mi-au spus că am leșinat, am vomitat și că pe urmă am început să vorbesc fără șir. Le-am povestit chestia cu telefonul dat acasă la surorile Font. Le-am spus că asta mi-a făcut rău. La început nu m-au crezut. Apoi au ascultat cu atenție o versiune detaliată a ultimelor mele aventuri și și-au dat verdictul.

După părerea lor, problema este că nu a fost Angélica persoana cu care am vorbit.

— Și, de altfel, tu știai asta, García Madero, de-asta ți s-a făcut rău - a spus Arturo, din cauza nenorocitei de impresii pe care ți-a făcut-o.

— Ce știam eu?

— Că este altă persoană, nu Angélica, a zis Ulises.

— Nu, nu știam, am spus.

— În mod inconștient da, a zis Arturo.

— Și-atunci cine era?

Arturo și Ulises au râs.

— În realitate, soluția e foarte ușoară și distractivă.

— Nu mă mai chinui și dă-i drumul, am zis.

— Gândește-te puțin, a spus Arturo. Hai să vedem, folosește-ți creierul, era Angélica? evident nu, era María? nici atât. Cine rămâne? Servitoarea, dar la ora la care ai telefonat tu ea nu mai este

în casă și pe de altă parte ai vorbit cu ea înainte și i-ai fi recunoscut vocea, nu-i așa?

— Așa e, am zis. Servitoarea n-a fost în mod sigur.

— Cine rămâne? a spus Ulises.

— Mama Mariei și-a lui Jorgito.

— Nu cred c-a fost Jorgito, nu?

— Nu, nu putea fi Jorgito, am fost de acord.

— Și o vezi pe María Cristina făcând teatru?

— Mama Mariei se numește María Cristina?

— Ăsta-i numele ei, a zis Ulises.

— Nu, adevărul e că nu, dar atunci cine? N-a mai rămas nimeni.

— Cineva destul de nebun ca să imite glasul Angélicăi, a spus Arturo și s-a uitat la mine. Unica persoană din casa aceea în stare să facă o glumă care te întoarce pe dos.

M-am uitat la amândoi în vreme ce răspunsul se cristaliza încet-încet în mintea mea.

— Cald, cald... a spus Ulises.

— Quim, am zis eu.

— Nu poate fi altcineva, a spus Arturo.

— Ce porc împuțit!

Mai târziu mi-am adus aminte de povestea cu surdomutul pe care mi-a spus-o Quim și m-am gândit la cei care maltratează copiii și care în copilăria lor au fost copii maltratați. Cu toate că acum când scriu asta nu reușesc să văd cu aceeași claritate de atunci relația cauză-efect între surdomut și schimbarea de personalitate a lui Quim. După aceea am ieșit din casă foc și pară și am cheltuit mai multe monede pe telefoane inutile acasă la María. Am vorbit cu maică-sa, cu servitoarea, cu Jorgito și noaptea târziu cu Angélica (de data asta era adevărata Angélica), dar pe María n-am găsit-o nicidecum, iar Quim n-a vrut să vină la telefon la niciunul din apeluri.

O vreme m-au însoțit Belano și Ulises Lima. În timpul primelor

convorbiri telefonice le-am dat să-mi citească poeziile. Mi-au spus că nu sunt rele. Epurarea în rândurile real visceralismului este doar o glumă, a zis Ulises. Dar cei epurați știu asta? Sigur că nu, atunci n-ar mai avea niciun haz, a spus Arturo. Deci nu a fost nimeni dat afară? Clar că nu. Și voi ce-ați făcut tot timpul ăsta? Nimic, a zis Ulises.

— A apărut o canalie care vrea să ne tragă o bătaie, au recunoscut mai târziu.

— Dar voi sunteți doi și el e singur.

— Dar noi nu suntem violenți, García Madero, a spus Ulises. Cel puțin, eu nu, și acum nici Arturo.

Seara, între un apel și altul la casa familiei Font, am fost cu Jacinto Requena și Rafael Barrios la cafeneaua Quito. Le-am povestit ce îmi spusese ră Belano și Ulises. Probabil că fac investigații despre Cesărea Tinajero, au spus.

14 decembrie

Real visceraliștilor nimeni nu le dă NIMIC. Nici burse, nici spații în reviste, nici măcar invitații la lansări de cărți sau la recitaluri.

Belano și Lima par două fantome.

Dacă *simón* înseamnă da și *nel* înseamnă nu, ce înseamnă *simonel*¹¹?

Azi nu mă simt prea bine.

15 decembrie

Lui don Crispin nu-i place să vorbească despre războiul din

¹¹ *Nel, simonel* și respectivele lor sensuri sunt cuvinte inventate de autor, probabil prin analogie cu sp. *timonei* „timonier, cârmaci”. *Simón* (sp.), în afara numelui propriu, înseamnă „birjă”.

Spania. L-am întrebat, atunci, din ce motiv și-a botezat librăria cu un nume ce evocă fapte militare. A mărturisit că numele nu i l-a dat el, ci proprietarul de dinainte, un colonel al Republicii care s-a acoperit de glorie în numita bătălie¹². În cuvinte lui don Crispin descopăr o urmă de ironie, îi vorbesc, la cererea sa, despre realismul visceral. După ce a făcut câteva observații de tipul „realismul nu este niciodată visceral”, „visceralul aparține lumii onirice”, etc., care mai curând m-au deconcertat, afirmă că băieților săraci nu ne rămâne altă soluție decât avangarda literară. Îl întreb la ce se referă exact cu expresia „băieți săraci”. Eu nu sunt exact un prototip de „băiat sărac”. Cel puțin nu în DF. Dar pe urmă mă gândesc la camera cu chirie unde stau împreună cu Rosario și dezacordul meu inițial începe să se spulbere. Problema cu literatura, ca și cu viața, spune don Crispin, este că până la urmă sfârșești prin a deveni un ticălos. Până atunci am avut impresia că don Crispin vorbea de dragul de-a vorbi. De fapt, eu stăteam pe un scaun în vreme ce el se mișca fără încetare schimbând cărțile din loc sau ștergând de praf teacuri de reviste. La un moment dat, însă, don Crispin s-a întors și m-a întrebat cât i-aș cere ca să mă culc cu el. Mi-am dat seama că nu îți prisosesc banii și numai din cauza asta îndrăznesc să-ți fac această propunere. Am rămas înlemnit.

— Ați dat cu mucii-n fasole, don Crispin, am spus.

— Dom le, nu mi-o lua în nume de rău, știu că sunt bătrân, și de-asta îți propun o tranzacție, să zicem o recompensă.

— Sunteți homosexual, don Crispin?

Întrebarea, de cum am pus-o, mi-am dat seama că e prostească și m-am înroșit. N-am așteptat răspunsul lui. Ați crezut că eu sunt

¹² În timpul Războiului Civil din Spania, pe valea Ebrului, între localitățile Gandesa și Fatarella s-a purtat o înverșunată bătălie, în 1938. Înfrângerea republicanilor a însemnat căderea Cataloniei în mâinile trupelor franchiste.

homosexual? Nu ești? a spus don Crispin.

— Vai de mine și de mine, ce gafă, pentru Dumnezeu, iartă-mă, omule, a zis don Crispin și a început să râdă.

Dorința mea de a ieși în fugă din La Batalla del Ebro care m-a cuprins la început s-a evaporat. Don Crispin m-a rugat să-i cedez scaunul pentru că râsul putea să-i provoace un atac de cord. Când s-a liniștit, printre scuze repetate, mi-a spus să încerc să-l înțeleg, că el este un homosexual timid (ca să nu mai vorbim de vârsta mea, Juanito!) și își pierduse toată experiența în dificila dacă nu enigmatică artă de a agăța. Te gândești, pe bună dreptate, că sunt un măgar, a zis. Apoi mi-a mărturisit că de cel puțin cinci ani nu se mai culcase cu nimeni. Înainte de a pleca, pentru deranj, a insistat să-mi dăruiască operele complete ale lui Sofocle și Eschil editate de Porrúa. L-am spus că nu m-a deranjat deloc, dar mi s-a părut o dovadă de proastă-creștere să nu primesc cadoul de la el. Viața e un căcat.

16 decembrie

M-am îmbolnăvit cu adevărat. Rosario m-a obligat să stau în pat. Înainte de a se duce la slujbă a ieșit să ceară împrumut un termometru de la o vecină și mi-a lăsat jumătate de litru de cafea. Și patru aspirine. Am febră. Am început și am terminat două poezii.

17 decembrie

Azi a venit să mă consulte un medic. S-a uitat prin cameră, s-a uitat la cărțile mele și pe urmă mi-a luat tensiunea și m-a pipăit în diverse părți ale corpului. Apoi a stat de vorbă cu Rosario într-un colț, în șoaptă, mișcându-și umerii ca să dea mai multă forță vorbelor sale. Când a plecat doctorul am întrebat-o pe Rosario că de

ce a adus un medic fără să mă consulte înainte. Cât ai cheltuit? am întrebat-o. Nu contează, iubițel, numai tu contezi.

18 decembrie

În după-masa asta tremuram de febră când s-a deschis ușa și a apărut mătușa mea și pe urmă unchiul meu urmați de Rosario. Credeam că am halucinații. Mătușă-mea s-a repezit la pat, și m-a acoperit de pupături. Unchiu-meu s-a ținut tare, a așteptat ca mătușă-mea să se descarce și să-și dea frâu liber sentimentelor apoi m-a bătut cu palma pe umăr. În scurt timp au început amenințările, reproșurile și sfaturile. Într-un cuvânt, voiau să vin acasă imediat sau dacă nu să mă ducă la un spital unde intenționau să-mi facă un control amănunțit. Am refuzat. La sfârșit au venit amenințările și când au plecat eu râdeam în hohote și Rosario plângea cu lacrimi de crocodil.

19 decembrie

La prima oră au venit să mă vadă Requena, Xóchitl, Rafael Barrios și Bárbara Patterson. I-am întrebat cine le dăduse adresa mea. Ulises și Arturo, au spus. Adică, au reapărut, am zis eu. Au apărut și au dispărut din nou, a spus Xóchitl. Sunt pe punctul de a termina o antologie de tineri poeți mexicani, a spus Barrios. Requena a râs. Nu e adevărat, după părerea lui. Păcat; pentru o clipă am sperat că vor include texte de-ale mele în acea antologie. Știi ce fac, strâng bani ca să plece în Europa, a spus Requena. Cum strâng bani? Păi vânzând droguri în dreapta și-n stânga, a zis Requena. Nu demult i-am văzut pe bulevardul Reforma cu un rucsac plin de Golden Acapulco. Nu pot să cred, am zis eu, dar mi-am adus aminte că ultima dată când i-am văzut aveau, într-adevăr, un rucsac. Mi-au dat un pic și mie, a

spus Jacinto, și a scos niște iarbă. Xóchitl a spus că nu-mi face bine fumatul în starea în care eram. I-am spus să nu-și facă griji, că mă simt mult mai bine. Tu nu trebuie să fumezi, a zis Jacinto, dacă nu vrei să avem un copil tâlâmb. Xóchitl a spus că marijuana n-are de ce să-i facă rău fătului. Nu fuma, Xóchitl, i-a spus Requena. Fătului îi fac rău vibrațiile negative, a zis Xóchitl, mâncarea proastă, alcoolul, maltratarea mamei, nu marijuana. Pentru orice eventualitate, nu fuma, a spus Requena. Dacă vrea să fumeze, sa fumeze, a zis Bárbara Patterson. Yankee împuțită, nu te băga, a spus Barrios. După ce-ai născut, ta ce vrei, dar acum rabdă, i-a zis Requena. În timp ce fumam, Xóchitl s-a așezat într-un colț al camerei, lângă niște cutii de carton unde Rosario își ținea hainele pe care nu le purta. Arturo și Ulises nu strâng bani, a spus (deși își fac o mică rezervă, de ce să negăm asta), ci pun la punct ultimele amănunte ale unei chestii care îi va lăsa pe toți cu gura căscată. Ne-am uitat la ea așteptând mai multe noutăți. Dar Xóchitl a rămas tăcută.

20 decembrie

În noaptea asta m-am futut cu Rosario de trei ori. M-am făcut bine. Totuși, și mai ales ca să-i fac ei plăcere, continui să iau medicamentele pe care le-a cumpărat.

21 decembrie

Nimic nou. Viața pare că s-a oprit. În fiecare zi fac amor cu Rosario. Când ea pleacă la lucru, scriu și citesc. Serile ies să dau o raită prin barurile de pe Bucureli. Uneori trec pe la Encrucijada și chelnerițele mă servesc primul. La patru dimineața vine Rosario (când e în schimbul de noapte) și mâncăm ceva ușor în camera noastră, în general lucruri pe care le aduce gata pregătite de la bar.

Pe urmă facem amor până când ea adoarme și eu mă apuc de scris.

22 decembrie

Azi am ieșit devreme să fac o plimbare. Prima mea intenție a fost să-mi îndrept pașii spre La Batalla del Ebro și să pălăvrălesc cu don Crispin până la ora mesei, dar când am ajuns librăria era închisă. Așa că am umblat fără țintă, bucurându-mă de soarele dimineții și aproape fără să-mi dau seama am ajuns pe strada Mesones, unde se află librăria Rebeca Nodier. În ciuda faptului că la prima mea vizită eliminasem această librărie ca obiectiv important, m-am hotărât să intru. Nu era nimeni. Un aer închis, dulceag, învăluia cărțile și rafturile. Am auzit niște glasuri din camera din spate, de unde am dedus că oarba era ocupată cu rezolvarea vreunei afaceri. Am decis să aștept răsfoind cărți vechi. Se aflau acolo *Cruda Ifigenia* și *El plano oblicuo* și *Retratos reales e imaginarios*, pe lângă cele cinci volume de *Simpatías y diferencias*, de Alfonso Reyes, și *Prosas dispersas*, de Julio Torri, și o carte de povestiri, *Mujeres*, de un oarecare Eduardo Colín de care n-am auzit în viața mea, *Li-Po y otros poemas*, de Tablada, și cele *Catorce poemas burocráticos y un corrido reaccionario*, de Renato Leduc, și *Incidentes melódicos del mundo irracional*, de Juan de la Cabada, și *Dios en la tierra* și *Los días terrenales*, de José Revueltas. Am obosit repede și m-am așezat pe un scaun de răchită. Tocmai mă instalasem când am auzit un țipăt. Primul meu gând a fost că cineva o atacă pe Rebeca Nodier și fără să mai cuget ce fac am pornit în goană spre fundul librăriei. În spatele ușii mă aștepta o surpriză. Ulises Lima și Arturo Belano examinau pe o masă un vechi catalog și când am dat buzna în încăpere și-au ridicat capetele și i-am văzut pentru prima dată mirați cu adevărat. Lângă ei, doamna Rebeca privea tavanul într-o atitudine meditativă sau nostalgică. Nu i se întâmplase nimic. Ea țipase, dar țipătul ei n-a fost de spaimă ci de

uimire.

23 decembrie

Azi nu s-a întâmplat nimic. Și dacă s-a întâmplat ceva e mai bine să nu vorbesc despre asta, pentru că n-am înțeles ce-a fost.

24 decembrie

Un Crăciun infam. I-am dat telefon Manei. În sfârșit am reușit să vorbesc cu ea! I-am povestit chestia cu Lupe și a zis că știe toată istoria. Ce știi? am întrebat-o.

— Păi, că l-a părăsit pe peștele ei și că în sfârșit s-a decis să studieze la Școala de Dans.

— Știi unde locuiește?

— La un hotel, a spus Maria.

— Știi la ce hotel?

— Sigur că știi. La Media Luna. Mă duc s-o văd în fiecare după-amiază, săraca e foarte singură.

— Nu, nu e foarte singură, taică-tu are grijă să-i țină de urât, am spus.

— Tata e un sfânt și își riscă viața pentru niște puțoi de două parale ca tine, a zis.

Am vrut să știu la ce se referă cu expresia „își riscă viața”.

— La nimic.

— Spune-mi ce mă-sa vrei să spui!

— Nu striga, a spus ea.

— Vreau să știu ce se petrece cu mine! Vreau să știu cu cine vorbesc!

— Nu striga, a insistat ea.

Pe urmă a spus că are treabă și a închis.

25 decembrie

Am hotărât să nu mă mai culc în viața mea cu María, și totuși, sărbătorile Crăciunului, agitația ce se percepe la oamenii care merg pe străzile din centru, planurile bieteii Rosario (pregătită să petreacă Revelionul cu mine într-o sală de bal, bineînțeles, și să danseze), nu fac decât să-mi reînnoiască dorința mea de a o vedea pe María, de a o dezbrăca, de a-i simți din nou picioarele pe spatele meu, de a-i da palme (dacă îmi cerea s-o fac) pe fesele ei obraznice și perfecte.

26 decembrie

Azi am o surpriză, sufletelul meu, m-a anunțat Rosario de cum a ajuns acasă.

A început să mă sărute, a spus de mai multe ori că mă iubește, a promis că în scurt timp se va apuca să citească o carte la fiecare cincisprezece zile ca să fie „la înălțimea mea”, ceea ce m-a făcut să mă rușinez, și a sfârșit prin a-mi spune că nimeni înaintea mea n-o făcuse așa de fericită.

Probabil că îmbătrânesc, fiindcă din cauza exceselor ei verbale mi face pielea de găină.

După o jumătate de oră am ieșit și ne-am dus pe jos până la băile publice El Amanuense Azteca, pe strada Lorenzo Boturini.

Asta era surpriza.

— Trebuie să fim foarte curați acum că se apropie Anul Nou, a spus Rosario făcându-mi cu ochiul.

Tare aș fi vrut să-i cârlesc o palmă pe loc și pe urmă să plec și să n-o mai văd în viața mea. (Sunt cu nervii la pământ.)

Cu toate acestea, când am trecut pragul ușilor de sticlă mată ale băilor, pictura murală sau fresca ce se afla deasupra recepției mi-a

atras atenția cu o forță misterioasă.

Artistul anonim pictase un indian gânditor scriind ceva pe o foaie de hârtie sau un pergament. Acela era, fără îndoială, El Amanuense Azteca¹³. În spatele copistului se întindeau niște terme în ale căror bazine, în șir de trei pe fundal, făceau baie indieni și conchistadori, mexicani din vremea colonială, părintele Hidalgo y Morelos, împăratul Maximilian și împărăteasa Carlota, Benito Juárez înconjurat de prieteni și dușmani, președintele Madero, Carranza, Zapata, Obregón, soldați cu diferite uniforme sau tară uniformă, țărani, muncitori din DF și actori de cinema: Cantinflas, Dolores del Río, Pedro Armendáriz, Pedro Infante, Jorge Negrete, Javier Solís, Aceves Mejía, María Félix, Tin-Tan, Resortes, Calambres, Irma Serrano și alții pe care nu i-am recunoscut pentru că erau în bazinele mai îndepărtate și erau într-adevăr foarte mici.

— Un preot, nu?

Am rămas cu brațele în șold. În extaz.

Vocea lui Rosario m-a făcut să tresar.

Înainte de a intra pe culoare, cu prosoapele și săpunurile noastre, am descoperit și că de fiecare latură a picturii murale era un zid de piatră care înconjura termele. Și în spatele zidurilor, pe un soi de câmpie sau mare solidificată, am văzut animale neclare, poate fantome de animale (sau poate fantome botanice) ce pândeau zidurile și se înmulțeau într-un loc clocotitor și totodată liniștit.

27 decembrie

Ne-am dus din nou la El Amanuense Azteca. Un adevărat succes. Separeurile sunt formate dintr-o mică încăpere mochetată, cu o masă, un cuier și un divan, și o cabină de ciment unde se află dușul

¹³ Copistul Aztec (sp.).

și aburul. Robinetul pentru abur, ca într-un film cu naziști, e la nivelul dușumelei. Ușa care desparte cele două odăi este groasă și la înălțimea capului (deși eu trebuie să mă aplec pentru că sunt prea înalt pentru standardul arhitectului) se deschide un tulburător și veșnic aburit hublou. Au serviciu de restaurant. Ne-am încuiat și am cerut amândoi câte o Cuba Libre¹⁴. Am făcut duș, am făcut o baie de aburi, ne-am odihnit și ne-am uscat pe divan, am făcut iarăși duș. Facem amor în cabină, în mijlocul unui nor de aburi ce veghează corpurile noastre. Ne futem, facem duș, ne lăsăm asfixiați de aburi. Ne vedem doar mâinile, genunchii, uneori ceafa sau sfârcurile sânilor.

28 decembrie

Câte poezii am scris?

De când a început povestea asta, cincizeci și cinci de poezii.

Total pagini: 76.

Total versuri: 2.453.

Aș putea deja să public o carte. Opera mea completă.

29 decembrie

În seara asta, în timp ce o așteptam pe Rosario la bar la Encrucijada Veracruzana, a venit la mine Brígida și a făcut un comentariu despre trecerea timpului.

— Pune-mi altă tequila, i-am zis, și explică-mi ce vrei.

În privirea ei am surprins ceva ce pot denumi numai prin cuvântul victorie, chiar dacă era o victorie tristă, resemnată, atentă

¹⁴ Cocktail pregătit din rom de trestie de zahăr și pepsi sau coca-cola și lămâie (sp.).

mai mult la micile gesturi ale morții decât la cele ale vieții.

— Zic că timpul trece, a spus Brígida pe când îmi umplea paharul, și că tu care înainte erai un necunoscut, acum parcă faci parte din familie.

— Mi se potrivește mamă de familie, i-am zis în timp ce mă întrebam pe unde dracu' o fi umblând Rosario.

— N-am vrut să te jignesc, a spus Brígida. Nici să mă cert cu tine. În zile ca astea prefer să nu mă cert cu nimeni.

M-am uitat la ea câteva momente fără să știu ce să-i spun. Cu multă plăcere i-aș fi spus ești proastă, Brígida, dar nici eu n-aveam chef să mă cert cu nimeni.

— Zic, a spus Brígida uitându-se în spate vrând parcă să se asigure că încă nu vine Rosario, că și mie mi-ar fi plăcut, cum să nu, să mă îndrăgostesc de tine, și mie mi-ar fi plăcut să trăiesc cu tine, să-ți dau bani de cheltuială, să-ți fac de mâncare, să te îngrijesc când ești bolnav, dar dacă nu s-a putut, nicicum, trebuie să iei lucrurile așa cum sunt, nu? Dar ar fi fost frumos.

— Eu sunt insuportabil, i-am zis.

— Tu ești cum ești și ai un pulan care valorează cât greutatea lui în aur, a spus Brígida.

— Mulțumesc, i-am spus.

— Știu eu ce spun, a zis Brígida.

— Și ce mai știi?

— Despre tine? acum Brígida zâmbea și asta era, am presupus, victoria ei.

— Despre mine, evident, i-am spus în timp ce-mi goleam paharul de tequila.

— Că o să mori tânăr, Juan, că o s-o superi pe Rosario.

30 decembrie

Azi m-am dus acasă la surorile Font. Azi am supărat-o pe Rosario.

M-am sculat devreme, pe la șapte dimineața, și am ieșit să mă plimb fără țintă pe străzile din centru. Înainte de a pleca am auzit vocea lui Rosario care îmi spunea: așteaptă un strop să-ți pregătesc micul dejun. Nu i-am răspuns. Am închis ușa fără să fac zgomot și am ieșit din casă.

Mult timp am mers ca și cum m-aș fi aflat în altă țară, simțeam că mă sufoc și mi-era greață. Când am ajuns la Zócalo porii mei s-au deschis în sfârșit, am început să transpir și mi-a trecut greața.

Atunci m-a apucat o foame de lup și am intrat în prima cafenea pe care am găsit-o deschisă, pe Madero, un local mic numit Nueva Sibarís, unde am comandat o cafea cu lapte și o turtiță cu șuncă.

Nu spun ce surpriză am avut văzându-l la bar pe Pancho Rodríguez. Era proaspăt pieptănat (cu părul încă ud) și avea ochii roșii. Nu s-a mirat când m-a văzut. L-am întrebat ce face acolo, așa de departe de cartierul lui și atât de devreme.

— Am fost toată noaptea la curve, a zis, să vedem dacă reușesc să uit odată-n aia mă-sii pe tipa pe care o cunoști.

Am presupus că se referă la Angélica și în timp ce sorbeam primele înghițituri de cafea cu lapte am început să mă gândesc la Angélica, la María, la primele mele vizite la căsuța fetelor Font. M-am simțit fericit. M-am simțit înfometat. Pancho, dimpotrivă, părea fără chef. Ca să-l distrez i-am povestit că plecasem de acasă de la unchii mei și că trăiesc cu o femeie într-o cameră cu chirie, ca acelea dintr-un film din anii patruzeci, dar Pancho nu era în stare să mă asculte sau să asculte pe oricine altcineva.

După ce a fumat două țigări a zis că are chef să-și dezmoștească picioarele.

— Unde vrei să te duci? am întrebat, deși în fond știam răspunsul și dacă acesta, pe de altă parte, nu era cel pe care îl așteptam, eram

dispus să-l provoc folosindu-mă de orice stratagemă.

— Acasă la Angélica, a zis Pancho.

— Ai mai spus-o, am zis, și m-am grăbit să-mi termin micul dejun.

Pancho mi-a plătit consumația (era prima dată că o făcea) și am ieșit afară. Am simțit în picioarele noastre o senzație de agilitate. Brusc Pancho n-a mai părut așa de dărâmat din cauza alcoolului nici eu atât de nehotărât ce să fac cu viața mea, ci mai degrabă din contră, lumina dimineții a făcut să renaștem, Pancho era din nou jovial și sprinten și aluneca deasupra cuvintelor, și vitrina unei cizmării de pe strada Madero mi-a oferit copia perfectă a imaginii mele interioare: un tip înalt, cu trăsături plăcute, deloc urât nici de o timiditate bolnăvicioasă, care mergea cu pași mari urmat de alt tip mai scund și mai pătrat spre iubirea lui adevărată sau ce-o fi fost!

Bineînțeles că atunci habar n-aveam ce ne rezerva ziua aceea.

Pancho, care jumătate de drum s-a arătat entuziast, afabil, extrovertit, în a doua jumătate, pe măsură ce ne apropiam de cartierul Condesa, și-a schimbat atitudinea și părea că este iarăși cuprins de vechile lui temeri pe care i le provoca ciudata (sau mai curând spectaculara și enigmatică) relație cu Angélica. Toată problema, mi-a mărturisit iarăși prost dispus, este diferența de clasă socială care desparte umila lui familie de muncitori de cea a Angélicăi, înrădăcinată adânc în mica burghezie din DF. Ca să-l încurajez am argumentat că asta ar fi, fără îndoială, o problemă pentru *a începe* o relație amoroasă, dar dat fiind că relația *începuse* prăpastia luptei de clasă se reducea în mod considerabil. La care Pancho a zis că ce vreau să spun cu relația începuse, întrebare cam tâmpită la care am preferat să nu răspund sau să răspund cu un calambur: el și Angélica sunt cumva două persoane normale, doi exponenți tipici și neclintți ai micii burghezii și ai proletariatului?

— Nu, sigur că nu, a zis Pancho meditativ în timp ce taxiul pe

care îl luasem pe Reforma colț cu Juárez ne ducea cu o viteză vertiginoasă spre strada Colima.

Asta am vrut să spun, am zis, cum Angélica și el sunt poeți, ce contează că unul face parte dintr-o clasă socială și cealaltă din alta.

— Păi contează mult, a zis Pancho.

— Nu fi mecanicist, gagiule, am spus eu, tot mai fericit în mod nesăbuit.

Taximetristul, pe neașteptate, a sprijinit punctul meu de vedere:

— Dacă v-ați culcat cu ea barierele nu mai înseamnă nimic. Când merge bine în dragoste, restul nu mai contează.

— Vezi? am zis eu.

— Nu, a spus Pancho, nu văd prea clar.

— Dumneavoastră dovediti-i fetei că o iubiți și lăsați-vă de tâmpeniile astea comuniste.

— Ce tâmpenii comuniste? a zis Pancho.

— Astea cu clasele sociale.

— Deci, după părerea dumneavoastră clasele sociale nu există, a spus Pancho.

Taximetristul, care vorbea uitându-se în oglinda retrovizoare, acum s-a întors, cu mâna dreaptă sprijinită pe marginea scaunului din dreapta, cu stânga ținea strâns volanul. O să ne ciocnim, mi-am spus.

— Nu, dar depinde din ce punct de vedere. În dragoste mexicanii suntem toți egali. Și în fața lui Dumnezeu, a spus taximetristul.

— Ce aiureli mai sunt și astea! a zis Pancho.

— Zise contele Alexe, a răspuns taximetristul.

Din clipa aceea Pancho și taximetristul s-au apucat să discute despre religie și politică și eu am profitat ca să admir peisajul ce se derula monoton dincolo de geamuri: fațadele de pe Juárez și Roma Norte, și totodată am început să mă gândesc la María și la ce mă desparte de ea, nu clasa socială, ci mai curând experiența

acumulată, și am început să mă gândesc la Rosario și la camera noastră cu chirie și la nopțile minunate pe care le-am trăit acolo dar pe care totuși eu eram dispus să le schimb pentru o clipă cu María, pentru o vorbă a Mariei, pentru un zâmbet al Mariei. Și m-am gândit și la unchii mei și mi s-a părut chiar că îi văd, îndepărtându-se pe una din străzile pe care treceam, ținându-se de braț, fără să se întoarcă să se uite la taxiul ce se pierdea în zigzaguri periculoase pe alte străzi, cufundați în singurătatea lor așa cum Pancho, taximetristul și cu mine mergeam cufundați în singurătatea noastră. Și atunci mi-am dat seama că ceva nu funcționase bine în ultimele zile, ceva nu funcționase bine în relația mea cu noii poeți din Mexic sau cu noile femei din viața mea, dar oricum o întorceam nu mi-am dat seama ce, abisul care dacă mă uitam în spate se deschidea în urma mea, un abis care pe de altă parte nu mă înspăimânta, un abis fără monștri dar nu tară întuneric, tăcere și vid, trei elemente extreme care îmi făceau rău, un rău lipsit de importanță, e adevărat, o senzație de neliniște în capul pieptului, dar care uneori semăna cu frica. Și atunci, pe când stăteam cu fața lipită de geam, am intrat pe strada Colima și Pancho și taximetristul au tăcut, sau poate a tăcut numai Pancho, considerând poate pierdută bătălia cu taximetristul, și tăcerea mea și tăcerea lui Pancho mi-au umplut sufletul de spaimă.

Am coborât la câțiva metri mai încolo de casa fetelor Font.

— Aici nu e în regulă ceva, a zis Pancho în timp ce taximetristul pleca vesel înjurându-ne de mamă.

La prima vedere strada avea un aspect normal, dar am simțit și eu un aer diferit de cel pe care mi-l aminteam așa de bine. De cealaltă parte a străzii, într-un Camaro galben, am văzut doi tipi. Ne priveau fix.

Pancho a sunat. Câteva secunde interminabile nu s-a auzit nici cea mai mică mișcare.

Unul dintre tipii din Camaro, cel ce stătea pe scaunul de lângă șofer, a coborât și s-a sprijinit în coate pe capota mașinii. Pancho s-a uitat la el câteva secunde și pe urmă a repetat, cu glas foarte scăzut, că ceva nu e în regulă. Mi-am amintit de primele dați când am venit acasă la surorile Font, stăteam în picioare lângă poartă, admirând grădina care în ochii mei era plină de taine. Fusesse de curând și totuși mi s-a părut că trecuseră mai mulți ani.

Jorgito a venit să ne deschidă.

Când a ajuns la ușă ne-a făcut un semn pe care nu l-am înțeles și s-a uitat spre locul unde era staționat Camaro-ul. Nu ne-a răspuns la salut și când am intrat a încuiat din nou poarta. Grădina mi s-a părut neîngrijită. Aspectul casei era diferit. Jorgito ne-a condus direct la intrarea principală.

Îmi amintesc că Pancho m-a privit întrebător și pe când mergea s-a întors și s-a uitat pe stradă.

— Nu te opri, prostule, i-a spus Jorgito.

În casă ne așteptau Quim și soția lui.

— Era și timpul să vii, García Madero, mi-a spus Quim îmbrățișându-mă cu putere.

Nu mă așteptam la o primire atât de călduroasă. Doamna Font era îmbrăcată cu un halat de culoare verde-închis și era în papuci și părea sculată de curând, deși mai târziu am aflat că în noaptea aceea de-abia dormise.

— Ce se întâmplă? a întrebat Pancho uitându-se la mine.

— Poate vrei să spui ce nu se întâmplă, a zis doamna Font în timp ce-l mângâia pe Jorgito.

Quim, după ce m-a strâns în brațe, s-a apropiat de fereastră și s-a uitat afară cu discreție.

— Nu e nimic nou, tati, a spus Jorgito.

M-am gândit imediat la tipii din Camaro-ul galben și încetul cu încetul mi-am făcut o idee vagă despre ce se întâmpla în casa

familiei Font.

— Noi suntem la micul dejun, băieți, nu vreți o cafeluță? a spus Quim.

Ne-am dus cu el la bucătărie. Acolo, la masa de toate zilele, stăteau Angélica, María și Lupe! Pancho nici n-a tresărit când a văzut-o, dar eu aproape c-am sărit în sus.

Ce a urmat îmi este greu să-mi amintesc, mai cu seamă fiindcă María m-a salutat ca și cum nu ne-am fi certat, ca și cum legătura noastră putea reîncepe imediat. Știu doar că le-am salutat pe Angélica și pe Lupe cu dezinvoltură și că María m-a sărutat pe obraz. Pe urmă am băut cafea și Pancho a întrebat ce se întâmplă. Explicațiile au fost diverse și tumultuoase și în mijlocul lor doamna Font și Quim au început să se certe. După spusele doamnei Font niciodată nu petrecuse atât de prost niște sărbători de sfârșit de an. Gândește-te la cei săraci, Cristina, a replicat Quim. Doamna Font a izbucnit în plâns și a ieșit din bucătărie. Angélica a ieșit după ea, și atunci Pancho a făcut o mișcare ce după aceea nu s-a materializat în nimic; s-a ridicat de pe scaun, a urmat-o pe Angélica până la ușă și s-a așezat din nou. Între timp, Quim și María m-au pus la curent cu situația. Proxenetul lui Lupe o găsisse la hotelul La Media Luna. După o încăierare, ale cărei amănunte nu le-am înțeles, Quim și ea au reușit să fugă de la hotel și să ajungă pe strada Colima. Asta se întâmplase acum două zile. Avizată, doamna Font a chemat poliția și în scurt timp a venit o patrulă. Agenții le-au spus că dacă familia Font vrea să prezinte un denunț trebuie să vină la comisariat. Când Quim le-a spus că Alberto și alt tip erau acolo, vizavi de casa lor, agenții s-au dus să stea de vorbă cu peștele și din spatele grilajului Jorgito a văzut că păreau amici de-o viață. Sau însoțitorul lui Alberto era și el polițist, cum a afirmat Lupe, sau polițiștii au primit o șpagă destul de mare ca să uite de afacere. Din momentul acela s-a declarat în mod formal asediul casei familiei Font. Patrula de poliție

a plecat. Doamna Font a telefonat din nou la poliție. A venit altă patrulă și rezultatul a fost același. Un prieten al lui Quim i-a recomandat, la telefon, să suporte asediul cum poate până trec sărbătorile. Din timp în timp, tot din spusele lui Jorgito, singurul cu suficient curaj ca să-i spioneze pe intruși, mai venea și altă mașină, un Oldsmobile care parca în spatele Camaro-ului, și Alberto cu însoțitorul lui, după ce stăteau de vorbă un timp cu noii asediatori, plecau în mod ostentativ, ba chiar riscant, făcând să scârțâie cauciucurile și claxonând. După circa șase ore se întorceau, iar mașina care îi înlocuise pleca. Aceste venituri și plecări, bineînțeles că au distrus curajul celor din casă. Doamna Font refuza să iasă, de teamă să nu fie sechestrată. Quim, văzând ce întorsătură luase situația, nu mai ieșea nici el, din spirit de responsabilitate față de familia lui, spunea, deși eu cred că mai degrabă de frică să nu fie bătut. Doar Angélica și María trecuseră pragul și ieșiseră pe stradă, o singură dată și separat, și rezultatul a fost nefast. Pe Angélica au insultat-o și pe María, care plină de curaj a trecut pe lângă Camaro, au pipăit-o și au palmuit-o. Când am ajuns noi singurul care îndrăznește să deschidă poarta era Jorgito.

Odată cunoscute antecedentele reacția lui Pancho a fost imediată.

Voia să iasă și să-i tragă o mamă de bătaie lui Alberto.

Quim și cu mine am încercat să-l facem să renunțe, dar nu era nimic de făcut. Așa că după ce-a vorbit un sfert de oră cu Angélica între patru ochi, Pancho a pornit spre stradă.

— Vino cu mine, García Madero, a zis și eu ca un tont l-am urmat.

Când am ieșit atitudinea belicoasă a lui Pancho scăzuse cu câteva zecimi. Am deschis poarta de la stradă cu cheile pe care ni le dăduse Jorgito, ne-am întors să ne uităm spre casă, mi s-a părut că îl văd pe Quim privindu-ne de la fereastra salonului și pe doamna Font la o fereastră de la etaj. Treaba e cam nasoală, a zis Pancho. N-am știut ce

să-i răspund, cine îl pusese să deschidă gura.

— Povestea mea cu Angélica s-a terminat, a spus Pancho în timp ce încerca cheile una după alta fără să dea de cea potrivită.

În Camaro erau trei indivizi nu doi cum mi s-a părut la prima oră a dimineții. Pancho s-a apropiat de ei cu pas hotărât și i-a întrebat ce vor. Eu am rămas câțiva metri mai în spate și corpul lui Pancho mi-a ascuns chipul peștelui. Nici eu nu l-am putut vedea nici el nu m-a putut vedea. Dar i-am auzit vocea, cu un timbru plăcut, ca a unui cântăreț de muzică populară, o voce arogantă dar nu cu totul dezagreabilă, într-un fel vocea pe care aș fi folosit-o eu, o voce în care nu se simțea nici urmă de șovăială și care contrasta înspăimântător cu cea a lui Pancho, care a început să se bâlbâie și să vorbească prea tare, și se apropia prea repede de insulte și agresiune.

În acel moment, pentru prima oară după tot ce se petrecuse în dimineața aceea, mi-am dat seama că tipii ăia sunt periculoși și am vrut să-i spun lui Pancho să facem stânga-mprejur și să ne întoarcem acasă la Font. Dar Pancho îl provocase deja pe Alberto.

— Dă-te jos din mașină, dobitocule, a zis.

Alberto a râs. A spus ceva ce n-am înțeles. Portiera din partea însoțitorului s-a deschis și a ieșit din mașină celălalt tip. Era de statură mijlocie, foarte brunet, destul de gras.

— Cară-te de aici, băiete.

Mi-a trebuit timp să înțeleg că mi se adresează mie.

Apoi am văzut că Pancho face un pas în spate și că Alberto coboară din mașină. Ce a urmat după aceea a fost prea rapid. Alberto s-a apropiat de Pancho (am avut impresia că îl sărută) și Pancho a căzut jos.

— Lasă-l singur, băiete, a zis tipul brunet de pe partea cealaltă, cu coatele sprijinite de capotă.

Nu l-am ascultat. L-am ridicat pe Pancho de pe jos și ne-am întors

spre casă. Când am ajuns la poartă m-am mai uitat o dată în urmă. Cei doi țipi erau din nou în Camaro-ul galben și mi s-a părut că râdeau.

— Te-au pocnit bine, eh? a spus Jorgito ivindu-se dintre niște arbuști.

— Porcul avea un pistol, a zis Pancho. Dacă mă apăram m-ar fi împușcat.

— Așa m-am gândit și eu, a spus Jorgito.

Eu nu văzusem niciun pistol, dar am preferat să tac.

Jorgito și cu mine l-am condus pe Pancho spre casă. Când eram pe drumul pietruit spre intrare, Pancho a zis că nu, că vrea să meargă la căsuța Mariei și a Angélicăi, așa că am făcut un ocol prin grădină. Restul zilei a fost mai curând mizerabil.

Pancho s-a încuiat cu Angélica în căsuță. Servitoarea a venit târziu și s-a apucat de curățenie deranjând pe oricine îi stătea în preajmă. Jorgito a vrut să plece de-acasă la niște prieteni dar părinții lui nu l-au lăsat. María, Lupe și cu mine ne-am apucat să jucăm cărți în colțul din grădină unde avusesem primele noastre conversații. Pentru o clipă am avut iluzia că repetam gesturile de când de-abia ne cunoscuserăm, când Pancho și Angélica se încuiau în căsuță și ne rugau să ieșim, dar totul era acum diferit.

La ora prânzului, la masa din bucătărie, doamna Font a spus că vrea să divorțeze. Quim a râs și a făcut un gest ce voia să spună că nevastă-sa înnebunise. Pancho a început să plângă.

Pe urmă Jorgito a deschis televizorul și el și Angélica s-au așezat să vadă un documentar despre păianjeni. Doamna Font ne-a servit cafea celor care mai rămăseserăm în bucătărie. Servitoarea înainte de a pleca a anunțat că a două zi nu vine. Quim a vorbit cu ea câteva secunde, în patio, și i-a dat un plic. María l-a întrebat dacă era un bilet prin care cerea ajutor de la cineva. Pentru Dumnezeu, fata mea, încă nu ne-au tăiat telefonul. Era cadoul lui de sfârșit de an.

Nu știu în ce moment a plecat Pancho. Nu știu în ce moment am hotărât să petrec noaptea acolo. Știu numai că, după cină, Quim m-a luat deoparte și mi-a mulțumit pentru acel gest.

— Nici nu mă așteptam la altceva de la tine, Garda Madero, a zis.

— Sunt la dispoziția dumneavoastră, am răspuns prosteste.

— Acum să uităm toate glumele pe care ni le-am făcut unul altuia și o să ne concentrăm asupra apărării castelului, a spus.

N-am înțeles la ce se referă cu glumele, dar am înțeles la ce se referă cu castelul. Am preferat să nu răspund și am dat din cap afirmativ.

— Cel mai bine este ca fetele să doarmă în casa mare, a spus Quim, din motive de securitate, mă înțelegeți, când situația este extrem de periculoasă cel mai bine e să reunești trupele într-o singură redută.

Am fost de acord în toate privințele și în noaptea aceea Angélica a dormit în camera de oaspeți, Lupe în salon și María în camera lui Jorgito. Eu am decis să dorm în căsuța din patio, poate cu speranța că María o să-mi facă o vizită, dar după ce ne-am spus noapte bună și ne-am despărțit am așteptat-o multă vreme fără niciun rezultat, întins pe patul Mariei, învăluit de mirosul Mariei, cu o antologie de Sor Juana în mână, dar incapabil să citesc, până n-am mai rezistat și am ieșit să fac o plimbare prin grădină. Dinspre una dintre casele de pe strada Guadalajara sau de pe bulevardul Sonora, se auzea zgomotul îndepărtat al unei petreceri. M-am dus până la gard și m-am uitat: Camaro-ul galben era tot acolo dar înăuntru nu se vedea nimeni. M-am întors spre casă, fereastra de la salon era luminată și după ce mi-am lipit urechea de ușă am auzit niște voci înfundate pe care nu le-am putut identifica. N-am îndrăznit să bat la ușă. În schimb am ocolit casa și am intrat pe ușă de la bucătărie. În salon, stând pe sofa, erau María și Lupe. Mirosea a marijuana. María avea o cămașă de noapte roșie, care la început am crezut că e o rochie, cu

o broderie albă pe piept ce înfățișa un vulcan, un râu de lavă și un sat pe punctul de a fi distrus. Lupe încă nu-și pusese pijamaua, dacă avea așa ceva, lucru de care mă îndoiesc, și era îmbrăcată cu o minijupă și o bluză neagră și era nepieptănată, ceea ce îi dădea un aer misterios și atractiv. Când m-au văzut au tăcut. Mi-ar fi plăcut să le întreb ce vorbeau dar în loc să fac asta m-am așezat lângă ele și le-am spus că mașina lui Alberto e în continuare afară. Știau.

— Niciodată n-am petrecut un sfârșit de an așa de ciudat, am zis.

María ne-a invitat la o ceașcă de cafea și apoi s-a ridicat și s-a dus la bucătărie. Ana urmat-o. În timp ce aștepta să fiarbă apa am îmbrățișat-o pe la spate și i-am spus că vreau să mă culc cu ea. Nu mi-a răspuns. Cine tace consimte, mi-am spus, și am sărutat-o pe gât și pe ceafă. Mirosul Manei, un miros de care începusem să mă dezobișnuiesc, mi-a întărit-o așa de mult că am început să tremur. M-am îndepărtat pe loc de ea. Sprijinindu-mă de peretele bucătăriei, pentru o clipă m-am temut că îmi pierd echilibrul sau că leșin chiar acolo și a trebuit să fac un efort ca să revin la starea mea normală.

— Ai un suflet bun, García Madero, a spus ea în timp pe ieșea din bucătărie ducând o tavă cu trei cești cu apă fierbinte, borcanul de Nescafe și zahărul.

M-am luat după ea ca un somnambul. Mi-ar fi plăcut să știu ce-a vrut să spună cu vorbele ai un suflet bun, dar nu mi-a mai zis nimic.

În curând am înțeles că prezența mea acolo le deranja. María și Lupe aveau să-și spună multe lucruri și toate erau de neînțeles pentru mine. La un moment dat părea că vorbesc de vreme și în momentul următor părea că vorbesc de Alberto, sinistrul pește.

Când am ajuns la căsuță m-am simțit așa de obosit că nici măcar n-am aprins lumina.

Am ajuns la patul Mariei pe pipăite, călăuzit doar de lumina slabă ce venea de la casa mare sau din patio sau de lumina lunii, nu știu, și m-am trântit pe burtă, fără să mă dezbrac și am adormit

imediat.

Nu știu cât era ceasul atunci nici cât timp am stat așa, știu numai că mă simțeam bine și că atunci când m-am trezit era încă întuneric și că mă mângâia o femeie. Mi-a trebuit timp ca să-mi dau seama că nu este María. Câteva secunde am crezut că mă aflu iremediabil pierdut în casa cu chiriași, lângă Rosario. Am îmbrățișat-o și i-am căutat fața în întuneric. Era Lupe și surâdea ca un păianjen.

31 decembrie

Am sărbătorit Anul Nou cum s-ar zice în familie. În timpul zilei au apărut și au dispărut din casă prietenii de o viață. Nu mulți. Un poet, doi pictori, un arhitect, sora cea mică a doamnei Font, tatăl răposatei Laura Damián.

Apariția acestuia a fost însoțită de gesturi exagerate și misterioase. Quim era în pijama și neras, și se uita la televizor în salon. Eu am deschis ușa și domnul Damián a intrat precedat de un buchet enorm de trandafiri roșii pe care mi l-a dat cu un gest timid și jenat (sau indiferent și scârbit). În timp ce duceam florile la bucătărie și căutam o vază sau ceva în care să le pun am auzit că îi spune ceva lui Quim despre mizeriile vieții cotidiene. Pe urmă au vorbit de sărbători. Nu mai sunt ca pe vremuri, a zis Quim. Așa e, a spus tatăl Laurei Damián. Nu încape vorbă. Tot trecutul a fost mai bun, a spus Quim. Am îmbătrânit, a zis tatăl Laurei Damián. Atunci Quim a spus ceva ce m-a mirat: nu știu, a zis, cum te descurci ca să mai trăiești, eu aș fi murit de mult.

A urmat o tăcere prelungă, întreruptă doar de glasurile îndepărtate ale doamnei Font și ale fiicelor ei care pregăteau o

*piñata*¹⁵ în patioul din spate și apoi tatăl Laurei a izbucnit în plâns. Nu mi-am putut stăpâni curiozitatea și am ieșit din bucătărie străduindu-mă să nu fac zgomot, precauție fără rost deoarece cei doi bărbați erau cufundați în gândurile lor privind-se unul pe altul, Quim cu înfățișarea unui om care de-abia s-a sculat, nepieptănat, cu cearcăne, cu urdori, cu pijamaua mototolită, papucii pe jumătate ieșiți din picioare, niște picioare fine după cum am putut vedea, foarte diferite de picioarele unchiului meu, de pildă, și domnul Damián cu fața cum se spune de obicei scaldată în lacrimi, deși lacrimile formau doar două brazde pe obrajii lui, două brazde adânci ce păreau că înghit întreaga față, cu mâinile împreunate, stând pe un fotoliu în fața lui Quim. Vreau s-o văd pe Angélica, a spus. Mai întâi șterge-te la nas, a zis Quim. Domnul Damián a scos o batistă din buzunarul sacoului și și-a trecut-o peste ochi și pe obraji și pe urmă și-a suflat nasul. Viața e dură, Quim, a zis, ridicându-se brusc și s-a dus ca prin vis la baie. Când a trecut pe lângă mine nici măcar nu m-a privit.

Apoi cred că am stat o vreme în patio ajutând-o pe doamna Font să aranjeze masa pentru cina pe care voia s-o dea în acea ultimă noapte a anului 1975. La fiecare sfârșit de an fac o masă de seară pentru prietenii noștri, a spus, e o tradiție, deși anul ăsta tare nu-mi vine s-o fac, n-am chef de sărbători, îți dai seama, dar trebuie să fim tari. I-am spus că tatăl Laurei Damián este în casă. Alvarito vine în fiecare an, a spus doamna Font, zice că sunt cea mai bună bucătăreasă pe care o cunoaște. Ce o să mâncăm în seara asta? am întrebat.

¹⁵ Recipient de lut sau de carton, acoperit cu *papier maché*, decorat cu scene din viața unor personaje de basm sau supereroi, care se agață de tavan sau de un loc înalt, plin cu fructe, dulciuri și alte daruri pe care copiii îl sparg cu un băț la sărbători și aniversări ca să între în posesia conținutului (sp.).

— Ah, băiete, n-am nicio idee, cred că o să vă fac niște mole și pe urmă o să mă duc să mă culc devreme, anul ăsta nu sunt în dispoziție de petreceri, nu crezi?

Doamna Font s-a uitat la mine și a început să râdă. Mi se pare că femeii ăsteia îi lipsește o doagă. Apoi a sunat din nou soneria lung și doamna Font, după ce a așteptat câteva secunde, m-a rugat să mă duc să văd cine este. Când am trecut prin salon i-am văzut pe Quim și pe tatăl Laurei Damián, fiecare cu câte un pahar în mână, stând amândoi pe sofa, uitându-se la altă emisiune la televizor. Musafirlul era unul dintre poeții țărani. Cred că era beat. M-a întrebat unde e doamna Font și apoi s-a dus direct în patioul din spate unde era ea cu ghirlandele și stegulețele ei mexicane de hârtie, făcând abstracție de jalnicul tablou format de Quim și tatăl Laurei Damián. Am urcat în camera lui Jorgito și de-acolo l-am văzut pe poetul țăran că-și duce mâinile la cap.

Au fost numeroase, în schimb, telefoanele. Întâi a telefonat o oarecare Lorena, fostă poetă real visceralistă, ca să le invite pe María și Angélica la o petrecere de sfârșit de an. Pe urmă a sunat un poet discipol al lui Paz. Pe urmă un balerin pe nume Rodolfo care a vrut să vorbească cu María, dar ea n-a vrut și m-a rugat să-i spun că nu este acasă, lucru pe care l-am făcut fără plăcere, în mod automat, de parcă trecusem de faza geloziei, ceea ce ar fi fost într-adevăr minunat, căci gelozia nu folosește la nimic. Pe urmă a telefonat arhitectul-șef de la studioul de arhitectură unde lucrează Quim. În mod surprinzător întâi a vorbit cu el și apoi a vrut să vorbească cu Angélica. Când Quim m-a rugat s-o chem pe Angélica avea lacrimi în ochi și în vreme ce Angélica vorbea sau mai degrabă asculta, mi-a spus că poezia este cel mai frumos lucru care se poate face în țara asta blestemată. Cuvinte textuale. Eu, ca să nu-l contrazic, am încuviințat (cred că i-am spus: ce vorbe adevărate, Quim, răspuns evident cretin). Apoi am stat un timp în căsuța fetelor, de vorbă cu

María și cu Lupe sau mai curând ascultându-le pe ele ce vorbesc în timp ce mă întrebau când și cum o să se termine asediul peștelui.

În privința futaiului cu Lupe din noaptea trecută, totul continuă să fie învăluit în mister, deși adevărul e că de mult nu mă mai simțisem așa bine. La ora unu a avut loc un simulacru de prânz; întâi am mâncat Jorgito, María, Lupe și eu, apoi, la unu și jumătate, doamna Font, Quim, tatăl Laurei Damián, poetul țăran și Angélica. În vreme ce spălam vasele l-am auzit pe poetul țăran amenințând că o să iasă să se bată cu Alberto, și apoi avertismentul doamnei Font care îi spunea: Julio, nu fi tâmpit. Pe urmă ne-am dus toți în salon să mâncăm desertul.

După-masă am făcut un duș.

Aveam corpul plin de vânătăi dar nu știam cine mi le făcuse, Rosario sau Lupe, în orice caz nu fusese María și asta, în mod ciudat, m-a durut, cu toate că durerea a fost departe de a fi insuportabilă, ca atunci când am cunoscut-o. Pe piept, exact sub mamelonul stâng, am o vânătaie de mărimea unei cireșe. Pe claviculă niște zgârieturi în formă de dungi minuscule. Și pe umeri am descoperit câteva semne.

Când am ieșit de la duș i-am găsit pe toți bând cafea la bucătărie, unii stând pe scaune și alții în picioare. María o rugase pe Lupe să povestească întâmplarea cu curva pe care Alberto aproape că o sufocase cu pula lui. Păreau hipnotizați. Din când în când întrerupeau povestirea lui Lupe și ziceau ce groaznic sau ce barbari și o voce feminină chiar (cea a doamnei Font sau cea a Angélicăi) a zis ce enormitate, în timp ce Quim îi spunea tatălui Laurei Damián: vezi cu ce tip ne înfruntăm.

La patru după-amiază poetul țăran a plecat și la puțin timp după aceea a venit sora doamnei Font. Pregătirile pentru cină s-au accelerat.

Între cinci și șase s-au întezit telefoanele de la persoane care se

scuzau că nu vin la cină și la șase și jumătate doamna Font a spus că nu mai poate, a început să plângă și a urcat să se închidă în camera ei.

La șapte sora doamnei Font, ajutată de María și Lupe, a pus masa și a lăsat bucătăria pregătită pentru cina de Revelion. Dar îi lipseau niște ingrediente și s-a dus să le aducă. Înainte de a pleca Quim a condus-o în studioul lui, numai câteva secunde. Când a ieșit sora doamnei Font avea în mână un plic, cu bani, bănuiesc, și din studio l-am auzit pe domnul Font că îi spune să pună plicul în geantă, că altfel exista riscul ca bărbații din Camaro-ul galben să i-l fure, lucru de care sora doamnei Font părea că nu a ținut seama la început dar a făcut-o când a deschis ușa casei și a plecat. Pentru mai multă siguranță, oricum, Jorgito și cu mine am condus-o până la poartă. Într-adevăr, Camaro-ul era tot acolo, dar cei dinăuntru nici nu s-au mișcat când sora doamnei Font a trecut pe lângă ei și a dispărut înspre strada Cuernavaca.

La nouă ne-am așezat la masă. Cea mai mare parte a invitațiilor se scuzase și au venit doar o doamnă în vârstă, cred că vară cu Quim, un tip înalt și slab care a fost prezentat ca arhitect, sau fost arhitect, după cum s-a corectat el însuși, și doi pictori aiuriți. Doamna Font și-a părăsit camera îmbrăcată cu cea mai elegantă toaletă și însoțită de sora ei, care după ce se întorsese și nemulțumindu-se doar cu supravegherea pregătirilor pentru cină, și-a rezervat ultimele minute ca s-o ajute să se îmbrace. Lupe, care pe măsură ce se apropia sfârșitul anului devenea tot mai sălbatică, a zis că nu are dreptul să stea la masă cu noi și că o să mănânce în bucătărie, dar María s-a opus în mod categoric și până la urmă, după o discuție pe care sincer n-am înțeles-o, s-a așezat la masa mare.

Începutul scenei a fost extraordinar.

Quim s-a ridicat și a spus că vrea să țină un toast în cinstea cuiva. Eu am presupus că o să fie în cinstea soției lui, care ținând seama de

situația în care se afla dădea dovadă de o tărie de caracter neobișnuită, dar toastul a fost în onoarea mea! A vorbit de vârsta mea și de poeziile mele, a amintit prietenia mea cu fiicele lui (când a spus asta s-a uitat fix la tatăl Laurei Damián, care a încuviințat) și de prietenia mea cu el, de conversațiile noastre, întâlnirile noastre neașteptate pe străzile din DF, și și-a sfârșit discursul, care de fapt a fost scurt deși mie mi s-a părut etern, rugându-mă, direct în față, ca atunci când voi crește și voi fi un cetățean adult și responsabil să nu îl judec cu excesivă severitate. Când a tăcut, eram roșu de rușine. María, Angélica și Lupe au aplaudat. Pictorii zăpăciți la fel. Jorgito se băgase sub masă și se pare că nimeni nu observase. Doamna Font, la care m-am uitat cu coada ochiului, părea la fel de jenată ca mine.

În ciuda începutului zgomotos, masa de Revelion a fost mai degrabă tristă și tăcută. Doamna Font și sora ei au servit invitații. María de-abia a gustat din mâncare. Angélica s-a cufundat într-o tăcere mai mult apatică decât ursuză. Quim și tatăl Laurei Damián îl ascultau uneori cu atenție pe arhitect, care se apucase să-l dojenească cu blândețe pe Quim, dar în general păstrau o atitudine distantă; cei doi pictori au stat de vorbă numai între ei și din când în când cu tatăl Laurei Damián, care se pare că era și colecționar de opere de artă, iar María și Lupe, care la începutul mesei păreau cele mai dispuse să se distreze, s-au ridicat până la urmă ca să le ajute pe femeile care serveau la masă și la sfârșit au dispărut la bucătărie. Așa trece gloria lumii, mi-a spus Quim de la celălalt capăt al mesei.

Atunci s-a auzit soneria și toți am tresărit. María și Lupe și-au scos capetele din bucătărie.

— Deschideți careva, a zis Quim, dar nimeni nu s-a mișcat de la locul lui.

M-am ridicat eu.

Grădina era în întuneric și în spatele grilajului am distins două siluete. Am crezut că sunt Alberto și polițistul lui. În mod irațional

am simțit că am chef să mă bat și m-am îndreptat spre ei hotărât. Când m-am apropiat mai mult, am descoperit însă că erau Ulises Lima și Arturo Belano. N-au spus de ce au venit. Nu s-au mirat că mă văd.

Îmi amintesc că mi-am spus: suntem salvați!

Mâncare era din belșug și Ulises și Arturo au fost invitați la masă iar doamna Font i-a servit în timp ce ceilalți își mâncau desertul sau stăteau de vorbă. După ce-au terminat de mâncat, Quim i-a condus în studioul său. Tatăl Laurei Damián i-a urmat imediat.

După puțin timp Quim a scos capul pe ușa întredeschisă și a chemat-o pe Lupe. Cei ce ne aflam în salon parcă asistam la o slujbă de înmormântare. María mi-a spus să vin cu ea în patio. A vorbit cu mine un timp care mie mi s-a părut îndelungat dar care probabil n-a fost mai mult de cinci minute. Asta-i un truc, mi-a spus. Apoi am intrat amândoi în studioul tatălui ei.

În mod surprinzător cine dădea tonul aici era Álvaro Damián. Se așezase pe scaunul lui Quim (acesta stătea în picioare într-un colț) și semna mai multe cecuri la purtător. Belano și Lima surâdeau. Lupe părea îngrijorată, dar resemnată. María l-a întrebat pe tatăl Laurei Damián ce pun la cale. Tatăl Laurei Damián și-a ridicat privirea de pe talonul de cecuri și a spus că trebuie rezolvată problema lui Lupe cât mai repede posibil.

— Plec în nord, fata mea, a zis Lupe.

— Ce? a făcut María.

— Acum, cu ăștia, în mașina lui taică-tu.

Am înțeles repede că tatăl Laurei Damian și Quim îi convinseseră pe prietenii mei să o ia cu ei pe Lupe, oriunde ar pleca și să spargă astfel asediul casei.

Ce m-a mirat cel mai mult este că însuși Quim le-a împrumutat Impala lui, la asta chiar că nu mă așteptam.

Când am ieșit din cameră Lupe și María s-au dus să facă valiza.

Le-am urmat. Valiza lui Lupe era aproape goală pentru că atunci când fugise de la hotel își lăsase acolo mare parte din lucruri.

Când a bătut ora douăsprezece la televizor ne-am îmbrățișat cu toții. María, Angélica, Jorgito, doamna Font, sora ei, tatăl Laurei Damián, arhitectul, pictorii, vara lui Quim, Arturo Belano, Ulises Lima și eu.

La un moment dat nimeni nu mai știa pe cine îmbrățișează sau dacă îmbrățișările se repetă.

Până la zece noaptea puteam să vedem, dincolo de grilaj, siluetele lui Alberto și ale pistolarilor săi. La unsprezece nu mai erau acolo și Jorgito a avut chiar curajul să iasă în grădina, să se urce pe gard și de acolo să arunce o privire pe toată strada. Plecaseră. La douăsprezece și un sfert, ne-am dus toți în liniște în garaj și am început să ne luăm rămas-bun. I-am îmbrățișat pe Belano și pe Lima și i-am întrebat ce se va întâmpla cu real visceralismul. Nu mi-au răspuns. Am îmbrățișat-o pe Lupe și i-am spus să aibă grijă de ea. Drept răspuns am primit o sărutare pe obraz. Mașina lui Quim era un Ford Impala ultimul model, de culoare albă, și Quim și soția lui au vrut să știe, ca și cum în ultimul moment s-ar fi căit, cine o să conducă.

— Eu, a spus Ulises Lima.

În vreme ce Quim îi explica lui Ulises unele particularități ale mașinii, Jorgito a spus să ne grăbim pentru că peștele lui Lupe tocmai se întorsese. Pentru câteva clipe toți au început să vorbească tare și doamna Font a spus: ce rușine, să fim obligați să ajungem la așa ceva. Atunci am dat o fugă până la căsuța fetelor Font, mi-am luat cărțile și m-am întors. Motorul mașinii era pornit și toți păreau încremeniți.

I-am văzut pe Arturo și Ulises pe scaunele din față și pe Lupe pe scaunul din spate.

— Cineva trebuie să se ducă să deschidă poarta, a zis Quim.

M-am oferit eu.

Eram pe trotuar când am văzut aprinzându-se farurile Camaroului și ale Ford-ului Impala. Părea un film științifico-fantastic. În timp ce mașina ieșea din curte, cealaltă s-a apropiat, atrasă parcă de un magnet sau de fatalitate, care e totuna, după părerea grecilor.

Am auzit voci, mă strigau, mașina lui Quim a trecut pe lângă mine, am văzut silueta lui Alberto care cobora din Camaro și dintr-o săritură ajunsese lângă mașina în care erau prietenii mei. Însoțitorii lui, fără să coboare, îi strigau să spargă un geam al Ford-ului Impala. De ce nu accelerează? m-am gândit. Peștele lui Lupe a început să dea lovituri cu piciorul în portiere. Am văzut-o pe María că vine prin grădină spre mine. Am văzut chipurile asasinilor în interiorul Camaroului. Unul dintre ei fuma o havană.

Am văzut chipul lui Ulises și mâinile lui care se mișcau pe bordul mașinii lui Quim. Am văzut chipul lui Belano care se uita impasibil la proxenet, de parcă problema aceea nu l-ar fi privit. Am văzut-o pe Lupe cum își ascunde fața în mâini pe scaunul din spate. Mi-am zis că geamul n-o să reziste la altă lovitură de picior și dintr-un salt am fost lângă Alberto. Apoi am văzut că Alberto se clatină. Mirosea a alcool, cu siguranță că și ei sărbătoriseră Revelionul. Am văzut pumnul meu drept (unicul liber căci în cealaltă mână țineam cărțile) cum pornește încă o dată spre corpul peștelui și de data asta l-am văzut cum cade. Am auzit că mă strigă din casă dar nu m-am întors. Am călcat în picioare corpul aflat pe jos lângă mine și am văzut că Impala se mișcă în sfârșit. I-am văzut coborând pe cei doi ucigași din Camaro și i-am văzut îndreptându-se spre mine. Am văzut că Lupe mă privește dinăuntru și că deschide portiera. Mi-am dat seama că întotdeauna mi-am dorit să plec. Am urcat și mai înainte de a putea închide portiera Ulises a accelerat brusc. Am auzit o împușcătură sau ceva ce semăna cu o împușcătură. Au tras în noi, ticăloși nenorociți, a zis Lupe. M-am întors și prin parbrizul din spate am văzut o umbră în mijlocul străzii. În această umbră,

încadrată de parbrizul perfect dreptunghiular al Ford-ului Impala, se concentra toată tristețea de pe lume. Sunt focuri de artificii, am auzit că spune Belano în timp ce mașina noastră făcea un salt și lăsa în urmă casa surorilor Font, Camaro-ul asasinilor, strada Colima și în mai puțin de două secunde eram pe bulevardul Oaxaca și ne pierdeam spre nordul DF-ului.

II. DETECTIVII SĂLBATICI (1976-1996)

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Ah, băieți, le-am spus, ce bine că ați venit, intrați vă rog, simțiți-vă ca acasă, și în timp ce ei o luau pe coridor mai mult pe dibuite deoarece coridorul e întunecos și becul era ars și nu îl schimbam (încă nu l-am schimbat), eu am luat-o înainte sărind în sus de bucurie până la bucătărie, de unde am adus o sticlă de mezcal¹⁶ Los Suicidas¹⁷, un mezcal ce se face doar în Chihuahua, producție limitată, n-o să credeți, din care până în 1967 primeam două sticle pe an în pachet prin poștă. Când am revenit băieții erau în salon admirându-mi tablourile și uitându-se ia unele cărți și nu m-am putut abține să nu le spun încă o dată ce fericit sunt de această vizită. Cine v-a dat adresa mea, băieți? Germán, Manuel, Arquetes? Și ei atunci s-au uitat la mine de parcă n-ar fi priceput și apoi unul a zis List Arzubide și eu le-am spus dar luați loc, așezați-vă, ah, Germán List Arzubide, fratele meu, el își aduce aminte de mine mereu, tot așa mătăhălos și de treabă? Și băieții au ridicat din umeri și au zis da, clar, doar nu erau să între la apă, nu? dar ei au spus doar da și atunci eu le-am zis hai să gustăm mezcalul ăsta și le-am dat două pahare și ei s-au uitat la sticlă de parcă s-ar fi temut că ar putea să țâșnească din ea un balaur și eu am râs, dar n-am râs de ei, ci pur și simplu fiindcă eram fericit, de mulțumit ce eram că sunt acolo cu ei, și atunci unul m-a întrebat dacă mezcalul se numește așa cum văd ochii lui și eu i-am dat sticla, râzând încă, știam că o să-i

¹⁶ Rachiu specific mexican preparat prin fermentarea și distilarea sucului unei specii de agavă cu același nume.

¹⁷ Sinucigașii (sp.).

facă praf, și m-am tras în spate să zicem doi pași ca să-i văd mai bine, Dumnezeu să-i țină, ce tineri erau, cu părul până la umeri și încărcăți de cărți, câte amintiri nu-mi trezeau, și atunci unul dintre ei a zis sunteți sigur, domnule Salvatierra, că băutura asta nu te omoară, și eu i-am spus ce să te omoare, asta-i sănătate curată, apa vieții, beți fără teamă, și ca să-i încurajez mi-am umplut paharul și l-am băut dintr-o singură înghițitură până la jumătate și pe urmă i-am servit și pe ei și la început, băieți de căcat, și-au umezit doar buzele, dar pe urmă pe urmă li s-a părut bun și au început să bea ca niște bărbați. Ei, băieți, ce ziceți? i-am întrebat, și unul dintre ei, chilianul, a zis că niciodată nu auzise de un mezcal care să se numească Los Suicidas, cam înfumurat mi s-a părut, în Mexic există probabil vreo două sute de mărci de mezcal, cel puțin, așa că e foarte greu să le cunoști pe toate și mai ales dacă nu ești de aici, dar, evident, băiatul nu știa chestia asta, și celălalt a zis e bun și a zis nici eu n-am auzit de el și eu a trebuit să le spun că mi se pare că mezcalul ăsta nu se mai face, a dat faliment fabrica, sau i-au dat foc, sau au vândut-o unei întreprinderi de îmbuteliat Răcoritoare Pascual sau noilor proprietari li s-a părut că numele ăsta nu e foarte comercial să zicem. Și un timp am rămas tăcuți, ei în picioare, eu pe scaun, bând și savurând fiecare picătură de mezcal Los Suicidas și gândindu-ne cine mai ține minte la ce. Și atunci unul dintre ei a spus domnule Salvatierra, vrem să vorbim cu dumneavoastră de Cesárea Tinajero. Iar celălalt a zis: și de revista *Caborca*. Dați dracului băieții. Aveau mințile și limbile conectate. Unul putea începe să vorbească și să se oprească la mijlocul frazei și celălalt putea să continue fraza sau ideea de parcă ar fi început-o el. Și când au pomenit de Cesárea eu am ridicat privirea și m-am uitat la ei ca și cum i-aș fi văzut printr-o perdea de tifon, tifon de spital ca să fim mai exacti, și le-am zis nu-mi mai spuneți domnule, spuneți-mi Amadeo ca prietenii mei. Și ei au zis de acord, Amadeo. Și au menționat-o din nou pe Cesárea

Tinajero.

Perla Avilés, strada Leonardo da Vinci, cartierul Mixcoac, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. O să vorbesc de anul 1970. Eu l-am cunoscut în 1970, la liceul Porvenir, la Talismán, un timp am învățat amândoi acolo. El din 1968, când a venit în Mexic, eu din 1969, deși nu ne-am cunoscut până în 1970. Din motive care nu au importanță amândoi ne-am întrerupt studiile o vreme. El cred că din motive economice, eu fiindcă pe neașteptate m-am simțit înspăimântată mintal. Dar pe urmă am reluat studiile și le-a reluat și el sau l-au obligat părinții lui să și le reia și atunci ne-am cunoscut. Vorbesc de anul 1970 și eu eram cea mai mare din clasa mea, cea mai în vârstă, aveam optsprezece ani și trebuia să fiu la universitate, nu la liceu, dar eram acolo, la liceul Porvenir, și într-o dimineață, după ce începuseră cursurile, a apărut acolo și el, l-am observat imediat, nu era un elev nou, avea prieteni, și era cu un an mai mic decât mine deși repetase un an. Pe vremea aceea el locuia în cartierul Lindavista, dar după câteva luni părinții lui s-au mutat și s-au dus să locuiască în cartierul Nápoles. Ne-am împrietenit. În primele zile, când îmi făceam curaj să vorbesc cu el, mă uitam cum joacă fotbal în curte, îl încânta să joace fotbal, și eu îl priveam de pe scări și mi se părea băiatul cel mai frumos pe care îl văzusem în viața mea. La liceu nu era voie să ai părut lung, dar el avea plete și când juca fotbal își scotea cămașa și juca gol până la brâu. Mie mi se părea leit un grec din cei care apar în revistele de mitologie greacă și alteori (în clasă, când părea că doarme), un sfânt catolic. Eu mă uitam la el și nu ceream mai mult. Nu avea mulți prieteni. Cunoștea multă lume, asta-i adevărat, râdea cu mulți (râdea tot timpul), făcea glume, dar prietenii lui erau mai degrabă puțini sau niciunul. Nu era un elev bun. La orele de chimie și de fizică era pierdut. Pe mine mă mira lucrul ăsta fiindcă nu erau așa de grele, era de-ajuns să fii un pic

atent ca să treci, era de-ajuns să înveți un pic, dar el se pare că învăța foarte puțin sau nu învăța deloc și în timpul orelor mintea lui era în altă parte. Odată s-a apropiat de mine, eu stăteam pe scară și citeam din Contele de Lautréamont, și m-a întrebat dacă știu cine sunt proprietarii liceului Porvenir. M-am speriat așa tare că n-am știut ce să-i răspund, aed că am deschis gura dar nu mi-a ieșit niciun cuvânt, m-am schimbat la față și e posibil să mă fi cuprins și tremuratul. El era fără cămașă, o ținea în mână, în cealaltă avea un rucsac cu caietele lui, un rucsac plin de praf, și mă privea cu un zâmbet pe buze și eu mă uitam la transpirația de pe pieptul lui pe care vântul sau aerul (care nu e același lucru) o usca cu o repeziciune uimitoare, majoritatea orelor se terminaseră, nu știu ce făceam eu la școală, așteptam pe cineva, un prieten sau o prietenă, deși nu prea e probabil fiindcă nici eu nu aveam mulți prieteni sau prietene, poate rămăsesem numai ca să-l văd jucând fotbal, îmi aduc aminte că cerul era de un cenușiu umed, strălucitor, și că era frig sau mie atunci îmi era frig. Îmi amintesc și că singurul zgomot care se auzea erau niște pași îndepărtați, râsete în surdina, școala pustie. În mod sigur el a crezut că nu l-am auzit prima dată și mi-a pus aceeași întrebare. Nu știu cine e proprietarul i-am spus, nu știu dacă liceul are proprietar. Sigur că are un proprietar, a zis el, este Opus Dei. Răspunsul meu i s-a părut probabil tipic pentru o idioată, pentru că i-am spus că nu știu ce este Opus Dei. O sectă catolică care face pacte cu diavolul, a zis el râzând. Atunci am înțeles și i-am spus că pe mine nu prea mă interesează religia și că știam că liceul Porvenir este al Bisericii. Nu, a spus el, important este cărui sector al Bisericii îi aparține. Organizației Opus Dei. Și cine face parte din Opus Dei? l-am întrebat. Atunci el s-a așezat lângă mine pe scară și-am stat de vorbă mult timp și eu sufeream pentru că nu-și punea cămașa și se făcea tot mai frig. Din acea primă convorbire îmi aduc aminte ce a spus despre părinții lui: a spus că sunt niște naivi și că el este de

asemenea un naiv și probabil a mai zis sunt și niște ignoranți (părinții lui și el) și niște proști fiindcă nu-și dăduseră seama până acum că școala aparține organizației Opus Dei. Părinții tăi știu cine dă ordinele aici? m-a întrebat. Mama a murit, am zis eu, și tata nu știe și nu-i pasă. Nici mie nu-mi pasă, am adăugat, vreau doar să termin liceul și să intru la universitate. Și ce vrei să faci? a zis el. Litere, am răspuns eu. Atunci mi-a spus că e scriitor. Ce coincidență, a zis, eu sunt scriitor. Sau așa ceva. Fără să-și dea importanță. Bineînțeles, m-am gândit că își bate joc de mine. Așa ne-am împrietenit. Eu aveam optsprezece am și el tocmai împlinise șaptesprezece. De la cincisprezece locuia în Mexic. Odată l-am invitat să călărim împreună. Tata avea niște pământuri la Tlaxcala și cumpăraseră un cal. El spunea că știe să călărească foarte bine și eu i-am zis duminica asta merg cu tata la Tlaxcala, dacă vrei poți să vii cu noi. Ce pământuri sterpe erau acelea. Tata construiseră o căsuță de chirpici și asta era tot ce exista acolo, restul erau bălării și pământ uscat. Când am ajuns el s-a uitat la toate cu un zâmbet, ca și cum ar fi spus îmi închipuiam că n-o să venim la un ranch elegant, la o moșie, dar asta e prea de tot. Până și eu m-am rușinat puțin de pământurile lui taică-meu. Și cum tot nu avea nimic, nu avea nici măcar o șarpe iar de cal aveau grijă niște vecini. Câteva momente, cât tata s-a dus să caute calul, ne-am plimbat pe pământul acela sec. Eu încercam să-i vorbesc de cărțile pe care le citisem și știam că el nu le cunoaște, dar de-abia mă asculta. Mergea și fuma, mergea și fuma și peisajul era mereu același. Până am auzit claxonul mașinii lui tata și apoi a venit omul cu calul, dar nu călare, ducându-l de hățuri. Când ne-am întors la căsuță tata și omul plecaseră cu mașina, să rezolve niște afaceri și calul ne aștepta legat. Călărește tu mai întâi, i-am spus. Nu, a zis el (se vedea că se gândește la altceva), călărește tu. Am preferat să nu discut cu el, am încălecat și am pornit imediat în galop. Când m-am întors el stătea pe jos, cu spatele sprijinit de

peretele căsuței și fuma. Călărești foarte bine, mi-a spus. Apoi s-a ridicat, s-a apropiat de cal, a zis că nu e obișnuit să călărească fără șa, dar a încălecat dintr-un salt, și eu i-am arătat pe unde s-o ia, i-am spus că acolo e un râu sau mai bine zis albia unui râu, care acum a secat dar că atunci când plouă se umple de apă și e frumos, pe urmă a pornit în galop. Călărea bine. Eu sunt o călăreață bună, dar el era la fel de bun ca mine sau poate mai bun, nu știu, atunci mi s-a părut mai bun, să galopezi fără scări e greu și el galopa lipit de coama calului până l-am pierdut din ochi. Când l-am așteptat am numărat mucurile de țigară pe care le aruncase lângă căsuță și mi s-a făcut poftă să învăț să fumez. După câteva ceasuri, când ne întorceam cu mașina lui taică-meu, el stătea în față, eu în spate, mi-a spus că probabil sub acele pământuri este îngropată o piramidă. Îmi amintesc că tata și-a luat ochii de la șosea ca să se uite la el. Piramide? Da, a spus el, subsolul trebuie să fie *plin* de piramide. Tata n-a spus nimic. Eu, din umbra scaunului din spate, l-am întrebat de ce crede asta. Nu mi-a răspuns. Pe urmă ne-am apucat să vorbim de alte lucruri dar eu am continuat să mă gândesc de ce o fi pomenit de piramide. Am rămas cu gândul la piramide. Am rămas cu gândul la pământurile sterpe ale tatei și mult timp după aceea, când nu mă mai vedeam cu el, de fiecare dată când mă întorceam la acele pământuri în paragină mă gândeam la piramidele îngropate, mă gândeam la singura dată când l-am văzut călărind pe deasupra piramidelor și mi-l închipuiam în căsuță când a rămas singur și s-a apucat să fumeze.

Laura Jáuregui, Tlalpan, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Înainte de a-l cunoaște pe el am fost iubita lui César, César Arriaga, și César mi-a fost prezentat la atelierul de poezie de la Torre de Rectoría ce ține de UNAM, acolo i-am cunoscut pe María Font și pe Rafael Barrios, acolo l-am cunoscut pe Ulises Lima care pe atunci nu

se numea Ulises Lima, nu știu, poate că se numea deja Ulises Lima dar noi îi spuneam pe numele lui adevărat, Alfredo nu știu cum, și l-am cunoscut și pe César și ne-am îndrăgostit sau am crezut că ne-am îndrăgostit și colaboram amândoi la revista lui Ulises Lima. Asta s-a întâmplat la sfârșitul lui 1973, n-aș putea preciza exact, au fost niște zile când ploua mult, îmi aduc aminte de asta pentru că întotdeauna ajungeam muiți la ședințe. Și pe urmă am scos revista *Lee Harvey Oswald*, ce nume, la biroul de arhitectură unde lucra tăticul Manei, niște seri minunate, beam vin și una dintre noi întotdeauna aducea niște sandviciuri, Sofía sau María sau eu, băieții nu aduceau niciodată nimic, cu toate că, la început da, însă pe urmă cei ce aduceau câte ceva, adică cei mai bine-crescuți, au abandonat proiectul, sau cel puțin nu mai veneau la ședințe, și apoi a apărut Pancho Rodríguez și totul s-a dus de râpă, cel puțin în ceea ce mă privește, dar eu am continuat cu revista, sau am continuat să frecventez grupul de la revistă, mai ales pentru că era și César, mai ales pentru María și pentru Sofía (cu Angélica n-am fost niciodată prietenă, prietenă adevărată), nu fiindcă aș fi vrut să-mi public poeziile, în primul număr nu s-a publicat nimic, în al doilea urma să apară o poezie a mea, „Lilith” se numea, dar până la urmă nu știu ce s-a întâmplat că nu au publicat-o. César însă a publicat un poem în *Lee Harvey Oswald*, poemul se numea „Laura y César”, ce tandra, dar Ulises i-a schimbat titlul (sau l-a convins să-l schimbe) și până la urmă s-a intitulat „Laura César”, Ulises Lima făcea chestii din astea.

Bun, treaba e că întâi l-am cunoscut pe César și Laura César au devenit amanți sau ceva asemănător. Săracul César. Avea părul șaten-deschis și era destul de înalt. Locuia cu bunica lui (părinții stăteau la Michoacán) și cu el am avut primele mele experiențe sexuale de adultă. Sau mai bine zis, cu el am avut ultimele mele experiențe sexuale de adolescentă. Sau penultimele, dacă mă gândesc bine. Ne duceam la filme, de două ori am fost la teatru, în

perioada aceea m-am înscris la Școala de Dans și uneori César mergea cu mine. În restul timpului făceam lungi plimbări, comentam cărțile pe care le citeam și stăteam împreună fără să facem nimic. Asta a durat câteva luni, și într-o zi m-am despărțit de el, de asta sunt sigură, am fost eu cea care i-am spus că se terminase, cu toate că am uitat motivul exact, și César îmi amintesc că a reacționat foarte bine, a fost de acord cu mine, el era atunci în anul al doilea la Medicină, eu tocmai mă înscriusesem la Litere și Filosofie, și în după-masa aceea nu m-am dus la cursuri, m-am dus acasă la María, trebuia să vorbesc cu o prietenă, vreau să spun personal, nu la telefon, și când am ajuns acasă la María, pe Colima, am găsit poarta de la grădină deschisă și asta m-a mirat puțin, poarta asta stă mereu închisă, mania mamei Mariei, și am intrat și am sunat și s-a deschis ușa și un tip pe care nu-l mai văzusem niciodată m-a întrebat pe cine caut. Era Arturo Belano. Atunci avea douăzeci și unu de ani, era slab, avea părul foarte lung și purta ochelari, niște ochelari oribili, deși nu era foarte miop, doar câteva dioptrii la fiecare ochi, dar ochelarii tot oribili erau. Am schimbat doar câteva cuvinte, el era cu María și cu un poet pe nume Aníbal care pe atunci era înnebunit după María, dar când am sosit eu ei plecau deja.

L-am revăzut în aceeași zi. Mi-am petrecut toată după-masa stând la taclale cu María și pe urmă ne-am dus în centru să cumpărăm un batic, cred, și am continuat să vorbim (întâi despre César Laura, apoi despre tot ce se întâmplase și se va întâmpla) și am ajuns să bem două cappuccino la cafeneaua Quito unde María își dăduse întâlnire cu Aníbal. Și în jur de nouă seara a apărut Arturo. De data asta era cu un chilian de șaptesprezece ani numit Felipe Müller, prietenul lui cel mai bun, un tip foarte înalt, blond, care nu deschidea gura aproape niciodată și îl însoțea pe Arturo peste tot. Sau așezat la masa noastră, firește. Și pe urmă au venit alți poeți, poeți ceva mai în vârstă decât Arturo, niciunul membru al

realismului visceral, poeți care fuseseră prieteni cu Arturo înainte de a pleca el în Chile, ca Aníbal, și care, prin urmare, îl cunoșteau de când avea șaptesprezece ani, în realitate ziariști și funcționari, acel gen de oameni triști care nu ies niciodată din centru, din anumite zone din centru, titulari ai tristeții în zona cuprinsă între bulevardul Chapultepec, la sud, și bulevardul Reforma, la nord, salariați la *El Nacional*, corectori la *Excelsior*, funcționărași la Secretariatul Guvernului care când își terminau slujba porneau spre Bucureli și acolo își întindeau tentaculele sau frunzulitele verzi. Și cu toate că erau triști, cum am mai spus, în seara aceea am râs mult, de fapt am râs tot timpul fără să ne oprim. Și pe urmă ne-am dus pe jos până la stația de autobuz, María, Aníbal, Felipe Müller, Gonzalo Müller (fratele lui Felipe care urma să plece din Mexic foarte curând), Arturo și eu. Și cum toți eram foarte fericiți, eu nici nu-mi mai aminteam de César, María admira stelele care răsăriseră în mod miraculos pe cerul DF-ului ca niște proiecții holografice, și chiar și pașii noștri erau ușori, înaintam foarte lent, ca și cum am fi avansat și ne-am fi retras ca să prelungim momentul când în mod inevitabil trebuia să ajungem la stația de autobuz, o bucată de vreme am mers toți privind cerul (stelele cărora María le spunea numele), deși mult timp după asta Arturo mi-a spus că el nu se uitase la stele ci la luminile aprinse în unele apartamente, apartamente mititele ca niște mansarde de pe strada Versailles, sau de pe Lucerna, sau de pe strada Londra, și că în acea clipă și-a dat seama că maxima lui fericire ar fi fost să fie cu mine în unul din acele apartamente și să mănânce niște tarte cu cremă pe care le făcea un vânzător ambulant de pe strada Bucureli. Dar atunci nu mi-a spus asta (l-aș fi luat drept nebun), mi-a spus că i-ar plăcea să citească poeziile mele, mi-a spus că adoră stelele, cele din emisfera nordică și cele din emisfera sudică, mi-a cerut să-i dau numărul meu de telefon.

Și eu i-am dat numărul meu de telefon și a doua zi m-a sunat. Și

ne-am dat întâlnire, dar nu în centru, i-am spus că nu pot pleca de acasă de la mine din Tlalpan, că am de învățat, și el a zis perfect, vin să te văd, așa o să cunosc Tlalpan-ul, și eu i-am spus nu e nimic de văzut, va trebui să iei metroul și apoi un autobuz și alt autobuz, și atunci nu știu de ce m-am gândit că o să se rătăcească și i-am spus așteaptă-mă la ieșirea din metrou, și când m-am dus să-l caut l-am găsit așezat pe niște lăzi de fructe, cu spatele sprijinit de un copac, bravo, cel mai bun loc pe care puteai să-l găsești. Ce noroc ai, am zis. Da, mi-a răspuns, am mult noroc. Și în după-masa aceea mi-a vorbit de Chile, nu știu dacă fiindcă așa a vrut sau fiindcă l-am întrebat eu, deși a spus mai mult lucruri incoerente, și a vorbit de asemenea de Guatemala și El Salvador, fusese în toată America Latină, cel puțin în toate țările de pe coasta Pacificului, și ne-am sărutat pentru prima oară, și apoi am stat împreună destul de multe luni și ne-am mutat împreună și după aceea s-a întâmplat ce s-a întâmplat, adică ne-am despărțit și eu m-am întors acasă la mama și m-am înscris la Biologie (sper ca într-o bună zi să fiu o bună biologă, sper să mă specializez în biologie genetică) iar lui Arturo au început să i se întâmple lucruri ciudate. Atunci s-a născut realismul visceral, la început toți am crezut că e o glumă, dar pe urmă ne-am dat seama că nu este o glumă. Și când ne-am dat seama că nu este o glumă, unii, din inerție, cred eu, sau pentru că era așa de incredibilă chestia că părea posibilă, sau din prietenie, ca să nu-ți pierzi dintr-odată toți prietenii, i-am cântat în strună și am devenit real visceraliști, dar în fond nimeni nu lua povestea în serios, în fondul fondului, vreau să spun.

Pe atunci eu îmi făceam noi prieteni la universitate și pe zi ce trecea îl vedeam tot mai puțin pe Arturo, pe prietenii lui, cred că singura căreia îi telefonam sau cu care ieșeam era María, dar și prietenia mea cu María începuse să se răcească. Oricum eram tot timpul mai mult sau mai puțin la curent cu ce făcea Arturo, și mă

gândeam: ce tâmpenii îi trec prin cap tipului ăstuia, cum poate crede în prostiile astea, și pe neașteptate, într-o noapte când nu puteam dormi, mi-a trecut prin cap că totul este un mesaj pentru mine. Era un mod de a-mi spune nu mă părăsi, uite ce sunt în stare să fac, rămâi cu mine. Și atunci am înțeles că în adâncul ființei sale acest tip este o canalie. Pentru că una e să te înșeli pe tine însuși și altceva complet diferit să-i înșeli pe ceilalți. Tot realismul visceral era o scrisoare de dragoste, împăunarea dementă a unei păsări idioate la lumina lunii, ceva destul de vulgar și lipsit de importanță.

Dar de fapt voiam să spun altceva.

Fabio Ernesto Logiacomo, redacția revistei *La Chispa*, strada Independencia colț cu Luis Moya, Ciudad de México DF, martie 1976. Am ajuns în Mexic în noiembrie 1975. Veneam din alte țări latino-americane, unde trăisem mai degrabă fără cap și fără coadă. Aveam douăzeci și patru de ani și soarta mea începea să se schimbe. Așa se petrec lucrurile în America Latină, prefer să nu caut alte explicații.

În timp ce vegetam în Panama am aflat că mi se acordase premiul de poezie Casa de las Américas. M-am bucurat foarte mult. Nu aveam un sfaț și cu banii de premiu am putut să-mi cumpăr un bilet pentru Mexic și să mănânc. Partea ciudată este că anul acela nu concurasem la premiul Casa de las Américas. ăsta-i adevărul. Anul anterior le trimisesem o carte și cartea nu obținuse nici măcar o tristă mențiune onorabilă. Și în anul următor aflu pe neașteptate că am câștigat premiul și dolarii respectivi. Când am primit vestea m-am gândit că am halucinații. Făceam foame. Asta-i adevărul și când faci foame se întâmplă chestii din astea. Pe urmă m-am gândit că poate e vorba de alt Logiacomo, dar erau prea multe coincidențe, alt Logiacomo ca mine, alt Logiacomo de douăzeci și patru de ani ca mine, alt Logiacomo care scrisese un volum de poezie cu același titlu

ca al meu. De acord. În America Latină se întâmplă lucruri din astea și e mai bine să nu-ți storci creierii căutând un răspuns logic când uneori nu există un răspuns logic. Eram eu, din fericire, cel ce câștigase premiul și asta e tot, pe urmă cei de la Casa de las Américas mi-au spus că volumul de anul trecut se rătăcise și așa mai departe.

Așa că am reușit să vin în Mexic și să mă instalez în DF și la puțin timp după am primit un telefon de la băiatul ăsta care îmi spunea că vrea să-mi ia un interviu sau ceva de genul ăsta, eu am înțeles interviu. Și normal, i-am zis că da, adevărul este că mă simțeam mai curând singur și pierdut, nu cunoșteam niciun tânăr poet mexican și un interviu sau ce-o fi fost mi s-a părut o idee splendidă. Așa că ne-am întâlnit chiar în ziua aceea și când am ajuns la locul întâlnirii am văzut că nu era un poet ci patru cei care mă așteptau și nu voiau un interviu ci să particip la o masă rotundă, un dialog în trei pe care să îl publice în una dintre cele mai bune reviste mexicane. Dialogul urma să fie între un mexican, unul dintre ei, un chilian, altul dintre ei, și un argentinian, eu. Ceilalți doi care erau în plus erau pe post de ascultători. Tema: starea noii poezii latinoamericane. Bună temă. Așa că le-am spus perfect, când vreți începem, am căutat o cafenea mai mult sau mai puțin liniștită și am început să stăm de vorbă.

Veneau cu magnetofonul pregătit, dar în momentul-cheie scula n-a funcționat. Am început din nou. Am stat așa vreo jumătate de oră, eu am băut două cafele cu lapte, au plătit ei.

Se vedea că nu sunt obișnuiți cu chestiile astea, vreau să spun cu magnetofonul, vreau să spun să vorbească despre poezie cu un magnetofon în față, vreau să spun să-și ordoneze ideile și să le expună cu claritate. În sfârșit, am mai încercat de două ori, dar n-am mers. Am decis că este mai bine să scrie fiecare ce îi iese și apoi să punem la un loc ce a scris fiecare. Până la urmă la masa rotundă am participat numai chilianul și cu mine, nu știu ce i s-a întâmplat

mexicanului.

Restul după-amiezii ne-am plimbat. Și mi s-a întâmplat un lucru curios cu acești băieți, sau cu cafeaua cu lapte la care m-au invitat, eu observam ceva ciudat la ei, ca și cum ar fi fost acolo și totodată n-ar fi fost, nu știu cum să mă explic, erau primii poeți mexicani tineri pe care îi cunoșteam și poate asta mi se părea ciudat, dar în ultimele luni cunoscusem tineri poeți peruani, tineri poeți columbieni, tineri poeți din Panama și Costa Rica și nu avusesem aceeași senzație. Eu eram un expert în poeți tineri și cu ei se întâmpla ceva straniu, le lipsea ceva, simpatia, comuniunea virilă în numele unor idealuri, sinceritatea care domnește peste orice apropiere între poeții latinoamericani. Și într-un moment al după-mesei, îmi amintesc așa cum îți amintești de o beție misterioasă, am început să vorbesc despre cartea mea și am început să vorbesc despre propriile mele poezii și nu știu de ce le-am povestit istoria aceluia poem despre Daniel Cohn-Bendit, un poem care nu era nici mai bun nici mai prost decât altele din volumul meu premiat în Cuba dar care în final nu fusese inclus în carte, cu siguranță datorită lungimii, a numărului de pagini,ăștia doi (chilianul și mexicanul) scriau poeme foarte lungi, așa spuneau, eu nu le citisem încă, și cred că aveau și o teorie privind poemele lungi, le numeau poeme-roman, cred că ideea era a unor francezi, nu-mi aduc bine aminte, și mă lansez eu și le povestesc, sincer să fiu nu știu ce dracu' mi-a venit, chestia cu poemul despre Cohn-Bendit și unul din ei mă întreabă cum de nu e inclus în carte și eu le spun că cei de la Casa de las Américas au decis să-l scoată și mexicanul zice dar ți-au cerut voie, presupun, și eu îi spun că nu, nu mi-au cerut voie, și mexicanul zice și ți-au publicat cartea fără să-ți spună nimic? și eu îi spun că da, adevărul este că eram de negăsit atunci, și chilianul mă întreabă și de ce l-au scos? și eu îi spun ce mi-au spus cei de la Casa de las Américas, că puțin timp înainte Cohn-Bendit făcuse niște declarații contra

Revoluției Cubaneze, și chilianul zice numai din cauza asta? și eu îi spun îmi închipui că da, cu toate că nici poemul nu era prea bun (dobitoc, ce-mi dăduseră să beau tipii ăștia de mă lansasem așa?), lung era într-adevăr, dar nu foarte bun, și mexicanul zice ce porci împuțiți, dar o spune cu blândețe, fără ură, ca și cum în realitate ar fi înțeleș prin ce momente penibile au trecut cubanezii înainte de a-mi mutila cartea, ca și cum în fond nici nu s-ar fi deranjat să mă disprețuiască și să-i disprețuiască pe colegii din Havana.

Literatura nu este inocentă, asta știu de când aveam cincisprezece ani. Și îmi aduc aminte că la asta m-am gândit atunci, dar nu-mi amintesc dacă i-am spus-o sau nu. Și dacă i-am spus-o, în ce context am spus-o. Și atunci plimbarea (dar aici trebuie să precizez că nu mai eram cinci persoane ci numai trei, mexicanul, chilianul și eu, ceilalți doi mexicani dispăruseră la porțile Purgatoriului) s-a transformat într-un soi de plimbare în afara zidurilor Infernului.

Toți trei mergeam tăcuți, de parcă am fi rămas muți, dar corpurile noastre se mișcau ca în ritm, ca și cum ceva ne-ar fi mișcat pe acest teritoriu necunoscut și ne-ar fi obligat să dansăm, o plimbare sincopată și silențioasă, dacă pot să mă exprim așa, și atunci am avut o halucinație, nu prima din ziua aceea, e-adevărat, nici ultima: parcul prin care mergeam s-a deschis într-un fel de lac și lacul s-a deschis într-un fel de cascadă și cascada a format un râu ce curgea printr-un fel de cimitir, și totul, lacul, cascada, râul, cimitirul, era de culoare verde-închis și silențios. Și atunci mi-am spus una din două, sau înnebunesc, lucru greu de crezut fiindcă întotdeauna am avut capul pe umeri, ori tipii ăștia m-au drogat. Și atunci le-am spus opriți-vă, opriți-vă o clipă, mă simt rău, trebuie să mă odihnesc, și ei au spus ceva dar eu nu i-am auzit, am văzut doar că se apropie de mine și am observat, am avut senzația că mă uitam în toate părțile căutând parcă lume, căutând martori, dar nu era nimeni, străbăteam o pădure și îmi amintesc că am întrebat ce pădure este asta, și ei mi-

au spus este pădurea din Chapultepec și apoi m-au condus la o bancă unde ne-am așezat un moment, și unul dintre ei m-a întrebat ce mă doare (cuvântul a dura, atât de potrivit, atât de corect folosit) și eu ar fi trebuit să le spun că mă doare tot corpul, tot sufletul, dar în schimb le-am spus că în mod sigur este altitudinea, cu care nu reușeam să mă obișnuiesc, cea care mă afectează, cea care mă face să am viziuni.

Luis Sebastián Rosado, cafeneaua La Rama Dorada, cartierul Coyoacán, Ciudad de México DF, aprilie 1976.

Monsiváis o spusese. Discipoli ai lui Marinetti și Tzara, poeziile lor, zgomotoase, aberante, kitsch, s-au luptat pe terenurile simplului aranjament tipografic și nu au depășit niciodată nivelul de amuzament infantil. Monsi vorbește despre stridentişti, dar aceleași epitete se pot aplica real visceraliştilor. Nimeni nu îi lua în seamă și au optat pentru insultele nediscriminate. În decembrie 1975, cu puțin înainte de Crăciun, am avut nefericirea de a mă întâlni cu câțiva dintre ei, aici, în La Rama Dorada, proprietarul ei don Néstor Pesquiera nu mi-ar da voie să mint, a fost foarte dezagreabil. Unul dintre ei, cel care comanda, era Ulises Lima, celălalt era un tip vânjos și gras, brunet, pe nume Moctezuma sau Cuauthémoc, pe al treilea îl numeau Piel Divina. Eu eram așezat chiar aici, așteptându-l pe Alberto Moore și pe sora lui și dintr-odată cei trei energumeni mă înconjoară, se așază fiecare pe câte o latură și îmi spun Luisito, o să vorbim despre poezie sau o să clarificăm viitorul poeziei mexicane sau ceva în stilul ăsta. Eu nu sunt o persoană violentă și bineînțeles am devenit nervos. Mi-am zis ce fac ăștia aici, cum de m-au găsit, ce vor de la mine. Asta e o țară nenorocită, trebuie s-o recunoaștem, literatura în țara asta e o nenorocire, și asta trebuie s-o recunoaștem, în sfârșit, am stat de vorbă vreo douăzeci de minute (niciodată n-am urât așa de mult ca atunci lipsa de punctualitate a

lui Albertito și a înfumuratei lui surori) și până la urmă am ajuns chiar să fim de acord asupra câtorva puncte. În fond eram de acord într-un procent de nouăzeci ia sută în privința fobiilor noastre. Sigur că, în ceea ce privește panorama literară eu am apărut tot timpul ce face Octavio Paz. Sigur că, lor părea că le place numai ce fac ei. Foarte bine. Vreau să zic între rău și bine, mai rău ar fi fost să se declare discipoli ai poeților țărani sau partizani ai bieteii Rosario Castellanos sau ai lui Jaime Sabines (cu Jaime ajunge, cred eu). În sfârșit, cum spuneam, în unele aspecte părerile noastre au coincis. Pe urmă a venit Alberto și eu mai eram în viață, s-au auzit câteva strigăte, câteva expresii indecente, se văzuse o anumită atitudine care nu se potrivea cu atmosfera de la La Rama Dorada, don Néstor nu mi-ar da voie să mint, dar asta a fost tot. Și când a venit Alberto credeam că mă comportasem onorabil în timpul conversației. Dar atunci Julia Moore îi întrebă fără ocolișuri cine sunt ei și ce au de gând să facă în seara aceea. Și cel căruia îi spuneau Piel Divina fără să stea pe gânduri îi zice că nimic, că dacă are vreo idee s-o spună și că ei e dispus la orice. Și atunci Julita, fără să observe privirile pe care i le aruncam frate-su și eu, zice că am putea merge să dansăm la Priapo's, un local peste măsură de vulgar din cartierul 10 de Mayo sau din Tepito, am fost acolo o singură dată și această singură dată am încercat s-o uit cât am putut, și cum nici Alberto nici eu nu suntem capabili să-i spunem nu Julitei, ne ducem acolo, cu mașina lui Alberto, el, Ulises Lima și eu pe scaunele din față și Julita, Piel Divina și Cauhtémoc ăla sau Moctezuma în spate.

Sincer să fiu, eu mă așteptam la ce-i mai rău,ăștia nu erau persoane de încredere, odată mi-au povestit că l-au înghesuit pe Monsi la Sanborns, la Casa Borda, dar, mă rog, Monsi s-a dus să bea o cafea cu ei, a stat de vorbă cu ei, se putea spune că o parte din vină era a lui, toată lumea știa că real visceraliștii erau la fel ca stridentiștii și toată lumea știa ce părere are Monsi despre

stridentişti, așa că în fond nu se putea plânge de ce i se întâmplase, pe de altă parte nimeni sau foarte puțini știu ce s-a întâmplat, odată am fost tentat să-l întreb, dar din discreție și fiindcă nu îmi place să redeschid răni vechi, n-am făcut-o, în sfârșit, se întâmplase ceva la întâlnirea lui cu real visceraliștii, asta știa toată lumea, toți cei care îl iubeau și toți cei care îl urau pe Monsi în taină, și calculele și supozițiile erau pe gustul fiecăruia, în fine, la asta mă gândeam în timp ce mașina lui Alberto se deplasa ca un bolid sau ca un vierme, în funcție de zonele pe unde circulam, spre Priapo's, și pe scaunul din spate Julita Moore tot vorbea și vorbea și vorbea cu cei doi pungași de real visceraliști. Vă scutesc de descrierea menționatei discotecii. Mă jur pe Dumnezeu că mi-am zis că n-o să ieșim vii de acolo. O să spun doar că mobilele și speciemenle umane care o împodobeau păreau scoase în mod arbitrar din *El Periquillo Sarniento* de Lizardi, din *Los de abajo*, de Mariano Azuela, din *José Trigo*, de Del Paso¹⁸, din cele mai proaste romane radiofonice de la *Onda* și din cele mai proaste filme pumo din anii cincizeci (mai multe borfeturi semănau cu Tongolele¹⁹, care în paranteză fie spus n-a făcut film în anii cincizeci dar fără îndoială merita să facă). Bun, cum vă spuneam, am intrat la Priapo's și ne-am așezat la o masă aproape de ringul de dans și în timp ce Julita dansa un cha-cha-cha sau un bolero sau un *danzón*²⁰, nu sunt foarte la curent cu tezaurul

18 Romane mexicane de mare realism, plasate în Mexicul secolelor al XIX-lea și al XX-lea, ale căror personaje aparțin și frecventează clasele de jos, oamenii săraci și chiar drojdia societății.

19 Yolanda Yvonne Montes Farington, *Tongolele* (1932), balerină de cabaret și actriță nord-americană, de mare succes în Mexic.

20 Dans popular cubanez, asemănător cu habanera (sp.).

muzicii populare, Alberto și eu am început să vorbim (pe onoarea mea că nu-mi amintesc despre ce) și un chelner ne-a adus o sticlă de tequila sau de basamac pe care am acceptat-o fără discuții, așa de sperați eram. Și deodată, în mai puțin timp decât ai zice pește, eram beți și Ulises Lima recita o poezie în franceză, habar n-am ce-l apucase, dar chestia e că o recita, eu nu știam că știe franceză, engleză, poate, mi se pare că văzusem pe undeva o traducere de-a lui din Richard Brautigan, poet foarte prost, sau de John Giorno, Dumnezeu știe cine naiba era, poate un heteronim al lui Lima; dar franceză, în fine, m-a mirat un pic, dicțiune bună, pronunție acceptabilă, și poezia, cum să vă spun, mi se părea cunoscută, mi se părea cunoscută, dar poate din cauza începutului de beție, a bolerourilor implacabile, nu reușeam să-mi dau seama ce este. M-am gândit la Claudel, dar nici eu nici voi nu ni-l închipuim pe Lima recitând din Claudel, nu-i așa? M-am gândit la Baudelaire, la Catulle Mendés (din care am tradus câteva texte pentru o revistă universitară), m-am gândit la Nerval. Mi-e cam rușine să recunosc, dar acestea au fost numele la care m-am gândit; în favoarea mea trebuie să spun că imediat, prin aburii alcoolului, m-am întrebat ce legătură are Nerval cu Mendés, normal, și cred că pe urmă m-am gândit la Mallarmé. Alberto, care se pare că juca același joc ca mine, a zis: Baudelaire. Bineînțeles că nu era Baudelaire. Acestea sunt versurile, să vedem dacă ghiciți:

*Mon triste cœur bave à la poupe,
Mon cœur couvert de caporal;
Ils y lancent des jets de soupe,
Mon triste cœur bave à la poupe:
Sous les quolibets de la troupe
Qui pousse un rire général
Mon triste cœur bave à la poupe,*

Mon cœur couvert de caporal!

*Ithyphalliques et pioupiesques
Leurs quolibets l'ont dépravé!
Au gouvernail on voit des fresques
Ithyphalliques et pioupiesques.
O flots abracadabrantesques,
Prenez mon cœur, qu'il soi lavé!
Ithyphalliques et pioupiesques
Leurs quolibets l'ont dépravé!*

*Quand ils auront tari leurs chiques,
Comment agir, ô cœur volé?
Ce seront des hoquets bachiques
Quand ils auront tari leurs chiques:
J'aurai des sursauts stomachiques,
Moi, si mon cœur est ravalé;
Quand ils auront tari leurs chiques
Comment agir, ô cœur volé?*

Poezia este de Rimbaud²¹. O surpriză. Vreau să zic o relativă surpriză. Surpriza este că o recita în franceză. De acord. M-am cam enervat că n-o identificasem, cunosc opera lui Rimbaud destul de bine, dar n-am făcut o tragedie din asta, altă coincidență, poate o să reușim să ieșim în viață din acea cloacă. Și după ce a recitat Rimbaud a istorisit o poveste despre Rimbaud și despre un război, nu știu ce război, războiul este un subiect care nu mă interesează, dar era ceva, o legătură între Rimbaud, poezie și război, o istorioară sordidă, cu siguranță, cu toate că la ora aceea urechile și apoi ochii mei înregistrau alte istorioare sordide (jur că o s-o omor pe Julia Moore dacă mă mai duce la o bombă ca Priapo's), scene dezarticulate în care tineri dezvățați sumbri dansau cu tinere servitoare disperate sau cu tinere curve disperate într-un vârtej de contraste care, mărturisesc, mi-a accentuat beția dacă mai era posibil. Pe urmă a avut loc o încăierare pe undeva. N-am văzut nimic, am auzit doar niște țipete. Doi mardeiași s-au ivit din umbră târând un tip cu fața însângerată. Îmi aduc aminte că i-am spus lui Alberto că ar fi mai bine să plecăm, că treaba poate să se impută, dar Alberto asculta povestea lui Ulises Lima și nu mi-a dat atenție. Îmi amintesc că m-am uitat la Julita cum dansează pe ring cu unul

21 Inima-mi tristă varsă la pupă / Inima-n veșmânt de caporal; / Ei aici se pișă după / Inima-mi varsă la pupă / în mășcările de trupă / Stârnind râsul general, / Inima-mi tristă varsă la pupă / Inima-n veșmânt de caporal // Superfalice, marinărești / Mășcările lor o depravară! / Se văd la cârmă niște treseri / Superfalice marinărești / O valuri abracadabrantești / Inima-mi spălați-o de povară! / Superfalice, marinărești / Mășcările lor o depravară! // Gol când le va fi paharul / Ce va fi, o, inimă furată? / Bahic, va fi greu calvarul / Când secat va fi paharul; / Mă vor arde crampele ca jarul, / Inima-mi de-o fi secată / Gol când le va fi paharul / Ce va fi, o, inimă furată? („Inimă furată”, în Arthur Rimbaud, *Poezii*, traducere de Suzana Delciu, Editura Uranus, București, 1991, p. 104).

dintre prietenii lui Ulises, apoi îmi amintesc de mine însumi dansând un bolero cu Piel Divina, ca într-un vis, dar bine, poate că era prima dată că mă simțeam bine în noaptea aceea, sigur că mă simțeam bine pentru prima dată în noaptea aceea, imediat, ca atunci când te trezești, îmi amintesc că i-am șoptit la ureche perechii mele (de dans) că atitudinea noastră o să-i înfierbânte pe ceilalți dansatori și spectatori. Ceea ce a urmat este confuz. Cineva m-a insultat. Eu eram, nu știu, în faza de a mă băga sub masă și a dormi sau de a-mi pune capul pe pieptul lui Piel Divina și de asemenea de a dormi. Dar cineva m-a insultat și Piel Divina a făcut gestul de a-mi da drumul și de a se înfrunța cu cel care mă insultase (nu știu ce mi-a spus, poponar, curist, mi-e greu să mă obișnuiesc, deși ar trebui, știu), dar eram așa de beat, mușchii mei erau așa de moi că nu a putut să mă lase singur - dacă m-ar fi lăsat așa fi căzut - și s-a limitat să-l înjure din mijlocul ringului de dans. Eu am închis ochii încercând să evit acea situație, umărul lui Piel Divina mirosea a transpirație, un miros acru foarte ciudat, nu un miros a ranced, nici măcar un miros urât, ci un miros acru, de parcă ar fi ieșit nevătămat din explozia unei fabrici de produse chimice, și pe urmă l-am auzit vorbind, nu cu una, ci cu mai multe persoane, cel puțin mai mult de două, și după glasuri se certau. Atunci am deschis ochii, Dumnezeule, și nu i-am văzut pe cei ce ne înconjurau ci pe mine însumi, cu brațul pe umărul lui Piel Divina, cu brațul stâng ținându-l de mijloc, cu obrazul pe umărul lui, și am văzut sau am ghicit priviri perverse, priviri de asasini înnăscuți, și atunci trecând îngrozit peste beția mea am vrut să dispar, să se crape pământul sub picioarele mele, am implorat să mă lovească un trăsnet, am dorit, într-un cuvânt, să nu mă fi născut niciodată. Ce rușine cumplită. Eram roșu de rușine, îmi venea să vomit, îi dădusem drumul lui Piel Divina și echilibrul meu era precar, mi-am dat seama că sunt ținta unei glume crunte și a unei batjocuri, în același timp. Singura mea

consolare era că glumețul era și el ținta batjocurii, ceea ce era mai mult sau mai puțin ca și cum, după ce ai fost învins printr-un șiretlic pe câmpul de luptă (de ce bătălii, de ce războaie vorbea Ulises Lima?), i-aș fi implorat pe îngerii Judecății de Apoi sau ai Apocalipsului să trimită, să săvârșească minunea, un val uriaș care să ne măture pe amândoi, pe toți, și să pună capăt nedreptății. Dar atunci, prin apele lacului înghețat al ochilor mei (metafora nu e bună, temperatura înăuntru la Priapo's era foarte ridicată, dar nu găsesc alta mai bună ca să spun că eram pe punctul de a izbucni în plâns și că în acest „pe punctul” mă căisem, mă răzgândisem, dar pe pupile îmi rămăsese un strat lichid care distorsiona imaginile), am văzut ivindu-se imaginea mirifică a Juliei Moore în brațele celui Cuauhtémoc sau Moctezuma sau Netzahualcóyotl, și acesta împreună cu Piel Divina s-au înfruntat cu cei ce făceau scandal, în timp ce Julia mă lua de mijloc și mă întreba dacă mi-au făcut ceva derbedei ăia și mă scotea de pe ringul de dans și din înspăimântătoarea cloacă. Afară am mers, condus de Julia, până la mașină și la jumătatea drumului am început să plâng și când Julia m-a instalat pe scaunele din spate i-am spus, nu, am rugat-o să plecăm singuri, să plecăm Alberto, ea și cu mine și să-i lăsăm pe ceilalți acolo, în compania ticăloșilor de aceeași teapă cu ei, pe toți sfinții, Julita, i-am zis, și ea a spus fir-ar să fie, Luisito, îmi fuți noaptea, nu fi pisălog, și atunci îmi amintesc că am spus sau am strigat sau am urlat: ce mi-au făcut mie e mai groaznic decât ce i-au făcut lui Monsi, și Julita m-a întrebat ce mă-sa i-au făcut lui Monsi (și m-a întrebat la care Monsi mă refer, a zis Montse sau Monchi, nu-mi amintesc) și eu i-am spus: Monsiváis, Julita, Monsiváis, criticul, și ea a zis ah, n-a părut deloc uimită, ce tărie are femeia asta, Dumnezeule mare, m-am gândit, și atunci cred că am vomitat și am început să plâng sau am început să plâng și am vomitat, în mașina lui Alberto! și Julita a izbucnit în râs și atunci au ieșit ceilalți de la

Priapo's, le-am văzut umbrele decupate de lumina unui felinar, și m-am gândit ce-am făcut, ce-am făcut, mi-era atât de rușine că am simțit că mă prăbușesc pe scaun și m-am făcut covrig și m-am prefăcut că dorm. Dar i-am auzit vorbind. Julita a spus ceva și real visceraliștii au răspuns, tonul lor avea o notă jovială, nimic agresiv. Pe urmă Alberto a urcat în mașină și a zis da' ce porcărie e asta, ce putoare, și atunci eu am deschis ochii și căutându-i privirea în oglinda retrovizoare i-am spus iartă-mă, Alberto, n-am vrut, mă simt foarte rău, și apoi a urcat Julia pe scaunul de lângă șofer și a spus pentru Dumnezeu, Alberto, deschide ferestrele, ce duhoare e aici, și eu i-am zis iartă-mă, Julita, nu exagera, și Julita a spus: Luisito, parcă ești mort de o săptămână, și eu am râs grozav, începeam să mă simt mai bine, la capătul străzii, sub firma luminoasă de la Priapo's se mișcau umbre șovăitoare, dar nu în direcția mașinii noastre, și atunci Julia Moore a deschis fereastra și i-a sărutat pe Piel Divina și pe Moctezuma sau Cuauhtémoc, dar nu pe Ulises Lima, care se oprise mai departe de mașină privind cerul, și apoi Piel Divina și-a băgat capul pe fereastră și m-a întrebat cum te simți, Luis, și cred că nici nu i-am răspuns, am făcut un gest vrând să spun bine, mă simt bine, și pe urmă Alberto a pornit Dodge-ul și am lăsat în urmă Tepito cu toate ferestrele deschise de tot, îndreptându-ne spre cartierele noastre.

Alberto Moore, strada Pitágoras, cartierul Narvarte, Ciudad de México DF, aprilie 1976. Ce spune Luisito e adevărat până la un punct. Sora mea e nebună de legat, de acord, dar este încântătoare, e mai mare decât mine doar cu un an, are douăzeci și doi, și pe deasupra este o femeie foarte inteligentă. Termină în curând Facultatea de Medicină, și vrea să se specializeze în pediatrie. Nu e o ingenuă. Asta să fie clar de la început.

Doi: n-am condus ca un bolid pe străzile din DF, Dodge-ul bleu

pe care îl aveam în ziua aceea e al mamei și în asemenea situații obișnuiesc să conduc prudent. Chestia cu vărsatul este de neiertat.

Trei: Priapo's este în Tepito, ceea ce echivalează cu a spune zonă de război, zona Charly, sau teritoriul de cealaltă parte a Cortinei de Fier. La sfârșit a avut loc o tentativă de bătaie, pe ringul de dans, dar eu nu mi-am dat seama de nimic fiindcă stăteam la o masă de vorbă cu Ulises Lima. În cartierul 10 de Mayo, din câte știu, nu există nicio discotecă, soră-mea nu mi-ar da voie să mint.

Patru și ultimul: eu n-am spus Baudelaire, Luis a spus Baudelaire și Catulle Mendés și cred că a zis chiar și Victor Hugo, eu am tăcut din gură, mi se părea că este Rimbaud, dar am tăcut din gură. Ca să fie foarte clar.

Viscerealiștii, pe de altă parte, nu s-au purtat așa de urât cum ne temeam. Eu nu-i cunoșteam decât din auzite. DF-ul este un sat cu paisprezece milioane de persoane, se știe. Și impresia pe care mi-au făcut-o a fost relativ bună. Numitul Piel Divina a vrut, sărman naiv, s-o seducă pe soră-mea. Moctezuma Rodríguez (nu Cuauhtémoc) a vrut același lucru. La un anumit moment în cursul nopții păreau să creadă că au reușit cu adevărat. Era trist, deși scena nu era lipsită de o anumită duiosie.

Referitor la Ulises Lima, dacă impresia că este tot timpul drogat și franceza lui este acceptabilă. În plus, a istorisit o poveste destul de originală privind poezia lui Rimbaud. După părerea lui, poezia „Inimă furată” este un text autobiografic care povestește călătoria lui Rimbaud de la Charleville la Paris ca să se alăture Comunei. În timpul menționatei călătorii, făcută pe jos! Rimbaud s-a întâlnit pe drum cu un grup de soldați beți care după ce și-au bătut joc de el l-au violat. Ca să fim sinceri, povestea e cam sordidă.

Dar mai era ceva; din spusele lui Lima, unii dintre soldați sau cel puțin șeful lor, *caporal* al inimii lui, *mon cœur couvert de caporal*, erau veterani ai invaziei franceze în Mexic. Firește că nici eu nici Luisito

nu l-am întrebat pe ce se baza când făcea această afirmație. Dar pe mine m-a interesat povestea (pe Luisito nu, pe el îl interesa mai degrabă ce se petrecea sau nu se petrecea în jurul nostru) și am vrut să știu mai multe. Atunci Lima mi-a povestit că în 1865 coloana colonelului Libbrecht, care trebuia să ocupe Santa Teresa, în Sonora, n-a mai trimis comunicate, și un oarecare colonel Eydoux, comandant al fortăreței care slujea ca depozit pentru aprovizionarea trupelor ce operau în această zonă din nord-vestul Mexicului, a trimis un detașament de treizeci de călăreți spre Santa Teresa.

Detașamentul era comandat de căpitanul Laurent și de locotenentii Rouffanche și González, acesta din urmă monarhic mexican. Respectivul detașament, potrivit spuselor lui Lima, a ajuns la o localitate din apropiere de Santa Teresa, numită Villaviciosa, în a doua zi de marș, și n-a dat niciodată de coloana lui Libbrecht. Toți oamenii, cu excepția locotenentului Rouffanche și a trei soldați care au murit imediat, au fost făcuți prizonieri în timp ce mâncau la singura cârciumă din sat, printre ei și viitorul *caporal*, pe atunci un recrutar de douăzeci și doi de ani. Prizonierii, cu mâinile legate și cu călușuri strânse cu funii de cânepă, au fost duși în fața celui ce îndeplinea funcția de șef militar în Villaviciosa și a unui grup de notabilități din sat. Șeful era un metis căruia i se spunea sau Inocencio sau el Loco. Notabilitățile erau țărani bătrâni, majoritatea desculți, care s-au uitat la francezi și apoi s-au retras într-un colț într-un conciliabul. După o jumătate de oră și o scurtă tocmeală între două grupuri în clar dezacord, francezii au fost duși într-o ogradă acoperită unde li s-au luat hainele și încălțăminte și după puțin timp un grup de învingători i-au violat și i-au torturat tot restul zilei.

La douăsprezece noaptea i-au tăiat capul căpitanului Laurent. Locotenentul González, doi sergenți și șapte soldați au fost conduși pe strada principală și la lumina torțelor au fost uciși cu lancea de niște umbre ce călăreau pe propriii lor cai.

În zori, viitorul *caporal* și alți doi soldați au reușit să-și rupă funiile și să fugă peste câmp. Nimeni nu i-a urmărit, dar numai *le caporal* a izbutit să supraviețuiască și să povestească întâmplarea. După ce a rătăcit două săptămâni în deșert a ajuns la El Tajo. A fost decorat și a mai rămas în Mexic până în 1867, an în care s-a întors în Franța cu armata lui Bazaine (sau a cui i-o fi comandat pe francezi pe atunci), care se retrăgea din Mexic abandonându-l în voia sorții pe împărat.

Carlos Monsiváis, în timp ce se plimbă pe strada Madero, aproape de Sanborns, Ciudad de México DF, mai 1976. Nici capcană nici incident violent nici nimic nimic. Doi tineri care nu împliniseră douăzeci și trei de ani, amândoi cu părul foarte lung, mai lung decât al oricărui alt poet (și pot certifica lungimea pletelor *tuturor*), încăpățânându-se să nu recunoască niciun merit al lui Paz, cu o îndărătnicie infantilă, nu-mi place pentru că nu-mi place, în stare să nege evidența, într-un moment de debilitate (mintală, presupun), mi-au amintit de José Agustín, de Gustavo Sainz, dar lipsiți de talentul excepționalilor noștri romancieri menționați aici, în realitate lipsiți de orice, și de bani ca să achite cafelele pe care le-am băut (a trebuit să le plătesc eu), și de argumente solide, și de originalitate în teoriile lor. Două persoane pierdute, două persoane rătăcite. În ceea ce mă privește, cred că am fost excesiv de generos (în afară de cafele). La un moment dat i-am sugerat chiar lui Ulises (celălalt nu știu cum se numește, cred că este argentinian sau chilian) să facă o recenzie a cărții lui Paz despre care vorbeam. Dacă e bună, i-am zis, dar am subliniat cuvântul bună, și-o public. Și el a spus că da, că o s-o facă, și că o să mi-o aducă acasă. Atunci eu i-am spus că nu, să nu mi-o aducă acasă, că mama s-ar putea speria dacă îl vede. A fost singura glumă pe care am făcut-o cu ei. Dar ei au luat-o în serios (niciun zâmbet) și au spus că mi-o vor trimite prin poștă.

O mai aștept încă.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Eu le-am spus, ah, Cesărea Tinajero, unde ați auzit voi vorbindu-se de ea, băieți? Atunci unul dintre ei mi-a explicat că scriu o lucrare despre stridentști și că stătuseră de vorbă cu Germán, Arqueles și Maples Arce și că citiseră toate revistele și cărțile din epoca aceea, și printre atâtea nume, nume de oameni dintr-o bucată și nume găunoase ce nu mai înseamnă nimic și nu sunt nici măcar o amintire proastă, au dat de cel al Cesăreei. Și? le-am zis. Ei s-au uitat la mine și au surâs, amândoi în același timp, ai dracului băieți, de parcă ar fi fost conectați între ei, nu știu dacă mă înțelegi, ne-a mirat, au zis, părea unica femeie, referințele erau numeroase, se spunea că era o poetă bună. O poetesă bună? am zis eu, unde ați citit ceva de ea? Nu am citit nimic de ea, au spus, niciunde, și asta ne-a atras. În ce fel v-a atras, băieți, ia să vedem, explicați-mi. Toată lumea vorbea foarte bine de ea sau foarte rău de ea, și cu toate acestea nimeni nu a publicat-o. Am citit revista *Motor Humano*, cea pe care o scotea González Pedreño, *Ghidul avangardei* de Maples Arce, revista lui Salvador Salazar, a zis chilianul și în afară *Ghidul* lui Maples Arce nu apare niciunde. Totuși Juan Grady, Ernesto Rubio și Adalberto Escobar vorbesc despre ea în termeni foarte elogioși în interviurile pe care le-au dat. La început am crezut că este o stridentistă, o tovarășă de drum, a spus mexicanul, dar Maples Arce ne-a spus că niciodată n-a făcut parte din această mișcare. Cu toate că pe Maples s-ar putea să-l înșele memoria, a observat chilianul. Ceea ce evident nu credem, a zis mexicanul. Nu mi-o aminteam ca stridentistă, dar ca poetă, da, a zis chilianul. Ai dracului băieți. Al dracului tineret. Conectați între ei. Mi-a trecut un fior prin corp. Deși în marea lui bibliotecă nu are niciun poem al mai

sus-numitei care ar putea face dovada afirmației sale, a spus mexicanul. Pe scurt, domnule Salvatierra, Amadeo, am întrebat în dreapta și-n stânga, am stat de vorbă cu List Arzubide, cu Arqueles Vela, cu Hernández Miró și rezultatul este mai mult sau mai puțin același, toți își aduc aminte de ea, a zis chilianul, mai mult sau mai puțin bine, dar nimeni nu are texte ale ei pe care să le includem în lucrarea noastră. Și lucrarea asta, băieți, în ce constă, exact? Pe urmă am ridicat mâna și înainte de a-mi răspunde le-am mai servit niște mezcal Los Suicidas, și apoi m-am așezat pe marginea fotoliului și mi-am simțit fesele, jur, de parcă m-aș fi așezat pe tăișul unei lame de ras.

Perla Avilés, strada Leonardo da Vinci, cartierul Mixcoac, Ciudad de México DF, mai 1976. Eu atunci aveam puțini prieteni, dar după ce l-am cunoscut pe el n-am mai avut niciunul. Vorbesc de anul 1970, când amândoi învățam la liceul Porvenir. Puțin timp, de fapt, ceea ce demonstrează relativitatea memoriei noastre care amplifică sau reduce după bunul plac un limbaj pe care credem că îl cunoaștem și pe care în realitate nu îl cunoaștem. Asta îi spuneam eu, dar el de-abia mă asculta. Odată l-am condus acasă la el, când mai locuia încă aproape de școală și am cunoscut-o pe sora lui. Nu mai era nimeni acasă, doar sora lui și am stat de vorbă mult timp. După puțin timp s-au mutat și s-au dus să locuiască în cartierul Nápoles și el și-a abandonat studiile definitiv. Eu îi spuneam: nu vrei să mergi la universitate? îți refuzi tu însuți privilegiul unei educații superioare? și el râdea și îmi spunea că la universitate o să învețe în mod sigur același lucru ca la liceu: nimic. Dar ce-o să faci? îi spuneam eu, cu ce o să te ocupi? și el îmi răspundea că habar n-are și că nu-i pasă. Într-o după-amiază când m-am dus la el acasă l-am întrebat dacă se droghează. Nu, nu consum droguri, mi-a spus. Deloc, deloc? am zis eu. Și el: am fumat marijuana, dar demult. Și

nimic altceva? Nu, nimic altceva, zicea și pe urmă începea să râdă, râdea de mine, deși pe mine nu mă deranja asta, dimpotrivă, îmi plăcea să-l văd râzând. Pe vremea aceea am cunoscut un regizor de film și de teatru celebru. Un compatriot de-al lui. Uneori îmi vorbea de el, îmi povestea cum l-a abordat, la intrarea în teatrul unde se juca o piesă a lui despre Heraclit sau alt presocratic, o adaptare liberă bazată pe textele acestui filosof, o adaptare care a stârnit o oarece vâlvă în ambianța pașnică a Mexicului de atunci, dar nu pentru ce se spunea în piesă ci pentru că aproape toți actorii la un moment dat ieșeau goi pe scenă. Eu mai eram încă elevă la liceul Porvenir, în duhorile răspândite de Opus Dei, și tot timpul nu făceam decât să învăț și să citesc (cred că niciodată n-am citit așa de mult) și singura mea distracție, dar și cea mai mare plăcere a mea erau vizitele pe care i le făceam regulat acasă, nu foarte des, pentru că nu voiam să devin plictisitoare sau nedorită, dar cu oarece constanță, apăream după-masa sau când se însera, și petreceam două sau trei ore stând la taclale, în general despre literatură, deși el îmi povestea și aventurile lui cu regizorul de film și de teatru, se vedea că îl admira mult, nu știu dacă îi plăcea teatrul, filmele îl încântau, de fapt, acum când stau să mă gândesc, pe atunci el nu citea mult, eu eram cea care vorbea despre cărți, eu citeam într-adevăr multă literatură, filosofie, eseuri politice, dar el nu, el se ducea la filme și se ducea în fiecare zi sau la fiecare trei zile, oricum, foarte des, acasă la regizor, și, odată când i-am spus că ar trebui să citească mai mult el mi-a zis, ce înfumurat, că citise tot ce îl interesa cu adevărat, uneori avea ieșiri de genul ăsta, vreau să spun că uneori părea un copil prost-crescut, dar eu îi iertam orice, tot ce făcea el mi se părea bine. Într-o zi mi-a spus că se certase cu regizorul. Eu l-am întrebat de ce și el n-a vrut să-mi spună. Adică, a zis că din cauza unei divergențe de criterii literare și cam atât. Ce-am înțeles clar este că regizorul spusese că Neruda e un căcat și că Nicanor Parra este

marele poet al limbii spaniole. Așa ceva. Bineînțeles că mi s-a părut de necrezut că două persoane se pot certa pentru un motiv așa de banal. În țara mea, mi-a spus el, oamenii se ceartă pentru chestii asemănătoare. Bine, am spus eu, în Mexic sunt capabili să se omoare pentru niște fleacuri, dar nu oamenii culți, firește. Vai, ce idei aveam eu atunci despre cultură. La scurt timp după aceea, înarmată cu o cărticică de Empedocles m-am dus acasă la regizor. Mi-a deschis soția lui și după un moment a venit în salon și regizorul în persoană și am început să stăm de vorbă. Primul lucru pe care a vrut să-l știe a fost de unde am adresa lui. I-am spus că mi-o dăduse prietenul meu. Aha, a spus regizorul și imediat a vrut să știe cum o duce, ce face, de ce nu trece pe la el. L-am spus prima chestie care mi-a trecut prin cap, pe urmă am vorbit despre alte lucruri. Începând de atunci am avut două persoane pe care le vizitam, regizorul și el, și dintr-odată mi-am dat seama că în mod imperceptibil orizontul meu se lărgea și se îmbogățea. Au fost zile foarte fericite. Într-o seară, însă, regizorul, după ce m-a întrebat din nou despre prietenul meu, mi-a povestit cum s-au certat. Cele spuse de regizor nu erau foarte diferite de povestea prietenului meu, cearta fusese pentru Neruda și Parra, pentru valabilitatea ambelor poetici, dar în ce povestea regizorul (și eu *știam* că îmi spune adevărul) apărea un element nou: când s-a certat cu prietenul meu, acesta, văzând că nu mai are argumente pentru a-l apăra cu orice chip pe Neruda, a început să plângă. Chiar acolo, în salonul regizorului compatriot cu el, fără cea mai mică jenă, ca un copil de zece ani, deși în acele zile împlinise șaptesprezece. După părerea regizorului, lacrimile i-au despărțit, îl țineau departe de casa lui pe prietenul meu, cu siguranță rușinat (după părerea regizorului) de reacția sa într-o discuție care de altfel avea toate caracteristicile și circumstanțele atenuante ale banalității și ale circumstanțialului. Spune-i să vină pe-aici, mi-a zis regizorul în seara aceea când am plecat de la el. Următoarele două zile am

meditat la ce îmi spusese regizorul și la caracterul prietenului meu și la motivele pe care le-a avut ca să nu-mi povestească toată întâmplarea. Când m-am dus să-l văd l-am găsit în pat. Avea febră și citea o carte despre templieri, misterul catedralelor gotice, așa ceva, adevărul e că nu știu cum putea citi asemenea porcării, deși ca să fiu sinceră nu era prima dată că îl surprindeam cu astfel de cărți, uneori erau romane polițiste, alteori cărți pseudoștiințifice, în sfârșit, singurul lucru bun cu aceste lecturi este că niciodată nu mi-a propus să le citesc și eu, spre deosebire de mine, care de câte ori citeam o carte bună i-o dădeam imediat și așteptam uneori săptămâni întregi până o citea ca s-o putem comenta. L-am găsit în pat și l-am găsit citind cartea despre templieri și de cum am intrat în cameră am început să tremur. Un timp am vorbit despre lucruri pe care le-am uitat. Sau poate un timp am rămas tăcuți, eu așezată la picioarele patului, el întins cu cartea lui, privindu-ne pe furis, ascultând zgomotul liftului, ca și cum ne-am fi aflat amândoi într-o cameră pe întuneric sau pierduți pe un câmp, noaptea, ascultând nechezatul cailor, eu aș fi stat așa toată ziua, toată viața mea. Dar i-am vorbit, i-am povestit ultima mea vizită acasă la regizor, i-am transmis mesajul, să treacă să-l vadă, că îl așteaptă, și el a spus păi, să aștepte mult și bine pentru că n-o să mă duc. Pe urmă s-a făcut că reia lectura cărții despre templieri. Am argumentat că meritele poeziei lui Neruda nu anulează meritele poeziei lui Parra. Răspunsul lui m-a lăsat stupefiată, a zis: mă doare-n cur de poezia lui Neruda și de poezia lui Parra. Am reușit să-l întreb de ce atunci toată discuția, cearta, și nu mi-a răspuns. Atunci am făcut o greșală, m-am apropiat ceva mai mult, m-am așezat lângă el, pe pat și am scos o carte din buzunar, cartea unui poet, și i-am citit un fragment. A ascultat în liniște. Textul vorbea despre Narcis și despre niște codri fără sfârșit unde sălășluiau hermafrodiți. Când am terminat n-a făcut niciun comentariu. Cum ți se pare? l-am întrebat. Nu știu, a

spus, ție cum ți se pare? Atunci i-am spus că eu cred că poeții sunt niște hermafrodiți și că numai ei între ei se pot înțelege. Am spus: poeții sunt. Voisem să spun: poeții suntem. Dar s-a uitat la mine de parcă mi-ar fi căzut carnea de pe față și așa fi fost o hârcă, m-a privit surâzând și a zis: nu fi ridicolă, Perla. Doar atât. Eu am pălit, am sărit în sus, am reușit doar să mă îndepărtez un pic de el, am încercat să mă ridic dar n-am putut, și tot timpul acesta el a stat nemișcat, privindu-mă și surâzându-mi, de parcă de pe fața mea s-ar fi desprins pielea, mușchii, grăsimea, sângele și n-ar mai fi rămas decât oasele galbene sau albe. La început am fost incapabilă să deschid gura. Pe urmă am spus sau am murmurat că se făcuse târziu și că trebuie să plec. M-am sculat în picioare, i-am spus la revedere și am plecat. El nici nu și-a ridicat privirea de pe carte. Când am trecut prin salonul gol, culoarul gol din casa lui tăcută mi-am spus că n-o să-l mai văd niciodată. După puțin timp am intrat la universitate și viața mea a făcut o cotitură de nouăzeci de grade. După câțiva ani, din pură întâmplare, am întâlnit-o pe sora lui care împărțea propagandă troțkistă la Facultatea de Litere și Filosofie. Am cumpărat o broșură și ne-am dus să bem o cafea. Pe atunci nu mă mai vedeam cu regizorul, eram pe punctul de a-mi termina studiile și scriam poezii pe care nu le citea nimeni. În mod inevitabil, am întrebat de el. Atunci, sora lui mi-a făcut un rezumat detaliat al ultimelor lui aventuri. Călătorise prin toată America Latină, se întorsese în țara lui, suferise rigourile unei lovituri de stat. N-am reușit să spun decât: ce ghinion. Da, a zis soră-sa, avea de gând să rămână acolo și la câteva săptămâni după ce sosise militarilor le-a venit să dea lovitura, mare neșansă. Un timp n-am știut ce să ne mai spunem. Mi l-am închipuit într-un spațiu alb, un spațiu virginal care se murdărea puțin câte puțin, mângîindu-l, fără voia lui, și chiar și chipul de care îmi aminteam eu s-a desfigurat, de parcă pe măsură ce vorbeam cu soră-sa trăsăturile lui se contopeau cu cea ce îmi

povestea ea, niște probe de curaj ridicole, niște probe de inițiere în viața adultă înfiorătoare, inutile, foarte diferite de aceea ce credeam eu odată că va ajunge să fie, și până și glasul surorii lui care vorbea de revoluția latinoamericană și de înfrângerile și victoriile și morțile ce o vor marca a început să se desfigureze și atunci n-am putut sta pe scaun nici o secundă în plus și i-am spus că trebuie să plec și că o să ne vedem altădată. Îmi amintesc că după două sau trei nopți l-am vizat. Era slab, numai piele și oase, stătea sub un copac, cu părul lung și cu haine proaste și pantofi proști în picioare, incapabil să se ridice și să umble.

Piel Divina, într-o cameră de pe terasa de pe strada Tepeji, Ciudad de México DF, mai 1976. Arturo Belano nu m-a iubit niciodată. Ulises Lima da. Îți dai seama de asta. María Font m-a iubit. Angélica Font nu m-a iubit niciodată. Dar nu contează. Frații Rodríguez m-au iubit. Pancho, Moctezuma și puștiul Norberto. Uneori mă criticau, uneori Pancho zicea că nu mă înțelege (mai ales când mă culcam cu bărbați), dar eu știam că mă iubesc oricum. Arturo Belano, nu. El nu m-a iubit niciodată. Odată m-am gândit că este din cauza lui Ernesto San Epifanio, Arturo și el au fost prieteni când niciunul nu împlinise douăzeci de ani, înainte ca Arturo să plece în Chile să se facă revoluționar, cum se zice, și eu fusesem amantul lui Ernesto, așa se spunea, și îl părăsisem. Dar de fapt eu m-am culcat cu Ernesto doar de două ori și ce vină am eu dacă oamenii suferă după aceea. Și cu María Font m-am culcat și Arturo s-a uitat la mine urât. Și m-aș fi culcat și cu Luis Rosado în noaptea de la Priapo's și atunci Arturo Belano m-ar fi dat afară din grup.

Sincer să fiu, nu știu ce făceam eu prost. Când i-au povestit lui Belano ce s-a întâmplat la Priapo's, a spus că noi nu suntem nici mardeiași nici pești, dar eu n-am făcut decât să dau frâu liber senzualității mele. În apărarea mea n-am putut bolborosi (pe ton de

glumă, și pe deasupra, fără să mă uit în ochii lui) decât că sunt un monstru al naturii. Dar Belano n-a priceput gluma. După părerea lui, tot ce făceam făceam prost. Și-apoi, nu l-am invitat eu la dans pe Luisito Sebastián Rosado. A fost el, că era destul de beat și așa i-a venit. Îmi place Luis Rosado, ar fi trebuit să-i spun, dar cine îndrăznește să-i spună ceva lui André Breton al Lumii a Treia.

Arturo Belano avea pică pe mine. Și e curios fiindcă de față cu el mă străduiam să fac lucrurile bine. Dar nu-mi ieșea nimic cum trebuie. Eu nu aveam bani, nici slujbă, nici familie. Trăiam din expediente. Odată am furat o sculptură de la Casa del Lago. Directorul, împruțitul de Hugo Gutiérrez Vega, a spus că fusese un real visceralist. Belano a zis că e imposibil. Probabil că s-a făcut roșu de rușine. Dar m-a apărât, a spus că este imposibil, fără să știe că fusesem eu. (Ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi știut?) După câteva zile Ulises i-a spus. Cel care a furat sculptura a fost Piel Divina. Asta i-a spus Ulises, dar fără să-i dea importanță, ca atunci când spui un banc. Așa era Ulises, nu dădea importanță lucrurilor de genul ăsta, i se păreau mai curând amuzante. Dar Belano s-a înfuriat teribil, a zis cum este posibil, când cei de la Casa del Lago ne-au contractat pentru mai multe recitaluri, că acum se simte răspunzător el pentru furt. De parcă era mama tuturor real visceraliștilor. Oricum, n-a făcut nimic. S-a uitat urât la mine, doar atât.

Uneori aveam chef să-i trag un toc de bătaie. Din fericire, sunt o persoană pașnică. În plus, se spunea că Belano era dur, dar eu știu că nu era dur, era entuziast și, în felul lui, curajos, dar nu dur. Pancho e dur. Amicul meu Moctezuma e dur. Eu sunt dur. Belano doar părea, dar eu știam că nu este. Atunci de ce nu i-am tras o chelfăneală într-o noapte? Probabil că din respect. Cu toate că era mai tânăr decât mine și întotdeauna se uita la mine urât și se purta cu mine de parcă eram un căcat, în fond cred că îl respectam și îl ascultam și mereu așteptam o vorbă bună din partea lui și niciodată

n-am ridicat mâna contra marelui ticălos împuțit.

Laura Jáuregui, Tlalpan, Ciudad de México DF, mai 1976. Ați văzut vreodată un documentar despre păsările acelea care construiesc grădini, turnuri, zone fără arbuști unde interpretează dansul lor de împerechere? Știați că se împerechează numai cele care construiesc cea mai frumoasă grădină, cel mai frumos turn, cel mai bun ring de dans? N-ați văzut niciodată păsările acelea caraghioase care dansează până își dau duhul ca s-o cucerească pe femelă?

Așa era Arturo Belano, un păun îngâmfat și prost. Și realismul visceral, epuizantul lui dans al iubirii pentru mine. Dar problema este că eu nu-l mai iubeam. Poți cuceri o fată cu o poezie, dar nu o poți păstra cu o poezie. Nici măcar cu o mișcare poetică.

De ce am continuat să frecventez un timp lumea pe care o frecventa el? Păi, fiindcă erau *de asemenea* prietenii mei, *încă* mai erau prietenii mei, deși în scurt timp m-au obosit și ei. Dați-mi voie să vă spun ceva. Universitatea era reală, Facultatea de Biologie era reală, profesorii mei erau reali, colegii mei erau reali, vreau să spun tangibili, cu obiective mai mult sau mai puțin clare, cu planuri mai mult sau mai puțin clare. Ei nu. Marele poet Alí Chumacero (care presupun că nu are nicio vină că se numește așa²²) era real, mă înțelegeți? lăsa urme reale. Ei, în schimb, nu lăsa urme reale. Bieți cobai hipnotizați de Ulises și conduși la abator de Arturo. O să încerc să mă exprim scurt și concis: cea mai mare problemă a lor era că aproape toți aveau peste douăzeci de ani și se purtau de parcă n-ar fi împlinit cincisprezece. Vă dați seama?

Luis Sebastián Rosado, petrecere acasă la familia Moore, peste

²² *Chumacera* (sp.), furchet (de barcă).

douăzeci de invitați, grădină cu lumini la nivelul gazonului, cartierul Las Lomas, Ciudad de México DF, iulie 1976. Împotriva tuturor posibilităților pe care le oferă logica sau jocurile de noroc, l-am revăzut pe Piel Divina. Nu știu cum a făcut rost de numărul meu de telefon. Din spusele lui, a telefonat întâi la redacția revistei *Línea de Salida* și acolo i-au dat numărul meu de acasă. Împotriva tuturor avertizărilor pe care le primeam din partea bunului meu simț (dar, ce mama mă-sii, așa suntem noi, poeții, nu?), am stabilit o întâlnire chiar pentru seara aceea, la o cafenea de pe Insurgentes Sur unde mă duceam din când în când. Mi-a trecut prin cap evident posibilitatea că nu o să vină singur la întâlnire, dar când am ajuns (cu o jumătate de oră întârziere), decis să plec imediat dacă îl văd cu cineva, imaginea lui Piel Divina singur, scriind aproape culcat pe masă, a reușit deodată să-mi umple de căldură pieptul până atunci amorțit, înghețat.

Am comandat o cafea, l-am spus să ceară ceva. M-a privit în ochi și a surâs rușinat. A spus că n-are bani. Nu contează, i-am zis, comandă ce vrei, ești invitatul meu. Atunci a spus că îi e foame și că vrea niște enchiladas. Aici n-au enchiladas, i-am spus, dar pot să-ți facă un sandvici. A părut că se gândește un moment și pe urmă a spus de acord, un sandvici cu șuncă. În total a mâncat trei. Am vorbit până la douăsprezece noaptea. Eu trebuia să dau telefon unor persoane, poate să le văd, dar n-am dat niciun telefon, sau da, i-am telefonat maică-mii, chiar de la cafenea, ca să-i spun că o să ajung acasă foarte târziu, și nu m-am mai ocupat de celelalte obligații.

Despre ce-am vorbit? De multe lucruri. De familia lui, de satul de unde este de loc, de primele lui zile în DF, de cât de greu i-a fost să se obișnuiască în oraș, de visele lui. Voia să fie poet, balerin, cântăreț, voia să aibă tind copii (ca degetele unei mâini, a zis, și a întins palma în sus, aproape atingându-mi fața), voia să-și încerce norocul la *Churubusco*, spunea că Oceransky îi făcuse o probă pentru

o piesă de teatru, voia să picteze (mi-a povestit cu lux de amănunte *ideile* pe care le avea pentru niște tablouri), în fine, într-un moment al conversației am fost tentat să-i spun că în realitate habar n-are ce vrea cu adevărat, dar am preferat să tac.

Pe urmă m-a invitat la el acasă. Stau singur, a spus. L-am întrebat, tremurând, unde locuiește. În Roma Sur, a zis, într-o cameră pe terasa blocului, foarte aproape de stele. I-am răspuns că este foarte târziu, trecut de douăsprezece, și că trebuie să mă culc fiindcă a doua zi sosește în Ciudad de México romancierul francez J.M. G. Archimboldi și câțiva prieteni și eu urma să-i organizăm o vizită prin locurile cele mai interesante ale haoticei noastre capitale. Cine e Archimboldi? a întrebat Piel Divina. Ah, real visceraliștii ăștia sunt într-adevăr niște ignoranți. Unul dintre cei mai buni romancieri francezi, i-am spus, dar opera lui aproape că nu s-a tradus în spaniolă, vreau să spun, în afară de unul sau două romane publicate în Argentina, în fine, eu l-am citit în franceză, bineînțeles. Nu-mi sună deloc, a zis, și a insistat să-l însoțesc acasă. De ce vrei să vin cu tine? i-am spus privindu-l în ochi. Ca regulă generală, nu sunt așa de îndrăzneț. Vreau să-ți spun ceva, a zis el, e ceva ce o să te intereseze. Cât de mult mă va interesa? am spus eu. El s-a uitat la mine ca și cum nu mă înțelegea și a zis, brusc agresiv: cât ce? câți biștari? Nu, m-am grăbit să-l lămuresc, cât mă va interesa ce vrei să-mi spui. A trebuit să mă stăpânesc ca să nu-i ciufulesc părul, ca să nu-i spun prostuțele, nu mai fi așa de rezervat. E ceva despre real visceraliști, a zis. Ah, nu mă interesează deloc, am spus. Regret să-ți spun, nu mi-o lua în nume de rău, dar real visceraliștii (Dumnezeule, ce nume) îmi sunt indiferenți. Ce vreau să-ți povestesc o să te intereseze, sigur o să te intereseze, pun la cale ceva mare, nici nu-ți imaginezi, a zis.

Pentru o clipă, nu neg, mi-a trecut prin cap ideea unei acțiuni teroriste, i-am văzut pe real visceraliști pregătind răpirea lui Octavio

Paz, i-am văzut asaltându-i casa (biata Marie-José, ce dezastru de porțelanuri sparte), i-am văzut ieșind cu Octavio Paz cu căluș la gură, legat de picioare și de mâini și dus pe sus, sau ca un covor, i-am văzut chiar pierzându-se prin mahalalele din Netzahualcóyotl într-un Cadillac negru hodorogit și pe Octavio Paz hurducându-se în portbagaj, dar mi-am revenit repede, probabil că a fost din cauza nervilor, palele de vânt ce se abat uneori pe Insurgentes (stăteam de vorbă pe trotuar) și care inoculează pietonilor și automobiliștilor cele mai trăsnite idei. Așa că am refuzat din nou invitația lui și el a insistat din nou. Ce o să-ți povestesc, a zis, o să facă să se clatine temeliele poeziei mexicane, poate o fi spus latinoamericane, nu, mondială, nu, să zicem că în sminteala lui se menținea în limitele spaniolei. Ia te uită, am spus, vreun manuscris necunoscut de Sor Juana Inés de la Cruz? Un text profetic de Sor Juana privind soarta Mexicului? Dar nu, bineînțeles, era ceva ce descoperiseră real visceraliștii, și real visceraliștii nu sunt capabili să se apropie de bibliotecile pierdute din secolul al XVII-lea. Deci, despre ce e vorba? i-am spus. O să-ți spun acasă, a zis Piel Divina și mi-a pus o mână pe umăr, de parcă m-ar fi tras după el, de parcă m-ar fi invitat iarăși la dans pe ringul îngrozitor de la Priapo's.

Am început să tremur și el și-a dat seama. De ce trebuie să-mi placă cei mai răi? mi-am zis, de ce trebuie să mă atragă cei mai irascibili, cei mai prost-crescuți, cei mai deznădăjduiți? Este o întrebare pe care mi-o pun de două ori pe an. Nu are răspuns. I-am spus că am cheile de la atelierul unui prieten al meu pictor. I-am spus să mergem acolo, e destul de aproape putem să facem o plimbare, și că pe drum poate să-mi povestească tot ce voia. Am crezut că n-o să accepte, dar a acceptat. Dintr-odată, noaptea a devenit foarte frumoasă, vântul s-a oprit, ne-a însoțit doar o adiere plăcută în timp ce mergeam. El a început să vorbească, dar, sincer, am uitat aproape tot ce-a spus. În mintea mea aveam o singură grijă,

o unică dorință, ca în noaptea aceea Emilio să nu fie la atelier (Emilito Laguna, acum e la Boston, studiază arhitectura, părinții lui s-au plictisit de boemia mexicană și l-au trimis acolo; sau Boston și diploma de arhitect sau te duri la muncă), să nu fie niciunul dintre prietenii lui, să nu vină nimeni la atelier, Dumnezeuule, în timpul cât mai rămăsese din noapte. Și rugăciunile mele au dat rezultat. Nu numai că nu era nimeni la atelier dar l-am găsit și curat, ca și cum servitoarea familiei Laguna de-abia ar fi plecat. Și el a spus ce atelier mișto, aici chiar că îți vine să pictezi, și eu nu știam ce să fac (regret, sunt foarte timid mai ales în asemenea situații) și m-am apucat să-i arăt tablourile lui Emilio, nu mi-a venit altă idee mai bună, le sprijineam de perete și ascultam murmurul lui aprobator sau critic în spatele meu (eu habar n-am de pictură), iar tablourile nu se mai terminau și eu mă gândeam, măi, să fie, Emilio, în ultimul timp ai lucrat *mult*, cine ar fi zis, dacă nu sunt tablourile vreunui prieten, lucru de altfel foarte probabil căci mi-am dat seama cu coada ochiului că sunt diverse stiluri și mai ales, unele pânze roșii foarte Paalen, un stil foarte bine definit, în sfârșit, ce mai contează, adevărul e că mă durea în cur de tablouri, dar eram incapabil să iau inițiativa, și când în cele din urmă toți pereții atelierului erau plini de Laguna, m-am întors, transpirat, și l-am întrebat ce părere are și el a zis cu un zâmbet malițios că nu trebuia să mă deranjez atât. Așa e, mi-am zis, m-am făcut de râs și acum sunt și plin de praf și miros a transpirație. Și atunci el, ca și cum mi-ar fi citit gândurile, a zis ai transpirat și pe urmă m-a întrebat dacă atelierul are baie ca să fac un duș. Ți-ar prinde bine, a zis. Și eu i-am spus, cu un firisor de voce presupun, că are duș, dar că nu cred că e apă caldă. Mai bine, apa rece e mai bună, eu fac duș întotdeauna cu apă rece, pe terasă nu e apă caldă. Și m-am lăsat dus la baie și m-am dezbrăcat și am dat drumul la duș și jetul de apă rece aproape că m-a făcut să-mi pierd cunoștința, mi s-au contractat mușchii până mi-am simțit fiecare os,

am închis ochii, poate am țipat, și atunci el a intrat sub duș și m-a îmbrățișat.

Restul amănuntelor prefer să le păstrez pentru mine, încă mai sunt un romantic. După câteva ore, în timp ce ne odihneam pe întuneric, l-am întrebat cine îi pusese acel nume atât de sugestiv, atât de potrivit, Piel Divina. Asta-i numele meu, a zis. De acord, am spus eu, e numele tău, de acord, dar cine ți l-a pus, vreau să știu tot despre tine, chestiile astea un pic tiranice și un pic stupide care se spun după ce faci amor. Și el a zis: María Font și a tăcut, ca și cum brusc l-ar fi asaltat amintirile. Profilul lui, în întuneric, mi s-a părut foarte trist, reflexiv și trist. L-am întrebat, poate cu o fărâmă de ironie în glas (poate că gelozia și tristețea pusese rădăcini și pe mine), dacă María Font era cea care câștigase premiul Laura Damián. Nu, a spus, asta e Angélica. María e sora ei mai mare. A mai spus câteva lucruri despre Angélica pe care nu mi le mai amintesc. Întrebarea s-ar putea spune că a venit de la sine: te-ai culcat cu María? Răspunsul lui (ce profil frumos și trist avea Piel Divina) a fost distrugător. A zis: m-am culcat cu toți poeții din Mexic. Era momentul să tac sau să-l mângâi, dar n-am tăcut și nu l-am mângâiat, ci am continuat să-i pun întrebări, și fiecare întrebare era mai neplăcută decât cea de dinainte și mă dă râma un pic mai mult. Ne-am despărțit la cinci dimineața. Eu am luat un taxi pe Insurgentes, el a dispărut mergând pe jos spre nord.

Angélica Font, strada Colima, cartierul Condesa, Ciudad de México DF, iulie 1976. Au fost niște zile misterioase. Eu eram iubita lui Pancho Rodríguez. Felipe Müller, prietenul chilian al lui Arturo Belano era îndrăgostit de mine. Dar eu l-am preferat pe Pancho. De ce? Nu știu. Știu doar că l-am preferat pe Pancho. Cu puțin timp înainte câștigasem premiul Laura Damián pentru tineri poeți. N-am cunoscut-o pe Laura Damián. Dar îi cunoșteam pe părinții ei și

multă lume care o cunoscuse, care fusese chiar prietenă cu ea. M-am culcat cu Pancho după o petrecere care a durat două zile. M-am culcat cu el în ultima noapte. Soră-mea mi-a spus să am grijă. Dar cine era ea ca să-mi dea sfaturi? Ea se culca cu Piel Divina și cu Moctezuma Rodríguez, fratele mai mic al lui Pancho. S-a culcat și cu unul căruia i se spunea el Cojo, Șchiopul, un poet de peste treizeci de ani, un alcoolic, dar pe-ăsta a avut cel puțin decența să nu-l aducă acasă. Adevărul e că eram sătulă să-i suport amantii. De ce nu te duci să te fuți în cocinile lor? i-am spus odată. Nu mi-a răspuns și a început să plângă. E soră-mea și o iubesc, dar este și isterică. Într-o seară Pancho a început să vorbească despre ea. A vorbit mult așa de mult că m-am gândit că se culcase și cu el, dar nu, eu îi cunoșteam pe toți amanții ei, îi auzeam gemând noaptea la mai puțin de trei metri de patul meu, eram în stare să-i deosebesc după zgomote, după felul cum ejaculau, controlat sau spectacular, după cuvintele pe care i le spuneau surorii mele.

Pancho nu s-a culcat niciodată cu ea. Pancho s-a culcat cu mine. Nu știu de ce, dar eu l-am ales pe el și câteva zile m-am pierdut chiar în vise de iubire, cu toate că, bineînțeles, niciodată nu l-am iubit cu adevărat. Prima dată a fost destul de dureros. N-am simțit nimic, numai durere, dar nici durerea aceea nu era insuportabilă. Am făcut-o într-un hotel din cartierul Guerrero, un hotel de curve, presupun. După ce-a terminat, Pancho mi-a spus că vrea să se însoare cu mine. Mi-a spus că mă iubește. Mi-a spus că o să fiu cea mai fericită femeie din lume. Eu m-am uitat la el și pentru o clipă mi-am zis că a înnebunit. Pe urmă m-am gândit că în realitate îi era frică, frică de *mine*, și asta m-a întristat. Ca niciodată atunci mi s-a părut foarte mic, și asta de asemenea m-a întristat.

Ne-am mai culcat de câteva ori. Nu mă mai durea dar nici n-am simțit vreo plăcere. Pancho și-a dat seama că relația noastră se stinge cu viteza a ce? a ceva ce se stinge foarte repede, lumina într-o fabrică

la sfârșitul zilei de muncă sau mai bine luminile unui bloc cu birouri, de exemplu, grăbite să se integreze în anonimatul nopții. Imaginea este cam snoabă, dar este cea pe care a ales-o Pancho. O imagine snoabă garnisită cu două-trei grosolăanii. Și mi-am dat seama că Pancho și-a dat seama într-o noapte, după un recital de poezie, și chiar în noaptea aceea i-am spus că relația noastră se terminase. Nu mi-a luat-o în nume de rău. Cred că o săptămână a încercat fără succes să se culce din nou cu mine. Pe urmă a încercat să se culce cu soră-mea. Nu știu dacă a reușit. Într-o noapte m-am trezit și María se futea cu o umbră. Ajunge, am zis, vreau să dorm liniștită. O citești tot timpul pe Sor Juana, dar te porți ca o curvă. Când am aprins lumina am văzut că partenerul ei era Piel Divina. I-am spus să plece imediat, dacă nu vrea să chem poliția. María, în mod ciudat, nu a protestat. Piel Divina și-a pus pantalonii în timp ce îmi cerea iertare că m-a trezit. Sora mea nu e o curvă, i-am zis. Știu că atitudinea mea a fost cam contradictorie. În fine, atitudinea nu, vorbele mele. Ce contează. Când a plecat Piel Divina m-am băgat în patul soră-mii, am luat-o în brațe și am început să plâng. După puțin timp am început să lucrez într-o companie de teatru universitară. Scisesem o carte inedită pe care tata voia s-o prezinte câtorva edituri, dar eu am refuzat. N-am luat parte la activitățile real visceraliștilor. Nu voiam să știu nimic de ei. Mai târziu María mi-a spus că nici Pancho nu mai făcea parte din grup. Nu știu dacă a fost expulzat (dacă l-a expulzat Arturo Belano), dacă s-a retras el, dacă pur și simplu nu mai avea chef de nimic. Bietul Pancho. Fratele lui, Moctezuma, a rămas în grup. Cred că i-am văzut o poezie într-o antologie. În orice caz, pe la noi pe-acasă nu mai veneau. Spuneau că Arturo Belano și Ulises Lima dispăruseră în Nord, odată tata și mama au vorbit ceva despre asta. Mama a râs, mi-aduc aminte că a spus: or să apară ei. Tata părea îngrijorat. María era și ea îngrijorată. Eu nu. Pe atunci singurul prieten care îmi mai rămăsese din grup

era Ernesto San Epifanio.

Manuel Maples Arce, plimbându-se pe Calzada del Cerro, pădurea din Chapultepec, Ciudad de México DF, august 1976. Acest tânăr, Arturo Belano a venit să-mi ia un interviu. L-am văzut o singură dată. Era însoțit de doi băieți și o fată, nu știu cum îi cheamă, aproape că n-au deschis gura, fata era nord-americană.

I-am spus că urăsc magnetofonul din același motiv pentru care prietenul meu Borges ura oglinzile. Ați fost prieten cu Borges? m-a întrebat Arturo Belano pe un ton mirat, puțin jignitor pentru mine. Am fost prieteni destul de buni, i-am răspuns, intimi, s-ar putea spune, în zilele de demult ale tinereții noastre. Nord-americană a vrut să știe de ce Borges ura magnetofonele. Bănuiesc că din cauză că e orb. Ce legătură are lipsa vederii cu magnetofonele? a zis ea. Îi amintește de primejdiile auzului, i-am răspuns. Să-ți auzi propriul glas, propriii tăi pași, pașii dușmanului. Nord-americană m-a privit în ochi și a fost de acord. Nu cred că îl cunoștea prea bine pe Borges. Nu cred că citise ceva din operele mele, cu toate că mă tradusese John Dos Passos. Nu cred că știa prea multe nici de John Dos Passos.

În fine, am luat-o razna. Unde rămăsesem? I-am spus lui Arturo Belano că prefer să nu folosească magnetofonul și că ar fi mai bine să-mi lase o listă cu întrebări. A fost de acord. A scos o foaie de hârtie și a redactat întrebările în timp ce eu le arătam câteva camere din casă colegilor săi. Apoi, după ce a terminat de scris întrebările, am cerut să ni se aducă ceva de băut și am stat de vorbă. Le luaseră interviuri lui Arqueles Vela și lui Germán List Arzubide. Credeți că poate fi cineva interesat în prezent de stridentism? I-am întrebat. Bineînțeles, maestre, a spus el, sau ceva de genul ăsta. Eu cred că stridentismul e depășit și ca atare îi poate interesa doar pe cei care se ocupă de istoria literaturii, i-am spus. Pe mine mă interesează și nu sunt un istoric al literaturii, a zis el. Ah, bine.

În seara aceea, înainte de a mă culca, am citit întrebările. Întrebări tipice pentru un tânăr entuziast și ignorant. Chiar în seara aceea, am făcut o ciornă cu răspunsurile mele. A doua zi am trecut totul pe curat. După trei zile, așa cum stabilisem, a venit să ia răspunsurile. Servitoarea l-a poftit înăuntru dar i-a spus, la indicația mea expresă, că nu sunt acasă. Apoi i-a dat pachetul pe care îl făcusem pentru el: întrebările cu răspunsurile mele și două cărți ale mele pe care n-am îndrăznit să-i scriu dedicații (cred că tinerii din ziua de azi disprețuiesc aceste sentimentalisme). Cărțile erau *Andamios interiores* și *Urbe*. Eu stăteam de cealaltă parte a ușii și ascultam. Servitoarea a spus: domnul Maples v-a lăsat asta. Liniște. Arturo Belano luase probabil pachetul și se uita la el. Probabil că a răsfoit cărțile. Două cărți publicate de mult timp și cu paginile (hârtie excelentă) netăiate. Liniște. Probabil că a citit superficial răspunsurile. Pe urmă am auzit că îi mulțumește servitoarei și că pleacă. Dacă o să mai vină, m-am gândit, am o justificare, dacă într-o zi se prezintă acasă, fără să anunțe, ca să mă asculte povestind vechile mele istorii, ca să-mi ceară să-i citesc poeziile, o să am o justificare. Toți poeții, inclusiv cei mai avangardiști, au nevoie de un tată. Dar aceștia erau orfani din vocație. N-a mai venit niciodată.

Bárbara Patterson, într-o cameră la Hotelul Los Claveles, bulevardul Niño Perdido colț cu Juan de Dios Peza, Ciudad de México DF, septembrie 1976. Bătrân curvar labagiu care-o pupă-n cur pe mă-sa cu hemoroizii ei cu tot, l-am citit de la început că e de rea-credință, i-am văzut ochii mici de maimuță palidă și afanisită, și mi-am spus porcul ăsta n-o să lase să-i scape ocazia de-a mă scuipa, băga-l-aș în curva de mă-sa. Dar eu sunt proastă, întotdeauna am fost o proastă și o naivă și n-am mai fost pe fază. Și s-a întâmplat ce se întâmplă mereu. Borges. John Dos Passos. O vărsătură ca din neatentie care năclăiește părul Bărbarei Patterson. Și măgarul pe

deasupra m-a privit cu milă, vrând parcă să spună dobitocii ăștia mi-au adus-o numai pe americanca asta cu ochi spălăciți ca să mă cac în ea, și Rafael s-a uitat și el la mine și nici nu i-a păsat pitic curist, ca și cum era obișnuit să fiu jiginită de orice moș bășinos, de orice bătrân constipat al Literaturii Mexicane. Și pe urmă porcul împuțit vine și spune că nu îi place magnetofonul, și cu câtă greutate am făcut rost de el, și pupincuriștii zic OK, nicio problemă, redactăm chiar acum niște întrebări, domnule Mare Poet al Pleistocenului, domnule, în loc să-i dea jos pantalonii și să-i bage magnetofonul în cur. Și moșul se împăunează și-și enumeră prietenii (toți pe jumătate morți sau morți de tot) și mi se adresează spunându-mi domnișoară, de parcă așa ar fi putut curăța vărsătura, vomitătura care mi se scurgea pe bluză și pe blugi, și, în sfârșit, n-am mai avut putere nici să-i răspund când a început să-mi vorbească pe englezește, doar da sau nu sau nu știu, mai ales nu știu, și când am plecat de la el din casă, un palat, așa zice, și de unde ai scos paralele, curvar împuțit care fute șobolani morți, de unde ai scos banii ca să-ți cumperi casa asta? i-am spus lui Rafael că trebuie să stăm de vorbă, dar Rafael a zis că vrea să continue conversația cu Arturo Belano, și eu i-am spus ticălos împuțit *trebuie* să stau de vorbă cu tine, și el a zis mai târziu, Barbarita, mai târziu, de parcă așa fi fost o fetiță pe care o viola în fiecare noapte în locurile cele mai indecente și nu o femeie cu zece centimetri mai înaltă și cel puțin cînșpe kile mai mult ca el (trebuie să țin un regim de slăbire dar cu mâncarea asta mexicană de căcat cine poate), și atunci i-am spus *trebuie* să stau de vorbă cu tine *acum* și peștele împuțit se face că nu pricepe, se uită la mine și îmi spune, ce-i cu tine, păpușă? ai vreo problemă? și din fericire Belano și Requena mergeau mai în față și nu l-au auzit dar mai ales nu m-au văzut, fiindcă presupun că mutra mea chinuită s-a descompus, cel puțin eu am simțit că se schimbă, că ochii mi se injectează cu o doză letală de ură, și atunci i-am spus

du-te-n pizda mă-tii, bulangiule, ca să nu-i spun ceva mai urât, și m-am întors și am plecat. După-masa aceea am petrecut-o plângând. Eu venisem în Mexic chipurile ca să fac un curs postuniversitar despre opera lui Juan Rulfo, dar la un recital de poezie la Casa del Lago l-am cunoscut pe Rafael și ne-am îndrăgostit pe loc. Sau asta s-a întâmplat cu mine, de Rafael nu sunt foarte sigură. Chiar în seara aceea l-am dus la hotelul Los Claveles, unde mai locuiesc încă, și ne-am futut pân-am rămas lați. De acord, Rafael e cam leneș, dar eu nu și m-am descurcat ca să-l țin în formă până când primele lumini ale zilei s-au așternut (ca leșinate sau fulminante, ce răsărituri stranii are orașul ăsta împuțit) în Niño Perdido. A doua zi nu m-am mai dus la universitate și am stat la taclale în dreapta și-n stânga cu toți real visceraliștii, care pe atunci erau încă niște puștani mai mult sau mai puțin sănătoși, mai mult sau mai puțin bolnavi, și care încă nu se numeau real visceraliști. Mi-au plăcut. Păreau *beats*. Mi-au plăcut Ulises Lima, Belano, María Font, mi-a plăcut ceva mai puțin poponarul înfumurat de Ernesto San Epifanio. Ce mai, mi-au plăcut. Eu voiam să mă distrez și cu ei aveam distracția asigurată. Am cunoscut multă lume, oameni care puțin câte puțin s-au îndepărtat de grup. Am cunoscut o nord-americană, din Kansas (eu sunt din California), pictorița Catalina O'Hara, cu care n-am prea strâns legăturile. O curvă îngâmfată care credea că ea a inventat roata. O curvă care se dădea de revoluționară numai pentru că fusese în Chile când a avut loc lovitura. De acord, am cunoscut-o la puțin timp după ce se despărțise de soțul ei și toți poetii erau înnebuniți după ea. Până și Belano și Ulises Lima care erau în mod clar asexuați sau care o făceau discret între ei, știi cum merge, o dată tu, o dată eu, mai oprim și iar din greu, păreau nebuni după îngrijitoarea aia de vad împuțită. Și Rafael. Dar eu i-am zis lui Rafael: dacă aflu că te culci cu curva aia îți tai boașele. Și Rafael râdea și zicea cum să-mi tai boașele, iubito, că eu te iubesc numai pe

tine, dar până și ochii lui (care erau tot ce avea mai frumos Rafael, niște ochi arăbești, de cort și oază) păreau să spună contrariul. Stau cu tine fiindcă îmi dai bani de buzunar. Stau cu tine fiindcă tu ești cu lovelele. Stau cu tine fiindcă acum n-am alta mai bună cu care să stau și pe care s-o fut. Și eu îi spuneam: Rafael, porcule, dobitoc împuțit, ticălos de căcat, când prietenii tăi or să dispară eu o să fiu în continuare lângă tine, eu *știi* asta, când o să rămâi singur și cu curu-n baltă, eu o să fiu lângă tine și o să *te ajut*. Nu bătrânii curiști putrezi cu memoriile lor și citatele lor literare. Și cu-atât mai puțin acești guru de duzină ai tăi (Arturo și Ulises? zicea el, nu sunt guru, americană toantă ce ești, sunt prietenii mei), care așa cum văd eu lucrurile într-o bună zi vor dispărea. Și de ce vor dispărea? întreba el. Nu știu, îi răspundeam, pur și simplu de rușine, de jenă, de stinghereală, de pudoare, de nehotărâre, de timiditate, de pudicitate și nu mai continui pentru că spaniola mea e foarte săracă. Atunci el râdea și îmi spunea ești o vrăjitoare, Bárbara, haide, termină-ți teza despre Rulfo, eu ies acum dar mă-ntorc imediat, și eu în loc să-l ascult mă trânteam pe pat și mă puneam pe plâns. Or să te abandoneze toți, Rafael, îi strigam de la fereastra camerei mele de la hotelul Los Claveles în timp ce Rafael dispărea în mulțime, în afară de mine, porcule, în afară de mine.

Amadeo Salvatierra, strada Republica de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Și ce v-au spus Manuel, Germán și Arqueles? i-am întrebat. Ce ne-au spus despre ce? a zis unul dintre ei. Păi, despre Cesárea, am spus eu. Foarte puține lucruri. Maples Arce de-abia își aduce aminte de ea, ca și Arqueles Vela. List a spus că o știa doar după nume, când Cesárea Tinajero era în Ciudad de México el locuia la Puebla. Din spusele lui Maples era o fată foarte tânără, foarte tăcută. Și nu v-a mai povestit nimic altceva? Nu, nimic. Și Arqueles? La fel, nimic.

Și cum ați ajuns să dați de mine? Prin List, au zis, el ne-a spus că dumneavoastră, că tu, Amadeo, trebuie să știi ceva mai multe despre ea. Și ce v-a spus Germán de mine? Că tu ai cunoscut-o, că înainte de a trece la stridentism ai făcut parte din grupul Cesáreei, realismul visceral. Ne-a vorbit și de o revistă, o revistă publicată de Cesárea pe vremea aceea, *Caborca* ne-a spus că se numea. Ah, Germán ăsta, am zis eu și mi-am mai pus un pahar de Los Suicidas, în ritmul ăsta sticla n-o să ne țină până seara. Dar beți cu încredere și fără jenă, băieți, că dacă nu ne ajunge sticla asta coborâm și mai cumpărăm una. Evident, n-o să fie ca cea pe care o bem acum, dar e mai rău să n-ai niciuna. Ce păcat că nu se mai fabrică mezcal Los Suicidas, ce păcat că trece timpul, nu? ce păcat că murim și că îmbătrânim și că lucrurile bune se îndepărtează de noi în galop.

Joaquín Font, strada Colima, cartierul Condesa, Ciudad de México DF, octombrie 1976. Acum când zilele se scurg cu indiferență, cu indiferența zilelor ce se scurg, pot spune, fără niciun fel de ranchiună, că Belano era romantic, deseori snob, un bun prieten cu prietenii lui, bănuiesc, sper, cu toate că nimeni nu știa realmente ce gândește, probabil nici el. Ulises Lima, din contră, era mult mai radical și mai cordial. Uneori părea frățiorul mai mic al lui Vaché, alteori un extraterestru. Mirosea ciudat. Știu asta, pot să spun asta, pot s-o afirm, pentru că în două ocazii de neuitat a făcut baie acasă la mine. Fac o precizare: nu mirosea urât, mirosea ciudat, de parcă tocmai ar fi ieșit totodată dintr-o mlaștină și dintr-un deșert. Umezeală și uscăciune la maxim, bulionul inițial și câmpia dezolată și moartă. În același timp, domnilor! Un miros cu adevărat neliniștitor! Cu toate că pe mine, din motive pe care nu e cazul să le amintesc, mă irita. Mirosul lui, vreau să zic. Din punct de vedere al caracterului, Belano era extrovertit și Ulises introvertit. Adică, eu semăn mai mult cu ultimul. Belano știa să înoate printre rechini

mult mai bine decât Lima, fără nicio îndoială, mult mai bine decât mine. Făcea impresie mai bună, știa să manevreze lucrurile, era mai disciplinat, se prefăcea cu mai multă naturalețe. Bunul Ulises era o bombă cu efect întârziat și chiar ceva mai periculos vorbind din punct de vedere social: toată lumea știa sau intuia că este o bombă cu efect întârziat și nimeni, cum e firesc și scuzabil, nu dorea să-l aibă foarte aproape. Ah, Ulises Lima... Tot timpul scria, asta îmi amintesc cel mai bine de el, pe marginea cărților pe care le fura și pe foi separate pe care de obicei le pierdea. Și nu scria niciodată poezii, scria versuri pe care, pe urmă, dacă avea noroc, le asambla în lungi poeme ciudate... Belano, din contră, scria în caiete... Tot îmi mai datorează bani amândoi...

Jacinto Requena, cafeneaua Quito, strada Bucarelli, Ciudad de México DF, noiembrie 1976. Uneori dispăreau, dar nu pentru mai mult de două sau trei zile. Când îi întrebam unde se duc, răspundeau că merg să caute provizii. Asta era tot, despre *asta* niciodată nu vorbeau mai mult decât trebuie. Firește că, unii, cei mai apropiați, știam dacă nu unde se duc, măcar ce făceau în timpul acelor zile. Pe unii nu-i interesa. Altora le părea rău, ziceau că e o purtare lumpen. Lumpenită: boala infantilă a intelectualilor. Și altora le părea bine, în general fiindcă Lima și Belano erau generoși cu banii câștigați pe căi ilegale. Printre aceștia din urmă eram și eu. Nu-mi mergeau bine treburile. Xóchitl, prietena mea, era gravidă în luna a treia. Eu nu aveam slujbă. Locuiam într-un hotel aproape de Monumento a la Revolución, pe strada Montes, plătit de tatăl ei. O cameră cu baie și o bucătărie minusculă dar care ne permitea măcar să ne facem mâncarea acolo, ceea ce era mult mai ieftin decât să ieși în fiecare zi să mănânci în oraș. Camera, mai curând un mic apartament, era al tatălui lui Xóchitl cu mult înainte de a rămâne ea însărcinată și ni l-a lăsat nouă. Eu cred că îl folosea pentru aventuri

amoroase sau așa ceva. Ni l-a lăsat, dar înainte ne-a cerut să-i promitem că ne căsătorim. Eu am spus da imediat, cred că am și jurat. Xóchitl a preferat să nu spună nimic și l-a privit pe tatăl ei în ochi. Un bătrân interesant, tipul ăsta. Foarte în vârstă, putea să treacă perfect de bine drept bunicul ei, dar în plus avea o înfățișare care te făcea să te înflori. Cel puțin, prima dată când îl vedeai. Pe mine m-au trecut fiorii, ce mai. Era înalt și robust, foarte înalt, lucru curios fiindcă Xóchitl e mică de statură și cu oase fine. Dar tatăl ei era înalt și avea pielea foarte zbârcită și foarte măslinie (din punctul ăsta de vedere, e la fel ca Xóchitl) și de câte ori l-am văzut era îmbrăcat cu costum și cravată, uneori cu un costum bleumarin și alteori cu unul maro. Două costume de bună calitate, dar nu noi. Câteodată, mai ales serile, peste costum își punea un pardesiu. Când Xóchitl mi l-a prezentat, când ne-am dus să-i cerem ajutor, bătrânul m-a privit și apoi mi-a spus, vino, vreau să vorbesc cu tine între patru ochi.

Am cacarisit-o, mi-am zis, dar ce era să fac, l-am urmat și m-am pregătit să suport orice. Dar singurul lucru pe care mi l-a spus bătrânul a fost să deschid gura. Ce? am zis eu. Deschide gura, a spus el. Așa că am deschis gura și bătrânul s-a uitat la mine și m-a întrebat cum mi-am pierdut cei trei dinți care îmi lipsesc. Într-o bătaie la liceu, i-am spus. Și fiica mea te-a cunoscut așa? a întrebat el. Da, am răspuns, eram așa când m-a cunoscut. Fir-ar să fie, înseamnă că te iubește mult. (Bătrânul nu mai locuia cu familia prietenei mele de când ea avea șase ani, dar o dată pe lună ea și surorile ei se duceau să-l vadă.) Pe urmă a zis: dacă o lași te omor. Mi-a spus-o uitându-se în ochii mei, cu ochișorii lui de șobolan - până și pupilele păreau ridate pe fața aceea - ficși în ochii mei, dar fără să ridice tonul, ca un gangster împuțit dintr-un film de Orol, ceea ce în fond probabil că și era. Eu, bineînțeles, m-am jurat că n-am s-o las niciodată, și cu atât mai puțin acum când urma să fie

mama fiului meu, și cu asta am pus capăt dialogului nostru privat. Ne-am reunit cu Xóchitl, bătrânul ne-a dat cheile cuibușorului lui de dragoste, ne-a spus să nu ne îngrijim de chirie, că este treaba lui, și ne-a dat un teanc de bancnote ca să ne descurcăm momentan.

Am răsuflat când a plecat, am răsuflat ușurați știind că avem un acoperiș sub care să trăim. Dar în curând am descoperit că banii bătrânului de-abia ne ajung să supraviețuim. Vreau să spun că Xóchitl și cu mine aveam niște cheltuieli extra, niște nevoi extra pe care banii paterni nu le acopereau. De pildă, nu cheltuiam cu hainele, ne-am obișnuit să purtăm mereu aceleași haine, dar cheltuiam pe cinematografe, teatre, pe autobuz și metrou (deși adevărul este că locuind în centru ne deplasam aproape peste tot pe jos) pe care le luam în general ca să ne ducem la atelierile de poezie de la Casa del Lago sau la universitate. Pentru că de studiat, cum se spune a studia cu adevărat, nu studiam, dar n-a fost atelier pe unde să nu apărem cel puțin o dată, a fost ca o febră a atelierelor care ne apucase, ne făceam două turte și apăream acolo foarte mulțumiți, ascultam lectura poeziilor, ascultam criticile, uneori făceam și noi critici, mai mult Xóchitl decât eu, și pe urmă, când se înnopta, plecam și ne îndreptam spre stația de autobuz sau de metrou sau o porneam pe jos spre casă, și atunci ne mâncam turtele, savurând noaptea din DF, nopți care mie mi s-au părut întotdeauna splendide, în general aici nopțile sunt răcoroase, strălucitoare, dar nu reci, nopți făcute ca să te plimbi sau ca să faci amor, nopți ca să stai la taclale fără grabă, ceea ce făceam eu și Xóchitl, vorbeam despre fiul pe care o să-l avem, de poezii pe care îi auziserăm recitând, de cărțile pe care le citeam.

Exact la un atelier de poezie i-am cunoscut pe Ulises Lima și pe Rafael Barrios și pe Piel Divina. Era prima oară că asistam și era prima oară că Ulises Lima apărea pe acolo, și când s-a sfârșit ședința ne-am împrietenit și am plecat pe jos împreună și în timp ce Piel

Divina încerca s-o seducă pe Xóchitl eu îl ascultam pe Ulises Lima și el mă asculta pe mine și Rafael aproba ce spunea Ulises și ce spuneam eu și parcă aș fi găsit într-adevăr un suflet geamăn, un poet adevărat, un poet din cap până-n picioare, care putea explica cu claritate ceea ce eu doar intuiam și doream și visam, și aceea a fost una dintre cele mai frumoase nopți din viața mea și când am ajuns acasă nu puteam adormi, Xóchitl și eu am stat de vorbă până la patru dimineața. Mai târziu i-am cunoscut pe Arturo Belano, pe Felipe Müller, pe María Font, pe Ernesto San Epifanio și pe ceilalți, dar niciunul nu mi-a făcut o impresie așa de bună ca Ulises. Firește că nu numai Piel Divina a încercat să se culce cu prietena mea, s-au străduit cât au putut Pancho și Moctezuma Rodríguez și chiar Rafael Barrios. Eu îi spuneam din când în când lui Xóchitl: de ce nu le spui că ești însărcinată, poate le trece cheful și te lasă în pace, dar ea râdea și spunea că nu o deranjează că îi fac curte. Treaba ta, ziceam eu. Nu sunt gelos. Dar într-o seară, îmi amintesc foarte bine, Arturo Belano a încercat să-i facă curte lui Xóchitl, și asta chiar m-a întristat cu adevărat. Eu știam că ea nu se culcă cu niciunul, dar mă deranja atitudinea lor. Era în fond ca și cum m-ar fi disprețuit pentru aspectul meu fizic. Era ca și cum ar fi gândit: fetei ășteaia nu-i poate plăcea un biet nenorocit fără dinți. De parcă dinții au vreo legătură cu iubirea. Dar treaba cu Arturo Belano a fost diferită. Pe Xóchitl o amuza să fie curtată, dar de data aceea a fost altceva, a fost mult mai mult decât un amuzament pentru ea. Încă nu îl cunoșteam pe Arturo Belano, atunci l-am văzut prima oară, înainte auzisem vorbindu-se mult de el, dar dintr-un motiv sau altul încă nu ni-l prezentaseră. Și a apărut în seara aceea și tot grupul a luat un autobuz gol la acele ore târzii din noapte (un autobuz în care nu erau decât real visceraliști) ca să mergem la o petrecere sau la o piesă de teatru sau la un recital, nu mai țin minte, și Belano s-a așezat în autobuz lângă Xóchitl și tot timpul cât a durat drumul au

stat de vorbă, și eu mi-am dat seama, eu care stăteam cu câteva scaune mai în spate, tremurând, lângă Ulises Lima și puștanul Bustamante, mi-am dat seama că fața lui Xóchitl era alta, acum se simțea cu adevărat bine, ce mai, era *încântată* că Belano stătea lângă ea, dedicându-i timpul lui sută la sută ei, în vreme ce ceilalți, dar mai ales cei care încercaseră să se culce cu ea, priveau scena cu coada ochiului, la fel ca mine, continuând să converseze, continuând să privească străzile pe jumătate pustii și ușa autobuzului închisă bine, de parcă ar fi fost ușa unui cuptor de crematoriu, continuând să facă, zic, ceea ce făceau, dar cu toate simțurile concentrate la ceea ce se petrecea pe scaunele ocupate de Xóchitl a mea și de Arturo Belano. Și la un moment dat atmosfera a devenit atât de fragilă, ca prinsă în ace, că eu mi-am zis derbedeii ăștia probabil că știu ceva ce eu nu știu, aici se întâmplă ceva, nu e normal ca împuștitul ăsta de autobuz să circule ca o umbră pe străzile din DF, nu e normal să nu urce nimeni, nu e normal să încep să am halucinații fără niciun motiv. Dar m-am stăpânit, cum fac mereu, și până la urmă nu s-a petrecut nimic. Pe urmă Rafael Barrios, ce neobrăzat, mi-a spus că Belano nu știa că Xóchitl era prietena mea. Eu i-am răspuns că nu-i nimic și că dacă s-ar fi întâmplat ceva ar fi fost treaba ei, Xóchitl trăiește cu mine, nu e sclava mea, i-am zis. Dar acum vine partea curioasă a poveștii: din seara aceea, seara când Belano a fost atât de curtenitor cu prietena mea (mai lipsea doar să o sărute pe gură) în acea călătorie nocturnă și solitară, nimeni n-a mai încercat să se combine cu ea. Absolut nimeni. Ca și cum măgarii s-ar fi recunoscut în figura împuștitului lor de șef și nu le plăcuse ce văzuseră. Și mai trebuie să adaug ceva: flirtul lui Belano a durat cât a durat interminabilul traseu al autobuzului, adică a fost ceva inocent, poate că atunci nici nu știa că știrbul care stătea cu câteva scaune mai în spate era perechea fetei căreia îi făcea curte, dar Xóchitl știa și atitudinea ei, în fața, să zicem, complimentelor chilianului, a fost

diferită de cea cu care suporta, de pildă, complimentele lui Piel Divina sau Pancho Rodríguez, adică vedeai că Xóchitl se distra cu ăștia, se amuza, râdea, dar cu Belano profilul ei, poziția feței ei pe care am avut prilejul s-o observ în seara aceea, exprima niște emoții foarte diferite. Și în noaptea aceea, acasă, mi s-a părut că Xóchitl avea o figură mai gânditoare și mai absentă decât de obicei. Dar nu i-am spus nimic. Am crezut că înțeleg motivul. Așa că am început să vorbesc de alte lucruri, de fiul nostru, de poemele pe care o să le scriem ea și eu, într-un cuvânt, de viitor. Și n-am vorbit de Arturo Belano nici de problemele adevărate care ne așteaptă, ca de exemplu faptul că eu nu găseam de lucru, ca să avem bani să închiriem o casă, să ne putem întreține pe noi înșine și pe fiul nostru. Nu, eu am vorbit, ca în fiecare noapte, de poezie, de creație, și de realismul visceral, o mișcare literară care se potrivea ca turnată cu spiritul meu, cu atitudinea mea față de realitate.

Începând din acea noapte funestă într-un anumit sens ne-am văzut cu ei aproape zilnic. Unde se duceau ei, mergeam și noi. În curând, cred că după o săptămână, m-au invitat să particip la un recital de poezie al grupului. Nu era întâlnire la care să lipsim. Și legătura între Belano și Xóchitl a rămas în faza unei comportări politicoase, nu lipsită de o anumită doză de mister (mister care în mod paradoxal nu împiedica progresiva creștere a burții prietenei mele), dar care n-a mers mai departe. De fapt, Arturo n-a mai văzut-o niciodată pe Xóchitl. Ce s-a întâmplat în seara aceea, în autobuzul care ne transporta numai pe noi pe străzile pustii, pe străzile asurzitoare din DF? Nu știu. Probabil o tânără a cărei sarcină încă nu se observa s-a îndrăgostit pentru câteva ore de un somnambul. Și asta a fost tot.

Restul poveștii e mai degrabă obișnuit. Ulises și Belano dispăreau uneori din DF. Unora li se părea un lucru rău. Altora nu le păsa. Mie mi se părea un lucru bun. Odată Ulises m-a împrumutat cu bani,

banii, uneori, le prisoseau și mie îmi lipseau. Nu știu de unde îi scoteau și nici nu-mi păsa. Belano nu m-a împrumutat niciodată cu bani. Când au plecat la Sonora am presimțit că grupul e pe cale de dispariție. Ca și cum gluma s-ar fi răsuflat. Nu mi s-a părut o idee proastă. Fiul meu era pe punctul de a se naște și eu găsisem, în sfârșit, o slujbă. Într-o seară m-a sunat acasă Rafael și mi-a spus că se întorseseră, dar că pleacă din nou. Foarte bine, am zis, sunt banii lor, să facă ce vor cu ei. De data asta pleacă în Europa, mi-a spus Rafael. Perfect, am zis, asta ar trebui să facem toți. Și mișcarea? a spus Rafael. Ce mișcare? am întrebat eu privind-o pe Xóchitl cum doarme. În cameră era întuneric și prin fereastră se vedea pâlپând firma hotelului ca într-un film de căcat cu gangsteri, penumbra unde bunicul fiului meu își făcea mendrele. Realismul visceral, ce altceva, a spus Rafael. Ce-i cu realismul visceral? am zis eu. Asta spun și eu, a zis Rafael, ce-o să fie cu realismul visceral. Ce-o să se întâmple cu revista pe care urma s-o scoatem, ce-o să se întâmple cu toate proiectele noastre? a spus Rafael pe un ton așa de plângăreț că dacă Xóchitl n-ar fi dormit aș fi râs în hohote. Revista o s-o publicăm noi, i-am spus, proiectele vor continua cu ei sau fără ei, i-am zis. Rafael n-a spus nimic un moment. Nu trebuie să ne abatem din drum, a șoptit. Pe urmă iar a tăcut. Se gândește, am presupus. Am tăcut și eu. Dar eu nu mă gândeam, eu știam perfect în ce situație sunt și ce vreau să fac. Și așa cum eu știam ce vreau să fac, ce voiam să fac începând din acel moment, știam și că Rafael va sfârși prin a-și găsi propriul drum. Nu trebuie să ne pierdem cu firea, i-am zis când am obosit să stau acolo, în semiîntuneric, cu telefonul lipit de ureche. Nu mi-am pierdut firea, a spus Rafael, cred că ar trebui să plecăm și noi. Eu nu mă mișc din Mexic, am zis.

María Font, strada Colima, cartierul Condesa, Ciudad de México DF, decembrie 1976. Pe tata a trebuit să-l internăm la

balamuc (mama mă corectează și zice clinică de boli nervoase, dar sunt cuvinte care n-au nevoie de farduri, un balamuc este un balamuc), cu puțin înainte de a se întoarce de la Sonora Ulises și Arturo. Nu știu dacă v-am spus asta, dar au plecat cu mașina lui taică-meu. După spusele mamei, această faptă, pe care ea o califică drept sustragere și chiar furt, a fost detonatorul faptului că sănătatea lui taică-meu s-a dus dracului. Eu nu sunt de acord. Legătura dintre tata și bunurile lui, casa, mașina, cărțile de artă, contul curent a fost întotdeauna, cel puțin, distantă, cel puțin, ambiguă. Părea că tata se dezbracă mereu, că mereu își aruncă lucrurile, cu voie sau fără voie, dar cu un asemenea ghinion (și cu atâta încetineală) că niciodată nu putea ajunge la dorita goliciune. Și asta, cum e lesne de înțeles, sfârșea prin a-l scoate din minți. Dar să revenim la chestiunea mașinii. Când s-au întors Ulises și Arturo, când i-am revăzut, la cafeneaua Quito și aproape din întâmplare, cu toate că eu mă aflam în acel loc fiindcă îi căutam, când i-am revăzut, zic, aproape că nu i-am recunoscut. Erau cu un tip înalt pe care nu-l cunoșteam, un tip îmbrăcat complet în alb și cu o pălărie de pai pe cap, un cap asemănător cu un par, și la început am crezut că mă văzuseră dar că se prefac că sunt distrați. Stăteau la o masă în colțul ferestrei dinspre Bucureli, lângă oglinda și anunțul cu „Ied la cuptor”, dar nu mâncau nimic, aveau două pahare mari de cafea cu lapte în fața lor și din când în când beau câte o înghițitură anemică, de parcă ar fi fost bolnavi sau morți de somn, deși tipul în alb mânca, dar nu ied la cuptor (am repetat vorbele „ied la cuptor” și m-a apucat greața), ci enchiladas, faimoasele și ieftinele enchiladas de la cafeneaua Quito, și avea lângă el o sticlă de bere. Și eu mi-am zis: fac pe nebunii, nu se poate să nu mă fi văzut, ei s-au schimbat mult, dar eu nu m-am schimbat deloc. Nu vor să mă salute. Atunci m-am gândit la Ford-ul Impala al tatălui meu și m-am gândit la ce spune maică-mea, că i-au furat mașina cu cea mai mare nerușinare din lume, ceva

nemaipomenit, și că cel mai bine ar fi să denunțe furtul la poliție, și m-am gândit la tata, că atunci când cineva îi pomenea de mașină spunea lucruri incoerente, pentru Dumnezeu, Quim, îi zicea maică-mea, nu mai spune prostii că simt sătulă să mă duc de colo până colo cu autobuzul sau cu taxiul, că până la urmă or să mă coste drumurile un purcoi de bani. Și când mama spunea asta săracul tata râdea și îi zicea ai grijă, să nu rămâi pe drumuri. Și mama nu pricepea poanta dar eu o pricepeam: tata nu se referea la faptul că trebuia să plătească o groază de bani pentru drumurile ei, ci că taxiurile și rarele autobuze pe care le lua mama ar putea-o lăsa în mijlocul drumului, ca pe o cerșetoare. Povestită așa cum am povestit-o eu probabil că anecdota n-are niciun haz, dar spusă de taică-meu, dintr-o răsufare, cu o siguranță, cel puțin verbală, neobișnuită, avea haz și era amuzantă. În orice caz, mama voia să facă o reclamație ca să recupereze Impala și eu voiam să nu facă nicio reclamație, că mașina o să se întoarcă singură (și asta e nostim, nu?), trebuia doar să așteptăm și să le dăm timp lui Arturo și Ulises să se întoarcă, ca să ne-o înapoieze. Și acum erau aici, stând de vorbă cu tipul în alb, înapoi în DF, și nu mă vedeau sau nu voiau să mă vadă, așa că am avut destul timp să-i observ și să mă gândesc la ce o să le spun, că tata e la balamuc și că să ne dea mașina înapoi, deși pe măsură ce trecea timpul, nu știu cât am stat acolo, mesele din jur se goleau și iarăși se ocupau, tipul în alb nu și-a scos nicio clipă pălăria și farfuria lui de enchiladas părea nemuritoare, totul mi s-a încălțit în cap, de parcă vorbele pe care trebuia să le spun erau plante agățătoare și brusc ar fi început să se usuce, să-și piardă culoarea și forța, să moară. Și nu m-a ajutat deloc că m-am gândit la tata închis la balamuc cu o depresiune sinucigașă sau la mama repetând amenințările sau refrenul cu poliția de parcă era o animatoare a echipei UNAM-ului (cum a și fost într-adevăr în anii studenției, biata mama), fiindcă deodată am început și eu să mă simt ofilită, să

mă descompun, să gândesc (mai curând să repet, ca un tam-tam) că nimic nu are sens, că pot să stau la masă în cafeneaua Quito până la sfârșitul lumii (când eram la liceu aveam un profesor care zicea că știe foarte bine ce va face dacă izbucnește al Treilea Război Mondial: se întoarce în satul lui fiindcă acolo nu se întâmplă niciodată nimic, probabil era un banc, nu știu, dar într-un anumit fel avea dreptate, când toată lumea civilizată va dispărea Mexicul va continua să existe, când planeta se va spulbera sau se va dezintegra, Mexicul va continua să fie Mexic) sau până când Ulises, Arturo și necunoscutul îmbrăcat în alb se vor ridica și vor pleca. Dar nu s-a întâmplat nimic din toate astea. Arturo m-a văzut și s-a ridicat, a venit la masa mea și m-a pupat pe obraz. Pe urmă m-a întrebat dacă vreau să vin la masa lor sau, mult mai bine, să-i aștept pe ei la masa mea. I-am spus că o să-i aștept. De acord, a zis el, și s-a întors la masa cu tipul în alb. Am încercat să nu mă uit la ei și un timp am reușit, dar în cele din urmă am ridicat ochii.

Ulises stătea cu capul aplecat, părul îi acoperea jumătate din față, și părea că e gata să adoarmă. Arturo se uita la necunoscut și din când în când se uita la mine și ambele priviri, cele aruncate tipului îmbrăcat în alb și cele ce căutau masa mea, erau absente sau distante, de parcă el ar fi plecat de mult de la cafeneaua Quito și acolo rămăsese numai fantoma lui, neîndurătoare. Mai târziu (după cât timp?) s-au ridicat și s-au așezat la masa mea. Tipul îmbrăcat în alb nu mai era. Cafeneaua se golise. Nu i-am întrebat de mașina lui tata. Arturo mi-a spus că pleacă. Tot la Sonora? i-am întrebat. Arturo a râs. Râsul lui a fost ca o flegmă. De parcă s-ar fi scuipat pe propriii lui pantaloni. Nu, a zis, mult mai departe. Ulises pleacă săptămâna asta la Paris. Ce bine, am spus, o să-l poată cunoaște pe Michel Bulteau. Și râul cel mai prestigios din lume, a zis Ulises. Ce bine, am spus eu. Nu e rău, a zis Ulises. Și tu? l-am întrebat pe Arturo. Eu plec puțin mai târziu, în Spania. Și când aveți de gând să vă

întoarceți? Au ridicat din umeri. Cine știe, María, au zis. Niciodată nu mi s-au părut așa de frumoși. Știu că e de prost gust să spun asta, dar niciodată nu mi s-au părut așa de frumoși, așa de seducători. Deși nu făceau nimic ca să seducă. Dimpotrivă, erau murdari, cine știe de cât timp nu făcuseră un duș, de cât timp nu dormiseră, aveau cearcăne și erau nebărbieriți (Ulises nu fiindcă e spân), dar eu tot i-aș fi sărutat pe amândoi, nu știu de ce n-am făcut-o, m-aș fi culcat cu amândoi, să mă fut până leșin, și apoi să-i privesc cum dorm și apoi să ne futem în continuare, m-am gândit, dacă găsim un hotel, intrăm toți trei într-o cameră întunecoasă, fără grabă, dacă îi dezbrac și mă dezbracă și ei pe mine, totul se va aranja, nebunia lui taică-meu, mașina pierdută, tristețea și energia pe care le simțeam și care uneori păreau că mă asfixiază. Dar nu le-am spus nimic.

Auxilio Lacouture, Facultatea de Litere și Filosofie, UNAM, Ciudad de México DF, decembrie 1976. Eu sunt mama poeziei mexicane. Îi cunosc pe toți poeții și toți poeții mă cunosc. L-am cunoscut pe Arturo Belano când avea șaisprezece ani și era un băiat timid și nu știa să bea. Eu sunt uruguayană, din Montevideo, dar într-o bună zi am ajuns în Mexic fără să știu prea bine de ce, nici cu ce scop, nici cum, nici când. Am sosit în Ciudad de México DF în anul 1967 sau poate în anul 1965 sau 1962. Nu mai țin minte datele și pe unde am umblat, singurul lucru pe care îl știu este că am ajuns în Mexic și n-am mai plecat. Am ajuns în Mexic când mai trăia încă León Felipe, ce colos, ce forță a naturii, și León Felipe a murit în 1968. Am ajuns în Mexic când mai trăia încă Pedro Garfias, ce mare om, ce melancolic era, și don Pedro a murit în 1967. Să zicem atunci că am sosit în Mexic în 1965. Sigur, cred că am ajuns în 1965 (dar s-ar putea să greșesc) și mă duceam acasă la acei spanioli universalii, în fiecare zi, ceas de ceas, cu pasiunea unei poetese și a unei infirmiere englezoaice și a unei surori mai mici care nu știe ce să mai facă pentru frații ei mai mari. Și ei îmi spuneau cu acel accent spaniolesc așa de special, încercuind parcă z-urile și c-urile și lăsând s-urile mai orfane²³ și mai libidinoase ca niciodată: Auxilio, nu mai răscoli apartamentul, Auxilio, lasă hârtiile alea în pace, femeie, că praful s-a avut întotdeauna bine cu literatura, femeie. Și eu le spuneam: Don Pedro, León (ca să vezi ce ciudat, pe cel mai în vârstă îl tutuiam; cel mai tânăr, însă, parcă mă intimida și nu puteam să nu-l tratez cu dumneavoastră!), lăsați-mă să mă ocup eu de asta, dumneavoastră vedeți-vă de treburi, continuați să scrieți liniștiți și faceți-vă că mă

23 În multe modalități ale spaniolei din Peninsula Iberică, z și e urmate de e, se pronunță ca un s interdental.

credeți femeia invizibilă. Și ei râdeau. Sau, mai exact, León Felipe râdea, deși, ca să fiu sinceră, nu știam bine dacă râdea sau își dregea vocea sau înjura, că don Pedro nu râdea, Pedrito Garfias, ce om melancolic, el nu râdea, el mă privea cu ochii lui ca de lac în amurg, lacurile acelea ce se află în mijlocul munților și pe care nu le vizitează nimeni, acele lacuri cumplit de triste și liniștite, atât de liniștite că par de pe altă lume, și spunea nu te deranja, Auxilio, sau mulțumesc, Auxilio, și nu mai adăuga nimic. Ce om pâinea lui Dumnezeu. Așa că eu mă duceam la ei, cum spun, fără să-i trădez, tot timpul, fără să-i plictisesc și le arătam poeziile mele și încercam să mă fac utilă, dar făceam și alte lucruri. Lucram. Încercam să lucrez. Pentru că viața în DF este ușoară, cum știe toată lumea sau crede sau își închipuie, dar e ușoară numai dacă ai niște bani sau o bursă sau un serviciu și eu nu aveam nimic, lunga călătorie pentru a ajunge până la regiunea cea mai transparentă²⁴ mă ușurase de multe lucruri, printre care energia necesară ca să lucrez ceva indiferent ce. Așa că treceam pe la universitate, mai exact pe la Facultatea de Litere și Filosofie, și făceam muncă voluntară, am putea spune, într-o zi scriam la mașină cursurile profesorului García Liscano, în altă zi traduceam texte din franceză pentru Catedra de Franceză, în altă zi mă lipeam ca o ventuză de un grup care făcea teatru și îmi petreceam opt ore fără exagerare uitându-mă la repetiții, ducându-mă să le aduc turte, mânuind de probă reflectoarele. Uneori găseam câte o slujbă plătită, un profesor mă plătea din buzunarul lui ca să fac, să zicem, pe asistenta lui, sau șefii de catedră reușeau ca respectivele catedre sau facultatea să mă contracteze pentru cincisprezece zile sau o lună în niște posturi oarecare, de cele mai multe ori inexistente, sau secretarele, ce fete simpatice, aranjau ca

24 Aluzie la romanul omonim al scriitorului Carlos Fuentes, o panoramă a Mexicului, în genul unei moderne *Comedii umane*.

șefii lor să-mi paseze lucrări care îmi permiteau să câștig câțiva pesos. Asta în timpul zilei. Serile duceam o viață boemă, cu prietenele și prietenii mei, ceea ce mă satisfăcea în mod deosebit și era și convenabil chiar fiindcă pe atunci duceam lipsă de bani și uneori nu aveam nici cu ce să plătesc pensiunea. Dar în general aveam. Nu vreau să exagerez. Aveam bani ca să trăiesc. Eram fericită. Ziua trăiam la facultate, ca o furnicuță sau mai bine zis ca un greier, de colo până colo, dintr-o încăpere în alta, la curent cu toate bârfele, cu toate infidelitățile amoroase și cu divorțurile, cu toate planurile și proiectele, iar seara îmi ieșeam din matcă, mă transformam într-un liliac, plecam de la facultate și hoinăream prin DF ca un spiriduș (mi-ar plăcea să spun ca o zână, dar aș minți), și beam și discutam și luam parte la șezătorile literare (le cunoșteam pe toate) și le dădeam sfaturi poeților tineri care mă consultau încă de atunci, dar nu atât de mult ca mai târziu, și trăiam, într-un cuvânt, în ritm cu timpul meu, cu timpul pe care eu îl alesesem și cu timpul ce mă înconjură, tremurător, schimbător, pletoric și fericit. Și așa am ajuns la anul 1968. Sau anul 1968 a ajuns la mine. Eu acum aș putea spune că l-am presimțit, că am simțit mirosul lui în baruri, în februarie sau în martie 68, dar înainte ca anul 68 să devină realmente anul 68. Ah, îmi vine să râd când îmi aduc aminte. Îmi vine să plâng! Plâng? Am văzut tot și în același timp n-am văzut nimic, înțelegeți? Eu eram la facultate când armata a violat autonomia universitară și a intrat în campus ca să aresteze sau să omoare pe toată lumea. La universitate n-au fost mulți morți. Au fost la Tlatelolco²⁵. Numele acesta trebuie să ne rămână întipărit în memorie pentru totdeauna! Dar eu eram la facultate când au intrat armata și poliția și au ridicat pe toată lumea. Ceva incredibil. Eu

25 La Tlatelolco a fost reprimată cu cruzime de către autorități mișcarea studentească din octombrie 1968.

eram la baie, la toaletele de la un etaj al facultății, etajul al patrulea, cred, nu pot spune exact. Și stăteam pe veceu, cu fusta suflecată, cum zice poezia sau cântecul, citind acele poezii așa de delicate de Pedro Garfias, care murise de un an, don Pedro așa de melancolic, atât de îndurerat din cauza Spaniei și a lumii în general, cine să-și închipuie că eu stăteam și citeam la closet chiar în momentul când nerușinații de polițiști intrau în universitate. Eu cred, și dați-mi voie să fac această paranteză, că viața e plină de lucruri minunate și enigmatice. Și de fapt, mulțumită lui Pedro Garfias, poeziilor lui Pedro Garfias și viciului meu inveterat de a citi la closet, eu am fost ultima care a aflat că intraseră polițiștii, că intrase armata și că îi arestau pe toți pe care îi găseau. Să zicem că am auzit un zgomot. Un zgomot în suflet! Și să zicem că apoi zgomotul a crescut și a crescut și atunci am fost atentă la ce se întâmplă, am auzit că cineva trage apa într-un veceu de alături, am auzit o ușă trântită, pași pe culoar, și larma ce se înălța dinspre grădini, de pe acel gazon așa de bine îngrijit care înconjoară facultatea ca o mare verde o insulă mereu dispusă ia confidențe și dragoste. Și atunci balonul poeziei lui Pedro Garfias a făcut poc și am închis cartea și m-am ridicat, am tras apa, am deschis ușa, am spus ceva cu glas tare, am zis, mă, ce se-ntâmplă afară, dar nu mi-a răspuns nimeni, toate fetele de la toaletă dispăruseră, am zis, mă, nu e nimeni pe-aici? știind dinainte că n-o să-mi răspundă nimeni, nu știu dacă ați încercat această senzație. Și pe urmă m-am spălat pe mâini, m-am uitat în oglindă, am văzut o țipă înaltă, slabă, blondă, cu câteva, prea multe deja, riduri pe față, versiunea feminină a lui Don Quijote, cum mi-a spus odată Pedro Garfias, și apoi am ieșit pe culoar, și acolo mi-am dat seama imediat că se petrece ceva, culoarul era gol și strigătele care veneau de pe scări erau din cele ce te zăpăcesc și intră în istorie. Ce-am făcut atunci? Ce-ar fi făcut orice om, m-am uitat pe fereastră în jos și am văzut soldați și pe urmă m-am uitat pe altă fereastră și am

văzut tanchete și pe urmă pe alta, din capătul culoarului, și am văzut dubele în care-i băgau pe studenții și profesorii arestați, ca într-o scenă dintr-un film despre al Doilea Război Mondial combinată cu unul cu María Félix și Pedro Armendáriz despre Revoluția Mexicană, o pânză întunecoasă dar cu mici figuri fosforescente, cum se zice că văd unii nebuni sau unele persoane când sunt cuprinse de frică. Și-atunci mi-am zis: stai aici, Auxilio. Nu-i lăsa, fetițo, să te aresteze. Stai aici, Auxilio, nu intra de bunăvoie în filmul ăsta, fetițo, dacă vor să te salte să se deranjeze să te găsească. Și atunci m-am întors la toaletă și să vezi ce chestie curioasă, nu numai că m-am întors la baie dar am intrat și în veceu, exact aceeași cabină unde stătusem înainte, și m-am așezat din nou pe closet, vreau să spun, din nou cu fusta suflecată și chiloții în vine, deși nu simțeam nici o nevoie fiziologică (se zice că tocmai în cazuri ca ăsta se sloboade stomacul, dar în mod clar n-a fost cazul meu), și cu cartea lui Pedro Garfias deschisă, și cu toate că nu voiam să citesc m-am apucat să citesc, încet, cuvânt cu cuvânt și vers cu vers, și deodată am auzit zgomote pe culoar, zgomote de bocanci? zgomote de bocanci țintuiți? mă, mi-am zis, prea multe coincidențe, nu ți se pare? și atunci am auzit o voce care spunea ceva de genul totul e în ordine, poate că o fi spus altceva, și cineva, poate același măgar care vorbise, a deschis ușa de la toaletă și a intrat și eu mi-am ridicat picioarele ca o balerină de Renoir, cu chiloții înlănțuindu-mi gleznela subțiri, băgate în niște pantofi pe care îi aveam atunci, niște mocasini galbeni foarte comozi, și în timp ce așteptam ca soldatul să inspecteze fiecare closet în parte și mă pregăteam, dacă e cazul, să nu deschid, să apăr ultima redută a autonomiei UNAM-ului, eu, o biată poetesă uruguayana, dar care iubea Mexicul cum nu se poate mai mult, în timp ce așteptam, zic, s-a făcut o liniște deosebită, ca și cum timpul s-ar fi fracturat și ar fi alergat în mai multe direcții în același timp, un timp pur, nici verbal nici compus din gesturi sau

acțiuni, și atunci m-am văzut pe mine însămi și l-am văzut pe soldatul care se privea fascinat în oglindă, amândoi încremeniți ca niște statui în toaleta de femei de la etajul al patrulea al Facultății de Litere și Filosofie, și asta a fost tot, pe urmă i-am auzit pașii cum se îndepărtează, am auzit că se închide ușa și picioarele mele ridicate au revenit la vechea lor poziție, parcă prin propria lor hotărâre. Probabil că am rămas așa vreo trei ore, după calculele mele. Știu că începea să se înnopteze când am ieșit din closet. Situația era nouă, recunosc, dar eu știam ce să fac. Știam care este datoria mea. Așa că m-am cățarat pe unica fereastră de la toalete și m-am uitat afară. Am văzut un soldat undeva departe. Am văzut silueta unei tanchete sau umbra unei tanchete. Ca porticul literaturii latine, ca porticul literaturii grecești. Ah, ce mult îmi place literatura greacă, de la Pindar până la Giorgos Seferis. Am văzut vântul ce străbătea universitatea ca și cum s-ar fi bucurat de ultimele lumini ale zilei. Și am știut ce am de făcut. Am știut. Am știut că trebuie să rezist. Așa că m-am așezat pe dalele din toaleta femeilor și am profitat de ultimele raze de lumină ca să citesc trei poezii de Pedro Garfias și pe urmă am închis cartea și am închis ochii și mi-am spus: Auxilio Lacouture, cetățeană din Uruguay, latinoamericană, poetă și călătoare, rezistă. Doar atât. Și apoi m-am gândit la trecutul meu așa cum mă gândesc acum la trecutul meu. M-am gândit la lucruri care poate pe dumneavoastră nu vă interesează așa cum mă gândesc acum la Arturo Belano, la tânărul Arturo Belano pe care l-am cunoscut când avea șaisprezece sau șaptesprezece ani, în anul 1970, când eu eram mama poeziei tinere din Mexic și el un puști care nu știa să bea dar se simțea mândru că în îndepărtatul lui Chile câștigase alegerile Salvador Allende. Eu l-am cunoscut. L-am cunoscut la o întâlnire zgomotoasă a poezilor la barul Encrucijada Veracruzana, o vizuină sau o cocină groaznică, unde se strângea uneori un grup eterogen de tinere și nu atât de tinere speranțe. Eu

m-am împrietenit cu el. Cred că deoarece eram singurii doi sud-americieni între atâția mexicani. M-am împrietenit cu el, în dudu diferenței de vârstă, în ciuda tuturor diferențelor! Eu i-am spus cine era T.S. Eliot, cine era William Carlos Williams, cine era Pound. Eu l-am condus odată la el acasă, bolnav, beat, l-am dus sprijinit de mine, agățat de spatele meu slab, și am devenit prietenă cu mama lui și cu tatăl lui și cu sora lui foarte simpatică, toți erau foarte simpatici. Primul lucru pe care i l-am spus mamei lui a fost: doamnă, eu nu m-am culcat cu fiul dumneavoastră. Sigur că nu, Auxilio, dar nu-mi mai spune doamnă, suntem aproape de aceeași vârstă. Și am devenit prietena acestei familii. O familie de chileni călători care emigrase în Mexic în 1968. Anul meu. Stăteam acasă la ei ca invitată a mamei lui Arturo perioade lungi, o dată o lună, altădată cincisprezece zile, altădată o lună și jumătate. Pentru că pe atunci nu mai aveam bani să plătesc o pensiune sau o cameră pe o terasă. Ziua trăiam la universitate făcând o mulțime de treburi și noaptea duceam o viață boemă, și dormeam și îmi risipeam puținele mele lucruri prin casele prietenelor și prietenilor, hainele, cărțile, revistele, pozele, eu cu Remedios Varo, eu cu Leonora Carrington, eu cu Eunice Odio, eu cu Lilian Serpas (vai, săraca Lilian Serpas), și n-am înnebunit pentru că mi-am păstrat mereu umorul, râdeam de fustele mele, de pantalonii mei burlan, de colanții mei reiați, de tunsoarea mea stil Prințul cel Viteaz, de părul meu tot mai puțin blond și tot mai alb, de ochii mei albaștri care scrutau noaptea DF-ului, de urechile mele roz care ascultau povești de la universitate, avansări și retrogradări, desconsiderări, amânări, lingușeli, adulări, merite false, paturi tremurătoare ce se desfăceau și se făceau din nou pe cerul nocturn al DF-ului, acel cer pe care eu îl cunoșteam atât de bine, acel cer răscolit și de neatins ca o oală aztecă sub care eu mă mișcăm fericită cu viața, cu toți poeții din Mexic și cu Arturo Belano care avea șaisprezece sau șaptesprezece ani și a decis să se întoarcă în patria

lui ca să facă revoluția. Și, în afară de familie, eu am fost singura care l-a condus până la stația de autobuz, căci așa a plecat, pe uscat, o călătorie lungă, foarte lungă, plină de pericole, călătoria inițiată a tuturor sărmanilor tineri latinoamericani, traversarea acestui continent absurd, și când Arturito Belano a scos capul pe fereastra autobuzului ca să-și ia adio făcându-ne cu mâna, n-a plâns doar mama lui, am plâns și eu și în noaptea aceea am dormit acasă la familia lui, mai mult ca să-i țin companie mamei lui, dar a doua zi dimineța am plecat, deși nu aveam unde să mă duc, cu excepția barurilor și cafenelelor și cârciumilor dintotdeauna, dar tot am plecat, nu-mi place să abuzez. Și când Arturo s-a întors, în 1974, era alt om. Allende căzuse și el își făcuse datoria, asta mi-a spus-o sorăsa, Arturito își făcuse datoria și conștiința lui, teribila lui conștiință de tânăr mascul latinoamerican, teoretic vorbind nu avea nimic să-și reproșeze. Se prezentase ca voluntar pe 11 septembrie. Făcuse de gardă în mod absurd pe o stradă pustie. Ieșise noaptea, văzuse lucruri, pe urmă, după niște zile, la un control de poliție fusese arestat. Nu l-au torturat, dar a stat închis câteva zile și în acele zile s-a comportat ca un bărbat. Conștiința lui putea fi liniștită. În Mexic îl așteptau prietenii, noaptea din DF, viața de poet. Dar când s-a întors nu mai era același. A început să iasă cu alte persoane, mai tinere decât el, mucoși de șaisprezece ani, de șaptesprezece, de optsprezece, l-a cunoscut pe Ulises Lima (proastă companie, m-am gândit când l-am văzut), a început să râdă de vechii lui prieteni, să facă pe Dumnezeuul iertării, să privească totul ca și cum el ar fi fost Dante și tocmai se întorsese din Infern, ce zic eu Dante, ca și cum ar fi fost însuși Vergiliu, un băiat așa de sensibil, a început să fumeze marijuana, vulgar iarbă, și să facă afaceri cu substanțe pe care prefer să nici nu mi le imaginez. Dar oricum, în fond, știu asta, continua să fie la fel de simpatic ca întotdeauna. Și când ne întâlneam, din pură întâmplare, pentru că nu mai ieșeam cu aceleași persoane, îmi

spunea bună Auxilio, ce mai faci, sau mă striga *Socorro, Socorro! Socorro!!*²⁶, de pe trotuarul din față de pe bulevardul Bucarelli, țopăind ca o maimuță cu un *tacó*²⁷ în mână sau cu o bucată de pizza în mână, mereu însoțit de Laura Jáuregui care era foarte frumoasă și avea o inimă mai neagră decât cea a unei călugărițe²⁸ și de Ulises Lima și de celălalt tinerel chilian, Felipe Müller, și uneori mă entuziasmam și rămâneam cu ei, dar ei vorbeau *glíglico*²⁹, deși se vedea că mă iubesc, se vedea că știu cine sunt, dar vorbeau *glíglico* și așa e greu să urmărești meandrele și avatarurile unei conversații, ceea ce până la urmă mă făcea să-mi văd de drum. Dar să nu-și închipuie cineva că râdeau de mine! Mă ascultau! Dar eu nu vorbeam *glíglico* și bieții copii nu erau în stare să renunțe la argoul lor. Bieții copii abandonati. Pentru că asta era situația: nu-i iubea nimeni. Sau nu-i lua nimeni în serios. Sau uneori aveam impresia că se luau prea în serios. Și într-o zi mi-au spus: Arturito Belano a plecat din Mexic. Și au adăugat: să sperăm că de data asta nu se mai întoarce. Și asta m-a supărat foarte tare fiindcă eu l-am iubit întotdeauna și cred că probabil l-am înjurat pe cel care a spus-o (cel puțin, în gând), dar înainte am avut destul sânge rece ca să întreb

26 Joc de cuvinte: sp. *auxilio, socorro* – „ajutor”; ambele cuvinte sunt și nume proprii feminine.

27 Turtă de mălai tipică din Mexic, cu diferite umpluturi (sp.).

28 Referire la insecta *Mantis religiosa*, care după consumarea actului sexual omoară masculul.

29 Limbaj inventat de Julio Cortázar în romanul *La Rayuela* („Șotron”), cap. 68, de tip muzical, cu funcție de argou.

unde plecase. Și n-au știut să-mi spună: în Australia, în Europa, în Canada, într-unul din aceste locuri. Și atunci am început să mă gândesc la el, să mă gândesc la mama lui, așa de generoasă, la sora lui, la după-mesele când făceam plăcinte la ei acasă, la ziua când eu am făcut fidea de casă și ca să se usuce am atârnat fidea pe tot, în bucătărie, în sufragerie, în salonașul mititel pe care îl aveau pe strada Abraham González. Eu nu pot uita nimic, lumea zice că asta e problema mea. Eu sunt mama poezilor din Mexic. Eu sunt singura care a rămas în universitate în 1968, când au intrat poliția și armata. Eu am rămas singură în facultate, închisă într-o toaletă, fără să mănânc, timp de peste zece zile, timp de peste cincisprezece zile, nu mai țin minte. Am rămas acolo cu o carte de Pedro Garfias și cu geanta, îmbrăcată cu o bluziță albă și o fustă plisată bleu și am avut timp berechet să mă gândesc și să mă tot gândesc. Dar atunci nu puteam să mă gândesc la Arturito Belano fiindcă nu îl cunoșteam încă. Și mi-am zis: Auxilio Lacouture, rezistă, dacă ieși te bagă la zdup (și probabil te expulzează la Montevideo, pentru că logic n-ai actele în regulă, proasto), or să te scuipe, or să te bată. M-am pregătit să rezist. Să rezist la foame și la singurătate. În primele ore am dormit stând pe veceu, același unde stătusem când a început totul și care credeam în neajutorarea mea că îmi poartă noroc, dar să dormi stând pe tron e foarte incomod și până la urmă m-am ghemuit pe dale. Am avut vise, nu coșmaruri, vise muzicale, vise cu întrebări transparente, vise cu avioane zvelte și sigure care străbăteau America Latină de la un capăt la altul pe un cer albastru strălucitor și rece. M-am trezit rebegită de frig și cu o foame de lup. M-am uitat pe fereastră, pe ferestruica de la toaletă și am văzut dimineața unei noi zile pe bucăți de campus ca bucățelele unui puzzle. În acea primă dimineață am plâns și am mulțumit îngerilor din cer că nu se tăiașe apa. Să nu te îmbolnăvești, Auxilio, bea câtă apă vrei, dar să nu te îmbolnăvești. M-am așezat pe jos, cu spatele

rezemat de perete, și iar am deschis cartea lui Pedro Garfias. Mi s-au închis ochii. Probabil că am adormit. Pe urmă am auzit pași și m-am ascuns în closet (acest closet este colțișorul pe care nu l-am avut niciodată, acest closet a fost tranșeea mea și palatul lui Duino³⁰, Epifania mea în Mexic). Pe urmă am citit din Pedro Garfias. Pe urmă am adormit. Pe urmă m-am uitat pe fereastră și am văzut nori foarte înalți, și m-am gândit la tablourile Doctorului Atl³¹ și la regiunea cea mai transparentă. Pe urmă am început să mă gândesc la lucruri frumoase. Câte versuri știam pe dinafară? M-am apucat să recit, să murmur versurile pe care mi le aduceam aminte și mi-ar fi plăcut să le pot scrie, dar deși aveam un pix nu aveam hârtie. Pe urmă mi-am spus: proasto, ai la dispoziție cea mai bună hârtie din lume. Așa că am rupt hârtie igienică și m-am apucat de sens. Pe urmă am adormit și am visat-o, să râzi nu alta, pe Juana de Ibarbourou, am visat cartea ei *La rosa de los vientos*, din 1930, și prima ei carte, *Las lenguas de diamante*, ce titlu frumos, foarte frumos, parcă ar fi o carte avangardistă, o carte franțuzească scrisă anul trecut, dar Juana de América a publicat-o în 1919, adică la vârsta de douăzeci și șase de ani, ce femeie interesantă trebuie să fi fost pe atunci, cu toată lumea la picioarele ei, cu toți acei cavaleri dispuși să-i îndeplinească elegant ordinele (cavaleri cum nu mai există, cu toate că Juana mai există încă), cu toți acei poeți moderniști gata să moară pentru poezie, cu atâtea priviri, cu atâtea complimente, cu atâtea

30 Palat în stil romantic italian, construit pe stânci abrupte cu vedere spre mare, aparținând prințesei Maria Thurn Taxis, autentică mecena și bună prietenă a poetului Rainer Maria Rilke, unde poetul a petrecut un timp ca invitat. Rodul acestei șederi este volumul *Elegii la Duino*, una dintre capodoperele sale.

31 Gerardo Murillo, cunoscut cu numele de Dr. Atl (1875–1964), pictor și scriitor mexican.

iubire. Pe urmă m-am trezit. M-am gândit: eu sunt amintirea. Așa m-am gândit. Pe urmă am adormit iarăși. Pe urmă m-am trezit și timp de ore, poate zile, am plâns pentru timpul pierdut, pentru copilăria mea la Montevideo, pentru figuri care încă mă mai tulbură (care acum mă tulbură chiar mai mult decât înainte) și despre care prefer să nu vorbesc. Pe urmă am pierdut socoteala zilelor cât am stat închisă. De la ferestruica mea vedeam păsări, copaci sau crengi ce veneau din locuri invizibile, tufișuri, iarbă, nori, pereți, dar nu vedeam oameni și nu auzeam zgomote, am pierdut socoteala timpului cât am stat închisă. Pe urmă am mâncat hârtie igienică, poate amintindu-mi de Charlot, dar numai o bucățiță, n-am fost în stare să mănânc mai mult. Pe urmă am descoperit că nu-mi mei era foame. Pe urmă am luat hârtia igienică pe care scrisesem și am aruncat-o în closet și am tras apa. Zgomotul apei m-a speriat și atunci mi-am spus că sunt pierdută. Mi-am spus: în ciuda inteligenței mele și a tuturor sacrificiilor sunt pierdută. Mi-am spus: ce faptă poetică să distrug ce am scris. Mi-am spus: mai bine le-aș fi înghițit, acum sunt pierdută. Mi-am spus: vanitatea scrisului, vanitatea distrugerii. Mi-am spus: pentru că am scris, am rezistat. Mi-am spus: pentru că am distrus ce am scris mă vor descoperi, mă vor bate, mă vor viola, mă vor omorî. Mi-am spus: ambele fapte sunt legate între ele, a scrie și a distruge, a se ascunde și a fi descoperită. Pe urmă m-am așezat pe tron și am închis ochii. Pe urmă am adormit. Pe urmă m-am trezit. Aveam cărcei în tot corpul. M-am mișcat încet prin toaletă, m-am uitat în oglindă, m-am pieptănat, m-am spălat pe față. Ah, ce prost arătam. Ca acum, ca să vă faceți o idee. Pe urmă am auzit voci. Cred că de mult timp nu mai auzisem nimic. M-am simțit ca Robinson când descoperă urma pe nisip. Dar urma mea era o voce și o ușă care se închide brusc, urma mea era un pumn de pietricele aruncate pe neașteptate pe culoar. Pe urmă Lupita, secretara profesorului Fombona, a deschis ușa și ne-am uitat

una la alta, amândouă cu gurile deschise dar fără să scoatem o vorbă. Din cauza emoției, cred, am leșinat. Când am deschis ochii eram instalată în biroul profesorului Rius (ce drăguț și curajos era și este Rius!), printre prieteni și fețe cunoscute, lume de la universitate nu soldați, și mi s-a părut așa de minunat că am izbucnit în plâns, incapabilă să fac o relatare coerentă a poveștii mele, în ciuda insistențelor lui Rius, care părea scandalizat și totodată mulțumit de ceea ce făcusem. Și asta e tot, dragilor. Legenda s-a răspândit pe aripile vântului din DF și ale vântului din 68, s-a contopit cu morții și cu supraviețuitorii și acum toată lumea știe că o femeie a rămas în universitate când a fost violată autonomia în acel an frumos și nefast. Și de multe ori am ascultat povestea, spusă de alții, în care acea femeie care a stat cincisprezece zile fără să mănânce, închisă într-o toaletă, este o studentă la Medicină sau o secretară de la Rectorat și nu o uruguayană fără acte și fără slujbă și fără o casă unde să se odihnească. Și uneori nici măcar nu este o femeie ci un bărbat, un student maoist sau un profesor cu probleme gastrointestinale. Și când aud poveștile astea, aceste versiuni ale poveștii mele, în general (mai ales dacă sunt trează) nu spun nimic.

Și dacă sunt beată nu le dau importanță! Asta nu e important, le spun, ăsta-i folclor universitar, ăsta-i folclor din DF, și atunci ei se uită la mine și zic: Auxilio, tu ești mama poeziei mexicane. Și eu le spun (dacă sunt beată, le strig) că nu, că nu sunt mama nimănui, dar că, da, asta da, îi cunosc pe toți, pe toți tinerii poeți din DF, pe cei care s-au născut aici, și pe cei care au venit din provincie, și pe cei pe care valurile i-au adus de pe alte meleaguri ale Americii Latine, și că îi iubesc pe toți.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Atunci eu le-am zis: ia să vedem, băieți, ce facem dacă se termină mezcalul? Și ei au spus: păi, coborâm și cumpărăm altă sticlă, domnule Salvatierra, Amadeo, nu vă faceți griji pentru asta. Cu această garanție, această speranță, s-ar putea spune, am băut o înghițitură lungă, până am golit paharul, ce bun mezcal se făcea înainte în țara asta, da, domnule, și apoi m-am ridicat și m-am apropiat de biblioteca mea, de praful din biblioteca mea, de cât timp nu mai ștersesem praful pe rafturile acelea! dar nu pentru că nu-mi plac cărțile, să nu credeți așa ceva, ci pentru că viața te face foarte fragil, și în plus te anesteziază (aproape fără să-ți dai seama, domnilor), și pe unii, dar nu e cazul meu, aproape îi hipnotizează sau le taie pe mijloc emisfera cerebrală stângă, ceea ce este o formă figurativă de a expune problema memoriei, nu știu dacă m-ați înțeles. Și băieții s-au ridicat și ei de pe scaunele lor și le-am simțit răsuflarea în ceafă, la figurat, evident, și atunci, fără să mă întorc, i-am întrebat dacă Germán sau Arqueles sau Manuel le-au povestit cu ce mă ocup eu, cum îmi câștig pâinea de fiecare zi. Și ei au spus că nu, Amadeo, despre asta nu ne-au spus nimic. Și-atunci eu le-am zis, foarte mândru, că scriu, și cred că am răs sau am tușit câteva clipe bune, eu îmi câștig pâinea scriind, băieți, le-am zis, în țara asta de căcat Octavio Paz și cu mine suntem unicii care ne câștigăm pâinea în felul acesta. Și ei, bineînțeles, au păstrat o tăcere emoționantă, dacă-mi permiteți să mă exprim așa. O tăcere ca acelea pe care lumea spunea că le păstra Gilberto Owen. Și atunci eu le-am zis, tot cu spatele la ei, tot cu ochii pe cotoarele cărților mele: lucrez aici, alături, în piața Santo Domingo, scriu cereri, rugăciuni și scrisori, și am răs din nou și praful de pe cărți s-a spulberat cu râsul

meu, și atunci am putut vedea mai bine titlurile, autorii, dosarele unde păstram materialele inedite din epoca mea. Și au răs și ei scurt, un răs care mi-a atins ceafa, ah, ce băieți discreți, până când am reușit să dau de fișierul pe care îl căutam. Aici se află viața mea, am zis, și în treacăt tot ce mai rămâne din viața Césareei Tinajero. Și-atunci ei, în loc să se năpustească flămânzi asupra fișierului ca să răscolească prin hârtiile mele, asta-i partea curioasă, domnilor, au rămas impasibili și m-au întrebat dacă scriu scrisori de dragoste. Scriu orice, băieți, le-am spus, lăsând fișierul pe jos și umplându-mi iarăși paharul cu mezcal Los Suicidas, scrisori de la mame pentru copiii lor, scrisori de la fii pentru părinții lor, scrisori de la soții pentru bărbații lor deținuți, și scrisori de dragoste, firește, care simt cele mai bune, fiindcă sunt inocente, zic eu, sau pătimășe, toate la un loc ca să fie tacâmul complet și uneori scribul pune ceva original și de la el. Ah, ce profesiune frumoasă, au spus. După treizeci de ani sub arcadele din Santo Domingo nu mai e chiar așa, am zis eu, în vreme ce deschideam fișierul și începeam să adulmec printre hârtii unicul exemplar pe care îl aveam din *Caborca*, revista pe care o coordonase în mod tainic și cu multe iluzii Cesărea.

Joaquín Font, Clinica de Boli Nervoase El Reposo, șoseaua spre Desierto de los Leones, în împrejurimile orașului Ciudad de México DF, ianuarie 1977. Există o anumită literatură pentru starea de plictiseală. Abundă.

Există o anumită literatură pentru starea de calm. Asta este cea mai bună, cred eu. Și există o literatură pentru starea de tristețe. Și există o literatură pentru starea de veselie. Și există o literatură pentru starea de disperare. Așa ceva au vrut să scrie Ulises Lima și Belano. Gravă greșeală, cum se va vedea în continuare. Să luăm, de pildă, un cititor obișnuit, un tip calm, cult, ducând o viață mai mult sau mai puțin sănătoasă, matur. Un om care cumpără cărți și reviste

de literatură. Bun. Acest om poate citi ce se scrie pentru când ești liniștit, pentru când ești calm, dar poate citi și orice altă categorie de literatură, cu simț critic, fără complicități absurde sau lamentabile, în mod obiectiv. Așa cred eu. Nu vreau să jignesc pe nimeni. Acum să luăm un cititor disperat, cel cărui se presupune că se adresează literatura pentru disperați. Ce observați? În primul rând: e vorba de un cititor adolescent sau de un adult care n-a ajuns la maturitate, speriat, sensibil. Este tipicul căcănar care se sinucide după ce citește *Werther*. În al doilea rând: este un cititor limitat. De ce limitat? Elementar, pentru că nu poate citi decât literatură disperată sau pentru disperați, ce mi-e baba Rada, ce mi-e Rada baba, un tip sau o creatură incapabilă să citească dintr-o bucată *În căutarea timpului pierdut*, de exemplu, sau *Muntele vrăjtit* (după modesta mea părere, o paradigmă a literaturii liniștite, senine, complete), sau dacă a venit vorba, *Mizerabilii* sau *Război și pace*. Cred că am fost clar, nu? Bun, am fost clar. Asta le-am spus lor, le-am zis, i-am avertizat, i-am pus în gardă contra primejdiilor cu care se confruntau. Ca și cum aș fi vorbit cu un perete. Pe de altă parte: cititorii disperați sunt ca minele de aur din California. Mai devreme sau mai târziu nu mai produc! De ce? E evident! Nu poți să trăiești disperat toată viața, corpul sfârșește prin a ceda, durerea ajunge să fie insuportabilă, luciditatea se scurge în jeturi mari și reci. Cititorul disperat (și cu atât mai mult cititorul de poezie disperat, acesta e insuportabil, credeți-mă) sfârșește prin a se plictisi de cărți, sfârșește în mod inevitabil prin a deveni un disperat pur și simplu. Sau se vindecă! Și atunci, ca parte a procesului său de regenerare, revine lent, ca prin vată, ca sub o ploaie de pastile tranchilizante dizolvate, revine, zic, la o literatură scrisă pentru cititori calmi, senini, cu mintea limpede. Aceasta se numește (și dacă nimeni nu îi spune așa, eu așa o numesc) trecerea de la adolescență la vârsta adultă. Și cu asta nu vreau să spun că atunci când devii un cititor liniștit nu vei mai citi cărți scrise pentru

disperați. Sigur că le vei citi! mai ales dacă sunt bune sau acceptabile sau ți le-a recomandat un prieten. Dar în fond te plictisesc! în fond această literatură deziluzionată, plină de arme albe și de mulți Mesia spânzurați, nu reușește să-i ajungă la suflet așa cum reușește o pagină senină, o pagină gândită, o pagină perfectă din punct de vedere tehnic! Eu le-am spus. I-am avertizat. Le-am arătat pagina perfectă din punct de vedere tehnic. Le-am atras atenția asupra pericolelor. Nu vlăguiți filonul! Umilință! Căutați, plecați pe meleaguri necunoscute! Dar cu coardă, cu fărâme de pâine sau cu pietre albe! Dar eu eram nebun, eram nebun din cauza fetelor mele, din cauza lor, din cauza Laurei Damián, și nu m-au ascultat.

Joaquín Vázquez Amarai, mergând prin campusul unei universități din vestul Americii de Nord, februarie 1977. Nu, nu, nu, bineînțeles că nu. Băiatul ăsta Belano era o persoană foarte amabilă, foarte cult, deloc agresiv. Când am fost eu în Mexic, în 1975, pentru lansarea publică, dacă se poate numi așa, a traducerii *Cântecelor* lui Ezra Pound făcută de mine, publicată apropo într-o frumoasă ediție, la Joaquín Moritz, carte ce în orice țară europeană ar fi atras mult mai mult public, el și prietenii lui au venit la lansare și apoi, și asta e important, au rămas să stea de vorbă cu mine, au rămas să-mi țină companie (un străin, un oraș într-un anumit fel necunoscut, întotdeauna ești recunoscător pentru așa ceva), și ne-am dus la un bar, nu-mi mai amintesc ce bar, era prin centru, pe lângă Bele-Arte, și am vorbit despre Pound până foarte târziu. Vreau să spun că n-am văzut la lansare figuri cunoscute, n-am văzut figuri ilustre ale poeziei mexicane (dacă au fost, regret că o spun, dar nu le-am recunoscut), i-am văzut numai pe ei, pe acești tineri visători și energici, așa-i? și un străin este recunoscător când vede așa ceva.

Despre ce vorbim? Despre maestru, firește, de zilele de la Saint Elizabeth, de acel straniu Fenollosa și de poezia din timpul dinastiei

Han și a dinastiei Sui, de Liu Hsiang, de Tung Chung-shu, de Wang Pi, de Tao Chien (Tao Yuan-ming, 365-427), de poezia dinastiei Tang, de Han Yu (768-824), de Meng Hao-jan (689-740), de Wang Wei (699-759), de Li Po (701-762), de Tu Fu (712-770), de Po Chu-i (772-846), de dinastia Ming, de dinastia Ching, de Mao Tse-tung, în fine, de chestiuni legate de maestrul Pound pe care în realitate nu-l cunoșteam niciunul dintre noi, nici măcar maestrul, nu? deoarece literatura pe care o cunoștea el cu adevărat era cea europeană, dar ce demonstrație de forță, ce magnifică curiozitate la Pound când scormonește în această limbă enigmatică, nu? ce credință în umanitate, nu-i așa? Și am vorbit și despre poeții provensali, cei dintotdeauna, se știe, Arnaut Daniel, Bertrán de Born, Guiraut de Bornelh, Jaufré Rudel, Guillem de Berguedà, Marcabré, Bernart de Ventadorn, Raimbaut de Vaqueiras, Castelanul de Coucy, mărețul Chrétien de Troyes, și am vorbit și despre italienii reprezentanți ai știutului *Dolce Stil Novo*, amicii lui Dante cum s-ar spune, Cino da Pistoia, Guido Cavalcanti, Guido Guinizelli, Ceceo Angiolieri, Gianni Alfani, Dino Frescobaldi, dar mai ales am vorbit despre maestru, Pound în Anglia, Pound la Paris, Pound la Rapallo, Pound prizonier, Pound la Saint Elizabeth, Pound înapoi în Italia, Pound în pragul morții...

Și ce s-a întâmplat după aceea? Ce se întâmplă întotdeauna. Am cerut nota. Au insistat să nu particip cu niciun ban, dar am refuzat categoric, și eu am fost tânăr și știu că la vârsta aceea și mai ales dacă e vorba de un poet banii nu-l dau afară din casă, așa că am pus partea mea pe masă, suficientă ca să plătim toată consumația (eram vreo zece, tânărul Belano, opt prieteni de-ai lui, printre care două fete splendide ale căror nume din nefericire le-am uitat, și eu), dar ei, și asta a fost, poate, acum că mă gândesc, singurul lucru ciudat din noaptea aceea, au luat banii și mi i-au dat înapoi și eu iar am

pus banii pe masă și ei mi i-au dat înapoi din nou și atunci eu le-am spus băieți când mă duc să beau un pahar sau o coca-cola (ha, ha) cu studenții mei nu le permit niciodată să plătească ei, și am rostit fraza aceasta cu mult drag (îmi ador studenții și ei, presupun, răspund la fel), dar ei atunci au spus: nici să nu vă treacă prin cap, maestre, doar atât, nici să nu vă treacă prin cap, maestre, și în acel moment, pe când decodificam acea frază, dacă-mi permiteți, foarte polisemică, le-am privit chipurile, șapte băieți și două fete foarte frumoase, și m-am gândit: nu, ei nu vor fi niciodată studenții mei, nu știu de ce am gândit asta, în realitate fuseseră foarte corecți, foarte simpatici, dar am gândit totuși așa. Mi-am pus din nou banii în portofel și unul dintre ei a plătit și pe urmă am ieșit pe stradă, era o noapte splendidă, fără nebunia mașinilor și a mulțimii din timpul zilei, și un timp am mers în direcția hotelului meu, pășind aproape la întâmplare, poate ne îndepărtam chiar de el, și pe măsură ce înaintam (dar încotro?), unii dintre băieți au plecat, îmi strângeau mâna și plecau (de colegii lor se despărțeau în alt fel, sau așa mi s-a părut) și încetul cu încetul grupul a devenit mai mic, și între timp continuam să vorbim și am vorbit și am vorbit sau, acum dacă stau să mă gândesc, poate n-am vorbit așa mult, m-aș corecta și aș spune că ne gândeam și ne gândeam, dar nu cred, la ora aceea nimeni nu gândește prea mult, corpul are nevoie de odihnă. Și la un moment dat eram doar cinci mergând fără țintă pe străzile din Ciudad de México, poate că în cea mai deplină liniște, într-o liniște poundiană, deși maestrul e cel mai îndepărtat de liniște, nu-i așa? cuvintele lui sunt cuvintele tribului care nu încetează să cerceteze, să investigheze, să relateze toate întâmplările. Chiar dacă aceste cuvinte sunt înconjurate de liniște, cu fiecare minut tot mai erodate de liniște, adevărat? Și atunci am decis că este timpul să mă culc și am oprit un taxi și le-am spus la revedere.

Lisandro Morales, strada Comercio, vizavi de Grădina Morelos, cartierul Escandón, Ciudad de México DF, martie 1977. Romancierul ecuadorian Vargas Pardo, un tip pe care nu-l interesează nimic și care lucra la editura mea pe post de corector, mi l-a prezentat pe numitul Arturo Belano. Vargas Pardo în persoană mă convinsese, cu un an înainte, că ar putea fi rentabil pentru editură să finanțeze o revistă la care să colaboreze cele mai bune condeie din Mexic și America Latină. L-am ascultat și am publicat-o. Mie mi s-a dat postul de director onorific și Vargas Pardo cu vreo doi dintre prietenii lui au ocupat consiliul editorial.

Planul, cel puțin așa cum mi l-au vândut mie, era ca revista să sprijine cărțile publicate de editură. Acesta era obiectivul principal. Al doilea obiectiv era să facem o revistă de literatură bună, care să aducă prestigiu editurii prin conținutul și colaboratorii săi. Mi-au vorbit de Julio Cortázar, de García Márquez, de Carlos Fuentes, de Vargas Llosa, de cele mai importante figuri ale literaturii latinoamericane. Eu, veșnic prudent, ca să nu spun sceptic, le-am spus că m-aș mulțumi cu Ibarguengoitia, cu Monterroso, cu José Emilio Pacheco, cu Monsiváis, cu Elenita Poniatowska. Ei au zis că bineînțeles, că da, că în curând toți or să se înghesuie să publice în revista noastră. De acord, să se înghesuie, am spus eu, să facem o treabă bună, dar nu uitați primul obiectiv. Să consolidăm editura. Ei au spus că asta nu e nicio problemă, că editura va fi reflectată în fiecare pagină, sau la fiecare două pagini, și că pe deasupra revista nu va întârzia să aducă beneficii. Și eu le-am spus: domnilor, destinul e în mâinile dumneavoastră. În primul număr, cum e ușor de verificat, n-a apărut nici Cortázar, nici Garda Márquez, nici măcar José Emilio Pacheco, dar am avut un eseu de Monsiváis, și asta, într-un anumit fel, salva revista; restul colaborărilor erau de Vargas Pardo, un eseu al unui romancier argentinian exilat în Mexic prieten cu Vargas Pardo, două avanpremiere a două romane pe care

urma să le publice în curând editura noastră, o povestire de un uitat compatriot al lui Vargas Pardo, și poezie, prea multă poezie. La secțiunea de recenzii, cel puțin, n-am avut nici o obiecție, atenția se îndrepta în marea majoritate spre noutățile noastre, și de altfel în termeni elogioși.

Îmi aduc aminte că am vorbit cu Vargas Pardo după ce am citit revista și i-am spus: mi se pare că e prea multă poezie și poezia nu se vinde. Nu uit răspunsul lui: cum nu se vinde, don Lisandro, mi-a spus, uitați-vă la Octavio Paz și la revista lui. Bine, Vargas, i-am zis eu, dar Octavio e Octavio, e un lux pe care ceilalți nu și-l pot permite. Nu i-am spus, e-adevărat, că eu nu mai citeam revista lui Octavio de un secol, nici n-am corectat cuvântul „lux” cu care calificasem nu creația poetică ci dificultatea publicării, pentru că în fond eu nu cred că să publici poezie e un lux ci o imensă prostie. Lucrurile s-au oprit aici, oricum, și Vargas Pardo a putut să scoată al doilea și al treilea număr, și apoi al patrulea și al cincilea. Uneori auzeam zvonuri cum că revista noastră devenea prea agresivă. Și eu cred că toată vina era a lui Vargas Pardo, care o folosea ca pe o armă contra celor care îl disprețuiseră când a venit în Mexic, ca pe un instrument perfect ca să-și încheie socotelile în suspensie (ce ranchiunoși și vanitoși sunt unii scriitori!), și ca să spun adevărul, nu mă îngrijora prea mult. E bine ca o revistă să provoace polemică, asta înseamnă că se vinde, și mie mi se părea un miracol că o revistă cu atâta poezie se vindea. Și uneori mă întrebam de ce măgarul de Vargas Pardo era așa de interesat de poezie. El, din câte știu eu, nu era poet, ci narator. De unde, atunci, interesul lui pentru lirică?

Mărturisesc că un timp am făcut diverse supoziții în privința asta. Am ajuns să cred că e curist, putea să fie, era însurat (cu o mexicană, apropo), dar putea să fie, dar ce categorie de curist? un curist platonice și liric care își satisfăcea plăcerea, să zicem, pe plan pur literar, sau avea o soție sau un soț printre poeții care publicau în

revistă? Nu știu. Fiecare cu viața lui. N-am nimic împotriva curiștilor.

E-adevărat că, pe zi ce trece, sunt tot mai mulți. În anii patruzeci literatura mexicană ajunsese la zenit în materie de curiști și mi-am zis că această limită nu poate fi depășită. Dar azi sunt mai mulți ca niciodată. Presupun că toată vina este a învățământului public, înclinația tot mai frecventă a mexicanilor de a fi în centrul atenției, cinematograful, muzica, Dumnezeu știe. Însuși Salvador Novo mi-a spus odată cât de uimit era de purtarea și limbajul unora dintre tinerii care veneau să-l vadă. Și Salvador Novo știe ce vorbește.

Așa l-am cunoscut pe Arturo Belano. Într-o după-amiază Vargas Pardo mi-a vorbit despre el și despre faptul că lucra la o carte fantastică (acesta a fost cuvântul folosit), antologia definitivă a tinerilor poeți latinoamericani, și că era în căutarea unui editor. Și cine este acest Belano? l-am întrebat. Scrie recenzii în revista noastră, a spus Vargas Pardo. Poeții ăștia, i-am zis, și am observat pe ascuns reacția lui, sunt ca niște proxeneți disperați în căutarea unei femei pe care s-o exploateze, dar Vargas Pardo a încasat bine ironia mea și a spus că antologia e foarte bună, o carte *pe* care dacă nu o publicăm noi (ah, ce stil de a folosi pluralul), o va publica orice altă editură. Atunci m-am uitat iarăși la el pe ascuns și i-am spus: adu-mi-l, stabilește o întâlnire cu el și o să vedem ce se poate face.

După două zile Arturo Belano a apărut la editură. Era îmbrăcat cu o haină de doc și cu blugi. Haina avea câteva găuri nepeticite pe mâneci și pe pieptul stâng, ca și cum cineva s-ar fi jucat aruncând în el săgeți sau sulițe. Pantalonii, în fine, dacă și i-ar fi scos ar fi stat singuri în picioare. Era încălțat cu niște teniși de te speriai când te uitai la ei. Avea părul lung până la umeri și cu siguranță că întotdeauna fusese slab dar acum părea și mai slab. Arăta de parcă nu dormise de câteva zile. Fir-ar să fie, mi-am zis, ce dezastru. Cel puțin dădea impresia că făcuse duș în dimineața aceea. Așa că i-am

spus: domnule Belano, să vedem antologia pe care ați făcut-o. Și el a zis: i-am dat-o lui Vargas Pardo. Începem prost, m-am gândit.

Am pus mâna pe telefon și i-am spus secretarei mele să-l cheme pe Vargas Pardo în biroul meu. Câteva secunde niciunul din noi n-a spus nimic. Fir-ar să fie, dacă Vargas Pardo ar mai fi întârziat puțin tânărul poet ar fi adormit. Trebuie să recunosc, nu părea curist. Ca să ne treacă timpul i-am explicat că se publică multe cărți de poezie, se știe, dar că se vând puține. Da, a zis el, se publică multe. Pentru Dumnezeu, părea un strigoi. Pentru o clipă m-am întrebat dacă nu e drogat, dar cum să știu asta? Ei bine, i-am spus, a fost foarte greu să faceți antologia dumneavoastră de poezie latinoamericană? Nu, a spus el, toți sunt prieteni.

Ce nesimțit. Deci, am zis eu, nu vom avea probleme cu drepturile de autor, aveți acceptul lor. El a râs. Adică, dați-mi voie să mă explic, a strâmbat din gură sau și-a rotunjit buzele sau și-a arătat niște dinți gălbui și a scos un sunet. Jur că râsul lui mi-a făcut părul măciucă. Cum să-l descriu? Ca un râs care vine de dincolo de mormânt?

Ca unul din acele râsete ce se aud când mergi pe culoarul pustiu al unui spital? Așa ceva. Și după, după râs, părea că o să ne cufundăm iarăși în tăcere, acele tăceri jenante între persoane ce deabia s-au cunoscut, sau între un editor și un strigoi, în cazul de față era același lucru, dar ultimul lucru pe care mi-l doream era să mă văd din nou în mrejele acelei tăceri, așa că am continuat să vorbesc, am vorbit despre țara lui de baștină, Chile, de revista mea unde el publicase câteva recenzii literare, de cât de greu este uneori să scapi de un stoc de cărți de poezie. Și Vargas Pardo care nu mai venea (probabil că stătea cu telefonul la ureche turuind cu alt poet!). Și atunci, exact atunci, am avut un soi de revelație. Sau un presentiment. Mi-am dat seama că e mai bine să nu public antologia aceea. Mi-am dat seama că e mai bine să nu public *nimic* din opera acestui poet. Să se ducă dracului Vargas Pardo și ideile lui geniale.

Dacă alte edituri erau interesate, s-o publice, eu nu, eu mi-am dat seama, în acea secundă de luciditate, că publicarea unei cărți scrise de tipul ăla o să-mi aducă ghinion, că a-l avea pe tipul ăsta așezat în fața mea în biroul meu, uitându-se la mine cu acei ochi goi, pe punctul de a adormi, o să-mi aducă ghinion, că probabil ghinionul se rotea deja deasupra acoperișului editurii mele ca un corb blestemat sau ca un avion al companiei Aerolíneas Mexicanas sortit să se facă țândări izbindu-se de clădirea unde se aflau birourile mele.

Și dintr-odată a apărut Vargas Pardo fluturând manuscrisul cu poezii latinoamericani și eu m-am trezit din vis, dar foarte lent, la început nici n-am reușit să aud clar ce spunea Vargas Pardo, nu auzeam decât râsul lui și blestemata lui de voce groasă, fericit, de parcă a lucra pentru mine era cel mai bun lucru ce i se întâmplase în viața lui, un concediu plătit în DF, și îmi amintesc că eram așa de năucit că m-am ridicat și i-am dat mâna lui Vargas Pardo, pentru Dumnezeu, i-am dat mâna măgarului ăluia de parcă el ar fi fost șeful sau supervizorul general și eu un căcat de funcționăraș, și îmi amintesc și că m-am uitat la Arturo Belano și că ăsta nu s-a ridicat de pe scaun când a intrat ecuadorianul, ba mai mult, nu numai că nu s-a ridicat, nici măcar nu ne-a băgat în seamă, nici nu s-a uitat la noi, ca să vezi, i-am privit ceafa acoperită de păr și pentru o clipă m-am gândit că chestia aia pe care o văd nu este o persoană, nu este o ființă omenească din carne și oase, cu sânge în vene ca dumneavoastră sau ca mine, ci o sperietoare de păsări, o grămadă de haine zdrențăroase pe un corp de paie sau de plastic, sau așa ceva. Și atunci l-am auzit pe Vargas Pardo că zicea că totul e gata, Lisandro, Martita vine acum cu contractul. Cu ce contract? am îngăimat. Cu contractul pentru cartea lui Belano, a zis Vargas Pardo.

Atunci m-am așezat din nou pe scaun și am spus un moment, un moment, ce-i cu povestea asta cu contractul? Păi, Belano pleacă

poimâine, a zis Vargas Pardo, și trebuie să lăsăm chestia asta rezolvată. Unde pleacă? am întrebat.

În Europa, a spus Vargas Pardo, să probeze găurici scandinave (proasta-creștere, pentru Vargas Pardo, este sinonimă cu sinceritatea și chiar cu onestitatea). În Suedia? am întrebat eu. Mai mult sau mai puțin, a zis Vargas Pardo, în Suedia, în Danemarca, să simtă frigul de-acolo. Nu îi putem trimite contractul? am sugerat. Nu, Lisandro, pleacă în Europa și nu are o adresă fixă și de altfel vrea să lase totul rezolvat. Și măgarul de Vargas Pardo mi-a făcut cu ochiul și s-a apropiat de fața mea (credeam că o să mă sărute împuștitul de curist mascat!) și eu n-am putut, n-am știut să fac un pas înapoi, dar Vargas Pardo nu voia decât să-mi vorbească la ureche, să-mi șoptească niște cuvinte complice. Și mi-a spus că nu trebuie să plătim niciun avans, să semnez, să semnez chiar acum, ca nu cumva să se răzgândească și să dea cartea la concurență. Și eu aș fi vrut să-i spun: mi se rupe-n paișpe că dă cartea la concurență, măcar de le-ar da-o lor, așa or să se facă de răs înaintea mea, dar în loc să-i spun asta am avut doar puterea să-l întreb cu voce șoptită: băiatul ăsta e drogat sau ce-i cu el? Și Vargas Pardo a ras zgomotos și iar mi-a spus la ureche: cam așa ceva, Lisandro, cam așa ceva, în fine, chestiile astea nu se știu niciodată, dar importantă e cartea și o avem aici, așa că să nu mai amânăm semnarea contractului. Dar e prudent...? am reușit să-i spun și eu la ureche. Și atunci Vargas Pardo și-a dezlipit fața de a mea și mi-a răspuns cu glasul lui dintotdeauna, cu vocea lui groasă de stentor amazonic ca el însuși, cu o demonstrație inimaginabilă de narcisism, aș defini-o. Bineînțeles, bineînțeles, a zis. Și apoi s-a apropiat de poet și l-a bătut cu palma pe spate, ce mai faci Belano, i-a zis, și tânărul chilian s-a uitat la el și apoi s-a uitat la mine și un zâmbet stupid i-a luminat fața. Un zâmbet de handicapat, un zâmbet de om căruia i s-a extirpat jumătate de creier, sfinte Dumnezeule. Și atunci a intrat Martita, secretara mea, și a pus

pe masă cele două copii ale contractului, și Vargas Pardo s-a apucat să caute un pix ca să semneze Belano, haide, o semnătură, dar n-am pix, a spus Belano, un stilou pentru poet, atunci, a zis Vargas Pardo. Ca și cum s-ar fi pus de acord, toate pixurile dispăruseră din biroul meu. Firește că eu aveam două în buzunarul sacoului, dar n-am vrut să le scot. Dacă nu semnează, nu există contract, m-am gândit. Dar Martita a căutat printre hârtiile de pe biroul meu și a găsit unul. Belano a semnat. Eu am semnat. Acum o strângere de mână și afacerea s-a încheiat, a zis Vargas Pardo. I-am strâns mâna chilianului. M-am uitat la fața lui. Zâmbea. Murea de somn și zâmbea. Unde mai văzusem eu zâmbetul acesta? M-am uitat la Vargas Pardo întrebându-l parcă unde mai văzusem eu zâmbetul ăsta blestemat. Zâmbetul dezarmant prin excelență, cel care ne duce pe toți în iad. Dar Vargas Pardo își lua rămas-bun de la chilian. Îi dădea sfaturi pentru când o să fie în Europa! Măgarul își aducea aminte de anii lui din tinerețe când fusese în marina comercială! Până și Martita râdea de poveștile lui! Am înțeles că nu mai este nimic de făcut. Cartea se va publica.

Și eu care am fost mereu un editor curajos am acceptat acest semn al rușinii pe fruntea mea.

Laura Jáuregui, Tlalpan, Ciudad de México DF, martie 1977. Înainte de a pleca a venit la mine acasă. Era șapte seara, probabil. Eu eram singură, mama se dusesse undeva. Arturo mi-a spus că pleacă și că nu se va mai întoarce. I-am zis că îi doresc noroc, dar nu l-am întrebat nici măcar unde pleacă. Cred că el m-a întrebat cum îmi merge cu studiile, cum mă simt la universitate, la Biologie. I-am răspuns că minunat. A spus: am fost în nordul Mexicului, în Sonora, cred că și în Arizona, dar adevărul e că nu știu. Asta a spus și pe urmă a râs. Un râs scurt și sec, ca de iepure. Da, părea drogat, dar eu știu sigur că nu se droghează. Ulises Lima da, ăsta consuma orice și

pe deasupra, ce ciudat, de-abia se observă și niciodată nu puteai fi sigură când Ulises era drogat și când nu. Dar Arturo era foarte diferit de el, nu se droga, dacă nu știu eu cine s-o știe. Și apoi iar mi-a zis că pleacă. Și eu i-am spus, înainte ca el să continue, că mi se pare minunat, nimic nu e mai grozav decât să călătorești și să cunoști lumea, orașe diferite și ceruri diferite, și el mi-a spus că cerul e la fel în toate părțile, orașele se schimbă dar cerul este același, și eu i-am zis că asta nu e adevărat și că el însuși are un poem unde vorbește de cerurile pictate de Dr. Atl, diferite de alte ceruri din pictură sau ale planetei sau așa ceva. Adevărul este că nu mai aveam chef de discuții. La început m-am prefăcut că nu mă interesează planurile lui, conversația lui, tot ce avea să-mi spună, dar pe urmă am descoperit că nu mă interesau *în realitate*, că tot ce avea legătură cu el mă plictisea peste măsură, că tot ce doream cu adevărat era să plece și să mă lase să învăț liniștită, în după-masa aceea aveam mult de învățat. Și atunci el a spus că îl întristează să călătorească și să cunoască lumea fără mine, că mereu s-a gândit că eu o să merg cu el peste tot, și a enumerat țări ca Libia, Etiopia, Zair și orașe ca Barcelona, Florența, Avignon, și atunci eu n-am rezistat să nu-l întreb ce legătură au acele țări cu acele orașe, și el a zis: totală, au o legătură totală, și eu i-am spus că atunci când o să fiu biologă o să am timp și pe deasupra bani, fiindcă nu aveam de gând să fac o călătorie în jurul lumii cu autostopul și nici să dorm pe unde s-o nimeri, ca să văd acele orașe și acele țări. Și el atunci a zis: nu intenționez să le *văd*, intenționez să *trăiesc* în ele, așa cum am trăit în Mexic. Și eu i-am spus: treaba ta, să fii fericit, trăiește în ele și mori în ele dacă vrei, eu o să călătoresc când o să am bani. Atunci n-o să ai timp, a zis el. Dimpotrivă, voi avea timp, am spus eu, voi fi stăpână pe timpul meu, voi face ce-o să vreau cu timpul meu. Și el a zis: n-o să mai fi tânără. A spus-o aproape izbucnind în lacrimi, și când l-am văzut așa, așa de mâhnit, m-am înfuriat și am strigat: ce-ți

pasă ție ce fac cu viața mea, cu călătoriile mele sau cu tinerețea mea. Și atunci s-a uitat la mine și s-a lăsat să cadă pe un scaun, ca și cum și-ar fi dat seama deodată că este mort de oboseală. A murmurat că mă iubește, că niciodată nu va putea să mă uite. Apoi s-a ridicat (douăzeci de secunde maximum după ce vorbise) și mi-a tras o palmă pe obraz. A răsunat în toată casa, eram la parter dar eu am auzit cum plesnitura mâinii lui (când palma lui nu mai era pe obrazul meu) urca pe scări și intra în fiecare din odăile de la etaj, cobora pe plantele agățătoare, se rostogolea ca o mulțime de bile de sticlă prin grădină. Când am reacționat, am strâns pumnul drept și l-am pocnit în mutră. El de-abia s-a clintit. Dar brațul lui a fost destul de iute ca să-mi mai tragă o palmă. Canalie nenorocită, i-am spus, curistule, lașule, și am lansat un atac dezordonat cu pumni, zgârieturi și șuturi. El n-a făcut nimic ca să se ferească de loviturile mele. Masochist de căcat! am strigat și am continuat să dau în el și să plâng, tot mai tare, până când lacrimile mi-au permis să văd numai străluciri și umbre, dar nu o imagine clară a formei de care se izbeau loviturile mele. Pe urmă m-am așezat pe jos și am continuat să plâng. Când mi-am ridicat privirea Arturo stătea lângă mine, îi curgea sânge din nas, îmi amintesc, un firișor de sânge i se prelingea până la buza de sus și de acolo până la colțul gurii și pe bărbie. Mi-ai făcut rău, mă doare. M-am uitat la el și am clipit de câteva ori. Mă doare, a zis el și a oftat. Și tu mie nu? am spus eu. Atunci el s-a aplecat și a vrut să-mi atingă obrazul. Am sărit în sus. Nu te atinge de mine, i-am zis. Iartă-mă, a spus. Să dea Dumnezeu să mori, am zis. Să dea Dumnezeu să mor, a spus el și pe urmă a zis: cu siguranță că o să mor. Nu vorbea cu mine. Eu am izbucnit iarăși în plâns, și pe măsură ce plângeam aveam tot mai mult chef de plâns, și singurul lucru pe care eram în stare să-l rostesc era să plece din casa mea, să dispară, să nu mai pună piciorul niciodată aici. L-am auzit oftând și am închis ochii. Mă ardea fața dar simțeam mai mult

umiliința decât durerea, era ca și cum cele două palme le-ar fi primit orgoliul meu, demnitatea mea de femeie. Am știut că niciodată n-o să-l iert pentru asta. Arturo s-a ridicat (stătea în genunchi lângă mine) și l-am auzit îndreptându-se spre baie. Când s-a întors își ștergea sângele din nas cu niște hârtie igienică. I-am spus să plece, că nu mai vreau să-l văd. M-a întrebat dacă m-am mai calmat. Cu tine niciodată n-o să mă calmez, i-am spus. Atunci el s-a întors, a azvârlit bucata de hârtie igienică pătată cu sânge (asemenea tamponului unei curve drogate) pe jos și a plecat. Am mai plâns câteva minute. Am încercat să mă gândesc la tot ce se petrecuse. Când m-am simțit mai bine m-am ridicat, m-am dus la baie, m-am uitat în oglindă (mi se înroșise obrazul stâng), mi-am făcut o cafea, am pus muzică, am ieșit în grădină să verific dacă poarta e închisă bine, pe urmă m-am dus să iau niște cărți și m-am instalat în salon. Dar nu puteam studia, așa că am sunat-o pe o prietenă de la facultate.

Am avut noroc și am găsit-o. Un timp am sporovăit despre diverse lucruri, nu-mi mai amintesc despre ce, despre iubitul ei, cred, și dintr-odată, în timp ce ea vorbea am văzut bucata de hârtie igienică pe care Arturo o folosise ca să se ștergă de sânge. Am văzut-o aruncată pe jos, mototolită, albă cu pete roșii, un obiect aproape viu, și mi s-a făcut o greață cumplită. I-am spus cum m-am priceput mai bine prietenei mele că trebuie s-o las, că sunt singură acasă și că sună cineva la ușă. Nu deschide, s-ar putea să fie un hoț sau un violator sau mai degrabă amândouă la un loc. N-o să deschid, i-am zis, mă duc doar să văd cine este. Casa ta are gard? a întrebat prietena mea. Un gard enorm, am zis. Pe urmă am închis, am trecut prin salon spre bucătărie. Acolo n-am știu ce să fac. M-am dus la baia de jos. Am rupt o bucată de hârtie igienică și m-am întors în salon. Hârtia cu sânge era acolo dar nu m-ar fi mirat s-o găsesc acum sub un fotoliu sau sub masa din sufragerie. Cu hârtia

pe care o aveam în mână am acoperit hârtia murdară de sânge a lui Arturo și apoi am apucat-o cu două degete, am aruncat-o în closet și am tras apa.

Rafael Barrios, cafeneaua Quito, strada Bucareli, Ciudad de México DF, mai 1977. Ce am făcut noi real visceraliștii când au plecat Ulises Lima și Arturo Belano: scriere automată, cadavre delicioase, *performances* cu o singură persoană și fără spectatori, *contraintes*, scriere la două mâini, la trei mâini, scriere masturbatorie (cu dreapta scriem, cu stânga ne masturbăm, sau invers dacă ești stângaci), madrigale, poeme-roman, sonete al căror ultim cuvânt este întotdeauna același, mesaje de numai trei cuvinte scrise pe ziduri („Nu mai pot”, „Laura, te iubesc” etc.), jurnale imense, *mail-poetry*, *projective verse*, poezie conversațională, antipoezie, poezie concretă braziliană (scrisă în portugheza de dicționar), poeme în proză polițiste (se povestește extrem de succint o istorioară polițistă, în ultima frază se rezolvă sau nu), parabole, fabule, teatru absurd, pop-art, haiku, epigrame (de fapt imitații sau variațiuni după Catul, aproape toate de Moctezuma Rodríguez), poezie-disperată (balade din Vest), poezie georgiană, poezia experienței, poezie *beat*, apocrife de bp-Nichol, de John Giorno, de John Cage (*A Year from Monday*), de Ted Berrigan, de fratele Antoninus, de Armand Schwerner (*The Tablets*), poezie literistă, caligrame, poezie electrică (Bulteau, Messagier), poezie sangvinară (minim trei morți), poezie pornografică (varianțe heterosexuală, homosexuală și bisexuală, independent de înclinația particulară a poetului), poeme apocrife de neanțiști columbieni, orazerieni din Peru, cataleptici din Uruguay, tzantzici din Ecuador, canibali brazilieni, teatru No proletar... Am scos chiar și o revistă... Ne-am agitat... Ne-am agitat... Am făcut tot ce-am putut... Dar n-a ieșit bine nimic.

Joaquín Font, Clinica de Boli Nervoase El Reposo, șoseaua spre Desierto de los Leones, în împrejurimile orașului Ciudad de

México DF, martie 1977. Uneori îmi aduc aminte de Laura Damián. Nu des, de vreo patru sau cinci ori pe zi. De vreo opt sau șaisprezece ori dacă nu reușesc să dorm, ceea ce e logic pentru că o zi de douăzeci și patru de ore permite multe amintiri. Dar în mod normal îmi aduc aminte de ea doar de patru sau de cinci ori și fiecare amintire, fiecare capsulă de amintire are o durată aproximativă de două minute, deși nu pot spune asta în mod cert fiindcă de curând mi s-a furat ceasul și să calculezi timpul din ochi este riscant.

Când eram tânăr am avut o prietenă care se numea Dolores. Dolores Pacheco. Ea știa să calculeze timpul din ochi. Eu voiam să mă culc cu ea. Vreau să mă faci să văd paradisul, Dolores, i-am spus într-o zi. Cât crezi că durează paradisul? a zis ea. Ce vrei să spui cu asta? am întrebat-o. Cât te ține un orgasm, a spus. Destul, am zis eu. Dar cât? Nu știu, mult, am zis, ce întrebări mai pui și tu, Dolores. Ce înseamnă mult? a insistat ea. Atunci eu i-am spus că niciodată n-am cronometrat un orgasm și ea mi-a zis închipuie-ți că acum ai un orgasm, Quim, închide ochii și gândește-te că ejaculezi. Cu tine? am spus eu ca un profitor. Cu cine vrei tu, a zis ea, dar gândește-te la asta, de acord? Haide, am spus eu. Bine, a zis ea, când începi, ridică mâna. Atunci eu am închis ochii, m-am văzut călărind-o pe Dolores și am ridicat mâna. Și atunci am auzit-o că spune: Mississippi unu, Mississippi doi, Mississippi trei, Mississippi patru și nu mi-am mai putut stăpâni râsul, am deschis ochii și am întrebat-o ce face. Te cronometrez, a zis ea. Ai ejaculat? Nu știu, am zis, de obicei durează mai mult. Nu minți, Quim, a spus, la Mississippi patru se termină majoritatea orgasmelor, încearcă din nou și o să vezi. Și eu am închis ochii și la început m-am imaginat călărind-o pe Dolores, dar pe urmă nu m-am mai imaginat cu nimeni, mă simțeam mai curând pe un vapor fluvial, într-o încăpere albă și aseptică foarte asemănătoare cu cea în care stau acum, și prin pereți, printr-un sistem de

difuzoare ascunse, a început să picure numărătoarea lui Dolores: Mississippi unu, Mississippi doi, ca și cum cineva mă chema la radio din port și eu nu puteam răspunde, cu toate că în adâncul inimii singurul lucru pe care îl doream era să răspund, să le spun: mă recepționați? sunt bine, sunt viu, vreau să mă întorc. Și când am deschis ochii Dolores mi-a spus așa se cronometrează un orgasm, fiecare Mississippi e o secundă și niciun orgasm nu durează mai mult de șase secunde. N-am ajuns să ne futem niciodată, Dolores și cu mine, dar am fost prieteni buni, și când s-a măritat (înainte de a-și termina studiile) am fost la nunta ei și când am felicitat-o i-am spus: îți doresc niște Mississippi-uri plăcute. Mirele, care studia și el arhitectura, ca ea și ca mine, dar care era cu un an înaintea noastră sau terminase de curând, ne-a auzit și a crezut că mă refer la luna de miere, pe care, evident au petrecut-o în Statele Unite. A trecut mult timp. De mult nu mă mai gândeam la Dolores. Dolores m-a învățat să cronometrez.

Acum îmi cronometrez amintirile despre Laura Damián. Așezat pe jos, încep: Mississippi unu, Mississippi doi, Mississippi trei, Mississippi patru, Mississippi cinci, Mississippi șase, și chipul Laurei Damián, părul lung al Laurei Damián se instalează în creierul meu gol timp de cincizeci sau o sută douăzeci de Mississippi-uri, până nu mai pot și deschid gura și aerul iese deodată, ahhh, sau scuipe pe pereți și rămân iarăși singur, golit, cu ecoul cuvântului Mississippi răsunând în cutia mea craniană, imaginea corpului Laurei distrus de o mașină asasină estompată din nou, ochii Laurei deschiși pe cerul DF-ului, nu, pe cerul cartierului Roma, al cartierului Hipódromo-La Condesa, al cartierului Juárez, al cartierului Cuauhtémoc, ochii Laurei luminând toate tonurile de verde și de sepia și toate tonurile cărămizilor și pietrelor din Coyoacán, și apoi mă opresc și respir de mai multe ori, de parcă aș fi suferit un atac, și murmur pleacă, Laura Damián, pleacă, Laura

Damián, și atunci chipul ei începe să se destrame și camera mea nu mai e chipul Laurei Damián ci o cameră de balamuc modern, cu tot confortul posibil, și ochii care mă spionează sunt iarăși ochii infirmierilor mei și nu ochii (ochii în ceafă!) Laurei Damián, și dacă la încheietura mâinii mele nu lucește geamul nici unui ceas nu este pentru că mi l-a luat Laura, nu este pentru că Laura m-a obligat să-l înghit, ci pentru că mi l-au furat nebunii care umblă pe-aici, bieții nebuni din Mexic care bat sau care plâng, dar care nu știu nimic nimic, ah, ce ignoranți.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Când mi-am găsit exemplarul din *Caborca*, l-am strâns la piept, m-am uitat la el și am închis ochii, domnilor, fiindcă nu sunt de piatră. Și pe urmă am deschis ochii și am continuat să scotocesc printre hârtii și am dat peste foaia lui Manuel, *Actual nr. 1*, pe care a lipit-o pe gardurile din Puebla în 1921, unde vorbește despre „avangarda actualistă din Mexic”, ce urât sună dar ce frumos e, nu-i așa? și unde spune și că „nebunia mea nu se află în supoziții”, ah, cum se mai învârte roata vieții, „nebunia mea nu se află în supoziții”. Dar are și lucruri frumoase, ca atunci când zice: „Excortez pe toți poeții, pictorii și sculptorii tineri din Mexic, pe cei care încă nu au fost pervertiți de aurul dăruit de sinecurile guvernamentale, pe cei care încă nu au fost corupți de meschinele elogii ale criticii oficiale și de aplauzele unui public vulgar și concupiscent, pe toți cei care nu s-au dus să lângă blidele la festinurile culinare ale lui Enrique González Martínez, ca să facă artă cu asasinarea stilului menstruațiilor lor intelectuale, pe toți marii sinceri, pe cei care nu au putrezit în eflorescențele lamentabile și mefitice ale ambiantei noastre naționaliste cu putoare de cârciumă și de jăratric de grătar, îi excortez pe toți aceștia, în numele avangărzii

actualiste din Mexic, să vină să lupte alături de noi în strălucitoarele rânduri ale mării *découvert...*” Ce gură de aur avea Manuel. Gură de aur! Acum, drept e că unele cuvinte nu le înțeleg. De pildă: excortez, probabil că vrea să spună îi convoc, îi chem, îi îndemn, chiar îi somez, ia să vedem, să căutăm în dicționar. Nu. Apare doar exorta. În fine, poate că există, poate că nu. Niciodată nu poți să știi, poate că este o erată și că acolo unde spune escortez ar fi trebuit să spună exortez, ceea ce ar fi foarte tipic pentru Manuel, vreau să zic, pentru acel Manuel pe care l-am cunoscut atunci. Sau poate că e un latinism sau un neologism, cine poate ști. Sau un termen ieșit din uz. Și asta le-am spus băieților. Le-am spus: băieți, așa era proza lui Manuel Maples Arce, incendiară și năvalnică, plină de vorbe care ne înflăcărau, o proză care poate că azi nu vă spune nimic dar care la vremea ei i-a vrăjit pe generalii Revoluției, pe bărbații nemaipomeniți care au văzut moartea cu ochii și care au ucis și care când citeau sau ascultau cuvintele lui Manuel rămâneau înlemniți sau împietriți, parcă spunând ce dată dracului e chestia asta, o proză care promitea o poezie ce avea să fie ca marea, ca marea pe cerul Mexicului.

Dar bat câmpii. Aveam unicul exemplar din *Caborca* sub braț și în mâna stângă foaia *Actual nr. L*, iar în mâna dreaptă paharul meu cu mezcal Los Suicidas, și în timp ce beam le citeam fragmente din acel îndepărtat an 1921 și comentam, paragrafele și mezcalul, ce minunată formă de a citi și de a bea, încet și înconjurat de prieteni (tinerii au fost întotdeauna prietenii mei), și când a mai rămas un pic am servit ultimul rând de Los Suicidas, mi-am luat rămas-bun în gând de la vechiul meu elixir și am citit partea finală din *Actual*, Lista membrilor Avangărzii care la vremea ei (și după, cum să nu, și după) i-a uimit pe cunoscuți și necunoscuți, pe creatori și pe specialiștii în acest domeniu. Lista începea cu numele lui Rafael Cansinos-Assens și al lui Ramón Gómez de la Serna. Ciudat, nu?

Cansinos-Assens și Gómez de la Sema, ca și cum Borges și Manuel ar fi comunicat între ei prin telepatie, nu? (argentinianul a scris o recenzie despre cartea lui Manuel, *Andamios interiores*, din 1922, știți?). Și continua așa: Rafael Lasso de la Vega. Guillermo de Torre. Jorge Luis Borges. Cleotilde Luisi. (Cine a fost Cleotilde Luisi?) Vicente Ruiz Huidobro. Compatriotul tău, i-am spus unuia dintre băieți. Gerardo Diego. Eugenio Montes. Pedro Garfias. Lucía Sánchez Saornil. J. Rivas Panedas. Ernesto López Parra. Juan Larrea. Joaquín de la Escosura. José de Ciria y Escalante. César A. Cornet. Isac del Vando Villar. Exact așa, cu un singur *a*, probabil altă erată³². Adriano del Valle. Juan Las. Ce nume. Mauricio Bacarisse. Rogelio Buendía. Vicente Risco. Pedro Raida. Antonio Espina. Adolfo Salazar. Miguel Romero Martínez. Ciriquiain Caitarro. Altul din același aluat. Antonio M. Cubero. Joaquín Edwards. Țsta trebuie să fie și el un compatriot de-al meu, a zis unul dintre băieți. Pedro Iglesias. Joaquín de Aroca. León Felipe. Eliodoro Puche. Prieto Romero. Correa Calderón. Fiți atenți, le-am spus, acum începem doar cu numele de familie, semn rău. Francisco Vighi. Hugo Mayo. Bartolomé Galíndez. Juan Ramón Jiménez. Ramón del Valle-Inclán. José Ortega y Gasset. Dar ce caută don José în această listă! Alfonso Reyes. José Juan Tablada. Diego Rivera. David Alfaro Siqueiros. Mario de Zayas. José D. Frías. Fermín Revueltas. Silvestre Revueltas. P. Echeverría. Atl. Mărețul Dr. Atl, presupun. J. Torres-Garría. Rafael P. Barradas. J. Salvat Papasseit. José María Yenoy. Jean Epstein. Jean Richard Bloch. Pierre Brune. Îl știți? Marie Blanchard. Corneau. Farrey. Aici cred că Manuel vorbea din auzite. Fournier. Riou. Sigur, pun mâna-n foc. Mme. Ghy Lohem. Mama mă-sii, pardon. Marie Laurencin. Aici lucrurile merg mai bine. Dunozer de Segonzac. Se protestesc. Ce căcănar de francez și-a bătut joc de Manuel? Sau o fi

32 Corect în spaniolă: Isaac.

apărut în vreo revistă? Honneger. Georges Auric. Ozenfant. Alberto Gleizes. Pierre Reverdy. În sfârșit ieșim din mlaștină. Juan Gris. Nicolas Beauduin. William Speth. Jean Paulhan. Guillaume Apollinaire. Cyprien. Max Jacob. Jorge Braque. Survage Coris. Tristan Tzara. Francisco Picada. Georges Ribemont-Dessaigne. Renée Dunan. Archipenko. Soupault. Breton. Paul Éluard. Marcel Duchamp.

Și aici eu și băieții am fost de acord că e cel puțin arbitrar să-i spui Francisco lui Francis Picabia și Jorge Braque lui Georges Braque și nu Marcelo lui Marcel del Campo sau Pablo lui Paul Éluard, fără o, cum știam foarte bine toți iubitorii poeziei franceze. Ca să nu mai vorbim de acel Breton cu accent. Și Lista Avangărzii continua cu eroii și cu eratele: Frankel Sernen. Erik Satie. Elie Faure. Pablo Picasso. Walter Bonrad Arensberg. Celine Arnauld. Walter Pach. Bruce. Asta-i culmea! Morgan Russel. Marc Chagall. Herr Baader. Max Ernst. Christian Shaad. Lipchitz. Ortiz de Zárate. Correia d'Araujo. Jacobsen. Schkold. Adam Fischer. Mme. Fischer. Peer Kroogh. Alf Rolfsen. Jeuneiet. Piet Mondrian. Torstenson. Mme. Alika. Ostrom. Geline. Salto. Weber. Wuster. Kokodika. Kandinsky. Steremberg (Com. De B.A. Din Moskva). Paranteza lui Manuel, bineînțeles. Ca și cum toți locuitorii din Puebla, a zis unul dintre băieți, știau perfect cine sunt ceilalți, Herr Baader, de exemplu, sau Coris, sau acest Kokodika care sună a Kokoschka, sau Riou, sau Adam și Mme. Fischer. Și de ce să scrie Moskva și nu Moscova? am gândit eu cu glas tare. Dar să continuăm. După comisarul din Moscova nu duceam lipsă de ruși. Mme. Lunacearski. Erenburg. Talin. Koncealovski. Machkov. Mme. Ekster. Wlle Monate. Marevna. Larionov. Gondiarova. Belova. Sontin. Care cu siguranță că sub *n* îl ascundea pe Soutin. Daiiblet. Doesburg. Raynal. Zahn. Derain. Walterova Zur-Mueklen. Fără comentarii, cel mai bun. Sau cea mai bună, pentru că în privința sexului lui Zur-Mueklen nimeni (în

Mexic) nu poate fi sigur. Jean Cocteau. Pierre Albert Birot. Metsinger. Jean Chariot. Maurice Reynal. Pieux. F. T. Marinetti. G. P. Lucinni. Paolo Buzzi. A. Palazeschi. Enrico Cavacchioli. Libero Altomare. Nu știu de ce, băieți, mă cam lasă memoria, dar mi se pare că e Alberto Savinio. Luciano Folgore. Ce nume frumos, nu-i așa? a existat o divizie de parașutiști în armata Ducelui care se numea așa, Folgore. O gașcă de poponari pe care i-au făcut praf australienii. E. Cardile. G. Carrieri. F. Mansella Fontini. Auro d'Alba. Mario Betuda. Armando Mazza. M. Boccioni. C. D. Carrá. G. Severini. Balilla Pratella. Cangiuillo. Corra. Mariano. Boccioni. Nu mă repet eu, ci Manuel sau nemernicii lui tipografi. Fessy. Setimelli. Carli. Ochsé. Linati. Tita Rosa. Saint-Point. Divoire. Martini. Moretti. Pirandello. Tozzi. Evola. Ardengo. Sarcinio. Tovolato. Daubler. Doesburg. Broglio. Utrillo. Fabri. Vatrignat. Liege. Norah Borges. Savory. Gimmi. Van Gogh. Grunewald. Derain. Cauconnet. Boussingault. Marquet. Gemez. Fobeen. Delaunay. Kurk. Schwitters. Kurt Schwitters, a zis unul dintre băieți, mexicanul, de parcă și-ar fi găsit fratele geamăn pierdut în iadul linotipurilor. Heynische. Klem. Care ar putea fi Klee. Zimer. Gino. Ce dracului, acum chiar că despică firu-n patru! Galli. Bottai. Ciocatto. George Bellows. Giorgio de Chirico. Modigliani. Cantarelli. Soficci. Carena. Și aici se termina *Ghidul*, cu amenințătorul cuvânt etcetera după Carena. Și când am terminat de citit această lungă listă, băieții au îngenuncheat sau au luat poziție de drepți, jur că nu-mi aduc aminte și jur că nu contează, în poziție de drepți ca soldații sau în genunchi ca credincioșii, și au băut ultimele picături de mezcal Los Suicidas în cinstea tuturor acelor nume cunoscute sau necunoscute, amintite sau uitate până și de propriii lor nepoți. Și eu m-am uitat la acei doi băieți care până acum o clipă păreau serioși, acolo, în fața mea, drepți, salutând drapelul sau salutându-i pe camarazii căzuți în luptă, și am ridicat paharul și mi-am sorbit mezcalul și am închinat

și eu pentru toți morții noștri.

Felipe Müller, barul Céntrico, strada Tallers, Barcelona, mai 1977. Arturo Belano a sosit la Barcelona la casa mamei lui. Maică-sa locuiește aici de câțiva ani. Era bolnavă, suferea de hipertiroidie și slăbise așa de mult că părea un schelet ambulant.

Eu pe atunci locuiam în casa fratelui meu, pe strada Junta de Comercio, un furnicar de chilieni. Mama lui Arturo locuia pe Tallers, aici, unde locuiesc eu acum, în această casă fără duș și cu căcăstoarea pe coridor. Când am ajuns la Barcelona i-am adus o carte de versuri pe care o publicase Arturo în Mexic. Ea s-a uitat la carte și a murmurat ceva, nu știu ce, ceva fără sens. Nu se simțea bine. Din cauza hipertiroidiei se mișca permanent de colo până colo, pradă unei activități febrile și plângea foarte des. Ochii păreau că-ies din orbite. Îi tremurau mâinile. Uneori avea atacuri de astmă, dar fuma un pachet de țigări pe zi. Fuma tutun negru, cum fuma și Carmen, sora mai mică a lui Arturo, care locuia cu mama ei dar era toată ziua plecată de-acasă. Carmen lucra la Telefónica, făcea curat, și avea o legătură cu un andaluz din Partidul Comunist. Când am cunoscut-o pe Carmen, în Mexic, era troțkistă și continua să fie și acum, dar tot se ținea cu andaluzul, care după cum se pare era dacă nu un Stalinist convins, în orice caz un brejnevist convins, în cazul de față aproape același lucru. În sfârșit, un dușman înverșunat al troțkiștilor, așa că relația dintre ei doi era probabil foarte distractivă.

În scrisorile mele îi explicam lui Arturo toate aceste lucruri. Îi spuneam că mama lui nu se simte bine, îi spuneam că a ajuns numai piele și os, că nu avea bani, că orașul ăsta o ucide. Uneori deveneam pisălog (n-aveam altă soluție) și îi spuneam că trebuie să facă ceva pentru ea, să-i trimită bani sau să o ducă înapoi în Mexic. Răspunsurile lui Arturo erau uneori așa de neclare că nu știai dacă să îl iei în serios sau în glumă. Odată mi-a scris: „Să reziste. În

curând o să vin acolo și o să rezolv tot. Deocamdată, să reziste.” Ce nesimțire. Răspunsul meu a fost că ea nu poate rezista, la singular, soră-sa se pare că o ducea cât se poate de bine deși se certa cu maică-sa în fiecare zi, să facă ceva chiar acum sau o să-și piardă mama. În vremea aceea eu îi împrumutasem mamei lui Arturo toți dolarii pe care îi mai aveam, vreo două sute, ce-mi rămăseseră de la un premiu de poezie câștigat în Mexic în 1975, cu care putusem să-mi cumpăr un bilet pentru Barcelona. Asta, firește, nu i-am spus. Deși cred că maică-sa i-a spus, ea îi scria o scrisoare la fiecare trei zile, bănuiesc că din cauza hipertiroidiei. Chestia este că cei două sute de dolari i-au folosit ca să plătească chiria și cam atât. Într-o zi am primit o scrisoare de la Jacinto Requena în care printre alte lucruri îmi spunea că Arturo nu citește scrisorile de la maică-sa. Porcul de Requena o spunea ca pe un banc, dar asta a fost picătura și i-am scris o scrisoare în care nu vorbeam deloc de literatură dar mult de economie, de sănătate și de probleme familiale. Răspunsul de Arturo a venit repede (de el se poate spune ce vrei, dar nu că nu răspunde la scrisori) și în scrisoare mă asigură că îi trimisese niște bani mamei sale, dar că în scurt timp o să facă ceva și mai bun, că o să-i găsească un serviciu, că problema mamei lui este că lucrase întotdeauna și că o distruge faptul că se simte inutilă. Mi-a venit să-i spun că șomajul este mare la Barcelona, că maică-sa nu era în stare să lucreze, că dacă se prezenta undeva pentru o slujbă e foarte probabil că șefii se vor speria fiindcă este așa de slabă, dar așa de slabă că mai degrabă pare o supraviețuitoare de la Auschwitz decât altceva, dar am preferat să nu-i spun nimic, să-i dau un răgaz, să-mi dau un răgaz și să-i vorbesc de poezie, de Leopoldo María Panero, de Félix de Azúa, de Gimferrer, de Martínez Sarrión, poeți care ne plăceau și lui și mie, și de Carlos Edmundo de Ory, creatorul postismului, cu care începusem pe atunci să corespondem.

Într-o seară mama lui Arturo a venit acasă la frate-meu ca să mă

vădă. A spus că fiu-su i-a trimis o scrisoare foarte complicată. Mi-a arătat-o. În plic erau scrisoarea lui Arturo și o scrisoare de recomandare scrisă de romancierul ecuadorian Vargas Pardo și adresată romancierului catalon Juan Marsé. Maică-sa, după cum explica Arturo în scrisoarea lui, trebuia să se ducă acasă la Juan Marsé, aproape de Sagrada Familia, și să-i dea acea scrisoare de recomandare de la Vargas Pardo. Scrisoarea de recomandare era mai curând succintă. În primele rânduri îl saluta pe Marsé și amintea, altminteri încâlcit, o întâmplare pe cât se pare amuzantă pe o stradă din împrejurimile pieței Garibaldi. Apoi urma o prezentare mai degrabă sumară a lui Arturo și imediat trecea la partea cu adevărat importantă, situația mamei poetului, rugămintea să facă tot ce îi stă în puteri ca să-i găsească un serviciu. O să-l cunoaștem pe Juan Marsé! a spus mama lui Arturo. Se vedea că e fericită și orgolioasă de fapta fiului ei. Eu aveam îndoielile mele. Voia să merg cu ea în vizită la Marsé. Dacă mă duc singură, a zis, o să fiu foarte nervoasă și n-o să știu ce sa spun, pe când tu ești scriitor și dacă mă fâstâcesc mă poți scoate din încurcătură.

Ideea nu mă fascina, dar am acceptat să merg cu ea. Ne-am dus într-o după-masă. Mama lui Arturo s-a aranjat un pic mai mult decât de obicei, dar oricum era într-o stare lamentabilă. Am luat metroul din piața Cataluña și am coborât la Sagrada Familia. Puțin înainte de a ajunge a avut un început de atac de astmă și a trebuit să folosească inhalatorul. Ne-a deschis ușa însuși Juan Marsé. L-am salutat, mama lui Arturo i-a explicat ce dorește, s-a încurcat, a vorbit de „nevoi”, de „lucruri urgente”, de „poezia angajată”, de „Chile”, de „boli”, de „situații groaznice”. Am crezut că a înnebunit. Juan Marsé s-a uitat la plicul pe care i-l întindea și ne-a poftit înăuntru. Doriți să beți ceva? a întrebat. Nu, sunteți foarte amabil, a spus mama lui Arturo. Nu, mulțumesc, am zis eu. Pe urmă Marsé a început să citească scrisoarea lui Vargas Pardo și ne-a întrebat dacă îl

cunoaștem. E prieten cu fiul meu, a spus mama lui Arturo, cred că a fost la noi acasă o dată, dar nu, nu-l cunosc. Nici eu nu-l cunosc. O persoană foarte simpatică, Vargas Pardo, a murmurat Marsé. Nu mai trăiți în Chile de mult timp? a întrebat-o pe mama lui Arturo. De foarte mulți ani, așa de mulți că de-abia îmi mai aduc aminte. Apoi mama lui Arturo a început să vorbească de Chile și de Mexic și Marsé a început să vorbească de Mexic și nu știu în ce moment au ajuns amândoi să se tutuiască și să râdă, și eu cu ei. Marsé cu siguranță spusese un banc sau ceva asemănător. Întâmplător, a zis, știu pe cineva care are ceva ce te poate interesa. Nu e o slujbă ci o bursă, o bursă ca să faci studii de educație specializată. Educație specializată? a zis mama lui Arturo. În sfârșit, a spus Marsé, cred că așa se numește, este legată de educarea deficienților mintal sau a copiilor cu sindromul Down. Ah, m-ar încânta așa ceva, a spus mama lui Arturo. După puțin timp am plecat. Dă-mi un telefon mâine, a spus Marsé din ușă.

Pe drumul de întoarcere am răs tot timpul. Mamei lui Arturo, Juan Marsé i s-a părut un băiat bun, cu niște ochi minunați, un tip mișto, și ce simpatic și la locul lui. De mult timp n-o mai văzusem așa de mulțumită. A doua zi a telefonat și Marsé i-a dat numărul de telefon al doamnei care dădea bursele. După o săptămână mama lui Arturo studia ca să devină educatoare pentru deficienți mintal, autiști, persoane cu sindromul Down la o școală din Barcelona, unde studia și în același timp făcea practică. Bursa era de trei ani, se prelungea în fiecare an în funcție de notele obținute. După puțin timp a fost internată în spital ca să i se facă un tratament pentru hipertiroidie. La început am crezut că o vor opera, dar n-a fost necesar. Așa că atunci când Arturo a sosit la Barcelona mama lui se simțea mult mai bine, bursa nu era foarte mare dar îi permitea să se descurce, a avut chiar bani să cumpere tot felul de ciocolate, fiindcă știa că lui Arturo îi place ciocolata și ciocolata europeană, cum știe

toată lumea, este infinit mai bună decât cea mexicană.

Simone Darrieux, rue des Petites Écuries, Paris, iulie 1977. Când Ulises Lima a ajuns la Paris nu cunoștea pe nimeni altcineva în afară de un poet peruan care trăise ca exilat în Mexic și de mine. Eu îl văzusem doar o dată, la cafeneaua Quito, într-o seară când trebuia să mă întâlnesc cu Arturo Belano. Am stat de vorbă puțin toți trei, cât ne-am băut cafelele cu lapte, și pe urmă Arturo și eu am plecat.

Pe Arturo l-am cunoscut bine, deși de atunci nu l-am mai văzut niciodată și este foarte probabil că n-o să-l revăd niciodată. Ce făceam eu în Mexic? Teoretic vorbind studiam antropologia, dar practic călătoream și cunoșteam țara. Mă duceam și la multe petreceri, e impresionant cât timp liber au mexicanii. Banii (eram bursieră) e clar că nu îmi ajungeau pentru tot ce voiam, așa că am început să lucrez pentru un fotograf, Jimmy Cetina, pe care l-am cunoscut la o petrecere ia un hotel, cred că la Vasco de Quiroga pe strada Londra, și situația mea economică s-a îmbunătățit considerabil. Jimmy făcea nuduri artistice, așa le spunea el, în realitate era pornografie light, nuduri integrale și poze excitante, sau secvențe de Striptease, totul în studioul lui de la ultimul etaj al unei clădiri de pe Bucureli.

Nu mai țin minte cum l-am cunoscut pe Arturo, poate când ieșeam de la o ședință de fotografie, în clădirea lui Jimmy Cetina, poate la un bar, poate la o petrecere. Poate să fi fost la pizzeria unui nord-american căruia i se spunea Jerry Lewis. În Mexic lumea se cunoaște în locurile cele mai neverosimile. Dar adevărul e ca ne-am cunoscut și ne-am plăcut reciproc, deși a trecut aproape un an până ne-am culcat împreună.

Pe el îl interesa tot ce venea din Franța, în privința asta era puțin naiv, credea că eu, care studiam antropologia, trebuia să cunosc în mod obligatoriu opera lui Max Jacob, de pildă (numele îl știu, dar

atât), și când eu îi spuneam că nu o cunosc, că tinerele franțuzoice citesc alte lucruri (în cazul meu, Agatha Christie), în fine, pur și simplu nu putea să creadă și își imagina că îmi bat joc de el. Dar era înțelegător, vreau să spun, *părea* că gândește tot timpul în termeni literari, însă nu era un *fanatic*, nu te disprețuia dacă nu-l citeși în viața ta pe Jacques Rigaut, și, pe deasupra și lui îi plăcea Agatha Christie și uneori petreceam ceasuri întregi amintindu-ne de unele dintre romanele ei, revăzând enigmele (eu am o memorie foarte proastă, a lui în schimb era foarte bună), reconstituind acele asasinat imposibile.

Nu știu ce m-a atras la el. Într-o zi l-am invitat în apartamentul meu, unde locuiam cu alți trei studenți de la antropologie, un nord-american din Colorado și două franțuzoice, și la sfârșit, la patru dimineața, am ajuns în pat. Înainte îl avertizasem cu privire la una din perversiunile mele. I-am spus, pe jumătate în serios, pe jumătate în glumă, râdeam amândoi în grădina Muzeului de Artă Modernă, unde se află sculpturile, ce sculpturi oribile, i-am spus: Arturo, să nu te culci niciodată cu mine fiindcă sunt masochistă. Și ce înseamnă asta? a zis el. Păi, că îmi place să fiu bătută când fac amor. Atunci Arturo s-a oprit din râs. Vorbești serios? a întrebat. Foarte serios, am zis eu. Și în ce fel îți place să fii bătută? a spus. Lovituri, am zis eu, îmi place să fiu palmuită pe față, să fiu plesnită pe fese, chestii de genul ăsta. Tare? a zis el. Nu, nu foarte tare, am spus eu înseamnă că în Mexic nu fuți prea mult, a zis el după un moment de gândire. L-am întrebat de ce spune asta.

Din cauza semnelor, miss Marple, nu te-am văzut niciodată învinețită. Ba fac amor, am răspuns, sunt masochistă dar nu sunt tâmpită. Arturo a râs. Cred că s-a gândit că glumeam. Așa că în noaptea aceea, în zorii aceia, mai bine zis, când ne-am băgat în pat, s-a purtat cu mine cu multă delicatețe și mie mi-a fost jenă să-l întrerup, dacă voia să mă lîngă pe tot corpul și să mă sărute foarte

blând, n-avea decât s-o facă, dar după scurt timp mi-am dat seama că nu i se scoală, i-am luat-o și am mângâiat-o un timp, dar nimic, atunci l-am întrebat la ureche dacă îl îngrijorează ceva și el a spus că nu, că se simte bine, și am continuat să ne mozolim încă un timp, dar era evident că n-o să i se scoale, și atunci eu i-am spus, haide, nu te mai forța, nu mai suferi, dacă nu vrei nu vrei, se întâmplă, și el și-a aprins o țigară (fuma unele care se numeau Bali, ce nume ciudat) și a început să vorbească de ultimul film pe care îl văzuse, și apoi s-a ridicat și s-a tot învârtit prin cameră, fumând și uitându-se la lucrurile mele și pe urmă s-a așezat pe jos, lângă pat, și a început să admire fotografiile mele, câteva dintre pozele artistice ale lui Jimmy Cetina pe care le păstram nu știu de ce, pentru că sunt proastă, în mod sigur, și eu l-am întrebat dacă îl excită, și el a răspuns că nu dar că sunt bune, că eu sunt *foarte bine*, tu ești foarte frumoasă, Simone, a spus, și în clipa aceea, nu știu de ce, mi-a venit să-i spun să se bage în pat, să se urce pe mine și să-mi tragă niște palme ușoare pe obraji sau peste cur, și el s-a uitat la mine și a zis: nu sunt în stare nici de asta, Simone, dar eu i-am spus haide, curaj, bagă-te în pat, și el s-a băgat, m-am întors și mi-am ridicat fesele și i-am spus: începe să dai încetul cu încetul, ține seama că ăsta e un joc, și el mi-a tras prima palmă și eu mi-am băgat capul în pernă, nu i-am citit pe Rigaut, i-am zis, nici pe Max Jacob, nici pe pisălogii de Banville, Baudelaire, Catulle Mendés și Corbière, lecturi obligatorii, dar l-am citit pe Marchizul de Sade. Da? a spus el. Da, am spus eu, mângâindu-i pula. Mă bătea la cur cu tot mai multă convingere. Ce-ai citit din Marchizul de Sade? *Filosofia în budoar*, am zis eu. Și *Justine*? Firește, am spus eu. Și *Juliette*? Bineînțeles. Și *Cele 120 de zile ale Sodomei*? Sigur că da. În momentul acela mă umezisem și gemeam iar pula lui Arturo era țeapănă ca un par, așa că m-am întors, mi-am desfăcut picioarele și i-am spus să mi-o bage, dar să nu facă altceva, să nu se miște până nu îi spun eu. A fost minunat când l-am simțit în mine.

Trage-mi palme, i-am spus. Pe față, pe obraz. Bagă-mi degetele în gură. El m-a pălmuit. Mai tare! i-am spus. El m-a pălmuit mai tare. Acum, începe să te miști, i-am zis. Câteva secunde în cameră nu s-au auzit decât gemetele mele și loviturile. Pe urmă a început și el să geamă.

Am făcut amor până s-a luminat de zi. Când am terminat el și-a aprins o Bali și m-a întrebat dacă am citit teatrul Marchizului de Sade. I-am spus că nu, că nu știam că Sade scrisese teatru. Nu numai că a scris teatru, a spus Arturo, a scris și multe scrisori adresate impresarilor teatrali în care îi îndemna să-i pună operele în scenă. Dar, evident, nimeni nu a îndrăznit să pună în scenă vreuna, ar fi ajuns toți la pușcărie (am râs amândoi), cu toate că deși pare de necrezut Marchizul a insistat, în scrisori a ajuns chiar să calculeze cât ar costa costumele, și cel mai trist este că socotelile lui se potrivesc, sunt bune! operele lui ar fi adus beneficii. Dar erau pornografice? I-am întrebat. Nu, a zis Arturo, erau filosofice, cu un pic de sex.

Am fost amanți un timp. Trei luni, mai exact, cât mai aveam până să mă întorc la Paris. Nu făceam amor în fiecare noapte. Nu ne vedeam în fiecare seară. Dar făceam amor în toate felurile posibile. M-a legat, m-a bătut, m-a sodomizat. Niciodată nu mi-a lăsat vreun semn, cu excepția curului înroșit, ceea ce spune mult despre delicatețea lui. Dacă am fi avut ceva mai mult timp, aș fi sfârșit prin a mă obișnui cu el, adică aș fi avut nevoie de el, și el ar fi sfârșit prin a se obișnui cu mine. Dar nu ne-am acordat acel timp, eram doar prieteni. Vorbeam de Marchizul de Sade, de Agatha Christie, de viață, în general. Când l-am cunoscut el era un mexican ca oricare altul, dar în ultimele zile se simțea, tot mai mult, un străin. O dată i-am spus: voi, mexicanii, sunteți așa sau altminteri și el mi-a zis eu nu sunt mexican, Simone, eu sunt chilian, cu o vagă tristețe e-adevărat, dar cu destulă fermitate.

Așa că atunci când Ulises Lima a venit la mine acasă și mi-a spus sunt prieten cu Arturo Belano, m-am bucurat foarte mult, deși după aceea, când am aflat că Arturo e și el în Europa și nu avusese gentilețea de a-mi trimite măcar o carte poștală, m-am cam supărat. Eu începusem să lucrez la Catedra de Antropologie de la Universitatea Paris-Nord, o muncă mai curând birocratică și plictisitoare, și sosirea celui mexican mi-a permis cel puțin să mai vorbesc spaniola, care la mine ruginise un pic.

Ulises Lima locuia pe rue des Eaux. O dată, numai o dată, am fost să-l văd la el acasă. Niciodată nu mai văzusem o *chambre de bonne*³³ mai nenorocită decât aceea. Avea doar o ferestruică, care nu se putea deschide și dădea într-un luminator întunecos și sordid. De-abia încăpea un pat și un soi de masă de grădiniță de copii hodorogită. Hainele și le ținea în geamantane, pentru că nu avea dulap sau șifonier, sau împrăștiate prin toată odaia. Când am intrat mi-a venit să vărs. L-am întrebat cât plătește pe cameră. Când mi-a spus mi-am dat seama că a fost înșelat cu bună știință. Cine te-a adus aici, i-am spus, te-a tras pe sfoară, asta-i o magherniță, orașul e plin de camere mai bune. Nu mă îndoiesc, a zis el, dar pe urmă a adăugat că nu are de gând să rămână toată viața la Paris și că nu vrea să-și piardă timpul căutând o cameră mai bună.

Nu ne vedeam des, și de câte ori am făcut-o a fost la inițiativa lui. Uneori îmi dădea telefon și alteori venea pur și simplu acasă și mă întreba dacă vreau să ies să facem o plimbare, să bem o cafea sau să mergem la cinema. În general, eu îi spuneam că sunt ocupată, cu studiile mele sau cu lucrări de la catedră, dar uneori acceptam și ieșeam să ne plimbăm. Ajungeam la un bar de pe rue de la Lune, unde mâncam paste și beam vin și vorbeam despre Mexic. De obicei plătea el și acum că îmi amintesc mi se pare ciudat, fiindcă din câte

33 Cameră de serviciu (în fr., în orig.).

știu nu lucra. Citea mult, mereu avea câteva cărți sub braț, toate în franceză, deși franceza lui, ca să spunem adevărul, era foarte departe de a fi bună (cum am spus, încercam să vorbim în spaniolă). Într-o seară mi-a vorbit de planurile lui. Acestea erau să stea un timp la Paris și apoi să plece în Israel. Când mi-a spus asta am zâmbit cu un amestec de neîncredere și de uimire. De ce Israel? Pentru că acolo locuiește o prietenă. Acesta a fost răspunsul lui. Numai de-asta? am zis neîncrezătoare. Numai de-asta.

De fapt, nimic din ce făcea nu părea să urmeze un plan stabilit dinainte.

Avea un caracter liniștit, foarte calm, puțin distant dar nu rece, dimpotrivă, uneori era foarte cald, diferit de caracterul lui Arturo, care era un exaltat și din timp în timp părea că urăște toată lumea. Ulises nu, era respectuos, ironic dar respectuos, accepta oamenii așa cum sunt și nu lăsa niciodată impresia că vrea să-ți invadeze intimitatea, lucru care mie mi se întâmplă în relațiile mele cu latinoamericanii.

Hipólito Garcés, bulevardul Marcel Proust, Paris, august 1977.

Când amicul meu Ulises Lima a apărut la Paris m-am bucurat foarte mult, asta-i adevărul. I-am găsit o *chambre* bună pe rue des Eaux, chiar pe unde locuiam eu. Din Marcel Proust până la el nu sunt decât doi pași, trebuie s-o iei la stânga, spre bulevardul René Boylesve, pe urmă intri pe Charles Dickens și ajungi în rue des Eaux. Așa că stăteam cum s-ar zice unul lângă altul. Eu aveam în *chambre* un reșou și găteam în fiecare zi și Ulises venea să mănânce cu mine. Dar eu i-am spus: trebuie să-mi dai niște lovele. Și el a zis: Polito, o să-ți dau niște bani, nu-ți face griji, mi se pare corect, tu cumperi de mâncare și pe deasupra mai și gătești, cât vrei? Și eu i-am spus atunci dă-mi o sută de dolari, Ulises, și nu mai discutăm. Și el mi-a zis că dolari nu mai are, că nu mai are decât franci, dar mi i-a dat.

Avea parale și avea încredere în mine.

Într-o zi, însă, mi-a spus: Polito, în fiecare zi mănânc tot mai prost, cum e posibil ca un nenorocit de orez să coste atâția bani. I-am explicat că în Franța orezul e scump, nu ca în Mexic sau în Peru, aici kilul de orez te costă o pălărie de bani, Ulises, i-am zis. S-a uitat la mine așa, în felul acela un pic chiorâș al mexicanilor, și a zis de acord, dar cel puțin cumpără o cutie de sos de roșii pentru că m-am săturat să mănânc orez gol. Sigur că da, i-am spus, și am să cumpăr și vin, că eram grăbit am uitat, dar trebuie să îmi mai dai niște bani. Mi-a dat și a doua zi i-am gătit orezul cu sos de roșii și l-am servit cu un pahar de vin roșu. Dar a doua zi nu mai aveam vin (l-am băut eu, ăsta-i adevărul) și după două zile s-a terminat sosul de roșii și a mâncat din nou orez gol. Pe urmă am făcut macaroane. Să văd dacă-mi aduc aminte. Pe urmă am gătit linte care are mult fier și e hrănitoare. Și când s-a terminat linteaa am făcut năut. Și pe urmă am gătit din nou orez gol. Și într-o zi Ulises mi-a zis-o pe jumătate în glumă. Polito, mi-a spus, mi se pare că te crezi șmecher. Mâncărurile tale sunt cele mai simple și cele mai scumpe din Paris. Nu, dragul meu, i-am zis eu, nu gagiule, nici nu-ți închipui tu ce scumpă e viață, se vede că nu te duci la cumpărături. Așa că mi-a mai dat niște bani, dar a doua zi n-a venit să mănânce. Au trecut trei zile fără să-l văd la față, și după asta m-am prezentat la el la acea *chambre* de pe rue des Eaux. Nu era acasă. Dar trebuia să-l văd, așa că l-am așteptat așezat pe culoar.

A apărut pe la trei dimineața. Și când m-a văzut pe culoar, în întunericul de pe acel culoar lung și urât mirositor, s-a oprit și a rămas pe loc, la vreo cinci metri de locul unde stăteam eu, cu picioarele desfăcute, ca și cum s-ar fi așteptat la un atac din partea mea. Dar cel mai curios a fost că atunci când s-a oprit a rămas tăcut, n-a spus nimic! fir-ar să fie, mi-am zis, Ulises ăsta e supărat pe mine cu-adevărat și o să mă bage-n pizda mamei mele chiar aici, așa că în

mod prudent am decis să nu mă ridic, o umbră pe jos nu reprezintă niciun pericol, nu-i așa? și l-am strigat pe nume, Ulises, gagiule, sunt eu, Polito, și el a făcut ahhh, Polito, ce dracului cauți aici la ora asta, Polito, și atunci mi-am dat seama că mai înainte nu mă recunoscuse și m-am gândit pe cine așteaptă ticălosul ăsta? și jur pe viața maică-mii că atunci mi-a fost mai frică decât înainte, nu știu, poate din cauza orei, culoarul acela sumbru, imaginația mea de poet a luat-o razna, fir-ar să fie, m-au trecut și fiori și mi-am închipuit altă umbră în spatele umbrei lui Ulises Lima pe culoar. Adevărul e că mi-era frică până și să cobor cele opt etaje pe scara acelei căsoaie fantomatice. Cu toate acestea unicul lucru pe care îl doream în acel moment era să plec în goană de acolo. Dar frica bruscă de a rămâne singur a fost mai tare, m-am ridicat, am constatat că mi-a amorțit un picior, și i-am spus lui Ulises să mă poftească să intru în camera lui. Acesta părea că s-ar fi trezit atunci și a spus, sigur, Polito, și a deschis ușa. Când ne-am văzut înăuntru, cu lumina aprinsă, am simțit că sângele îmi circulă din nou prin vene, și, ca un nerușinat, i-am arătat cărțile pe care le adusesem. Ulises s-a uitat la fiecare în parte și a zis că sunt bune, deși eu știam că moare să le aibă. Le-am adus ca să ți le vând, i-am spus. Cât vrei pe ele, a zis. I-am spus o sumă la plesneală, să văd ce se întâmplă. Ulises s-a uitat la mine și a spus de acord, apoi a băgat mâna în buzunar, mi-a dat banii și a continuat să mă privească fără să spună nimic. Bine, prietene, am zis eu, mă car, te aștept mâine cu o mâncare bună? Nu, a spus el, nu mă aștepta. Dar o să vii într-o zi? Amintește-ți că dacă nu mănânci poți să mori de foame, am spus eu. N-o să mai vin niciodată, Polito, mi-a zis. Nu știu ce s-a petrecut cu mine. În sufletul meu mă căcam de frică (muream la gândul că trebuie să ies, să merg pe culoar, să cobor scările), dar față de el am început să vorbesc, fir-ar să fie, deodată m-am pomenit că vorbesc, că *mă ascult cum vorbesc*, de parcă vocea mea n-ar mei fi fost a mea și parcă ea s-ar fi apucat să bată

câmpii singură. I-am spus nu e drept, Ulises, dacă ai ști câți bani am dat pe mâncare, dacă ai vedea ce lucruri bune am cumpărat, și-acum ce-o să fac cu ele? să le las să se strice? să mă umflu eu mâncând singur, ei, Ulises? să fac o indigestie cu atâta mâncare sau o colică hepatică? răspunde, Ulises, nu face pe surdul. Chestii de genul ăsta. Și cu toate că în sinea mea îmi spuneam taci, măi, Polito, n-ai pic de rușine, asta poate să se termine prost, învață să-ți respecti propriile limite, idiotule, în exteriorul meu, în acea zonă parcă amortită, anesteziată formată din fața mea, buzele mele, limba mea spurcată, cuvintele (cuvintele pe care pentru prima dată nu voiam să le pronunț!) continuau să iasă și așa am auzit cum îi spuneam: ce fel de prieten ești tu, Ulises, eu care te pusesem pe un pedestal ca și cum ai fi mai mult decât prietenul meu, fratele meu, amicul meu, fratele meu mai mic, fir-ar al dracului să fie, Ulises, și tu acum vii și mă disprețuiești. Etcetera, etcetera. Ce să mai continui. Pot spune doar că vorbeam și vorbeam, și Ulises, în picioare în fața mea, în camera aceea așa de mică de părea mai mult un coșciug decât o cameră, nu-și dezlipea privirea de mine, calm, fără să facă acea mișcare pe care o așteptam și de care mă temeam, parcă așteptând, parcă spunându-și în sinea lui Polito mai are două minute, mai are un minut și jumătate, mai are un minut, Polito mai are cincizeci de secunde, bietul gagi, mai are zece secunde, și eu eram de parcă mi-aș fi văzut, jur, toți perii de pe corp, de parcă în timp ce stăteam cu ochii deschiși altă pereche de ochi, dar aceștia închiși, străbăteau fiecare centimetru al pielii mele și inventariau toți perii pe care îi aveam, o pereche de ochi închiși dar care vedeau mai mult decât vedeau ochii mei deschiși, știu că nu se înțelege niciun căcat. Și-atunci n-am mai suportat și m-am lăsat să cad pe pat ca o curvă și i-am spus: Ulises, prietene, mă simt rău, viața mea e un dezastru, nu știu ce-i cu mine, încerc să fac lucrurile bine dar totul îmi iese pe dos, ar trebui să mă întorc în Peru, orașul ăsta căcăcios mă omoară, nu mai sunt cum

eram, și m-am apucat să vorbesc, să scuip tot ce mă chinuia pe dinăuntru, cu fața pe jumătate cufundată în pături, în păturile pe care Dumnezeu știe de unde le scosese Ulises, dar care miroseau urât, nu era mirosul tipic de jeg dintr-o *chambre de bonne*, nu era mirosul lui Ulises, alt miros, un miros ca de moarte, un miros de rău augur care mi s-a instalat brusc în creier și care m-a făcut să mă sperii, ce naiba, Ulises, de unde ai scos păturile astea, amice, de ia morgă? Și Ulises continua să stea acolo, în picioare, fără să se miște din loc, ascultându-mă, și atunci eu m-am gândit asta e ocazia să plec și m-am ridicat și am întins mâna și l-am atins pe umăr. Parcă aș fi atins o statuie.

Roberto Rosas, rue de Passy, Paris, septembrie 1977.

Mansarda noastră avea vreo douăsprezece odăi. Opt dintre ele erau ocupate de latinoamericani, un chilian, Ricardito Barrientos, un cuplu de argentinieni, Sofia Pellegrini și Miguelito Sabotinski, și restul eram peruani, toți poeți, toți certați între noi.

Cu multă mândrie botezasem mansarda noastră Comuna din Passy sau Tânăra Comunitate Passy.

Discutam tot timpul și subiectele noastre preferate sau poate singurele erau politica și literatura. Camera lui Ricardito Barrientos fusese închiriată înainte de Polito Garcés, și el tot peruan și poet, dar într-o zi, după o ședință urgentă, am decis să-i dăm un ultimatum. Ori pled de aici săptămâna asta 'tu-ți mama mă-tii ori te aruncăm pe scări, ne căcăm în patul tău, îți punem șoricioaică în vin sau facem ceva și mai rău. Noroc că Polito ne-a luat în serios că dacă nu știi ce s-ar fi întâmplat.

Într-o bună zi, însă, a apărut pe acolo, târându-se după obiceiul lui, intrând într-o cameră, pe urmă în alta, cerând bani împrumut (pe care nu-i dădea niciodată înapoi), lăsându-se invitat la o cafeluță

de unul, la un ceai *mate*³⁴ de altul (Sofia Pellegrini îl ura de moarte), cerând cărți împrumut, povestind că săptămâna aceea se văzuse cu Bryce Echenique, cu Julio Ramón Ribeyro, că băuse un ceai cu Hinostroza, veșnicile lui minciuni care spuse o dată pot fi crezute, de două ori pot fi amuzante, dar repetate la nesfârșit îți fac nu numai greață, ci milă, neliniște pentru că nu încăpea îndoiala că Polito nu era întreg la minte. Dar care dintre noi e întreg, întreg în adevăratul înțeles al cuvântului?

Povestea e că într-o zi a apărut acolo, într-o după-masă când din întâmplare eram aproape toți acasă (știi fiindcă l-am auzit bătând la alte uși, i-am auzit glasul, expresia lui de neconfundat, „ce mai faci, gagiule”) și după un timp umbra lui s-a proiectat în pragul ușii mele, ca și cum nu îndrăznea să între dacă nu e poftit, și atunci eu i-am spus, poate cam brusc, ce vrei 'tu-ți mama mă-tii, și el a râs cu râsul lui de ticălos și a zis ah, Robertito, cât timp a trecut de când nu ne-am văzut, ești neschimbat, frate, mă bucur, uite vin cu un poet pe care vreau să-l cunoști, un prieten din Republica Mexicană.

Doar atunci mi-am dat seama că lângă el era o persoană. Un tip brunet, cu trăsături de indian, vânjos. Un tip cu ochi parcă apoși și totodată parcă șterși, și cu un zâmbet de medic, un zâmbet ciudat în Comuna din Passy, unde toți aveam zâmbete de lăutari sau de avocați.

Acesta era Ulises Lima. Așa l-am cunoscut. Am devenit prieteni. Prieteni de hălăduială prin Paris. Bineînțeles că nu semăna deloc cu Polito. Dacă n-ar fi fost așa, nu m-aș fi împrietenit cu el.

Nu țin minte cât a stat la Paris. Știi că ne vedeam des, cu toate că personalitățile noastre erau foarte diferite.

³⁴ Infuzie tipică în Argentina și Uruguay, preparată din frunzele pisate ale arborelui omonim, care se bea singură sau în amestec cu plante medicinale, într-un vas făcut dintr-o tărtăcuță care se numește tot *mate*, cu un fel de pai (sp.).

Într-o zi, însă, mi-a spus că pleacă. Și de ce, frate? l-am întrebat pentru că din câte știam eu îl încânta acest oraș. Cred că nu stau prea bine cu sănătatea, a răspuns zâmbind. E ceva grav? Nu, nu e nimic grav, a spus, dar e deranjant. Păi, am zis eu, atunci nu e nicio problemă, hai să bem ceva să sărbătorim evenimentul. Pentru Mexic! am toastat. Nu mă întorc în Mexic, a spus el, mă duc la Barcelona. Păi, de ce, frate? am zis. Am acolo un prieten, o să stau la el o vreme. Asta a fost tot ce mi-a spus și eu nu l-am mai întrebat altceva. Pe urmă am ieșit să mai bem un vin și l-am băut aproape de Porte de Bir Hakeim și eu i-am povestit ultimele mele aventuri amoroase. Dar el era cu mintea în altă parte, așa că am început să vorbim de poezie, ca să nu ne pierdem obiceiul, un subiect care pe zi ce trece îmi place tot mai puțin.

Țin minte că lui Ulises îi plăcea tânăra poezie franceză.

Pot să jur. Nouă, Tinerei Comunități Passy, tânăra poezie franceză ni se părea scârboasă. Tineri de bani gata sau drogați. Pricepe o dată pentru totdeauna, Ulises, îi spuneam, noi suntem revoluționari, noi am cunoscut închisorile din America Latină, cum să ne placă o poezie ca cea franceză?

Și măgarul nu zicea nimic, doar râdea. Odată am fost cu el să-l vedem pe Michel Bulteau. Ulises vorbea o franceză groaznică, așa că grosul conversației l-am purtat eu. Pe urmă i-am cunoscut pe Mathieu Messagier, pe Jean-Jacques Faussot, pe Adeline, iubita lui Bulteau.

Nu mi-a căzut bine niciunul din ei. Pe Faussot l-am întrebat dacă poate să-mi publice un articol în revista unde lucra, un căcat de revistă de muzică pop, și mi-a spus că mai întâi trebuie să citească articolul. După câteva zile i l-am adus și nu i-a plăcut. Lui Messagier i-am cerut adresa unui bătrân poet francez, o „glorie a literaturii” despre care se spunea că l-a cunoscut pe Martín Adán în timpul unei călătorii pe care a făcut-o la Lima prin anii patruzeci, dar Messagier

n-a vrut să mi-o dea invocând pretexte neverosimile cum că bătrânului nu-i plăceau vizitele. Dar nu vreau să-i cer bani împrumut, i-am zis, vreau doar să-i iau un interviu, dar degeaba. În sfârșit, lui Bulteau i-am spus că o să-l traduc. Asta i-a plăcut și n-a avut nicio obiecție. I-am spus-o în glumă, evident. Dar pe urmă m-am gândit că nu ar fi fost o idee rea. De fapt, m-am și apucat de treabă după câteva nopți. Poezia pe care am ales-o a fost „*Sang de satin*”. Niciodată până atunci nu-mi trecuse prin cap ideea să traduc poezie, în duda faptului că sunt poet și că se presupune că poeții traduc din alți poeți. Dar pe mine nu mă tradusesese nimeni, așa că de ce trebuia să traduc eu? În fine, așa e viața. De data asta m-am gândit că nu e o idee rea. Poate că era de vină Ulises, a cărui influență afecta obiceiurile mele cele mai înrădăcinate. Poate a fost fiindcă m-am gândit că venise vremea să fac ceva ce nu mai făcusem până atunci. Nu știu. Știu numai că i-am spus lui Bulteau că am de gând să-l traduc și că intenționez să public traducerea (a publica este cuvântul-cheie) într-o revistă peruană inexistentă, am inventat un nume, o revistă peruană la care colabora Westphalen, i-am spus, și el a fost de acord, cred că habar n-avea dne este Westphalen, la fel de bine aș fi putut să-i spun că este o revistă la care colabora Huamán Poma sau Salazar Bondy, și m-am apucat de treabă.

Nu țin minte dacă Ulises plecase sau mai era pe aici. „*Sang de satin*”. De la început am avut probleme cu poezia asta de căcat. Cum să traduc titlul? „Sânge de satin”? sau „Sânge de serj”? M-am gândit mai bine de o săptămână. Și atunci m-a năpădit dintr-odată toată oroarea Parisului, toată oroarea limbii franceze, a poeziei tinere, a condiției noastre de venetici, a tristei și iremediabilei noastre condiții de sud-americani pierduți în Europa, pierduți în lume, și atunci am știut că nu o să traduc „Sânge de satin” sau „Sânge de serj”, am știut că dacă o s-o fac o să-l asasinez pe Bulteau în garsoniera lui de pe rue de Téhéran și apoi o să fug din Paris ca un

disperat. Așa că în cele din urmă m-am hotărât să nu mai duc la capăt acel proiect și când Ulises Lima a plecat (nu-mi amintesc exact când) am încetat definitiv să-i mai frecventez pe poeții francezi.

Simone Darrieux, rue des Petites Écuries, Paris, septembrie 1977. Niciodată n-a reușit să aibă ceva ce ar putea semăna foarte pe departe cu un serviciu. Adevărul este că nu știu din ce trăia. A venit cu bani, asta știu, la primele noastre întâlniri întotdeauna plătea el, o cafea cu lapte, un lichior de mere, niște pahare de vin, dar banii i s-au terminat repede și din câte știu eu nu avea nicio sursă de venit.

Odată mi-a povestit că a găsit pe stradă o bancnotă de cinci mii de franci. De atunci, a zis, mergea întotdeauna uitându-se în pământ.

După un timp a mai găsit o bancnotă pierdută.

Avea niște prieteni peruani care uneori îi dădeau de lucru, un grup de poeți peruani care poeți erau doar cu numele în mod sigur, să trăiești la Paris, este știut, uzează, diluează toate vocațiile dacă nu sunt de fier, ticăloșește, te îndeamnă la uitare. Cel puțin asta se întâmplă cu mulți latinoamericani pe care îi cunosc. Nu vreau să spun că era cazul lui Ulises Lima, dar era cazul prietenilor săi peruani. Aceștia aveau un fel cooperativă de făcut curățenie. Lustruiau parchetul în birouri, spălau ferestre, muncă de genul ăsta, și Ulises îi ajuta când vreunul din cooperativă se îmbolnăvea sau nu era în oraș. În general, ținea locul altuia aproape întotdeauna pe motive de boală, peruanii călătoreau mult deși vara unii se duceau la cules de struguri la Roussillon. Plecau în grupuri de doi, de trei, câte unul se ducea singur și înainte de a pleca spunea că se duce în vacanță pe Costa Brava, l-am întâlnit de vreo trei ori, niște ființe lamentabile, mai mulți mi-au propus să mă culc cu ei.

Cu ce câștigi, i-am spus odată lui Ulises, de-abia reușești să nu mori de foame, cum speri să ai bani la un moment dat ca să pleci în Israel? E devreme, îmi răspundea el și aici se sfârșea discuția despre economie. În realitate, acum că mă gândesc, e greu să precizez

subiectul conversațiilor noastre. Așa cum subiectele cu Arturo erau foarte clare (vorbeam despre literatură și sex, mai ales), cu Ulises limitele erau imprecise, poate fiindcă ne vedeam rar (cu toate că el, în felul lui, era fidel prieteniei noastre, era fidel numărului meu de telefon), poate pentru că părea sau era o persoană care nu cere nimic.

Sofía Pellegrini, în Jardins du Trocadéro, Paris, septembrie 1977. L-au poreclit Cristosul de pe rue des Eaux și toți râdeau de el, chiar și Roberto Rosas, care zicea că e cel mai bun prieten al lui la Paris. Râdeau de el, în primul rând, pentru că era prost, așa ziceau, doar un prost de dă în gropi, explicau, se putea lăsa înșelat mai mult de trei ori de Polito Garcés, dar uitau că Polito îi înșelase și pe ei. Cristosul de pe rue des Eaux. Nu, nu m-am dus niciodată la el acasă, știu că se spuneau lucruri oribile, că era o cocină, că acolo se aflau obiectele cele mai inutile din Paris: gunoi, reviste, ziare, cărțile pe care le fura din librării și care prindeau repede mirosul lui și apoi se mucezeau, făceau floare, căpătau niște culori halucinante. Se zicea că poate să stea zile întregi fără să bage nimic în gură, luni de zile fără să se ducă la o baie publică, dar asta nu cred că era adevărat pentru că niciodată nu l-am văzut exagerat de murdar. În sfârșit eu nu-l cunoșteam bine, nu eram prietenă cu el, dar într-o zi a venit la mansarda noastră din Passy și nu era nimeni acasă, doar eu, și eu mă simțeam foarte rău, eram deprimată, mă certasem cu iubitul meu, lucrurile nu-mi mergeau bine, când a venit plângeam încuiată la mine în *chambre*, ceilalți se duseseră la cine-club sau la vreuna din multele reuniuni politice, toți erau militanți revoluționari, și Ulises Lima a străbătut culoarul și n-a bătut la nicio ușă, de parcă ar fi știut dinainte că n-o să găsească pe nimeni, și s-a îndreptat direct spre camera mea, unde stăteam singură, în pat, uitându-mă pe pereți, și el a intrat (era curat, mirosea bine) și a rămas lângă mine, fără să

spună nimic, a zis numai bună, Sofia, și a stat acolo în picioare până n-am mai plâns. Și de-asta îmi amintesc cu plăcere de el.

Simone Darrieux, rue des Petites Écuries, Paris, septembrie 1977. Ulises Lima făcea duș la mine acasă. Nu pot să spun că mă încânta. Nu-mi place să folosesc un prosop pe care l-a folosit altcineva, mai ales dacă nu am o anumită relație intimă fizică și chiar sentimentală cu acea persoană, dar tot îl lăsam să folosească dușul, pe urmă strângea prosoapele și le punea în mașina de spălat. Altminteri, în apartamentul meu încerca să fie ordonat, în felul lui, e-adevărat, dar încerca și asta contează. După ce făcea duș ștergea pe jos în baie și scotea părul din gaura de scurgere, un lucru care poate părea o prostie dar pe mine mă isterizează, detest să găsesc ghemotoace de păr (și mai ales dacă nu-i al meu) care înfundă cada. Apoi strângea și împătorea prosoapele pe care le folosise și le lăsa pe bideu ca eu să le pun în mașina de spălat când voiam eu. Primele dați și-a adus chiar și săpunul lui, dar eu i-am spus că nu e nevoie, că poate folosi săpunul meu și șamponul meu (dar să nici nu se gândească să se atingă de buretele meu) cu toată încrederea.

Era foarte bine-crescut. În general mă suna la telefon cu o zi înaintea, mă întreba dacă nu mă deranjează dacă vine, dacă nu am musafiri sau ceva de făcut, pe urmă stabileam o oră și a doua zi apărea punctual, stăteam un pic de vorbă și apoi intra în baie. Pe urmă nu-l mai vedeam o vreme oarecare. Uneori trecea o săptămână până revenea, dar alteori două și chiar trei. În intervalul ăsta bănuiesc că se spăla la băile publice.

Odată, la barul de pe rue de la Lune, mi-a spus că îi plac băile publice, acele locuri unde se duceau să se îmbăieze străinii, negrii din Africa francofonă sau maghrebienii, dar și studenții săraci, cum am adăugat eu, da, și aceștia, a zis el, dar mai ales străinii. Și o dată, țin minte, m-a întrebat dacă am fost vreodată la o baie publică

mexicană. Nu, niciodată, evident. Astea sunt băi publice adevărate, a spus, au saună, băi turcești, băi de aburi. Și aici, i-am răspuns, dar sunt mai scumpe. În Mexic nu, a zis el, acolo sunt ieftine. Adevărul este că niciodată înainte nu m-am gândit la băile publice din Mexic. Dar cu siguranță acolo nu te spălai la o baie publică, i-am spus. Nu, a zis, câteodată, dar de fapt nu.

Era un tip ciudat. Scria pe marginile cărților. Din fericire eu nu i-am împrumutat niciuna niciodată. De ce? Pentru că nu îmi place să scrie cineva pe cărțile mele. Și făcea ceva și mai șocant decât să scrie pe margini. Probabil n-o să mă credeți, dar făcea duș cu o carte. Jur. Citea sub duș. Cum știu asta? E foarte ușor. Aproape toate cărțile erau ude. La început credeam că din cauza ploii, Ulises era un hoinar, lua rar metroul, străbătea Parisul de la un capăt la altul și când ploua se uda până la piele fiindcă nu se oprea niciodată să aștepte să treacă ploaia. Deci cărțile lui, cel puțin cele pe care le citea cel mai des, erau mereu nițel îndoite, parcă încrețite și eu credeam că era din cauza ploii. Dar într-o zi am observat că a intrat în baie cu o carte uscată și când a ieșit cartea era udă. În ziua aceea curiozitatea mea a fost mai mare decât discreția. M-am apropiat de el și i-am luat cartea. Nu erau ude doar copertele, ci și câteva pagini, și notele de pe margine, cu cerneala spălată de apă, unele scrise poate sub apă, și atunci i-am spus pentru Dumnezeu, nu pot să cred, citești sub duș! ai înnebunit? și el mi-a răspuns că nu poate evita asta, că de altfel citește numai poezie, n-am înțeles de ce preciza că citește numai poezie, n-am înțeles în momentul acela, acum înțeleg, voia să spună că citea numai una sau două sau trei pagini, nu o carte întreagă, și atunci am izbucnit în râs, m-am trântit pe sofa și m-am ținut cu mâinile de burtă de râs, și a început și el să râdă, am râs amândoi, mult timp, nu mai țin minte cât.

Michel Bulteau, rue de Téhéran, Paris, ianuarie 1978.

Nu știi cum a făcut rost de numărul meu de telefon, dar într-o noapte, să fi fost trecut de douăsprezece, m-a sunat acasă. Îl căuta pe Michel Bulteau. I-am spus: sunt Michel Bulteau. El a spus: sunt Ulises Lima. Liniște. Eu am spus: îmi pare bine. El a zis: mă bucur că te-am găsit acasă, sper că nu dormeai. Eu am spus: nu, nu dormeam. Liniște. El a zis: mi-ar plăcea să te văd. Eu am spus: acum? El a zis: bine, da, acum, pot veni la tine acasă dacă vrei. Eu am spus: unde ești? dar el a înțeles altceva, și a zis: sunt mexican. Mi-am amintit atunci, foarte vag, că promisem o revistă din Mexic. Numele de Ulises Lima, oricum, nu mi se părea cunoscut. Am spus: i-ai ascultat vreodată pe Question Mark? El a zis: nu, nu i-am ascultat niciodată. Eu am spus: cred că sunt mexicani. El a zis: Question Mark? Cine sunt Question Mark? Eu am spus: un grup de rock, evident. El a zis: cântă mascați? Eu în prima clipă n-am înțeles ce-a spus. Mascați? Nu, sigur că nu, nu cântă mascați. De ce ar face-o? El a zis: uneori. Eu am spus: e ridicol, dar poate fi interesant. De unde telefonezi? De la hotelul tău? El a zis: nu, de pe stradă. Eu am spus: știi să ajungi la stația de metrou Miromesnil? El a zis: da, da, nicio problemă. Eu am spus: peste douăzeci de minute. El a zis: vin într-acolo, și a închis. În timp ce-mi puneam sacoul, m-am gândit: dar nu știi cum arată! Ce aspect au poezii mexicani? Nu cunosc niciunul! Doar o fotografie a lui Octavio Paz! Dar asta, aveam o intuiție, sigur nu seamănă cu Octavio Paz. Atunci m-am gândit la Question Mark, m-am gândit la Elliot Murphie și la ceva ce îmi spusese Elliot când am fost la New York: scheletul mexican, tipul căruia i se spune scheletul mexican și pe care l-am văzut de departe într-o sală de pe strada Franklin colț cu Broadway, în Chinatown, scheletul mexican era un cântăreț dar eu n-am văzut decât o umbră, și l-am întrebat pe Elliot ce avea tipul acela pe care voia să mi-l arate și Elliot a spus: e un soi de vierme, are ochi de vierme și vorbește ca viermii. Cum vorbesc viermii? Cu cuvinte-duble, a spus Elliot. Era

clar. Și de ce i se spune scheletul mexican? am întrebat. Dar Elliot nu mă mai asculta sau vorbea cu altcineva așa că am dedus că tipul în afară de faptul că este slab ca o coadă de mătură trebuie să fie mexican sau trebuia să spună lumii că este mexican sau poate că a făcut o călătorie în Mexic într-un moment al vieții lui. Dar eu nu i-am văzut fața, doar umbra lui care traversa localul. O umbră fără metafore, golită de imagini, o umbră care era numai o umbră și asta îi era mai mult decât de-ajuns. Așa că mi-am pus sacoul negru, mi-am periat părul și am ieșit pe stradă cu gândul la necunoscutul care îmi dăduse telefon și la scheletul mexican văzut în treacăt la New York. Din rue de Téhéran până la stația de metrou Miromesnil sunt doar câteva minute, în pas întins, dar trebuie să traversezi Boulevard Haussmann și apoi să mergi pe Avenue Percier și pe o bucată din rue La Boétie, străzi care la acel ceas al nopții sunt mai curând lipsite de viață, de parcă de la zece seara ar fi bombardate cu raze X, și atunci m-am gândit că ar fi fost mai bine să-mi dau întâlnire cu necunoscutul la stația de metrou Monceau, ceea ce m-ar fi obligat să fac drumul invers, de pe rue de Téhéran pe rue Monceau, pe urmă pe Avenue Ruysdael și apoi pe Avenue Ferdousi care traversează Parcul Monceau, plin, la ora aceea, de drogați și vânzători de droguri și polițiști melancolici, polițiști veniți la Parcul Monceau din alte lumi, tenebre și lentori ce anunță apariția acelei Place de la République Dominicaine, un loc foarte potrivit pentru întâlnirea cu scheletul mexican. Dar itinerarul meu era altul și l-am urmat până la scările de pe rue de Miromesnil, pe care le-am găsit pustii și imaculate. Mărturisesc că niciodată nu mi s-au părut atât de sugestive ca atunci scările de la metrou și în același timp atât de impenetrabile. Înfățișarea lor, totuși, era aceeași dintotdeauna. Schimbarea, am descoperit asta imediat, se datora mie și faptului că acceptasem să mă întâlnesc cu un necunoscut la ore nepotrivite, ceea ce în mod normal nu fac. Dar, firește, nu am nici obiceiul de a evita

invitațiile hazardului. Eram acolo și asta conta. Dar, în afară de un funcționar care citea o carte și aștepta cu siguranță pe cineva, pe scări nu era nimeni. Așa că am început să cobor, hotărât să aștept cinci minute și pe urmă să plec și să uit complet acest incident. La prima cotitură am dat peste o bătrână acoperită cu zdrențe și cartoane, dormind sau făcându-se că doarme. Câțiva metri mai încolo, uitându-se la babă ca atunci când te uiți la un șarpe, am văzut un tip cu părul lung și negru ale cărui trăsături ar fi putut corespunde poate cu cele ale unui mexican, deși în această privință ignoranța mea este abisală. M-am oprit și l-am studiat. Era mai scund decât mine, avea o haină de piele destul de uzată, patru sau cinci cărți sub braț. Deodată parcă s-a trezit și și-a pironit privirea asupra mea. Era el, fără îndoială. S-a apropiat și mi-a dat mâna. O strângere de mână foarte stranie.

Ca și cum atunci când îți strângea mâna făcea un amestec de semne masonice și semne ale lumii interlope mexicane.

O strângere de mână, în orice caz, gâdilătoare și morfologic vorbind ciudată, de parcă mâna care strângea mâna mea n-ar fi avut piele sau ar fi fost doar o husă, o husa tatuata.

Dar să uităm de mână. I-am spus că e o noapte frumoasă și că ar trebui să ieșim să ne plimbăm. Parcă ar mai fi vară, i-am spus. El m-a urmat în tăcere. Pentru o clipă m-am temut că n-o să vorbească deloc în timpul întâlnirii noastre. M-am uitat la cărțile lui, una dintre ele era o carte de-a mea, *Ether-Mouth*, alta era de Claude Pelieu și restul probabil de autori mexicani ale căror nume nu le-am auzit niciodată. L-am întrebat de cât timp este la Paris. De mult timp, a zis. Franceza lui era lamentabilă. I-am sugerat să vorbim în engleză și a acceptat. Am mers pe rue de Miromesnil spre Faubourg St. Honoré. Pașii noștri erau mari și grăbiți, de parcă ne-am fi dus la o întâlnire importantă și nu aveam prea mult timp. Eu simt o persoană căreia nu îi place să umble. Cu toate acestea în noaptea

aceea am mers fără să ne oprim, cu pas grăbit, prin Faubourg St. Honoré până la rue Boissy d'Anglas și de acolo până pe Champs Elysées, unde am luat-o iar la stânga până la Avenue Churchill și acolo am cotit la stânga, lăsând în spatele nostru umbra echivocă proiectată de Grand Palais, direct spre podul Alexandre III, fără să încetinim pasul, în timp ce mexicanul înșira într-o engleză uneori incomprezibilă o poveste pe care îmi era greu să o înțeleg, o poveste despre poeți pierduți și reviste pierdute și despre opere de a căror existență nu știa nimeni nimic, în mijlocul unui peisaj care poate era în California sau în Arizona sau în vreo regiune mexicană învecinată cu aceste state, o regiune imaginară sau reală, dar decolorată de soare și într-o epocă trecută, uitată sau care cel puțin aici, la Paris, în deceniul al șaptelea, nu mai avea nici cea mai mică importanță. O poveste în afara zidurilor civilizației, i-am spus. Și el a zis da, da, aparent da, da. Și eu atunci l-am întrebat: așa-i că nu i-ai ascultat niciodată pe Question Mark? Și el a spus nu, nu i-am ascultat niciodată. Și atunci eu i-am zis că trebuie să-i asculte la un moment dat, că sunt foarte buni, dar am spus asta fiindcă de fapt nu știam ce să spun.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Le-am spus: băieți s-a terminat mezcalul Los Suicidas, acesta este un fapt de necontestat, de netăgăduit, ce-ar fi dacă unul dintre voi coboară și-mi cumpără o fiolă de Sauza, și unul dintre ei, mexicanul, a zis: mă duc eu, Amadeo, și s-a și grăbit spre ieșire când l-am oprit și i-am spus un moment, ai uitat de bani, colega, și el s-a uitat la mine și-a zis nici să nu te gândești, Amadeo, asta o cumpărăm noi, ce băieți simpatici. I-am dat câteva instrucțiuni înainte de a pleca, asta-i drept: i-am spus s-o ia pe Venezuela până în Brasil și de-acolo s-o cotească la dreapta și sa urce până pe strada Honduras, până la Piața Santa Catarina, unde trebuia s-o ia la stânga până pe Chile și apoi iar la dreapta și să urce ca și cum s-ar duce la piața La Lagunilla și acolo, pe trotuarul din stânga, o să dea de barul La Guerrerense, lângă prăvălia de vopsele El Buen Tono, n-avea cum să se rătăcească, și că trebuie să spună la La Guerrerense că este trimis de mine, scriitorul Amadeo Salvatierra, și să nu stea mult. Pe urmă am continuat să caut prin hârtii și celălalt băiat s-a ridicat de pe scaun și a început să se uite prin bibliotecă. Eu, de fapt, nu-l vedeam, îl auzeam, făcea un pas, scotea o carte, o punea la loc, eu auzeam foșnetul făcut de degetul lui când mângâia cotoarul cărților mele! Dar nu-l vedeam. Mă așezasem din nou, băgasem din nou banii în portofel și examinam cu mâini tremurătoare, la o anumită vârstă nu mai poți bea cu atâta veselie, vechile mele hârtii îngălbenite. Stăteam cu capul aplecat și aveam ochii cam încetoșați și băiatul chilian se mișca prin bibliotecă în liniște și eu auzeam doar foșnetul arătătorului său sau al degetului mic, ah ce băiat priceput, cum mângâia cotoarele vechiturilor mele de cărți ca un bolid, degetul lui, un foșnet de carne și piele, de carne și carton, un sunet

plăcut auzului și care îndemna la somn, ceea ce trebuie că s-a și întâmplat fiindcă dintr-odată am închis ochii (poate că erau închiși încă dinainte) și am văzut Piața Santo Domingo cu porticurile sale, strada Venezuela, Palatul Inchiziției, cârciuma Las Dos Estrellas de pe strada Loreto, cafeneaua La Sevillana pe Justo Serra, taverna Mi Oficina pe Misionero aproape de Pino Suárez, unde nu era permisă intrarea celor în uniformă nici a câinilor nici a femeilor, cu excepția uneia, singura care intra, și am văzut-o iar pe acea femeie mergând pe acele străzi, pe Loreto, pe Soledad, pe Correo Mayor, pe Moneda, am văzut-o traversând repede Zócalo, ah, ce imagine, o femeie de douăzeci și ceva de ani din anii douăzeci traversând Zócalo așa de grăbită de parcă ar fi ajuns târziu la o întâlnire amoroasă sau de parcă s-ar fi dus la serviciu la vreunul din magazinele din centru, o femeie îmbrăcată discret, cu lucruri ieftine dar frumoase, cu părul negru ca tăciunile, cu spatele drept, picioarele nu foarte lungi dar cu grația inegalabilă pe care le au picioarele tuturor femeilor tinere, indiferent dacă sunt slabe, grase sau bine făcute, picioare fragede și hotărâte, încălțată cu niște pantofi fără toc sau cu toc mic, ieftini dar frumoși și mai ales comozi, făcuți parcă înadins ca să mergi repede, ca să ajungi la timp la o întâlnire sau la serviciu, deși eu știu că ea nu se ducea la nicio întâlnire și nu era așteptată la nicio slujbă. Atunci, unde se duce? Sau nu se duce niciunde și ăsta e felul ei obișnuit de a merge? Acum femeia a traversat Zócalo și o ia pe Monte de Piedad până la Tacuba, unde înghesuiala e mai mare și nu poate merge așa de repede, și o ia pe Tacuba, mai încet, și pentru o clipă mulțimea mi-o răpește, dar apoi reapare, e acolo, merge spre Alameda sau poate o să se oprească înainte, la Poștă, fiindcă în mâna ei disting acum clar niște hârtii, poate scrisori, dar nu intră la Poștă, traversează până la Alameda și se oprește, pare că se oprește ca să-și tragă sufletul, și pe urmă continuă să meargă, în același ritm, prin grădini, pe sub copaci, și așa cum există femei care văd viitorul, eu

văd trecutul, văd trecutul Mexicului și văd spatele acelei femei care se îndepărtează de visul meu, și o întreb unde te duci, Cesărea? unde te duci, Cesărea Tinajero?

Felipe Müller, barul Céntrico, strada Tallers, Barcelona, ianuarie 1978. În ceea ce mă privește anul 1977 a fost anul când am început să trăiesc cu iubita mea. Amândoi de-abia împliniserăm douăzeci de ani. Am găsit un apartament pe strada Tallers și ne-am mutat acolo. Eu făceam corecturi pentru o editură și ea avea o bursă la același centru de studii unde era bursieră mama lui Arturo Belano. De fapt, mama lui Arturo ne-a făcut cunoștință. 1977 este și anul când am fost la Paris. Am locuit în acea *chambre de bonne* a lui Ulises Lima. În sfârșit, Ulises nu o ducea bine cum s-ar spune. Camera părea o groapă de gunoi. Iubita mea și cu mine am făcut un pic de ordine, dar oricât am măturat și am frecat rămânea ceva imposibil de îndepărtat. Noaptea (iubita mea dormea în pat și Ulises și eu pe jos), se vedea ceva strălucitor pe tavan. O luminescență ce se năștea în unica fereastră - murdară de nu se poate descrie - și se extindea pe pereți și pe tavan ca o maree de alge. Când ne-am întors la Barcelona am descoperit că aveam râie. A fost o lovitură. Singurul de la care am putut s-o luăm era Ulises. De ce nu ne-a spus? s-a plâns iubita mea. Poate nu știa, am zis eu. Dar atunci m-am întors cu gândul la acele zile la Paris din 1977 și l-am văzut pe Ulises scărpinându-se, bând vin direct din sticlă și scărpinându-se, și acea imagine m-a convins că iubita mea avea dreptate. Știa și nu ne-a spus nimic. Un timp am fost supărat pe el pentru povestea cu râia, dar pe urmă am uitat și chiar făceam haz pe chestia asta. Problema noastră a fost să ne vindecăm noi. Nu aveam duș în apartamentul nostru și trebuia să facem baie cel puțin o dată pe zi cu săpun de piatră-acră și pe urmă să ne ungem cu cremă Samatin. Așa că 1977 a fost, în afară de un an bun, un an în care o lună sau o lună și

jumătate am făcut vizite constante acasă la prieteni care aveau duș. Una dintre aceste case a fost cea a lui Arturo Belano. Nu avea numai duș ci și o cadă enormă, cu picioare, în care încăpeau comod trei persoane. Problema era că Arturo nu locuia singur ci cu încă șapte sau opt inși, un soi de comunitate urbană, și unora dintre ei nu le-a căzut bine că iubita mea și eu făceam baie în casa lor. În sfârșit, până la urmă, nu ne-am îmbăiat de multe ori acolo. 1977 a fost anul când Arturo Belano și-a găsit slujba de paznic de noapte într-un camping. Odată i-am făcut o vizită. Îi spuneau șerif și asta îl făcea să râdă. Cred că a fost în vara aceea când amândoi, de comun acord, am rupt cu realismul visceral. Am publicat o revistă la Barcelona, o revistă cu bani foarte puțini și difuzare aproape zero și am scris o scrisoare prin care ne retrăgeam din cercul realismului visceral. Nu ne lepădăm de nimic, nu-i ponegream pe colegii noștri din Mexic, spuneam pur și simplu că nu mai facem parte din grup. În realitate, eram foarte ocupați muncind și încercând să supraviețuim.

Mary Watson, Sutherland Place, Londra, mai 1978.

În vara lui 1977 am făcut o călătorie în Franța cu prietenul meu Hugh Marks. Eu studiam atunci Literatură la Oxford și trăiam din redusa sumă a unei burse studentești. Hugh primea niște bani de la Asigurările Sociale. Nu eram amănți, doar prieteni, adevărul e că unul dintre motivele pentru care ieșeam împreună la Londra în vara aceea au fost relațiile sentimentale pe care le aveam fiecare în parte și certitudinea că o asemenea poveste între noi era de neimaginat. Pe Hugh îl părăsise o scoțiană înfiorătoare. Pe mine mă lăsase un băiat de la universitate, unul în jurul căruia roiau mereu fetele și de care eu credeam că sunt îndrăgostită.

La Paris ni s-au terminat banii, dar nu și cheful de a continua să călătorim, așa că am ieșit din oraș cum am putut și am pornit spre sud cu autostopul. Aproape de Orléans ne-a luat o furgonetă

Volkswagen. Șoferul era neamț și se numea Hans. La fel ca noi, mergea în sud împreună cu soția lui, o franțuzoaică pe nume Monique, și copilul lor de câțiva ani. Hans avea părul lung și o barbă deasă, un aspect ca de Rasputin, dar pe blond, și făcuse înconjurul lumii.

După scurt timp l-am luat pe Steve, din Leicester, care lucra la o grădiniță, după alți câțiva kilometri pe John, din Londra, care era șomer ca Hugh. Furgoneta era mare și aveam loc toți, și de altfel, am observat asta imediat, lui Hans îi plăcea să aibă companie, lume cu care să vorbească și căreia să-i poată istorisi poveștile lui. Monique, în schimb, nu se simțea în largul ei în tovărășia atâtor străini, dar ea făcea ce îi spunea Hans și în plus trebuia să se ocupe de copil.

Cu puțin înainte de a ajunge la Carcassone, Hans ne-a spus că are o treabă într-un sat din Roussillon și că dacă vrem ne poate face rost tuturor de o slujbă bună. Lui Hugh și mie ni s-a părut fantastic și am spus imediat că da. Steve și John au întrebat despre ce e vorba. Hans ne-a spus că ar trebui să mergem la cules de struguri în niște podgorii ale unui unchi de-al lui Monique. Și că după ce terminăm culesul în podgoriile unchiului putem să ne vedem de drum cu destui franci în buzunar, pentru că pe perioada cât lucrăm masa și casa sunt gratuite. Când Hans a terminat cu explicațiile tuturor ni s-a părut o afacere bună și am ieșit din șoseaua principală și am început să trecem printr-un șir de sate minuscule, toate înconjurate de podgorii, pe drumuri de pământ, un loc, i-am spus lui Hugh, asemănător cu un labirint, un loc, și asta n-am spus nimănui, care în alte împrejurări m-ar fi speriat sau mi-ar fi displicut, de exemplu, dacă în loc să merg cu Hugh, și cu Steve și cu John, aș fi venit singură. Dar din fericire nu eram singură. Eram cu prieteni. Hugh e ca fratele meu. Și Steve mi-a fost simpatic din primul moment. Cu John și Hans era altceva. John era un soi de strigoi și aceștia nu-mi plac prea mult. Hans era forțat în stare brută, un megaloman, dar se

putea conta pe el sau asta credeam atunci.

Când am ajuns la proprietatea unchiului lui Monique am aflat că lucrul nu începea decât peste o lună. Hans ne-a adunat pe toți în furgonetă, să fi fost miezul nopții, și ne-a explicat care e situația. Veștile nu sunt bune, a zis, dar avea o soluție pentru situații neprevăzute. Să nu ne despărțim, a zis, haide să mergem în Spania, să lucrăm la cules de portocale. Și dacă nu reușim o să așteptăm, dar în Spania, unde totul este mai ieftin. I-am spus că nu avem bani, că de-abia mai aveam ceva ca să mâncăm, nici vorbă să rezistăm o lună, cel mult mai aveam pentru trei zile de vacanță. Atunci Hans a spus să nu ne facem griji cu banii, că o să se ocupe el de cheltuieli până o să începem să lucrăm. Și ce vrei în schimb? a zis John, dar Hans nu i-a răspuns, uneori se făcea că nu înțelege engleza. Ceilalți, adevărul este că ni s-a părut o propunere minunată, i-am spus că suntem de acord, era începutul lui august și niciunul n-avea chef să se întoarcă așa de devreme în Anglia.

În noaptea aceea am dormit într-o casă nelocuită a unchiului lui Monique (în sat nu erau mai mult de treizeci de case și din cât ne-a spus Hans jumătate erau ale lui) și a doua zi dimineața am pornit spre sud. Înainte de a ajunge la Perpignan am luat altă autostopistă. Era o fată blondă, cam durdulie, se numea Erica, din Paris, și după o conversație de câteva minute s-a hotărât să facă parte din grupul nostru, adică să meargă cu noi la Valencia, să lucreze o lună la cules de portocale și pe urmă să urce din nou spre acel sat pierdut din Roussillon și să lucrăm împreună la culesul viei. La fel ca noi, nici ei nu-i prisoseau banii așa că întreținerea ei cădea tot în sarcina neamțului. De altfel, cu sosirea Ericăi, furgoneta se umpluse și Hans ne-a comunicat că n-o sa mai oprească să ia niciun autostopist.

Toată ziua am mers spre sud. Grupul nostru era vesel dar după atâtea ore de drum doream mai degrabă un duș și o mâncare caldă și nouă sau zece ore de somn neîntrerupt. Singurul care era la fel de

plin de energie ca la început era Hans, care vorbea întruna și istorisea povești care i se întâmplaseră lui sau unor cunoscuți de-ai lui. Cel mai prost loc din furgonetă era scaunul de lângă șofer, adică scaunul de lângă Hans și îl ocupam cu schimbul. Când a venit rândul meu am vorbit de Berlin, oraș unde am locuit de la optsprezece la nouăsprezece ani. De fapt eu eram singura pasageră care știa ceva germană și Hans profita ca să vorbească cu mine pe limba lui. Dar nu **vorbeam** de literatura germană care este un subiect ce mă fascinează, ci de politică, ceva ce sfârșește întotdeauna prin a mă plictisi.

Când am trecut granița Steve a trecut pe locul meu și eu m-am așezat pe unul din scaunele din spate ale furgonetei, unde dormea micul Udo, și de acolo am continuat să ascult trâncăneala lui Hans, planurile lui ca să schimbe lumea. Cred că niciodată un necunoscut nu se purtase așa de generos cu mine și nu-mi căzuse așa de prost.

Hans era insuportabil și pe deasupra un șofer foarte prost. De vreo două ori ne-am rătăcit. Ore întregi am umblat aiurea prin munți, fără să știm cum să ajungem din nou la șoseaua care duce la Barcelona. Când în sfârșit am reușit să ajungem în acest oraș Hans a vrut să vedem neapărat Sagrada Familia. La ora aceea tuturor ne era foame și nu aveam mult chef să admirăm catedrale, oricât de frumoase ar fi fost, dar el era cel care poruncea și după ce am făcut nenumărate ocoluri prin oraș am ajuns în sfârșit la Sagrada Familia. Tuturor ni s-a părut frumoasă (cu excepția lui John, insensibil la aproape orice manifestare artistică), cu toate că fără nicio îndoială am fi preferat să intrăm într-un restaurant bun și să mâncăm ceva. Dar Hans a spus că în Spania cel mai sigur este să mănânci fructe și ne-a lăsat acolo, pe o bancă din piață, privind Sagrada Familia, iar el a plecat cu Monique și cu puștiul să caute un magazin de fructe. După o jumătate de oră, în timp ce admiram amurgul roz din Barcelona, Hugh a spus că cel mai probabil este că s-au rătăcit. Erica

a zis că e la fel de probabil că ne-a abandonat, în fața unei biserici, a adăugat, ca pe copiii orfani. John, care vorbea puțin și în general spunea numai prostii, a zis că există posibilitatea ca în momentul acela Hans și Monique să mănânce ceva cald într-un restaurant bun. Steve și eu n-am spus nimic, dar ne-am gândit la toate acele posibilități și eu cred că cea sugerată de John ni s-a părut cea mai aproape de adevăr.

Pe la nouă seara, când începeam să fim disperați, am văzut apărând furgoneta. Hans și Monique ne-au dat fiecăruia un măr, o banană și o portocală și apoi Hans ne-a comunicat că stătuse de vorbă cu câțiva localnici și că, după părerea lui, cel mai bine ar fi să amânăm pentru moment dorita noastră expediție la Valencia. Dacă nu mă înșală memoria, a zis, în împrejurimile Barcelonei sunt campinguri destul de ieftine. Pentru o sumă mică pe zi putem să ne odihnim câteva zile, să ne spălăm, să facem plajă. Toți, e de prisos să mai spun, am fost de acord și l-am rugat să plecăm imediat. Monique, țin minte, n-a deschis gura deloc.

Am mai întârziat trei ore până am găsit ieșirea din oraș. În acest timp Hans ne-a povestit că pe când făcea serviciul militar într-un cantonament de lângă Lüneburg s-a rătăcit conducând un tanc și superiorii lui au fost pe punctul de a-l trimite în fața unui consiliu de război. Să conduci un tanc, a zis, e mult mai complicat decât să conduci o furgonetă, băieți, vă asigur.

În sfârșit am ieșit din oraș și am intrat pe o autostradă cu patru benzi. Campingurile sunt grupate într-o singură zonă, a spus Hans, anunțați-mă când le vedeți. Autostrada nu era luminată și tot ce se vedea de o parte și alta erau fabrici și maidane și în spatele lor câteva clădiri foarte mari, prost luminate, aruncate acolo parcă la întâmplare, care dădeau o imagine de decrepitudine prematură. După puțin timp, însă, am intrat într-o pădure și am văzut primul camping.

Dar lui Hans, care era cel ce urma să plătească, nu-i plăcea niciunul, și așa ne-am urmat drumul prin pădure până am văzut, detașându-se printre ramurile pinilor, o firmă cu o solitară stea albastră. Nu-mi aduc aminte cât era ceasul, știu doar că era târziu și că toți, inclusiv micul Udo, eram treji când Hans a frânat în fața barierei de la intrare. Pe urmă am văzut un tip sau umbra unui tip care a ridicat bariera și Hans a coborât din furgonetă și a intrat, urmat de cel care ne deschisese, la recepția campingului. După scurt timp a ieșit și a vorbit cu noi de la fereastra șoferului. Vestea pe care trebuia să ne-o dea era că în camping nu se închiriau corturi. Am făcut rapid câteva calcule. Erica, Steve și John nu aveau corturi, Hugh și eu, da. Am hotărât ca Erica și cu mine să dormim într-un cort și Steve, John și Hugh să doarmă în celălalt. Hans, Monique și copilul or să doarmă în furgonetă. Pe urmă Hans a intrat iar la recepție, a semnat niște hârtii și s-a așezat la volan. Tipul care ne-a deschis a încălecat pe o bicicletă foarte mică și ne-a condus pe alei fantomatice, străjuite de vechi rulote, până într-un colț al campingului. Eram așa de obosiți că ne-am culcat toți imediat, fără să facem măcar un duș.

A doua zi am fost la plajă și seara, după ce am mâncat, ne-am dus să bem ceva la terasa barului din camping. Când am ajuns eu Hugh și Steve stăteau de vorbă cu paznicul de noapte pe care îl văzusem în seara dinainte. Eu m-am așezat lângă Monique și Erica și m-am apucat să studiez ambianța. Barul, oglindă fidelă a campingului, era aproape gol. Trei pini enormi se înălțau din cimentul terasei și în unele locuri rădăcinile copacilor ridicaseră stratul de ciment de parcă ar fi fost un covor. O clipă m-am gândit ce făceam eu realmente în acel loc. Părea că nimic nu are sens.

Într-un moment din noapte Steve și paznicul de noapte au început să recite poezii. De unde scosese Steve poeziile acelea? în alt moment niște nemți au venit să stea cu noi (ne-au invitat la un rând)

și unul dintre ei l-a imitat perfect pe Rățoiul Donald. Îmi amintesc că, aproape spre sfârșitul nopții, l-am văzut pe Hans discutând cu paznicul de noapte. Hans vorbea în spaniolă și părea tot mai vehement.

M-am uitat la ei un timp. În câteva ocazii mi s-a părut că Hans plângea. Paznicul, din contră, părea calm, cel puțin nu dădea din mâini și nu făcea gesturi necontrolate.

A doua zi, când încă nu-mi revenisem după beția din noaptea anterioară, în timp ce făceam o baie l-am văzut pe paznicul de noapte. Pe plajă nu era nimeni, doar el. Stătea pe nisip, complet îmbrăcat, citind ziarul. Când am ieșit din apă l-am salutat. El a ridicat capul și mi-a răspuns la salut. Era foarte palid și cu părul ciufulit, de parcă se trezise atunci. În seara aceea, cum nu aveam nimic de făcut, ne-am strâns iarăși la barul campingului. John a început să pună cântece la tonomat. Erica și Steve s-au așezat singuri la o masă izolată. Nemții din noaptea trecută plecaseră și pe terasă eram numai noi. Mai târziu a venit paznicul. La patru dimineața mai rămăseserăm Hugh, el și eu. Pe urmă Hugh a plecat și paznicul și eu ne-am dus să ne culcăm împreună.

Ghereta unde își petrecea nopțile paznicul era așa de mică încât o persoană nu putea să se întindă înăuntru dacă nu era un copil sau un pitic. Am încercat să facem amor în genunchi dar era prea incomod. Mai târziu am încercat stând pe un scaun. Până la urmă ne-am pornit pe răs fără să ne fi futut. Când se crăpa de ziuă m-a condus până la cortul meu și pe urmă a plecat. L-am întrebat unde locuiește. La Barcelona, a spus. Trebuie să mergem împreună la Barcelona, i-am zis.

Ziua următoare paznicul a venit foarte devreme la camping, cu mult înainte de a începe schimbul lui și ne-am dus împreună la plajă și apoi am plecat pe jos la Castelldefels. Seara ne-am întâlnit cu toții din nou pe terasa barului, deși în noaptea aceea barul a închis

devreme, probabil înainte de zece. Păream refugiați de război. Hans plecase cu furgoneta să cumpere pâine și pe urmă Monique a făcut sandviciuri cu salam pentru toți. Berile le-am cumpărat de la bar, înainte de-a închide. Hans ne-a adunat pe toți în jurul mesei lui și a spus că peste două sau trei zile o să plecăm la Valencia. Fac ce pot pentru grup, a zis Hans. Campingul ăsta e pe ducă, a adăugat privind-l în ochi pe paznic. În seara aceea nu funcționa tonomatul, așa că Hans și Monique au adus un radiocasetofon și o bucată de vreme i-am ascultat pe interpreții lor favoriți. Apoi Hans și paznicul s-au angrenat iarăși într-o discuție. Vorbeau în spaniolă, dar din când în când Hans îmi traducea în germană ce spunea și adăuga comentarii despre punctul de vedere al paznicului privind lumea. Conversația mi s-a părut plictisitoare și i-am lăsat singuri. Totuși, când dansam cu Hugh, m-am întors să mă uit la ei, și Hans era ca noaptea trecută gata să izbucnească în plâns.

Despre ce crezi că vorbesc? m-a întrebat Hugh. Prostii, în mod sigur, am spus eu. Țștia doi se urăsc, a zis Hugh. De-abia se cunosc, am spus eu, dar mai târziu m-am gândit la ce spusese Hugh și am tras concluzia că avea dreptate.

În dimineața următoare, înainte de nouă, paznicul a venit să mă ia de la cortul meu și am plecat cu trenul de la Castelldefels la Sitges. Am petrecut toată ziua în acel oraș.

În timp ce mâncam sandviciuri cu brânză, pe plajă, i-am spus că anul trecut îi scrisesem o scrisoare lui Graham Greene. A părut mirat. De ce lui Graham Greene? mi-a spus. Îmi place Graham Greene, am zis eu. Niciodată n-aș fi crezut asta, a spus el, mai am încă multe de învățat. Nu-ți place Graham Greene? am întrebat eu. N-am citit multe cărți de el, a zis. Ce-i spuneai în scrisoare? îi povesteam întâmplări din viața mea și de la Oxford, am zis. Nu am citit multe romane, a spus paznicul, dar în schimb multă poezie. Pe urmă m-a întrebat dacă Graham Greene îmi răspunsese la scrisoare.

Da, i-am spus, mi-a răspuns scurt dar foarte amabil. Aici la Sitges, a zis paznicul, locuiește un romancier din țara mea pe care m-am dus o dată să-l văd. Ce romancier? l-am întrebat cu toate că aș fi putut să n-o fac deoarece de-abia dacă am citit vreun romancier latinoamerican. Paznicul a spus un nume pe care l-am uitat și apoi a spus că romancierul lui, la fel ca Graham Greene, fusese foarte amabil cu el. Și tu de ce te-ai dus să-l vezi? am zis eu. Nu știu, a spus paznicul, nu aveam să-i spun nimic și de fapt aproape că n-am deschis gura cât am stat cu el. Ai stat tot timpul fără să spui nimic? Nu m-am dus singur, a zis paznicul, ci cu un prieten, el a vorbit. Dar tu nu i-ai spus nimic romancierului, nu i-ai pus nicio întrebare? Nu, a spus paznicul, tipul părea deprimat și cam bolnav și n-am vrut să-l deranjez. Nu pot să cred că nu l-ai întrebat nimic, am zis eu. M-a întrebat el ceva, a spus paznicul privind-mă ciudat. Ce te-a întrebat? am zis eu. M-a întrebat dacă văzusem un film care s-a făcut în Mexic după un roman al lui. Și îl văzuseși? Da, a spus paznicul, întâmplător îl văzusem și mi-a și plăcut, problema era că nu citisem romanul și nu știam cât de mult respectase filmul textul original, a zis paznicul. Și ce i-ai spus? am întrebat eu. Nu i-am spus că nu citisem romanul, a zis paznicul. Dar i-ai spus că ai văzut filmul, am zis eu. Tu ce crezi? a spus paznicul. Atunci mi l-am imaginat stând în fața unui romancier cu chipul lui Graham Greene și m-am gândit că rămăsese tăcut. Nu i-ai spus, am zis eu. Ba i-am spus, a zis paznicul.

După două zile am strâns tabăra și am plecat la Valencia. Când mi-am luat rămas-bun de la paznic am crezut că asta era ultima dată când îl vedeam. În timpul călătoriei, când mi-a venit rândul să stau lângă Hans și să-i fac conversație, l-am întrebat care era motivul discuțiilor lui cu paznicul. Nu-ți plăcea de el, am zis, de ce? Un timp Hans n-a spus nimic, ceva neobișnuit la el, gândindu-se ce răspuns să îmi dea. Pe urmă mi-a spus că pur și simplu nu știe.

Am stat o săptămână la Valencia umblând de colo până colo, dormind în furgonetă și căutând de lucru pe plantațiile de portocali, dar n-am găsit nimic. Micul Udo s-a îmbolnăvit și l-am dus la spital. Nu era decât o răceală cu un pic de febră agravată de condițiile în care călătoream. Din acest motiv Monique a devenit acră și pentru prima dată am văzut-o supărată pe Hans. Într-o seară am vorbit despre posibilitatea de a renunța la furgonetă și de a-i lăsa pe Hans și familia lui singuri și liniștiți, dar el a spus că nu poate permite să continuăm singuri și noi am înțeles că avea dreptate. Problema, ca întotdeauna, erau banii.

Când ne-am întors la Castelldefels ploua cu găleata și campingul se inundase. Era douăsprezece noaptea. Paznicul a recunoscut furgoneta și ne-a ieșit în întâmpinare. Eu stăteam pe un scaun din spate și am văzut cum se uita, căutându-mă, și apoi l-a întrebat pe Hans unde este Mary.

Pe urmă a spus că dacă ne lasă să montăm corturile cel mai probabil este că apa le va inunda, așa că ne-a condus la un fel de cabană de lemn și cărămidă, la celălalt capăt al campingului, o cabană construită haotic, cu cel puțin opt camere, și acolo ne-am petrecut noaptea. Hans și Monique, ca să facă economie, s-au dus cu furgoneta la plajă. Cabana nu avea lumină electrică și paznicul a căutat lumânări într-o încăpere care servea ca magazie de materiale de întreținere. Nu le-a găsit și a trebuit să ne luminăm cu brichetele. A doua zi dimineață paznicul a venit la cabană cu un bărbat cu părul alb și ondulat, de vreo cincizeci de ani, care ne-a salutat și apoi a început să stea de vorbă cu paznicul. Pe urmă acesta ne-a spus că este proprietarul campingului și că ne permite să stăm gratis o săptămână.

După-masă a apărut furgoneta. O conducea Monique și pe unul din scaunele din spate stătea Udo. I-am spus că suntem bine și că să vină să stea cu noi, că este gratis și avem loc berechet pentru toți, dar

Monique ne-a spus că Hans vorbise la telefon cu unchiul ei din sudul Franței și că cel mai bine ar fi să pornim într-acolo imediat cu toții. Am întrebat-o unde era Hans în acel moment și ne-a spus că avea de rezolvat niște treburi la Barcelona.

Am mai rămas o noapte în camping. A doua zi dimineată a apărut Hans și ne-a spus că totul e rezolvat, că restul de timp cât mai rămânea până să înceapă culesul putem sta în una din casele unchiului lui Monique fără să facem nimic și prăjindu-ne la soare. Pe urmă s-a retras cu Hugh, Steve și cu mine și ne-a spus că nu îl vrea pe John în grup. Tipul ăsta e un degenerat, a zis. Spre marea mea surpriză, Hugh și Steve i-au dat dreptate. Eu am spus că nu-mi pasă dacă John rămâne cu noi sau pleacă. Dar cine o să-i spună? O s-o facem toți împreună, a zis Hans, așa cum e normal. Asta mi s-a părut culmea și am hotărât să nu particip. Înainte de a pleca le-am comunicat că o să mai rămân câteva zile la Barcelona, acasă la paznic și că o să mă întâlnesc cu ei în sat, după o săptămână.

Hans n-a avut nicio obiecție dar înainte de a pleca mi-a spus să am multă grijă. Tipul ăsta e o lighioană periculoasă, a zis. Paznicul? În ce sens? În toate sensurile, a spus. A doua zi am plecat la Barcelona. Paznicul locuia într-un apartament enorm, pe Gran Vía, împreună cu mama lui și cu prietenul mamei lui, un tip cu vreo douăzeci de ani mai tânăr ca ea. Casa era locuită doar pe aripile laterale. În interior, într-o cameră ce dădea spre patiouri, locuia mama și amantul ei, și în exterior, într-o cameră cu balcon pe Gran Vía, locuia paznicul. În mijloc erau cel puțin șase încăperi goale, unde dincolo de praf și pânze de păianjen se ghicea prezența foștilor locatari. În una din aceste încăperi a petrecut două nopți John. Paznicul m-a întrebat de ce John nu plecase cu ceilalți și când i-am spus a căzut pe gânduri și a doua zi dimineată a venit cu el acasă.

Pe urmă John a luat un tren spre Anglia și paznicul a început să lucreze doar sfârșiturile de săptămână, așa că aveam tot timpul la

dispoziția noastră. Au fost niște zile foarte plăcute. Ne sculam târziu, ne luam micul dejun prin barurile din cartier, eu o ceașcă de ceai și paznicul o cafea cu lapte sau un marghiloman, și pe urmă porneam să hoinărim prin oraș până când oboseala ne obliga să ne întoarcem acasă. Bineînțeles, erau și unele inconveniente, printre care cel mai important era că nu-mi plăcea că paznicul își cheltuia banii cu mine. Într-o după-masă, când eram într-o librărie, l-am întrebat ce carte vrea și i-am cumpărat-o. A fost singurul cadou pe care i l-am făcut. A ales o antologie a unui poet spaniol numit De Ory, numele ăsta îl țin minte.

După zece zile am plecat din Barcelona. Paznicul m-a dus la gară. I-am dat adresa mea de la Londra și adresa satului din Roussillon unde urma să lucrez dacă cumva îl tenta să vină. Când ne-am despărțit, însă, eram aproape sigură că n-o să-l mai revăd.

Călătoria cu trenul pentru prima dată singură după mulți ani a fost deosebit de plăcută. Mă simțeam bine cu mine însămi. Am avut timp să mă gândesc la viața mea, la proiectele mele, la ce voiam și ce nu voiam. Am înțeles, s-ar putea spune că instantaneu, că singurătatea nu va mai fi un lucru care să mă îngrijoreze. La Perpignan am luat un autobuz care m-a lăsat la o răspântie de drumuri și de aici am luat-o pe jos până la Planèzes, unde se presupune că mă așteptau tovarășii mei de drum. Am ajuns cu puțin înainte de-a apune soarele și imaginea dealurilor pline de vii, într-un ton maro-verzui foarte tare, a contribuit și mai mult dacă se poate la liniștea sufletului meu. Când am ajuns însă la Planèzes, chipurile pe care le-am văzut nu erau foarte încurajatoare. În seara aceea Hugh m-a pus la curent cu tot ce se întâmplase în absența mea. Hans, fără să se știe motivul, se certase cu Erica și nu-și mai vorbeau. Câteva zile Steve și Erica au vorbit de posibilitatea de a pleca, dar pe urmă Steve s-a certat și el cu Erica și planurile de plecare au fost uitate. Și colac peste pupăză micuțul Udo se

îmbolnăvise din nou și din cauza lui Monique și Hans aproape că s-au luat la bătaie. Din spusele lui Hugh, Monique a vrut să-l ducă pe copil la un spital din Perpignan și Hans s-a opus sub pretextul că la spital în loc să te vindece de boală mai curând te îmbolnăvesc. A doua zi Monique avea ochii umflați de plâns sau poate de pumnii pe care îi primise de la Hans. Micul Udo se vindecase, oricum, singur sau mulțumită infuziilor pe care i le dădea să le bea tatăl lui. În ceea ce îl privește pe Hugh, a declarat că își petrece cea mai mare parte a timpului beat, fiindcă vinul era din plin și gratis.

În seara aceea, în timpul cinei, n-am observat niciun semn alarmant de tensiune între colegii mei și a doua zi, de parcă m-ar fi așteptat doar pe mine, a început culesul. Majoritatea lucram la tăiatul ciorchinilor. Hans și Hugh munceau la cărat. Monique conducea o mașină care ducea strugurii la pivnițele cooperativei dintr-un sat vecin. În afară de grupul lui Hans, mai lucrau cu noi trei spanioli și două fete franțuzoaice cu care m-am împrietenit imediat.

Munca era epuizantă și probabil singurul avantaj era că după o zi de muncă nimeni nu mai avea chef să se certe cu nimeni. Oricum, motive de fricțiuni nu lipseau. Într-o seară Hugh, Steve și eu i-am spus lui Hans că era nevoie de cel puțin încă doi muncitori. Hans a fost de acord cu noi dar a spus că e imposibil. Când l-am întrebat de ce e imposibil ne-a răspuns că se angajase față de unchiul lui Monique să realizeze culesul numai cu unsprezece angajați, niciunul în plus.

Serile, când terminam treaba, ne duceam la un râu să ne scăldăm. Apa era rece, dar râul era destul de adânc ca să înoți și astfel ne încălzeam. Pe urmă ne săpuneam, ne spălam pe cap și ne întorceam acasă să mâncăm. Cei trei spanioli locuiau în altă casă și își organizau viața separat de noi cu toate că uneori îi invitam să mâncăm împreună. Cele două fete franțuzoaice locuiau în satul vecin (unde era cooperativa) și în fiecare seară plecau cu motocicletă

la casele lor. Una se numea Marie-Josette și cealaltă Marie-France.

Într-o seară, toți băuserăm mai mult decât trebuie, Hans ne-a povestit că trăise într-o comună daneză, comuna cea mai mare și mai bine organizată din lume. Nu știu cât timp a vorbit. Uneori se înflăcăra și bătea cu pumnul în masă sau se ridica și noi, pe scaune, îl vedeam cum crește, cum se întinde în mod nemăsurat, ca un zmeu, un zmeu de care eram legați prin generozitatea lui și lipsa noastră de bani. În altă noapte, pe când toți dormeau, l-am auzit vorbind cu Monique. Hans și ea aveau camera exact deasupra camerei mele și cu siguranță în noaptea aceea nu închiseseră fereastra. Oricum eu i-am auzit, vorbeau în franceză și Hans spunea că nu poate evita asta, numai atât, că nu poate evita asta, și Monique îi spunea că da, că poate, că trebuie să facă un efort. Restul nu l-am înțeles.

Când eram aproape pe terminate cu lucrul, într-o după-masă a apărut la Planèzes paznicul și m-am bucurat așa de mult să-l văd că i-am spus că îl iubesc și că să aibă grijă. Nu știu de ce i-am spus asta dar când l-am văzut venind, mergând pe ulița principală a satului, am avut senzația că un pericol real ne pândește pe amândoi.

În mod surprinzător mi-a spus că și el mă iubește și că i-ar plăcea să trăiască cu mine. Arăta fericit, obosit, ajunsese în sat cu autostopul după ce străbătuse aproape toată zona, dar era fericit. În acea după-masă, îmi amintesc, ne-am dus cu toții să ne scaldăm la râu, cu toții în afară de Hans și Monique, și când ne-am dezbrăcat și ne-am aruncat în apă paznicul a rămas pe mal, complet îmbrăcat, de fapt cu *prea multe* haine pe el, de parcă i-ar fi fost frig deși era foarte cald. Și pe urmă s-a întâmplat ceva ce aparent nu are importanță, dar mie mi s-a părut că e mâna cuiva, a hazardului sau a lui Dumnezeu. Pe când ne scaldam s-au ivit pe pod trei zilieri și au început să se uite la noi, la Erica și la mine, o bună bucată de vreme, erau doi oameni mai în vârstă și un adolescent, poate bunicul, tata și

fiul, îmbrăcați cu haine de lucru foarte jerpelite, și în cele din urmă unul dintre ei a spus ceva în spaniolă și paznicul le-a răspuns, am văzut fețele zilierilor privind în jos și fața paznicului privind în sus (cerul era foarte albastru), și după primele cuvinte au urmat altele, toți vorbeau, cei trei muncitori și paznicul, la început păreau întrebări și răspunsuri, și pe urmă, parcă făceau niște observații banale, o simplă conversație purtată de trei persoane care stau pe un pod și un vagabond care stă dedesubt, și totul se petrecea în timp ce noi, Steve, Erica și eu ne bălăceam și înotam de colo până colo, ca niște lebede sau ca niște rațe, la început fără să luăm în seamă conversația în spaniolă, dar în parte fiind subiectul ei, și în mod special Erica și eu motiv de desfătare vizuală, și de așteptare. Dar zilierii au plecat pe neașteptate (fără să aștepte să ieșim din apă) și au spus adio, cuvântul ăsta îl înțeleg bineînțeles în spaniolă, și paznicul le-a spus și el adio și cu asta s-a terminat tot.

Seara, în timpul cinei, s-au îmbătat toți. M-am îmbătat și eu, dar nu așa tare ca ceilalți. Țin minte că Hugh striga Dionisos, Dionisos. Țin minte că Erica, așezată lângă mine la masa lungă, m-a apucat de bărbie și m-a sărutat pe gură.

Eu eram sigură că o să se întâmple ceva rău.

I-am spus paznicului să ne ducem la culcare. Nu mi-a dat atenție. Vorbea, în engleza lui groaznică amestecată cu cuvinte franțuzești, despre un prieten care dispăruse în Roussillon. E o metodă bună să-ți cauți prietenul, a zis Hugh, să stai să bei cu oameni necunoscuți. Voi nu sunteți necunoscuți, a spus paznicul. Pe urmă s-au apucat să cânte, Hugh, Erica, Steve și paznicul, cred că un cântec de Rolling Stones. După scurt timp au apărut doi dintre spaniolii care lucrau cu noi, nu știu cine se dusesse după ei. Și eu mă gândeam tot timpul: o să se întâmple ceva rău în curând, o să se întâmple ceva rău, dar nu știam ce putea fi nici ce puteam face ca să împiedic asta, în afară de a-l lua pe paznic în camera mea și de a face amor cu el sau de a-l

convinge să doarmă.

Apoi a ieșit Hans din camera lui (Monique și el se retrăseseră devreme, de îndată ce s-a terminat masa) și ne-a rugat să nu facem atâta zgomot. Îmi aduc aminte că scena s-a repetat de câteva ori. Hans deschidea ușa, se uita la fiecare în parte și ne spunea că este târziu, că zgomotul pe care îl facem nu îl lasă să doarmă, că a doua zi trebuie să muncim.

Și țin minte că niciunul nu-l lua în seamă deloc, când apărea spuneau da, da, Hans, acum tăcem din gură, dar când ușa se închidea în spatele lui reîncepeau imediat strigătele și râsul. Și atunci Hans a deschis ușa, acoperindu-și goliciunea doar cu niște chiloți albi, cu părul lui lung și blond ciufulit, și a spus că s-a terminat definitiv, să plecăm de acolo chiar atunci, fiecare în camera lui. Paznicul s-a ridicat și i-a spus: haide, Hans, nu mai face pe idiotul, sau așa ceva. Mi-aduc aminte că Steve și Hugh au râs, nu știu dacă de mutra pe care a făcut-o Hans sau de cât de prost era construită fraza în engleză. Iar Hans pentru o clipă a rămas perplex, și după acea clipă a urlat: cum îndrăznești? doar atât și s-a năpustit asupra paznicului, distanța care îi despărțea nu era mică, toți am avut ocazia să-l vedem în cele mai mici detalii, un colos pe jumătate gol care a străbătut camera aproape în fugă în direcția bietului meu prieten.

Dar atunci s-a petrecut ceva la care nu se aștepta nimeni. Paznicul nu s-a mișcat de pe locul lui, a rămas calm în timp ce masa de carne se deplasa prin cameră cu intenția de a se izbi de el, și când a ajuns la câțiva centimetri în mâna lui dreaptă a apărut un cuțit (în delicata mână dreaptă a paznicului, așa de diferită de mâna unei culegătoare de struguri) și cuțitul s-a înălțat până a ajuns exact sub barba lui Hans, de fapt pătrunzând ușor în ultimele fire de barbă, și acesta s-a oprit brusc și a spus ce-i asta? ce glumă e asta? în germană, și Erica a scos un țipăt și ușa, ușa în spatele căreia erau Monique și micuțul

Udo s-a întredeschis și capul lui Monique, poate goală, s-a ivit pudic. Și atunci paznicul a început să meargă exact în direcția contrară celei dinspre care se năpustise Hans, și cuțitul, am văzut clar fiindcă eram la mai puțin de un metru, a intrat în barbă, și Hans a început să se dea înapoi, și cu toate că mie mi s-a părut că au străbătut toată încăperea până la ușa unde se ascundea Monique, în realitate n-au făcut decât trei pași, poate doi, și pe urmă s-au oprit și paznicul a coborât cuțitul, l-a privit pe Hans în ochi și i-a întors spatele.

După părerea lui Hugh, acela ar fi fost momentul ca Hans să se arunce asupra paznicului și să-l dezarmeze, dar fapt este că Hans a rămas nemișcat și nici măcar nu și-a dat seama că Steve se apropia de el și îi oferea un pahar de vin, deși l-a băut, dar era ca și cum ar fi înghițit aer.

Și atunci paznicul s-a întors și l-a insultat pe Hans. L-a făcut nazist, i-a zis ce voiai să-mi faci, nazistule? Și Hans s-a uitat în ochii lui și a șoptit ceva și a încheștat pumnii și atunci toți am crezut că o să se arunce asupra paznicului, că de data asta n-o să-l mai oprească nimic, dar s-a stăpânit. Monique a spus ceva, Hans s-a întors și i-a răspuns, Hugh s-a apropiat de paznic și l-a tras până la un scaun, probabil i-a mai turnat vin.

Următorul lucru pe care mi-l amintesc este că toți am ieșit din casă și am început să umblăm pe străzile din Planèzes în căutarea lunii. Priveam cerul; nori mari și negri o ascundeau. Dar vântul purta norii spre est și luna reapărea (atunci noi strigam) și apoi se ascundea iarăși. La un moment dat m-am gândit că părem fantome. I-am spus paznicului: hai să ne întoarcem, vrem să dorm, sunt obosită, dar el nu m-a ascultat.

Paznicul vorbea de cineva dispărut și râdea și făcea glume pe care nu le înțelegea nimeni. Când am lăsat în urmă ultimele case din sat mi-am zis că este timpul să ne întoarcem, că dacă nu mă întorc a

doua zi n-o să fiu în stare să mă scol. M-am apropiat de paznic și l-am sărutat, un sărut de noapte bună.

Când am ajuns acasă toate luminile erau stinse și liniștea era totală. M-am apropiat de o fereastră și am deschis-o. Nu se auzea nimic. Pe urmă am urcat în camera mea, m-am dezbrăcat și m-am băgat în pat.

Când m-am trezit paznicul dormea lângă mine. I-am spus la revedere și am plecat la lucru cu ceilalți. El nu mi-a răspuns, părea mort. În încăperea plutea un miros de vomă. Ne-am întors la amiază și paznicul plecase. Pe pat am găsit un bilet, în care își cerea scuze pentru comportarea lui din noaptea trecută și îmi spunea să vin să-l văd la Barcelona când doresc, că o să mă aștepte.

Chiar în dimineața aceea Hugh mi-a povestit ce se întâmplase în noaptea anterioară. După spusele lui Hugh, când am plecat paznicul a înnebunit. Erau aproape de râu și paznicul spunea că îl strigă cineva, un glas, de pe celălalt mal al râului. Și cu toate că Hugh îi spunea că nu e nimeni, că singurul lucru care se auzea, și acesta foarte slab, era zgomotul făcut de apă, paznicul insista că era cineva jos, pe celălalt mal, așteptându-l. Eu credeam că glumește, a spus Hugh, dar într-o clipă de neatenție din partea mea a luat-o la fugă la vale, complet pe întuneric, spre ceea ce credea el că este râul, trecând prin tufișuri și măcăcini, complet orb. După cum spunea Hugh, în acel moment, din grupul inițial nu mai rămăseseră decât el și cei doi spanioli pe care îi invitaserăm la petrecerea noastră. Și când paznicul a dispărut alergând pe deal în jos, cei trei au pornit după el, dar mult mai încet deoarece era așa de întuneric și panta era așa de abruptă că un pas greșit ar fi putut însemna o cădere și oase rupte, așa că paznicul a dispărut repede din ochii lor.

După spusele lui Hugh, el s-a gândit că intenția paznicului era să se arunce în râu. Dar cel mai sigur, a zis Hugh, este că s-a aruncat într-o piatră, care abundă în zona aceea, sau că s-a împiedicat de un

trunchi de copac căzut la pământ, sau că a sfârșit încurcându-se în niște tufișuri. Când au ajuns jos l-au găsit pe paznic stând pe iarbă, așteptându-i. Și asta e partea cea mai ciudată, a zis Hugh, când m-am apropiat prin spatele lui s-a întors foarte repede și în mai puțin de o secundă eram întins pe jos, paznicul peste mine și mâinile lui mă strângeau de gât. După cum spune Hugh, totul a fost așa de rapid că n-a avut timp nici să-i fie frică, dar era sigur că paznicul îl strangula și cei doi spanioli se îndepărtaseră și nu puteau să-l vadă și să-l audă și apoi el, cu mâinile paznicului în jurul gâtului (niște mâini foarte diferite de cele pe care le aveam atunci Hugh și eu, pline de tăieturi) nu izbutea să scoată niciun sunet din gât, nu era capabil nici măcar să strige ajutor, rămăsese mut.

Ar fi putut să mă omoare, a zis Hugh, dar paznicul a realizat brusc ce face și i-a dat drumul, i-a cerut iertare, Hugh a putut să-i vadă fața (ieșise iarăși luna) și și-a dat seama că era, sunt vorbele lui Hugh, scăldată în lacrimi. Și aici vine partea cea mai surprinzătoare a povestirii lui Hugh, căci atunci când paznicul i-a dat drumul și i-a cerut iertare, a început să plângă și el, fiindcă după cum spune și-a adus aminte de fata care îl părăsise, scoțiană, dintr-odată s-a gândit că nu îl așteaptă nimeni în Anglia (cu excepția părinților lui), dintr-odată a înțeles ceva ce n-a fost în stare să-mi explice sau mi-a explicat prost.

Pe urmă au venit spaniolii, fumau o țigară de marijuana și i-au întrebat de ce plâng amândoi și ei, Hugh și paznicul, au izbucnit în râs și spaniolii, ce băieți sănătoși și înțelepți, a zis Hugh, au înțeles tot fără ca ei să le spună nimic și le-au dat și lor țigara de marijuana și apoi s-au întors toți patru.

Și cum te simți acum? l-am întrebat pe Hugh. Mă simt foarte bine, a zis Hugh, vreau să se termine culesul și să ne întoarcem acasă. Și ce crezi de paznic? l-am întrebat. Nu știu, a spus Hugh, asta-i treaba ta, tu trebuie să te gândești la asta.

Când s-a terminat lucrul, după o săptămână, m-am întors în Anglia cu Hugh. Ideea mea inițială era să mă duc iarăși în sud, la Barcelona, dar când s-a sfârșit culesul eram prea obosită, prea bolnavă și am hotărât că cel mai bine este să mă duc la Londra acasă la părinții mei și poate la un doctor.

Am petrecut două săptămâni acasă la părinți, două săptămâni goale, fără să văd niciun prieten. Medicul a spus că sunt „epuizată fizic”, mi-a prescris vitamine și m-a trimis la oculist. Oculistul a spus că am nevoie de ochelari. După puțin timp m-am întors la Cowley Road, 25, Oxford, și i-am scris câteva scrisori paznicului. I-am explicat tot, cum mă simt, ce-mi spusese medicul, că acum port ochelari, ca de cum o să fac rost de bani am de gând să vin la Barcelona să-l vad, că îl iubesc. Cred că i-am trimis șase sau șapte scrisori într-un timp relativ scurt. N-am primit răspuns. Pe urmă au reînceput cursurile, am cunoscut pe altcineva și nu m-am mai gândit la el.

Alain Lebert, barul Chez Raoul, Port-Vendres, Franța, decembrie 1978. În acele zile trăiam ca un partizan francez. Aveam peștera mea și citeam ziarul *Libération* la barul lui Raoul. Nu eram singur. Mai erau și alții ca mine și nu ne plictiseam niciodată. Serile discutam despre politică și jucam biliard. Sau ne aminteam de sezonul turistic care se sfârșise de puțin timp. Ne aduceam aminte de prostiile altora, de datoriile altora și râdeam până nu mai puteam pe terasa barului lui Raoul, privind bărcile cu pânze sau stelele, niște stele foarte strălucitoare care vesteau sosirea lunilor rele, lunile de muncă grea și de frig. Pe urmă, beți, plecam fiecare pe drumul lui, sau câte doi. Eu, la peștera mea, în afara orașului, în zona stâncoasă de la El Borrado, habar n-am de ce i se spune așa și nici nu m-am deranjat să întreb, în ultimul timp observ că am o îngrijorătoare tendință de a accepta lucrurile așa cum sunt. Și cum

spuneam: mă întorceam în fiecare seară la peștera mea, singur, mergând parcă în somn, și când ajungeam aprindeam o lumânare, ca nu cumva să fi greșit, în El Borrado sunt peste zece peșteri, jumătate din ele locuite, dar n-am greșit niciodată. Pe urmă mă băgăm în sacul meu de dormit Canadianul Impetuos Extraprotector și începeam să mă gândesc la viață, la lucrurile care se întâmplă sub nasul tău și pe care uneori le înțelege și alteori, de cele mai multe ori, nu le înțelege, și atunci gândul ăsta mă purta la altul și acela la altul și apoi, fără să-mi dau seama, adormeam și zburam sau mă târâm, ce importanță are.

Dimineța El Borrado părea un oraș-dormitor. Mai ales vara. Toate peșterile erau ocupate, în unele stăteau mai mult de patru persoane, și pe la zece toată lumea începea să iasă, să spună bună dimineța, Juliette, bună dimineța, Pierrot, și dacă rămâneai în peștera ta, băgat bine în sacul de dormit, îi puteai auzi cum admiră marea, lumina mării, și apoi un zgomot ca de ibrice, ca și cum cineva ar fi fiert apă pe un aragaz de voiaj, și puteai auzi chiar și zgomotul brichetelor cu care aprindeau și a pachetului mototolit de Gauloises care trecea din mână în mână, și puteai auzi niște ah-ah-uri și niște oh-oh-uri și de asemenea niște oh-la-lá-uri, și bineînțeles niciodată nu lipsea imbecilul care vorbea de vreme. Deși peste toate acestea ce se auzea cu adevărat era zgomotul mării, zgomotul valurilor ce se spărgeau de stâncile de la El Borrado. Apoi, pe măsură ce se sfârșea vara, peșterile s-au golit și n-am mai rămas decât cinci și apoi patru și apoi numai trei, Piratul, Mahmud și eu. Pe atunci Piratul și eu ne găsiserăm de lucru pe *Isobel* și patronul ne-a spus că putem să ne-aducem lucrurile și să ne instalăm definitiv în cabina echipajului, propunere bine primită dar pe care n-am vrut s-o punem imediat în practică, fiindcă în peșteri aveam intimitatea noastră și pe deasupra un spațiu propriu pe când jos în chila vaporului era ca și cum ai dormi într-un sarcofag, iar Piratul și eu

eram obișnuiți cu comoditatea traiului în aer liber.

Pe la jumătatea lui septembrie am început să ieșim în Golful Leilor și uneori ne mergea normal dar alteori ne mergea al dracului de prost, ceea ce vorbind clar vrea să spună că în zilele normale cu noroc ajungeam să ne plătim mâncarea și băutura și în zilele proaste Raoul trebuia să ne dea pe veresie până și scobitorile. Perioada proastă a ajuns să fie așa de îngrijorătoare că într-o noapte, în largul mării, patronul a zis că poate totul e din vina Piratului că ne poartă ghinion. A zis-o așa, ca atunci când spui că plouă sau că ți-e foame. Și atunci ceilalți pescari au spus că dacă e așa de ce nu-l aruncăm în mare chiar acolo și pe urmă spunem în port că a căzut peste bord fiindcă era beat pulbere? Pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios, toți am vorbit despre asta un timp. Noroc că Piratul era așa de beat că nici nu și-a dat seama ce spuneam noi aștilalți. Tot în acele zile au venit să mă viziteze la peșteră împutuții de la jandarmerie. Aveam un proces în curs într-un sat aproape de Albi pentru că furasem dintr-un supermarket. Asta se întâmplase cu doi ani în urmă și în total marfa furată erau o franzelă, o brânză și o cutie de ton. Dar mâna Justiției e lungă. Eu mă îmbătăm în fiecare seară cu prietenii mei la barul lui Raoul. Înjuram poliția (deși la o masa vecină era un jandarm pe care îl cunoșteam din vedere ce își bea lichiorul de anason), societatea, sistemul judiciar care nu te lăsa în pace și citeam cu glas tare articole din revista *Tiempos Difíciles*. La masa mea se așezau pescarii profesioniști și amatori, și băieți tineri ca mine, de la oraș, fauna pe care vara o adusese la Port-Vendres și care, până la noi ordine, rămânea acolo la doc sec. Într-o seară o fată ce se numea Margueritte și cu care voiam toți să ne culcăm a citit un poem de Robert Deznos. Eu nu știam cine dracu' era, dar alții de la masa mea știau, și de altfel poemul era bun, te gădila la inimă. Stăteam pe terasă, pe străzi nu se vedea nici măcar o pisică nenorocită, dar luminile din case străluceau în spatele ferestrelor

satului, și noi ne auzeam doar propriile noastre glasuri, zgomotul îndepărtat al unei mașini care din timp în timp trecea pe strada ce duce la gară, și eram singuri sau așa credeam, fiindcă nu văzuserăm (cel puțin eu nu văzusem) că la o masă mai îndepărtată de pe terasă mai era un tip. Și după ce Margueritte a citit poemele de Deznos, în acel interval de liniște ce se produce după ce auzi ceva cu adevărat frumos, un interval ce poate dura una sau două secunde sau toată viața, pentru că găsești de toate pentru toate gusturile pe acest pământ lipsit de justiție și de libertate, tipul din cealaltă parte a terasei s-a ridicat și s-a apropiat de noi și a rugat-o pe Margueritte să mai citească o poezie. Apoi ne-a cerut voie să stea la masa noastră și când i-am spus cu mare plăcere, că nu e nicio problemă, s-a dus la masa lui să-și ia cafeaua cu lapte și după aceea a ieșit din întuneric (fiindcă Raoul face niște economii cumplite la curentul electric) și s-a așezat lângă noi și pe urmă a început să bea vin la fel ca noi și a făcut cinste cu câteva rânduri, deși nu avea față de tip cu mulți bani, dar cum grupul nostru era în plină criză, am acceptat, ce puteam face.

Cam pe la patru dimineața ne-am spus cu toții noapte bună. Piratul și cu mine am luat-o în direcția El Borrado. La început, când am ieșit din Port-Vendres, mergeam în pas vioi și cântând, pe urmă, când drumul nu-și mai merită acest nume și este doar o cărare ce se strecoară printre stânci spre peșteri, la ralanti, deoarece oricât de beți am fi fost știam amândoi că un pas greșit, acolo pe întunericul acela și cu marea spărgându-se jos, putea fi fatal. Noaptea, pe cărarea asta, nu lipsesc zgomotele, dar noaptea aceea de care vă vorbesc era mai curând tăcută și o vreme n-am auzit decât zgomotul pașilor noștri și valurile domoale printre stânci. Deodată, însă, am auzit alt tip de zgomote și nu știu de ce m-am gândit că ne urmărește cineva. M-am oprit și m-am întors, scrutând întunericul, dar n-am văzut nimic. Cu câțiva metri înaintea mea, Piratul se

oprise și el și asculta în expectativă. Nu ne-am spus nimic, nici măcar nu ne-am mișcat, și am așteptat. De la mare depărtare ne-a ajuns ca un murmur zgomotul unei mașini și un râs stins, ca și cum șoferul ar fi înnebunit. Dar zgomotul pe care îl auzisem eu era un zgomot de pași și nu l-am mai auzit. O fi fost vreun strigoi, am auzit că spune Piratul, și amândoi ne-am continuat drumul. Pe atunci în peșteri nu mai locuiam decât el și eu, căci pe Mahmud venise să-l caute vărul lui sau unchiul lui ca să-l ajute la pregătirea culesului viei într-un sat din Montpellier. Înainte de a ne culca Piratul și eu am fumat o țigară privind marea. Apoi ne-am spus noapte bună și fiecare s-a tras spre peștera lui. Un timp m-am gândit la ale mele, la călătoria mea obligatorie la Albi, la ghinionul pe care îl are *Isobel*, la Margueritte și la poeziile lui Deznos, la o știre despre Banda Baader-Meinhof pe care o citisem de dimineată în *Libération*. Când aproape mi se închideau ochii am auzit iarăși zgomotul de mai înainte, pașii care se apropie, se opresc, umbra ce face acești pași și care cercetează gurile negre ale peșterilor. Nu era Piratul, de asta mi-am dat seama, știu cum merge Piratul și nu era el. Dar eram prea obosit ca să ies din sacul de dormit sau poate eram adormit și continuam să aud pașii, chestia este că m-am gândit că oricine ar fi fost cel ce făcea pașii aceia nu reprezenta niciun pericol pentru mine, niciun pericol pentru Pirat, și că de căuta gălceavă o s-o aibă, dar pentru ca asta să se întâmple trebuia să între în peșterile noastre și eu știam că străinul nu va intra, eu știam că străinul căuta doar o peșteră neocupată ca să doarmă și el.

A doua zi dimineată l-am întâlnit. Stătea pe o piatră plată ca un scaun, privind marea și fumând o țigară. Era necunoscutul de la terasa de la Chez Raoul și când m-a văzut ieșind din peștera mea s-a ridicat și mi-a dat mâna. Nu-mi place să fiu atins de necunoscuți înainte de a mă fi spălat pe față. Așa că m-am uitat la el și am încercat să înțeleg ce spune, dar n-am priceput decât cuvinte izolate

„comoditate”, „coșmar”, „fată”. Apoi am pornit spre livada lui madam Francinet, unde e o fântână, iar el a rămas acolo fumându-și țigara. Când m-am întors fuma în continuare (tipul fuma ca un turc) și când m-a văzut s-a ridicat din nou și mi-a spus: Alain, te invit la micul dejun. Eu nu-mi aminteam să-i fi spus cum mă cheamă. Când am ieșit din El Borrado l-am întrebat cum ajunsese la peșteri, cine îi spusese că în El Borrado sunt peșteri unde se poate dormi. El a spus că fusese Margueritte, cititoarea lui Deznos, a spus că atunci când Piratul și cu mine am plecat el rămăsese cu Margueritte și François și că i-a întrebat de vreun loc unde să doarmă în noaptea aceea. Și că Margueritte i-a spus că în afara orașului sunt niște peșteri nelocuite unde stăteam eu și Piratul. Restul a fost simplu. A luat-o la fugă și ne-a ajuns și pe urmă a ales o peșteră, și-a întins sacul de dormit și gata. Când l-am întrebat cum a reușit să se orienteze printre stânci, unde drumul e așa de prost că nici nu merită să se numească drum, a zis că nu a fost așa de greu, că noi mergeam înainte și că n-a făcut decât să pășească pe urmele noastre.

În dimineața aceea ne-am luat micul dejun la barul lui Raoul cafea cu lapte și croasanți și necunoscutul mi-a spus că se numește Arturo Belano și că este în căutarea unui prieten. Eu l-am întrebat cine este prietenul acela și de ce îl caută tocmai aici, la Port-Vendres. El a scos ultimii franci din buzunar, a cerut două coniacuri și a început să vorbească. A spus că prietenul lui locuiește în casa altui prieten, a spus că prietenul lui aștepta ceva, o slujbă, nu mai țin minte, a spus că prietenul prietenului său l-a dat afară din casă și că el când a aflat a venit să-l caute. Unde stă prietenul tău? l-am întrebat eu. N-are casă, a zis el. Și unde locuiești tu? am spus eu. Într-o peșteră, a zis el, dar zâmbind, ca și cum ar fi făcut mișto de mine. Până la urmă am aflat că stă în casa unui profesor de la Universitatea din Perpignan, la Colliure, aici alături, din El Borrado se vede Colliure. Și atunci eu l-am întrebat cum aflase că prietenul

lui a rămas în stradă. Și el mi-a zis: mi-a spus prietenul prietenului meu. Și eu l-am întrebat: același care l-a dat afară? Și el mi-a spus: același. Și eu l-am întrebat: adică întâi îl dă afară și pe urmă îți spuneție? Iar el mi-a zis: treaba e că s-a speriat. Și eu l-am întrebat: de ce s-a speriat acest prieten care nu e prieten? Și el mi-a spus: că prietenul meu o să se sinucidă. Și eu l-am întrebat: adică prietenul prietenului tău deși bănuia că prietenul tău se putea sinucide, îl dă afară din casă? Și el mi-a spus: așa e, nu puteai s-o spui mai bine. Și la ora aceea începuserăm să râdem și eram pe jumătate beți și când a plecat, cu rucsacul lui mititel pe umăr, ca să continue să hoinărească prin satele din zonă cu autostopul, păi, eu atunci îl socoteam un prieten destul de bun, mâncaserăm împreună (Piratul venise după) și eu îi povestisem despre nedreptatea pe care judecătorii din Albi o făceau cu mine și unde lucram și când s-a înserat a plecat și nu l-am mai văzut decât după o săptămână. Atunci încă nu-l găsisese pe prietenul lui, dar eu cred că nici nu se mai gândea la asta. Am cumpărat o sticlă de vin și am hălăduit prin port și el mi-a spus că acum un an lucrase la descărcarea unui vapor. De data asta n-a stat decât câteva ceasuri. Era mai bine îmbrăcat decât data trecută. M-a întrebat cum merge procesul meu la Albi.

M-a întrebat și ce face Piratul și cum mai sunt peșterile. Voia să știe dacă mai stăm acolo. I-am spus că nu, că ne-am mutat pe vapor, nu atât din cauza frigului care începea să se simtă, cât din motive economice, nu aveam un franc în buzunar și pe vapor cel puțin puteam să mâncăm ceva cald. După puțin timp a plecat. După părerea Piratului tipul se îndrăgostise de mine. Ești nebun, i-am spus. Păi, atunci, de ce vine la Port-Vendres? Ce caută aici?

Pe la jumătatea lui octombrie a reapărut. Eu mă trântisem în pat și mă gândeam la nemurirea cărăbușului când am auzit că cineva afară rostea numele meu. Când am ieșit pe punte l-am văzut stând pe una din babalele din port. Ce mai faci, Lebert, mi-a zis. Am

coborât să-l salut și ne-am aprins niște țigări. Era o dimineață rece, cu puțină ceață și în jur nu se vedea nici țipenie de om. Toată lumea, am presupus, trebuie să fie la barul lui Raoul. În depărtare se auzea zgomotul troliturilor unui vapor care încărca. Hai să ne luăm micul dejun, a zis. De acord, hai să ne luăm micul dejun, am spus eu. Dar niciunul din noi nu s-a mișcat. De la capătul digului am văzut că vine cineva. Belano a surâs. Mama mă-sii, a zis, e Ulises Lima. Am rămas pe loc, așteptându-l, până a ajuns unde eram noi. Ulises Lima era un tip mai scund decât Belano, dar mai robust. La fel ca Belano avea un rucsac mic pe umăr. De cum s-au văzut au început să vorbească în spaniolă, deși felul în care s-au salutat, salutul lor, a fost mai degrabă firesc, fără nimic exagerat. Le-am spus că mă duc la barul lui Raoul. Belano a spus de acord, pe urmă venim și noi și i-am lăsat acolo, stând de vorbă.

La bar erau toți membrii echipajului de pe *Isobel*, toți cu fețe mulțumite, ceea ce nu era lipsit de importanță, deși cum spun eu, dacă lucrurile merg prost și te amărăști nu pot decât să-ți meargă și mai prost. Așa că am intrat, m-am uitat la enoriași, am spus un banc cu glas tare sau am făcut mișto de ei și apoi am comandat o cafea cu lapte și un croasant și un pahar de coniac și m-am apucat să citesc ziarul *Libération* din ziua anterioară pe care îl cumpăra François și îl lăsa de obicei la bar. Citeam un articol despre populația yuyú din Zair când au intrat Belano și prietenul lui și au venit direct la masa mea. Au comandat patru croasanți și pe toți patru i-a mâncat dispărutul Ulises Lima. Apoi au cerut trei sandviciuri cu șuncă și cașcaval și m-au invitat să iau unul. Îmi aduc aminte că Lima avea un glas ciudat. Vorbea franceza mai bine decât prietenul lui. Nu știu despre ce-am vorbit, poate despre acei yuyú din Zair, știu doar că la un moment dat în timpul conversației Belano m-a întrebat dacă pot să-i găsesc o slujbă lui Lima. Mi-a venit să râd. Toți cei care suntem aici, i-am zis, căutăm de lucru. Nu, a spus Belano, mă refer la o

slujbă pe vapor. Pe *Isobel*? Păi, sunt oamenii de pe *Isobel* cei care caută de lucru! i-am spus. Exact, a zis Belano, în situația asta sigur rămâne vreun post liber. Efectiv, doi dintre pescarii de pe *Isobel* găsiseră de lucru ca zidari la Perpignan, unde puteau să lucreze cel puțin o săptămână. Ar trebui să vorbesc cu patronul, i-am zis. Lebert, a spus Belano, sunt sigur că tu poți să-i găsești de lucru prietenului meu. Dar nu sunt bani, am zis. Dar un pat, da, a spus Belano. Problema e că nu cred că prietenul tău știe ceva despre vapoare sau despre pescuit, am zis eu. Cum să nu știe, a spus Belano, ei, Ulises, nu-i așa că știi? O grămadă, a zis Lima. Eu m-am uitat la ei fiindcă era clar că asta nu putea fi adevărat, era de-ajuns să te uiți la fețele lor, dar pe urmă m-am gândit că cine sunt eu ca să știu sigur ce meserie au oamenii, n-am fost niciodată în America, eu știu cum sunt pescarii din ținutul ăsta.

Chiar în dimineața aceea m-am dus să vorbesc cu patronul și i-am spus că am un nou membru al echipajului și patronul mi-a zis: de acord, Lebert, să se instaleze în patul lui Amidou, dar numai pentru o săptămână. Și când m-am întors la barul lui Raoul, pe masa lui Belano și a lui Lima era o sticlă de vin, și pe urmă Raoul a adus trei farfurii de ciorbă de pește, o ciorbă destul de nereușită dar pe care Belano și Lima au mâncat-o elogiind-o ca pe o demnă reprezentantă a bucătăriei franțuzești, eu nici nu mi-am dat seama dacă își băteau joc de Raoul, sau de ei înșiși sau dacă o spuneau serios, cred că vorbeau serios, și după ce am mâncat o salată cu pește fiert, și din nou, același lucru, felicitări, ziceau, superbă salată sau tipică salată provensală, când se vedea cu ochiul liber că aceea nu putea fi nici măcar o salată roussilloneză. Dar Raoul era fericit și pe deasupra erau clienți care plăteau cu bani peșin, așa că ce puteai să mai ceri? Pe urmă au apărut François și Margueritte și i-am poftit să se așeze la masa noastră și Belano a stăruit să mâncăm un desert, și apoi a comandat o sticlă de șampanie, dar Raoul n-avea șampanie și a

trebuie să se mulțumească doar cu altă sticlă de vin și vreo doi pescari de pe *Isobel* care stăteau la teighea au venit la masa noastră și i-am prezentat lui Lima, le-am spus: ăsta o să lucreze cu noi, un marinar din Mexic, da, domnilor, a zis Belano, olandezul zburător de pe lacul Patzcuaro, și pescarii l-au salutat pe Lima și i-au dat mâna, deși li s-a părut ciudată mâna lui, normal, nu era o mână de pescar, asta se observă imediat, dar probabil că s-au gândit ca mine, de unde să știi cum sunt pescarii din țara aceea atât de îndepărtată, pescarul de suflete de la Casa del Lago din Chapultepec, a zis Belano, și am stat acolo, dacă nu mă înșală memoria, până la șase după-masa. Pe urmă Belano a plătit, ne-a spus la revedere și a plecat la Colliure.

În noaptea aceea Lima a dormit pe *Isobel* cu noi. A doua zi a fost o zi proastă, în zori a fost înnorat și ne-am petrecut dimineața și o parte din după-amiază pregătind uneltele de pescuit de pe vapor. Lima a avut parte să curețe cala. Acolo jos mirosea așa de rău, o duhoare de pește putrezit care-l leșina și pe cel mai tare, așa că toți fugeau de munca asta, dar mexicanul nu s-a dat bătut. Eu cred că patronul a vrut să-l pună la încercare. I-a spus curăță cala. Eu i-am zis: fă-te că faci curat și întoarce-te pe punte după două minute. Dar Lima a coborât și a stat acolo mai mult de o oră. La prânz Piratul a gătit o tocăniță de pește dar Lima n-a vrut să mănânce. Mănâncă, mănâncă, zicea Piratul, dar Lima a spus că nu-i e foame. S-a odihnit nițel, mai departe de noi, ca și cum i-ar fi fost frică să nu vomite dacă ne vede mâncând, și pe urmă a coborât iarăși în cală. A doua zi la trei dimineața am ieșit în larg. Au fost de-ajuns câteva ore ca să ne dăm seama cu toții că Lima nu urcase pe un vapor niciodată în viața lui. Să sperăm că măcar nu o să cadă peste bord, a zis patronul. Ceilalți se uitau la Lima, care era plin de bune intenții dar nu știa să facă nimic, și se uitau la Pirat, care era deja beat, și tot ce puteau face era să ridice din umeri, fără să se plângă, cu toate că în mod sigur în

acele clipe îi invidiau pe camarazii lor care găsiseră slujba de zidari la Perpignan. Țin minte că ziua era mai mult înnorată, și amenința să vină ploaie dinspre sud-est, dar că pe urmă vântul și-a schimbat direcția și norii s-au îndepărtat. La douăsprezece am tras năvoadele și prinseserăm o porcărie. La ora mesei eram toți cătrăniți. Țin mine că Lima m-a întrebat de când merg lucrurile așa și că i-am răspuns că de cel puțin o lună. Piratul a propus, în glumă, să dăm foc vaporului iar patronul a zis că dacă mai spune ceva asemănătorii mută fălcile. Apoi ne-am îndreptat spre nord-est și pe seară am tras din nou năvoadele într-o zonă unde nu mai operaserăm niciodată. Munceam, țin minte, fără chef, cu excepția Piratului, care la ora aceea a zilei era complet beat și spunea vorbe fără șir în cabina de comandă, vorbea de un pistol pe care îl ascunsese sau privea timp îndelungat lama unui cuțit de bucătărie și apoi îl căuta din ochi pe patron și spunea că orice om are o limită, chestii din astea.

Când a început să se întunece ne-am dat seama că năvoadele sunt pline. Am tras năvoadele și în cală s-a adunat mai mult pește decât în toate zilele anterioare. Dintr-odată ne-am apucat toți să muncim ca niște nebuni. Am continuat în direcția nord-est și am tras iarăși năvoadele și din nou le-am scos pline ochi de pește. Până și Piratul a început să muncească pe brânci. Așa am dus-o toată noaptea și toată dimineața, fără să dormim, urmărind bancul care se deplasa spre capătul oriental al golfului. La șase seara a doua zi cala era plină până la refuz de pește, cum n-o văzuse niciunul din noi înainte, deși patronul afirma că în urmă cu zece ani el mai văzuse o captură aproape la fel de mare. Când ne-am întors la Port-Vendres foarte puțini credeau ce se întâmplase. Am descărcat, am dormit puțin și am ieșit din nou. De data asta n-am putut găsi bancul cel mare, dar captura a fost foarte bună. Acele două săptămâni se poate spune că am trăit mai mult pe mare decât în port. Apoi totul a fost ca înainte, dar noi știam că suntem bogați, fiindcă salariile noastre

reprezentau un procentaj din ce se pescuia. Atunci mexicanul a spus că gata, că el are bani de-ajuns ca să facă ce are de făcut și că ne părăsește. Piratul și eu l-am întrebat ce are de făcut. Să călătoresc, ne-a spus, cu ce-am câștigat pot să-mi cumpăr un bilet de avion pentru Israel. Cu siguranță că acolo te așteaptă o gagicuță, i-a zis Piratul. Mai mult sau mai puțin, a spus mexicanul. Mai târziu s-a dus să stea de vorbă cu patronul. Acesta încă nu avea banii, întreprinderile frigorifice întârzie cu plata, mai ales când e vorba de o cantitate așa de mare și Lima a trebuit să mai rămână cu noi câteva zile. Dar n-a mai vrut să doarmă pe *Isobel*. Câteva zile a fost plecat. Când l-am revăzut mi-a spus că fusese la Paris.

Făcuse drumul dus-întors cu autostopul. În seara aceea l-am invitat la masă, Piratul și eu, la barul lui Raoul, și apoi s-a dus să se culce pe vapor deși știa că la patru dimineața ieșeam din Port-Vendres spre Golful Leilor ca să căutăm din nou acel banc incredibil. Am stat două zile în larg și captura a fost foarte modestă.

De atunci Lima a preferat să doarmă cât mai avea de stat până să-și încaseze salariul într-una din peșterile de la El Borrado. Piratul și eu am mers cu el într-o după-amiază și i-am arătat care sunt cele mai bune peșteri, unde este puțul, pe ce drum trebuie să meargă noaptea ca să nu cadă în prăpastie, în sfârșit, câteva secrete care fac plăcută viața în aer liber. Când nu eram în larg ne vedeam la barul lui Raoul. Lima s-a împrietenit cu Margueritte și François și cu un neamț de vreo patruzeci și cinci de ani, Rudolph, care lucra în Port-Vendres și în împrejurimi făcând orice i se oferea și care ne asigura că la zece ani fusese soldat în Wermacht și că primise o cruce de fier. Când ne exprimam neîncrederea, el scotea medalia și o arăta cui voia s-o vadă: o cruce de fier înnegrită și ruginită. Și pe urmă o scuipa și înjura în germană și în franceză. Ținea medalia la treizeci de centimetri de fața lui și vorbea cu ea de parcă ar fi fost un pitic și se strâmba la ea și apoi o puneă jos și o scuipa cu dispreț sau cu

furie. Într-o seară i-am spus: dacă urăști așa de mult medalia asta împuțită de ce n-o arunci în mă-sa în marea asta împuțită? Rudolph, atunci, a rămas tăcut, ca și cum s-ar fi rușinat, și și-a pus crucea de fier în buzunar.

Și într-o dimineață în sfârșit ne-am primit salariul și în aceeași dimineață a apărut din nou Belano și am sărbătorit călătoria pe care mexicanul urma s-o facă în Israel. Aproape de miezul nopții, Piratul și eu l-am condus până la gară.

La douăsprezece Lima se urca în trenul de Paris și la Paris urma să ia primul avion cu destinația Tel Aviv. La gară, jur, nu era nici țipenie. Ne-am așezat pe o bancă, afară, și în scurt timp Piratul a adormit. Bun, a zis Belano, am impresia că asta e ultima dată că ne vedem. Tăceam toți de mult timp și vocea lui ne-a speriat. Am crezut că mi se adresează mie, dar când Lima i-a răspuns în spaniolă mi-am dat seama că nu vorbea cu mine. Au continuat cu pălăvrăgeala lor o vreme. Apoi a sosit trenul, trenul care venea de la Cerbère, și Lima s-a ridicat și mi-a spus la revedere. Mulțumesc că m-ai învățat să navighez pe un vapor, Lebert, asta mi-a spus. N-a vrut să-l trezească pe Pirat. Belano l-a condus până la ușa vagonului. I-am văzut cum își dau mâna și pe urmă trenul a plecat. Noaptea aceea Belano a dormit în El Borrado și Piratul cu mine la bord pe *Isobel*. A doua zi Belano nu mai era la Port-Vendres.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Dintr-odată am auzit că cineva îmi vorbește. Spunea: domnule Salvatierra, Amadeo, vă simțiți bine? Am deschis ochii și cei doi băieți erau acolo, unul dintre ei cu sticla de Sauza în mână, și eu le-am spus: n-am nimic, băieți, m-am mutat doar puțin în altă parte, la vârsta mea somnul ne fură în momentele cele mai inoportune sau neverosimile, cu excepția momentelor când trebuie să ne fure, adică la douăsprezece noaptea în patul nostru, exact când ticălosul de somn dispăre sau face pe nizmăiul și noi bătrânii ne trezim. Dar pe mine nu mă deranjează să mă trezesc pentru că așa îmi petrec orele citind și din când în când am timp chiar să-mi revizuiesc hârtiile. Partea proastă este că pe urmă adorm pe unde mă apucă, chiar și când lucrez, și asta îți strică reputația. Nu-ți face griji, Amadeo, au spus băieții, dacă vrei să tragi un pui de somn, fă-o chiar acum, noi putem să venim și altă dată. Nu, băieți, mă simt bine, le-am zis, ia să vedem, ce-i cu tequila? Și atunci unul din ei a deschis sticla și a turnat nectarul *zeilor* în pahare, aceleași din care băuserăm mezcalul, ceea ce după unii este semn de indolență și după alții un deliciu nemaipomenit căci fiind sticla, să zicem, *lăcuită cu mezcal*, tequila se simte mai bine, așa cum ai îmbrăca o femeie goală cu o haină de blană. Noroc, atunci! am spus. Noroc, au zis ei. Apoi am luat revista pe care o mai țineam încă sub braț și le-am fluturat-o prin fața ochilor. Ah, ce băieți, amândoi au schițat gestul de a o apuca, dar n-au putut. Acesta este primul și ultimul număr din *Caborca*, le-am spus, revista pe care a scos-o Cesárea, organul oficial, cum s-ar spune, al realismului visceral. Evident, majoritatea autorilor publicați nu fac parte din grup. Aici apar Manuel, German, Arquetes nu este, Salvador Gallardo este, atenție, Salvador Novo

este, Pablito Lezcano este, Encarnación Guzmán Arredondo este, eu sunt și pe urmă vin străinii, Tristan Tzara, André Breton și Philippe Souppault, eh? ce trio. Și-atunci i-am lăsat să-mi smulgă revista și cu câtă plăcere am văzut cum amândoi își bagă capetele între acele vechi pagini în *octavo*, revista Cesáreei, deși ei foarte cosmopoliți întâi s-au uitat la traduceri, la poeziile lui Tzara, Breton și Souppault, traduși în ordine de Pablito Lezcano, Cesárea Tinajero și Cesárea și eu. Dacă nu mă înșel poeziile erau „Mlaștina albă”, „Noaptea albă” și „Zorii și orașul”, pe care Cesárea s-a încăpățânat s-o traducă „Orașul alb”, dar eu n-am fost de acord. De ce? Pentru că nu, domnilor, un lucru este zorii și orașul și altul foarte diferit un oraș de culoare albă, și aici nu cedez, oricât de mare era dragostea mea pentru Cesárea pe vremea aceea, nu suficient de mare, dar mare oricum. Bineînțeles că franceza noastră a tuturor, exceptându-l, poate, pe Pablito, lăsa mult de dorit, de fapt și chiar dacă vă vine greu să mă credeți eu am uitat-o de tot, dar traduceam, Cesárea ca o fiară, dacă îmi permiteți această licență, reinventând poezia așa cum o simțea ea atunci, iar eu mai curând respectând cu strictețe atât spiritul de nepătruns cât și scriitura originalului. Firește, greșeam, poeziile erau ca niște *piñatas*, și pe deasupra, să nu credeți că mint, aveam ideile noastre, opiniile noastre. De exemplu eu și poezia lui Souppault. Adevărul adevărat, pentru mine Souppault era marele poet francez al secolului, cel ce avea să ajungă foarte departe, fiți atenți, și a trecut un purcoi de ani că n-am mai auzit vorbindu-se de el cu toate că se pare că mai trăiește încă. În schimb, de Éluard nu știam nimic și ca să vezi unde a ajuns, doar Nobelul îi mai lipsește, nu-i adevărat? Lui Aragon i-au dat Nobelul? Nu, îmi închipui că nu. Lui Char cred că da, dar ăsta pe atunci nu cred că scria versuri. Lui Saint John Perse i-au dat Nobelul? N-am nicio părere în privința asta. Lui Tristan Tzara sigur nu i l-au dat. Cum e și viața asta. Apoi băieții au început să-i citească pe Manuel, pe List, pe Salvador Novo

(i-a încântat!), pe mine (nu, pe mine mai bine nu mă citiți, le-am spus, e păcat, e o pierdere de timp), pe Encarnación, pe Pablito. Cine era această Encarnación Guzmán? m-au întrebat. Cine era acest Pablito Lezcano, care traducea din Tzara și scria ca Marinetti și după cum se spune vorbea franceza ca un bursier de la Alianța franceză? Eu parcă aș fi renăscut, ca și cum noaptea s-ar fi oprit în loc, m-ar fi privit de după perdea și mi-ar fi spus: Domnule Salvatierra, Amadeo, ai permisiunea mea, ieși pe scenă și declamă până răgușești, adică, a fost ceva așa de parcă mi-ar fi dispărut somnul, de parcă tequila băută de curând s-ar fi întâlnit în viscerele mele, în ficatul meu de obsidian, cu mezcalul Los Suicidas, și i-ar fi făcut o reverență, așa cum trebuie să fie, încă mai există clase sociale. Așa că ne-am servit alt rând și eu m-am apucat să povestesc despre Pablito Lezcano și despre Encarnación Guzmán. Lor nu le-au plăcut cele două poezii de Encarnación, au fost foarte sinceri cu mine, nu se convingeau deloc, ia te uită, lucru care de altfel era foarte asemănător cu ce credeam și gândeam eu, că biata Encarnación apărea în *Caborca* mai mult datorită slăbiciunii altei poetese decât pentru meritele ei de poetesă, nu-i așa? datorită slăbiciunii Cesáreei Tinajero care cine știe ce o fi văzut la Encarnación sau până la ce punct ajungeau obligațiile pe care le avea față de ea sau față de sine însăși. Ceva normal în viața literară mexicană, să-ți publici prietenii. Și Encarnación poate că nu era o poetă bună (la fel ca mine), poate că nu era nici măcar poetă, bună sau proastă (la fel ca mine, ah), dar era prietenă bună cu Cesárea. Și Cesárea era în stare să-și rupă pâinea sau îmbucătura de la gură pentru prietenii ei! Așa că le-am vorbit despre Encarnación Guzmán, le-am spus că s-a născut în DF, aproximativ în 1903, după socoteala mea, și că a cunoscut-o pe Cesárea ieșind de la cinema, nu râdeți, e-adevărat, nu știu ce film rulase, dar probabil că era trist, poate unul cu Chaplin, chestia e că la ieșire plâneau amândouă și s-au uitat una la alta și au izbucnit în

râs, Cesárea presupun că zgomotos, cu simțul ei particular al umorului care uneori exploda, era de-ajuns o scânteie, o privire și bum! dintr-odată Cesárea se tăvălea pe jos de râs, iar Encarnación, în fine, presupun că Encarnación a râs mai discret. Cesárea pe vremea aceea locuia într-o curte cu case de închiriat pe strada Las Cruces iar Encarnación cu o mătușă (sărăcuța era orfană de tată și de mamă) pe strada Delicias, cred. Amândouă lucrau aproape toată ziua. Cesárea în biroul domnului general Diego Carvajal, un general prieten al stridentiştilor deși nu știa niciun căcat de literatură, ăsta-i adevărul, iar Encarnación ca vânzătoare într-un magazin de confecții pe Niño Perdido. Dumnezeu știe cum au devenit prietene, ce-au văzut una la alta. Cesárea n-avea nimic pe lumea asta dar era de-ajuns s-o vezi o clipă ca să-ți dai seama că e o femeie care știe ce vrea. Encarnación era exact opusul ei, foarte drăguță, asta e adevărat, foarte aranjată mereu (Cesárea se îmbrăca cu primul lucru pe care punea mâna și uneori chiar cu un *rebozo*³⁵), dar nesigură și fragilă ca un bibelou de porțelan în mijlocul unei încăierări între bețivani. Vocea ei era, cum să spun? ca un fluieraș, o voce subțire, fără forță, ridicând tonul ca să o asculte ceilalți, obișnuită sărmana de mică să nu aibă încredere în glasul ei, o voce pițigăiată, într-un cuvânt, foarte neplăcută și pe care eu am auzit-o din nou numai după mulți ani, exact într-un cinema, când vedeam un scurtmetraj de desene animate unde o pisică sau o cățea sau poate că era un șoricel, știți ce pricepuți sunt yankeii la desene animate, vorbea la fel ca Encarnación Guzmán. Dacă ar fi fost mută, cred că mulți s-ar *ñ* îndrăgostit de ea, dar cu vocea aceea era imposibil. Pe de altă parte, nu avea talent. Cesárea a adus-o într-o zi la una din întâlnirile

35 Obiect tipic de îmbrăcăminte feminină în unele țări latinoamericane, un fel de șal lat din diverse materiale și culori cu care se acoperă capul, spatele și pieptul (sp.).

noastre, când toți eram stridentişti sau simpatizanți ai stridentismului. La început ne-a plăcut. Vreau să spun cât n-a deschis gura. Germán e posibil să-i fi făcut câteva complimente, poate că și eu. Dar ea păstra o atitudine distantă sau timidă și se avea bine numai cu Cesárea. Cu timpul, însă, a prins curaj, dobândind tot mai multă încredere și într-o seară s-a apucat să-și spună părerile, să critice, să sugereze. Și Manuel s-a văzut nevoit s-o pună la locul ei. Encarnación, i-a spus, dumneata nu știi niciun strop de poezie, de ce nu taci mai bine? Și atunci să vezi scandal. Encarnación, care probabil era inocența personificată, nu se aștepta la un atac așa frontal și s-a albit la față așa de tare că am crezut că o să cadă leșinată chiar acolo. Cesárea, care când vorbea Encarnación adopta o poziție de plan secundar, de parcă n-ar fi fost de față, s-a ridicat de pe scaun și i-a spus lui Manuel că nu așa se vorbește cu o femeie. Dar n-ai auzit ce prostii a spus? a zis Manuel. Am auzit, a spus Cesárea, care oricât de neatentă părea în realitate nu pierdea niciun gest al prietenei și fiicei sale adoptive, și mi se pare în continuare că trebuie să te scuzi pentru ce i-ai spus. Bine, atunci îmi cer scuze, a spus Manuel, dar de acum înainte să nu mai deschidă gura. Arqueles și Germán au fost de acord cu el. Dacă nu știe să nu vorbească, au argumentat. Asta este lipsă de respect, a spus Cesárea, să privezi pe cineva de dreptul de a lua cuvântul. La următoarea întâlnire, Encarnación n-a venit, nici Cesárea. Întâlnirile erau informale și nimeni, cel puțin în aparență, nu le-a simțit lipsa. Doar când s-a terminat și Pablito Lezcano cu mine am pornit pe străzile din centru recitând din reacționarul Tablada mi-am dat seama că nu venise, și mi-am dat seama de asemenea, cât de puțin o cunoșteam pe Cesárea Tinajero.

Joaquín Font, Clinica de Boli Nervoase El Reposo, șoseaua spre Desierto de los Leones, în împrejurimile orașului Ciudad de

México DF, martie 1979. Într-o zi a venit să mă vadă un necunoscut. Asta îmi amintesc din anul 1978. Vizitele nu erau numeroase, veneau doar fata mea cu o doamnă și altă fată care zicea că și ea e fiica mea și care era foarte frumoasă cum nu sunt multe fete. Necunoscutul nu mai venise niciodată înainte. L-am primit în grădină, uitându-mă spre nord, și cu toate că toți nebunii se uită spre sud sau spre vest, eu mă uitam spre nord și așa l-am primit. Necunoscutul a spus bună ziua, Quim, cum te simți azi. Și eu am răspuns că la fel ca ieri și la fel ca alaltăieri și apoi l-am întrebat dacă este trimis de vechiul meu birou de arhitectură, pentru că fața și comportarea lui mi se păreau cunoscute. Atunci necunoscutul a râs și a spus cum e posibil, domnule, să nu-ți aduci aminte de mine, nu cumva exagerezi? Am râs și eu, ca să aibă încredere în mine, și i-am spus că nici vorbă, că întrebarea mea era la fel de sinceră ca orice altă întrebare. Și atunci necunoscutul a spus sunt Damián, Alvaro Damián, prietenul tău. Și pe urmă a spus: ne cunoaștem de mulți ani, prietene, cum e posibil. Și eu ca să-l liniștesc sau ca să nu se întristeze am zis da, acum îmi amintesc. Și el a zâmbit (deși n-am văzut că ochii lui s-ar bucura) și a spus așa e mai bine, Quim, ca și cum medicii și asistentele mele medicale i-ar fi pasat lui vocile și grijile lor. Și când a plecat bănuiesc că l-am uitat, căci după o lună a revenit și mi-a spus eu am mai fost aici, mi se pare cunoscut balamucul ăsta, pisoarele sunt acolo, grădina asta e orientată spre nord. Și luna următoare mi-a spus: vin să te văd de peste doi ani, prietene, ia să vedem dacă îți amintești cât de cât ceva. Așa că am făcut un efort și următoarea dată când a venit i-am spus ce mai faceți, domnule Alvaro Damián, și el zâmbit dar ochii lui continuau să fie triști, ca și cum ar fi privit totul din adâncul unei suferințe foarte profunde.

Jacinto Requena, cafeneaua Quito, strada Bucareli, Ciudad de

México DF, martie 1979. A fost foarte ciudat. Știu că e o pură întâmplare, dar uneori te pune pe gânduri. Când i-am spus lui Rafael a zis că e imaginația mea. Eu i-am spus: ți-ai dat seama că acum de când Ulises și Arturo nu mai stau în Mexic parcă sunt mai mulți poeți? Cum sunt mai mulți poeți? a spus Rafael. Poeți de vârsta noastră, am zis eu, poeți născuți în 1954, 1955, 1956. Și tu de unde știi asta? m-a întrebat Rafael. Păi, i-am spus, mă descurc, citesc reviste, mă duc la recitaluri de poezie, citesc suplimentele literare, uneori îi aud și la radio. Și cum ai timp să faci atâtea lucruri cu un copil mic? a zis Rafael. Pe Franz îl încântă să asculte radioul, am spus eu. Dau drumul la radio și adoarme. La radio acum se citesc poezii? s-a mirat Rafael. Da, i-am spus. La radio și se publică în reviste. E ca o explozie. Și în fiecare zi apare o editură nouă care publică poeți noi. Și toate astea exact după ce a plecat Ulises. Ciudat, nu? Eu nu văd nimic ciudat, a zis Rafael. O eclouziune bruscă și nejustificată, înflorirea celor o sută de școli, am spus, și întâmplător totul se petrece când Ulises nu mai e aici, nu ți se pare că sunt prea multe coincidențe? Majoritatea sunt poeți foarte proști, a zis Rafael, pupincuriștii lui Paz, ai lui Efrain, ai lui Josemilio, ai poeților țărani, o autentică porcărie. Nu te contrazic, am spus eu, nici nu-ți dau dreptate, ce mă îngrijorează este numărul, apariția atâtor poeți dintr-odată. Există chiar și un tip care lucrează la o antologie a tuturor poeților din Mexic. Da, a zis Rafael, știu. (Eu știam că știe.) Și nu o să includă și poezii de-ale mele. Cum știi asta? i-am spus. Mi-a confirmat un prieten, a zis Rafael, nu vrea să aibă nicidecum de-a face cu real visceraliștii. Atunci eu i-am spus că asta nu e adevărat sută la sută, pentru că deși măgarul care pregătea antologia îl exclusese pe Ulises Lima, nu se întâmplase același lucru cu María și Angélica Font nici cu Ernesto San Epifanio nici cu mine. Nouă ne-a cerut poezii, i-am spus. Rafael n-a răspuns, mergeam pe Misterios, și Rafael s-a uitat în zare, ca și cum ar fi putut vedea zarea, deși locul

ei era ocupat de case, nori de fum, ceața înserării în DF. Deci voi o să apăreți în antologie? a zis Rafael după un timp îndelungat. María și Angélica nu știu, nu le văd de mult timp, Ernesto sigur că da, și eu sigur că nu. Și de ce tu...? a spus Rafael, dar eu nu l-am lăsat să-și termine întrebarea. Pentru că eu sunt real visceralist, am zis, și dacă măgarul ăsta nu-l include pe Ulises, să nu conteze nici pe mine.

Luis Sebastián Rosado, garsonieră în penumbră, cartierul Coyoacán, Ciudad de México DF, martie 1979. Da, fenomenul este straniu, dar din cauze foarte diferite de cele pe care cu un strop de candoare le prezintă Jacinto Requena. În Mexic, efectiv, a avut loc o explozie demografică de poeți. Asta a devenit evident, să zicem, începând din ianuarie 1977. Sau ianuarie 1976. E imposibil să stabilești data exactă. Între diversele cauze care au produs-o, cele mai evidente sunt o dezvoltare economică mai mult sau mai puțin constantă (din 1960 până acum), o consolidare a clasei mijlocii și o universitate tot mai bine organizată, mai ales în domeniul umanistic.

Să privim de aproape această hoardă poetică din care, cel puțin ca vârstă, fac parte și eu. Marea majoritate sunt studenți. Un amplu procentaj își publică primele versuri și chiar și primele volume în reviste și edituri dependente de universitate sau de Secretariatul de Stat pentru Educație. De asemenea, un amplu procentaj știe (așa vine vorba) în afară de spaniolă altă limbă, în general engleza sau, în mai mică măsură, franceza, și traduce din poeți de aceste limbi, fără să lipsească, de altfel, nici tineri traducători din italiană, din portugheză și din germană. Unii dintre ei îmbină vocația lor poetică cu munca de editori amatori, ceea ce favorizează, la rândul său, apariția unor diverse și adesea valoroase inițiative de acest gen. Probabil că niciodată nu au existat în Mexic atâția poeți tineri ca acum. Înseamnă asta că poeții mai tineri de treizeci de ani, de pildă, sunt mai buni decât cei ce aveau aceeași vârstă în anii șaizeci? E

posibil să găsim în cei mai înverșunați poeți ai prezentului echivalente ale lui Becerra, José Emilio Pacheco, Homero Aridjis? Asta rămâne de văzut.

Inițiativa lui Ismael Humberto Zarco, cu toate acestea, mi se pare perfectă. Era timpul să se facă o antologie a tinerilor poeți mexicani cu rigoarea celei făcute de Monsiváis, memorabilă în atâtea privințe, *La poesía mexicana del siglo XX!* Sau ca exemplara și paradigmatica operă cu care s-au înfruntat Octavio Paz, Alí Chumacero, José Emilio Pacheco și Homero Aridjis, *Poesía en movimiento!* Trebuie să recunosc că într-un fel m-am simțit măgulit când Ismael Humberto Zarco mi-a dat un telefon acasă și mi-a spus: Luis Sebastián trebuie să mă sfătuiesti puțin. Eu, bineînțeles, cu sfaturile sau fără sfaturile mele eram inclus în antologia lui, să spunem că *de la sine înțeles* (nu știam cu câte poezii), și la fel prietenii mei, știu sigur, așa că vizita pe care am făcut-o *chez*³⁶ Zarco a fost în principiu exclusiv ca asesor, pentru cazul că acesta ar fi trecut cu vederea vreun amănunt, care în acest caz concret însemna o revistă, o publicație din provincie, două sau mai multe nume pe care năzuința totalizatoare a întreprinderii zarchiene nu își putea permite să le ignore.

Dar în intervalul dintre telefonul lui Ismael Humberto și vizita mea, doar trei zile, destinul a vrut să aflu numărul de poeți pe care autorul antologiei intenționa să-i includă, un număr exagerat în mod clar, democratic dar puțin realist, întreprindere unică dar un creuzet mediocru al poeziei. Și m-a ispitit diavolul, mi-a băgat în cap idei în acele zile care au trecut între telefonul dat de Zarco și întâlnirea noastră, ca și cum așteptarea (dar ce așteptare, Dumnezeule mare?), ar fi fost Deșertul și vizita mea clipa când Cineva deschide ochii și îl vede pe Mântuitorul său. Și aceste trei zile au fost ca un rug de îndoieli. Sau de îndoieli. Dar un rug, am

³⁶ Acasă la (în fr., în orig.).

simțit clar, care mă făcea să sufăr și să am îndoieli (sau îndoieli) dar care mă făcea totodată să mă bucur, ca și cum flăcărilor îmi produceau durere și plăcere în același timp.

Ideea mea, sau ispita mea, era următoarea: să-i sugerez lui Zarco să-l includă în antologie pe Piel Divina. În favoarea mea era numărul, în contra mea toate celelalte. Temeritatea acestei inițiative, recunosc că, la început, mi s-a părut mai degrabă de tot râsul. Literalmente, m-am speriat de mine însumi. Pe urmă mi s-a părut că e de tot plânsul. Și apoi, când în sfârșit am văzut-o cu claritate și am cântărit-o oarecum la rece (deși asta-i un fel de a vorbi), mi s-a părut demnă și tristă și m-am temut serios pentru integritatea mea mintală. Am avut discreția, asta da, sau șiretenia de a nu-i comunica intenția mea principalului interesat, adică lui Piel Divina, pe care îl vedeam de trei ori pe lună, de două ori pe lună, uneori numai o dată pe lună sau deloc, fiindcă absențele lui erau în general lungi și aparițiile lui neprevăzute. Relația noastră, de la a doua și transcendentala întâlnire în atelierul lui Emilio Laguna, avusese o evoluție neregulată, în unele ocazii ascendentă (mai ales în ceea ce mă privește), în alte ocazii inexistentă.

De obicei ne vedeam într-un apartament pe care familia mea îl avea în cartierul Nápoles unde nu locuia nimeni, deși metoda folosită pentru a stabili întâlnirile noastre era mult mai complicată. Piel Divina îmi dădea telefon acasă la părinții mei și cum eu nu eram aproape niciodată acasă, lăsa un mesaj din partea lui Estéfano. Numele, jur, nu i l-am sugerat eu. El spunea că este un omagiu adus lui Stéphane Mallarmé, autor pe care îl cunoștea doar din auzite (ca aproape tot, pe de altă parte) dar pe care, cine știe prin ce ciudată asociație de idei, îl considera imul dintre manii mei tutelari. Pe scurt, numele cu care lăsa mesajele era un fel de omagiu adus a ceea ce el credea că este cel mai scump pentru mine. Adică, numele fals ascundea o atracție, o dorință, o necesitate (nu îndrăznesc să spun

iubire) autentică de mine sau pentru mine, ceea ce, cu trecerea lunilor și după nenumărate reflecții, am înțeles că mă umple de o nestăpânită bucurie.

În urma mesajului ne întâlneam de obicei în Glorieta de Insurgentes, la intrarea într-un magazin de alimente macrobiotice. Apoi rătăceam prin oraș, prin cafenele și cârciumi din zona de nord, prin împrejurimile zonei La Villa, unde eu nu cunoșteam pe nimeni și unde Piel Divina nu avea nici cea mai mică jenă să mă prezinte prietenilor și prietenelor lui care apăreau în locurile cele mai neașteptate și ale căror priviri vorbeau mai mult de Mexicul penitenciarelor decât de celălalt, cu toate că pe celălalt, cum am încercat să-i explic, era posibil să-l vezi în orice loc. (Ca pe Duhul Sfânt, a zis Piel Divina, în fine, nobil animal.) Când se lăsa noaptea, ca doi pelerini, ne adăposteam în pensiuni sau hoteluri de categorie modestă, dar cu o oarece strălucire (nu vreau să devin romantic, dar aș spune chiar cu oarece *speranță*), situate în Bondonjito sau în împrejurimile cartierului Talismán. Relația noastră era spectrală. Nu vreau să vorbesc de iubire, mă abțin să vorbesc de dorință, împărtășeam puține lucruri, câteva filme, câteva bibelouri artizanale populare, plăcerea lui de a istorisi povești deznădăjduite, plăcerea mea de a le asculta.

Din când în când, era inevitabil, îmi făcea cadou vreuna din revistele pe care le publicau real visceraliștii. În niciuna n-am văzut o poezie de-a lui. De fapt, când mi-a venit ideea să-i vorbesc lui Zarco de versurile lui eu aveam numai două poezii de Piel Divina, ambele inedite. Una era o imitație proastă a unei poezii proaste de Ginsberg. Cealaltă era un poem în proză pe care Torri nu l-ar fi respins, straniu, unde vorbește vag de hoteluri și bătălii, și mă gândeam că i l-am inspirat eu.

În noaptea dinaintea întâlnirii mele cu Zarco de-abia am putut dormi. Mă simțeam ca o Julietă mexicană, prinsă într-o luptă surdă

între Capuleți și Montague. Relația mea cu Piel Divina era secretă, cel puțin atât cât puteam eu controla situația. Nu vreau să spun cu asta că în cercul meu de prieteni nu se cunoștea homosexualitatea mea, pe care o trăiam cu discreție dar fără s-o ascund. Ceea ce nu se știa era că aveam o legătură cu un real visceralist, e drept că cel mai atipic dintre toți, dar un real visceralist în fond și la urma urmei. Cum o să-i cadă lui Albertito Moore propunerea mea de a-l include în antologie pe Piel Divina? Ce-o să creadă Pepín Morado? Adolfo Olmo o să creadă că am înnebunit? Și însuși Ismael Humberto, atât de rece, atât de ironic, atât de aparent *mai presus de*, n-o să vadă în propunerea mea o trădare?

Prin urmare când m-am prezentat acasă la Ismael Humberto Zarco și i-am arătat acele două poezii pe care le păstram ca pe două comori, în forul meu interior eram pregătit să fiu obiectul celor mai perfide întrebări. Cum s-a și întâmplat, căci Ismael Humberto nu e prost și și-a dat seama imediat că acel *protégé* al meu era un delincvent, cum se spune. Din fericire (Ismael Humberto nu e prost, dar nici Dumnezeu nu este) n-a făcut legătura între el și real visceraliști.

Am luptat din greu pentru poemul în proză al lui Piel Divina. Am argumentat că dat fiind că antologia nu era nici pe departe riguroasă în privința numărului poezilor, ce conta pentru el să includă textul prietenului meu. Autorul antologiei s-a arătat inflexibil. Intenționa să publice peste două sute de poeți tineri, majoritatea cu o singură poezie, dar nu pe Piel Divina.

Într-un moment al conversației noastre m-a întrebat cum se numește protejatul meu. Nu știu, i-am spus, epuizat și rușinat.

Când l-am revăzut pe Piel Divina i-am povestit, într-o clipă de slăbiciune, eforturile mele zadarnice ca să includ un text de-al lui în așteptata carte a lui Zarco. În felul lui de a mă privi am observat ceva asemănător cu recunoștința. Pe urmă m-a întrebat dacă în

antologia lui Ismael Humberto sunt incluși Pancho și Moctezuma Rodríguez. Nu, am spus, cred că nu. Și Jacinto Requena și Rafael Barrios? Nici ei, am spus. Și María și Angélica Font? Nici ele. Și Ernesto San Epifanio? Am clătinat din cap în semn că nu, deși, în realitate nu știam, numele acela nu-mi era deloc cunoscut. Și Ulises Lima? M-am uitat fix în ochii lui negri și am spus nu. Atunci e mai bine să nu fiu nici eu, a zis el.

Angélica Font, strada Colima, cartierul Condesa, Ciudad de México DF, aprilie 1979. La sfârșitul anului 1977 Ernesto San Epifanio a fost internat la un spital ca să i se facă o trepanație a craniului și să fie operat de un anevrism cerebral. După o săptămână, însă, au trebuit să-l deschidă din nou pentru că se pare că uitaseră ceva în capul lui. Speranțele medicilor la această a doua operație erau minime. Dacă nu îl operau murea, iar dacă îl operau, tot murea, dar poate nu de tot. Asta a fost ce am înțeles eu și eu am fost singura persoană care a stat cu el tot timpul. Eu și maică-sa, deși mama lui într-un fel nu contează deoarece vizitele ei zilnice la spital au transformat-o în femeia invizibilă; când apărea calmul ei era așa de profund încât deși este adevărat că intra în rezervă și chiar se așeza lângă pat, în fond părea că nu trecuse pragul, sau că nu reușea să treacă pragul niciodată, o figură minusculă încadrată de tocul alb al ușii.

A venit de câteva ori și sora mea María. Și Juanito Dávila, alias Johnny, ultimul amor al lui Ernesto. Restul au fost frați, mătuși, persoane pe care eu nu le cunoșteam și pe care le uneau ciudate legături de rudenie cu prietenul meu.

N-a venit niciun scriitor, niciun poet, niciun fost amant.

A doua operație a durat mai mult de cinci ore. Eu am adormit în sala de așteptare și am visat-o pe Laura Damián. Se făcea că Laura venea să-l vadă pe Ernesto și pe urmă ieșeau amândoi să se plimbe

printr-o pădure de eucalipti. Nu știu dacă există păduri de eucalipti, vreau să spun că eu n-am fost niciodată într-o pădure de eucalipti, dar cea din visul meu era înspăimântătoare. Frunzele erau argintii și când îmi atingeau brațele îmi lăsau un semn negru și lipicios. Pământul era moale, ca acela acoperit de ace în pădurile de pin, deși pădurea din visul meu era o pădure de eucalipti. Trunchiurile tuturor copacilor, fără excepție, erau putrezi și putoarea lor era insuportabilă.

Când m-am trezit în sala de așteptare nu era nimeni și am început să plâng. Cum e posibil ca Ernesto San Epifanio să moară singur într-un spital din DF? Cum e posibil ca eu să fiu unica persoană care e acolo, așteptând să-mi spună cineva dacă murise sau scăpase după o operație îngrozitoare? Cred că după ce am plâns am adormit din nou. Când m-am trezit mama lui Ernesto stătea lângă mine și murmură ceva de neînțeles. Mi-a trebuit timp ca să-mi dau seama că se ruga. Pe urmă a venit o asistentă și a spus că totul ieșise bine. Operația a fost un succes, ne-a explicat.

După câteva zile l-au externat pe Ernesto și a venit acasă. Eu nu fusesem niciodată la el, întotdeauna ne vedeam la mine acasă sau în casele altor prieteni. Dar de atunci am început să-l vizitez acasă.

În primele zile nici măcar nu vorbea. Privea și clipea, dar nu vorbea. Se părea că nici nu aude. Medicul, însă, ne-a recomandat să vorbim cu el, să ne purtăm ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Asta am făcut. În prima zi am căutat în raftul lui cu cărți una care știam în mod sigur că îi place și am început să-i citesc cu glas tare. Era *Cimitirul marin* de Valéry și n-am perceput nici cel mai mic gest din partea lui care să arate că îl recunoaște. Eu citeam și el se uita în tavan sau pe pereți sau la chipul meu, dar sufletul lui nu era acolo. Apoi i-am citit o antologie de poezii de Salvador Novo și a fost la fel. Mama lui a intrat în cameră și m-a atins pe umăr. Nu vă obosiți, domnișoară.

Încetul cu încetul, însă, a început să distingă zgomotele, corpurile. Într-o după-amiază m-a recunoscut. Angélica, a spus, și a zâmbit. Niciodată nu mai văzusem un zâmbet așa de oribil, așa de patetic, așa de desfigurat. Am început să plâng. Dar el nu și-a dat seama că plâng și continua să surâdă. Părea un cap de mort. Cicatricile trepanației nu erau încă acoperite de păr, care începea să crească dar cu o încetineală exasperantă.

După puțin timp a început să vorbească. Avea un fir de voce foarte pițigăiată, ca de fluier, care puțin câte puțin a devenit mai timbrată dar la fel de pițigăiată, în orice caz nu era vocea lui Ernesto, de asta eram sigură, părea vocea unui adolescent handicapat, a unui adolescent muribund și ignorant. Vocabularul lui era limitat. Îi era greu să spună pe nume unor lucruri.

Într-o după-masă am venit la el acasă și maică-sa m-a primit la intrare și apoi m-a condus în camera ei într-o stare de agitație pe care la început am pus-o pe seama unei agravări a stării prietenului meu. Dar agitația maternă se datora fericirii. S-a vindecat, mi-a spus. N-am înțeles ce voia să spună, m-am gândit că se referă la voce sau că Ernesto gândea acum cu mai multă claritate. De ce s-a vindecat? am zis încercând s-o fac să-mi dea drumul la braț.

I-a trebuit un timp ca să-mi spună ce voia, dar până la urmă n-a avut altă soluție. Ernesto nu mai e poponar, domnișoară, a spus. Ernesto nu mai e ce? am zis eu. În acel moment a intrat în cameră tatăl lui și după ce ne-a întrebat ce facem acolo înăuntru, a declarat că fiul lui în sfârșit se vindecase de homosexualitate. Nu a folosit aceste cuvinte și eu am preferat să nu răspund și să nu pun întrebări și am ieșit imediat din încăperea aceea oribilă. Cu toate acestea, înainte de a intra în camera lui Ernesto am auzit că mama îi spunea: tot răul spre bine.

Bineînțeles că Ernesto a continuat să fie homosexual deși uneori nu-și amintea foarte bine ce înseamnă asta. Sexualitatea, pentru el,

se transformase în ceva îndepărtat, cu un gust dulce sau emoționant, dar îndepărtat. Într-o zi Juanito Dávila m-a sunat la telefon să-mi spună că pleacă în Nord, să lucreze, și să-i spun la revedere lui Ernesto din partea lui fiindcă el nu se simte în stare să-și ia adio de la el. De atunci n-au mei existat amanți în viața lui. Vocea i s-a schimbat puțin, nu destul; nu vorbea, fluiera, gemea, și în aceste momente, în afară de mama lui și de mine, toți ceilalți, tatăl lui și vecinii care făceau interminabile vizite de rigoare, fugeau de lângă el, ceea ce în fond era o ușurare, așa de mare că o dată am ajuns să cred că Ernesto fluieră înadins, ca să sperie acea politețe cumplită.

Și eu, cu trecerea lunilor, am început să-mi răresc vizitele. Dacă la ieșirea din spital mă duceam în fiecare zi acasă la el, de când a început să vorbească și să se plimbe pe coridor, vizitele au devenit mai puțin frecvente. Dar în fiecare seară, indiferent unde mă aflam, îi dădeam telefon. Aveam conversații destul de nebunești, uneori eram eu cea care vorbea fără pauză, cea care istorisea povești adevărate dar care în fond de-abia mă atingeau, sofisticata viață mexicană (o manieră de a uita că trăim în Mexic) pe care pe atunci începeam s-o cunosc, petrecerile și drogurile pe care le luam, bărbații cu care mă culcam, și alteori era el cel care vorbea, cel ce îmi citea la telefon știrile pe care le tăiasse din ziare (o pasiune nouă, probabil sugerată de terapeutii care îl tratau, cine știe), ce mâncase, dne îl vizitase, și lăsa pentru sfârșit ceva ce îi spusese mama lui. Într-o seară i-am spus ca Ismael Humberto Zarco alesese una dintre poeziile lui pentru antologia care tocmai se publicase. Ce poezie? a întrebat acel glas de păsărică și de lamă gillette care îmi zgâria sufletul. Aveam cartea la mine. I-am spus care. Și poezia asta am scris-o eu? a întrebat. Am crezut, nu știu de ce, poate datorită tonului, în mod neobișnuit mai grav, că glumește, glumele lui așa erau, inocente, aproape imposibil să le deosebești de restul textului, dar nu glumea. Săptămâna aceea mi-am făcut timp cum am putut și

m-am dus să-l văd. Un prieten, un prieten nou, m-a condus până acasă la el, dar n-am vrut să între, așteaptă-mă aici, i-am spus, cartierul ăsta e periculos și la ieșire s-ar putea să ne trezim fără mașină. I s-a părut ciudat, dar n-a spus nimic, pe atunci dobândisem o binemeritată faimă de femeie ciudată în cercurile în care mă mișcăm. Și de altfel aveam dreptate: cartierul lui Ernesto se degradase în ultimul timp. Ca și cum sechelele operației lui s-ar fi reflectat în străzi, în oamenii fără serviciu, în hoții de două parale care obișnuiau să stea la soare la șapte seara ca niște fantome (sau ca niște mesageri fără mesaj sau cu un mesaj intraductibil) pregătiți în mod automat să se mai bucure de încă un amurg în DF.

Evident, Ernesto n-a dat aproape nicio atenție volumului. A căutat poezia lui, a spus ah, nu știu dacă din cauză că a recunoscut-o brusc sau că s-a scufundat brusc în rătăcirile lui, și apoi a început să-mi povestească aceleași lucruri pe care mi le povestea la telefon.

Când am ieșit l-am găsit pe prietenul meu afară din mașină fumând o țigară. L-am întrebat dacă se întâmplase ceva cât am lipsit. Nimic, a spus, aici e mai liniște decât într-un cimitir. Dar așa de liniștit nu putea fi pentru că avea părul în dezordine și îi tremurau mâinile.

Pe Ernesto nu l-am mai revăzut.

Într-o seară mi-a dat telefon și mi-a recitat un poem de Richard Belfer. Într-o seară l-am sunat eu, de la Los Angeles, și i-am spus că am o aventură cu regizorul de teatru Francisco Segura, alias La Vieja Segura³⁷, care era cel puțin cu douăzeci de ani mai în vârstă decât mine. Ce emoționant, a spus Ernesto. La Vieja trebuie să fie foarte inteligent. E talentat, nu inteligent, am zis eu. Ce diferență este? a spus el. M-am gândit la răspuns și el l-a așteptat și timp de câteva

37 Joc de cuvinte intraductibil: sp. *La Vieja Segura* – „Bătrâna Sigură”, Segura fiind și un nume de familie frecvent.

secunde niciunul dintre noi n-a spus nimic. Mi-ar plăcea să fiu cu tine, i-am spus înainte de a-mi lua rămas-bun. Și mie, a zis vocea lui de pasăre din altă dimensiune. După câteva zile mi-a dat telefon mama lui și mi-a spus că a murit. O moarte plăcută, a zis, în timp ce stătea la soare pe un fotoliu din casă. A adormit ca un îngerăș. La ce oră a murit? am întrebat. Pe la cinci, după ce-a mâncat.

Dintre vechii lui prieteni eu am fost singura care a venit la înmormântarea lui la unul dintre peștrițele cimitire din zona de nord. N-am văzut niciun poet, niciun fost amant, niciun director de reviste literare. Multe rude și prieteni ai familiei și probabil toți vecinii. Înainte de a ieși din cimitir s-au apropiat de mine doi adolescenți și au încercat să mă ia cu ei în altă parte. Am crezut că or să mă violeze. De-abia atunci m-a cuprins furia și durerea pentru moartea lui Ernesto. Am scos din geantă un șis cu arc și le-am spus: o să vă omor, nenorociților. Tipii au plecat în goană și eu i-am urmărit un timp pe vreo două sau trei alei din cimitir. Când în sfârșit m-am oprit a apărut alt cortegiu funebru. Am pus șisul în geantă și am privit cum urcau, cu câtă îndemânare, sicriul în nișă. Cred că era un copil. Dar nu eram sigură. Pe urmă am ieșit din cimitir și m-am dus să beau ceva cu un prieten la un bar din centru.

Norman Bolzman, pe o bancă în parcul Edith Wolfson, Tel Aviv, octombrie 1979. Întotdeauna am fost sensibil la durerea altora, întotdeauna am încercat să fiu solidar cu durerea celorlalți. Sunt evreu, evreu mexican, și cunosc istoria celor două popoare ale mele. Cred că asta explică totul. Nu încerc să mă justific. Încerc doar să istorisesc o poveste și poate să înțeleg angrenajele ei ascunse, cele pe care nu le-am văzut la vremea potrivită și care acum mă apasă. Povestea mea, totuși, nu va fi atât de coerentă pe cât aș vrea. Și rolul meu în ea va pluti, ca un fir de praf, între lumină și întuneric, între râsete și lacrimi, exact la fel ca într-o telenovelă mexicană sau într-o melodramă în idiș.

Totul a început în februarie, într-o după-masă cenușie, subțire ca un giulgiu, care din timp în timp înfiorează cerul Tel Avivului. Cineva a sunat la soneria apartamentului nostru de pe strada Hashomer. Când am deschis a apărut în fața mea poetul Ulises Lima, conducătorul grupului ce se denumește el însuși real visceralist. Nu pot spune că îl cunoșteam, în realitate îl văzusem o singură dată, dar Claudia povestea istorii despre el și Daniel mi-a citit odată o poezie de-a lui. Literatura, cu toate acestea, nu este punctul meu forte și probabil n-am știut niciodată să apreciez valoarea versurilor sale. În orice caz, bărbatul din fața mea nu părea un poet ci mai curând un cerșetor.

N-am început bine, recunosc. Claudia și Daniel erau la universitate și eu trebuia să studiez, așa că l-am invitat să între, i-am oferit o cană de ceai și apoi m-am închis în camera mea. Pentru o clipă s-ar fi zis că totul reintră în normal, m-am cufundat în filosofii din Școala de la Marburg (Natorp, Cohen, Cassiner, Lange) și în câteva observații din operele lui Salomon Maimón, care în mod indirect îi desființează. Dar după un timp, să fi fost douăzeci de

minute, dar și două ore, mintea mea s-a golit și în mijlocul acestei goliciuni s-a desenat chipul lui Ulises Lima, chipul nou-venitului, și deși mintea mea era complet golită n-am reușit să-i disting cu precizie trăsăturile decât după o bucată de vreme (dar câtă? nu știu), de parcă acel chip al lui Ulises în loc să se lumineze în golul din jurul lui se întuneca.

Când am ieșit l-am găsit dormind întins pe sofa. L-am privit un timp. Pe urmă am intrat iar în camera mea și am încercat să mă concentrez asupra studiilor mele. Imposibil. Ar fi trebuit să plec, dar mi s-a părut nepolitic să-l las singur. M-am gândit să-l trezesc. M-am gândit că poate ar trebui să-l imit și să dorm și eu, dar mi-a fost frică sau jenă, n-aș putea spune sigur. Până la urmă am luat o carte din bibliotecă, una de Natorp, *La religión en los límites de la humanidad*, și m-am așezat pe o sofa în fața lui.

În jur de zece au venit Claudia și Daniel. Îmi amortiseră amândouă picioarele și mă durea tot corpul, și partea cea mai proastă este că nu înțelesesem nimic din ce citisem, dar când i-am văzut intrând pe ușă am avut suficientă putere ca să le fac un semn cu degetul să păstreze tăcere, nu știu de ce, poate fiindcă nu voiam ca Ulises Lima să se trezească înainte de-a putea vorbi cu Claudia, poate fiindcă mă obișnuisem să aud doar ritmul regulat al respirației celui adormit. Totul, însă, a fost inutil, deoarece Claudia, când după primele secunde de șovăială l-a descoperit pe Ulises pe sofa, primul lucru pe care l-a spus a fost ce dracu' sau ce naiba sau ce mă-sa sau ce chestie, căci Claudia, deși s-a născut în Argentina și a venit în Mexic la șaisprezece ani, în fond s-a simțit mereu mexicană sau asta spune, cine poate ști. Și-atunci Ulises s-a trezit brusc și prima imagine pe care a văzut-o a fost cea a Claudiei zâmbindu-i la mai puțin de un metru și apoi l-a văzut pe Daniel care zâmbea și el, ce surpriză.

În seara aceea am ieșit să luăm masa în oraș, în cinstea lui. Eu la

început am spus că de fapt nu pot, că trebuie să termin cu Școala mea de la Marburg, dar Claudia nu m-a lăsat, nici să nu te gândești, Norman, nu începe. Cina, în duda temerilor mele, a fost amuzantă. Ulises s-a apucat să-și povestească aventurile și toți am râs, sau mai bine zis s-a apucat să-i povestească Claudiei aventurile sale, dar într-un fel așa de fermecător că, în ciuda faptului că ceea ce povestea era trist în fond, toți am râs cu poftă, cel mai bun lucru pe care îl poți face în cazuri ca acesta. Pe urmă ne-am întors acasă pe jos, pe Arlozorov, respirând aerul cu poftă, Daniel și eu în față, mult în față, Claudia și Ulises în spate, stând de vorbă, ca și cum ar fi fost din nou în DF și ar fi avut tot timpul din lume la dispoziție. Și când Daniel mi-a spus să nu merg așa de repede, că de ce făceam pași așa de mari, eu am schimbat imediat subiectul, l-am întrebat ce făcuse, i-am povestit primul lucru care mi-a venit în minte despre nebunul de Salomon Maimón, totul ca să amân puțin clipa ce se apropia și de care mă temeam. Tare mai aveam pofta să fug în noaptea aceea, ce bine dacă așa fi făcut-o.

Când am ajuns acasă am avut timp să mai bem un ceai. Apoi Daniel ne-a privit pe toți trei și a spus că se duce să se culce. Când am auzit că s-a închis ușa lui am spus același lucru și am intrat în camera mea. Întins în pat, cu lumina stinsă, am auzit-o pe Claudia vorbind cu Ulises un timp. Pe urmă ușa s-a deschis, Claudia a aprins lumina, m-a întrebat dacă a doua zi am ore și a început să se dezbrace. Am întrebat-o unde e Ulises Lima. Doarme pe sofa, a zis. Am întrebat-o ce i-a spus. Nu i-am spus nimic, a zis.

Atunci m-am dezbrăcat și eu, m-am băgat în pat și am strâns tare din pleoape.

Timp de două săptămâni a domnit o nouă ordine în casa noastră. Cel puțin, așa simțeam eu, profund deranjat de mici amănunte pe care înainte poate nu le observam.

Claudia, care în primele zile a încercat să ignore noua situație, în

cele din urmă a acceptat și ea faptele și a spus că începe să se simtă depășită. În a doua zi a șederii la noi, într-o dimineață, în timp ce Claudia se spăla pe dinți, Ulises i-a spus că o iubește. Răspunsul Claudiei a fost că știe. Am venit până aici pentru tine, i-a spus Ulises, am venit fiindcă te iubesc. Răspunsul Claudiei a fost că putea să-i scrie o scrisoare. Ulises a considerat acel răspuns foarte încurajator și i-a scris un poem Claudiei pe care i l-a citit la ora prânzului. Când mă ridicam discret de la masă, deoarece nu voiam să aud nimic, Claudia m-a rugat să rămân și i-a spus același lucru și lui Daniel. Poemul era mai curând un ansamblu de fragmente despre un oraș mediteraneean, Tel Aviv, presupun, și despre un vagabond sau un poet cerșetor. Mi s-a părut frumos și i-am spus-o. Daniel a fost de acord cu mine. Claudia a tăcut câteva minute, cu o figură gânditoare, și apoi a spus că așa este, ce bine ar fi dacă ar putea scrie și ea poeme atât de frumoase. Pentru o clipă am crezut că totul se îndreaptă, că o să putem trăi toți în pace și m-am oferit să mă duc să aduc o sticlă de vin. Dar Claudia a spus că a doua zi trebuie să se ducă foarte devreme la universitate și după zece minute s-a închis în dormitorul nostru. Ulises, Daniel și eu am mai vorbit un pic, am mai băut o cană de ceai și pe urmă fiecare s-a dus în camera lui. Pe la trei m-am sculat ca să mă duc la baie și când am trecut în vârful picioarelor prin salon am auzit că Ulises plângea. Nu cred că și-a dat seama că eram acolo. Era culcat pe burtă, cred, de unde mă aflam eu nu se vedea decât o formă pe sofa, o formă acoperită cu o pătură și cu un palton vechi, un volum, o masă de carne, o umbră care se cutremura în mod jalnic.

Nu i-am spus Claudiei. De fapt, în acele zile am început, pentru prima oară, să-i ascund unele lucruri, să escamotez unele părți ale poveștii, să o mint. În privința vieții noastre cotidiene ca studenți, cea a Claudiei nu s-a schimbat deloc, cel puțin ea s-a arătat mereu dispusă să nu demonstreze contrariul. În primele zile ale șederii lui

la Tel Aviv partenerul obișnuit al lui Ulises era Daniel, dar la capătul a două sau trei săptămâni a trebuit și el să revină la disciplina universitară ca să nu riște să-și piardă examenele. Încetul cu încetul, singurul care a rămas disponibil pentru Ulises am fost eu. Dar eu eram ocupat cu filosofia neo-kantiană, cu Școala de la Marburg, cu Salomon Maimón, și îmi vâjâia capul pentru că în fiecare noapte, când mă duceam să urinez, îl găseam pe Ulises plângând pe întuneric, și asta nu era cel mai rău lucru, cel mai rău era că în unele nopți mă gândeam: astăzi o să-l văd plângând, adică, o să-i văd chipul, pentru că până atunci îl *auzisem* doar, și cine îmi garantează că ce auzeam era un plânset și nu niște gemete, de exemplu, ale cuiva care și-o ia la labă?

Și când mă gândeam că o să-i văd chipul, mi-l închipuiam înălțându-se în întuneric, un chip scaldat în plâns, un chip scaldat de lumina lunii ce se prelingea prin ferestrele de la salon. Și acest chip exprima atâta tristețe încât chiar din momentul când mă culcam în pat, pe întuneric, simțind-o pe Claudia lângă mine, respirația ei un pic hârâită, o greutate ca o stâncă mă apăsa pe inimă și îmi venea și mie să plâng. Și uneori rămâneam mult timp așezat pe pat, ținându-mă să nu mă duc la baie, ținându-mă să nu plâng, totul de teamă că în noaptea aceea, da, în noaptea aceea chipul lui se va înălța în întuneric și eu o să pot să-l văd.

Ca să nu mai vorbim de sex, de viața mea sexuală, care de când a intrat el pe ușa apartamentului nostru s-a dus pe apa sâmbetei. Pur și simplu nu puteam să fac sex. Adică puteam, dar nu voiam. Prima oară când am încercat, cred că în a treia noapte, Claudia m-a întrebat ce se întâmplă cu mine. Nu se întâmplă nimic, de ce mă întrebi? Pentru că ești mai tăcut ca un mort, a spus ea. Și așa mă simțeam, nu ca un mort ci ca un vizitator venit fără voia lui în lumea morților. Trebuia să păstrez liniștea. Să nu gem, să nu strig să nu oftez, să ejaculez cu maximă grijă. Și chiar și gemetele Claudiei, care

înainte mă excitau așa de mult, zilele acelea s-au transformat în zgomote insuportabile care mă înnebuneau deși m-am ferit mereu să mă manifest, zgomote ofensive pentru timpanele mele pe care încercam să le înăbuș astupându-i gura cu palma sau cu buzele mele.

Într-un cuvânt, sexul s-a transformat într-o tortură pe care după a treia sau a patra experiență am încercat să-l evit sau să-i amân prin toate mijloacele. Mă culcam întotdeauna ultimul. Rămâneam cu Ulises (care de altfel aproape niciodată nu arăta că îi e somn) și conversam despre te miri ce. Îl rugam să-mi citească ce scrisese în ziua aceea, fără să mă deranjeze că erau poezii în care se simțea la nebunie dragostea lui pentru Claudia. Mie tot îmi plăceau. Firește, le preferam pe celelalte, cele în care vorbea de lucrurile noi pe care le vedea în fiecare zi când rămânea singur și ieșea să hoinărească fără țintă prin Tel Aviv, pe Giv'at Rokach, pe Har Shalom, pe vechile străduțe ale portului din Yafo, prin campusul universității sau prin parcul Yarkon, sau cele în care evoca Mexicul, DF-ul, atât de îndepărtat, sau cele care erau sau mi se păreau mie experiențe formale. Oricare, cu excepția celor despre Claudia. Dar nu pentru mine, nu pentru că m-ar fi rănit pe mine, sau ar fi rănit-o pe ea, ci pentru că încercam să evit apropierea de durerea *lui*, de încăpățânarea *lui* de măgar, de marea *lui* stupiditate. Într-o seară i-am spus-o. I-am spus: Ulises, de ce faci asta? El s-a făcut că nu m-a auzit, s-a uitat la mine cu coada ochiului (în așa fel, că mi-am amintit, printre o sută de străfulgerări sau mai multe, de privirea unui câine pe care l-am avut când eram copil, când locuiam în cartierul Polanco și pe care părinții mei l-au sacrificat fiindcă începuse brusc să muște oamenii) și apoi a continuat să vorbească de parcă eu n-aș fi spus nimic.

În noaptea aceea când m-am culcat am făcut amor cu Claudia adormită, și am gemut sau am strigat când până la urmă am reușit

să ajung la o stare de excitație adecvată, ceea ce n-a fost ușor.

Și pe urmă mai era și chestiunea banilor. Claudia, Daniel și eu eram studenți și primeam de la părinții noștri o sumă lunară. În cazul lui Daniel această sumă de-abia îi ajungea ca să trăiască. În cazul Claudiei era mai generoasă. A mea era exact cât trebuie. Dacă puneam banii la un loc, puteam să plătim apartamentul, studiile, mâncarea și să ne ducem la cinema sau la teatru sau să cumpărăm cărți în spaniolă de la Librăria Cervantes, de pe strada Zamenhof. Sosirea lui Ulises, însă, a dat totul peste cap, deoarece după o săptămână el aproape că nu mai avea bani și noi, cum spun sociologii, de la o zi la alta mai aveam o gură de hrănit. În ceea ce mă privește, n-am avut probleme, eram dispus să renunț la anumite plăceri. În ceea ce-l privea pe Damei, nici el, cu toate că el continua să ducă un ritm de viață exact la fel ca înainte. Claudia a fost cea care, cine ar fi spus, s-a răzvrătit împotriva noii situații. La început a abordat problema cu răceală și simț practic. Într-o seară i-a spus lui Ulises că trebuie să-și găsească de lucru sau să ceară să i se trimită bani din Mexic. Țin minte că Ulises s-a uitat la ea cu un zâmbet cam strâmb și apoi i-a spus că o să caute de lucru. În seara următoare, în timpul cinei, Claudia l-a întrebat dacă și-a găsit o slujbă. Încă nu, a zis Ulises. Dar ai fost în oraș să cauți ceva? a spus Claudia. Ulises spăla vasele și nu s-a întors când a spus că da, că ieșise și căutase, dar fără succes. Eu stăteam în capul mesei și i-am putut vedea fața, din profil, și mi s-a părut că zâmbea. Mama lui, mi-am zis, zâmbește, zâmbește fiindcă e fericit.

Ca și cum Claudia ar fi fost nevastă-sa, o femeie exigentă, o femeie care are grijă ca soțul ei să lucreze, și lui i-ar plăcea asta. În seara aceea i-am spus Claudiei să-l lase în pace, că și-așa o duce destul de rău ca să-l mai bată și ea la cap cu slujba. Și-apoi, i-am spus, ce serviciu vrei să găsească la Tel Aviv, ca muncitor în construcții, hamal la piață, spălător de vase? Ce știi tu, mi-a zis

Claudia.

Povestea, bineînțeles, s-a repetat în seara următoare, și în următoarea, și de fiecare dată Claudia se purta tot mai mult ca un tiran, încolțindu-l, înțepându-l, băgându-l în corzi, și Ulises răspundea mereu în același fel, calm, resemnat, fericit, da, de fiecare dată când noi plecăm la universitate el iese să caute o slujbă, umblă pe ici pe colo, dar nu găsește nimic, însă a doua zi, evident, o să încerce din nou. Și am ajuns la faza în care după ce mâncam seara Claudia deschidea ziarul pe masă și căuta oferte de muncă, le nota pe o hârtie, îi explica lui Ulises unde trebuie să se ducă, ce autobuz să ia sau pe ce străzi s-o apuce ca să scurteze drumul, pentru că Ulises nu avea întotdeauna bani de autobuz și Claudia spunea că nu e nevoie să-i dăm fiindcă lui îi place să meargă pe jos, și când Daniel și eu ziceam dar cum să meargă pe jos până la Ha'Argazim, de pildă, până pe strada Yoreh, sau până la Petah Tikva ori Rosh Ha'ayin, unde aveau nevoie de zidari, ea ne povestea, de față cu el, care atunci privea și zâmbea ca un soț bătut, dar la urma urmei, ca un soț, isprăvile lui prin DF, unde mergea pe jos, și în plus noaptea, de la UNAM până la Ciudad Satellite, ceea ce era ca și cum ai spune aproape de la un capăt la altul al Israelului. Și de la o zi la alta situația se înrăutățea. Ulises nu mai avea bani deloc și nu avea nici slujbă și într-o seară Claudia a venit furioasă foc spunând că prietena ei Isabel Gorkin îl văzuse pe Ulises dormind în Tel Aviv Nord, în gară, sau cerșind pe bulevardul Hamelech George sau pe Gan Meir, și Claudia a zis atunci că asta este inadmisibil, cu o anumită nuanță pe cuvântul inadmisibil, ca și cum a cerși în DF ar fi fost admisibil, dar nu la Tel Aviv, și cel mai rău a fost că ne-a spus asta lui Daniel și mie, dar fiind de față Ulises, care stătea la masă la locul lui, ascultând de parcă ar fi fost un om invizibil, și Claudia a spus atunci că Ulises ne înșală, că nici vorbă să-și caute slujbă și că trebuie să vedem ce facem.

În seara aceea Daniel s-a retras în camera lui mai devreme decât de obicei și eu i-am urmat exemplul după câteva minute, dar nu m-am dus în camera mea (pe care o împărțeam cu Claudia), ci am ieșit pe stradă, să mă plimb fără țintă și să respir liber, departe de acea harpie de care eram îndrăgostit. Când m-am întors, în jur de douăsprezece noaptea, primul lucru pe care l-am auzit când am deschis ușa a fost muzică, un cântec de Cat Stevens care îi place Claudiei foarte mult, și apoi voci. Ceva din acele voci m-a făcut să rămân pe loc și să nu intru în salon. Erau vocea Claudiei și apoi vocea lui Ulises, dar nu vocile lor normale, cele de fiecare zi, cel puțin nu vocea Claudiei de fiecare zi. Nu mi-a trebuit mult timp ca să-mi dau seama că citeau poezii. Ascultau muzică de Cat Stevens și citeau niște poeme scurte, seci și triste, luminoase și ambigue, lente și rapide ca fulgerele, poeme care vorbeau despre o pisică ce se cățara pe picioarele lui Baudelaire și despre o pisică, poate aceeași, ce se cățara pe picioarele unui Balamuc! (Pe urmă am aflat că erau poeme de Richard Brautigan traduse de Ulises.) Când am intrat în salon Ulises a ridicat capul și mi-a surâs. Fără să spun nimic m-am așezat lângă ei, mi-am răsucit o țigară și i-am rugat să continue. Când ne-am culcat am întreat-o pe Claudia ce s-a întâmplat. Uneori Ulises mă scoate din fire, asta-i tot, a spus.

După o săptămână Ulises a plecat din Tel Aviv. Când și-a luat rămas-bun de la el Claudia a vărsat câteva lacrimi și pe urmă s-a închis în baie pentru mai mult timp. Într-o seară, nu trecuseră trei zile, ne-a telefonat de la kibbutzul Walter Scholem. Un văr al lui Daniel, mexican ca noi, locuia acolo și cei din kibbutz îl primiseră bine. Ne-a spus că lucrează la o fabrică de ulei. Cum o mai duci, l-a întreat Claudia. Nu foarte bine, a zis Ulises, munca e plictisitoare. Puțin timp după aceea vărul lui Daniel ne-a dat telefon și ne-a spus că Ulises fusese expulzat. De ce? Pentru că nu muncea. S-a produs aproape un incendiu din cauza lui, a spus vărul lui Daniel. Și unde e

acum? a întrebat Daniel, dar vărul lui habar n-avea, de fapt de-asta ne suna, ca să știe unde se află și să poată recupera o datorie de o sută de dolari pe care o făcuse la economat. Câteva zile am așteptat în fiecare seară sosirea lui, dar Ulises n-a apărut. În schimb a venit o scrisoare de la Ierusalim. Jur pe viața părinților mei sau pe orice-o fi că era absolut ininteligibilă. Simplul fapt că ne-a sosit confirmă, fără nicio urmă de îndoială, cât de bun este serviciul poștal israelian. Era adresată Claudiei, dar numărul apartamentului nostru nu era corect și numele străzii avea trei greșeli de ortografie, un adevărat record. Asta, pe plic. În plic lucrurile stăteau mai prost. Scrisoarea, cum am spus, era imposibil de citit, deși era scrisă în spaniolă sau cel puțin asta a fost concluzia la care am ajuns Daniel și cu mine. Dar ar fi putut fi scrisă la fel de bine și în arameică. Despre asta, despre arameică, îmi amintesc ceva curios. Claudia, care după ce s-a uitat la scrisoare n-a arătat nici cea mai mică curiozitate ca să afle ce spune, în seara aceea, în timp ce Daniel și eu încercam s-o descifrăm ne-a spus o poveste pe care i-a relatat-o Ulises cu mult timp în urmă, când stăteau amândoi în DF. După spusele lui Ulises, zicea Claudia, acea parabolă cu Isus Cristos așa de celebră, cea cu bogații, cămila și urechea acului, putea fi rezultatul unei erate. În greacă, a zis Claudia că a spus Ulises (dar de când știe Ulises grecește?) existau cuvântul *káundos*, cămilă, dar *n (eta)* se citea aproape ca *i*, și cuvântul *káuidos*, cablu, parâmbă, frânghie groasă, în care *i (iota)* se citește *i*. Ceea ce îl făcea să se întrebe dacă nu cumva, dat fiind că Matei și Luca s-au bazat pe textul lui Marcu, cauza posibilei greșeli sau lapsus nu i se datora lui sau unui copist imediat posterior lui.

Singurul lucru care se poate obiecta, repeta Claudia că spusese Ulises, este că Luca, bun cunoscător al limbii grecești, ar fi corectat greșeala. Oricum, Luca știa greaca, dar nu cunoștea lumea ebraică și a putut presupune că acea „cămilă” care trece sau nu trece prin urechea acului este un proverb de origine ebraică sau arameică.

Curios este, după părerea lui Ulises, că mai există o altă posibilă origine a greșelii; după părerea lui Herr profesor Pinchas Lapide³⁸ (ce mai nume, a zis Claudia), de la Universitatea din Frankfurt, expert în ebraică și arameică, în arameica din Galileea existau proverbe care foloseau substantivul *gamta*, parâmbă de corabie, și dacă una dintre litere, o consoană, e scrisă greșit, cum se întâmplă frecvent în manuscrisele ebraice și arameice, e foarte ușor să citești *gamal*, cămilă, mai ales dacă avem în vedere că în scrierea veche arameică și ebraică nu se foloseau vocale și acestea trebuiau să fie „intuite”. Ceea ce are ca rezultat, spunea Claudia că zisese Ulises, o parabolă mai puțin poetică și mai realistă. E mai ușor ca o parâmbă de corabie sau o frânghie groasă să treacă prin urechea unui ac decât ca un bogat să ajungă în împărăția cerurilor. Și el ce parabolă prefera? a întrebat Daniel. Amândoi știam răspunsul dar am așteptat să ni-l spună Claudia. Cea cu erata, bineînțeles.

După o săptămână ne-a sosit o carte poștală de la Hebron. Și pe urmă alta de pe țărmul Mării Moarte. Și pe urmă o a treia de la Elat în care ne scria că își găsisse o slujbă de chelner la un hotel. Pe urmă, și mult timp, n-am mai știut nimic de el. În forul meu interior eu știam că slujba de chelner n-o să dureze prea mult și mai știam că a face turism în israel, pe timp indefinit și tară un dolar în buzunar, putea fi periculos uneori, dar nu le spuneam nimic celorlalți, deși bănuiesc că Daniel și Claudia știau și ei asta. Din când în când, la cină, vorbeam despre el. Cum o duce oare la Elat? zicea Claudia. Ce baftă să stai la Elat! spunea Daniel. Am putea să-i facem o vizită în următorul sfârșit de săptămână, ziceam eu. Imediat schimbam

³⁸ Pinchas (sp.) este forma de persoana a doua singular la prezentul indicativ al verbului *pinchar*, care, între multe alte sensuri, înseamnă și „a avea contact sexual”. Iar sp. *lapide* poate sugera cuvântul *lapida* – „lespede”, „piatră funerara sau *rápido* – „rapid”.

subiectul în mod tacit. Pe atunci eu citeam *Tractatus logico-philosophicus*, de Wittgenstein, și tot ce vedeam și făceam nu slujea decât ca să-mi demonstreze vulnerabilitatea mea. Țin minte că m-am îmbolnăvit și am stat câteva zile la pat și Claudia, mereu perspicace, mi-a luat *Tractatus* și l-a ascuns în camera lui Daniel și în locul lui mi-a dat unul dintre romanele pe care obișnuia ea să le citească, *Trandafirul nesfârșit*, de un francez numit J. M. G. Archimboldi.

Într-o seară, în timp ce eram la masă, am început să mă gândesc la Ulises și aproape fără să-mi dau seama mi-au dat lacrimile. Ce-i cu tine? a spus Claudia. Am răspuns că dacă Ulises se îmbolnăvește n-o să aibă pe nimeni să-l îngrijească, așa cum mă îngrijesc pe mine ea și Daniel. Apoi le-am mulțumit și m-am prăbușit. Ulises e zdravăn ca un... porc mistreț, a spus Claudia și Daniel a râs. Remarca Claudiei, comparația ei, m-au rănit și am întrebat-o dacă a devenit insensibilă la toate. Claudia nu mi-a răspuns și s-a apucat să-mi facă un ceai cu miere. L-am surghiunit pe Ulises în Deșert! am exclamat. Am auzit, în timp ce Daniel îmi spunea să nu exagerez, lingurița, pe care o ținea între degete Claudia, ciocnindu-se și mișcându-se în pahar, mișcând lichidul și stratul de miere și atunci n-am mai putut și am rugat-o, am implorat-o să se uite la mine când îi vorbesc, pentru că vorbeam cu ea nu cu Daniel, pentru că voiam să-mi dea o explicație ea sau să mă consoleze ea nu Daniel. Și-atunci Claudia s-a întors, mi-a pus ceaiul în față, s-a așezat pe locul ei dintotdeauna și a zis ce vrei să-ți spun, mi se pare că bați câmpii, atâta filosofie îți afectează judecata. Și atunci Daniel a zis ceva așa ca ah, da, prietene, în ultimele cincisprezece zile i-ai halit pe Wittgenstein, pe Bergson, pe Keyserling (pe care sincer să fiu nu știu cum îl suportți), pe Pico della Mirándola, pe Louis Claude ăla (se referea la Louis Claude de Saint-Martin, autor al cărții *Omul voinței*), pe nebunul ăla rasist de Otto Weininger și nici nu vreau să mă

gândesc pe câți alții. Și de romanul meu nici nu te-ai atins, a pus punct Claudia. În acel moment am făcut o greșală și am întrebat-o cum poate fi așa de insensibilă. Când Claudia s-a uitat la mine am înțeles că am căcat-o, dar era prea târziu. Toată camera s-a cutremurat când Claudia a început să vorbească. A zis să nu-i mai spun niciodată așa ceva. A zis că prima dată când o să i-o spun relația noastră se va termina. A zis că nu e o dovadă de insensibilitate să nu-ți faci griji pentru aventurile lui Ulises Lima. A zis că fratele ei mai mare a murit în Argentina, probabil torturat de poliție sau de armată și că astea sunt într-adevăr lucruri serioase. A zis că fratele ei a luptat în rândurile Armatei Revoluționare a Poporului și că a crezut în Revoluția Americană și că asta e ceva foarte serios. A zis că dacă ea sau familia ei ar fi fost în Argentina când s-a dezlănțuit represiunea acum probabil ar fi morți. A spus toate astea și apoi a început să plângă. Nu ești singura, am spus eu. Nu ne-am îmbrățișat cum aș fi dorit eu, dar ne-am strâns mâinile pe sub masă și pe urmă Daniel a propus să ieșim să facem o plimbare, dar Claudia i-a spus că eu sunt încă bolnav, prostovane, mai bine mai bem un ceai și apoi toți la pat.

După o lună a apărut Ulises Lima. Îl însoțea un tip uriaș, de aproape doi metri, îmbrăcat cu tot soiul de zdrențe, un austriac pe care îl cunoscuse la Beersheba. I-am găzduit pe amândoi, în salon, trei zile. Austriacul dormea pe jos și Ulises pe sofa. Tipul se numește Heimito, niciodată nu i-am știut numele de familie și de-abia deschidea gura. Cu Ulises vorbea în engleză, dar numai strictul necesar, noi nu cunoscuserăm niciodată pe nimeni care să se numească așa, deși Claudia a spus că există un scriitor, austriac și el, dar nu era sigură, pe nume Heimito von Doderer. La prima vedere Heimito al lui Ulises părea subnormal sau pe-aproape. Dar adevărul e că se înțelegeau foarte bine între ei.

Când au plecat i-am condus la aeroport. Ulises, care până atunci

părea calm, stăpân pe el însuși, indiferent, s-a întristat brusc, deși cuvântul a se întrista nu e corect. Sa zicem că s-a posomorât brusc. În seara dinaintea plecării lui am stat de vorbă cu el și i-am spus că mă bucur că l-am cunoscut. Și eu, a zis Ulises. În ziua plecării, când Ulises și Heimito intraseră la controlul pașapoartelor și nu ne puteau vedea, Claudia a început să plângă și o clipă m-am gândit că ea, în felul ei, evident, îl iubea, dar am alungat repede această idee.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. De atunci și mult timp după n-am mai văzut-o pe Cesărea Tinajero la niciuna din întâlnirile noastre. Pare ciudat, ni se părea ciudat să admitem, dar îi duceam dorul. De fiecare dată când Maples Arce îi făcea o vizită generalului Diego Carvajal profita ca s-o întrebe pe Cesărea când o să-i treacă supărarea. Dar Cesărea se făcea că plouă. Odată l-am însoțit pe Manuel și am vorbit cu ea. Am vorbit de politică și de dans, de care Cesărea era foarte amatoare, dar nu de literatură. În anii aceia, băieți, le-am spus, în DF erau multe saloane de dans, peste tot, în centru cele mai simandicoase, dar și în cartierele mărginașe, în Tacubaya, în cartierul Observatorio! în cartierul Coyoacán! în Tlalpan la sud și la nord de cartierul Lindavista! Și Cesărea era una din acele amatoare de dans în stare să străbată orașul de la un capăt la altul numai ca să se ducă la un salon de dans, cu toate că din câte îmi amintesc îi plăceau mai mult cele din centru. Se ducea singură. Vreau să zic, înainte de a o cunoaște pe Encarnación Guzmán. Lucru care acum nu e prost văzut dar în acei ani provoca multe și diverse interpretări. Odată, din motive pe care nu le țin minte, poate că m-o fi rugat ea, am însoțit-o. Salonul era un cort ridicat pe un maidan pe drumul spre Lagunilla. Înainte de a intra i-am spus: eu sunt partenerul tău, Cesărea, dar nu mă obliga să dansez, că nici nu știu nici nu mă interesează să învăț. Cesărea a râs și nu a spus nimic. Ce senzație, băieți, ce grămadă de emoții. Țin minte mesele, micuțe, rotunde, făcute dintr-un metal ușor, ca din aluminiu deși era imposibil să fie aluminiu. Ringul de dans era un pătrat neregulat înălțat pe niște scânduri groase. Orchestra, un cvintet sau un sextet care ataca în

aceeași măsură o *ranchera*³⁹, o polcă sau un *danzón*. Am comandat două pahare de apă minerală și când m-am întors Cesárea nu mai era acolo. Unde ai dispărut? mi-am zis. Și atunci am văzut-o. Unde credeți că era? Exact pe ring, dansând singură, ceva ce în ziua de azi cu siguranță că este normal, nimic ieșit din comun, civilizația avansează, dar pe atunci era aproape o provocare. Așa că m-am trezit acolo, cu o mare dilemă, cu-adevărat, băieți, le-am spus. Și ei au zis: și ce-ai făcut, Amadeo? Și eu le-am spus, ah, băieți, ce-ați fi făcut voi dacă ați fi fost în locul meu, păi, m-am dus pe ring și am început să dansez. Și ai învățat să dansezi imediat, Amadeo? au zis ei. Păi, adevărul e că da, a fost așa de parcă muzica m-ar fi așteptat toată viața, douăzeci și șase de ani de așteptare, ca Penelopa pe Ulise, nu? și dintr-odată toate barierele și toate reținerile au devenit trecut și eu mă mișcăm și surâdeam și mă uitam la Cesárea, așa de frumoasă, ce bine dansa femeia asta, se vedea că e obișnuită s-o facă, dacă închideai ochii acolo pe pistă și-o puteai imagina dansând prin casă, la ieșirea de la serviciu, în timp ce-și făcea cafeluța în ibric sau când citea, dar eu n-am închis ochii, băieți, eu o priveam pe Cesárea cu ochii bine deschiși și îi zâmbeam și ea mă privea pe mine și îmi zâmbea, amândoi fericiți, așa de fericiți că la un moment dat mi-a trecut prin cap s-o sărut, dar când s-o fac n-am îndrăznit, în fond, ne simțeam bine așa și eu nu sunt clasicul derbedeu profitor. Foamea vine mâncând, spune proverbul și așa s-a întâmplat cu mine cu dansul, băieți, a fost de-ajuns să încep și n-am mai știut să mă opresc, a fost o vreme, dar asta a fost după mulți ani, după ce Cesárea a dispărut și pasiunea juvenilă s-a domolit, când singurul scop al vieții mele s-a limitat la prezența mea în saloanele de dans din DF o dată la două săptămâni. Vorbesc de când aveam treizeci de

39 Cântec și dans popular din diferite țări latinoamericane, mai ales din Mexic (sp.).

ani, băieți, de când aveam patruzeci și de când împlinisem bine cincizeci. La început mă duceam cu nevastă-mea. Ea nu înțelegea de ce îmi place mie așa de mult să dansez, dar venea cu mine. Petreceam bine. Pe urmă, când a murit ea, mă duceam singur. Și atunci petreceam bine, cu toate că plăcerea și neplăcerea localurilor și a muzicii erau diferite. Bineînțeles că nu mă duceam să beau sau să caut femei, cum credeau fiii mei, licențiatul Francisco Salvatierra și profesorul Carlos Manuel Salvatierra, doi băieți buni pe care îi iubesc din suflet deși îi văd rar, ei au propriile lor familii și multe probleme, bănuiesc, în fine, eu am făcut pentru ei tot ce puteam face, le-am dat o profesiune, mai mult decât au făcut părinții mei pentru mine, acum și-au luat zborul. Dar ce vă povesteam? Că fiii mei credeau că mă duc la saloanele de dans ca să găsec un suflet geamăn? în fond, poate că aveau dreptate. Dar ce mă îndemna să ies în fiecare sâmbătă seara, cred eu, nu era asta. Mă duceam pentru dans și într-un anumit fel mă duceam pentru Cesărea, mai bine zis, pentru năluca Cesăreei, care mai dansa încă în acele localuri aparent muribunde. Vouă vă place să dansați, băieți? le-am zis. Și ei au spus depinde, Amadeo, depinde cu cine dansăm, singuri, în niciun caz. Ah, ce băieți. Și pe urmă i-am întrebat dacă mai există saloane de dans în Ciudad de México și ei au spus că da, nu multe, cel puțin ei nu cunoșteau multe, dar există. Unele, după cum au spus, se numesc *gropi funky*, ce nume straniu, iar muzica pe care se dansează este muzică modernă. Muzică americană, poate vreți să spuneți, le-am zis, și ei: nu, Amadeo, muzică modernă scrisă de compozitori mexicani, de grupuri mexicane, și s-au apucat să înșire nume de orchestre care de care mai ciudat. Da, îmi amintesc câteva. Las Visceras de los Cristeros, de asta îmi aduc aminte din motive

evidente⁴⁰. Los Caifanes de Marte, Los Asesinos de Angélica María, Involución Proletaria, nume ciudate care ne-au făcut să râdem și să discutăm, de ce Los Asesinos de Angélica María, când Angélica María e așa de simpatică? le-am zis. Și ei: foarte simpatică Angélica María, Amadeo, cu siguranță că este un omagiu nu o propunere, și eu: *Los Caifanes* nu e un film de Anei? Și ei: de Anei și de fiul Mariei Félix, Amadeo, ești foarte la curent. Și eu: sunt bătrân, dar nu ramolit. Enrique Avarez Félix, da domnilor, un băiat talentat. Și ei: ai o memorie dată-n mă-sa, Amadeo, să ciocnim pentru asta. Și eu: Involución Proletaria? asta cu ce se mănâncă? Și ei: sunt fiii bastarzi ai lui Fidel Velásquez, Amadeo, sunt cei nouă muncitori care revin la epoca pre-industrială. Și eu: mă doare-n cur de Fidel Velásquez, băieți, pe noi ne-a luminat întotdeauna Flores Magón. Și ei: noroc, Amadeo. Și eu: noroc. Și ei: trăiască Flores Magón, Amadeo. Și eu, noroc, simțind o crampă în stomac în timp ce mă gândeam la vremurile trecute și la cât este ceasul în clipa aceea, adică ceasul când noaptea se scufundă în noapte, niciodată brusc, noaptea cu picioare albe din DF, o noapte care se anunță până la sațietate, vin, vin, dar care întârzie să sosească, ca și cum și ea, cerșetoarea, ar sta să admire asfințiturile privilegiate din Mexic, asfințiturile de păun, cum spunea Cesărea când Cesărea locuia aici și era prietena noastră. Și atunci parcă aș fi văzut-o pe Cesărea în biroul pe care îl avea generalul Diego Carvajal, stând la masa ei, în fața mașinii de scris strălucitoare, stând de vorbă cu bodyguardii generalului care de regulă își petreceau și ei orele moarte tot acolo, stând în fotolii sau sprijiniți de uși în vreme ce generalul ridica glasul în biroul lui iar Cesărea, ca să-i țină ocupați sau fiindcă avea nevoie de ei, îi trimitea să facă unele comisioane sau să caute o anumită carte la librăria lui

40 Sp. *Cristero*, nume dat participanților la înfruntările dintre Stat și Biserică din anii 1926–1929, în Mexic.

don Julio Nodier, carte pe care avea nevoie s-o consulte ca să extragă una sau două idei ori una sau două citate pentru discursurile generalului pe care după spusele lui Manuel le scria ea. Niște discursuri splendide, băieți, le-am spus, niște discursuri care au făcut ocolul Mexicului și au fost reproduse în ziare din multe locuri, din Monterrey și din Guadalajara, din Veracruz și din Tampico, și pe care uneori le citeam cu glas tare la întâlnirile noastre la cafenea. Și Cesărea le scria acolo și în acel stil foarte deosebit: în timp ce fuma și vorbea cu bodyguardii generalului ori în timp ce vorbea cu Manuel sau cu mine, vorbind și totodată scriind la mașină discursurile, totul în același timp, ce capabilă era femeia asta, băieți, ați încercat să faceți ceva asemănător? eu da și este imposibil, doar unii scriitori de rasă reușesc, și unii ziariști, să vorbești despre politică, de pildă, și în același timp să scrii un articol despre grădinărit sau despre hexametria spondaici (care, între noi fie vorba, băieți, sunt o bazaconie). Și așa-i treceau zilele în biroul generalului și când își termina lucrul, uneori seara târziu, spunea tuturor la revedere, își strângea lucrurile și pleca singură, cu toate că adesea se oferea cineva s-o conducă, uneori generalul în persoană, Diego Carvajal, bărbatul care nu știa ce este frica, cel mai cel mai, cel ce se înfrunta cu destinul, dar Cesărea se purta de parcă se oferea s-o conducă o fantomă, nu-i dădea atenție, aici sunt documentele de la administrație, general (îi spunea general nu domnule general cum îi spuneam toți) și aici sunt cele de la guvernul din Veracruz și aici scrisorile de la Jalapa și discursul dumneavoastră de mâine, și apoi pleca și n-o mai vedea nimeni până a doua zi. Despre domnul general Diego Carvajal nu v-am povestit, băieți? A fost protectorul artelor în epoca mea. Ce bărbat. Trebuia să-l fi văzut. Era mai de graba mic de stat și slab și în anii aceia mergea probabil pe cincizeci, dar eu i-am văzut odată înfruntându-se cu niște polițiști ai deputatului Martínez Zamora, el singur, am văzut cum îi privește în

ochi, tară să facă gestul de a-și scoate Colțul de sub braț, cu tunica descheiată, asta da, și am văzut cum polițiștii se făceau mai mici și pe urmă i-am văzut cum se retrăgeau mormăind scuzați-ne, domnule general, probabil domnul deputat s-a înșelat, domnule general. Un om integru și dintr-o bucată cum puțini există, generalul Diego Carvajal, și un iubitor al literaturii și al artelor, cu toate că, după cum povestea, nu a învățat să citească până la optsprezece ani. Ce viață a dus omul acesta, băieți! am spus. Dacă m-aș apuca să vorbesc despre el nu m-aș mai opri toată noaptea și ne-ar mai trebui niște sticle de tequila, ne-ar trebui o ladă întregă de mezcal Los Suicidas ca să izbutesc să vă fac un portret mai mult sau mai puțin aproximativ al acelei găuri negre a Mexicului! Al acelei găuri scânteietor de neagră! Neagră ca tăciunele, au spus ei. Ca tăciunele, da, băieți, le-am zis, ca tăciunele. Și unul dintre ei a spus acușica mă duc să mei cumpăr o sticlă de tequila. Și eu am spus du-te și adunându-mi puterile din trecut m-am ridicat și am pornit (ca un fulger sau ca ideea unui fulger) pe culoarele întunecoase ale casei mele până la bucătărie și am căutat prin toate cămărilor o improbabilă sticlă de Los Suicidas deși știam foarte bine că n-a mai rămas niciuna, bodogănind și pizduind, scotocind printre conservele de supă pe care mi le aduceau din timp în timp fiii mei, printre boarfe nefolositoare, acceptând în cele din urmă împuțita realitate, cufundat total în amintirile mele, și căutând înlocuitori: niște punguțe cu alune americane, o cutiuță cu ardei iute, un pachetel de sărățele cu care m-am întors cu viteza unui cuirasat din Primul Război Mondial, cuirasat rătăcit în ceața unui fluviu sau a gurilor unui fluviu, nu știu, oricum rătăcit căci adevărul este că pașii nu m-au condus în salon ci în camera mea, haide, Amadeo, mi-am spus mie însumi, probabil că ești mai beat decât crezi, pierdut în ceață, doar cu un felinar de hârtie agățat de tunurile mele de la provă, dar nu mi-am pierdut speranța și mi-am reluat drumul, pas

după pas, bătând clopotul, vapor pe fluviu, vapor de război rătăcit la gurile fluviului istoriei, și adevărul pur este că la ora aceea mergeam deja de parcă aş fi dansat acel dans vârf-toc, nu ştiu dacă s-o mai dansa, sper că nu, care se dansează punând tocul piciorului stâng pe vârful pantofului din piciorul drept și imediat punând tocul piciorului drept pe vârful piciorului stâng, un dans caraghios dar care a avut succes într-o anumită epocă, nu mă întrebați care, în timpul celor șase ani ai licențiatului Miguel Alemán, l-am dansat și eu pe vremuri, toți am făcut excese, și atunci am auzit cum se trânteste o ușă și pe urmă voci și atunci mi-am spus Amadeo nu mai face pe dobitocul și ia-o spre voci, spintecă ceața acestui fluviu cu prova ta ruginită și mâncată de cari și întoarce-te la prietenii tăi, și asta am făcut și așa am ajuns în salon, cu brațele încărcate de gustări, și în salon mă așteptau băieții, stând pe scaune, și unul dintre ei cumpărase două sticle de tequila. Ah, ce ușurare să dai de lumină, chiar dacă este doar un vag semiîntuneric, ce ușurare să ajungi la lumină.

Lisandro Morales, cârciuma La Saeta Mexicana, în împrejurimile zonei La Villa, Ciudad de México DF, ianuarie 1980. Când în sfârșit a apărut cartea lui Arturo Belano, acesta era deja un autor fantomatic și eu însumi începeam să fiu un editor fantomatic. Am știut-o întotdeauna. Există scriitori care aduc ghinion, cobe, de care e mai bine să fugi, indiferent dacă crezi sau nu în neșansă, indiferent dacă ești pozitivist sau marxist, de oameni caăștia trebuie să fugi ca de ciurma neagră. Și o spun cu toată sinceritatea: trebuie să te încrezi în instinct. Eu știam că dacă public cartea băiatuluiăștuia mă joc cu focul. M-am ars și nu mă plâng, dar niciodată nu e de prisos să faci câteva reflecții asupra catastrofei, experiența cuiva poate fi întotdeauna de folos altei persoane. Acum beau mult, îmi petrec ziua la cârciumă, îmi parchez mașina departe

de casă, când ajung acasă mă uit de jur împrejur ca nu cumva să apară pe neașteptate vreun creditor.

Nu pot să dorm noaptea și continui să beau. Am bănuieli întemeiate că un asasin plătit (sau poate doi) îmi urmărește pașii. Din fericire, încă înainte de dezastru eram vădov și cel puțin mă consolează gândul că am scutit-o pe soția mea de acest necaz, de această călătorie în semiîntuneric care îi pândește pe toți editorii. Și cu toate că în unele nopți nu pot evita să nu mă întreb de ce trebuia să mi se întâmple mie, tocmai mie, în fond mi-am acceptat soarta. Singurătatea te întărește. Asta a spus-o Nietzsche (din care am publicat o selecție de citate într-o carte de buzunar în 1969 când încă mai era vie în amintire ticăloșia de la Tlatelolco și care de altfel a avut mare succes) sau Flores Magón, despre care am publicat o mică biografie militantă scrisă de un student de la Drept care nu s-a vândut prost.

Singurătatea te întărește. Sfânt adevăr. Și consolarea proștilor, fiindcă deși aș vrea să nu fiu singur acesta este ceasul când nimeni nu se apropie de umbra mea. Nici măgarul de Vargas Pardo, care acum lucrează la altă editură, deși într-un post mai mic decât cel de la mine, nici nenumărații literați care pe vremuri navigau în siajul simpatiei mele. Nimeni nu vrea să meargă alături de o țintă în mișcare. Nimeni nu vrea să meargă alături de cineva care pute deja a hoit. Cel puțin acum știu ceva ce înainte doar presimțeam: pe toți editorii ne urmărește un asasin plătit. Un asasin cultivat sau un asasin analfabet, în slujba celor mai obscure interese, care uneori sunt, sfânt paradox, propriile și găunoasele și prosteștile noastre interese.

Lui Vargas Pardo nu-i port pică. Ba uneori mă gândesc chiar la el cu o anumită nostalgie. Și în fond nu-i cred pe cei care spun că prăbușirea întreprinderii mele a provocat-o revista pe care cu atâta voioșie am lăsat-o pe mâinile ecuadorianului. Eu știu că nenorocirea

mi s-a tras din altă parte. Firește că Vargas Pardo, cu inocența lui criminală, a contribuit la dezastrul meu, dar în fond el nu este vinovat. El a crezut că face un lucru bun și nu îl învinovățesc. Uneori, când beau peste măsură, îmi vine să-i bag în pizda mamei lor pe el și pe literații care m-au uitat și pe asasinii plătiți care mă pândesc în întuneric și chiar și pe linotipiștii pierduți în glorie și în anonimat, dar pe urmă mă calmez și îmi vine să râd. Viața trebuie s-o trăiești, ăsta-i tot șpilul, pur și simplu. Mi-a spus-o un bețivan pe care l-am întâlnit acum câteva zile la barul La Mala Senda. Literatura nu face doi bani.

Joaquín Font, Clinica de Boli Nervoase El Reposo, șoseaua spre Desierto de los Leones, în împrejurimile orașului Ciudad de México DF, aprilie 1980. Acum două luni a venit să mă vadă Álvaro Damian și mi-a zis că are ceva să-mi spună. Spune ce e, am zis, ia loc și spune-mi ce e. S-a terminat cu premiul, a spus el. Care premiu? am zis eu. Premiul Laura Damián pentru poezii tineri, a spus el. N-aveam nicio idee despre ce vorbește, dar i-am cântat în strună. Și care e motivul, Álvaro, i-am spus, care e motivul? Motivul este că mi s-au terminat banii, a zis el, am pierdut tot.

Tot ce vine de haram de haram se duce, mi-ar fi plăcut să-i spun, mereu am fost un anticapitalist convins, dar nu i-am spus-o pentru că am văzut ce față tristă are și pentru că bietul om părea obosit.

Am stat de vorbă mult timp. Cred că am vorbit despre vreme și despre peisajul foarte frumos care se vede dinspre ospiciu. El spunea: se pare că azi o să fie cald. Eu îi spuneam: da. Pe urmă stăteam tăcuți sau eu începeam să fredonez și ei tăcea până când dintr-odată zicea (e doar un exemplu): uite, un fluture. Și eu îi răspundeam: da, sunt mulți. Și după ce stăteam o vreme așa, de vorbă sau citind ziarul împreună (cu toate că tocmai în ziua aceea n-am citit ziarul împreună), Alvaro Damián a zis: trebuia să-ți spun.

Ce trebuia să-mi spui, Alvaro? Și el a zis: că s-a terminat cu premiul Laura Damián. Mi-ar fi plăcut să-l întreb de ce trebuia să-mi spună asta tocmai mie, dar pe urmă m-am gândit că multă lume, mai ales aici, are multe lucruri să-mi spună, și că acest impuls de a comunica cu semenii este ceva ce mie îmi scapă dar îl accept fără rezerve, în definitiv, n-ai nimic de pierdut dacă stai și asculți.

Și apoi Alvaro Damián a plecat și după douăzeci de zile a venit fata mea să mă vadă și mi-a spus tată, n-ar trebui să-ți spun asta dar cred că e mai bine să știi. Și eu i-am zis: povestește, povestește, sunt numai urechi. Și ea a spus: Alvaro Damián și-a tras un glonț în cap. Și eu am zis: cum a putut Alvaro să facă o asemenea prostie? Și ea a spus: afacerile lui mergeau foarte prost, era ruinat, pierduse aproape tot. Și eu i-am zis: dar putea să vină aici la balamuc cu mine. Și fiica mea a râs și a spus că lucrurile nu sunt așa de simple. Și când a plecat am început să mă gândesc la Alvaro Damián și la premiul Laura Damián care se terminase și la nebunii de la El Reposo unde nimeni n-are unde să-și pună capul, mai ales în luna aprilie, nu crudă ci dezastruoasă, și atunci mi-am dat seama fără nicio urmă de îndoială că totul o să meargă din rău în mai rău.

Heimito Kunst, întins în pat în mansarda lui de pe Shickgasse, Viena, mai 1980. Eu am fost deținut cu bunul Ulises la închisoarea de la Beersheba, unde evreii fabrică bombele lor atomice. Eu știam tot, dar nu știam nimic. Priveam, ce altceva puteam face, priveam de pe stânci, ars de soare, până când foamea și setea mă învingeau și atunci mă duceam până la cafeneaua din deșert și comandam o coca-cola și un hamburger cu carne de vită, cu toate că hamburgerii care au numai carne de vită nu sunt buni, asta știu eu și o știe toată lumea.

Într-o zi am băut cinci coca-cola și mi s-a făcut rău dintr-odată, ca și cum soarele s-ar fi filtrat în străfundurile acelor coca și eu l-aș fi înghițit fără să-mi dau seama. Am făcut febră. Nu puteam să suport, dar am suportat. M-am ascuns în spatele unei stânci gălbui și am așteptat să apună soarele și pe urmă m-am făcut covrig și am adormit. Visele nu m-au părăsit toată noaptea. Eu credeam că mă ating cu degetele. Dar visele nu au degete, au pumni, așa că probabil erau scorpioni. Înțepăturile, oricum, mă usturau. Când m-am trezit încă nu răsărise soarele. Am căutat scorpionii înainte de a se ascunde sub pietre. N-am găsit niciunul! Un motiv în plus ca să rămân treaz și să am bănuieli. Și asta am făcut. Dar mai târziu a trebuit să ies fiindcă trebuia să beau și să mănânc. Așa că m-am ridicat, stăteam în genunchi, și mi-am îndreptat pașii spre cafeneaua din deșert, dar chelnerul n-a vrut să mă servească.

De ce nu-mi dai ce-ți cer? i-am zis. Ce, banii mei nu sunt buni, nu sunt la fel de buni ca ai oricărui altuia? El s-a făcut că nu mă aude și poate, m-am gândit eu, nu mă auzea, poate eu nu mai aveam voce de cât stătusem să pândesc în deșert, printre stânci și scorpioni, și acum deși eu credeam că vorbesc, de fapt nu vorbeam. Dar atunci a cui era vocea pe care o auzeau urechile mele dacă nu era a mea, mi-

am zis. Cum am putut să rămân mut și să continui să mă aud, m-am gândit. Pe urmă mi-au spus să plec. Cineva a scuipat la picioarele mele. Mă provocau. Dar eu nu mă las provocat cu ușurință. Am experiență. N-am vrut să ascult ce îmi spuneau. Dacă tu nu îmi vinzi carne o să-mi vândă un arab, am spus și am ieșit încet din cafenea.

Ore întregi am căutat un arab. Se părea că arabii dispăruseră în atmosferă. Până la urmă, am ajuns exact la locul de unde plecasem, lângă piatra gălbuie. Se făcuse noapte sau era frig, slavă Domnului, dar n-am putut adormi, îmi era foame și nu mai aveam apă în ploscă. Ce pot să fac? mi-am zis. Ce pot să fac eu acum, Sfântă Fecioară? De departe auzeam zgomotul înfundat al mașinilor cu care evreii fabricau bombele lor atomice. Când m-am trezit foamea era insuportabilă. În instalațiile secrete de la Beersheba evreii continuau să muncească, dar eu nu-i puteam spiona dacă nu puteam să bag în gură măcar un codru de pâine tare. Mă durea tot corpul. Aveam arsuri pe gât și pe brațe. De nu știu câte zile nu mă căcam. Dar mai eram în stare să merg! mai eram în stare să fac salturi sau să-mi rotesc brațele ca o morișcă! Așa că m-am ridicat și umbra mea s-a ridicat cu mine (amândoi stăteam în genunchi, rugându-ne) și am pornit la drum spre cafeneaua din deșert. Cred că am început să cânt. Așa sunt eu. Merg. Cânt. Când m-am trezit eram într-o celulă. Cineva îmi luase rucsacul și îl aruncase lângă patul meu. Mă durea un ochi, mă durea falca, mă usturau arsurile, cred că cineva îmi dăduse picioare în burtă, dar burta nu mă durea.

Apă, am spus. Celula era în întuneric. Am încercat să aud zgomotul mașinilor evreiești, dar n-am auzit nimic. Apă, am spus, mi-e sete. Ceva s-a mișcat în întuneric. Un scorpion? m-am gândit. Un scorpion uriaș? m-am gândit. O mână m-a apucat de ceafă. A tras de mine. Pe urmă am simțit marginea unui ibric pe buzele mele și apoi apa. După aceea am adormit și am visat piața Franz-Josefs-

Kai din Viena și podul din Aspem. Când am deschis ochii l-am văzut pe bunul Ulises în patul vecin. Era treaz, se uita în tavan, se gândea. L-am salutat în engleză. Bună ziua, i-am spus. Vine mâncarea, mi-a răspuns. M-am ridicat și mi-am căutat pantofii. Îi aveam în picioare. M-am hotărât să mă mișc prin celulă. Am hotărât să explorez. Tavanul era întunecos, afumat. Umezeală sau funingine. Poate și una și alta. Pereții erau albi. Am văzut inscripții pe ei. Desene pe peretele din stânga mea și litere pe cel din dreapta. Coranul? Mesaje? Informații despre fabrica subterană? Peretele din fund avea o fereastră. În spatele ferestrei era o curte interioară. În spatele curții era deșertul. Peretele al patrulea avea o ușă. Ușa avea zăbrele și în spatele zăbrelelor era un culoar. Pe culoar nu era nimeni. M-am întors și m-am apropiat de bunul Ulises. Mă numesc Heimito, am spus, și sunt din Viena. El a spus că se numește Ulises Lima și că este din Ciudad de México.

După puțin timp ne-au adus micul dejun. Unde suntem? l-am întrebat pe gardian. În fabrică? Dar gardianul ne-a lăsat mâncarea și a plecat. Am mâncat cu poftă. Bunul Ulises mi-a dat jumătate din porția lui și am mâncat-o și pe aia. Aș fi putut mânca toată dimineața. Pe urmă am cercetat celula. Am cercetat inscripțiile de pe pereți. Desenele. Totul a fost zadarnic. Mesajele erau indescifrabile. Am scos un pix din rucsac și am îngenuncheat lângă peretele din dreapta. Am desenat un pitic cu un penis enorm. Un penis în erecție. Apoi am desenat alt pitic cu un penis enorm. Apoi am desenat o țâță. Apoi am scris: Heimito K. Apoi am obosit și m-am întors în pat. Bunul Ulises adormise, așa că m-am străduit să nu fac zgomot ca să nu-l trezesc. M-am culcat și am început să mă gândesc. M-am gândit la subteranele unde evreii își fabricau bombele atomice. M-am gândit la un meci de fotbal. M-am gândit la un munte. Ninge și era frig. M-am gândit la scorpionii. M-am gândit la o farfurie plină cu crenvurști. M-am gândit la biserica din Alpen

Garten, lângă Jacquingasse. Am adormit. M-am trezit. Am adormit din nou. Până am auzit vocea bunului Ulises și m-am trezit. Un gardian ne-a împins pe niște culoare. Am ieșit în curtea interioară. Cred ca soarele m-a recunoscut imediat. Mă dureau oasele. Dar nu arsurile, așa că am mers și am făcut mișcare. Bunul Ulises s-a așezat pe jos sprijinindu-se de zid și a rămas acolo, nemișcat, în vreme ce eu îmi mișcăm brațele și îmi ridicam genunchii. Am auzit niște râsete. Niște arabi, stând pe jos într-un colț, râdeau. Nu le-am dat atenție. Unu doi, unu doi, unu doi. Mi-am dezmoțit articulațiile. Când m-am uitat din nou spre acel colț în umbră, arabii dispăruseră. M-am culcat pe jos. M-am așezat în genunchi. O clipă m-am gândit să rămân așa. În genunchi. Dar pe urmă m-am întins pe jos și am făcut cinci flotări. Am făcut zece flotări. Am făcut cincisprezece flotări. Mă durea tot corpul. Când m-am ridicat am văzut că arabii se așezaseră pe jos în jurul bunului Ulises. M-am îndreptat spre ei. Încet. Gândindu-mă. Poate că nu voiau să-i facă niciun rău. Poate că nu erau arabi. Poate erau mexicani pierduți prin Beersheba. Când bunul Ulises m-a văzut, a spus: o mie de ani pace. Și eu am înțeles.

M-am așezat lângă ei, cu spatele sprijinit de zid și pentru o secundă ochii mei albaștri s-au întâlnit cu ochii negri ai arabilor. Am răsuflat greu. Am răsuflat greu și am închis ochii! Am auzit că bunul Ulises vorbea în engleză, dar n-am înțeles ce spunea. Arabii au vorbit în engleză, dar n-am înțeles ce spuneau. Bunul Ulises a râs. Arabii au râs. Am înțeles râsetele lor și n-am mai răsuflat greu. Am adormit. Când m-am trezit bunul Ulises și eu eram singuri. Un gardian ne-a condus până la celula noastră. Ne-au adus de mâncare. Odată cu mâncarea au adus două tablete. Pentru febră, au spus. Nu le-am luat. Bunul Ulises a spus să le arunc în closet. Dar unde se scurge closetul ăsta? în hazna, a spus bunul Ulises. Pot să am încredere? Și dacă dă într-o magazie? Și dacă se varsă totul pe o masă enormă și umedă unde sunt clasificate până și cele mai mici

deșeuri ale noastre? Am fărâmițat tabletele între degete și am aruncat praful pe fereastră. Am dormit. Când m-am trezit bunul Ulises citea. L-am întrebat ce carte citește. *Selected Poems*, de Ezra Pound. Citește-mi ceva, i-am spus. N-am înțeles nimic. N-am insistat. Au venit după mine și m-au interogat. Au examinat pașaportul meu. Mi-au pus întrebări. Au râs. Când m-am întors în celulă am îngenunchat și am făcut flotări. Trei, nouă, douăsprezece. Apoi m-am așezat pe jos, lângă peretele din dreapta mea și am desenat un pitic cu un penis enorm. Când l-am terminat am desenat altul. Și pe urmă am desenat sperma care ieșea dintr-unul din penisuri. Și pe urmă n-am mai avut chef să desenez și m-am apucat să studiez celelalte inscripții. De la stânga la dreapta și de la dreapta la stânga. Nu înțeleg araba. Nici bunul Ulises. Oricum, am citit. Am găsit câteva cuvinte. Mi-am spart capul. Au început să mă doară iar arsurile de pe gât. Vorbe. Vorbe. Bunul Ulises mi-a dat apă. I-am simțit mâna sub subsuoara mea, trăgând de mine, în sus. Pe urmă am adormit.

Când m-am trezit gardianul ne-a dus la dușuri. Ne-a dat fiecăruia o bucată de săpun și a spus să facem duș. Gardianul ăsta părea prieten cu bunul Ulises. Cu el nu vorbea în engleză. Vorbea în spaniola. Am fost foarte atent.

Evreii întotdeauna încearcă să te înșele. Am regretat că sunt atent, dar era datoria mea. Împotriva datoriei nu poți face nimic. Când m-am spălat pe cap m-am prefăcut că închid ochii. M-am prefăcut că alunec și cad. M-am prefăcut că fac mișcare. Dar în realitate singurul lucru pe care l-am făcut a fost să mă uit la penisul bunului Ulises. Nu era tăiat împrejur. Am regretat greșeala, neîncrederea mea. Dar nu puteam face altceva. Seara ne-au adus supă. Și o mâncare de legume. Bunul Ulises mi-a dat jumătate din porția lui. De ce nu vrei să mănânci? i-am zis. E bună. Trebuie să te hrănești. Trebuie să faci mișcare. Nu mi-e foame, mi-a spus, mănâncă tu. Când s-au stins

luminile a intrat luna în celula noastră. M-am dus la fereastră. În deșert, dincolo de curtea interioară a închisorii, cântau hienele. O haită mică și întunecată și mișcătoare. Mai întunecată decât noaptea. Și râdeau. Am simțit o furnicătură în tălpile picioarelor. Nu vă luați de mine, mi-am zis.

A doua zi, după ce am luat micul dejun, ne-au eliberat. Pe bunul Ulises l-a condus gardianul care vorbea spaniolă până la stația autobuzului care mergea la Ierusalim. Stăteau de vorbă. Gardianul istorisea povești și bunul Ulises asculta și apoi povestea el câte o istorioară. Gardianul a cumpărat o înghețată de lămâie pentru Ulises și una de portocale pentru el. Apoi m-a privit și m-a întrebat dacă vreau și eu o înghețată. Vrei și tu o înghețată, nenorocitul? a spus. Una de ciocolată, am zis eu. Când am luat înghețata am căutat niște monede în buzunare. Cu mâna stângă am căutat în buzunarele din stânga. Cu mâna dreaptă am căutat monede în buzunarele din dreapta. I-am întins câteva. Evreul le-a privit. Soarele topea moțul înghețatei lui de portocale. Eu m-am întors pe unde venisem. M-am îndepărtat de stația de autobuz. M-am îndepărtat de șosea și de cafeneaua din deșert. Ceva mai încolo era stâncă mea. În pas întins. În pas întins. Când am ajuns m-am sprijinit de stâncă și mi-am tras sufletul. Mi-am căutat hârtiile și desenele și n-am găsit nimic. Numai căldură și zgomotul făcut de scorpioni în vizuinile lor. Bâzzz. M-am lăsat să cad pe jos și am îngenuncheat. Pe cer nu era niciun nor. Nicio pasăre. Ce altceva puteam să fac decât să privesc? M-am ascuns printre stânci și am încercat să ascult zgomotele de la Beersheba, dar n-am auzit decât fâșâitul aerului, o pală de aer cald care mi-a ars fața. Și pe urmă am auzit vocea bunului Ulises care mă striga, Heimito, Heimito, unde ești, Heimito? Și mi-am dat seama că nu mă pot ascunde. Nici dacă aș fi vrut. Și-am ieșit de după stânci, cu rucsacul într-o mână, și l-am urmat pe bunul Ulises care mă chema pe drumul sortit de destin. Sate. Terenuri virane. Ierusalim.

La Ierusalim am trimis o telegramă la Viena și am cerut bani. Banii mei, banii din moștenirea mea, asta ceream. Am cerșit. La intrarea în hoteluri. Pe itinerarele turistice. Am dormit în stradă. Sau la porțile bisericilor. Am mâncat supa fraților armeni. Pâinea fraților palestinieni.

Eu îi povesteam bunului Ulises ce văzusem. Planurile diabolice ale evreilor. El spunea: culcă-te, Heimito. Până mi-au venit banii. Am cumpărat două bilete de avion și nu ne-au mai rămas bani. Țștia erau toți banii mei. Fals. Am scris o carte poștală din Tel Aviv și am cerut tot. Am zburat cu avionul. De acolo de sus am văzut marea. Nivelul mării e o amăgire, m-am gândit. Singura iluzie adevărată. Fata morgana, a spus bunul Ulises. La Viena ploua. Dar noi nu suntem de zahăr! Am luat un taxi până la Landesgerichts strasse colț cu Lichtenfelsgasse. Când am ajuns i-am dat un pumn în ceafă taximetristului și am plecat. Întâi pe Josefstädter strasse, în viteză, apoi pe Strozzigasse, apoi pe Zeltgasse, apoi pe Piaristengasse, apoi pe Lerchenfelder strasse, apoi pe Neubaugasse, apoi pe Siebensterngasse, până la Stuckgasse, unde e casa mea. Apoi am urcat pe jos cinci etaje. În viteză. Dar n-aveam cheie. Îmi pierdusem cheia în deșertul Neguev. Fii calm, Heimito, a spus bunul Ulises, hai să căutăm în buzunare. Am căutat. În fiecare. În rucsac. Nimic. În hainele din rucsac. Nimic. Cheia mea pierdută în deșertul Neguev. Atunci m-am gândit la cheia de rezervă. Am o cheie de rezervă, am spus. Ce bine, a zis bunul Ulises. Gâfâia. Se așezase pe jos, cu spatele sprijinit de ușa mea. Eu stăteam în genunchi. Atunci m-am ridicat și m-am gândit la cheia de rezervă și m-am dus la fereastra de la capătul culoarului. Pe fereastră se vedea un patio cu ciment și acoperișurile de pe Kirkengasse. Am deschis fereastra și ploaia m-a udat pe față. Afară, într-o găurică, era cheia. Când am scos mâna aveam pe degete resturi de pânză de păianjen.

Am stat la Viena. Pe zi ce trecea ploua un pic mai mult. Primele

două zile n-am ieșit din casă. Eu am ieșit. Dar puțin. Doar ca să cumpăr pâine și cafea. Bunul Ulises a rămas în sacul lui de dormit, citind sau uitându-se pe fereastră. Mâncam pâine. Era singurul lucru pe care îl mâncam. Mie mi-era foame. În a treia seară bunul Ulises s-a sculat, s-a spălat pe față, s-a pieptănat și am ieșit să facem o plimbare, în față la Figarohaus m-am apropiat de un bărbat și i-am dat un pumn în față. Bunul Ulises l-a căutat în buzunare în timp ce eu îl susțineam. Apoi am luat-o pe Graben și ne-am pierdut pe străzi mici și cu lume multă. Într-un bar de pe Gonzagagasse bunul Ulises a vrut să bea o bere. Eu am cerut o fanta de portocale și am dat un telefon, de la cabina din bar, cerându-mi banii, banii care prin lege erau ai mei. Pe urmă ne-am dus să-mi văd prietenii la podul din Aspem, dar n-am găsit pe nimeni și ne-am întors acasă pe jos.

A doua zi ne-am cumpărat crenvurști și șuncă și pateu și mai multă pâine. Ieșeam în fiecare zi. Luam metrul. În stația Rossauer Lände m-am întâlnit cu Udo Möller. Bea o bere și s-a uitat la mine de parcă aș fi fost un scorpion. Cine e ăsta, a zis arătând spre bunul Ulises. Un prieten, am spus. Unde l-ai găsit? a zis Udo Möller. La Beersheba, am zis. Am urcat într-un vagon până la Heiligenstadt și de acolo, în Schnellbahn, până la Hernals. E evreu? m-a întrebat Udo Möller. Nu e evreu, nu e tăiat împrejur, am spus. Am mers prin ploaie. Am mers până la garajul unuia Rudi. Udo Möller vorbea cu mine nemțește, dar nu-și lua ochii de pe bunul Ulises. M-am gândit că ne întinde o cursă și m-am oprit. Atunci mi-am dat seama, abia atunci, că ei voiau să-l omoare pe bunul Ulises. Și m-am oprit. Am spus că gândindu-mă mai bine avem alte treburi. Ce treburi? a zis Udo Möller. Treburi, am spus. Cumpărături. Mai e puțin, a zis Udo Möller. Nu, am spus, avem treabă. Doar un minut, a zis Udo Möller. Nu! am spus. Ploaia îmi cădea pe nas și în ochi. Cu vârful limbii mi-am lins apa și am spus nu. Atunci m-am întors și i-am spus bunului Ulises să vină după mine și Udo Möller a început să ne urmeze.

Haide, mai e doar puțin, vino cu mine, Heimito, doar un minut. Nu!

Săptămâna aceea am amanetat televizorul și un ceas de perete, amintire de la mama. Am luat metroul la Neubaugasse, am schimbat la Stephenplatz, și am ieșit pe Vorgartendtrasse sau Donauinsel. Am petrecut ceasuri întregi admirând fluviul. Nivelul fluviului. Din timp în timp, vedeam plutind pe apă cutii de carton. Care îmi trezeau amintiri foarte neplăcute. Câteodată coboram la Praterstern și dădeam o raită prin stație. Urmăream oameni. N-am făcut niciodată nimic rău. E prea periculos, spunea bunul Ulises, nu merită să riști. Făceam foame. Erau zile când nu ieșeam din casă. Eu făceam flotări, zece, douăzeci, treizeci, bunul Ulises se uita la mine, fără să iasă din sacul lui de dormit, cu o carte în mână. Dar cel mai mult se uita la fereastră. Cerul cenușiu. Și uneori se uita în direcția Israelului. Într-o seară, când desenam în caietul meu, m-a întrebat: ce făceai tu în Israel, Heimito? I-am spus. Căutam, căutam. Cuvântul „căutam” alături de casa și de elefantul pe care le desenasem.

Și tu ce făceai, bunule Ulises? Nimic, a zis.

Când a stat ploaia am ieșit din nou. Am dat peste un tip la stația Stadtpark și l-am urmărit. La Johannesgasse bunul Ulises l-a apucat de braț și în timp ce tipul se uita să vadă cine îl ține eu i-am ars un pumn în ceafă. Uneori ne duceam la poșta de pe Neubaugasse, aproape de casă, și bunul Ulises își expedia scrisorile. La întoarcere treceam prin fața teatrului Rembrandt și bunul Ulises se oprea cinci minute să-l admire. Din când în când îl lăsam în fața teatrului și mă duceam la un bar să dau telefon! Același răspuns! Nu voiau să-mi dea banii! Când mă întorceam bunul Ulises era tot acolo, privind teatrul Rembrandt. Eu respiram ușurat și ne duceam acasă să mâncăm. Odată ne-am întâlnit cu trei prieteni de-ai mei. Mergeam pe Franz-Josefs-Kai spre piața Julius Raab și au apărut deodată. Ca și cum până în acel moment ar fi fost invizibili. Călăuze. Hăitași. M-au salutat. Mi-au spus pe nume. Unul s-a proptit în fața mea, Günther,

cel mai puternic. Altul la stânga mea. Altul la dreapta lui Ulises. Nu puteam înainta. Puteam face stânga-mprejur și s-o luăm la goană, dar nu puteam înainta. De cât timp nu ne-am văzut, Heimito, a spus Günther. De cât timp nu ne-am văzut, Heimito, au spus toți. Nu! N-aveam timp. Dar n-aveam cum să scăpăm.

Ne-am plimbat. Am mers pe jos. Ne-am dus să-l vedem pe Julius polițistul. Au întrebat dacă bunul Ulises înțelege germana. Dacă știe secretul. Nu înțelege, nu știe secretele. Dar e inteligent, au spus. Nu e inteligent, e de treabă, nu face decât să doarmă și să citească și nu face mișcare. Voiam să plecăm. N-aveam despre ce să vorbim! Suntem ocupați! am zis. Bunul Ulises se uita la ei și încuviința. Acum eram eu statuia. Bunul Ulises se uita și se plimba prin camera lui Julius și se uita peste tot. Nu stătea locului. Desene. Günther tot mai nervos. Suntem ocupați și vrem să plecăm! am spus. Atunci Günther l-a apucat pe bunul Ulises de umeri și i-a spus de ce te învârți de parcă ai viermuși în fund? Stai pe loc! Iar Julius a spus: e nervos borfașul. Bunul Ulises s-a dat deoparte și Günther și-a scos boxul. Nu te-atinge de el, am zis, peste o săptămână primesc moștenirea. Și Günther și-a băgat boxul în buzunar și l-a împins pe bunul Ulises într-un colț al camerei. Pe urmă am vorbit de Propagandă. Mi-au arătat hârtii și fotografiile. Într-o poză eram eu, din spate. Asta sunt eu, am spus, e o poză veche. Mi-au arătat fotografiile noi, hârtii noi. O poză cu o pădure, o cabană în pădure, o costișă lină. Știu locul ăsta, am zis. Bineînțeles că îl știi, Heimito, a spus Julius. Apoi au urmat alte vorbe și alte vorbe și alte hârtii și alte poze. Toate vechi! Tăcere, viclenie, n-am spus nimic. Pe urmă ne-am luat rămas-bun și am plecat acasă. Günther și Peter ne-au condus un timp. Dar bunul Ulises și eu mergeam în tăcere. Fără să vorbim. Șmecheri. Am mers și am tot mers. Günther și Peter au luat metroul și bunul Ulises și eu am mers și am mers pe jos. Fără să vorbim. Înainte de a ajunge acasă am intrat într-o biserică.

Ulrichkirche de pe Burggasse. Eu am intrat în biserică și bunul Ulises m-a urmat, protejându-mi spatele!

Am încercat să mă rog. Am încercat să nu mă mai gândesc la poze. În seara aceea am mâncat pâine și bunul Ulises m-a întrebat de tata, de prietena mei, pe unde am călătorit. A doua zi n-am ieșit pe stradă. Dar ieri am ieșit fiindcă bunul Ulises trebuia să se ducă la poștă și dacă tot am ieșit am hotărât să nu ne întoarcem acasă și să facem o plimbare. Ești îngrijorat, Heimito? întreba bunul Ulises. Nu, nu sunt, îi răspundeam eu. Atunci de ce te uiți în spate tot timpul? De ce te uiți într-o parte și alta? Prevederea nu strică niciodată, îi răspundeam eu. Nu aveam bani. Am întâlnit un bătrân în parcul Esterhazy. Dădea de mâncare porumbeilor, dar porumbeii ignorau firimiturile lui de pâine. M-am apropiat prin spate și i-am dat un pumn în cap. Bunul Ulises l-a scotocit prin buzunare dar n-a găsit bani, doar monede și firimituri de pâine și un portofel pe care l-am luat. În portofel era o fotografie. Bătrânul seamănă cu tata, am spus. Am aruncat portofelul într-o cutie poștală. Apoi am stat două zile în casă fără să ieșim și până la urmă nu mai aveam decât niște firimituri de pâine. Așa că ne-am dus să-l vedem pe Julius polițistul. Am ieșit cu el. Am intrat într-un bar de pe Favoritenstrasse și am ascultat ce spune. Eu mă uitam la masă, la suprafața mesei și la stropii vărsați de coca-cola. Ulises vorbea pe englezește cu Julius polițistul și îi povestea că în Mexic piramidele sunt mai mari și mai multe decât în Egipt. Când am ridicat privirea de pe masă i-am zărit, lângă ușa barului, pe Günther și pe Peter. Am clipit și au dispărut. Dar după o jumătate de oră sau după cinci minute au apărut lângă masa noastră și s-au așezat cu noi.

În seara aceea am stat de vorbă cu bunul Ulises și i-am spus că știu o casă la țară, o cabană la poalele unei coline domoale plină de pini. I-am spus că nu mai vreau să-i văd pe prietenii mei. Apoi am vorbit de Israel, de celula din Beersheba, despre deșert, despre

stâncile gălbui și despre scorpionii ce ieșeau numai noaptea, când ochiul omului nu-i poate zări. Poate ar trebui să ne întoarcem, a spus bunul Ulises. Evreii cu siguranță m-ar omorî, am zis eu. Nu țiar face nimic, a spus bunul Ulises. Evreii m-ar omorî, am zis eu. Atunci bunul Ulise și-a pus pe cap un prosop murdar, dar totuși părea că se uită pe fereastră. Eu m-am uitat la el o vreme gândindu-mă cum știe el că nu mi-ar face nimic. Am îngenuncheat și mi-am întins brațele în formă de cruce. Zece, cincisprezece, douăzeci de flotări. Până m-am plictisit și am început să desenez.

A doua zi ne-am dus iar la barul de pe Favoritenstrasse. Acolo l-am găsit pe Julius polițistul cu șase prieteni de-ai lui. Am luat metroul la Taubstummengasse și am coborât la Praterstern. Am auzit urlete. Am rupt-o la fugă. Am transpirat. În ziua următoare unul dintre prietenii mei supraveghea casa. I-am spus bunului Ulises. Dar el n-a văzut pe nimeni. Seara ne-am pieptănat. Ne-am spălat pe față și am ieșit. La barul de pe Favoritenstrasse Julius polițistul ne-a vorbit despre demnitate, despre evoluție, despre Darwin și despre maestrul Nietzsche. Eu am tradus ca bunul Ulises să-l înțeleagă, deși eu nu înțelegeam nimic. Rugăciunea oaselor, a spus Julius. Dorința de sănătate. Virtutea pericolului. Tenacitatea celor uitați. Bravo, a spus bunul Ulises. Bravo, au spus ceilalți. Limitele memoriei.

Înțelepciunea plantelor. Ochiul paraziților. Agilitatea pământului. Meritul soldatului. Șiretenia uriașului. Gaura voinței. Magnific, a spus bunul Ulises pe nemțește. Extraordinar. Am băut. Eu nu voiam bere dar mi-au pus o halbă în față și mi-au spus bea, Heimito, n-o să-ți faci rău. Am băut și am cântat. Bunul Ulises a cântat câteva strofe în spaniolă și prietenii mei s-au uitat la el cu ochi de lup și au râs. Dar nu înțelegeau ce cânta bunul Ulises! Nici eu! Am băut și am cântat. Din când în când Julius polițistul spunea demnitate, onoare, memorie. Mi-au dat câteva halbe. Cu un ochi mă uitam la berea care

tremura înăuntrul halbei și cu celălalt ochi îi studiam pe prietenii mei. Ei nu beau. La o halbă a lor eu beam patru. Bea, Heimito, n-o să-ți faci rău, ziceau. Și bunului Ulises îi dădeau să bea. Bea, mexicanule, ziceau, n-o să-ți faci rău. Și cântam. Balade despre casa de la țară, la poalele colinei domoale. Și Julius polițistul spunea casă, loc natal, patrie. Proprietarul barului a venit să bea cu noi. Am văzut că îi face cu ochiul lui Günther. Am văzut că Günther îi face și el cu ochiul. Am văzut că evită să se uite în colțul unde se afla bunul Ulises. Bea, Heimito, îmi spuneau, n-o să-ți faci rău. Și Julius polițistul surâdea, măgulit, și spunea mulțumesc, mulțumesc, știu, nici chiar așa, vă rog. Extraordinar. Implacabil. Și atunci a spus: corectitudine, datorie, trădare, pedeapsă. Și iar l-au felicitat, dar de data asta doar câțiva surâdeau.

Pe urmă am plecat toți împreună ca degetele de la o mână. Ca degetele de la o mână. Ca degetele unei mâini de oțel. Ca o mânășă de fier înălțată în vânt. Dar pe stradă am început să ne despărțim. În grupuri tot mai mici. Tot mai separați. Până i-am pierdut din ochi pe ceilalți. În grupul nostru erau Udo și încă patru prieteni. Spre Belvedere. Pe Karolinengasse și apoi pe Belvederegasse. Unii vorbeau și alții preferau să nu vorbească și să privească strada pe unde mergeam. Măinile în buzunare. Gulerele ridicate. Și eu i-am spus bunului Ulises: știi ce facem aici? Și bunul Ulises mi-a răspuns că își cam făcea o idee. Și am traversat Prinz Eugenstrasse și eu l-am întrebat pe Ulises ce idee își făcea. Și el mi-a răspuns: mai mult sau mai puțin aceeași pe care ți-o faci tu, Heimito, mai mult sau mai puțin aceeași. Ceilalți nu înțelegeau engleza sau dacă vreunul înțelegea se făcea că nu înțelege. Când am intrat în parc eu am început să spun rugăciuni. Ce bolborosești acolo, Heimito? a spus Udo, care mergea lângă mine. Nu, nu, nu, am zis eu în timp ce crengile copacilor pe care le dădeam la o parte mă atingeau pe față și pe păr. Apoi m-am uitat în sus și n-am văzut nicio stea. Am ajuns

într-o poieniță: totul era verde-închis, chiar și umbrele lui Udo și ale prietenilor mei. Am rămas pe loc, cu picioarele depărtate, și luminile dansau în spatele copacilor și al plantelor, îndepărtate, de neatins. Boxurile au ieșit din buzunarele prietenilor mei. Fără să rostească o vorbă! Sau dacă au spus ceva eu n-am înțeles. Dar nu cred că au spus ceva. Ne opriserăm într-un loc secret și vorbele nu erau necesare! Cred că nici măcar nu ne priveam! Mi-a venit să țip! Dar atunci am văzut că bunul Ulises scoate ceva din buzunarul hainei și se repede la Udo. M-am mișcat și eu. L-am apucat de gât pe unul din prietenii mei și i-am dat un pumn în frunte. M-au lovit pe la spate. Unu, doi, unu, doi. Altcineva m-a lovit din față. Am simțit pe buze gustul metalic al boxului. Dar am reușit să-l înhaț de umăr pe unul din prietenii mei și cu o mișcare bruscă m-am eliberat de cel din spate. Cred că i-am rupt o coastă cuiva. Am simțit un val de căldură. Am auzit strigătele lui Udo cerând ajutor. Am spart un nas. Haide, Heimito, a spus bunul Ulises. L-am căutat și nu l-am văzut.

Unde ești? am spus. Aici, Heimito, aici, liniștește-te. N-am mai dat pumni. În poiană erau două corpuri întinse pe iarbă, ceilalți plecaseră. Odihnește-te un pic, a zis bunul Ulises. Am îngenuncheat și am întins brațele în formă de cruce. L-am văzut pe bunul Ulises apropiindu-se de cei căzuți. Pentru o clipă am crezut că vrea să le taie gâtul, mai avea cuțitul în mână, și mi-am zis facă-se voia Domnului. Dar bunul Ulises n-a ridicat arma contra corpurilor căzute. I-a scotocit în buzunare și le-a pipăit gâturile și și-a apropiat urechea de gurile lor și a spus: n-am omorât pe nimeni, Heimito, putem să plecăm. Mi-am șters rana de la bot cu cămașa unuia dintre prietenii mei. M-am pieptănat. M-am ridicat. Transpiram ca un porc de Ignat! îmi simțeam picioarele grele ca ale unui elefant. Dar tot am luat-o la fugă și am fugit și apoi am mers ba chiar am și fluierat până când am ieșit din parc. Pe Jacquingasse până la Rennweg. Și apoi pe Marokkanergasse până la Konzerthaus. Și apoi pe Lisztstrasse până

la Lothringerstrasse. Zilele următoare am fost singuri. Dar am ieșit în oraș. Într-o seară l-am văzut pe Günther. S-a uitat la noi de la distanță și pe urmă s-a îndepărtat. Nu i-am dat importanță. Într-o dimineață i-am văzut pe doi din prietenii mei. Stăteau la un colț și când ne-au văzut au plecat. Într-o după-amiază, pe Kärtenerstrasse, bunul Ulises a văzut o femeie, din spate, și s-a apropiat de ea. Am văzut-o și eu dar nu m-am apropiat. Am rămas la zece metri, apoi la unsprezece metri, apoi la cincisprezece metri, apoi la optsprezece metri. Și am văzut că bunul Ulises o strigă și pune mâna pe umărul ei și ea se întoarce și bunul Ulises își cere scuze și femeia își continuă drumul.

În fiecare zi ne duceam la poștă. Făceam plimbări care se terminau în piața Esterhazy sau la Stiftskaserne. Uneori prietenii mei ne urmăreau. Întotdeauna la distanță! într-o seară am întâlnit un bărbat pe Schadekgasse și l-am urmărit. A intrat în parc. Era un bărbat în vârstă și bine îmbrăcat.

Bunul Ulises a ajuns alături de el și eu i-am dat un pumn în ceafă. L-am căutat în buzunare. În seara aceea am mâncat într-un bar de lângă casă. Pe urmă m-am ridicat de la masă și am dat un telefon. Moștenirea mea, banii mei, am spus, și de la celălalt capăt al firului cineva a zis nu, nu, nu. În seara aceea am stat de vorbă cu bunul Ulises dar nu țin minte despre ce. Apoi a venit poliția și ne-au dus la comisariatul de pe Bandgasse. Ne-au scos cătușele și ne-au interogat. Întrebări, întrebări. Eu am spus: n-am nimic de declarat. Când m-au băgat în celulă bunul Ulises nu era acolo. În dimineața următoare a venit avocatul meu. I-am spus: domnule avocat, semnați cu o statuie părăsită într-o pădure și el a râs. Când a sfârșit cu râsul, a zis: din acest moment s-a terminat cu glumele, Heimito. Unde este bunul meu Ulises? am spus eu. Complicele tău este arestat, Heimito, a spus avocatul. E singur? am spus eu. Sigur că da, a zis avocatul meu și atunci n-am mai tremurat. Dacă bunul Ulises

este singur nu i se poate întâmpla nimic.

În noaptea aceea am visat o stâncă gălbuie și o stâncă neagră. A doua zi l-am văzut pe bunul Ulises în curte. Am stat de vorbă. M-a întrebat cum mă simt. Bine, fac mișcare, fac flotări, abdomene, boxez cu umbra mea, am spus. Nu boxa cu umbra ta, a zis el. Tu cum te simți, am spus eu. Bine, a zis el, se poartă bine cu mine, mâncarea e bună. Mâncarea e bună! am spus eu. Apoi m-au interogată din nou. Întrebări, întrebări. Nu știu nimic, am zis. Heimito, spune-ne ce știi, au zis ei. Atunci le-am povestit despre lucrările evreilor care construiesc bomba atomică la Beersheba și de scorpionii care ieșeau din cuiburi în timpul nopții. Și ei au spus că îmi vor arăta fotografiile și când am văzut fotografiile am spus: sunt morți, sunt fotografiile unor morți! și n-am vrut să mai vorbesc cu ei. În seara aceea l-am văzut pe bunul Ulises pe coridor. Avocatul meu mi-a spus: n-o să pățești nimic, Heimito, nu ți se poate întâmpla nimic rău, așa e legea, o să locuiești la țară. Și bunul Ulises? am zis eu. El o să mai rămână aici un timp. Până se clarifică lucrurile. În noaptea aceea am visat o stâncă albă și cerul de la Beersheba, scânteietor ca un pahar de cristal. În ziua următoare l-am văzut pe bunul Ulises în curte. Curtea era acoperită de o peliculă verde dar se pare că nici lui nici mie nu ne păsa. Amândoi aveam haine noi. Am fi putut trece drept frați. Mi-a spus: s-a rezolvat tot, Heimito. Tatăl tău se ocupă de tine. Și de tine? am zis. Eu mă întorc în Franța, a spus bunul Ulises. Poliția austriacă îmi plătește biletul până la graniță. Și când o să te întorci? am zis. Nu pot să mă întorc până în 1984, a spus. Anul Fratelui cel Mare⁴¹. Dar noi n-avem frați, am spus. Așa se pare, a zis el. Balele diavolului sunt verzi? l-am întrebat pe neașteptate. Poate că da, Heimito, mi-a răspuns, dar eu aș zice că mai degrabă n-au nicio culoare. Pe urmă s-a așezat pe jos și eu am început să fac

41 Aluzie la romanul lui George Orwell (1903–1950), 1984.

exerciții. Am alergat, am făcut flotări, am îngenuncheat. Când am terminat, bunul Ulises era în picioare și vorbea cu alt deținut. O clipă am crezut că suntem la Beersheba și că cerul înnorat era doar un truc al inginerilor evrei. Dar apoi mi-am tras o palmă peste față și mi-am spus nu, suntem la Viena și bunul Ulises pleacă mâine și nu se va putea întoarce mult timp și eu poate că o să îl văd curând pe tata. Când m-am apropiat de el celălalt deținut a plecat. Am stat de vorbă. Ai grijă de tine, mi-a spus, când au venit după el, să te menții în formă, Heimito.

La revedere, am spus eu, și nu l-am mai revăzut.

María Font, strada Montes, aproape de Monumentul Revoluției, Ciudad de México DF, februarie 1981. Când Ulises s-a întors în Mexic eu mă mutasem aici de puțin timp. Eram îndrăgostită de un tip care dădea ore de matematică la un liceu. Legătura noastră a început într-un mod destul de furtunos pentru că el era însurat și eu credeam că n-o s-o lase niciodată pe nevastă-sa, dar într-o zi mi-a dat telefon acasă la părinții mei și mi-a spus să caut un loc unde să putem sta împreună. N-o mai suporta pe soția lui și despărțirea era iminentă. El era însurat și avea doi copii și spunea că nevastă-sa se folosește de copii ca să-l șantajeze. Conversația pe care am avut-o n-a fost dintre cele mai liniștitoare, mai curând contrariul, dar adevărul este că a doua zi dimineața am început să caut ceva, cel puțin provizoriu, unde să putem sta împreună.

Evident, se puneau problema banilor, el avea salariul lui dar trebuia să plătească în continuare chiria casei unde locuiau copiii lui, și să le dea o pensie lunară pentru întreținere, cheltuieli de studii etcetera. Iar eu nu munceam și contam doar pe o sumă pe care mi-o dădea o mătușă dinspre mamă ca să-mi termin studiile de dans și pictură. Așa că a trebuit să recurg la economiile mele, să-i cer bani împrumut mamei și să caut ceva care să nu fie excesiv de scump.

După trei zile, Xóchitl mi-a spus că știe o cameră goală la hotelul unde locuia ea cu Requena. M-am mutat imediat.

Camera era mare, cu baie și bucătărie, și era exact deasupra apartamentului lui Xóchitl și Requena.

În aceeași seară a venit să mă vadă profesorul de matematică și am făcut amor până în zori. A doua zi, însă, n-a venit și cu toate că de vreo două ori l-am sunat la școală, n-am putut lua legătura cu el. După două zile l-am văzut din nou și am acceptat toate explicațiile pe care mi le-a dat. Cam așa au trecut prima și a doua săptămână din noua mea viață pe strada Montes. Profesorul de matematică apărea o dată la patru zile, aproximativ, și întâlnirile noastre se sfârșeau odată cu zorile și cu iminența unei noi zile de lucru. Pe urmă dispărea.

Bineînțeles că nu făceam numai amor, mai și vorbeam.

Îmi povestea lucruri despre copiii lui. Odată, când îmi spunea ceva despre cea mică, a început să plângă și până la urmă a spus că nu pricepe nimic. Ce trebuie să pricepi?

am zis eu. S-a uitat la mine de parcă aș fi spus o prostie, de parcă eram prea tânără ca să înțeleg acele lucruri și nu mi-a răspuns. În rest, viața mea era mai mult sau mai puțin la fel ca înainte. Mă duceam la ore, am găsit o slujbă de corector la o editură (plătită foarte prost), mă întâlneam cu prietenii și făceam lungi plimbări prin Ciudad de México. Prietenia mea cu Xóchitl s-a strâns, în mare măsură datorită noii noastre situații de vecine. Serile, când nu venea profesorul de matematică, coboram în apartamentul ei și stăteam de vorbă sau ne jucam cu copilul. Requena nu era aproape niciodată acasă (dar venea acasă în fiecare noapte) și Xóchitl și eu pălăvrăgeam despre lucruri de-ale noastre, treburi femeiești, fără să ne jenăm de prezența unui bărbat. Cum era normal, subiectul primelor noastre conversații a fost profesorul de matematică și modul lui personal de a înțelege o nouă legătură. După părerea lui

Xóchitl, tipul era în fond un căcăcios căruia îi era frică s-o lase pe nevastă-sa. Eu eram de părere că la asta contribuia mai mult delicatețea lui, dorința de a nu face un rău inutil, decât teama propriu-zisă. În forul meu interior m-a mirat destul de tare hotărârea cu care Xóchitl a fost de partea mea și nu de partea nevestei profesorului de matematică.

Din când în când ne duceam în parc cu micul Franz, într-o seară când era și profesorul de matematică i-am invitat la masă. Profesorul de matematică voia să rămânem singuri dar Xóchitl mă rugase să le fac cunoștință și m-am gândit că era cea mai bună ocazie. A fost prima cină pe care am făcut-o în ceea ce consideram noua mea casă și cu toate că cina în sine a fost mai curând simplă, o salată mare, brânzeturi și vin, Requena și Xóchitl au venit foarte punctuali și prietena mea și-a pus cea mai bună rochie. Profesorul de matematică s-a străduit, mi-am dat seama, să fie amabil, lucru pentru care i-am fost recunoscătoare, dar nu știu dacă din cauză că mâncarea a fost puțină (în perioada aceea optasem pentru un regim cu puțin calorii) sau că vinul a fost prea mult, cina a ieșit un dezastru. Când au plecat prietenii mei profesorul de matematică i-a făcut paraziți, elemente, a spus, care imobilizează societatea, care fac ca o țară să nu progreseze niciodată. Eu i-am spus că eu sunt la fel ca ei și el mi-a răspuns că asta nu e adevărat, că eu studiez și lucrez pe când ei nu fac nimic. Sunt poeți, am argumentat. Profesorul de matematică m-a privit în ochi și a repetat de mai multe ori cuvântul poet. Puturoși, asta sunt, a spus, și părinți degenerați, cui îi trece prin minte să se ducă să mănânce undeva și să-și lase copilul singur în casă? În noaptea aceea, în timp ce făceam amor, m-am gândit la micul Franz dormind în camera de sub noi în vreme ce părinții lui beau vin și mâncau brânză în camera mea, și m-am simțit goală pe dinăuntru și iresponsabilă. După puțin timp, o zi sau două, Requena mi-a spus că Ulises Lima s-a întors în Mexic.

Într-o după-masă, pe când citeam, am auzit-o pe Xóchitl că mă cheamă bătând în tavan cu coada măturii. M-am dus la fereastră. Ulises e la noi, a spus Xóchitl, nu vrei să cobori? Am coborât. Și acolo era Ulises. Nu m-am bucurat foarte mult că l-am văzut. Tot ce el și Belano însemnaseră pentru mine rămăsese acum prea departe. Ne-a povestit despre călătoriile lui. Cred că în relatarea lui era prea multă literatură. În timp ce vorbea am început să mă joc cu micul Franz. Apoi Ulises a spus că trebuie să se vadă cu frații Rodríguez și ne-a întrebat dacă vrem să venim cu el. Xóchitl și eu ne-am uitat una la alta. Dacă vrei să te duci am eu grijă de copil, i-am spus. Înainte de a pleca Ulises m-a întrebat de Angélica. E acasă, i-am spus, dă-i un telefon. În general, nu știu de ce, atitudinea mea față de el a fost mai degrabă ostilă. Când au plecat, Xóchitl mi-a făcut cu ochiul. În seara aceea profesorul de matematică n-a venit. I-am dat să mănânce micului Franz în camera mea și apoi am coborât, i-am pus pijama și l-am culcat în pat, unde a adormit repede. Am luat o carte din bibliotecă și am citit, la fereastră, privind totodată mașinile care treceau cu luminile aprinse pe strada Montes. Citeam și mă gândeam.

La douăsprezece noaptea s-a întors Requena. M-a întrebat ce fac acolo și unde este Xóchitl. I-am spus că s-a dus la o întâlnire a real visceraliștilor acasă la frații Rodríguez. După ce s-a uitat la copil Requena m-a întrebat dacă mâncasem ceva. I-am spus că nu. Uitasem să mănânc. Dar copilului i-am dat să mănânce, i-am spus.

Requena a deschis frigiderul și a scos o oliță pe care a pus-o pe foc. Era supă cu orez. M-a întrebat dacă vreau. În realitate ceea ce nu voiam era să mă întorc în camera mea solitară, așa că i-am spus să-mi pună un pic. Vorbeam cu voce joasă ca să nu-l trezim pe micul Franz. Cum îți merge cu lecțiile de dans? a zis. Cum îți merge cu lecțiile de pictură? Requena fusese o singură dată în camera mea, în seara cu cina, și i-a plăcut ce pictez. Merge totul bine, i-am spus. Și

poezia? Nu mai scriu de mult timp, i-am spus. Supa cu orez era foarte picantă. L-am întrebat dacă Xóchitl gătește întotdeauna așa. Întotdeauna, a spus el, trebuie să fie un obicei de familie.

Un timp ne-am uitat unul la altul fără să spunem nimic și uitându-ne și pe stradă, la patul lui Franz, la pereții prost zugrăviți. Apoi Requena a început să vorbească despre Ulises și întoarcerea lui în Mexic. Mie îmi luase foc gura și stomacul și apoi mi-am dat seama că îmi luase foc și fața. Eu credeam că o să rămână definitiv în Europa, am auzit că spune. Nu știu de ce în clipa aceea am început să mă gândesc la tatăl lui Xóchitl, pe care îl văzusem o singură dată, când ieșea din apartament. Când l-am văzut am făcut un pas în spate, mi s-a părut un tip sinistru. E tatăl meu, a spus Xóchitl văzând expresia mea alarmată. Tipul m-a salutat cu o înclinare a capului și a plecat. Real visceralismul a murit, a spus Requena, ar trebui să uităm de el și să facem ceva nou. O secție mexicană a suprarealismului, am șoptit. Trebuie să beau ceva, am zis. L-am văzut pe Requena că se ridică și deschide frigiderul, lumina acestuia, galbenă, a alergat prin cameră până la picioarele patului micului Franz. Am văzut o minge, niște papuci foarte mici, dar prea mari ca să fie ai copilului, m-am gândit la picioarele lui Xóchitl, mult mai mici decât ale mele. Ai observat vreo schimbare la Ulises? a spus Requena. Am băut apă rece. N-am observat nimic, am zis. Requena s-a ridicat și a deschis fereastra ca să aerisească încăperea plină de fumul țigărilor. Parcă e nebun, a spus Requena, e pe altă lume. Am auzit un zgomot venind dinspre patul micului Franz. Vorbește în somn? am întrebat. Nu, vine de pe stradă, a spus Requena. M-am dus la fereastră și m-am uitat spre camera mea, lumina era stinsă. Pe urmă am simțit mâinile lui Requena pe talia mea și nu m-am mișcat. Nici el nu s-a mișcat. După o clipă mi-a dat jos pantalonii și i-am simțit penisul între fese. Nu ne-am spus nimic. Când am terminat ne-am așezat din nou la masă și am aprins o

țigară. O să-i spui lui Xóchitl? a întrebat Requena. Vrei să-i spun? am zis eu. Aș prefera să nu, a spus el.

Am plecat la două dimineața și Xóchitl încă nu se întorsese. În ziua următoare, când m-am întors de la orele de pictură, Xóchitl a venit la mine în cameră. Am mers cu ea la supermarket. În timp ce făceam cumpărături mi-a povestit că Ulises Lima și Pancho Rodríguez se certaseră. Real visceralismul a murit, a spus Xóchitl, dacă măcar ai fi venit și tu. I-am spus că eu nu mai scriu versuri și nici nu vreau să știu nimic de poeți. Când ne-am întors, Xóchitl m-a rugat să intru un pic la ea. Nu făcuse patul și farfuriile din seara trecută, farfuriile din care mâncaserăm Requena și eu, stăteau grămadă în chiuvetă nespălate împreună cu farfuriile folosite la prânz de Xóchitl și Franz.

Nici în seara aceea n-a venit profesorul de matematică. Am sunat-o pe soră-mea de la un telefon public. Nu știam ce să-i spun dar simțeam nevoia să vorbesc cu cineva și nu aveam chef să mă mai duc iar la Xóchitl. Mergea la teatru.

Ce vrei? mi-a spus. Ai nevoie de bani? Un timp i-am spus prostii, apoi, înainte de a închide, am întrebat-o dacă știe că Ulises Lima s-a întors în Mexic. Nu știa. N-o interesa. Ne-am spus la revedere și am închis. Apoi am sunat acasă la profesorul de matematică. A răspuns la telefon soția lui. Da? a zis. Eu n-am spus nimic. Nenorocito de curvă împuțită, răspunde, a zis. Eu am închis încetșor și m-am întors acasă. După două zile Xóchitl mi-a spus că e o petrecere la Catalina O'Hara unde se vor strânge probabil toți real visceraliștii, la petrecere urmau să vadă dacă pot să relanseze grupul, să scoată o revistă, să programeze activități noi. M-a întrebat dacă am de gând să merg. I-am spus că nu, dar că dacă ea vrea să se ducă pot avea grijă de Franz. În noaptea aceea am făcut din nou amor cu Requena, mult timp, de când a adormit copilul până la trei dimineața, aproximativ, și la un moment dat m-am gândit că îl iubesc pe el și

nu pe ticălosul de profesor de matematică.

A doua zi Xóchitl mi-a povestit cum a fost întâlnirea. Ca un film cu strigoi. Pentru ea real visceralismul nu mai exista, și e păcat fiindcă poemele pe care le scriu acum, a zis, sunt în fond poeme real visceraliste. Am ascultat-o fără să spun nimic. Pe urmă am întrebat-o de Ulises. El e șeful, a spus Xóchitl, dar e singur. Din ziua aceea n-au mai fost întâlniri real visceraliste și Xóchitl nu m-a mai rugat să am grijă serile de fiul ei. Legătura mea cu profesorul de matematică se terminase dar din când în când ne mai culcam împreună și eu dădeam telefoane în continuare acasă la el, bănuiesc că din masochism sau, mai rău încă, fiindcă mă plictiseam. Într-o zi, însă, am stat de vorbă despre tot ce se întâmplă cu noi sau despre ce nu se întâmplă și de-atunci nu ne-am mai văzut. Când a plecat părea ușurat. M-am gândit să renunț la camera de pe strada Montes și să mă întorc acasă la maică-mea. Până la urmă am decis să nu plec și să rămân acolo definitiv.

Rafael Barrios, în livingul casei sale, Jackson Street, San Diego, California, martie 1981. Ați văzut *Easy Rider*? Da, filmul cu Dennis Hopper, Peter Fonda și Jack Nicholson. Cam așa eram noi atunci. Dar mai ales cam așa erau Ulises Lima și Arturo Belano înainte de a pleca în Europa. Ca Dennis Hopper și imaginea lui reflectată în oglindă: două umbre pline de energie și foarte rapide. Și să știți că n-am nimic contra lui Peter Fonda dar niciunul dintre ei nu seamăna cu el. În schimb erau identici cu Dennis Hopper și asta era neliniștitor și seducător, vreau să zic neliniștitor și seducător pentru cei care i-am cunoscut, pentru cei care am fost prietenii lor. Și nu e vorba de o judecată de valoare privindu-l pe Peter Fonda. Îmi plăcea Peter Fonda, de fiecare dată când se dă la televizor filmul pe care l-a făcut cu fata lui Frank Sinatra și cu Bruce Dern mă uit la el chiar dacă trebuie să rămân treaz până la patru dimineața. Dar niciunul dintre ei nu seamăna cu el. Iar cu Dennis Hopper se întâmpla exact invers. Era ca și cum ei l-ar fi imitat în mod conștient. Un Dennis Hopper repetat mergând pe străzile din Ciudad de México. Un Mr. Hopper care se desfășura în proporție geometrică de la răsărit la apus, ca un dublu nor negru, până dispărea fără urmă (asta era inevitabil) la celălalt capăt al orașului, în partea unde nu există ieșiri. Și eu mă uitam uneori la ei și în ciuda afecțiunii pe care o simțeam pentru ei mă gândeam ce soi de teatru e ăsta? ce fel de înșelătorie sau de sinucidere colectivă este asta? Și într-o seară, cu puțin înainte de Anul Nou 1976, puțin înainte de a pleca la Sonora, am înțeles că asta era maniera lor de a face politică. O manieră cu care eu nu mai sunt de acord și pe care atunci n-o înțelegeam, care nu știu dacă era bună sau rea, corectă sau greșită, dar era maniera lor de a face politică, de a influența din punct de vedere politic asupra realității, scuzați-mă dacă ce spun nu e clar, în ultimul timp sunt cam dezorientat.

Bárbara Patterson, în bucătăria din casa ei, Jackson Street, San Diego, California, martie 1981. Dennis Hopper? Politică? Canalie nenorocită! Căcat lipit de părul curului! Dobitocul ăsta habar n-are de politică. Eu eram cea care îi spunea: apucă-te de politică, Rafael, ocupă-te de cauze nobile, ce mă-sa, tu ești un căcănar de fiu al poporului, și dobitocul se uita la mine de parcă eram un căcat cu ochi, un gunoi, se uita la mine de la o înălțime imaginară și răspundea: nu te înfură, Barbarita, nu te aprinde, și pe urmă se culca și eu trebuia să plec la lucru și apoi să studiez, în fine, eu eram ocupată toată ziua, *sunt* ocupată toată ziua, alerg de la Ana la Caiafa, de la universitate la serviciu (sunt chelneriță la un restaurant de hamburgeri pe Reston Avenue) și când mă întorceam acasă îl găseam pe Rafael dormind, farfuriile nespălate, murdar pe jos, resturi de mâncare în bucătărie (dar nimic de mâncare pentru mine, profitorul dracului!), casa o cocină, de parcă ar fi trecut pe-acolo o turmă de porci, și atunci eu trebuia să mă apuc să curăț, să mătur, să gătesc și apoi trebuia să ies și să umplu frigiderul cu mâncare, și când Rafael se trezea îl întrebam: ai scris, Rafael? ai început să scrii romanul tău despre viața mexicanilor din San Diego? și Rafael se uita la mine de parcă mă vedea la televizor și spunea: am scris o poezie, Barbarita, și eu atunci, resemnată, îi spuneam bine, porcule, citește-mi-o, și Rafael deschidea două cutii de bere, îmi dădea una (porcul știe că eu n-ar trebui să beau bere) și pe urmă îmi citea căcatul lui de poezie. Și probabil deoarece în fond continui să-i iubesc poezia (numai dacă este bună) mă făcea să plâng, aproape fără să-mi dau seama, și când Rafael termina de citit eu aveam fața udă și lucitoare și el se apropia de mine și puteam să-l miros, mirosea a mexican, porcul, și ne îmbrățișam, foarte ușor, și apoi, cam după o jumătate de oră, începeam să facem amor, și pe urmă Rafael îmi spunea: ce-avem de mâncare, durdulica mea? și eu mă

ridicam fără să mă îmbrac, și intram în bucătărie și îi făceam ouăle lui cu șuncă și bacon, și în timp ce le pregăteam mă gândeam la literatură și la politică și îmi aminteam de vremea când Rafael și eu trăiam încă în Mexic și ne-am dus să-l vedem pe un poet cubanez, hai să-l cunoaștem, Rafael, i-am zis, tu ești un fiu al poporului și poponarul ăsta vrei nu vrei va trebui să-și dea seama că ai talent, și Rafael mi-a spus: eu sunt un visceralist, Barbarita, și eu i-am spus nu fi tâmpit, boașele tale sunt visceraliste, nu vrei să-ți dai seama de împruțita asta de realitate, iubire? și Rafael și eu ne-am dus să-l vedem pe marele poet al Revoluției și erau acolo toți poeții mexicani pe care îi detesta cel mai mult Rafael (sau mai bine zis pe care îi detestau cel mai tare Belano și Lima), a fost ciudat fiindcă amândoi am simțit după miros, camera de hotel a cubanezului mirosea a poeți țărani, a poeți de la revista *EL Delfin Proletario*, a femeia lui Huerta, a staliniști mexicani, a revoluționari de căcat care la fiecare cincisprezece zile primeau salarii din banii publici, în sfârșit, mi-am spus mie însămi și am încercat să-i spun prin telepatie lui Rafael: nu da cu mucii-n fasole acum, nu face o gafă acum, și fiul Havanei ne-a primit bine, puțin obosit, puțin melancolic, dar în linii generale bine, și Rafael i-a vorbit despre tânăra poezie mexicană dar nu despre real visceraliști (înainte de-a intra i-am spus că îl omor dacă o face) și chiar și eu am inventat pe loc un proiect de revistă pe care, am zis, o să-l finanțeze Universitatea din San Diego, și chestia l-a interesat pe cubanez, l-au interesat versurile lui Rafael, l-a interesat împruțita mea de revistă himerică, și brusc, când întâlnirea se apropia de sfârșit, cubanezul care la ora aceea părea mai mult adormit decât treaz, ne-a întrebat pe nepusă masă de realismul visceral. Nu știu cum să explic chestia asta. Camera din căcatul de hotel. Tăcerea și lifturile îndepărtate. Mirosul vizitelor anterioare. Ochii cubanezului care se închideau de somn sau de plictiseală. Vorbele lui neașteptate, rostite parcă de un om hipnotizat, aflat sub influența magnetismului

animal, toate astea m-au determinat să scot un mic țipăt, un mic țipăt care totuși a răsunat ca o împușcătură. E din cauza nervilor, asta le-am spus. Pe urmă am rămas toți trei tăcuți un timp, cubanezul gândindu-se cu siguranță cine o fi americanca asta isterică, Rafael gândindu-se dacă să vorbească sau să nu vorbească despre grup și eu spunându-mi o dată și încă o dată, curvă de căcat, poate îți coși curva de gură zilele astea. Și atunci, pe când mă vedeam pe mine însămi închisă în dulapul de la mine de-acasă, cu gura devenită o imensă rană uscată, citind și recitind povestirile din *Câmpia în flăcări*, am auzit că Rafael vorbește despre real visceraliști, am auzit că târfa de cubanez întreabă și întreabă, am auzit că Rafael spune că da, că poate, că boala copilăriei comunismului, am auzit cum cubanezul sugera manifeste, proclamații, concentrări, o mai mare claritate ideologică, și atunci nu m-am mai putut stăpâni și am deschis gura și am spus că s-a terminat, că Rafael vorbește numai în numele lui personal, ca un bun poet ce este, și atunci Rafael mi-a zis taci, Barbarita, și eu i-am zis tu nu-mi spui mie să tac, labagiule, și cubanezul a zis, ah, femeile, și a încercat să ne împace căcatul de țap cu boașe putrede și scârboase, și eu am spus căcat, căcat, căcat, vrem doar să publicăm la Casa de las Américas cu titlu personal, și atunci cubanezul s-a uitat la mine foarte serios și a spus desigur, la Casa de las Américas se publică *întotdeauna* cu titlu personal, și de-aia vă merge așa, am zis eu, și Rafael a spus termină, Barbarita, că maestrul o să creadă altceva, și eu am zis că împușitul de maestru poate să creadă ce vrea, dar trecutul e trecut, Rafael, și viitorul tău e viitorul tău, nu? și atunci cubanezul m-a privit mai serios ca niciodată cu niște ochi care parcă spuneau că dacă am fi la Moscova ai ajunge la un ospiciu, fetițo, dar în același timp, și am simțit asta, ca și cum ar fi gândit, în fine, nu e chiar așa de grav, nebunia e nebunie și melancolia la fel și în fond toți trei suntem americani, fii ai lui Caliban, pierduți în marele haos american, și asta cred că m-a

înduioșat, să văd în ochii bărbatului puternic o scânteie de simpatie, o scânteie de toleranță, ca și cum ar fi spus, să nu regreți, Barbara, că eu știu cum sunt treburile astea, și atunci, ce imbecilă sunt, am zâmbit, și Rafael și-a scos poeziile, vreo cincizeci de foi, și i-a spus astea sunt poeziile mele, tovarășe, și cubanezul a luat poeziile, i-a mulțumit și imediat el și Rafael s-au ridicat, ca un trăsnet în filmare lentă parcă, un trăsnet dublu sau un trăsnet și umbra lui, dar în filmare lentă, și în acea fracțiune de secundă eu mi-am spus totul e în ordine, deie Dumnezeu să fie în ordine, m-am văzut făcând baie pe o plajă din Havana și l-am văzut pe Rafael lângă mine, la vreo trei metri, conversând cu niște ziariști nord-americani, lume de la New York, de la San Francisco, vorbind de LITERATURĂ, vorbind de POLITICĂ, la porțile paradisului.

José „Zopilote” Colina, cafeneaua Quito, bulevardul Bucareli, Ciudad de México DF, martie 1981. Asta a fost ocazia când labagiii ăia s-au apropiat cel mai mult de politică. Odată eram la *El Nacional*, să fi fost prin anul 1975, și acolo se aflau Arturo Belano, Ulises Lima și Felipe Müller așteptând să fie primiți de don Juan Rejano. Deodată s-a ivit o blondă destul de acceptabilă (sunt un expert) și a trecut înaintea cozii de nenorociți de poeți care se îngrămădeau ca sardelele în cămăruța unde lucra don Juan Rejano. Nimeni, evident, n-a protestat (săraci, dar cavaleri, tâmpiții), ce să protesteze, un căcat, și vine blonda și se apropie de biroul lui don Juan și îi înmânează un teanc de foi, niște traduceri, mi s-a părut că aud (am auzul fin), și don Juan, Dumnezeu să-l odihnească, puțini oameni ca el mai găsești, îi zâmbește cu gura până la urechi și îi spune ce mai faci Verónica (spaniol de căcat, cu noi se purta groaznic), cu ce treburi pe aici, și respectiva Verónica îi dă traducerea și vorbește un pic cu bătrânul, mai bine zis Verónica vorbește și bătrânul încuviințează, ca hipnotizat, și apoi blonda își ia cecul, și-l pune în

geantă, se întoarce și dispare pe căcatul de coridor jegos, și atunci, în timp ce restul ne ștergem balele, don Giovanni a rămas o clipă ca dus pe altă lume, gânditor, și Arturo Belano, care era animal de încredere și în plus era și cel mai aproape de el îi zice: ce s-a întâmplat, don Juan, ce vrea? și don Juan, ca trezit dintr-un vis împruțit sau dintr-un coșmar împruțit se uită la el și îi spune: știi cine e fata asta? i-a zis privind-l în ochi și cu accent spaniol, semn rău, Rejano, așa după cum toți ignorați, în afară de faptul că îi sărea repede muștarul vorbea în general cu accent mexican, săracul bătrân, ce sfârșit a avut, dar în fine, îi zice, știi tu, Arturo, cine e fata asta? și Belano zice *nain*, deși se vede că este simpatică, cine e? Strănepoata lui Troțki! zice don Rejas, Verónica Volkov, însăși strănepoata (sau nepoata, dar nu, cred că e strănepoata) lui Lev Davidovici, și atunci, iertați-mă că îmi pierd șirul, Belano a zis mamă și a ieșit în fugă după Verónica Volkov, și după Belano a ieșit și Lima în trombă, și tânărul Müller a rămas un minut să ia cecurile lor și pe urmă a ieșit și el ca din pușcă, și Rejano i-a văzut ieșind și dispărând pe Coridorul Jegului și a surâs parcă în sinea lui, parcă zicând derbedei de puști fustangii, și cred că s-a gândit la Războiul Civil spaniol, la prietenii lui morți, la lungii ani de exil, cred că s-a gândit chiar și la activitatea lui în Partidul Comunist, deși asta nu se potrivea prea bine cu strănepoata lui Troțki, dar așa era don Rejas⁴², în esență un sentimental și un om de treabă, și apoi s-a întors pe planeta Pământ, la împruțita de redacție a suplimentului cultural *Revista Mexicana de Cultura* a ziarului *El Nacional*, și cei care se înghesuiau în camera neaerisită și cei care se îmbulzeau pe coridorul întunecos s-au întors cu el la nenorocita de realitate și toți ne-am primit cecurile.

Mai târziu, după ce-am aranjat cu don Giovanni publicarea unui

42 Joc de cuvinte între numele propriu Rejano și sp. *rejas* – „zăbrele, gratii, grilaj”.

articol despre un amic pictor, am ieșit în stradă, eu și încă doi de la ziar dispuși să ne îmbățăm devreme, și i-am văzut prin vitrina unei cafenele. Cafeneaua cred că era La Estrella Errante, nu țin minte. Verónica Volkov era cu ei. O ajunseseră din urmă. O invitaseră să bea ceva. Un timp, în picioare pe trotuar, în timp ce colegii mei hotărau unde să mergem, m-am uitat la ei. Păreau fericiți. Belano, Lima, Müller și strănepoata lui Troțki. Prin geam i-am văzut râzând, i-am văzut *ținându-se cu mâinile de burtă* de râs. Probabil că nu o vor mai întâlni niciodată. Fata Volkov făcea parte evident din societatea aleasă șiăștia trei aveau scris pe frunte că soarta lor este Lecumberri⁴³ sau Alcatraz. Nu știu ce s-a întâmplat cu mine. Jur pe ce vreți. M-am înduioșat și Zopilote Colina nu se înmoaie niciodată. Măgarii râdeau cu Verónica Volkov, dar râdeau și cu Lev Troțki. Niciodată nu se vor mai afla așa de aproape de Partidul Bolșevic. Probabil că niciodată nu vor vrea să fie atât de aproape. M-am gândit la Ivan Rehanov și am simțit că sufletul mi se umple de tristețe. Dar și de bucurie, ce dracu'. Ce lucruri ciudate se petreceau la *El Nacional* în zilele de plată.

Verónica Volkov, împreună cu o prietenă și doi prieteni, plecări internaționale, aeroportul orașului Ciudad de México DF, aprilie 1981. Domnul José Colina a greșit când a afirmat că n-o să-i mai întâlnesc niciodată pe cetățenii chilieni Arturo Belano și Felipe Müller, și pe cetățeanul mexican, compatriotul meu Ulises Lima. Dacă întâmplările relatate de el, fără să respecte prea mult adevărul, s-au petrecut în 1975, probabil după un an i-am revăzut pe menționații tineri. A fost, dacă țin bine minte, în mai sau iunie 1976, într-o noapte aparent luminoasă, ba chiar strălucitoare, în care an

43 Celebru penitenciar la nord-est de Ciudad de México, unde a fost deținut asasinul lui Troțki, José Mercader.

după an ne mișcăm cu lentoare, cu extremă grijă, mexicanii și mai degrabă perplecșii vizitatori străini și pe care eu personal o găsesc stimulative dar în mod clar tristă.

Povestea e lipsită de importanță. S-a petrecut la intrarea unui cinematograful de pe Reforma, în ziua premierei unui film nu știu dacă nord-american sau european.

Poate să fi fost chiar de un regizor mexican.

Eu eram cu niște prieteni și dintr-odată, nu știu cum, i-am văzut. Stăteau pe scară, fumând și pălăvrăgind. Mă văzuseră și ei dar nu s-au apropiat să mă salute. Adevărul este că păreau cerșetori, erau oribil de nelalocul lor acolo, la intrarea la cinema, printre persoane bine îmbrăcate, bine rase, care când urcau treptele se fereau parcă fiindu-le teamă că unul dintre ei ar putea întinde mâna ca să strecoare între picioarele lor. Cel puțin unul dintre ei mi s-a părut că era sub efectul drogurilor. Cred că era Belano. Celălalt, cred că Ulises Lima, citea și scria pe marginile unei cărți și în același timp fredona. Al treilea (nu, nu era Müller, în mod sigur, Müller era înalt și blond, și acesta era bondoc și brunet) m-a privit și mi-a zâmbit de parcă m-ar fi cunoscut. N-am avut încotro și i-am răspuns la salut și într-o clipă de neatenție a prietenilor mei m-am apropiat de locul unde se aflau și i-am salutat. Ulises Lima mi-a răspuns la salut, dar nu s-a ridicat de pe scară. Belano s-a ridicat, ca un automat, dar s-a uitat la mine ca și cum nu m-ar fi cunoscut. Al treilea a spus tu ești Verónica Volkov și a pomenit de niște poezii de-ale mele publicate recent într-o revistă. Era singurul care părea că are chef de vorbă, Dumnezeule sfânt, mi-am zis, să nu-mi vorbească de Troțki, dar n-a vorbit de Troțki ci de poezie, a zis ceva de o revistă pe care o publica un prieten comun (un prieten comun? ce oroare!) și apoi a mai spus și alte lucruri pe care nu le-am înțeles.

Când să plec, n-am stat cu ei mai mult de un minut, Belano s-a uitat la mine mai atent și m-a recunoscut. Ah, Verónica Volkov, a zis

și pe față i s-a desenat un zâmbet care mi s-a părut enigmatic. Cum mai merge poezia? a spus. N-am știut ce să răspund la o întrebare așa de stupidă și am strâns din umeri. Am auzit că unul din prietenii mei mă strigă. Mi-am luat rămas-bun de la ei. Belano mi-a întins mâna și i-am strâns-o. Al treilea m-a sărutat pe obraz. Pentru o clipă mi-am zis că e foarte capabil să-și lase prietenii acolo pe scară și să se lipească de grupul meu. Ne mai vedem, Verónica, a spus. Ulises Lima nu s-a ridicat. Când intram pe ușa cinematografului i-am văzut pentru ultima dată. Sosise o a patra persoană și vorbea cu ei. Cred, dar nu pot fi sigură, că era pictorul Pérez Camarga. Era, trebuie să recunosc, bine îmbrăcat, curat, și atitudinea lui lăsa să se vadă o anumită nervozitate. Mai târziu, la ieșirea de la film, l-am văzut pe Pérez Camarga sau pe persoana cu care semăna, dar nu i-am văzut pe cei trei poeți, așa că am dedus că rămăseseră tot acolo, pe scară, așteptând acea a patra persoană și că după scurta lor întâlnire plecaseră.

Alfonso Pérez Camarga, strada Toledo, Ciudad de México DF, iunie 1981. Belano și Lima nu erau revoluționari. Nu erau scriitori. Uneori scriau poezie, dar cred că nu erau nici poeți. Erau vânzători de droguri. În principal marijuana, dar mai ofereau și un stoc de ciuperci în borcane de sticlă, în borcanele folosite inițial pentru mâncăruri de copii, și cu toate că la prima vedere îți făceau scârbă, niște cocoloașe de caca de copil plutind într-un lichid amniotic în interiorul unui ambalaj de sticlă, până la urmă ne-am obișnuit cu ciupercile alea împuțite și astea erau cele mai cerute, ciuperci din Oaxaca, ciuperci din Tamaulipas, ciuperci din Huasteca veracruzana sau din Potosí sau de unde dracului erau. Ciuperci pe care le consumam la petrecerile noastre sau *en petit comité*⁴⁴. Cine eram noi?

44 În cerc restrâns (în fr., în orig.).

Pictori ca mine, arhitecți ca bietul Quim Font (de fapt el ni i-a prezentat, fără să bănuiască, cel puțin prefer să presupun asta, ce relație o să ajungem să stabilim). Pentru că băieții erau în realitate niște rechini în materie de afaceri. Când i-am cunoscut (acasă la bietul Quim) am vorbit despre poezie și pictură. Vreau să spun, de poezia și pictura mexicană (mai există și altele?). Dar după scurt timp vorbeam despre droguri. Și de la droguri am ajuns să vorbim de afaceri. Și după câteva minute m-au poftit să ies în grădină și la umbra unui plop mi-au dat să încerc marijuana pe care o aveau. Superioară, da, domnilor, de mult nu mai consumasem așa ceva. Și așa am devenit clientul lor. Și, cu ocazia asta, le-am făcut reclamă gratis printre diverși prieteni pictori și arhitecți, și au devenit și aceștia clienți ai lui Lima și Belano. Bun, dintr-un anumit punct de vedere, era un progres, ca să nu zic o ușurare. Presupun că cel puțin erau *curați*. Și puteai să vorbești de artă în timp ce încheiai o afacere. Și presupuneam că nu vor încerca *să ne escrocheze* sau să ne întindă o *cursă*. Știți, tipul ăla de cursă pe care obișnuiesc să le întindă traficantii de droguri de două parale. Și erau mai mult sau mai puțin discreți (sau așa credeam noi) și punctuali, și aveau marfă, puteai să le dai telefon și să le spui am nevoie de cincizeci de grame de Golden Acapulco pentru mâine că organizez o petrecere-surpriză, și ei te întrebau doar locul și ora, nici nu pomeneau de bani, deși în privința asta bineînțeles că nu s-au plâns niciodată deloc, plăteau prețul stabilit de ei fără să crâcnim, cu așa clienți e o plăcere să lucrezi, nu? Și totul mergea ca pe roate. Din când în când, evident, nu ne înțelegeam. Vina era în general a noastră. Ne purtam frumos cu ei și e știut că există persoane pe care este mai bine să le ții la distanță. Dar firea noastră democratică ne juca feste și, de pildă, când o petrecere sau o întâlnire erau foarte plicticoase, îi invitam înăuntru, îi serveam cu băutură, îi rugam să ne spună amănunțit care este locul exact de unde venea marfa pe care urma s-o ingerăm

sau s-o fumăm, în sfârșit chestii din astea, nevinovate, fără nicio intenție de a-i jigni, iar ei ne beau băuturile, ne mâncau mâncarea, dar într-un mod, cum să vă explic? absent, poate într-un mod rece, ca și cum erau dar nu erau acolo, sau ca și cum noi am fi fost niște găze sau niște vaci cărora le extrăgeau sânge în fiecare seară și pe care era convenabil să le ții în viață, dar fără cel mai mic gest care să implice apropiere, simpatie, afecțiune. Și asta, deși în general eram beți sau drogați, o simțeam și uneori, ca să-i înțepăm, îi obligam să asculte comentariile noastre, părerile noastre, ce gândeam în fond despre ei. Firește că niciodată nu i-am considerat niște poeți adevărați. Și cu-atât mai puțin niște revoluționari. Erau traficanti, punct! Noi îl respectam, de exemplu, pe Octavio Paz, iar ei, cu înfumurarea ignorantilor, îl disprețuiau pe față. Asta e inadmisibil, nu-i așa? Odată, nu știu de ce, au spus ceva despre Tamayo, ceva *in contra* lui Tamayo și asta a fost picătura care a umplut paharul, nu știu în ce context, adevărul este că nici măcar nu știu unde, poate era la mine acasă, poate că nu, nu contează, cert este că cineva vorbea de Tamayo și de Cuevas și unul dintre noi a elogiat duritatea lui José Luis, forța, curajul pe care îl emană toate și fiecare din operele sale, norocul pe care îl avem de a fi compatrioții și contemporanii lor, și atunci unul dintre ei (amândoi stăteau într-un colț, așa mi-i amintesc, într-un colț așteptându-și banii) a spus duritatea lui Cuevas sau curajul lui sau energia lui, nu știu, sunt doar un bluf, și această declarație a avut efectul unui duș rece neașteptat, a făcut ca în sufletele noastre să crească o indignare rece, nu știu dacă mă înțelegeți, aproape că i-am mâncat cu fulgi cu tot. Vreau să spun că uneori era amuzant să-i asculți vorbind. În fond, păreau doi extraterestri. Dar pe măsură ce se simțeau tot mai în largul lor, pe măsură ce îi cunoșteam mai bine sau îi *ascultam* cu mai multă atenție, poza lor era mai curând tristă, provoca repulsie. Nu erau poeți, în mod cert, nu erau revoluționari, cred că nici măcar nu erau

sexuați. Ce vreau să spun cu asta? Păi, că sexul părea că nu îi interesează (nu-i interesau decât banii pe care îi puteau storce de la noi), așa cum nu îi interesa nici poezia nici politica, cu toate că aparența lor părea că vrea să se adapteze la arhetipul atât de banal al tânărului poet de stânga. Dar nu, nu-i interesa sexul, știu, în mod cert. Cum știu asta? De la o prietenă, o prietenă arhitectă care a vrut să se fute cu unul din ei. Cu Belano, bănuiesc. Și când a fost să fie nu s-a întâmplat nimic. Pule blegi.

Hugo Montero, bând o bere la barul La Mala Senda, strada Pensador Mexicano, Ciudad de México DF, mai 1982. Era un loc liber și mi-am zis de ce nu-l bag pe amicul meu Ulises Lima în grupul care pleacă în Nicaragua? Asta s-a întâmplat în ianuarie, un plăcut mod de a începe noul an. Și pe de altă parte, mi se spusese că Lima se simțea foarte rău și eu m-am gândit că un mic voiaj în sânul Revoluției întărește spiritul oricui. Așa că am pregătit hârtiile fără să întreb pe nimeni nimic și l-am urcat pe Ulises în avionul care zbura la Managua. Evident nu știam că prin această decizie îmi puneam frânghia de gât, dacă aș fi știut Ulises Lima nu pleca din DF, dar așa sunt eu, impulsiv, și până la urmă ce trebuie să se întâmple se întâmplă, suntem niște jucării în mâna destinului, nu-i adevărat?

Bun, deci, cum vă spuneam: l-am urcat pe Ulises Lima în avion și cred că încă înainte de a decola mi-a mirosit că acea călătorie o să-mi aducă necazuri. Delegația mexicană era condusă de șeful meu, poetul Álamo, și când acesta l-a văzut pe Ulises s-a făcut alb ca varul și m-a luat deoparte. Ce caută derbedeul ăsta aici, Montero? a spus. Merge la Managua cu noi, i-am răspuns. Celelalte vorbe ale lui Álamo prefer să nu le repet fiindcă în fond nu sunt un om rău. Dar m-am gândit: dacă nu voiai să vină poetul ăsta, măi puturosule, de ce n-ai verificat tu însuți invitațiile, de ce nu te-ai deranjat tu personal să dai telefoane tuturor celor care trebuiau să meargă. Și cu asta nu vreau să spun că n-ar fi făcut-o. Álamo i-a invitat personal pe prietenășii lui cei mai intimi, adică, grupul poeților țărani. Și apoi i-a invitat personal pe cei mai iubiți lingăi ai săi, apoi pe cei de categorie grea sau pană, toți campioni locali la categoriile lor ai literaturii mexicane, dar, așa cum se întâmplă mereu, în țara asta oamenii nu sunt serioși, în ultimul moment doi sau trei măgari au renunțat la călătorie și a trebuit eu să mă ocup să acopăr absențele,

cum spune Neruda. Și atunci m-am gândit la Lima, aflasem de la nău știu cine că se întorsese în Mexic și că o ducea prost, și eu sunt din cei care dacă pot face un bine, îl fac, asta e, Mexicul m-a făcut așa și nu mă pot schimba.

Acum, clar, am rămas fără slujbă și uneori, când m-apucă, sau când beția îmi oferă una din acele dimineți apocaliptice din DF, mă gândesc că am greșit, că puteam să invit pe altcineva, într-un cuvânt, că am căcat-o, dar în linii generale nu regret. Și eram acolo, în avion, cum vă spuneam, și Álamo de-abia își dăduse seama că printre pasageri se strecurase Ulises Lima, și eu i-am spus: fiți liniștit, maestre, n-o să se întâmple nimic, vă dau cuvântul meu, și atunci Álamo s-a uitat la mine cântărindu-mă parcă din ochi, o privire de foc, dacă îmi permiteți expresia, și a zis: de acord, Montero, asta-i problema ta, să vedem cum o rezolvi. Și eu i-am spus: pavilionul Mexicului va fi pe primul loc, șefu', calm și liniștit, nu vă faceți griji fără rost. Și în acel moment zburam deja spre Managua pe un cer negru negru ca tăciunele și scriitorii din delegația noastră beau de parcă ar fi știut sau ar fi bănuțit sau cineva le-ar fi băgat în cap ideea fixă că o să cadă avionul, și eu umblam de colo până colo, ba în sus ba în jos pe culoar, salutându-i pe cei prezenți, distribuind niște foi cu Declarația Scriitorilor Mexicani, un text pe care îl încropiseră Álamo și poeții țărani în semn de solidaritate cu poporul frate din Nicaragua și pe care eu îl trecusem pe curat (și corectasem, trebuie spus), pentru ca toți care nu îl știau, și erau majoritatea, să îl citească, și pentru ca cei ce nu îl semnaseră, care erau câțiva, să-și pună semnătura la rubrica „Subsemnații”, adică exact sub semnăturile lui Álamo și ale poeților țărani, cvintetul Apocalipsului.

Și atunci, pe când adunam semnăturile care lipseau, m-am gândit la Ulises Lima, i-am văzut claia de păr adâncită pe scaun, mi s-a părut că îi este rău sau că doarme, în orice caz ținea ochii închiși și făcea grimase, de parcă ar fi avut un coșmar, m-am gândit, și m-am

gândit, zic, amicul ăsta n-o să semneze așa cu una cu două Declarația, și o clipă, în timp ce avionul se legăna într-o parte și alta și părea că se confirmă cele mai negre preziceri, am cugetat la posibilitatea de a nu-i cere să semneze, să-l ignor regește, în fond, eu îi aranjasem călătoria ca o favoare între prieteni, fiindcă era bolnav sau așa mi se spusese, nu ca să solidarizeze cu unii ori cu alții, dar pe urmă mi-a trecut prin minte că Álamo și poeții țărani se vor uita cu lupa la „subsemnații”, și că o să plătesc eu lipsa semnăturii lui. Și îndoiala, cum spune Othón, s-a cuibărit în conștiința mea. Și atunci m-am apropiat de Ulises și l-am bătut pe umăr și el a deschis ochii imediat, ca un nenorocit de robot pe care eu l-aș fi trezit acționând un mecanism în trupul lui, și m-a privit de parcă nu m-ar fi cunoscut, dar recunoscându-mă, nu știu dacă înțelegeți (probabil că nu), și atunci m-am așezat pe scaunul de alături și i-am spus uite, Ulises, avem o problemă, toți maestrii au semnat o tâmpenie cică de solidaritate cu scriitorii nicaraguani și cu poporul din Nicaragua și lipsește doar semnătura ta, dar dacă nu vrei să semnezi, nu-i nimic, cred că pot aranja chestia asta, și atunci el a zis cu un glas care mi-a frânt inima: lasă-mă să citesc, și eu la început n-am știut la ce mă-sa se referea, și când mi-am dat seama i-am dat o copie a Declarației și l-am văzut, cum să spun, că se cufundă în text? așa ceva, și i-am spus: mă-ntorc imediat, Ulises, dau o raită prin avion, poate are nevoie căpitanul de ajutorul meu, și între timp tu citește-o liniștit, ai timp să te gândești și nu te simți obligat, dacă vrei o semnezi, dacă nu vrei nu o semnezi, și zis și făcut, m-am ridicat, m-am dus spre prora avionului, se zice proră, nu? mă rog, în partea din față, și am mai stat un timp să împart împuțita aia de Declarație și să vorbesc cu floarea literaturii mexicane și latinoamericane (erau câțiva scriitori exilați în Mexic, trei argentinieni, un chilian, un guatemalez, doi uruguayeni), care la acea oră a călătoriei începeau să dea primele semne de intoxicație etilică, și când m-am întors unde stătea

Ulises am găsit Declarația semnată, hârtia îndoită perfect pe scaunul liber, și Ulises ținea din nou ochii închiși, foarte țeapăn dar cu ochii închiși, să zicem că de parcă ar fi suferit mult, dar să zicem și că de parcă ar fi suportat suferința (sau ce-o fi fost) cu multă demnitate. Și nu l-am mai văzut până am ajuns la Managua.

Nu știu ce a făcut primele zile, știu doar că nu a venit la niciun recital, la nicio întâlnire, la nicio masă rotundă. Din când în când îmi aduceam aminte de el, mama mă-sii, ce pierde. Istoria vie, cum se spune, sărbătoarea continuă. Țin minte că m-am dus să-l caut în camera lui de hotel în ziua când ne-a primit Ernesto Cardenal la minister, dar nu l-am găsit iar la recepție mi s-a spus că de două nopți nu mai apăruse pe-acolo. Ce să facem, mi-am zis, probabil că sugerează pe undeva sau o fi cu vreun prieten nicaraguan sau cine știe ce altceva, aveam mult de lucru, trebuia să mă ocup de toată delegația mexicană, nu puteam să-mi pierd ziua căutându-l pe Ulises Lima, destul făcusem că-l luasem în călătorie. Așa că nu m-am mai gândit la el și zilele trecură, cum zice Vallejo, și îmi amintesc că într-o după-amiază se apropie Álamo de mine și îmi spune Montero, unde mă-sa s-a băgat prietenul tău că nu-l mai văd de mult timp? Și-atunci eu mi-am spus: fir-ar să fie, e-adevărat, Ulises dispăruse. Sincer să fiu, la început nu mi-am dat seama exact de situația cu care mă confruntam, de evantaiul de posibilități vitale și nu atât de vitale ce se deschidea brusc, cu un pocnet sec, în fața mea. Mi-am zis trebuie să fie pe-aici pe undeva și cu toate că nu pot spune că am uitat de asta imediat, să zicem că am lăsat această chestiune pentru mai târziu. Dar Álamo n-a lăsat-o și în seara aceea, în timpul unei cine fraternală între poeții nicaraguani și poeții mexicani, m-a întrebat din nou unde dracu' se băgase Ulises Lima. Colac peste pupăză unul dintre împuțiii de protejați ai lui Cardenal care își făcuse studiile în Mexic îl cunoștea și când a aflat că face parte din delegație a insistat să-l întâlnească, să-l salute pe părintele

realismului visceral, așa spunea, era un băiat nicaraguan cât un dop și pe jumătate chel care mi se părea cunoscut de undeva, poate că îi organizasem chiar eu cu ani în urmă un recital de poezie la Bellas Artes, nu știu, mie mi se părea că vorbea pe jumătate în glumă, spun asta mai ales pentru felul cum zicea chestia cu părintele realismului visceral, de parcă și-ar fi bătut joc, de parcă făcea bășcălie acolo în fața poeților mexicani care ăsta-i purul adevăr se amuzau în cunoștință de cauză, chiar și Álamo râdea, în parte de plăcere și în parte ca să respecte protocolul iadului, dar nu nicaraguanii care râdeau prin contagiare sau din obligație, că mare e grădina lui Dumnezeu, mai ales în această breaslă.

Și când în sfârșit am putut scăpa de antipaticii ăia trecuse deja de miezul nopții și a doua zi trebuia să mă ocup de întoarcerea tuturor în DF și adevărul e că dintr-odată m-am simțit obosit și deranjat la stomac, nu mi-era chiar greață, dar aproape, așa că am hotărât să beau căpăcelul la barul hotelului, unde serveau băuturi mai mult sau mai puțin decente, nu ca în alte localuri din Managua unde se bea otravă curată și nu știu ce așteaptă sandiniștii ca să facă ceva în sensul ăsta. Și la barul hotelului m-am întâlnit cu don Pancraccio Montesol, care deși este guatemalez venise cu delegația mexicană între alte motive pentru că nu exista nicio delegație guatemaleză și pentru că trăia în Mexic de cel puțin treizeci de ani. Și don Pancraccio m-a văzut sugând vajnic și grăbit dar nu mi-a spus nimic, dar după aceea s-a apropiat de mine și mi-a zis tinere Montero, te văd cam îngrijorat în seara asta, suferi în dragoste? Cam așa ceva mi-a spus don Pancraccio. Și eu i-am răspuns, ce mi-ar mai plăcea să fie așa, don Pancraccio, sunt doar obosit, un răspuns de neghiob oricum l-ai privi, pentru că e mult mai bine să fii obosit decât să suferi pentru o muierușcă, dar așa i-am răspuns, și don Pancraccio a observat probabil că aveam ceva fiindcă în mod normal nu sunt chiar așa de incoerent, așa că a sărit de pe taburetul lui cu o agilitate care m-a

lăsat uluit, a străbătut distanța care ne despărțea și cu un mic salt grațios s-a cățarat pe taburetul de alături. Și-atunci ce se întâmplă? a zis. Păi, am pierdut un membru al delegației, i-am răspuns. Don Pancraccio s-a uitat la mine de parcă aș fi fost un dobitoc și apoi a cerut un whisky dublu. Un timp am rămas tăcuți amândoi, bând și uitându-ne pe fereastră la acest spațiu negru care este orașul Managua, un oraș ideal ca să te pierzi, vreau să spun, vorbind literalmente, un oraș pe care îl cunosc doar poștașii și unde de fapt delegația mexicană se rătăcise de mai multe ori, pot să jur. Cred că pentru prima oară după mult timp am început să mă simt bine. După câteva minute a apărut un băiat foarte slab și mărunțel, care a venit direct la don Pancraccio să-i ceară un autograf. Avea o carte a acestuia, editată de Moritz, uzată și terfelită ca o bancnotă. L-am auzit îngăimând ceva și apoi a plecat. Cu o voce de dincolo de mormânt don Pancraccio a amintit de droaia lui de admiratori. Apoi de mica lui legiune de plagiatori. Și la sfârșit de echipa de baschet a detractorilor lui. Și l-a pomenit și pe Giacomo Moreno-Rizzo, venețianul mexican care evident nu făcea parte din delegația noastră deși când don Pancraccio i-a rostit numele eu am crezut, fiindcă sunt un imbecil, că Moreno-Rizzo era acolo, că tocmai intrase la barul hotelului, ceva complet imposibil deoarece delegația noastră era, orice s-ar spune, o delegație solidară și de stânga, iar Moreno-Rizzo, după cum știe toată lumea este un super-lingău al lui Paz. Și don Pancraccio a amintit sau a făcut aluzie la curajoasele eforturi făcute de Moreno-Rizzo ca să semene cu el, cu don Pancraccio, fără să se observe. Dar proza lui Moreno-Rizzo nu putea evita acel aer de fățarnicie și intimidare totodată, atât de caracteristic pe de altă parte pentru europenii stabiliți în America, mărginiți la practicarea unui curaj compus numai din gesturi superficiale ca să supraviețuiască într-un mediu ostil, în timp ce proza lui, a mea, a spus don Pancraccio, este proza unui fiu legitim de Regi, deși nu e frumos din

partea lui să admită *asta*, adversară firească a falsificărilor reci de tip Moreno-Rizzo. Apoi don Pancraccio a zis: și cine e scriitorul mexican lipsă? Glasul lui m-a făcut să tresar. Unul care se numește Ulises Lima, i-am răspuns simțind că mi se face pielea de găină. Ah, a spus don Pancraccio. Și de când lipsește? Habar n-am, i-am mărturisit, s-ar putea ca din prima zi. Don Pancraccio a rămas iarăși tăcut. Prin semne i-a spus barmanului să-i mai pună un whisky, în fond, plătea Secretariatul pentru Educație. Nu, din prima zi nu, a spus don Pancraccio, care este un om mai degrabă tăcut dar bun observator, eu m-am întâlnit cu el la hotel în prima zi a sejurului nostru aici, și a doua zi, așa că încă nu plecase, deși adevărul e că nu-mi amintesc să-l fi văzut pe niciunde. Este poet? Evident, trebuie să fie un poet, a spus fără să aștepte răspunsul meu. Și nu l-ați mai văzut după a doua zi? am zis eu. A doua noapte, a spus don Pancraccio. Nu, nu l-am mai văzut. Ce mă fac eu acum? am zis. Să nu te amărăști de pomană, a spus don Pancraccio, toți poeții se pierd câteodată, și să anunți poliția. Poliția sandinistă, a precizat. Dar n-am avut boașe să sun la poliție. Sandinistă sau somozistă, poliția e întotdeauna poliție și poate din cauza alcoolului sau poate din cauza nopții din spatele geamurilor, n-am avut putere să-i fac o asemenea porcărie lui Ulises Lima.

Hotărâre pe care mai târziu aveam s-o regret, căci în dimineața următoare, înainte de a pleca la aeroport, lui Álamo i-a trecut prin cap să strângă toată delegația în holul hotelului ca să facă un rezumat final al sejurului nostru la Managua dar în realitate ca să se afle-n treabă pentru ultima dată. Și când toți ne-am manifestat foarte clar solidaritatea noastră de nezdruncinat cu poporul nicaraguan și ne îndreptam spre camere ca să ne luăm valizele, Álamo, însoțit de unul din poeții țărani, s-a apropiat de mine și m-a întrebat dacă în sfârșit a apărut Ulises Lima. N-am avut altă soluție decât să-i spun că nu, dacă nu cumva Ulises doarme în acest moment în camera lui.

O să ne lămurim imediat, a spus Álamo și a intrat în lift urmat de poetul țăran și de mine. În camera lui Ulises Lima l-am găsit pe Aurelio Pradera, poet și rafinat stilist, și acesta ne-a mărturisit ceea ce eu știam deja, că Ulises stătuse acolo primele două zile, dar că după aceea se evaporase. Și de ce nu i-ai spus lui Hugo? a răcnit Álamo. Explicațiile care au urmat au fost mai curând încâlcite. Álamo își smulgea părul. Aurelio Pradera a spus că nu înțelege de ce dau vina pe el, tocmai pe el, care a fost obligat să suporte o noapte întregă coșmarurile cu glas tare ale lui Ulises Lima, o nedreptate, după părerea lui. Poetul țăran s-a așezat pe patul unde se presupune că trebuia să fi dormit cel ce provocase această vâlvă și a început să răsfoiască o revistă literară. După puțin timp mi-am dat seama că alt poet țăran făcuse act de prezență și că în spatele lui, în prag, se afla don Pancraccio Montesol, spectator mut al acestei drame ce se desfășura între cei patru pereți ai camerei 405. Bineînțeles, am priceput pe loc, eu încetasem să mai exercit funcția de șef operativ al delegației mexicane. În fața stării de urgență acest rol i-a revenit lui Julio Labarca, teoreticianul marxist al poezilor țărani, care s-a ocupat de situație cu o energie pe care eu atunci eram departe de a o avea.

Prima decizie a fost să anunțe poliția, apoi a convocat o ședință de urgență a celor pe care el îi numea „capetele gânditoare” ale delegației, adică pe scriitorii care din când în când scriau articole de opinie, scurte eseuri, recenzii la cărți politice („capetele creative” erau poezii sau naratorii ca don Pancraccio, și exista și categoria „capetelor nebune”, care erau începătorii și debutanții, ca Aurelio Pradera și poate chiar ca Ulises Lima, și „capetele gânditoare-creative”, *la crème de la crème*⁴⁵, peste care domneau doi poeți țărani, în frunte cu Labarca), și după ce au examinat cu sinceritate și hotărâre noua situație care favoriza sau crea incidentul și incidentul

45 Floarea, elita (în fr., în orig.). Fals franțuzism în spaniolă.

în sine, au ajuns la concluzia că cel mai bun lucru pe care îl poate face delegația este să respecte programul stabilit, adică să plecăm fără să mai pierdem timpul chiar în ziua aceea și să lăsăm afacerea Lima în mâinile autorităților competente.

Despre repercusiunile politice pe care le putea provoca dispariția unui poet mexican în Nicaragua s-au spus lucruri realmente înfiorătoare, dar pe urmă, având în vedere că pe Ulises Lima îl cunoștea foarte puțină lume și că din această puțină lume care îl cunoștea jumătate era certată cu el, alarma a coborât câteva puncte. Ba chiar s-a luat în considerație posibilitatea ca dispariția lui să treacă neobservată.

Ceva mai târziu a venit poliția și Álamo, Labarca și eu am stat de vorbă cu unul care zicea că e inspector și căruia Labarca i s-a adresat imediat cu „tovarășe”, „tovarășe” în sus și „tovarășe” în jos, adevărul este că pentru un polițist era simpatic și înțelegător, deși n-a spus nimic la care noi să nu ne fi gândit înainte. Ne-a întrebat de obiceiurile „tovarășului scriitor”. I-am spus că, evident, nu-i cunoșteam obiceiurile. A vrut să știe dacă avea vreo „ciudățenie” sau „slăbiciune”. Álamo a spus că nu poți fi sigur niciodată, breasla era variată ca omenirea și omenirea e știut este o sumă de slăbiciuni. Labarca l-a sprijinit (în felul lui) și a spus că s-ar putea să fie un depravat și s-ar putea să nu fie. Depravat în ce sens? a vrut să știe inspectorul sandinist Asta nu mai știu să vă spun, a zis Labarca, adevărul este că nu îl cunoștea, nici măcar nu-l văzuse în avion. A venit în același avion cu noi, nu? Bineînțeles, Julio, a spus Álamo. Și apoi Álamo mi-a pasat mingea mie: tu îl cunoști, Montero (câtă furie concentrată era în acele vorbe), spune-ne cum este. Eu m-am spălat pe mâini pe loc. Am povestit din nou toată istoria, de la început până la sfârșit, spre afaniseala evidentă a lui Álamo și Labarca și sincerul interes al inspectorului. Când am terminat a spus ah, ce viață duc scriitorii, fir-ar să fie. Pe urmă a vrut să știe de ce au fost

scriitori care nu au vrut să vină la Managua. Datorită unor probleme personale, a spus Labarca. Nu fiindcă sunt împotriva revoluției noastre? Cum vă trece prin cap așa ceva, nici vorbă, a zis Labarca. Cine sunt scriitorii care n-au vrut să vină? a întrebat inspectorul. Álamo și Labarca s-au uitat unul la altul și apoi s-au uitat la mine. Eu am deschis gura mea mare și am înșirat numele lor. Ah, fir-ar să fie, a spus Labarca, așa că Marco Antonio a fost și el invitat? Da, a zis Álamo, mi s-a părut că e o idee bună. Și de ce nu am fost consultat și eu? a spus Labarca. I-am spus lui Emilio și a fost de acord, a zis Álamo deranjat că Labarca îi pune la îndoială autoritatea de față cu mine. Și cine este acest Marco Antonio? a spus inspectorul. Un poet, a zis sec Álamo. Dar ce tip de poet? a vrut să știe inspectorul. Un poet suprarealist, a spus Álamo. Un suprarealist partizan al PRI⁴⁶-ului, a precizat Labarca. Un poet liric, am spus eu. Inspectorul a dat din cap de mai multe ori, vrând să spună parcă da înțeleg deși pentru noi era clar că nu înțelegea nimic. Și acest poet liric nu a vrut să se solidarizeze cu revoluția sandinistă? Mă rog, a zis Labarca, mi se pare cam exagerat să spunem asta. N-a putut veni, presupun, a spus Álamo. Deși cu Marco Antonio, e știut, a zis Labarca și a râs pentru prima dată. Álamo și-a scos pachetul de Delicados și a oferit țigări. Labarca și eu am luat câte una, dar inspectorul a refuzat cu un gest și a aprins o țigară cubaneză, astea sunt mai tari, a zis cu o anumită ironie care nu ne-a scăpat. A fost ca și cum ar fi spus: noi, revoluționarii, fumăm tutun tare, bărbații adevărați fumăm tutun adevărat, cei ce influențăm obiectiv realitatea fumăm tutun real. Mai tari decât o Delicados? a zis Labarca. Tutun negru, tovarăși, tutun autentic. Álamo a râs pe sub

⁴⁶ Partidul Revoluționar Instituțional din Mexic, care a condus destinele țării între anii 1929–1989 și a încurajat o politică democratică și de modernizare a Mexicului.

mustață și a spus: e de necrezut că s-a pierdut un poet, dar de fapt voia să spună: ce știi tu de tutun, porcule împuțit. Tutunul cubanez mi-l bag în cur, a spus Labarca aproape impasibil. Ce-ați spus, tovarășe? a zis inspectorul. Că mă doare-n cur de tutunul cubanez, unde se aprinde o Delicados să se stingă celelalte. Álamo a răs din nou și inspectorul s-a părut că șovăie dacă se pălească la față sau să-și ia o expresie de uluire. Bănuiesc, tovarășe, că asta ați spus-o fără intenții ascunse, a zis. Fără intenții ascunse și fără alte intenții, am spus ce ați auzit. Unei Delicados nu-i rezistă nimeni, a zis Labarca. Ah, Julio ăsta ce șmecheraș, a șoptit Álamo uitându-se la mine ca inspectorul să nu vadă că de-abia se abține să nu râdă. Și pe ce vă bazați când spuneți asta? a zis inspectorul învăluit într-un nor de fum. Am observat că situația se schimbă. Labarca a ridicat o mână și a mișcat-o, ca și cum ar fi vrut să-i tragă o palmă inspectorului, la câțiva centimetri de nasul lui: nu-mi dați fumul în nas, dom'le, puțin mai mult respect. De data asta inspectorul a pălit fără șovăieli, de parcă aroma tare a tutunului său l-ar fi amețit. Ce mă-sa, un pic mai mult respect, aproape că mă loviți în nas. Niciun nas și mai ales pe sus, i-a spus Labarca impasibil, dacă nu știți să faceți deosebirea între mirosul unei Delicados și un snop ordinar de paie cubaneze înseamnă că vă lipsește simțul mirosului, tovarășe, fapt care în sine însuși nu are importanță dar când e vorba de un fumător sau de un polițist e cel puțin îngrijorător. Delicados sunt din tutun blond, Julio, a spus Álamo mort de răs. Și au și foiță dulceagă, a zis Labarca, care se găsește numai în anumite regiuni din China. Și în Mexic, Julio, a spus Álamo. Și în Mexic, clar, a zis Labarca. Inspectorul le-a aruncat o privire ucigașă, apoi a stins brusc țigara și a spus pe alt ton că trebuie să întocmească un proces-verbal de dispariție a unei persoane și că aceasta se putea face numai la comisariat. Părea dispus să ne aresteze pe toți. Păi, atunci ce mai așteptăm, a spus Labarca, haidem la comisariat, tovarășe. Montero, mi-a zis în timp

ce ieșea, dă-i un telefon ministrului Culturii, din partea mea. OK, Julio, am spus eu. Inspectorul a părut că șovăie câteva secunde. Labarca și Álamo erau în holul hotelului. Inspectorul s-a uitat la mine cerându-mi parcă sfatul. Și i-am făcut semnul mâinilor încătușate, dar nu m-a înțeles. Înainte de a ieși, a spus: vor fi înapoi în mai puțin de zece minute. Eu am ridicat din umeri și i-am întors spatele. După un timp a venit don Pancrado Montesol, îmbrăcat cu o *guayabera*⁴⁷ super-albă și cu o pungă de plastic de la magazinul Gigante din cartierul Chapultepec plină cu cărți. E pe cale să se rezolve afacerea, prietene Montero? Cuaternarul meu don Pancrado, am zis eu, afacerea e tot așa cum era aseară și alaltăieri seara, l-am pierdut pe bietul Ulises Lima și vina, vreți nu vreți, este a mea pentru că l-am adus aici.

Don Pancrado, așa cum e el de obicei, n-a făcut nici cea mai mică încercare de a mă consola și câteva minute am tăcut amândoi, el bându-și ultimul whisky și citind o carte de un filosof presocratic, iar eu cu capul în mâini, sugând un *daiquiri*⁴⁸ cu un pai și încercând în zadar să mi-l imaginez pe Ulises Lima fără bani și fără prieteni, singur în acea țară frământată, în vreme ce ascultam glasurile și strigătele membrilor delegației noastre care hoinăreau prin sălile alăturate ca niște câini fără stăpân sau ca niște papagali împușcați în aripă. Știi care-i partea cea mai proastă cu literatura? a spus don Pancraccio. Știam, dar m-am prefăcut că nu. Care? am întrebat. Că sfârșești prin a deveni prieten cu literații. Și prietenia, deși este o comoară, distruge simțul critic. Odată, a spus don Pancraccio,

⁴⁷ Cămașă bărbătească din regiunile tropicale americane, purtată peste pantaloni, împodobită cu pliuri verticale sau cu broderii pe piept, și cu buzunare pe piept și poale (sp.).

⁴⁸ Cocktail preparat din rom, zeamă de lămâie, zahăr și gheață pisată (sp.).

Monteforte Toledo mi-a pus în brațe următoarea enigmă: un poet se rătăcește într-un oraș în pragul colapsului, poetul nu are bani, nici prieteni și nu are pe nimeni la care să apeleze. Pe deasupra, firește, nu are intenția și nici chef să apeleze la cineva. Timp de mai multe zile hoinărește prin oraș sau prin țară, fără să mănânce sau mâncând din gunoi. Nici măcar nu mai scrie. Sau scrie în minte, adică delirează. Totul pare să indice că moartea lui e iminentă. Disparația lui, radicală, prefigurează acest lucru. Și cu toate acestea sus-numitul poet nu moare. Cum se salvează? Etcetera, etcetera. Părea Borges, dar nu i-am spus-o, destul îl sâcâie colegii lui că îl plagiază pe Borges ba pe-aici, ba pe-acolo, când că îl plagiază frumos când că îl plagiază ciuntit, cum ar fi spus López Velarde. În schimb l-am ascultat și l-am imitat, adică am rămas tăcut. Și pe urmă a venit un tip să-mi spună că microbuzul care urma să ne ducă la aeroport este deja în fața hotelului și eu am spus de acord, venim acum, dar mai înainte m-am uitat la don Pancraccio, care se dăduse jos de pe taburet și mă privea cu un zâmbet pe față, de parcă eu aș fi găsit soluția enigmei, dar evident eu nu găsisem nici nu captasem nici nu ghicisem nimic, și în plus mă durea în cot, așa că i-am spus: enigma de care v-a vorbit prietenul dumneavoastră don Pancraccio, care e răspunsul? Și atunci don Pancraccio s-a uitat la mine și mi-a spus: care prieten? Păi prietenul dumneavoastră, cine-o fi fost Miguel Angel Asturias, enigma poetului care se rătăcește și care supraviețuiește. Ah, aia, a zis don Pancraccio ca trezit din somn, adevărul e că nu-mi aduc aminte, dar nu-ți face griji, poetul nu moare, se prăbușește, dar nu moare.

Iubirea adevărată nu moare niciodată, a zis unul care stătea lângă noi și care ne auzise, un blond cu costum la două rânduri și cravată roșie care era poetul oficial al statului San Luis Potosí, și chiar atunci, de parcă vorbele blondului ar fi dat startul, în acest caz startul despărțirii, s-a declanșat o zarvă uriașă, cu scriitori mexicani

și nicaraguani dedicându-și reciproc cărțile, și apoi în microbuz, unde nu încăpeam toți (cei ce plecam și cei ce ne conduceau), așa încât a trebuit să chemăm trei taxiuri ca suport logistic pentru deplasare. E de prisos să spun că eu am fost ultimul care a ieșit din hotel. Mai înainte am dat câteva telefoane și am lăsat o scrisoare pentru Ulises Lima pentru eventualitatea foarte puțin probabilă că ar trece pe acolo. În scrisoare îl sfătuiam să se adreseze imediat ambasadei mexicane care se va ocupa de repatrierea lui. Am dat telefon și la comisariat. Acolo am vorbit cu Álamo și Labarca, care mi-au dat asigurări că ne vom vedea la aeroport. Apoi mi-am luat valizele, am chemat un taxi și am plecat.

Jacinto Requena, cafeneaua Quito, strada Bucareli, Ciudad de México DF, iulie 1982. Eu l-am condus pe Ulises Lima la aeroport, când a plecat la Managua, pe de o parte fiindcă nu-mi venea să cred că fusese invitat și pe de altă parte fiindcă nu aveam nimic de făcut în dimineața aceea, și m-am dus și să-l aștept, când s-a întors în DF, mai mult ca să-l văd și să râdem un pic împreună, dar când am zărit coloana de scriitori voiajori, perfect aliniați în două șiruri indiene, n-am izbutit, cu toate eforturile făcute și cu toate ghionturile pe care le-am dat, să văd figura lui de neconfundat.

Erau acolo Álamo și Labarca, Padilla și Byron Hernández, vechiul nostru cunoscut Logiacomo și Villaplata, Sala și poetesa Carmen Prieto, sinistrul Pérez Hernández și sublimul Montesol, dar el nu.

Primul lucru la care m-am gândit a fost că Ulises a rămas în avion adormit și că nu va întârzia să apară escortat de două stewardese și într-o stare de ebrietate homerică. Cel puțin asta am vrut să cred, dat fiind că nu sunt o persoană alarmistă, deși dacă e să spun adevărul de cum i-am văzut (grupul de intelectuali care se întorceau obosiți dar satisfăcuți) am avut o presimțire rea.

Înceia coloana, încărcat cu mai multe bagaje de mână, Hugo Montero. Țin minte că i-am făcut un semn dar nu m-a văzut sau nu m-a recunoscut sau s-a făcut că plouă.

Când au ieșit toți scriitorii l-am văzut pe Logiacomo, care părea că nu vrea să părăsească aeroportul, și m-am dus la el să-l salut, încercând să nu-mi exteriorizez temerile ce mă invadau. Era împreună cu alt argentinian, un tip înalt și gras, cu cioc, pe care nu îl cunoșteam. Vorbeau de bani. Eu în orice caz am auzit cuvântul dolari de vreo două ori și cu mai multe și tremurate semne de exclamare. După ce l-am salutat, prima intenție a lui Logiacomo a fost să dea impresia că nu își amintește de mine, dar pe urmă a

trebuit să accepte inevitabilul. L-am întrebat de Ulises. M-a privit îngrozit. În privirea lui se citea și dezaprobare, ca și cum aș fi stat acolo pe aeroport cu șlițul descheiat sau cu o rană supurând pe obraz.

A vorbit celălalt argentinian. A spus: în ce încurcătură ne-a băgat măgarul ăsta, e prieten cu tine? Eu m-am uitat la el și apoi m-am uitat la Logiacomo, care căuta pe cineva în sala de așteptare, și n-am știut dacă să râd sau să devin serios. Celălalt argentinian a spus: oamenii trebuie să fie mai serioși (i se adresa lui Logiacomo, pe mine nici nu mă privea), îți jur că dacă ajung eu la conducere îi rup coaiele, i le rup. Dar ce s-a întâmplat? am șoptit eu cu cel mai frumos surâs al meu, adică, cu cel mai urât. Unde este Ulises? Celălalt argentinian a zis ceva de lumpenproletariatul literar. Despre ce vorbești? am zis eu. Atunci a intervenit Logiacomo, ca să ne calmeze, presupun. Ulises a dispărut, a spus. Cum adică a dispărut? întrebă-l pe Montero, noi abia acum am aflat. Mi-a trebuit mai mult decât era nevoie ca să pricep că Ulises nu dispăruse în timpul zborului de întoarcere (în imaginația mea l-am văzut ridicându-se de pe locul lui, străbătând culoarul, întâlnindu-se cu o stewardesă care îi zâmbește, intrând la toaletă, trăgând zăvorul și *dispărând*), ci la Managua, în timpul vizitei delegației de scriitori mexicani. Și asta a fost tot. A doua zi m-am dus să-l văd pe Montero la Bellas Artes și mi-a spus că din cauza lui Ulises o să rămână fără serviciu.

Xóchitl García, strada Montes, în apropiere de Monumento de la Revolución, Ciudad de México DF, iulie 1982. Trebuia să-i dăm un telefon mamei lui Ulises, zic eu, măcar asta trebuia să facem, dar Jacinto nu se simțea în stare să-i spună că fiul ei a dispărut în Nicaragua, cu toate că eu îi spuneam nu poate fi ceva foarte grav, Jacinto, tu îl cunoști pe Ulises, tu ești prietenul lui și știi cum este, dar Jacinto spunea că a dispărut și punct, la fel ca Ambrose Bierce,

la fel ca poeții englezi morți în războiul din Spania, la fel ca Pușkin, numai că în acest caz soția lui, vreau să spun soția lui Pușkin era Realitatea, francezul care l-a ucis pe Pușkin era Contra⁴⁹, zăpada din Sankt Petersburg erau spațiile albe pe care Ulises le lăsa în urma lui, vreau să spun, tânjala lui, lenevia lui, lipsa lui de simț practic, iar martorii duelului (sau proxeneții duelului, cum zicea Jacinto), Poezia Mexicană sau Poezia Latinoamericană care sub forma Delegației Solidare asista impasibilă la moartea unuia dintre cei mai buni poeți actuali.

Asta spunea Jacinto, dar tot n-o sima pe mama lui Ulises, și eu îi spuneam: stai un pic, hai să examinăm situația, pe această doamnă n-o interesează nicidecum că fiul ei ar putea fi Pușkin sau Ambrose Bierce, eu mă pun în locul ei, sunt mamă și dacă vreodată o canalie mi-l omoară pe Franz (ferească-ne Dumnezeu), păi, n-o să mă gândesc că a murit marele poet mexican (sau latinoamerican) ci că o să mor de durere și de disperare și nici prin cap n-o să-mi treacă să mă gândesc la literatură. De asta sunt sigură fiindcă sunt mamă și știu ce înseamnă nopțile de veghe și spaimile și grijile când ai un copil, așa că pot să te asigur că cel mai bine este să-i dai un telefon său să te duci s-o vezi la Ciudad Satélite și să-i spui ce știm despre fiul ei. Iar Jacinto spunea: probabil că știe deja, i-o fi spus Montero. Eu îi ziceam: cum poți fi așa de sigur? Și atunci Jacinto rămânea tăcut și eu îi spuneam: nici măcar ziarele nu au publicat ceva, nimeni nu a spus nimic, de parcă Ulises n-ar fi făcut *niciodată* o călătorie în America Centrală. Și Jacinto zicea: e-adevărat. Și eu îi spuneam: nici tu nici eu nu putem face nimic, nimeni nu ne ia în

⁴⁹ Numele dat grupurilor de insurgenți, de diverse orientări ideologice, adversare ale guvernului nicaraguan instaurat de Frontul Sandinist de Eliberare Națională (FSNL), în 1979, care l-a înlăturat de la conducerea țării pe dictatorul Anastasio Somoza.

seamă, dar dacă e vorba de maică-sa, pe ea cu siguranță că o vor asculta. Or s-o trimită la plimbare, zicea Jacinto, tot ce-o să obținem este că o să-și facă și mai multe griji, mai multe gânduri, așa cum e acum e bine, ochii care nu se văd se uită, zicea Jacinto în timp ce-i pregătea de mâncare lui Franz și umblând prin casă, la ochii pe care nu îi vezi nu te mai gândești, a trăi în neștiință este aproape ca a trăi fericit.

Și-atunci eu îi ziceam: cum poți spune că ești marxist, Jacinto, cum poți spune că ești poet și faci asemenea declarații, ai de gând să faci revoluția cu proverbe? Și Jacinto îmi răspundea că el sincer nu se mai gândea nicicum să mai facă vreo revoluție, însă dacă s-ar produce într-o noapte, n-ar fi o idee rea, cu proverbe și bolerouri, și îmi mai spunea că parcă eu aș fi dispărut în Nicaragua, la cât de neliniștită sunt, și cine-ți spune ție, zicea, că Ulises a dispărut în Nicaragua, poate că n-a dispărut deloc, poate că a hotărât să rămână din propria lui voință, la urma urmei Nicaragua trebuie să fie acum visul pe care îl aveam în 1975, țara unde am vrea toți să trăim. Eu atunci mă gândeam la anul 1975, când încă nu se născuse Franz, și încercam să-mi amintesc cum era Ulises în acel timp și cum era Arturo Belano, dar singurul lucru de care reușeam să-mi aduc aminte cu claritate era chipul lui Jacinto, surâsul lui de îngeraș știrb, și mă cuprindea o mare duioșie, și îmi venea să-l strâng în brațe pe loc, pe el și pe Franz și să le spun amândurora cât de mult îi iubesc, dar imediat îmi aminteam iar de mama lui Ulises și mi se părea că nimeni nu are dreptul să nu-i spună unde este fiul ei, destul suferise, biata de ea, și insistam din nou să-i dea telefon, dă-i telefon, Jacinto, și explică-i tot ce știi, dar Jacinto zicea că asta nu e treaba lui, că el nu face speculații bazate pe niște știri vagi, și atunci i-am spus: stai un pic cu Franz, că mă-ntorc acum, și el a rămas nemișcat, uitându-se la mine fără să spună nimic, și când mi-am luat geanta și am deschis ușa mi-a zis: încearcă cel puțin să nu fii alarmistă. Și eu i-am zis: o

să-i spun doar că fiul ei nu e în Mexic.

Rafael Barrios, în baie la el acasă, Jackson Street, San Diego, California, septembrie 1982. Jacinto și eu ne scriem din timp în timp, el mi-a comunicat dispariția lui Ulises. Dar nu într-o scrisoare. Mi-a telefonat de acasă de la prietenul lui Efrén Hernández, de unde deduc că, cel puțin din punctul lui de vedere, chestiunea era gravă. Efrén este un poet tânăr care vrea să scrie poezie cum scriam noi real visceraliștii. Eu nu-l cunosc, a apărut când eu plecasem în California, dar din spusele lui Jacinto băiatul nu scrie prost. Trimite-mi niște poezii de-ale lui, i-am spus, dar Jacinto trimite numai scrisori, așa că nu știu dacă scrie bine sau prost, dacă face poezie real visceralistă sau nu, dar e clar de asemenea că, dacă e să fiu sincer, nici nu știu ce este poezia real visceralistă. Cea a lui Ulises Lima, de pildă. S-ar putea. Nu știu. Știu numai că în Mexic nu mai știe nimeni de noi și că cei care ne cunosc râd de noi (suntem dați ca exemplu de ce nu trebuie să faci) și poate că au dreptate. Așa că întotdeauna e plăcut (sau cel puțin trebuie să fii recunoscător) că există un poet tânăr care vrea să scrie în stilul real visceraliștilor. Și acest poet se numește Efrén Hernández și de la telefonul lui sau mai bine zis de la telefonul părinților lui m-a sunat Jacinto Requena ca să-mi spună că Ulises Lima a dispărut. Eu am ascultat povestea și apoi i-am spus: nu a dispărut, a decis să rămână în Nicaragua, ceea ce e cu totul altceva. Și el a zis: dacă ar fi decis să rămână în Nicaragua ne-ar fi spus, eu l-am condus la aeroport și nu avea nicio intenție să nu se întoarcă. Eu i-am spus: nu te ambala, *brother*, parcă nu l-ai cunoaște pe Ulises. Și el a zis: a dispărut, Rafael, crede-mă, nici maică-sii nu i-a spus nimic, dacă-ai vedea ce proces le face celor de la Bellas Artes. Eu i-am spus: nu mai spune. Și el a zis: crede că poeziile țărani l-au asasinat pe fiu-său. Eu i-am spus: mamă, mamă! Și el a zis: păi să știi, o mamă când se-atinge cineva de fiul ei devine

leoaică, cel puțin așa spune Xóchitl.

Bárbara Patterson, în bucătărie la ea acasă, Jackson Street, California, octombrie 1982. Viața noastră era mizerabilă dar când Rafael a aflat că Ulises Lima nu s-a întors dintr-o călătorie în Nicaragua a devenit de două ori mai mizerabilă.

Așa nu mai putem continua, i-am spus într-o zi. Rafael nu făcea nimic, nu lucra, nu scria, nu mă ajuta să fac curat în casă, nu se ducea la cumpărături, singurele lucruri pe care le făcea, se îmbăia în fiecare zi (adevărul e că Rafael e curat, ca aproape toți căcănarii mexicani) și se uita la televizor până în zori și ieșea în oraș ca să bea bere sau să joace fotbal cu împuțiții de mexicani din cartier. Când veneam îl găseam la intrarea în casă, stând pe trepte sau pe jos, cu un tricou al echipei America care trăsnea a transpirație, bându-și TKT-ul și pălăvrăgind cu prietenășii lui, un mic grup de adolescenți cu encefalograma zero care îi spuneau poet (lucru ce se pare că nu îi plăcea) și cu care stătea până ce eu pregăteam împuțita de masă de seară. Atunci Rafael le spunea la revedere și ei cu bine, poete, la revedere, poete, continuăm conversația altădată, poete, și de-abia atunci intra în casă.

Eu, adevărul e că fierbeam de furie, aveam draci, și cu mare plăcere i-aș fi pus otravă în împuțitele lui de ouă jumări, dar mă stăpâneam, număram până la zece, mă gândeam trece printr-o perioadă proastă, problema e că eu știam că perioada proastă dura deja de prea mult timp, patru ani mai exact, și cu toate că nu au lipsit momentele bune adevărul este că cele rele au fost mult mai numeroase și răbdarea mea începea să se sfârșească. Dar mă stăpâneam și îl întrebam cum i-a mers în ziua aceea (întrebare stupidă) și el zicea, ce putea să zică? bine, normal, așa și-așa. Și eu îl întrebam: despre ce vorbești cu băieții ăștia? Și el spunea: le spun povești, îi învăț adevărurile vieții. Pe urmă rămâneam tăcuți,

televizorul deschis, fiecare cufundat în respectivele lui jumări de ouă, în frunzele lui de salată verde, în feliile de roșii, și eu mă gândeam despre ce adevăruri ale vieții vorbești, sărmane nefericit, sărmane nenorocit, ce adevăruri îi înveți, sărmane parazit, sărmane profitor, cur de căcat, că dacă n-aș fi eu acum ai dormi pe sub poduri. Dar nu-i spuneam nimic. Mă uitam la el și gata. Deși se pare că și privirile mele îl deranjau. Îmi spunea: ce te uiți la mine, gatico, ce pui la cale. Și eu atunci afixam un zâmbet de idioată, nu îi răspundeam și începeam să strâng farfuriile.

Luis Sebastián Rosado, garsonieră în penumbră, strada Cravioto, cartierul Coyoacán, Ciudad de México DF, martie 1983. Într-o seară m-a sunat la telefon. Cum ai dat de numărul meu? l-am întrebat. Tocmai mă mutasem de acasă de la părinții mei și nu-l mai văzusem de mult timp. La un moment dat am crezut că relația noastră mă distruge și am tăiat în carne vie, nu m-am mai văzut cu el, nu m-am mai dus la întâlnirile cu el și în curând a dispărut, nu l-am mai interesat și a căutat alte aventuri, deși în fond, am știut-o mereu, eu îmi doream să-mi dea telefon, să mă caute, să sufere. Dar Piel Divina nu m-a căutat și o vreme, poate un an, n-am știut nimic unul de altul. Așa că atunci când am primit telefonul de la el am avut o surpriză plăcută. Cum ai dat de numărul meu? l-am întrebat. Am dat telefon acasă la părinții tăi și mi l-au dat ei, a zis, te-am sunat toată ziua, nu ești acasă niciodată. Am oftat. Aș fi preferat să-i fi fost mai greu să mă găsească. Dar Piel Divina vorbea de parcă ne-am fi văzut ultima dată săptămâna trecută și nu mai era nimic de făcut. Am stat de vorbă un timp, m-a întrebat cum îmi merg treburile, a spus că a văzut o poezie de-a mea publicată în *Espejo de México* și o povestire într-o antologie de noi prozatori mexicani recent apărută. L-am întrebat dacă i-a plăcut povestirea, de-abia făceam primii pași în dificila artă a narațiunii și pașii mei erau încă

șovăitori. A spus că n-o citise. Am răsfoit-o când am văzut numele tău, dar n-am citit-o, n-am bani, a zis. Apoi a tăcut, am tăcut și eu și un timp am rămas amândoi tăcuți ascultând vibrațiile și păcăniturile în surdină ale telefoanelor publice din DF. Țin minte că eu tăceam și surâdeam și îmi închipuiam fața lui Piel Divina, surâzând și el, în picioare pe un trotuar din Zona Rosa sau de pe Reforma, cu rucsacul lui mic atârându-i pe spate până la fesele acoperite de niște blugi uzați și strâmți, surâsul lui cu buzele groase desenat cu precizie de chirurg pe un chip ascuțit care nu avea niciun miligram de grăsime, ca un tânăr preot maya, și atunci n-am mai putut (simțeam că mi se umplu ochii de lacrimi) și înainte de a mi-o cere el i-am dat adresa mea (o adresă pe care el cu siguranță că o avea deja) și i-am spus să vină, imediat, și el a râs, a râs de fericire și mi-a spus că din locul unde se află o să facă mai mult de două ore până la mine și eu i-am zis că nu contează, că între timp o să pregătesc ceva de mâncare, și că o să-l aștept. Din punct de vedere narativ, acela era momentul de a închide telefonul și de a dansa, dar Piel Divina întotdeauna aștepta să se termine monedele și n-a închis. Luis Sebastián, mi-a spus, trebuie să-ți povestesc ceva foarte important. O să-mi spui când vii, am zis eu. E ceva ce voiam să-ți povestesc de mult timp, a spus. Vocea lui a răsunat neobișnuit de neajutorată. În clipa aceea am început să bănuiesc că se întâmplă ceva, că Piel Divina nu mă sunase doar fiindcă voia să mă vadă sau fiindcă avea nevoie să-i împrumut niște bani. Ce e? am zis. Ce se întâmplă? Am auzit cum ultima monedă intră în burta telefonului public, un fâșâit de hârtii, vântul răscolind frunzele uscate, un zgomot ca de flăcări urcând pe trunchiul unui copac, un zgomot ca de cabluri încâlcindu-se și descurcându-se și apoi prefăcându-se în nimic. Mizerie poetică.

Îți aduci aminte de ceva ce voiam să-ți povestesc și până la urmă nu ți-am povestit? vocea lui era perfect normală. Când? m-am auzit spunând prosteste. Demult, a zis Piel Divina. Am spus că nu-mi

aminteam și apoi am zis că e totuna, că o să-mi povestească totul când vine acasă. O să ies să cumpăr ceva, te aștept, am spus, dar Piel Divina n-a închis. Și dacă el nu închidea, cum era să închid eu? Așa că am așteptat și chiar l-am îmboldit să vorbească. Și atunci el a vorbit de Ulises Lima, a spus că dispăruse undeva la Managua (nu m-a mirat, toată lumea se ducea la Managua), dar că în realitate nu dispăruse, adică: toți credeau (care *toți?* am vrut să-l întreb, *prietenii* lui, *cititorii* lui, *criticii* care îi examinau opera cu meticulozitate?) că a dispărut, dar el știa că nu dispăruse, că în realitate se ascunsese. Și de ce să se ascundă Ulises Lima? am zis. Asta-i problema, a spus Piel Divina. Ți-am spus ceva în sensul ăsta mai demult, ții minte? Nu, am zis, cu un glas pierit. Când? Acum câțiva ani, prima dată când am făcut amor, a zis. Am simțit că mă trec fiorii, mi s-a pus un nod în stomac, mi s-au contras testiculele. Îmi era greu să vorbesc. Cum vrei să-mi aduc aminte? am murmurat. Nevoia de a-l vedea s-a accentuat. I-am sugerat să ia un taxi, el a zis că nu are bani, i-am promis că i-l plătesc eu, că o să-l aștept la intrarea în casă. Piel Divina se pregătea să mai spună ceva când s-a întrerupt convorbirea.

M-am gândit să fac un duș, dar am hotărât să-l las pentru când o să vină el. Un timp am făcut puțină ordine prin casă și apoi mi-am schimbat cămașa și am ieșit în stradă să-l aștept. A ajuns după mai bine de o jumătate de oră și în tot acest timp n-am făcut decât să încerc să-mi amintesc acea primă oară când am făcut amor.

Când a coborât din taxi părea mult mai slab decât ultima dată când îl văzusem, mult mai slab și mai uzat decât în amintirile mele, dar continua să fie Piel Divina și m-am bucurat să-l văd: i-am dat mâna dar el nu mi-a strâns-o, s-a aruncat asupra mea și m-a îmbrățișat. Restul a fost mai mult sau mai puțin cum îmi imaginaseam, cum dorisem, niciun strop de decepție.

La trei dimineața ne-am sculat și am pregătit o a doua cină, de

data asta antreuri reci, și am umplut paharele cu whisky. Amândurora ne era foame și sete. Atunci, în timp ce mâncam, Piel Divina a vorbit din nou despre dispariția lui Ulises Lima. Teoria lui era extravagantă și nu rezista nici la cea mai mică obiecție. Potrivit părerii lui, Lima fugea de o organizație, sau asta cred că am înțeles la început, care voia să-l asasineze, de aceea când a ajuns la Managua a hotărât să nu se mai întoarcă. Oricum ai fi privit lucrurile povestea era neverosimilă. Totul a început, după cum spunea Piel Divina, cu o călătorie pe care Lima și prietenul lui Belano au făcut-o în Nord, la începutul anului 1976. După această călătorie amândoi au început să fugă, întâi prin DF, împreună, apoi prin Europa, acum fiecare pe socoteala lui. Când l-am întrebat ce făcuseră la Sonora fondatorii realismului visceral, Piel Divina mi-a răspuns că se duseseră să o caute pe Cesárea Tinajero. După ce-a trăit câțiva ani în Europa Lima s-a întors în Mexic. Poate credea că totul se uitase, dar asasinii și-au făcut apariția într-o noapte, după o întâlnire în care Lima încercase să-i reunească pe real visceraliști, și a trebuit să fugă din nou. Când l-am întrebat de ce ar vrea cineva să-l omoare pe Lima, Piel Divina mi-a spus că nu știe. Tu n-ai fost cu el, nu-i așa? Piel Divina a încuviințat. Atunci de unde știi toată istoria asta? Cine ți-a povestit-o? Lima? Piel Divina a spus că nu, că lui i-o povestise María Font (mi-a explicat cine este María Font) și că ea o știa de la tatăl ei. Apoi mi-a spus că tatăl Mariei Font era la un ospiciu. Într-o situație normală aș fi izbucnit în râs pe loc, dar când Piel Divina mi-a spus că cel care lansase zvonul era un nebun m-au trecut fiorii. Și mi s-a făcut milă și mi-am zis că sunt îndrăgostit.

În noaptea aceea am stat de vorbă până s-a luminat de ziuă. La opt dimineața a trebuit să plec la universitate. I-am lăsat lui Piel Divina un rând de chei de la casă și l-am rugat să mă aștepte. De la facultate l-am sunat pe Albertito Moore și l-am întrebat dacă își amintește de Ulises Lima.

Răspunsul lui a fost vag. Își amintea și nu-și amintea, cine este Ulises Lima? un fost amant? I-am spus la revedere și am închis. Pe urmă l-am sunat pe Zarco și i-am pus aceeași întrebare. Răspunsul, de data asta, a fost mult mai categoric: un nebun, a zis Ismael Humberto. E un poet, am spus eu. Mai mult sau mai puțin, a zis Zarco. A făcut o călătorie la Managua cu o delegație de scriitori mexicani și a dispărut, am spus eu. Probabil cu delegația poezilor țărani, a zis Zarco. Și nu s-a întors cu ei, a dispărut, am spus eu. Sunt lucruri care li se întâmplă oamenilor ca ei, a zis Zarco. Asta-i tot? am spus eu. Păi, da, a zis Zarco, nu e niciun mister. Când m-am întors acasă Piel Divina dormea. Lângă el, deschis, era ultimul meu volum de versuri. În noaptea aceea, în timpul cinei, i-am propus să rămână să stea cu mine câteva zile. Asta aveam de gând să fac, a zis Piel Divina, dar așteptam să mi-o spui tu. După scurt timp a venit cu o valiză unde avea toate bunurile lui: nu avea nimic, două cămăși, un *sarape*⁵⁰ pe care i-l furase unui lăutar, câteva perechi de șosete, un radio cu baterii, un caiet în care își scria un fel de jurnal și cam atât. Așa că i-am făcut cadou o pereche de pantaloni vechi, care îi veneau poate un pic cam fest dar care l-au încântat, trei cămăși noi pe care mi le cumpărase mama de curând și într-o seară, după ce am ieșit de la serviciu, m-am dus la un magazin de încălțăminte și i-am cumpărat o pereche de cizme.

Viața noastră în comun a fost scurtă dar fericită. Timp de treizeci și cinci de zile am trăit împreună și în fiecare noapte am făcut amor și am stat de vorbă până târziu și am mâncat acasă mâncăruri pe care le făcea el și care în general erau complicate sau alteori foarte simple dar întotdeauna gustoase. Într-o noapte mi-a povestit că a făcut amor pentru prima dată la zece ani. N-am vrut să-mi mai povestească. Țin minte că m-am uitat în altă parte, la o gravură de

⁵⁰ Tip de poncho mexican de lână sau bumbac gros, în general în culori vii (sp.).

Pérez Camargo care era agățată pe un perete și m-am rugat lui Dumnezeu ca acea primă dată să fi fost cu o adolescentă sau cu un băiețel sau cu o fetiță și să nu fi fost violat. În altă noapte sau poate în aceeași noapte mi-a povestit că a venit în DF când avea optsprezece ani, fără bani, fără haine, fără prieteni care să-l ajute și că o dusesse foarte prost, până când un prieten ziarist, cu care s-a culcat, l-a dus să doarmă în magazia de hârtie a ziarului *El Nacional*. Și dacă tot stăteam acolo, mi-am spus, m-am gândit că destinul meu este ziaristica, și un timp a încercat să scrie cronici pe care nimeni n-a vrut să i le publice. Pe urmă a trăit cu o femeie și a avut un copil și nenumărate slujbe, niciuna permanentă. A făcut chiar și pe vânzătorul ambulant pe drumul spre Azcapotzalco, dar până la urmă s-a bătut cu cuțitul cu tipul care îi furniza marfa și a renunțat. Într-o noapte, pe când mă penetra, l-am întrebat dacă a omorât vreodată pe cineva. Nu voiam să-i pun întrebarea asta, nu voiam să aud răspunsul, indiferent dacă spunea adevărul sau mințea, și mi-am mușcat buzele. El a spus că da și și-a întezit mișcărilor, iar eu am plâns când am ejaculat.

Toate acele zile n-a venit nimeni să mă vadă acasă, am întrerupt toate vizitele, unora le-am spus că nu mă simt bine, altora le-am spus că lucrez la o operă ce necesită singurătate absolută și concentrare maximă, și adevărul este că în timpul cât Piel Divina a trăit cu mine am scris ceva, cinci sau șase poezii scurte, și care nu sunt proaste dar pe care nu le voi publica vreodată probabil, deși asta nu se știe niciodată. În poveștile pe care mi le istorisea apăreau mereu real visceraliștii și cu toate că la început mă deranja că vorbea de ei, încetul cu încetul m-am obișnuit și când din întâmplare nu-i pomenea eram eu cel care îl întreba, când locuiai în casa de pe Calzada Camarones unde erau frații Rodríguez? când stăteai la hotelul ăla de pe strada Niño Perdido, unde locuia Rafael Barrios? și atunci el reășeza piesele povestirii și îmi vorbea de acele umbre,

scutierii lui ocazionali, fantomele ce decorau imensa lui libertate, imensa lui neajutorare.

Într-o noapte mi-a vorbit din nou de Cesárea Tinajero, l-am spus că probabil este o născocire a lui Lima și Belano ca să justifice călătoria la Sonora. Țin minte că eram goi, întinși în pat, cu fereastra deschisă spre cerul din Coyoacán, și că Piel Divina s-a întors pe o parte și m-a luat în brațe, pula mea sculată i-a căutat testiculele, punga scrotului, pula lui încă moale, și atunci Piel Divina mi-a spus, gagiule (niciodată până atunci nu mi se adresase într-un mod așa de vulgar), mi-a spus, gagiule și m-a apucat de umeri și mi-a spus nu e așa, Cesárea Tinajero a existat, poate că mai există, și pe urmă a rămas tăcut, dar privindu-mă, cu ochii deschiși pe întuneric în timp ce penisul meu în erecție lovea ușor testiculele lui. Și atunci eu l-am întrebat cum au aflat Belano și Lima de existența Cesáreei Tinajero, o întrebare pur formală, și el a spus că a fost în urma unui interviu, în epoca aceea Belano și Lima nu aveau bani și începuseră să ia interviuri pentru o revistă, o revistă murdară, aflată sub influența poezilor țărani sau care în scurt timp avea să se afle sub influența poezilor țărani, dar pe atunci, ca și acum, nu era chip să nu faci parte din una din cele două bande, de ce bande vorbești? am șoptit eu, penisul meu se urca pe scrotul lui și atingea cu capul rădăcina penisului lui care începea să se umfle, banda poezilor țărani sau banda lui Octavio Paz, și exact când Piel Divina spunea „banda lui Octavio Paz” mâna lui a urcat de pe umăr spre ceafa mea, căci eu eram fără nici o îndoială unul dintre cei aflați în banda lui Octavio Paz, cu toate că panorama era mai nuanțată, în orice caz real visceraliștii nu făceau parte din nicio bandă, nici din cea a neopriiștilor⁵¹ nici din altele nici din cea a neostaliniștilor nici a

51 Adepți contemporani ai priismului, doctrina Partidului Revoluționar Instituțional din Mexic.

delicațiilor nici a celor ce trăiau din banii statului nici a celor ce trăiau de pe urma universității, nu erau nici din cei ce se vindeau nici din cei ce cumpărau, nu erau nici cu cei tradiționaliști nici cu cei ce transformau ignoranța în aroganță, nici cu albi nici cu negrii, nici cu latinoamericaniștii nici cu cosmopoliții. Dar ceea ce conta era că luaseră aceste interviuri (au fost pentru *Plural*? au fost pentru *Plural* după ce l-au mazilit de acolo pe Octavio Paz?) și cu toate că eu i-am spus cum e posibil caăștia doi să aibă nevoie de bani când trăiau din vânzarea drogurilor? adevărul e că după părerea lui Piel Divina aveau nevoie de bani și s-au dus să le ia interviuri unor bătrâni de care nu-și mai amintea nimeni, stridentiştilor, lui Manuel Maples Arce, născut în 1900 și mort în 1981, lui Arqueles Vela, născut în 1899 și mort în 1977, lui Germán List Arzubide, născut în 1898 și probabil mort și el de curând, sau poate că nu, nu știu, și nici nu mă interesează prea mult, stridentişti au fost literalmente un grup nefast, comic fără să vrea. Și unul dintre stridentişti, în timpul interviului, a menționat-o pe Cesărea Tinajero, și atunci eu i-am spus o să verific eu ce s-a întâmplat cu Cesărea Tinajero. Pe urmă am făcut amor dar a fost de parcă aş fi făcut amor cu cineva care era și nu era lângă mine, cineva care se îndepărtează foarte lent și ale cărui gesturi de rămas-bun suntem incapabili să le descifrăm.

După scurt timp Piel Divina a plecat de la mine. Mai înainte vorbisem cu câțiva prieteni, persoane care se ocupau cu literatura mexicană și niciunul n-a putut să-mi dea nicio informație despre existența acelei poete din anii douăzeci. Într-o noapte Piel Divina a admis că e posibil ca Belano și Lima să o fi inventat. Acum amândoi au dispărut, a spus, și nimeni nu-i mai poate întreba nimic. Am încercat să-l consolez: or să reapară, i-am zis, toți cei care pleacă din Mexic sfârșesc prin a se întoarce într-o bună zi. Nu a părut foarte convins și într-o dimineață, când eram la serviciu, a plecat fără să-mi lase nici măcar un bilet de rămas-bun. A luat și ceva bani, nu mulți,

cei pe care de obicei îi lăsam într-un sertar al biroului pentru cazul că ar fi avut nevoie când eu nu eram acasă, și un pantalon, mai multe cămăși și un roman de Fernando del Paso.

Câteva zile n-am făcut altceva decât să mă gândesc la el și să aștept un telefon pe care nu l-a dat niciodată. Singura persoană care l-a văzut cât a stat la mine acasă a fost Albertito Moore, într-o seară când Piel Divina și eu am fost la cinema și la ieșire ne-am întâlnit pe neașteptate. Deși întâlnirea a fost scurtă și fără multe vorbe, Albertito a bănuț imediat motivul izolării mele și a scuzelor mele. Când mi-am dat seama că Piel Divina nu se va întoarce i-am dat telefon și i-am spus toată povestea. Cel mai mult se pare că l-a interesat dispariția lui Ulises Lima la Managua. Am stat de vorbă mult timp și concluzia lui a fost că toți devin nebuni în mod lent dar sigur. Albertito nu simpatizează cu cauza sandinistă, deși nu se poate spune că ar fi partizan al lui Somoza.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Din fericire, băieții nu erau grăbiți. Am pus aperitivele pe o măsuță, am deschis conservele de ardei iute, le-am dat scobitori, am pus tequila și ne-am privit în ochi. Unde am rămas, băieți? le-am spus și ei au zis că la portretul în mărime naturală a generalului Diego Carvajal, mecena al artei și șef al Cesáreei Tinajero, în timp ce afară, pe stradă, au început să sune niște sirene, sirena unei mașini de poliție mai întâi și apoi sirena unei ambulanțe. M-am gândit la morți și la răniți și mi-am spus că așa era domnul general, un mort și un rănit totodată, așa cum Cesărea era o absență iar eu un bătrân beat și entuziast. Pe urmă le-am spus băieților că chestia cu șeful era un fel de-a vorbi că trebuia s-o cunoști pe Cesărea ca să-ți dai seama că în viața ei nu putea să aibă un șef și o slujbă din cele care se numesc permanente. Cesărea era dactilografă, le-am spus, asta era meseria ei, și era o secretară bună, dar caracterul ei, poate maniile ei, erau mai puternice decât meritele și dacă n-ar fi fost Manuel care i-a făcut rost de slujba la general, biata Cesărea s-ar fi văzut obligată să cutureiere subteranele cele mai sinistre din DF. Și atunci i-am întrebat iarăși dacă într-adevăr (dar adevărat-adevărat) nu auziseră niciodată vorbindu-se de generalul Diego Carvajal. Și ei au spus nu, Amadeo, niciodată, ce era? partizan al lui Obregón sau al lui Carranza? un om de-al lui Plutarco Elias Calles⁵² sau un revoluționar adevărat? Un revoluționar adevărat, le-am zis eu cu cea mai tristă voce din lume, dar era și unul dintre oamenii lui Obregón, puritatea nu există,

52 Álvaro Obregón Salido (1880–1928), Venustiano Carranza (1860–1920), Plutarco Elias Calles (1877–1945), militari și oameni politici din perioada Revoluției mexicane.

băieți, nu vă faceți iluzii, viața e un căcat, generalul era un rănit și un mort în același timp, și era și un om curajos. Și atunci am început să le povestesc de noaptea când Manuel ne-a vorbit despre proiectul lui pentru orașul avangardist, Stridentopolis, și că noi după ce l-am ascultat am râs, am crezut că e o glumă, dar nu, nu era o glumă, Stridentopolis era un oraș posibil, posibil cel puțin pe tărâmul imaginației, pe care Manuel plănuia să-l ridice în Jalapa cu ajutorul unui general, ne-a spus, generalul Diego Carvajal o să ne ajute să-l construim, și atunci unii dintre noi l-am întrebat cine dracu' este generalul ăsta (așa cum m-au întrebat pe mine băieții în seara aceea) și Manuel ne-a povestit istoria lui, o istorie, băieți, care nu e foarte diferită de cea a multor oameni care au luptat și s-au distins în revoluția noastră, bărbați care au intrat goi în vârtejul istoriei și care au ieșit îmbrăcați cu cele mai strălucitoare și cele mai groaznice zdrențe, ca domnul general Diego Carvajal, care a intrat analfabet și a ieșit convins că Picasso și Marinetti erau niște profeti, profeteau ceva, ce, nu știa prea bine, n-a știut niciodată foarte bine, băieți, dar nici noi nu știm mult mai mult. Într-o după-masă ne-am dus să-l vedem la birou. Asta s-a întâmplat cu puțin înainte ca Cesárea să treacă la stridentism. La început atitudinea generalului a fost un pic rece, vrând parcă să păstreze distanța. Nu s-a ridicat să ne salute și cât timp Manuel a făcut prezentările de-abia a deschis gura. Dar, ne privea pe fiecare drept în ochi, de parcă ar fi vrut să vadă ce aveam în adâncul minților noastre sau în adâncul sufletului. Eu m-am gândit: cum a putut Manuel să devină prietenul acestui om, pentru că generalul, la prima vedere, nu se deosebea de atâția alți militari pe care valurile revoluției îi depuseseră în DF, făcea impresia unui tip necomunicativ, serios, bănuitor, violent, în sfârșit, nu avea nimic care să se poată asocia cu poezia, cu toate că eu știu că au existat poeți necomunicativi și serioși și destul de bănuitori și foarte violenți, uitați-vă, de pildă, la Díaz Mirón, și nu mă trageți de limbă,

uneori îmi vine să cred că poeții și politicienii, mai ales în Mexic, sunt unul și același lucru, eu aș zice că cel puțin se adapă de la aceeași fântână. Dar pe atunci eram tânăr, prea tânăr și idealist, adică, eram pur, și porcăriile astea nu-mi ajungeau la suflet, așa că pot să spun că nu mi-a plăcut de la bun început generalul Diego Carvajal. Dar atunci s-a petrecut ceva foarte simplu care a schimbat complet lucrurile. După ce ne-a sfredelit cu privirea sau după ce a suportat cu un aer plictisit și absent cuvintele preliminare ale lui Manuel, generalul l-a chemat pe unul din bodyguardzii lui, un indian yaqui căruia îi spunea Equitativo și i-a ordonat să aducă tequila, pâine și brânză. Și asta a fost tot, asta a fost bagheta fermecată cu care generalul ne-a deschis inimile, spusă așa chestia asta pare o tâmpenie, până și mie mi se pare o tâmpenie! dar atunci simplul fapt că a dat deoparte hârtiile de pe biroul lui și ne-a spus apropiați-vă cu încredere, a avut puterea de a înlătura orice rezervă sau prejudecată pe care le-am fi putut avea, și toți, nici nu se putea altfel, ne-am apropiat de masă și am început să bem și să mâncăm pâine cu brânză ceea ce era după spusele generalului un obicei franțuzesc, ceva obișnuit în casele sărace din zona bulevardului Temple și în casele sărace din zona Faubourg St. Denis, și Manuel și domnul general Diego Carvajal au început să vorbească despre Paris și despre pâinea cu brânză ce se mânca la Paris și despre tequila care se bea la Paris și că e de necrezut ce bine beau, ce bine știu să bea nesimțiii de parizieni din zona Talciocului, de parcă în Paris, m-am gândit eu, totul se petrecea în împrejurimile unei străzi sau ale unui loc și niciodată pe o stradă sau într-un loc anume, și asta era din cauză că, am aflat mai târziu, Manuel încă nu fusese în Orașul-Lumină, și nici domnul general, deși amândoi, nu știu de ce, nutreau pentru acea îndepărtată și de presupus încântătoare urbe o iubire sau o pasiune demnă, cred eu, de cauze mai nobile. Și ajunși aici, dați-mi voie să fac o digresiune: după mulți ani, când prietenia

pe care mi-o acorda Manuel nu mai exista de mult, într-o dimineață, citind ziarul, am aflat că pleacă în Europa. Poetul Manuel Maples Arce, spunea știrea, pleacă din Veracruz cu destinația Le Havre. Nu se spunea părintele stridentismului pleacă în Europa nici primul poet avangardist mexican pornește spre Vechiul Continent, ci pur și simplu poetul Manuel Maples Arce. Și s-ar putea să nici nu fi spus poetul, poate știrea spunea licențiatul Maples Arce se îndreaptă spre un port francez, de unde va continua cu alte mijloace de transport (cu trenul, cu trăsurile rablagite!) călătoria sa spre meleagurile italiene, unde își va lua în primire funcția de consul sau viceconsul sau atașat cultural la ambasada mexicană din Roma. În fine. Memoria mea nu mai e ca înainte. Uit unele lucruri, recunosc. Dar în dimineața aceea, când am citit știrea și am aflat că în sfârșit Manuel o să cunoască Parisul, m-am bucurat, am simțit că sufletul mi se umple de bucurie, chiar dacă Manuel nu se mai considera prietenul meu, chiar dacă stridentismul murise, chiar dacă viața ne schimbaseră așa de mult că încă pe atunci ne era greu să ne recunoaștem. M-am gândit la Manuel și m-am gândit la Paris, pe care nu-l cunosc dar uneori l-am vizitat în vis, și m-am gândit că această călătorie ne îndreptăța și în felul ei cam misterios, nu este o întâmplare, ne făcea dreptate. Bineînțeles că domnul general Diego Carvajal n-a plecat niciodată din Mexic. L-au omorât în 1930, într-un schimb de focuri de origine neclară, în curtea interioară a casei de toleranță Rojo y Negro, care pe atunci era pe strada Costa Rica, la câteva străzi de aici, aflată sub protecția directă, se zicea, a unui ștab de la Secretariatul de Interne. În încăierare a murit domnul general Diego Carvajal, unul dintre bodyguardii lui, trei pistolari din statul Durango și o curvă faimoasă în anii aceia, Rosario Contreras, de care se zicea că este spanioloaică. Eu am fost la înmormântare și la ieșirea de la cimitir m-am întâlnit cu List Arzubide. După cum spunea List, generalului i se întinsese o capcană din motive politice, exact

contrariul a ceea ce a spus presa, înclinată spre încăierare de lupanar sau spre motive de natură personală sau amoroasă, în care Rosario Contreras juca un rol important. Potrivit spuselor lui List, care cunoștea personal bordelul, domnului general îi plăcea să fută în odaia cea mai retrasă, o cămăruță nu foarte mare dar care în schimb avea avantajul că era situată în fundul casei, departe de orice zgomot, lângă o curte interioară unde era o fântână. Și după ce futea domnului general îi plăcea să iasă în curte să-și fumeze havana și să se gândească la tristețea post-coitală, la împuțita tristețe a cărnii, la toate cărțile pe care nu le citise. Și după cum spunea List, asasinii s-au postat pe culoarul care ducea la încăperile principale ale bordelului, un loc de unde controlau toate colțurile curții interioare. Ceea ce arată că știau obiceiurile domnului general. Și au așteptat și au așteptat, în timp ce domnul general se futea cu Rosario Contreras, o curvă din vocație după cum am înțeles, căci nu-i lipseau ofertele de a se retrage dar ea a optat mereu pentru independența ei, s-au văzut și lucruri mai ciudate. Și după cum se pare, futaiul a fost lung și meticolos, ca și cum heruvimii sau cupidonii ar fi vrut ca Rosario și domnul general să se bucure din plin de ultima lor experiență amoroasă, cel puțin aici, în partea mexicană a planetei Pământ. Și așa au trecut ceasurile, cu Rosario și domnul general înlănțuiți în ceea ce tinerii și nu numai tinerii numesc în ziua de azi un număr sau un clei sau un regulat sau un tivit sau un futai sau un ciocan sau a da în ceașcă sau a și-o trage sau a i-o da în scoică, deși ce-și dădeau ei era veșnicia. Și în vremea asta asasinii stăteau și se plictiseau dar nu se așteptau ca domnul general să iasă în patio cu pistolul la brâu sau în buzunar sau lipit de burtă sub pantaloni, lupul nu-și schimbă năravul așa era el. Și când în sfârșit domnul general a ieșit să-și fumeze havana au început împușcăturile. După cum spune List, pe bodyguardul generalului îl mătrășiseră înainte fără probleme, așa că atunci când a început

tămbălăul erau trei contra unu și în plus aveau avantajul factorului surpriză. Dar domnul general Diego Carvajal era mult prea curajos și avea încă reflexe bune și treaba nu le-a ieșit bine. Primele gloanțe l-au atins dar a avut suficient curaj să scoată pistolul și să răspundă. După cum spunea List, domnul general, adăpostit în spatele fântânii, ar fi putut rezista singur la atac un timp nedefinit, deoarece cu toate că asasinii ocupau o poziție excelentă, nici poziția generalului nu era mai prejos și niciunul nici ceilalți nu îndrăzneau să ia inițiativa. Dar atunci a ieșit Rosario Contreras din camera ei speriată de zgomot și a omorât-o un glonț. Restul este încurcat: probabil domnul general a alergat s-o ajute, s-o pună la adăpost, poate și-a dat seama că era moartă și furia care l-a cuprins a fost mai tare decât prudența: s-a ridicat, a țintit spre locul unde se aflau asasinii și a înaintat spre ei trăgând. Așa mureau vechii generali ai Mexicului, băieți, le-am spus, ce părere aveți? Și ei au zis: nu avem nicio părere, Amadeo, parcă ne povestești un film. Și atunci eu m-a gândit iar la Stridentopolis, la muzeele și la barurile sale, la teatrele sale în aer liber și la ziarele sale, la școlile sale și la căminele pentru poezii în trecere, la acele cămine unde ar fi dormit Borges și Tristan Tzara, Huidobro și André Breton. Și l-am văzut pe domnul general stând iarăși de vorbă cu noi. L-am văzut făcând planuri, l-am văzut bând sprijinit de fereastră, l-am văzut primind-o pe Cesărea Tinajero care venea cu o scrisoare de recomandare de la Manuel, l-am văzut citind o cărticică de Tablada, poate cea în care don José Juan zice: „În cereasca teroare / delirează pentru singura sa stea / un cântec de privighetoare”. Ceea ce este ca și cum ai spune, băieți, le-am zis, că vedeam strădaniile și visele lui, toate contopite în același eșec, și că acest eșec se numea bucurie.

Joaquín Font, spitalul de psihiatrie La Fortaleza, Tlalnepantla, Ciudad de México DF, martie 1983. Acum că sunt înconjurat de

nebuni săraci, nu mai vine să mă vadă aproape nimeni. Medicul meu psihiatru zice, însă, că pe zi ce trece sunt ceva mai bine. Medicul meu psihiatru se numește José Manuel și mie mi se pare un nume drăguț. Când îi spun asta el râde. E un nume foarte romantic, îi spun, de care se îndrăgostește orice fată. Ce păcat că atunci când vine fata mea să mă vadă el nu e aici aproape niciodată, pentru că zilele de vizită sunt sâmbăta și duminica, și în aceste zile medicul meu psihiatru se odihnește, cu excepția unei sâmbete și a unei duminici pe lună când e de gardă. Dacă ai vedea-o pe fiică-mea, îi spun, te-ai îndrăgosti de ea. Ei, don Joaquín, zice el. Dar eu insist: dacă ai vedea-o ai cădea la picioarele ei ca o pasăre lovită-n aripă, José Manuel, și ai înțelege dintr-odată o grămadă de lucruri pe care acum nu le pricepi. Ca de exemplu ce? zice el, pe un ton amuzat, pe un ton ce încearcă să pară în mod educat indiferent dar eu știu că în fond îl interesează foarte mult. Ca de exemplu ce? Atunci prefer să tac. Uneori cel mai bine e să taci. Să cobori din nou în catacombele DF-ului și să te rogi în liniște. Curțile acestei închisori sunt cele mai potrivite pentru tăcere. Dreptunghiulare și hexagonale, de parcă le-ar fi desenat maestrul Garabito, toate dau într-o curte interioară mare, cu o suprafață cât trei terenuri de fotbal, care se învecinează cu un bulevard fără nume pe unde trece autobuzul de Tlalnepantla, plin de muncitori și de pierde-vară care se uită avizi la nebunii ce hoinăresc prin curte îmbrăcați cu uniformele spitalului La Fortaleza sau dezbrăcați pe jumătate sau îmbrăcați cu haine sărăcicioase de stradă cei recent sosiți pentru că nu s-a găsit o uniformă, nu spun pe măsura lor, pentru că aici puțini poartă o uniformă de talia lor. Această curte interioară mare este incinta naturală a tăcerii, deși prima dată când am văzut-o m-am gândit că zgomotul și larma nebunilor poate fi de nesuportat acolo și mi-a trebuit timp până am îndrăznit să mă plimb prin stepa aceea. În curând am înțeles, totuși, că dacă există un loc în tot spitalul La Fortaleza de unde sunetele

fug ca îngrozite, acel loc este marea curte interioară apărată cu gratii înalte de bulevardul fără nume unde lumea de afară trece doar protejată și în viteză în mașini, căci pietoni propriu-ziși aproape că nu se văd pe acolo, cu toate că din când în când ruda neatentă a unui nebun sau personaje ce preferau să nu între pe poarta principală se opreau lângă gratii, numai o clipă, și apoi își continuau drumul. La celălalt capăt al curții, lângă clădiri, se află mesele și chioșcurile cu mâncare, unde câteodată nebunii petrec împreună câteva minute de relaxare cu familiile lor, care le aduc banane sau mere sau portocale. În orice caz, nu stau mult acolo, deoarece când e soare căldura e insuportabilă în zona aceasta și când bate vântul nebunii care nu primesc vizite niciodată se adăpostesc sub streșinile clădirilor. Când fata mea vine să mă viziteze eu îi spun să rămânem în sala de vizite sau să ieșim într-unul din patiourile hexagonale, cu toate că știu că ei sala de vizite și curțile interioare mici i se par apăsătoare și sinistre. În schimb, în curtea interioară mare se petrec lucruri pe care nu vreau să le vadă fiica mea (semn, după părerea medicului meu, că sănătatea mea se îmbunătățește clar) și alte lucruri la care prefer să fiu eu unicul care, momentan, are acces. Oricum trebuie să fiu atent și să nu slăbesc vigilența. Data trecută (acum o lună), fiică-mea mi-a povestit că Ulises Lima a dispărut. Știu, i-am spus. De unde știi? a spus ea. Măi să fie. Am citit într-un ziar, am zis. Dar nu s-a publicat nimic în niciun ziar! a spus ea. De acord, atunci probabil că am visat, am zis. Ce nu i-am spus este că un nebun din curtea mare îmi dăduse vestea în urmă cu vreo cincisprezece zile. Un nebun despre care nu știu nici măcar cum se numește și căruia toți de-aici îi spun Chucho sau Chuchito (probabil se numește Jesús, dar prefer să evit orice referire la religie, că nu-și are rostul și nu face decât să tulbure liniștea din curtea interioară cea mare), și acest Chucho sau Chuchito s-a apropiat de mine, lucru obișnuit, în curte toți ne apropiem și ne despărțim, cei care sunt

dopați și cei care sunt pe cale de vindecare, și mi-a șoptit în treacăt: Ulises a dispărut. A doua zi m-am întâlnit din nou cu el, poate că în mod inconștient îl căutam, și mi-am îndreptat pașii spre el, pași foarte lenți, foarte răbdători, atât de lenți încât uneori cei ce treceau în autobuz pe bulevardul fără nume aveau impresia, cred eu, că nu ne mișcăm, dar ne mișcăm, n-am nici cea mai mică îndoială în privința asta, și când m-a văzut au început să-i tremure buzele, ca și cum simpla mea vedere ar fi activat necesitatea de a-mi transmite un mesaj, și când a trecut pe lângă mine am auzit din nou aceleași cuvinte: Ulises a dispărut. Și doar atunci am înțeles că este vorba de Ulises Lima, tânărul poet real visceralist pe care îl văzusem ultima dată la volanul strălucitorului meu Ford Impala în primele minute ale anului 1976, și am înțeles că cerul se acoperă iarăși cu nori negri, că deasupra norilor albi ai Mexicului plutesc cu greutatea lor de neînchipuit și cu înfiorătoare autoritate suverană norii negri, și că trebuie să am grijă și să mă cufund în impostură și tăcere.

Xóchitl García, strada Montes, în apropiere de Monumento de la Revolución, Ciudad de México DF, ianuarie 1984. Când Jacinto și eu ne-am despărțit tata mi-a spus că dacă devine violent să-i spun și o să aibă el grijă de toate.

Tata se uita uneori la Franz și spunea ce blond e și se gândea (sunt sigură, deși nu o spunea), cum este posibil ca băietelul să fi ieșit cu părul ăsta când în familia mea suntem toți bruneti și Jacinto la fel. Tata îl adora pe Franz. Blonduțul meu, îi spunea, unde e blonduțul meu, și Franz îl iubea și el. Venea de obicei sâmbăta sau duminica și se ducea la plimbare cu copilul. Când se întorceau eu îi făceam o cafea tare și tata rămânea tăcut, așezat la masă, uitându-se la Franz sau citind ziarul și pe urmă pleca.

Eu cred că el credea că Franz nu este fiul lui Jacinto și asta, uneori, mă cam enerva dar alteori mă distra. Despărțirea mea de

Jacinto n-a fost deloc violentă, pe de altă parte, așa că n-am avut ce să-i spun lui tata. Nici dacă ar fi fost violentă poate că nu i-aș fi spus nimic. Jacinto venea o dată la cincisprezece zile să vadă copilul. Uneori de-abia schimbam o vorbă, îl lua și îl aducea înapoi, rămânea un moment să stea de vorbă cu mine, mă întreba cum o duc și eu îl întrebam cum o duce și puteam să pălăvrăgim până la două sau la trei dimineața despre lucrurile pe care le trăiserăm și despre cărțile pe care le citiserăm. Eu cred că lui Jacinto îi era frică de taică-meu și de-asta nu venea mai des, de teamă să nu se întâlnească cu el. El nu știa că pe atunci tata era deja foarte bolnav și că i-ar fi fost greu să facă rău cuiva. Dar tata avea o faimă nemaipomenită și cu toate că nimeni nu știa exact unde lucrează, înfățișarea lui era de neconfundat și spunea sunt de la poliția secretă, aveți foarte multă grijă cu mine. Sunt polițist mexican, aveți foarte multă grijă cu mine. Și dacă arăta rău fiindcă era bolnav sau se mișca mai încet, nu conta prea mult, ba era chiar o amenințare în plus. Într-o seară a rămas să mănânce cu mine. Eu eram foarte bine dispusă și aveam chef să mănânc cu tata, să-i văd pe el și pe Franz împreună, să stau la taclale. Nu mai țin minte ce-am pregătit, în mod sigur o cină simplă. În timp ce mâncam l-am întrebat de ce s-a făcut polițist. Nu știu dacă l-am întrebat serios, pur și simplu mi-am zis că niciodată înainte nu îi pusesem această întrebare și că niciodată nu e prea târziu. Mi-a răspuns că nu știe. Nu ți-ar fi plăcut să faci altceva? i-am zis. Mi-a răspuns că da. Ce, i-am spus, ce ți-ar fi plăcut să fii? Țăran, a zis și eu am râs, dar când a plecat m-am gândit la asta și buna mea dispoziție a dispărut imediat.

În perioada aceea m-am împrietenit foarte tare cu Maríá. Maríá continua să locuiască deasupra și cu toate că avea niște amanți sporadici (în unele nopți o auzeam de parcă tavanul era de hârtie), de la despărțirea ei de profesorul de matematică trăia singură, situație care, cea de a trăi singură, a făcut-o să se schimbe profund.

Știu ce spun pentru că trăiesc singură de la optsprezece ani. Deși dacă mă gândesc bine eu n-am trăit niciodată singură, fiindcă întâi am trăit cu Jacinto și acum trăiesc cu copilul. Poate că voiam să spun independentă, nu în casa părinților. Oricum ar fi, María și eu am devenit și mai prietene. Sau am devenit prietene adevărate, căci poate înainte nu eram și prietenia noastră se baza pe alte persoane și nu pe noi înșine. Când m-am despărțit de Jacinto eu m-am apucat să scriu versuri. Am început să citesc și să scriu poezie ca și cum asta ar fi fost cel mai important lucru. Înainte scrisesem câteva poezioare și credeam că citesc mult, dar când a plecat el m-am apucat să citesc și să scriu serios. Timpul, care nu-mi prisosea, mi-l găseam cum puteam.

Pe vremea aceea îmi găsisem o slujbă de casieră la un supermarket Gigante, mulțumită faptului că tata vorbise cu un prieten care avea un prieten care era directorul magazinului Gigante din cartierul San Rafael. Iar María lucra ca secretară într-un birou al INBA⁵³. În timpul zilei Franz se ducea la școală și venea să-l ia o fatuță de cincisprezece ani care trăia din asta și apoi îl ducea într-un parc sau îl ținea acasă până veneam eu de la serviciu. Serile, după cină, María cobora la mine sau eu urcam la ea și începeam să-i citesc poeziile pe care le scrisesem în ziua aceea, la Gigante sau în timp ce încălzeam mâncarea de seară pentru Franz sau cu o seară înainte, în timp ce mă uitam la Franz cum doarme. Televizorul, un obicei prost pe care îl aveam când trăiam cu Jacinto, aproape că nu-l mai deschideam decât când era vreo știre foarte importantă și voiam să aflu despre ce e vorba, și nici atunci. Ce făceam, cum spun, era să mă așez la masă, al cărei loc îl schimbasesm și acum era la fereastră, și mă apucam să citesc și să scriu poezii până mi se închideau ochii

53 Instituto Nacional de Bellas Artes – Institutul Național de Bele-Arte, din Mexic. (sp.).

de somn. Am ajuns să-mi corectez poeziile de zece sau cincisprezece ori. Când mă vedeam cu Jacinto, i le citeam și el își spunea părerea, dar adevărata mea cititoare era María. În cele din urmă îmi scriam poeziile la mașină și le păstram într-un dosar ce se îngroșa pe zi ce trece, spre satisfacția și mulțumirea mea, pentru că asta era într-un fel materializarea faptului că lupta mea nu era zadarnică.

După plecarea lui Jacinto a trecut mult timp până să mă culc cu alt bărbat și pasiunea mea, în afară de Franz, era poezia. Complet opusă Mariei, care se lăsase de scris și în fiecare săptămână venea cu un amant nou. Am cunoscut trei sau patru. Uneori îi spuneam: draga mea, ce vezi la tipul ăsta, ăsta nu-i de tine, ăsta s-ar putea să te și bată până la urmă, dar María zicea că ea știe să controleze foarte bine situația și adevărul este că o controla deși nu o dată a trebuit să urc în fugă în camera ei speriată de strigătele pe care le auzeam, și să-i spun iubitelui ei să plece imediat că altfel îl chem pe tata care este la poliția secretă și că atunci o să vadă el. Curve împuțite de polițiști, ne-a strigat unul din mijlocul străzii, țin minte, și María și eu am început să râdem ca niște nebune în spatele ferestrei. Dar în general nu avea probleme serioase. Problema poeziei era diferită. De ce nu mai scrii, draga mea? am întrebat-o odată și mi-a răspuns că nu are chef, că asta-i tot, pur și simplu că nu are chef.

Luis Sebastián Rosado, garsonieră în penumbră, strada Cravioto, cartierul Coyoacán, Ciudad de México DF, februarie 1984. Într-o dimineață Albertito Moore mi-a dat telefon la serviciu și mi-a spus că a avut o noapte groaznică. Primul lucru la care m-am gândit a fost la o orgie sălbatică, dar când l-am auzit că se bâlbâie, șovăie, mi-am dat seama că în spatele vorbelor lui se ascunde altceva. Ce se întâmplă? am spus. Am avut o noapte îngrozitoare, a zis Albertito, nici nu poți să-ți imaginezi. La un moment dat am crezut că o să înceapă să plângă, dar brusc, fără ca el să-mi spună

ceva mi-am dat seama că cine o să înceapă să plângă cu adevărat o să fiu eu. Ce se întâmplă? am spus. Prietenul tău, a zis Albertito, a băgat-o într-un bucluc pe Julita. Piel Divina, am spus eu. Țasta, a zis Albertito, eu nu știam. Ce se întâmplă? am spus eu. N-am dormit toată noaptea, Julita n-a dormit toată noaptea, mi-a dat telefon la zece seara, era poliția la ea, nu voia să afle părinții noștri. Ce se întâmplă? am spus eu. Țara asta e un căcat, a zis Albertito. Poliția nu funcționează cum trebuie, nici spitalele, nici pușcăriile, nici morgile, nici întreprinderile de pompe funebre. Tipul ăsta avea adresa Julitei și poliția a avut nerușinarea să o interogheze timp de peste trei ore. Ce se întâmplă? am spus eu. Și partea cea mai proastă, a zis Albertito, este că după asta Julita a vrut să-l vadă, parcă era nebună și porcii de polițiști care la început voiau s-o aresteze i-au spus că o duc ei până la morgă, cel mai probabil e că altfel o s-o violeze careva pe vreo străduță întunecoasă, dar Julita era ca o fiară și nu asculta de nimeni și era gata să plece când eu și avocatul pe care îl adusesem cu mine, Sergio García Fuentes, mi se pare că îl cunoști, am devenit categorici și i-am spus că de acolo nu pleacă singură. Asta se pare că i-a deranjat un pic pe porci și au început iar să-i pună întrebări. Ce voiau ei să știe, în principal, era cum se numește defunctul. Atunci m-am gândit la tine, m-am gândit că tu trebuie să-i știi numele adevărat, dar bineînțeles n-am spus nimic. Julita s-a gândit la același lucru, dar fata asta e o fiară și a spus numai ce-a vrut ea. Presupun că n-a venit poliția să vorbească cu tine. Ce se întâmplă? am spus eu. Dar când au plecat polițiștii, Julita n-a mai putut dormi și să ne fi văzut pe toți trei, pe Julita, pe sărmanul García Fuentes și pe mine cutreierând comisariatele și morgile ca să identificăm cadavrul prietenului tău. Până la urmă, cu ajutorul unui amic al lui García Fuentes, l-am găsit la comisariatul din Camarones. Julita l-a recunoscut imediat deși avea fața pe jumătate distrusă. Ce se întâmplă? am spus eu. Ia lucrurile cu calm, a zis Albertito. Prietenul

lui García Fuentes ne-a spus că l-a omorât poliția într-un schimb de focuri la Tlalnepantla. Poliția urmărea niște traficanți de droguri. Aveau o adresă: casa unor muncitori pe drumul spre Tlalnepantla. Când au ajuns cei care erau înăuntru au opus rezistență și poliția i-a omorât pe toți, printre ei și pe prietenul tău. Partea nasoală este că atunci când au procedat la identificarea lor asupra lui Piel Divina n-au găsit decât adresa Julitei. Nu era în evidențele poliției, nimeni nu i știa numele nici porecelele, singura pistă era adresa surorii mele. Ceilalți se pare că erau delincvenți cunoscuți. Ce se întâmplă? am spus eu. Așa că nimeni nu știe cum se numește și Julita parcă înnebunește, izbucnește în plâns, descoperă cadavrul, spune Piel Divina, strigă Piel Divina acolo, la morgă, în fața oricui vrea s-o audă și García Fuentes a apucat-o de umeri, a îmbrățișat-o, știi că García Fuentes întotdeauna a fost puțin îndrăgostit de Julita și atunci am rămas eu față în față cu cadavrul, nu era o vedere plăcută, te asigur, pielea lui nu mai avea nimic divin, cu toate că îl omorâseră de curând, avea o piele mai degrabă de culoare cenușie, cu vânătăi peste tot, de parcă ar fi fost bătut, și avea o cicatrice enormă de la gât până între picioare, deși pe față i se întipărise mai curând o expresie de pace, pacea morților care nu e pace și nu e nimic, numai carne moartă fără memorie. Ce se întâmplă? am spus. La șapte dimineața am plecat de la comisariat. Un polițist ne-a întrebat dacă o să ne ocupăm de cadavru. Eu i-am spus că nu, să facă ei ce vor. Nu fusese decât amantul pasager al surorii mele, nimic altceva, și apoi García Fuentes i-a dat o șpagă unui funcționar de la comisariat și s-a asigurat că nu o vor mai deranja pe Julita. Mai târziu, când ne luam micul dejun, am întrebat-o pe Julita de când se vedea cu tipul ăla și mi-a spus că după ce a trăit o vreme cu tine s-a văzut cu ea. Dar cum a găsit-o? l-am întrebat. Se pare că a luat numărul ei de telefon din agenda ta. Ea nu știa că făcea trafic de droguri. Ea își închipuia că trăia din aer, din banii pe care îi primea de la oameni ca tine sau ca

ea. Dacă te încurci cu oameni din ăștia până la urmă te mânjești și tu, i-am spus, și Julita a izbucnit în plâns și Garda Fuentes a zis să nu exagerez, că totul se terminase. Ce se întâmplă? am spus. Nu se întâmplă nimic, totul s-a terminat, a zis Albertito. Dar oricum n-am putut dormi și nici n-am putut să-mi iau o zi liberă, avem de lucru până peste cap la firmă.

Jacinto Requena, cafeneaua Quito, strada Bucareli, Ciudad de México DF, septembrie 1985. După doi ani de la dispariția lui la Managua, Ulises Lima s-a întors în Mexic. De atunci l-au văzut puține persoane și când l-au văzut a fost aproape întotdeauna din întâmplare. Pentru majoritatea oamenilor, murise ca persoană și ca poet.

Eu l-am văzut în două ocazii. Prima oară l-am întâlnit la Madero și a doua oară m-am dus să-l văd la el acasă. Locuia într-o casă cu chiriași din cartierul Guerrero, unde venea doar să doarmă, și își câștiga pâinea vânzând marijuana. Nu avea mulți bani și puținii pe care îi avea îi dădea unei femei care trăia cu el, o gagică pe nume Lola care avea un copil. Această Lola părea o țipă pusă mereu pe hartă, era din sud, din Chiapas, sau poate era guatemaleză, îi plăcea să meargă la dans, se îmbrăca *punk* și era întotdeauna cu fundu-n sus. Dar băiatul ei era simpatic și pe cât se pare Ulises îl îndrăgise.

Într-o zi l-am întrebat unde fusese. Mi-a spus că a străbătut un râu care unește Mexicul cu America Centrală. Din câte știu eu, un asemenea râu nu există. Mi-a spus, totuși, că străbătuse acest râu și că acum poate spune că îi cunoaște toate meandrele și toți afluenții. Un râu de copaci sau un râu de nisip sau un râu de copaci care din loc în loc se transforma într-un râu de nisip. Un flux constant de oameni fără slujbă, de săraci și morți de foame, de droguri și de durere. Un râu de nori pe care a navigat timp de douăsprezece luni și pe al cărui curs a întâlnit nenumărate insule și așezări, cu toate că nu toate insulele erau populate, și unde în unele clipe crezuse că o să rămână să trăiască definitiv sau să moară.

Dintre toate insulele vizitate, două erau teribile. Insula trecutului, a spus, unde nu exista decât timpul trecut și ai cărei locuitori se plectiseau și erau mai mult sau mai puțin fericiți, dar unde greutatea

a ceea ce este iluzoriu era așa de mare încât insula se scufunda în râu în fiecare zi câte puțin. Și insula viitorului, unde singurul timp care exista era viitorul, și ai cărei locuitori erau visători și agresivi, atât de agresivi, a spus Ulises, că probabil vor termina mâncându-se unii pe alții.

Pe urmă a trecut mult timp până să-l revăd. Eu încercam să mă mișc în alte cercuri, aveam alte interese, trebuia să-mi caut de lucru, trebuia să-i dau ceva bani lui Xóchitl, și aveam și alți prieteni.

Joaquín Font, spitalul de psihiatrie La Fortaleza, Tlalnepantla, Ciudad de México DF, septembrie 1985. În ziua cutremurului am văzut-o din nou pe Laura Damián. De mult timp nu mai avusesem o viziune asemănătoare. Vedeam lucruri, vedeam idei, mai ales vedeam durere, dar n-o vedeam pe Laura Damián, figura estompată a Laurei Damián, buzele ei pe jumătate ghicite pe jumătate întrezărite spunând că totul, în ciuda evidenței, este bine. Bine în Mexic, presupun, sau bine în casele mexicanilor, sau bine în capetele mexicanilor. Vina era a tranchilizantelor, cu toate că în La Fortaleza, ca să facă economii, de-abia dau una sau două pastile fiecărui bolnav, și numai celor mai nebuni. Adică poate tranchilizantele nu erau de vină. Cert este că n-o mai văzusem de mult timp și când pământul a început să tremure am văzut-o. Și atunci am știut că după dezastru totul o să fie bine. Sau poate în momentul dezastrului totul, ca să nu moară, se va face bine dintr-odată. După câteva zile a venit să mă vadă fiica mea. Tu ai simțit cutremurul? m-a întrebat. Sigur că da, am răspuns. Au murit mulți? Nu, nu mulți, a spus fiica mea, dar destui. Au murit mulți prieteni? Din câte știu eu, niciunul, a zis fiica mea. Puținii prieteni care ne rămân n-au nevoie de nici un cutremur ca să moară, am spus eu. Uneori cred că nu ești nebun, a zis fiica mea. Nu sunt nebun, am spus eu, doar dezorientat. Dar dezorientarea asta durează de mult timp, a zis fiica mea. Timpul este

o iluzie, am spus eu și m-am gândit la oamenii pe care nu-i văzusem de multă vreme și chiar și la oamenii pe care nu-i văzusem niciodată. Dacă aș putea te-aș scoate de aici, a zis fiica mea. Nu e nicio grabă, am spus eu și m-am gândit la cutremurele din Mexic care înaintau dinspre trecut, cu pași de cerșetori, direct spre eternitate sau spre neantul mexican. Dacă ar fi după mine, te-aș scoate chiar azi, a zis fiica mea. Nu-ți face griji, i-am spus, cred că ai destule probleme cu viața ta.

Fiică-mea s-a uitat la mine și nu mi-a răspuns. În timpul cutremurului bolnavii din La Fortaleza au căzut din paturi, cei care nu dormeau legați, i-am spus, și nu era nimeni să supravegheze pavilioanele căci infirmierii ieșiseră pe bulevard și unii dintre ei se duseseră în oraș ca să afle ce se întâmplase cu familiile lor. Câteva ceasuri nebunii au fost de capul lor. Și ce-au făcut? a zis fiica mea. Mai nimic, unii au început să se roage, alții au ieșit în curți, cei mai mulți au continuat să doarmă, în paturi sau pe jos. Ce noroc, a zis fiica mea. Și tu ce-ai făcut? am întrebat din politețe. Nimic, am coborât în apartamentul unei prietene și am stat acolo toți trei. Cine? am spus. Prietena mea, copilul ei și eu. Și n-a murit niciun prieten? Niciunul, a zis fiica mea. Ești sigură? Sunt foarte sigură. Ce deosebiți suntem, am spus. De ce? a zis fiica mea. Pentru că eu fără să ies din La Fortaleza știu că mai mulți prieteni au murit sub dărâmturile de la cutremur. N-a murit nimeni, a zis fiica mea. E tot una, e tot una, am spus. Un timp am stat tăcuți uitându-ne la nebunii din La Fortaleza care zburătăceau ca niște păsărele, îngerăși sau heruvimi cu părul murdar de căcat. Ce tristețe, a zis fiica mea, sau așa mi s-a părut. Cred că a început să plângă dar eu am încercat să nu-i dau atenție și am reușit. Îți aduci aminte de Laura Damián? i-am spus. Am cunoscut-o foarte puțin, a zis ea, și tu de-abia ai cunoscut-o. Eu am fost prieten bun cu tatăl ei, am spus. Un nebun s-a lăsat pe vine și a început să vomite lângă o ușă de fier. Tu te-ai împrietenit cu tatăl

ei după moartea Laurei, a zis fiica mea. Nu, am spus, eu eram prieten cu Álvaro Damián înainte de a se-ntâmpla nenorocirea. Bine, a zis fiica mea, n-o să ne certăm pentru asta. Apoi mi-a povestit un timp despre operațiunile de salvare care se desfășurau în tot orașul și la care lua parte și ea sau luase parte sau i-ar fi plăcut să ia parte (sau le văzuse de la distanță), și mi-a povestit și că maică-sa zicea că are de gând să plece definitiv din DF. Asta m-a interesat. Unde? am spus. La Puebla, a zis fiica mea. Mi-ar fi plăcut s-o întreb ce au de gând să facă cu mine, dar cu gândul la Puebla am uitat s-o întreb. Apoi fiica mea a plecat și eu am rămas singur cu Laura Damián, cu Laura și cu nebunii din La Fortaleza, și glasul ei, buzele ei invizibile mi-au spus să nu-mi fac griji, că dacă soția mea pleacă la Puebla ea o să rămână lângă mine și că nimeni n-o să mă dea afară vreodată din ospiciu și că dacă mă vor da afară într-o zi ea o să vină cu mine. Ah, Laura, am oftat. Și apoi Laura m-a întrebat, ca și cum se făcea că nu e la curent, cum mai merge tânăra poezie mexicană, dacă fiică-mea mi-a adus vești despre lungul și sângerosul marș al tinerilor poeți din DF. Și eu i-am spus merge bine. Am mințit-o, am spus merge bine, aproape toată lumea publică, acum cu cutremurul or să aibă subiecte pentru câțiva ani. Nu-mi vorbi de cutremur, a zis Laura Damián, vorbește-mi de poezie, ce ți-a mai povestit fiica ta. Și atunci m-am simțit obosit, foarte obosit și i-am spus că totul merge bine, Laura, toți sunt bine. Și poeziile mele se mai citesc? a zis ea. Se mai citesc încă, am spus eu. Nu mă minți, Quim, a zis Laura. Nu te mint, am spus eu și am închis ochii.

Când i-am deschis, cercul nebunilor ce se plimbau prin curțile interioare din La Fortaleza se strânsese în jurul meu. Altul în locul meu ar fi început să strige de groază, s-ar fi apucat să urle și să spună rugăciuni, s-ar fi dezbrăcat și ar fi rupt-o la fugă ca un jucător de fotbal american înnebunit, s-ar fi topit în fața mulțumii de ochi ce se roteau ca niște planete dezlănțuite. Dar eu nu. Nebunii se roteau

în jurul meu și eu am stat nemișcat ca gânditorul lui Rodin și m-am uitat la ei și pe urmă m-am uitat în jos și am văzut furnici roșii și negre încleștate într-o luptă și n-am spus nici n-am făcut nimic. Cerul era foarte albastru. Pământul era maro-deschis, cu pietricele și bulgări. Norii erau albi și fugeau în direcția apusului. Pe urmă m-am uitat la nebunii care rătăceau ca niște piese ale unui hazard și mai înnebunit și am închis iar ochii.

Xóchitl García, strada Montes, în apropiere de Monumento de la Revolución, Ciudad de México DF, ianuarie 1986. Curios a fost când am vrut să public. Mult timp am scris și am corectat și am scris din nou și am aruncat multe poezii la gunoi, dar a venit o zi când am încercat să public și am început să-mi trimit versurile la reviste și suplimente culturale. María m-a avertizat. N-or să-ți răspundă, a spus, nici măcar n-or să-ți citească poeziile, ar trebui să te duci în persoană și să-i rogi să-ți dea un răspuns prin viu grai. Așa am făcut. În unele locuri nu m-au primit. Dar în altele m-au primit și am putut vorbi cu secretarii de redacție sau cu șefii secției literare. M-au întrebat unele lucruri legate de viața mea, ce citesc, ce publicasem până la acea dată, la ce ateliere fusesem, ce studii universitare am. Am fost o naivă. Le-am vorbit de legăturile mele cu real visceraliștii. Majoritatea oamenilor cu care am stat de vorbă habar n-aveau cine sunt real visceraliștii, dar când menționam grupul li se trezea interesul. Real visceraliștii? Cine-au fost ăștia? Atunci, eu le explicam, mai mult sau mai puțin, scurta istorie a realismului visceral și ei zâmbeau, unii își notau câte ceva, un nume, îmi cereau alte explicații și apoi îmi mulțumeau și îmi spuneau că mă vor suna sau că să trec pe acolo peste cincisprezece zile că îmi vor da un răspuns. Alții, cei mai puțini, își aminteau de Ulises Lima și de Arturo Belano, vag, nu știau, de exemplu, că Ulises trăia și că Belano nu mai stătea în DF, dar îi cunoscuseră, își aminteau participările lor

la recitalurile publice unde Ulises și Belano obișnuiau să se înfrunte cu poeții, își aminteau de părerile lor contrarii tuturor celorlalte, își aminteau de prietenia lor cu Efraín Huerta, se uitau la mine de parcă aș fi fost o extraterestră, spuneau deci tu ai fost real visceralistă, hm? și apoi îmi spuneau că regretă, dar că nu pot publica nicio poezie de-a mea. După părerea Manei, căreia îi ceream sfatul tot mai descurajată, asta era normal, literatura mexicană, probabil toate literaturile latinoamericane, erau așa, o sectă rigidă unde era greu să obții iertarea. Dar eu nu vreau să mi se ierte nimic, îi spuneam. Știu, spunea ea, dar dacă vrei să publici e mai bine să nu mai pomeniști niciodată de real visceraliști.

Oricum, nu m-am dat bătută. Eram sătulă de slujba la Gigante și credeam că poezia mea merită, dacă nu puțin respect, măcar puțină atenție. Cu trecerea timpului am descoperit alte reviste, nu cele unde mi-ar fi plăcut să public, ci altele, revistele inevitabile care răsar într-un oraș de șaisprezece milioane de locuitori. Directorii lor sau redactorii-șefi erau femei și bărbați teribili, ființe la care dacă te uitai mai mult îți dădeai seama că se iviseră din lumea interlopă, un amestec de funcționari exilați și de asasini pocăiți. Aceștia, însă, nu auziseră vorbindu-se niciodată de realismul visceral și nu-i interesa deloc să le povestesc istoria lui. Viziunea lor despre literatură murea (și probabil se năștea) cu Vasconcelos, deși era posibil să ghicești admirația pe care o încercau pentru Mariano Azuela, Yáñez, Martín Luis Guzmán, autori pe care probabil îi cunoșteau numai din auzite. Una dintre aceste reviste se numea *Tamal*, și directorul ei era un oarecare Fernando López Tapia. Acolo, la secția culturală, două pagini, am publicat prima mea poezie și Lope Tapia, personal, mi-a dat cecul pe care îl meritase. În seara aceea, după ce am încasat banii, María, Franz și eu am sărbătorit evenimentul ducându-ne la cinema și apoi mâncând în oraș, la un restaurant din centru. Eu eram sătulă de mâncatul pe fugă și am vrut să-mi fac o plăcere.

Începând de atunci n-am mai scris poezii, cel puțin nu atâtea ca înainte, și m-am apucat să scriu cronici, cronici despre Ciudad de México, articole despre grădini a căror existență puțini o mai cunoșteau, note despre case coloniale, reportaje despre anumite linii de metrou, și am început să public tot sau aproape tot ce scriam. Fernando López Tapia îmi dădea un spațiu în orice pagină a revistei și sâmbăta, în loc să mă duc cu Franz la Chapultepec, îl luam cu mine la redacție și în timp ce el se juca la o mașină de scris eu îi ajutam pe puținii angajați permanenți de la *Tamal* să pregătească următorul număr, căci la capitolul ăsta erau mereu probleme, le era greu să scoată revista la timp.

Am învățat să paginez, să corectez, uneori eu alegeam și fotografiile. Și pe deasupra toată lumea îl iubea pe Franz. Evident, cu ce câștigam la revistă nu puteam să-mi las serviciul de la Gigante, dar chiar și-așa pentru mine era frumos, fiindcă în timp ce lucram la supermarket, mai ales când lucrul era deosebit de greu, vinerea seara, de pildă, sau luna dimineața, care deveneau interminabile, eu mă deconectam și începeam să mă gândesc la următorul meu articol, la cronică pe care o aveam în minte despre vânzătorii ambulante din Coyoacán, de exemplu, sau despre saltimbanci care aruncă foc pe gură din zona La Villa sau despre orice, și timpul trecea în zbor. Fernando López Tapia mi-a propus într-o zi să scriu schițe biografice ale oamenilor politici de a doua sau a treia mână, prieteni de-ai lui, bănuiesc, sau prieteni ai prietenilor, dar am refuzat. Nu pot să scriu decât despre lucruri în care mă simt implicată, i-am spus, și el mi-a răspuns ce au casele din cartierul 10 Mai ca să te simți implicată în existența lor? Și eu n-am știut ce să-i răspund, dar m-am ținut tare pe poziția mea inițială. Într-o seară Fernando López Tapia m-a invitat la masă. Am rugat-o pe María să aibă grijă de Franz și ne-am dus la un restaurant din Roma Sur. Adevărul este că mă așteptam la ceva mai bun, mai sofisticat, dar în

timpul mesei m-am amuzat foarte mult, deși aproape că n-am mâncat. În seara aceea am făcut amor cu directorul revistei *Tamal*. Trecuse mult timp de când nu mă culcasem cu un bărbat și experiența n-a fost foarte plăcută. Am făcut-o din nou după o săptămână. Și apoi săptămâna următoare. Uneori era absolut istovitor să stai toată noaptea fără să dormi și pe urmă să te duci dimineața, foarte devreme, la serviciu și să stai ore întregi etichetând produse ca o somnambulă. Dar eu aveam chef de viață și știam în cel mai adânc colțișor al ființei mele că trebuie s-o fac.

Într-o seară Femando López Tapia s-a prezentat pe strada Montes. A spus că vrea să vadă unde locuiesc. I-am prezentat-o pe María, care la început s-a arătat destul de distantă, ca și cum ea ar fi fost o prințesă și bietul Femando un țăran analfabet. Din fericire, cred că el nici n-a băgat de seamă aluziile pe care le făcea. În general, s-a purtat într-un mod încântător. Asta mi-a plăcut. După un timp María a urcat la ea și eu am rămas singură cu Franz și cu Femando. Atunci el mi-a spus că venise pentru că voia să mă vadă și apoi mi-a spus că mă văzuse dar că voia să mă vadă în continuare. E o prostie, dar mie mi-a plăcut că mi-a spus-o.

Pe urmă am urcat s-o iau pe María și ne-am dus toți patru să mâncam la un restaurant. În seara aceea am răs în prostie. După o săptămână am dus la *Tamal* niște poezii ale Mariei și i le-au publicat. Dacă prietena ta scrie, mi-a spus Femando López Tapia, spune-i că paginile revistei noastre îi stau la dispoziție. Problema era, cum mi-am dat repede seama, că María, cu toate studiile ei universitare, de-abia știa să scrie proză, vreau să spun, o proză fără pretenții poetice, cu punctuație bună și corectă din punct de vedere gramatical. Așa că mai multe zile a încercat să scrie un articol despre dans, dar oricâte eforturi făcea și oricât o ajutam eu, n-a fost în stare să-l facă. Până la urmă i-a ieșit un poem foarte bun pe care l-a intitulat „Dansul în Mexic” și pe care după ce mi l-a dat să-l citesc l-a pus

deoparte cu celelalte poezii ale ei și a uitat de el. María era o poetă cu vână, în mod clar mai bună decât mine, de pildă, dar nu știa să scrie proză. A fost păcat, dar cu asta s-a sfârșit posibilitatea de a colabora în mod constant la *Tamal*, cu toate că nu cred că ei i-a păsat prea mult, de parcă nu-i cădea bine revista, de parcă revista n-ar fi fost la înălțimea ei, în fine, María e așa și eu o iubesc așa cum este.

Relația mea cu Fernando López Tapia a mai durat un timp. El era însurat, asta am bănuț de la început, avea doi copii, cel mare de douăzeci de ani, și nu era dispus să se despartă de soția lui (nici eu n-aș fi permis asta). De mai multe ori l-am însoțit la cine de afaceri. Mă prezenta drept colaboratoarea lui cea mai eficientă. Eu încercam să fiu asta cu adevărat și au fost săptămâni când, cu lucrul la Gigante pe de o parte și cu revista pe de altă parte, de-abia reușeam să dorm în medie trei ore pe zi. Dar nu-mi păsa fiindcă lucrurile îmi mergeau bine, așa cum voiam eu să mergă, și cu toate că nu am mai vrut să public poezie în *Tamal*, în schimb am pus stăpânire literalmente pe paginile culturale și am publicat poeziile ale lui Jacinto și ale altor prieteni care nu aveau unde să-și facă cunoscută creația. Și am învățat mult. Am învățat tot ce se poate învăța în redacția unei reviste din DF. Am învățat să machetez, să închei contracte cu cei care ne dădeau anunțuri publicitare, să tratez cu tipografii, să vorbesc cu lume care în principiu părea importantă. Evident nimeni nu știa că lucram la un Gigante, toți credeau că trăiesc din ce mă plătea Fernando López Tapia sau că lucram la universitate, eu care n-am făcut niciodată studii universitare, care nici măcar n-am terminat liceul, și asta era partea frumoasă, era ca și cum aș fi trăit povestea Cenușăresei, și pe urmă chiar dacă trebuia să mă întorc la Gigante și să devin din nou vânzătoare sau casierită, nu-mi păsa și găseam putere mai multă decât aveam ca să fac bine cele două munci, cea de la *Tamal* pentru că îmi plăcea și învățam ceva, și cea de la Gigante fiindcă trebuia să-l cresc pe Franz, să-i cumpăr haine și

rechizite școlare, să plătesc apartamentul nostru din strada Montes, deoarece tata, săracu', trecea printr-o perioadă proastă și nu-mi putea da bani pentru chirie, și pentru că Jacinto nu avea bani nici pentru el. Într-un cuvânt, trebuia să muncesc eu singură ca să-l cresc pe Franz. Și asta făceam și în plus scriam și învățam.

Într-o zi Fernando López Tapia mi-a spus că trebuie să stea de vorbă cu mine. Când m-am dus să-l văd mi-a spus că vrea să vin să trăiesc cu el. Mi-am zis că e o glumă, Fernando se trezește așa uneori, cu dorința de a trăi cu toată lumea, și m-am gândit că în seara aceea o să ne ducem probabil la un hotel și o să facem amor și lui o să-i treacă cheful de a-mi plăti o casă. Dar de data asta propunerea era serioasă. Clar că nu avea intenția să-și lase nevasta, cel puțin nu dintr-odată, ci încetul cu încetul, într-o succesiune, sunt cuvintele lui, de fapte consumate. Mai multe zile am vorbit despre această posibilitate. Sau mai bine zis, Fernando vorbea, îmi prezenta argumentele și contraargumentele și eu îl ascultam și reflectam. Când i-am spus nu, se pare că a fost foarte decepționat și vreo două zile a fost supărat pe mine.

Pe atunci eu începusem să trimit materialele mele la alte reviste. Majoritatea mi-au spus nu, dar vreo două mi le-au acceptat. Relația mea cu Fernando, nu știi de ce, s-a înrăutățit. Critica tot ce fac și când ne culcam era chiar violent.

Alteori îl apuca gingășia, îmi făcea cadouri, plângea pentru orice fleac și sfârșea noaptea beat pulbere.

Să-mi văd numele publicat în alte reviste a fost un succes pentru mine. Am trăit o senzație de siguranță și din acel moment am început să mă îndepărtez de Fernando López Tapia și de revista *Tamal*. La început n-a fost ușor, dar eu eram obișnuită cu greutățile și nu m-am speriat nicio clipă. Pe urmă am găsit un post de corector la un ziar și am plecat de la Gigante. Am sărbătorit plecarea mea de acolo cu o dnă la care am fost Jacinto, María, Franz și eu. În seara

aceea, în timp ce mâncam, a venit Fernando López Tapia să mă vadă dar n-am vrut să-i deschid. M-a strigat din stradă un timp și pe urmă a plecat. Franz și Jacinto l-au privit de la fereastră și au râs. Ce mult seamănă. María și eu, în schimb, n-am vrut nici să ne apropiem de fereastră și ne-am prefăcut (dar poate că nici nu ne-am prefăcut prea mult) că facem un atac de isterie. În realitate ne-am privit în ochi și ne-am spus tot ce aveam să ne spunem fără să rostim nici un cuvânt.

Țin minte că stăteam cu lumina stinsă și strigătele lui Fernando ne ajungeau în surdina din stradă, strigăte desperate, și că apoi n-am mai auzit nimic, pleacă, a spus Franz, l-au luat, și atunci María și eu ne-am uitat una la alta fără să facem teatru, serios, obosite dar dispuse să continuăm, și după câteva secunde m-am ridicat și am aprins lumina.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Și atunci unul dintre băieții mi-a spus: unde sunt poeziile Cesáreei Tinajero? și eu am ieșit din mlaștina morții domnului general Diego Carvajal sau din supa fierbinte a amintirii lui, o supă necomestibilă și de neînțeles care atârână, cred eu, deasupra destinelor noastre precum sabia lui Damoclès sau ca o reclamă de tequila, și le-am spus: pe ultima pagină, băieți, și m-am uitat ia fețele lor proaspete și atente și le-am observat mâinile care răsfoiau acele foi îmbătrânite și apoi m-am uitat iar la fețele lor și atunci ei s-au uitat la mine și au spus nu cumva ești amețit, Amadeo? te simți bine, Amadeo? vrei să-ți facem o cafea, Amadeo? și eu mi-am zis, ah, fir-ar să fie, probabil că sunt mai beat decât credeam, și cu pași șovăitori m-am ridicat și m-am dus la oglinda din salon și mi-am privit fața. Continuam să fiu eu însumi. Nu acel eu însumi cu care de bine de rău mă obișnuisem, dar eu însumi. Și atunci le-am spus,

băieți, mie îmi trebuie nu o cafea ci încă un strop de tequila și când mi-au adus paharul și mi l-au umplut și l-am băut am reușit să mă desprind de împuțitul de argint viu al oglinzii de care mă sprijineam, vreau să spun, mi-am putut dezlipi mâinile de suprafața acelei vechi oglinzi (nu mai înainte de a vedea, apropo, cum rămâneau imprimate amprentele degetelor mele pe suprafața ei, ca zece mutre minuscule care îmi spuneau ceva la unison și cu o viteză surprinzătoare ce mă împiedica să înțeleg ceva). Și când am revenit în fotoliul meu i-am întrebat din nou ce părere au acum când au în fața ochilor o adevărată poezie scrisă chiar de Cesárea Tinajero, fără nici o interpretare care se interpune, poezie și nimic altceva, ei s-au uitat la mine și apoi, ținând amândoi revista în mână, s-au scufundat iarăși în acea baltă a anilor douăzeci, în acel ochi închis și plin de praf, și au spus, ce naiba, Amadeo, ăsta-i singurul ei text pe care îl ai? asta e singura ei poezie publicată? și eu le-am spus sau poate doar am murmurat: da, băieți, nu există altceva. Și am adăugat, cântărind parcă ce simțeau cu adevărat: decepționant, nu? Dar cred că ei nu m-au auzit, țineau capetele foarte aproape unul de altul și se uitau la poezie, și unul dintre ei, chilianul, părea gânditor, pe când amicul lui, mexicanul, zâmbea, imposibil să-i descurajezi pe băieții ăștia, am cugetat, și pe urmă nu m-am mai uitat la ei și n-am mai vorbit și mi-am întins oasele în fotoliu, crac, crac, și unul dintre ei când a auzit sunetul și-a ridicat ochii și m-a privit ca și cum ar fi vrut să se asigure că nu mă rupsesem, și apoi a revenit la Cesárea și eu am căscat și am oftat și pentru o clipă, foarte îndepărtate, s-au perindat prin fața ochilor mei imagini ale Cesáreei și ale prietenilor ei, mergeau pe un bulevard din zona de nord a DF-ului, și printre prietenii ei m-am văzut pe mine însumi, ce lucru ciudat, și iar am căscat, și atunci unul dintre băieți a rupt tăcea și a spus cu o voce limpede și bine timbrată că poezia este interesantă, iar celălalt l-a aprobat imediat și a spus că nu numai că este interesantă ci și că el o

văzuse când era un țânc. Cum? am zis eu. În vise, a spus băiatul, nu cred că aveam mai mult de șapte ani și aveam febră. Poezia Cesáreei Tinajero? Ai văzut-o când aveai șapte ani? Și ai înțeles-o? Știi ce înseamnă? Pentru că trebuie să însemne ceva, nu? Și băieții s-au uitat la mine și au spus că nu, Amadeo, o poezie nu trebuie în mod obligatoriu să însemne ceva, decât că este o poezie, cu toate că aceasta, cea a Cesáreei, în principiu nici asta. Așa că le-am spus lăsați-mă s-o văd și am întins mâna ca o persoană care cere de pomană și ei mi-au pus în mâinile înțepenite unicul număr din *Caborca* existent pe lume. Și am văzut poezia pe care o văzusem de atâtea ori:

Sion

POZEEE

Și i-am întrebat pe băieți, le-am zis, băieți, ce-ați înțeles voi clar din poezia asta? le-am zis, băieți, eu mă uit la ea de patruzeci de ani și niciodată n-am înțeles o iotă. Asta-i adevărul. De ce să vă mint. Și ei mi-au spus: e o glumă, Amadeo, poezia e o glumă care ascunde ceva foarte serios. Dar ce înseamnă? am întrebat. Lasă-ne să ne gândim puțin, Amadeo, au zis. Sigur că vă las, se poate? am spus eu. Lasă-ne să medităm puțin și să vedem dacă îți răspundem la întrebare, Amadeo, au zis. Sigur că vreau să-mi răspundeți, am spus eu. Pe urmă unul dintre ei s-a ridicat și s-a dus la baie și celălalt s-a ridicat și s-a dus la bucatărie și eu am început să dormitez în vreme ce ei umblau ca vodă prin lobodă prin iadul casei mele, vreau să spun prin iadul amintirilor în care se transformase casa mea, și eu i-am lăsat în pace și am dormitat, pentru că era deja foarte târziu și băuserăm mult, deși din când în când îi auzeam umblând, ca și cum ar fi făcut mișcare ca să-și dezmoștească oasele, și din când în când îi

auzeam vorbind, se întrebau și își răspundeau nu știu ce, lucruri foarte serioase unele, bănuiesc, fiindcă între o întrebare și un răspuns erau tăceri lungi, altele mai puțin serioase căci râdeau, ah, ce băieți, mă gândeam, ah, ce întâlnire interesantă, de mult timp nu mai băusem atâta și nu mai vorbisem atâta și nu-mi mai adusesem aminte atâtea și nu mai petrecusem atât de bine. Când am deschis ochii din nou băieții aprinseseră lumina și în fața mea era o ceașcă de cafea aburindă. Țin minte că în timp ce-mi beam cafeaua băieții s-au așezat iarăși în fața mea și comentau celelalte texte publicate în *Caborca*. Ei bine, le-am spus, care este misterul? Atunci băieții s-au uitat la mine și mi-au zis: nu e niciun mister, Amadeo.

Joaquín Font, strada Colima, cartierul Condesa, Ciudad de México DF, august 1987. Libertatea este ca un număr prim. Când m-am întors acasă se schimbase totul. Soția mea nu mai locuia acolo și în camera mea dormea acum fiica mea Angélica, împreună cu partenerul ei, un regizor de teatru puțin mai în vârstă decât mine. Fiul meu cel mic, în schimb, pusese stăpânire pe căsuța din grădină unde trăia împreună cu o fată cu trăsături indiene. Și el și Angélica munceau toată ziua, deși nu câștigau prea mult. Fiica mea María locuia într-un hotel lângă Monumento de la Revolución și aproape că nu se vedea cu frații ei. Soția mea, se pare, se recăsătorise. Regizorul de teatru s-a dovedit a fi o persoană destul de politicoasă. Fusese camarad de escapade cu Vieja Segura, sau discipol al lui, n-aș putea spune precis, și nu avea mulți bani nici mult noroc, dar spera să pună în scenă într-o zi o piesă care să-l catapulteze spre faimă și avere. Seara, când mâncam, îi plăcea să vorbească despre asta. Iubita fiului meu, din contră, de-abia dacă scotea o vorbă. Mi-a devenit simpatică.

Prima noapte am dormit în salon. Am pus o pătură pe sofa, m-am întins și am închis ochii. Zgomotele erau aceleași dintotdeauna. Dar mă înșelam. Era ceva ce le făcea diferite, deși la început n-am reușit să deduc ce. Dar erau diferite și nu mă lăsau să dorm, așa că îmi petreceam nopțile stând pe sofa, cu televizorul deschis și cu ochii întredeschiși. Apoi m-am mutat în fosta cameră a fiului meu și asta m-a făcut să mă simt bine. Bănuiesc că din cauză că în cameră se păstrase o anumită atmosferă de adolescent lipsit de griji și fericit. Nu știu. În orice caz, după trei zile încăperea mirosea numai a mine, adică mirosea a bătrân, mirosea a nebun, și totul a redevenit la fel ca la început. Eram deprimat și nu știam ce să fac. Stăteam nemișcat și lăsam să treacă orele în casa aceea goală până se întorcea vreunul

din copii de la lucru și schimbam câteva cuvinte. Uneori suna telefonul și răspundeam. Alo? Cine e la telefon? Nu mă cunoștea nimeni și eu nu cunoșteam pe nimeni.

După o săptămână de la întoarcerea acasă am început să fac plimbări prin cartier. Primele au fost scurte, o raită în jurul casei și cu asta basta. Încetul cu încetul, însă, am prins curaj și plimbările mele, la început nesigure, m-au purtat tot mai departe. Cartierul se schimbase. Am fost atacat de două ori. Prima dată, de niște copii înarmați cu cuțite de bucătărie. A doua, de niște țipi maturi care negăsind bani în buzunarele mele mi-au tras o bătaie. Dar eu nu mai simt durerea și nu mi-a păsat. Țsta e unul dintre lucrurile pe care le-am învățat în La Fortaleza. Seara, Lola, iubita fiului meu, mi-a pus un dezinfectant roșu pe răni și m-a sfătuit să nu umblu prin anumite locuri. Eu i-am spus că nu îmi pasă dacă iau câte o bătaie din când în când. Țți place? a spus ea. Nu-mi place, am zis eu, dacă m-ar bate cineva în fiecare zi nu mi-ar plăcea.

Într-o seară regizorul a spus că INBA îi va da o bursă. Am sărbătorit evenimentul. Fiul meu și iubita lui s-au dus să cumpere o sticlă de tequila și fiica mea și regizorul au pregătit o cină festivă, cu toate că adevărul e că niciunul dintre ei nu știa să gătească. Nu țin minte ce-au pregătit. Mâncare. Eu am mâncat tot. Dar nu era foarte bună. Cea care făcea bine lucrurile astea era nevastă-mea, dar ea locuiește acum în altă parte și nu îi plăcea genul ăsta de cine improvizate. Eu m-am așezat la masă și am început să tremur. Țin minte că fiica mea s-a uitat la mine și m-a întrebat dacă mă simt rău. Țmi e doar frig, am spus, și era adevărat, cu anii devenisem o persoană friguroasă. Un păhărel de tequila mi-ar fi prins bine, dar nu pot să beau tequila și niciun fel de alcool. Așa că am tremurat de frig și am mâncat și am ascultat ce spuneau. Vorbeau de un viitor mai bun. Vorbeau nimicuri, dar în realitate vorbeau de un viitor mai bun, și cu toate că acest viitor nu îi includea nici pe fiul meu nici pe

iubita lui nici pe mine zâmbeam și noi și vorbeam și făceam planuri.

După o săptămână departamentul care trebuia să-i dea bursa s-a desființat în urma unei reduceri a bugetului și regizorul a rămas cu buzele umflate.

Am înțeles că sosise momentul să încep să mă mișc. Am început să mă mișc. Am dat telefoane câtorva prieteni vechi. La început nimeni nu-și amintea de mine. Unde ai fost? spuneau. De unde-ai apărut? Ce s-a întâmplat cu tine? Eu le spuneam că tocmai mă întorsesem din străinătate. Am făcut o plimbare pe Mediterană, am stat în Italia și la Istanbul. Am admirat clădirile din Cairo, o arhitectură promițătoare. Promițătoare? Da, promite iadul. Ca edificiile din Tlatelolco, dar fără așa de multe spații verzi. Ca Ciudad Satélite, dar fără apă curentă. Ca Netzahualcóyotl. Ar trebui să ne pună la zid pe toți arhitecții. Am fost în Tunisia și la Marrakech. La Marsilia. La Veneția. La Florența. La Napoli. Ce fericit ești, Quim, dar de ce te-ai întors? Mexicul se duce de râpă fără leac. Bănuiesc că ești la curent. Da, sunt la curent, le spuneam, nu mi-au lipsit informațiile, fiicele mele îmi trimiteau ziare mexicane la hotelurile unde stăteam. Dar Mexicul e patria mea și îmi era dor. Niciunde nu se trăiește așa de bine ca aici. Nu mă lua peste picior, Quim, doar nu vorbești serios? Foarte serios. Foarte serios? Jur, foarte serios, unele dimineți, când îmi luam micul dejun admirând Mediterana și acele mici bărci cu pânze care le plac așa de mult europenilor, mă apuca plânsul cu gândul la Ciudad de México, la micile dejunuri din Ciudad de México, și știam că mai devreme sau mai târziu trebuie să mă întorc. Și câte unul zicea: ascultă, dar tu n-ai fost internat într-un ospiciu? Și eu spuneam ba da, cu mulți ani în urmă, exact când am ieșit din ospiciu am plecat în străinătate. La recomandarea medicilor. Și prietenii mei râdeau la gluma asta sau la altele, căci eu întotdeauna înfloream povestea cu alte glume și spuneau, ah, Quim asta, și atunci eu profitam și îi întrebam dacă nu

știu de vreun post pentru mine, un post mititel ia un birou de arhitectură, orice, o slujbă temporară, ca să mă obișnuiesc cu ideea că trebuie să-mi găsesc ceva permanent, și atunci ei îmi răspundeau de obicei că problema locurilor de muncă este foarte gravă, că birourile de arhitectură închid unul după altul, că Andrés del Toro plecase la Miami și că Refugio Ortiz de Montesinos își instalase studioul la Houston, așa că pot să-mi fac o idee, spuneau, și eu îmi făceam o idee, dar continuam să le dau telefon și să-i bat la cap și să le povestesc aventurile mele în partea fericită a lumii.

Ca urmare a insistențelor mele, am reușit să obțin un post de desenator tehnic la studioul unui arhitect pe care nu-l cunoșteam. Era un tinerel la începutul meseriei și când a aflat că eu nu sunt desenator tehnic ci arhitect m-a plăcut. Serile, când închideam prăvălia, ne duceam la un bar care se află pe Ampliación Popocatépetl, mergând spre strada Cabrera. Barul se numea El Destino și stăteam acolo vorbind de arhitectură și de politică (băiatul era troțkist) și de călătorii și de femei. Se numea Juan Arenas. Avea un asociat, pe care eu aproape că nu îl vedeam, un tip gras de vreo patruzeci de ani, tot arhitect și el dar care părea mai degrabă un agent de la poliția secretă și care venea foarte rar la studio. Așa că Juan Arenas și cu mine constituiam baza biroului, și cum nu aveam aproape nimic de lucru și ne plăcea să vorbim, ne petreceam bună parte din zi pălăvrăgind. Seara făceam autostopul până acasă și în timp ce traversam un DF de coșmar, de coșmar extenuant, mă gândeam uneori că Juan Arenas este fericita mea reîncarnare.

Într-o zi l-am invitat la masă. Era duminică. Nu era nimeni acasă și i-am făcut o supă și o omletă. Am mâncat în bucătărie. Era plăcut să stai acolo, ascultând păsărelele care veneau să ciugulească în grădină și privindu-l pe Juan Arenas, care era un băiat simplu și care mânca cu poftă. Stătea singur. Nu era din DF ci din Ciudad Madero și uneori se simțea dezorientat într-un oraș atât de mare.

Ceva mai târziu au venit fiica mea și partenerul ei și ne-au găsit uitându-ne la televizor și jucând cărți. Cred că fiică-mea i-a plăcut din prima clipă lui Juanito Arenas și de atunci vizitele lui au devenit mai dese. Câteodată începeam să visez și ne vedeam pe toți trăind împreună în casa mea de pe strada Colima, cele două fete ale mele, băiatul meu, regizorul de teatru, Lola și Juan Arenas. Pe soția mea nu, pe ea n-o vedeam trăind cu noi. Dar lucrurile nu ies niciodată cum le vezi și le trăiești în vise și într-o bună zi Juan Arenas și asociatul lui au închis studioul și au plecat fără să spună unde.

Din nou am fost obligat să dau telefoane vechilor mei prieteni și să le cer favoruri. Experiența mă învățase că era mai bine să caut un post de desenator tehnic decât de arhitect și așa în scurt timp m-am văzut iarăși muncind din greu. De data asta într-un studio din Coyoacán. Într-o seară, șefii mei m-au invitat la o petrecere. Cealaltă alternativă era să merg pe jos până la stația de metrou cea mai apropiată și să mă întorc acasă unde în mod sigur n-o să găsesc pe nimeni, așa că am acceptat și m-am dus. Petrecerea era într-o casă care se afla relativ aproape de a mea. Pentru câteva clipe casa mi s-a părut familiară. Mi-am zis că mai fusesem acolo înainte, dar după aceea mi-am dat seama că era vorba doar despre faptul că toate casele construite într-o anumită epocă și într-un anumit cartier semănau între ele ca două picături de apă și atunci m-am liniștit și m-am dus direct la bucătărie să caut ceva de mâncare fiindcă nu mai pusesem nimic în gură de la micul dejun. Nu știu ce mi s-a întâmplat dar brusc am simțit că mi-este foarte foame, ceva puțin obișnuit la mine. Că mi-este foarte foame și că îmi vine foarte tare să plâng și că sunt foarte vesel.

Și atunci am ajuns ca în zbor la bucătărie și în bucătărie erau doi bărbați și o femeie, care vorbeau foarte însuflețiți despre un mort. Eu am luat un sandvici cu șuncă și l-am mâncat și apoi am băut două înghițituri de coca-cola ca să-mi alunece sandviciul pe gât.

Pâinea parcă era uscată. Dar era gustos, așa că am mai luat un sandvici, acum unul cu cașcaval, și l-am mâncat, dar nu dintr-o înghițitură, de data asta încetul cu încetul, mestecând cu conștiinciozitate și zâmbind așa cum obișnuiam să zâmbesc cu mulți ani în urmă. Și trioul care vorbea, cei doi bărbați și femeia, s-au uitat la mine și m-au văzut zâmbind și mi-au zâmbit și ei și atunci m-am apropiat un pic mai mult de ei și am auzit ce spuneau: vorbeau despre un cadavru și o înmormântare, vorbeau de un prieten al meu, un arhitect care murise, și în acel moment mi s-a părut potrivit să spun că îl cunoscusem. Asta a fost tot. Vorbeau despre un mort pe care eu îl cunoscusem și apoi au început să vorbească despre alte lucruri, presupun, fiindcă eu n-am rămas acolo ci am ieșit în grădină, o grădină cu trandafiri și brazi, și m-am apropiat de grilajul de fier și am început să privesc pe stradă. Și atunci am văzut trecând vechiul meu Impala din 74, uzat de trecerea anilor, cu barele de protecție și portierele bușite, cu vopseaua scorojită, foarte încet, cu roțile de-abia învârtindu-se, de parcă m-ar fi căutat în noapte pe străzile DF-ului, și efectul a fost așa de puternic că am început să tremur, ținându-mă cu amândouă mâinile de barele grilajului ca să nu cad, și n-am căzut, foarte adevărat, dar mi-au căzut ochelarii, ochelarii mi-au alunecat pe nas în jos și au căzut într-un tufiș sau pe o plantă sau un lăstar de trandafir, nu știu, am auzit numai zgomotul și mi-am dat seama că nu se spărseseră, și atunci m-am gândit că dacă mă aplec să-i iau când o să mă ridic Impala n-o să mai fie acolo, dar că dacă n-o fac n-o să pot vedea cine conduce acea mașină-fantomă, mașina mea pierdută în ultimele ore ale anului 1975, în primele ore ale anului 1976. Și dacă nu vedeam cine e la volan la ce-mi folosea că o văzusem? Și atunci mi s-a întâmplat ceva și mai uimitor. M-am gândit: mi-au căzut ochelarii. M-am gândit: până acum o secundă nu știam că port ochelari. M-am gândit: acum văd schimbările. Și asta, faptul că știam că acum am nevoie de

ochelari ca să văd, mi-a dat curaj și m-am aplecat și mi-am găsit ochelarii (ce diferență între a-i avea și a nu-i avea pe nas!) și m-am îndreptat de spate și Impala era tot acolo, de unde deduc că am acționat cu o viteză permisă doar nebunilor, și am văzut Impala și cu ochelarii mei, acei ochelari pe care nu știam că îi am până în clipa aceea, am sfredelit întunericul și am căutat chipul șoferului, înfricoșat și nerăbdător totodată, căci mi-am închipuit că la volanul Ford-ului meu Impala pierdut o s-o văd pe Cesărea Tinajero, poeta pierdută, care își croia drum din timpul pierdut ca să-mi înapoieze automobilul pe care îl iubisem cel mai mult în viața mea, care a însemnat cel mai mult pentru mine și de care m-am bucurat cel mai puțin. Dar nu era Cesărea cea care conducea. De fapt, nu conducea nimeni Ford-ul meu Impala fantomă! Asta am crezut. Dar pe urmă m-am gândit că mașinile nu merg singure și că probabil acel Impala hârbuit era condus de vreun compatriot tinerel și nefericit și cu o gravă depresiune, și m-am întors, purtând parcă o greutate enormă în spate, la petrecere.

Când făcusem jumătate de drum, însă, mi-a venit o idee și m-am întors, dar pe stradă nu mai era Ford-ul Impala, uite-l nu e, acum este, acum nu este, strada se transformase într-un puzzle clarobscur căruia îi lipseau mai multe piese, și una dintre piesele care lipseau, în mod curios, eram eu însumi. Ford-ul meu Impala plecase. Eu, într-un anumit fel pe care nu reușeam să-l pricep, plecasem și eu. Ford-ul Impala se întorsese în mintea mea. Eu mă întorsesem în mintea mea.

Mi-am dat seama atunci, cu umilință, cu uluire, într-un impuls de mexicanitate absolută, că suntem cârmuiți de hazard și că în această furtună ne vom îneca toți, și mi-am dat seama că numai cei mai isteți, nu eu în mod sigur, se vor menține la suprafață ceva mai mult timp.

Andrés Ramírez, barul El Cuerno de Oro, strada Avenir, Barcelona, decembrie 1988. Viața mea era sortită eșecului, Belano, așa cum auzi. Am plecat din Chile într-o îndepărtată zi a anului 1975, mai exact pe 5 martie la opt seara, ascuns în cala cargoului *Napoli*, adică la fel ca orice vagabond fără bilet, și fără să știu care va fi destinația mea finală. N-o să te plictisesc cu întâmplările mai mult sau mai puțin nefericite ale călătoriei mele, o să-ți spun numai că eram cu treisprezece ani mai tânăr și că în cartierul meu din Santiago (La Cisterna, ca să fiu mai exact) eram cunoscut cu porecla drăgăstoasă de Super Șoarecele, în amintirea acelui nostim și justițiar animăluț care ne înveselise în atâtea după-mese ale copilăriei. Într-un cuvânt, eu eram pregătit, cel puțin din punct de vedere fizic, cum se spune, să suport toate vicisitudinile unei călătorii de acest tip. Să trecem peste foame, frică, răul de mare, conturul când estompat când monstruos pe care mi-l înfățișa destinul incert. Am avut mereu noroc de câte un suflet caritabil care să coboare în santină și să-mi dea o bucată de pâine, o sticlă de vin, o farfurie de macaroane *à la bolognesa*. Am avut timp, pe de altă parte, să mă gândesc după voia inimii, ceva ce în viața mea de dinainte îmi era aproape interzis, căci în orașul modern, cum toată lumea știe, cine doarme cu câinii se scoală plin de purici. Și în felul acesta am putut să-mi examinez copilăria, atunci când ești închis pe fundul unui vapor cel mai bine este să procedezi urmând o anumită ordine, aproximativ până la Canalul Panama, și de atunci încolo, adică tot timpul cât a durat traversarea Atlanticului (vai, atât de departe acum de patria mea iubită și chiar și de continentul american, pe care nu-l cunoșteam dar care atunci îmi era la fel de drag), m-am apucat să fac disecția a ceea ce fusese tinerețea mea și am ajuns la concluzia și la ferma intenție că totul trebuie să se schimbe, deși atunci nu mi-a venit în minte cum s-o fac și în ce direcție să-mi îndrept pașii. În fond, dă-mi voie să-ți spun, era un

mod ca oricare altul de a-mi omorî timpul și de a nu-mi distruge sau slăbi organismul, oricum înnebunit după atâtea zile în acel umed întuneric sonor pe care nu-l doresc nici celui mai rău dușman. Într-o dimineață, însă, am ajuns în portul Lisabona și reflecțiile mele și-au schimbat substanțial obiectivul. Primul impuls, cum e și logic, a fost să debarc în prima zi, dar, așa cum mi-a explicat unul dintre marinarii italieni care mă hrăneau din când în când, momentul la granițele portugheze pe mare și pe uscat nu era cel mai potrivit. Așa că a trebuit să mă stăpânesc și timp de două zile care mi s-au părut două săptămâni m-am mulțumit să ascult glasurile ce veneau din cala vaporului, deschisă ca fălcile unei balene, ascuns într-un butoi gol, cu fiecare minut ce trecea tot mai bolnav și mai nerăbdător, cu niște dureri de cap care nu știu de unde mi se trăgeau, până când într-o seară, în sfârșit, am ridicat ancora și am lăsat în urmă sânguincioasa capitală portugheză cum mi-o imaginam eu, în visele mele febrile, ca pe un oraș negru, cu lume îmbrăcată în negru, cu case construite din mahon sau din marmură neagră sau din piatră neagră, poate pentru că în starea mea de picoteală produsă de febră m-am gândit vreodată la Eusebio, pantera neagră a acelei echipe care a jucat așa de bine la Mondialul din Anglia din '66 și unde cu noi, chilenii, s-au purtat așa de nedrept.

Și am continuat să navigăm și am ocolit Peninsula Iberică și eu continuam să mă simt așa de rău, că într-o noapte doi italieni m-au scos pe punte să iau aer și am văzut lumini în depărtare și am întrebat ce este acolo, din ce colț al lumii (al acestei lumi care se purta așa de dur cu mine) fac parte acele lumini, și italienii mi-au spus Africa, de parcă ar fi spus cioc, sau de parcă ar fi spus măr, și atunci eu am început să tremur mult mai tare ca înainte, niște frisoane ce păreau mai degrabă o criză de epilepsie, dar erau numai niște frisoane, și atunci am simțit că italienii mă lasă pe punte și se trag mai la o parte, ca cineva care se duce să fumeze o țigară departe

de un bolnav, și unul dintre italieni îi spunea celuilalt: dacă moare cel mai bine e să-l aruncăm în mare, și celălalt italian îi răspundea: de acord, de acord, dar n-o să moară. Și cu toate că nu știam italiană asta am auzit-o limpede, în definitiv amândouă limbile sunt romanice cum ar spune un academician. Știu că și dumneata ai trecut prin clipe asemănătoare, Belano, așa că n-o să mă mai lungesc. Frica sau dorința de a trăi, instinctul de supraviețuire m-au determinat să-mi adun puterile care mă părăsiseră și să le spun italienilor că mă simt bine, că n-o să mor, care este portul următor? apoi m-am târât din nou până în cală, m-am retras în ungherul meu și am adormit.

Când am ajuns la Barcelona mă simțeam mai bine. În a doua noapte după ce am acostat am abandonat vaporul pe furiș și am ieșit din port pe jos ca un lucrător oarecare din schimbul de noapte. N-aveam decât hainele de pe mine, și zece dolari cu care plecasem din Santiago și pe care îi ascusesem într-unul din ciorapi. Viața e plină de momente minunate, foarte felurite, pe deasupra, dar eu n-am să uit niciodată las Ramblas din Barcelona și străzile din jur ce s-au deschis pentru mine în acea noapte ca brațele unei femei pe care n-ai văzut-o niciodată și pe care totuși o recunoști ca pe femeia vieții tale! Nu mi-au trebuit nici trei ore, îți jur, ca să-mi găsesc de lucru. Un chilian, dacă are brațe puternice și nu e puturos, supraviețuiește oriunde, mi-a spus tata când mi-am luat rămas-bun de la el. Tare i-aș fi tras un pumn în nas bătrânului băga-l-aș în mă-sa, dar povestea asta e altă poveste și nu e acum momentul să-mi fac sânge rău. Important este că în noaptea aceea memorabilă am început să lucrez spălând vase când încă nu-mi trecuse de tot senzația de balans pe care o provoacă croazierele prea lungi, în localul numit La Tía Joaquina, de pe strada Escudillers, și pe la cinci dimineața, obosit dar mulțumit, am plecat de la bar și m-am îndreptat spre pensiunea Conchi, care avea numele unui fel de mâncare, recomandată de unul

din chelnerii de la La Tía Joaquina, un băiat din Murcia care locuia și el în acea păduchelniță.

Am stat două zile la pensiunea Conchi, de unde a trebuit s-o întind datorită încăpățânării mele de a nu prezenta niciun document ca să fiu înscris în registrul poliției, și o săptămână la La Tía Joaquina, exact până când spălătorul de vase titular s-a însănătoșit după o gripă scârboasă. În zilele următoare am cunoscut alte pensiuni, pe strada Hospital, pe strada Pintor Fortuny, pe strada Boqueria, până am găsit una pe Junta de Comercio, pensiunea Amelia, ce nume dulce și frumos, unde nu mi s-a cerut niciun act cu condiția să stau în cameră cu alți doi indivizi și de câte ori vine poliția să mă ascund fără să crâcnesc într-un dulap cu fund dublu.

Primele mele săptămâni în Europa, cum e ușor de presupus, s-au scurs în căutarea unei slujbe și în a munci, pentru că trebuia să plătesc pensiunea săptămânal și în plus pe uscat pofta mea de mâncare, potolită sau adormită în timpul traversării Oceanului, se trezise mult mai vorace decât îmi aminteam. Dar pe când umblam de colo până colo, să zicem de la pensiune la restaurant sau de la restaurant la pensiune, a început să mi se întâmple ceva ce nu mi se întâmplase niciodată până atunci. Mi-am dat seama imediat, fiindcă fără falsă modestie am fost întotdeauna cel puțin ager la minte și observ tot ce mi se întâmplă. Chestia, de altfel, era foarte simplă, deși la început n-o să neg că m-a îngrijorat. Și pe dumneata te-ar fi îngrijorat. Pe scurt, mergeam eu, să zicem că pe Ramblas, fericit, cu grijile normale ale unui om normal și brusc au început să-mi dănțuiască numere prin cap. Întâi 1, să zicem, apoi 0, apoi 1, apoi iar 1, apoi 0, apoi alt 0, apoi din nou 1, și așa mai departe. De la bun început mi-am zis că de vină este timpul pe care l-am petrecut închis în burta vaporului *Napoli*. Dar adevărul este că mă simțeam bine, mâncam bine, ieșeam afară normal, dormeam cele șase sau șapte ore obișnuite neîntors, nu mă durea capul deloc, așa că nu putea fi asta

cauza. Pe urmă m-am gândit la schimbarea de peisaj, care în cazul meu era o schimbare de țară, de continent, de emisferă, de obiceiuri, de toate. Apoi, cum nu se putea altfel, am pus-o pe seama nervilor, în familia mea există câteva cazuri de nebunie și chiar de *delirium tremens*, nimeni nu e perfect. Dar nu m-a convins niciuna din aceste explicații și încetul cu încetul m-am adaptat, m-am obișnuit cu numerele, care de altfel, ca să vezi ce ciudată e natura, îmi veneau în minte numai când mă plimbam, adică atunci când *n-aveam treabă*, niciodată în orele de muncă, niciodată când mâncam sau când mă băgăm în pat în camera mea unde locuiam cu ceilalți doi. Oricum n-am avut mult timp să analizez serios problema, pentru că soluția a venit repede și a venit dintr-odată. Într-o seară, un coleg de la bucătărie mi-a dat un buletin de pronosport care nu îi trebuia. Eu, nu știu de ce, n-am vrut să-l completez acolo și l-am luat cu mine la pensiune. În noaptea aceea, când mă întorceam pe Ramblas pe jumătate pustie, au început numerele și am făcut imediat legătura cu pronosportul. Am intrat într-un bar de pe Rambla Santa Mónica și am cerut o cafea cu un strop de lapte și un creion. Dar atunci numerele au dispărut. În mintea mea se făcuse un gol! Când am plecat iar au început: vedeam un chioșc deschis, 0, vedeam un pom, 1, vedeam doi bețivi, 2, și tot așa până am completat cele paisprezece rezultate. Dar pe stradă nu aveam pix ca să le notez, așa că în loc să o iau spre pensiune am coborât până la capăt pe Rambla și pe urmă am urcat din nou, de parcă tocmai m-aș fi sculat și aș fi avut la dispoziție toată noaptea ca să mă relaxez! Un vânzător de la un chioșc din piața San José mi-a vândut un pix. Când m-am oprit să-l cumpăr numerele au dispărut și am simțit că mă apucă disperarea. Apoi am pornit iar pe Rambla în sus și mintea mea era tot goală. În astfel de momente, suferi, pot să te asigur în cunoștință de cauză. Brusc, numerele au revenit și am scos buletinul și am început să le notez. O era X, nu era nevoie să fii un geniu ca să-ți dai

seama, 1 era 1 și 2, care de altfel de-abia apărea sau pâlpaia în capul meu, era 2. Ușor, nu-i așa? Când am ajuns la metroul din piața Cataluña completasem buletinul. Atunci m-a ispitit diavolul și am coborât iarăși ca un somnambul sau ca un țicnit la cap, lent, din nou spre Rambla Santa Mónica, cu buletinul la câțiva centimetri de față, verificând dacă numerele care continuau să apară corespundeau cu cele scrise pe hazardatul meu bilețel. Nici vorbă! Am văzut ca lumina zilei, 0, 1 și 2, dar ordinea era diferită, cifrele se perindau cu o viteză mai mare ba mai mult, în dreptul teatrului Liceo a apărut un număr pe care nu-l mai văzusem până atunci, 3.

N-am mai despicat firu-n patru și m-am dus să mă culc. În noaptea aceea, în timp ce mă dezbrăcăm în cameră pe întuneric auzind cum sforăie cei doi puturoși care erau colegii mei de cameră, m-am gândit că încep să înnebunesc și m-am amuzat așa de tare că a trebuit să mă așez pe pat și să-mi pun palma la gură ca să nu râd în hohote.

A doua zi am depus buletinul și după trei zile eram unul dintre cei nouă câștigători cu paisprezece rezultate exacte. Primul lucru la care m-am gândit, asta o știe numai cine a trăit-o, este că n-or să-mi dea banii fiindcă stau ilegal în Spania. Așa că în aceeași zi m-am dus să consult un avocat și i-am povestit tot. Domnul Martínez, căci așa se numea clănțul și era din Lora del Río, m-a felicitat pentru norocul meu și apoi s-a apucat să mă liniștească. În Spania, a spus, un fiu al Americilor nu este niciodată un străin, chiar dacă intrarea mea în țară fusese ilegală și asta trebuie să se aranjeze. Apoi i-a dat un telefon unui ziarist de la *La Vanguardia* și acesta mi-a pus niște întrebări, mi-a făcut niște fotografii și a doua zi eram celebru. Am apărut în două sau trei ziare din câte știu eu. Ilegalul care câștigă la pronosport, au scris. Am păstrat tăieturile din ziar și le-am trimis la Santiago. Mi-au luat vreo două interviuri la radio. Într-o săptămână situația mea s-a rezolvat și am ajuns dintr-un tip fără acte de

identitate să am un permis de rezidență pentru trei luni, fără drept de muncă, în timp ce domnul Martínez îmi aranja ceva mai bun. Premiul era de 950 000 de pesete, ceea ce pe atunci erau bani nu glumă, și cu toate că avocatul m-a jecmănit de vreo 200 000, adevărul e că în acele zile mă simțeam bogat, bogat și celebru, pe deasupra, și liber să fac ce vreau. În primele zile mi-a trecut prin cap să-mi fac geamantanul și să mă întorc în Chile, cu banii pe care îi aveam aș fi putut pune pe roate o afacere la Santiago, dar până la urmă am decis să schimb 100 000 de pesete în dolari și să-i trimit mamei, și eu să rămân la Barcelona, care acum mi se oferea, și iartă-mi comparația, ca un boboc de trandafir. Eram în anul 1975, pe deasupra, și în patria mea lucrurile erau mai curând albastre, așa că după șovăielile inițiale am hotărât să-mi urmez calea. La consulat, după câteva dificultăți pe care am izbutit să le rezolv cu discreție și bani, au acceptat să-mi dea un pașaport. Nu m-am mutat la altă pensiune, dar am cerut o cameră proprie, mai mare și mai aerisită (și mi-au dat-o pe loc, ce să-ți spun, soarta mă transformase în răsfățatul casei Amelia), n-am mai lucrat ca spălător de vase și m-am apucat să caut cu tot calmul din lume un serviciu corespunzător cu preocupările mele. Dormeam până la douăsprezece sau la unu. Pe urmă mă duceam să mănânc la un restaurant de pe strada Femando sau la unul de pe strada Joaquín Costa, ținut de doi gemeni foarte simpatici, și mai târziu hoinăream prin Barcelona, din piața Cataluña până la Paseo Colón, de la Paralelo până la Vía Layetana, bând cafele la terase, ciugulind câte o gustare de calmari cu vin prin cârciumioare, citind presa sportivă și calculând care trebuie să fie următorul pas de făcut, un pas pe care în forul meu interior îl știam, dar pe care datorită educației mele de licean chilian (chiar dacă eram vagabond și fugar) nu voiam să-l mărturisesc cu sinceritate. Și apropo de asta, o să-ți spun că am ajuns să mă gândesc chiar și la măgarul de Descartes, ca să-ți faci o idee. Descartes, Andrés Bello,

Arturo Prat, făuritorii lungii și înguste noastre fâșii de pământ. Dar nu poți să îngrădești vântul și într-o seară am pus punct șovăielilor și am admis că în fond voiam să mai câștig o dată la pronosport, nu să-mi găsesc un serviciu, să câștig la pronosport oricum o fi, dar mai cu seamă în felul pe care îl știam. Evident, nu te uita la mine ca la un nebun, îmi dădeam seama că acea speranță, acea năzuință, cum ar spune Lucho Gatica, era irațională, chiar groaznic de irațională, pentru că, hai să vedem, ce motor sau ce disfuncție făcea să apară acele cifre în partea cea mai limpede a minții mele? cine mi le dicta? credeam în fantome? eram un ignorant sau o ființă superstițioasă ajunsă în această parte a Mediteranei de la hotarele Lumii a Treia? sau poate tot ce mi se întâmpla ori mi se întâmplase nu era decât fericita conjuncție a hazardului cu delirurile unui om pe jumătate consumat de experiența aproape inumană a unei călătorii pe care nu ar îndrăzni să o ofere nicio agenție de voiaj?

Au fost zile de mari frământări. Pe de altă parte, recunosc, totul mă lăsa indiferent (e paradoxal, dar așa este) și cu trecerea zilelor am încetat să mai caut de lucru și să mă prezint la cererile de serviciu pe care le oferea cu atâta generozitate *La Vanguardia* și cu toate că după încasarea câștigului (datorită șocului suferit, presupun) numerele mă părăsiseră, după ce am meditat la o ieșire onorabilă, într-un asfințit, pe când le dădeam de mâncare porumbeilor în Parque de la Ciudadela, am crezut că am găsit soluția. Dacă numerele nu veneau la mine, o să mă duc eu în bârlogul numerelor și o să le scot de acolo cu lingușeli sau cu picioare-n fund.

Am folosit diverse metode, de care din motive profesionale cred că este mai bine să te scutesc. Zici că nu? Păi atunci nu te scutesc de ele, asta mai lipsea. Am început cu numerotarea caselor. Străbăteam, de exemplu, strada Oleguer și strada Cadena și mă uitam și îmi notam numerele de la intrare. Cele de la dreapta mea erau numerele

1, cele de la stânga numerele 2, X erau persoanele cu care mă întâlneam și care mă priveau în ochi. N-a dat rezultat. Am încercat să joc zaruri, de unul singur, într-un bar de pe strada Princesa numit La Cruz del Sur, barul nu mai există, pe vremea aceea îl ținea un prieten argentinian. Nici asta n-a dat rezultat. Alteori rămâneam întins în pat, fără să mă gândesc la nimic, și în disperarea mea somam numerele să revină, dar eram incapabil să gândesc, să-mi imaginez pe 1, căruia în nebunia mea îi atribuiam calitățile paralelor și ale casei. La nouăzeci de zile după ce câștigasem la pronosport, și când cheltuisem peste cincizeci de mii de pesete pe sfidătoare și zadarnice variante multiple, am găsit soluția. Trebuia să schimb cartierul. Simplu ca bună ziua. Numerele din Orașul Vechi erau epuizate, cel puțin pentru mine, și trebuia să mă mișc. Am început să hoinăresc prin Ensanche, cartier ciudat pe care până atunci îl privisem doar curios din piața Cataluña, fără să îndrăznesc să trec frontiera stabilită de Ronda Universidad, cel puțin fără să îndrăznesc să trec această frontieră în mod *conștient*, adică oferindu-mi simțurile magiei cartierului, ceea ce înseamnă același lucru cu a spune pășind lipsit de apărare, numai ochi, vulnerabil, într-un cuvânt, ca un om-antenă.

În primele zile m-am plimbat numai pe Paseo de Grada, în sus, și pe Balmes, în jos, dar în zilele următoare am îndrăznit s-o iau și pe străzile laterale, Diputación, Consejo de Ciento, Aragón, Valencia, Mallorca, Provenza, Rosellón și Córcega, străzi al căror secret constă în a fi uluitoare și în același timp primitoare, ai zice familiare. Când ajungeam la Diagonal, în mod invariabil, plimbarea mea, care uneori se compunea din linii drepte și alteori din nenumărate zigzaguri, se sfârșea. Cum e firesc să-ți închipui, eu păream nu numai dezorientat ci și nebun cu toate că din fericire în Barcelona acelor ani, ca și în cea de azi, bineînțeles, toleranța era o virtute pe care o cultiva aproape toată lumea. Evident, îmi cumpărasem haine

noi (fiindcă eram nebun, dar nu așa de prost încât să presupun că o să trec neobservat cu hainele mele care miroseau a pensiune din Districtul al V-lea) și în plimbările mele îmi puneam o cămașă albă, o cravată cu emblema Universității Harvard, și un pulover bleu decoltat și niște pantaloni negri cu pense. Singurul obiect vechi erau mocasinii, pentru că atunci când mă plimb prefer întotdeauna comoditatea eleganței.

Primele trei zile n-am simțit nimic. Numerele, cum se spune, străluceau prin absență. Dar ceva în mine refuza să părăsească acea zonă aleasă la întâmplare. A patra zi, în vreme ce urcam pe Balmes, am ridicat privirea spre cer și am văzut, pe clopotnița unei biserici, următoarea inscripție: *Ora et labora*.⁵⁴ N-aș putea spune ce m-a atras în mod concret, dar adevărul e că am simțit ceva, am avut o presimțire, am știut că sunt aproape de ceea ce mă seducea și mă tortura, de ceea ce doream cu o forță bolnăvicioasă. Continuând să merg, pe cealaltă față a clopotniței, am citit: *Tempus breve est*.⁵⁵ Lângă inscripții se detașau diferite desene care mi-au amintit de matematică și de geometrie. Ca și cum aș fi văzut chipul îngerului meu păzitor. Din acel moment biserica aceea a devenit punctul central al preumblărilor mele, deși mi-am interzis categoric să pășesc înăuntru.

Într-o dimineață, așa cum speram, numerele au revenit. Secvențele erau, la început, încâlcite, dar în scurt timp le-am găsit logica. Secretul era să te supui voinței lor. În săptămâna aceea am completat trei buletine de pronosport (cu patru variante) și am cumpărat două bilete de loterie. Cum poți să-ți dai seama, nu eram foarte sigur de interpretarea mea. Am câștigat un pronosport cu

54 Roagă-te și muncește (în lat., în orig.).

55 Timpul este scurt (în lat., în orig.).

treisprezece rezultate. La loto n-a ieșit nimic. Săptămâna următoare am încercat din nou, de data asta numai la pronosport. Am nimerit paisprezece rezultate și am săltat cincisprezece milioane. Ce schimbătoare e viața! Dintr-o lovitură m-am trezit cu mai mulți bani decât visasem vreodată. Am cumpărat un bar pe strada Carmen și le-am adus pe mama și pe sora mea. Nu m-am dus eu personal să le aduc fiindcă dintr-odată m-a apucat frica. Dacă avionul în care zbor o să cadă? Dacă mă omoară polițiștii în Chile? Adevărul este că n-am avut putere nici măcar să plec de la pensiunea Amelia și am stat o săptămână fără să ies, ca un pașă, tot timpul la telefon, vorbind puțin fiindcă îmi era teamă să nu comit o imprudență de pe urma căreia să ajung la balamuc, speriat, într-un cuvânt, de forțele pe care eu însumi le invocasem. Sosirea mamei m-a ajutat să mă calmez. Nu te ajută nimic mai mult decât o mamă să te liniștești! Pe de altă parte mama s-a împrietenit imediat cu proprietăreașa pensiunii și în doi timp și trei mișcări toată lumea de-acolo mânca plăcinte la cuptor și *pastel de choco*⁵⁶, pe care le făcea mama ca să mă răsfete și cu ocazia asta să-i răsfete pe toți naufragiații care se ascundeau acolo, majoritatea oameni cumsecade, dar și câteva oi negre cu-adevărat, oameni înfricoșători care se ocupau de afacerile lor și mă priveau cu invidie. Dar eu n-am respins prietenia nimănui! apoi m-am apucat de afaceri. După barul de pe strada Carmen a urmat un restaurant pe strada Mallorca, un local distins unde veneau să-și ia micul dejun și prânzul funcționarii din zonă și care în scurt timp mi-a adus beneficii imense. După sosirea familiei nu mai puteam să locuiesc la pensiune, așa că mi-am cumpărat un apartament pe Sepúlveda colț cu Viladomat și l-am inaugurat cu o petrecere de mare lux. Femeile de la pensiune, care plânseseră când am plecat, au plâns din nou

56 Plăcintă tipic chiliană cu carne tocată, boabe de porumb, ceapă și, eventual, măslina, stafide și alte ingrediente (sp.).

când am ținut discursul de bun venit în noua mea casă. Maică-mii nu-i venea să creadă. Atâta avere dintr-odată! Cu soră-mea lucrurile au fost diferite, banii i s-au urcat la cap și își dădea niște aere pe care nu le avusese niciodată sau pe care eu cel puțin nu le observasem niciodată la ea. Am pus-o să lucreze pe post de casieră la restaurantul de pe strada Mallorca, dar după câteva luni m-am văzut în situația de a alege între ea, care devenise o snoabă insuportabilă, și restul angajaților mei și, ceea ce era mai important, o bună parte din clienții mei. Așa că am scos-o de acolo și i-am găsit o slujbă la un salon de coafură de pe strada Luna, relativ aproape de casa noastră, traversând Ronda San Antonio. Bineînțeles că în tot acest timp am continuat să caut numerele, dar acestea dispăruseră de cum am intrat în posesia averii mele. Aveam bani, aveam afaceri și mai ales aveam mult de lucru, așa că de-abia am observat dispariția lor, cel puțin în focul de artificii al primelor luni. Pe urmă, când starea mea sufletească s-a mai calmat, când mi-a trecut mahmureala și am revenit pe străzile Districtului al V-lea unde oamenii se îmbolnăveau și mureau, am început să mă gândesc iarăși la numere și am ajuns chiar la concluzii mai extravagante, mai exorbitante, ca să-mi explic mie însumi minunea la care participasem în mod direct. Dar nu era bine nici să mă gândesc prea mult la asta. Mărturisesc că, în unele nopți am ajuns să-mi fie teamă de mine însumi, așa că îți poți închipui ce vrei că n-o să greșești.

Printre multele temeri ce s-au născut în urma acelor reflecții era aceea de a pierde, de a pierde jucând, tot ce câștigasem și consolidasem cu sudoarea frunții mele. Dar îmi era și mai frică, crede-mă, să-mi bag nasul în originea norocului meu. Ca bun chilian, dorința de a progresa îmi rodea sufletul, dar prudența Super Șoarecelui ce fusesem și continuam să fiu în fond mă frâna, un glăscior îmi spunea: nu ispiti soarta, nenorocitul, mulțumește-te cu ce ai. Într-o noapte am visat biserica de pe strada Balmes și am

văzut, dar de data asta am crezut că am înțeles, laconicul ei mesaj: *Tempus breve est, Ora et labora*. Timpul ce ne este dat să trăim pe Pământ nu este lung. Trebuie să te rogi și să muncești, nu să-ți fu și norocul cu pronosportul. Asta era tot. M-am trezit cu convingerea că învățasem lecția! Pe urmă a murit Franco, a venit tranziția, apoi democrația, țara asta a început să se schimbe cu o viteză de nu-ți venea să-ți crezi ochilor. Ce bine este să trăiești în democrație. Am cerut și mi s-a acordat cetățenia spaniolă, am călătorit în străinătate, la Paris, la Londra, la Roma. Întotdeauna cu trenul. Ai fost la Londra? Traversarea canalului e o labă. Ce canal, o aiureală. Mai rău, presupun, decât Golfo de Penas⁵⁷. Într-o dimineță m-am trezit la Atena și vederea Partenonului mi-a umplut ochii de lacrimi. Nimic nu-i mai bun decât călătoriile ca să-ți lărgesci orizontul cultural. Dar și ca să-ți rafinezi sensibilitatea. Am cunoscut Israelul, Egiptul, Tunisia, Marocul. La sfârșitul călătoriilor mele m-am întors cu o singură convingere: nu suntem nimic. Într-o zi s-a prezentat o bucătăreasă nouă la localul meu de pe strada Mallorca. Era neobișnuit de tânără pentru postul acela și nu foarte pricepută, dar am angajat-o imediat. Se numea Rosa și aproape fără să-mi dau seama m-am însurat cu ea. Pe primul meu fiu am vrut să-l botez Caupolicán, dar până la urmă s-a numit Jordi. A doua a fost o fetiță și s-a numit Montserrat. Când mă gândesc la copiii mei îmi vine să plâng de fericire. Trebuie să vezi cum mai sunt femeile: mama, căreia îi era teamă să mă căsătoresc, a ajuns să fie trup și suflet cu Rosita. Viața mea, cum se spune, mergea pe un drum perfect. Ce departe erau *Napoli* și primele zile la Barcelona, ca să nu mai vorbesc de tinerețea mea nebunatică la La Cisterna! Aveam o familie, doi puști pe care îi adoram, o nevastă care mă ajuta la toate (dar pe care

57 Golf chilian la Oceanul Pacific, cunoscut pentru furtunile sale frecvente și foarte puternice.

am scos-o din bucătăria restaurantului meu la prima ocazie, ce-i prea mult strică), eram sănătos și aveam bani, în fine, nu-mi lipsea nimic, și cu toate acestea, în unele nopți, când rămâneam singur în biroul meu făcând socoteli, numai cu câte un chelner de încredere sau cu băiatul care spăla vasele pe care nu-l vedeam dar îl auzeam trudind la bucătărie în fața ultimului morman de farfurii murdare, mă asaltau niște idei foarte ciudate, niște idei, cum să spun? foarte chiliene, și atunci simțeam că îmi lipsește ceva și începeam să mă gândesc ce ar putea fi și după ce cugetam îndelung și despicaam firul în patru ajungeam mereu la aceeași concluzie: îmi lipseau numerele, îmi lipsea scânteierea numerelor în fața ochilor mei, ceea ce este la fel cu a spune că îmi lipsea un *scop* sau *scopul*. Sau ceea ce e tot aia, cel puțin din punctul meu de vedere, îmi lipsea *înțelegerea* fenomenului ce dăduse naștere averii mele, numerele care de atâta timp nu îmi iluminau mintea, și *acceptarea* acestei realități ca un bărbat adevărat.

Și atunci am avut un vis și tot atunci am început să citesc fără nicio măsură, fără nici cea mai mică urmă de milă pentru mine și pentru ochii mei, ca un apucat, tot felul de cărți, de la biografii ale unor personaje istorice, favoritele mele, până la cărți de științe oculte sau versuri de Neruda. Visul a fost foarte simplu. În realitate au fost mai curând niște cuvinte decât un vis, niște cuvinte pe care le auzeam în vis și pe care nu le rostea glasul meu. Cuvintele erau acestea: *ea face mii de ouă*. Ce părere ai? Poate că visam furnici sau albine. Dar eu știu că nu erau furnici nici albine. Atunci, cine făcea mii de ouă? Nu știu. Știu doar că în momentul când se oua era singură și că locul unde se oua, scuză-mă dacă devin nițel pedant, era ca peștera lui Platon, acel loc asemănător cu iadul sau cu raiul unde se văd doar umbre, în ultima vreme mă interesează filosofii greci. Ea face mii de ouă, spunea vocea, și eu știam că era ca și cum ar fi spus ea face milioane de ouă. Și atunci am înțeles că acolo se

află soarta mea, cuibărită într-unul din acele ouă părăsite (dar părăsite cu toată speranța) în peștera lui Platon. Și chiar în acel moment mi-am dat seama că probabil nu o să înțeleg niciodată natura norocului meu, banii care mi-au picat din cer. Dar ca un bun chilian am respins ignoranța și m-am apucat să citesc și să citesc și nu-mi păsa că îmi petrec toată noaptea citind, plecam dimineța devreme să-mi deschid localurile, munceam fără pauză, cufundat în adevărata hărnicie ce se respiră dimineța și seara la Barcelona, această hărnicie ce uneori pare puțin vicioasă, și închideam localurile și făceam socotelile și după socoteli mă apucam să citesc și de multe ori am adormit pe un scaun (cum obișnuiesc să facă, pe de altă parte, toți chilenii) și mă trezeam în zori, când cerul Barcelonei este de un albastru aproape violet, aproape violet, un cer care te îndeamnă să cânti și să plângi doar cât îl privești, și eu după ce priveam cerul continuam să citesc, fără să-mi îngădui un răgaz, de parcă mi-ar fi venit sorocul și n-aș fi vrut să mor fără să fi înțeles tot ce se petrecea în jurul meu și deasupra capului meu și sub picioarele mele.

Pe scurt, am suferit mult, deși adevărul este că nu-mi dădeam seama de nimic. După puțin timp te-am cunoscut pe dumneata, Belano, și te-am angajat. Băiatul care spăla vasele se îmbolnăvise și trebuia să caut un înlocuitor. Nu mai țin minte cine mi te-a recomandat, cu siguranță tot un chilian. Era în perioada când stăteam la restaurant până târziu chipurile ca să revizuiesc registrele contabile dar în realitate gândindu-mă la nemurirea cărăbușului fără să mă mișc de pe scaun. Într-o seară am venit să te salut, ții minte? și m-a impresionat cât de educat erai. Se observa că citeșezi mult, că făcuseși multe călătorii și că nu treceai printr-o perioadă bună. Ne-am înțeles bine și, ca să vezi cum e viața, după nici douăzeci și patru de ore ți-am povestit lucruri pe care nu le spuseseșem nimănui în toți acești ani. Ți-am povestit istoria cu

pronosportul (asta era *vox populi*), dar ți-am istorisit și povestea cu numerele care îmi ciocăneau în cap, secretul meu cel mai bine păstrat. Te-am invitat și acasă, să-mi cunoști familia, și ți-am oferit o slujbă fixă la unul din barurile mele. Ai acceptat invitația (mama a făcut plăcinte la cuptor), dar nici n-ai vrut să auzi de un serviciu la mine. Spuneai că nu te vezi lucrând mult timp într-un bar, asta e știut, relația cu publicul e ingrată în general și te distruge foarte tare. Oricum, și în ciuda asperităților pe care le generează orice relație între patron și angajat, cred că am devenit prieteni. Chiar dacă dumneata nu ți-ai dat seama, perioada aceea a fost decisivă pentru mine. Atunci m-am apropiat mai mult ca niciodată de numere, vreau să spun în mod conștient, ducându-mă eu în întâmpinarea lor nu așteptând să vină ele la întâlnirea cu mine. Dumneata spălai vase în bucătăria de la Cuerno de Oro, Belano, și eu mă așezam la una din mesele de lângă intrare, îmi desfăceam registrele contabile și romanele mele și închideam ochii. Cred că faptul că știam că ești acolo mă făcea mai curajos. Poate că totul nu era decât o prostie. Ai auzit vorbindu-se vreodată de teoria cu privire la Insula Paștelui? Această teorie spune că Chile este adevărata Insulă a Paștelui, știi, la est ne mărginim cu Arizii Cordilieri, la nord cu deșertul Atacama, la sud cu Antarctica și la vest cu Oceanul Pacific. Ne-am născut în Insula Paștelui și statuile noastre monolitice suntem noi înșine, chilienii, care privim perplecși spre cele patru puncte cardinale. Într-o noapte, când dumneata spălai farfurii, Belano, m-am gândit că mă aflu încă pe cargoul *Napoli*. Sunt sigur că îți aduci aminte de noaptea aceea. Mi-am zis că sunt pe punctul de a muri în pânțelele vaporului *Napoli*, uitat de marinarii care știau că sunt acolo, uitat de toți, și că în delirul meu final visam că sosesc la Barcelona și că merg călare pe spinarea cifrelor strălucitoare, și că fac bani, destui ca să-mi aduc familia și să-mi permit un anumit lux, și în visul meu apăreau și nevasta mea, Rosa, și copiii mei și localurile mele, și apoi

mi-am zis că dacă visez cu atâta intensitate înseamnă că o să mor în mod sigur, pentru că muream în santinele vaporului *Napoli*, în acel aer viciat și între acele mirosuri grețoase, și atunci mi-am spus deschide ochii Andrés, deschide ochii, Super Șoarece, dar mi-am spus-o cu alt glas, un glas care sincer m-a înspăimântat și n-am putut să deschid ochii, dar cu urechile mele de Super Șoarece te-am auzit pe dumneata, Belano, spălându-mi farfuriile în bucătăria barului meu, și atunci mi-am spus ce dracului, Andrés, nu poți să înebunești acum, dacă visezi visează în continuare și gata, dobitocule, și dacă nu visezi deschide ochii și nu te teme. Și atunci am deschis ochii și mă aflam la Cuerno de Oro și numerele răpăiau pe pereți ca niște elemente radioactive, ca și cum bomba atomică ar fi căzut în sfârșit asupra Barcelonei, un roi infinit de numere de care dacă aș fi știut aș mai fi stat un timp cu ochii închiși, dar eu am deschis ochii, Belano, și m-am ridicat de pe scaun și m-am dus la bucătărie unde lucrai dumneata și când te-am văzut mi-a venit să-ți istorisesc toată povestea asta, ții minte? tremuram puțin și transpiram ca un porc la tăiere, nimeni n-ar fi zis că în clipa aceea mintea mea funcționa mai bine ca niciodată, mai bine ca acum, poate din cauza asta nu ți-am spus nimic, ți-am oferit o slujbă mai bună, ți-am pregătit o Cuba Libre și ți-am adus-o, ți-am cerut părerea despre niște cărți, dar nu ți-am povestit ce mi se întâmplase.

Din noaptea aceea am știut că poate, cu puțin noroc, puteam să câștig iar la pronosport, dar n-am mai jucat. Ea face mii de ouă, spunea glasul din visul meu și unul dintre ouă căzuse acolo unde mă aflam eu. Nu mai vreau buletine de pronosport. Afacerile îmi merg bine. Acum dumneata pleci și mi-ar plăcea să pleci cu o impresie bună despre mine. O impresie cam tristă, poate, dar bună. Ți-am făcut lichidarea și ți-am dat și o lună de concediu plătit, poate două luni. Nu spune nimic, am făcut-o. Mi-ai spus odată că nu ai multă răbdare dar nu cred că e adevărat.

Abel Romero, cafeneaua El Alsaciano, rue de Vaugirard, în apropiere de Jardins du Luxembourg, Paris, septembrie 1989. Lucrurile s-au petrecut la cafeneaua lui Victor, pe rue St. Sauveur, pe 11 septembrie 1983. Eram un grup de chilieni masochiști întruniți ca să sărbătorim nefasta dată. Eram vreo douăzeci sau treizeci și ne risipiserăm în interiorul localului și pe terasă. Dintr-odată cineva, nu știu cine, s-a apucat să vorbească despre rău, despre crima ce ne acoperise cu enorma ei aripă neagră. Nu te supăra! Enorma ei aripă neagră! E clar că noi chilienii n-o să învățăm niciodată ceva! Apoi, cum era de așteptat, s-a dezlănțuit discuția și până și cocoloașele de pâine au început să zboare de la o masă la alta. Probabil că ne-a prezentat un prieten comun în mijlocul aceluia război. Sau poate ne-am prezentat singuri, iar el parcă m-ar fi recunoscut. Sunteți scriitor? m-a întrebat. Nu, i-am zis, eu am fost polițist pe vremea lui Guatón Hormazábal și acum lucrez la o cooperativă, spăl geamuri și pe jos în birouri. E o muncă periculoasă probabil, mi-a spus. Pentru cei care au amețeață, i-am răspuns, pentru restul e mai degrabă plictisitoare. Pe urmă am intrat în conversația generală. Despre rău, despre răutate, cum ți-am mai spus. Prietenul Belano a făcut două sau trei observații oportune. Eu n-am deschis gura. În noaptea aceea s-a băut mult vin și când am plecat, nu știu cum, m-am trezit că am mers cu el câteva străzi. Atunci i-am spus ce mi se tot învărtise prin cap. Belano, i-am spus, miezul problemei este să știi dacă răul (sau delictul sau crima sau cum vrei dumnezeata să-i spui) este cazual sau cauzal. Dacă este cauzal, putem lupta împotriva lui, este greu de învins dar există o posibilitate, mai mult sau mai puțin ca un meci între doi boxeri de aceeași categorie. Dacă este cazual, dimpotrivă, am căcat-o. Dumnezeu, dacă există, să ne primească la El după ce ne-am spovedit. La asta se rezumă totul.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Cum adică nu e niciun mister? am zis. Nu e niciun mister, Amadeo, au spus ei. Și apoi m-au întrebat: ce înseamnă această poezie pentru tine? Nimic, nu înseamnă nimic. Și-atunci de ce spui că e o poezie? Pentru că așa spunea Cesărea, mi-am amintit eu. De-asta fără alt motiv, pentru că eu credeam în vorba Cesăreei. Dacă femeia asta mi-ar fi spus că o bucată de caca învelită într-o pungă de cumpărături este o poezie eu aș fi crezut-o, am zis. Ce modern, a spus chilianul, și apoi l-a pomenit pe un oarecare Manzoni. Alessandro Manzoni? am zis eu amintindu-mi de o traducere a romanului *Logodnicii* datorată penei lui Remigio López Valle, licențiatul candid, publicată în Mexic aproximativ în 1930, nu sunt sigur, Alessandro Manzoni? dar ei au spus: Piero Manzoni! artistul sărac, cel care ambala în cutii de conserve propriul lui căcat. Fir-ar să fie. Arta a înnebunit, băieți, le-am spus, și ei au zis: întotdeauna a fost nebună. În acel moment am văzut un fel de umbre de lăcuste pe pereții salonului, în spatele băieților și de-o parte și de alta, umbre care coborau de pe tavan și care păreau că vor să alunece pe tapet până la bucătărie dar care până la urmă se afundau în podea, așa că m-am frecat la ochi și le-am spus haide, să vedem dacă îmi explicați o dată pentru totdeauna poezia, că de cincizeci de ani, bătută pe muche, o tot visez. Și băieții și-au frecat mâinile de mulțumire, ce îngerași, și s-au apropiat de scaunul meu. Să începem cu titlul, a zis unul dintre ei, ce crezi că înseamnă? Sion, muntele Sion din Ierusalim, am zis fără să stau pe gânduri, și de asemenea orașul elvețian Sion, în germană Sitten, din cantonul Valais. Foarte bine, Amadeo, au spus ei, se vede că te-ai gândit la asta. Și pe care dintre cele două posibilități o alegi? muntele Sion, nu-i așa? Cred că da, am

spus. Evident, au zis ei. Acum să trecem la prima parte a poeziei, care este? O linie dreaptă și deasupra ei un dreptunghi, am spus. Bine, a zis chilianul, nu te mai gânde la dreptunghi, ca și cum n-ar exista. Uită-te doar la linia dreaptă. Ce vezi?

O linie dreaptă, am spus. Ce altceva aș putea vedea, băieți? Și ce îți sugerează o linie dreaptă, Amadeo? Orizontul, am spus. Orizontul unei mese, am spus. Liniște? a zis unul dintre ei. Da, liniște, calm. Bine, orizont și calm. Acum să vedem a doua parte a poeziei:

Ce vezi, Amadeo? Păi, o linie ondulată, ce altceva aș putea vedea? Bine, Amadeo, au zis, înainte vedeai o linie dreaptă care îți sugera calmul și acum vezi o linie ondulată. Îți mai sugerează calmul? Nu, am spus eu înțelegând brusc unde băteau, pe ce drum voiau să mă poarte. Ce îți sugerează linia ondulată? Un orizont cu dealuri? Marea, valuri? E posibil, e posibil. O presimțire că se tulbură calmul? Mișcare, ruptură? Un orizont cu dealuri, am spus. Poate valuri. Acum să vedem a treia parte a poeziei.

Avem o linie frântă, Amadeo, care poate însemna multe lucruri. Dinții unui rechin, băieți? Un orizont cu munți? Munții Sierra Madre occidentali? De acord, multe lucruri. Și atunci unul dintre ei a spus:

când eram mic, nu aveam mai mult de șase ani, visam aceste trei linii, cea dreaptă, cea ondulată și cea frântă. Pe vremea aceea dormeam, nu știu de ce, sub scară, sau în orice caz într-o odaie foarte joasă, lângă scară. E posibil să nu fi fost casa mea, poate eram doar în trecere acolo, poate era casa bunicilor. Și în fiecare noapte, după ce adormeam, mi se arăta linia dreaptă. Până aici totul mergea bine. Visul era chiar plăcut. Dar încetul cu încetul panorama se schimba și linia dreaptă se transforma în linie ondulată. Atunci începeam să amețesc și să mă simt tot mai fierbinte și să nu mai percep sensul lucrurilor, stabilitatea, și singurul lucru pe care îl doream era să mă întorc la linia dreaptă. Cu toate acestea, de nouă ori din zece după linia ondulată urma linia frântă, și când ajungeam aici ceea ce simțeam în adâncul corpului semăna cel mai mult cu spintecarea, nu pe din afară ci pe dinăuntru, o spintecătură ce începea în burtă dar pe care o simțeam curând în cap și în gât și de a cărei durere nu era posibil să scap decât trezindu-mă, deși trezirea nu era tocmai ușoară. Ce ciudat, nu? am spus eu. Da, au zis ei, e ciudat. Cu adevărat este ciudat, am spus eu. Uneori făceam pipi în pat, a zis unul dintre ei. Ia te uită, am spus eu. Ai înțeles? au zis ei. Adevărul adevărat este că nu, băieți, am spus eu. Poezia e o glumă, au zis ei, e foarte ușor de înțeles, Amadeo, uite: adaugă la fiecare dreptunghi de pe fiecare linie o lumânare, așa:

Ce avem acum? O corabie? am spus eu. Exact, Amadeo, o corabie. Iar titlul „Sion”, ascunde de fapt cuvântul *Navegación*, navigație, asta-i tot, Amadeo, simplu ca bună ziua, nu e niciun mister, au zis băieții și eu aș fi vrut să le spun că îmi iau o greutate de pe suflet, asta aș fi vrut să le spun, sau că Sion putea să ascundă cuvântul Simon, a afirmație în argou venită din trecut, dar n-am făcut decât să spun ah, fir-ar să fie, și să caut sticla de tequila și să-mi mai pun un pahar, încă unul. Asta era tot ce a rămas de pe urma Cesáreei, m-am gândit, o corabie pe o mare calmă, o corabie pe o mare agitată și o corabie pe furtună. Pentru o clipă, vă asigur, capul meu a fost ca o mare înfuriată și n-am auzit ce spuneau băieții, deși am prins câteva fraze, câteva vorbe răzlețe, previzibile, bănuiesc: barca lui Quetzalcoatl, febra nocturnă a unui băiețel sau a unei fetițe, encefalograma căpitanului Ahab ori encefalograma balenei, suprafața mării care pentru rechini este gura marelui infern, corabia fără pânze care poate fi și un coșciug, paradoxul dreptunghiului, dreptunghiul-conștiință, dreptunghiul imposibil al lui Einstein (într-un univers unde dreptunghiurile sunt de neconceput), o pagină de Alfonso Reyes, dezolarea poeziei. Și atunci, după ce mi-am băut tequila, mi-am umplut din nou paharul și le-am umplut și pe ale lor

și le-am spus să ciocnim pentru Cesárea și le-am văzut ochii, ce mulțumiți erau căcănarii de băieți, și am ciocnit toți trei în vreme ce vântul zgâlțâia corăbioara noastră.

Edith Oster, stând pe o bancă în Alameda, Ciudad de México DF, mai 1990. În Ciudad de México, în DF, l-am văzut o singură dată, la intrarea Galeriei de artă María Morillo, în Zona Rosa, la unsprezece dimineața. Eu ieșisem și fumam o țigară pe trotuar și el trecea pe acolo și m-a salutat. A traversat strada și mi-a spus bună, sunt Arturo Belano, Claudia mi-a vorbit de tine. Știi cine ești, i-am zis. Atunci eu aveam șaptesprezece ani și îmi plăcea să citesc versuri, dar nu citisem nimic de el. N-a intrat în galerie. Nu arăta bine, părea că nu dormise toată noaptea, dar era frumos. Vreau să spun că în acel moment mi s-a părut frumos, și totuși nu mi-a plăcut. Nu era genul meu. De ce o fi venit să mă salute? m-am gândit. De ce a traversat strada și s-a oprit la ușa galeriei? m-am gândit. Înăuntru nu era nimeni și l-am invitat să între, dar mi-a spus că se simte bine afară. Amândoi stăteam în soare, în picioare, eu cu o țigară în mână și el la mai puțin de un metru, învăluit parcă într-un nor de praf, privindu-mă. Nu știu despre ce-am vorbit. Cred că m-a invitat să bem o cafea la restaurantul de alături și eu i-am spus că nu pot să las galeria nesupravegheată. M-a întrebat dacă îmi place ce fac. E ceva provizoriu, i-am spus, săptămâna viitoare plec de-aici. Pe deasupra, se plătește prost. Vinzi multe tablouri? a zis. Până acum niciunul, i-am răspuns, și apoi ne-am luat la revedere și a plecat. Nu cred că îi plăceau, deși după aceea mi-a spus că mă plăcuse din primul moment.

Pe vremea aceea eram grasă sau credeam că sunt grasă și nervii mei începeau s-o ia razna. Plângeam nopțile și aveam o voință de fier. Duceam și două vieți sau o viață care părea două vieți. Pe de o parte eram studentă la filosofie și lucram în mod ocazional ca atunci

la Galeria María Morillo, pe de altă parte militam într-un partid troțkist ce subzista într-o clandestinitate pe care o simțeam în mod vag favorabilă intereselor mele, cu toate că nu știam în mod clar care sunt interesele mele. Într-o seară când împărțeam materiale de propagandă printre mașinile oprite într-un ambuteiaj m-am trezit brusc în fața Chrysler-ului mamei. Sărmana cât pe ce să moară de șoc. Și eu m-am zăpăcit așa de tare că i-am întins foaia șapirografiată și i-am spus citește-o și i-am întors spatele, deși pe când mă îndepărtam am reușit să aud că îmi spune stăm de vorbă acasă. Acasă stăm de vorbă mereu. Dialoguri interminabile care se încheie cu sfaturi medicale, cinematografice, literare, economice, politice.

Au trecut câțiva ani până l-am revăzut pe Arturo Belano. Prima dată a fost în 1976, a doua a fost în 1979? 1980? N-am memoria datelor. A fost la Barcelona, asta nu se poate uita, venisem să stau acolo cu prietenul meu, cu iubitul meu, cu partenerul meu, cu logodnicul meu Abraham Manzur. Înainte locuisem în Italia, la Londra, la Tel Aviv.

Într-o zi Abraham m-a sunat la telefon din DF și mi-a spus că mă iubește, că pleacă să se instaleze la Barcelona și că vrea să stau cu el. Eu atunci eram la Roma și nu o duceam bine. I-am spus da. Ne-am dat o întâlnire romantică pe aeroportul din Paris și de acolo urma să călătorim cu trenul până la Barcelona. Abraham avea o bursă sau așa ceva, probabil că părinții lui hotărâseră că nu i-ar strica să stea o vreme în Europa și l-au ajutat bănește. Nu sunt sigură de nimic. Chipul lui Abraham se estompează într-un nor de aburi tot mai mare. Lui Abraham îi mergeau bine treburile, de fapt întotdeauna i-au mers bine. Avea exact vârsta mea, ne născuserăm în aceeași lună și în același an, dar în timp ce eu umblam de colo până colo fără să știu ce să fac, el avea ideile clare și o mare capacitate de muncă, energia picassiană, zicea, și cu toate că uneori nu se simțea în largul lui, se îmbolnăvea și suferea, mereu era în stare să picteze cinci ore

neîntrerupt, opt ore neîntrerupt în fiecare zi, inclusiv sâmbăta și duminica. Cu el am făcut amor prima dată. Amândoi aveam șaisprezece ani. Pe urmă relația noastră a fost instabilă, ne-am despărțit de mai multe ori, el n-a aprobat niciodată activitatea mea politică, nu vreau să spun că era de dreapta ci că nu îl interesa activitatea politică, probabil nu avea timp pentru așa ceva, eu am mai avut și alți amanți, el a început o legătură cu o fată numită Nora Castro Bilenfeld și când se părea că or să se mute împreună s-au despărțit, eu am fost internată de două ori la spital, corpul meu s-a schimbat. Așa că am luat un tren spre Paris și l-am așteptat pe Abraham la aeroport. După zece ore mi-am dat seama că n-o să vină și am plecat de la aeroport plângând, deși doar după aceea am fost pe deplin conștientă că plânsesem. În noaptea aceea am stat la un hotel ieftin din Montparnasse și m-am gândit ceasuri întregi la ce fusese viața mea până atunci și când corpul meu n-a mai rezistat nu m-am mai gândit și m-am trântit pe pat, privind tavanul, și apoi am închis ochii și am încercat să dorm, dar n-am putut adormi, și așa au trecut câteva zile, fără să pot dormi, închisă în hotel, ieșind numai dimineța, aproape fără să mănânc, aproape fără să mă spăl, constipată, cu dureri mari de cap, într-un cuvânt fără chef să trăiesc.

Până când am adormit. Atunci am visat că mă duceam la Barcelona și că acel voiaj, într-un mod misterios și energic, însemna reînceperea vieții mele de la zero. Când m-am trezit am plătit nota și am luat primul tren cu destinația Spania. Primele zile am locuit la o pensiune de pe Rambla Capuchinos. Eram fericită. Mi-am cumpărat un canar, două glaste cu mușcate și câteva cărți. Dar aveam nevoie de bani și a trebuit să-i telefonez mamei. Când am vorbit cu ea am aflat că Abraham mă căutase ca un nebun prin tot Parisul și că familia mea mă credea dispărută. Mama m-a întrebat dacă mă țicnisem. Încă nu, i-am spus și am râs, nu știu de ce, mi s-a părut amuzant, răspunsul meu mi s-a părut amuzant, nu faptul că mama

mă întrebase dacă mă țicnisem. Pe urmă i-am povestit despre lunga mea așteptare pe aeroport și că Abraham îmi dăduse plasă. Nu ți-a dat nimeni plasă, fata mea, a zis mama, ai încurcat datele. Mi s-a părut ciudat că mama a spus asta. Părea versiunea publică a lui Abraham Manzur. Spune-mi unde ești și Abraham vine chiar acum să te ia, a zis mama. I-am dat adresa, i-am spus să-mi trimită un mandat poștal și am închis.

După două zile Abraham a apărut la pensiune. Întâlnirea noastră a fost rece. Eu credeam că de-abia venise de la Paris dar în realitate el se instalase la Barcelona mai mult sau mai puțin odată cu mine. Am mâncat la un restaurant din cartierul gotic și apoi m-a dus la el acasă, la câteva străzi, aproape de piața Sant Jaume, apartamentul cunoscutei proprietărese de galerii de artă catalano-mexicană Sofia Trompadull, unde Abraham putea sta cât timp dorea fiindcă Trompadull aproape că nu mai venea la Barcelona. A doua zi ne-am dus la pensiune să-mi iau lucrurile și m-am instalat acolo. Relația mea cu Abraham, însă, a continuat să fie distantă, fără ranchiună pentru plasa de la Paris, care poate se datora neatenției mele, dar rece, ca și cum eu aș fi acceptat să fiu soția lui și să împărțim patul, vizitele la expoziții și muzee, cinele cu prietenii barcelonezi, dar nimic altceva. Așa au trecut mai multe luni. Într-o zi a apărut la Barcelona Daniel Grossman. El știa unde locuiește Arturo Belano și se ducea la el aproape în fiecare zi. Într-o după-amiază am mers și eu cu el. Am stat de vorbă. El își aducea aminte perfect de mine. A doua zi m-am dus iar la el acasă, dar de data asta singură. Am ieșit să mâncăm la un restaurant ieftin, m-a invitat el, și am vorbit câteva ceasuri. Cred că i-am povestit toată viața mea. Și el a vorbit și mi-a povestit lucruri pe care le-am uitat, dar oricum mai mult am vorbit eu.

De atunci am început să ne vedem cel puțin de două ori pe săptămână. O dată l-am invitat acasă la mine, dacă puteam

considera casa mea apartamentul din Barcelona al doamnei Trompadull, și cu puțin înainte de a pleca a venit Abraham. Am observat că Abraham era gelos. Ne-a salutat, pe mine m-a sărutat pe frunte și pe urmă s-a închis în atelierul lui, ca și cum prin gestul acesta i-ar fi dat o lecție lui Arturo. Când a plecat am intrat în atelier și l-am întrebat ce s-a întâmplat. Nu mi-a răspuns dar în noaptea aceea am făcut amor cu o violență neobișnuită. Am crezut că pentru prima oară o să fie altfel. Până la urmă n-am simțit nimic. Legătura mea cu Abraham, am înțeles dintr-odată, ajunsese la sfârșit. Am hotărât să plec în Mexic, am hotărât să studiez cinematografia, să-mi reiau studiile universitare, am vorbit cu mama și ea mi-a trimis a doua zi un bilet pentru Ciudad de México DF. Când i-am spus lui Arturo că plec am citit tristețe în ochii lui. Mi-am zis: este unica persoană care o să regrete că nu mai sunt aici. Odată, dar asta s-a întâmplat înainte de a hotărî să-l las pe Abraham, i-am spus că dansez. El a crezut că sunt dansatoare de cabaret sau că fac Striptease. M-am distrat foarte tare, nu, i-am spus, ce mi-ar mai plăcea să dansez într-un cabaret, fac balet modern. În realitate niciodată nu m-am *imaginat* dansând într-un cabaret, interpretând unul din acele numere lamentabile și trăind printre persoane obscure și localuri obscure, dar când Arturo a înțeles greșit și a spus asta, m-am gândit pentru prima dată în viața mea la această posibilitate și perspectivele (imaginare) ale vieții unei dansatoare profesionale mi s-au părut atractive, cu toate că după aceea nu m-am mai gândit la asta căci viața în sine era destul de complicată. Am mai stat două săptămâni la Barcelona și l-am văzut aproape zilnic. Vorbeam mult, aproape întotdeauna despre mine. I-am vorbit de părinții mei, de despărțirea lor, de bunicul meu, regele lenjeriei de damă mexicane, și de mama care moștenise imperiul lui, de tata care studiasse medicină și pe care îl adoram, i-am vorbit de problemele mele cu kilogramele când eram adolescentă (lui nu-i venea să creadă

fiindcă pe atunci eram foarte slabă), de activitatea mea în partidul troțkist, de amănții pe care i-am avut, de ședințele mele de psihanaliză.

Într-o dimineață ne-am dus la un maneaj din Castelldefels al cărui proprietar era prieten cu Arturo și acesta ne-a lăsat doi cai toată ziua fără să-i plătim nimic. Eu învățasem să călăresc la un club de echitație din DF și el în Chile, în sud, singur, când era copil. Primii metri am mers la pas, pe urmă i-am propus să facem o cursă. Drumul era drept și îngust și apoi urca pe o colină mărginită de pini și cobora din nou până la albia unui râu secat și dincolo de râu era un tunel și după tunel era marea. Am pornit la galop. La început calul lui mergea lângă al meu, dar pe urmă nu știu ce mi s-a întâmplat, m-am făcut una cu calul și am început să galopez foarte repede și l-am lăsat pe Arturo în urmă. În clipa aceea nu mi-ar fi păsat dacă muream. Știam, eram conștientă că nu îi povestisem multe lucruri pe care poate simțeam nevoia să i le povestesc sau pe care ar fi trebuit să i le povestesc și m-am gândit că dacă mor călare pe acel cal ori dacă acesta mă trânteste ori dacă o creangă din pădurea de pini mă doboară de pe cal în mod violent, Arturo o să știe tot ce nu îi spusese și o să înțeleagă fără să fie nevoie să audă asta din gura mea. Dar când am trecut colina și am lăsat în urmă pădurea de pini, când coboram spre albia uscată a râului, dorința de a muri s-a transformat în bucurie, bucuria de a călări un cal și de a galopa, bucuria de a simți vântul biciuindu-mi obrazii, și după puțin timp mi-a fost chiar teamă să nu cad deoarece coborâșul era mult mai abrupt decât credeam, și atunci nu mai voiam să mor, acela era un joc și nu voiam să mor, oricum nu în momentul acela, și am început să încetinesc pasul. Atunci s-a petrecut ceva surprinzător. L-am văzut pe Arturo trecând pe lângă mine ca o săgeată și că mă privește și surâde, fără să se oprească, un surâs asemănător cu cel al

Motanului din Cheshire⁵⁸, deși în viața lui aventuroasă el își pierduse câteva măsele, dar nu conta, surâsul lui mă însoțea, în timp ce el și calul continuau să alerge spre albia râului sec, cu o asemenea viteză încât mi-am zis că ambii, cal și călăreț, se vor rostogoli pe pietrele acoperite de pulbere, și că atunci când eu voi descăleca și voi străbate norul ridicat de căzătură o să găsesc calul cu un picior rupt și lângă el pe Arturo cu capul făcut zob, mort, cu ochii deschiși, și atunci mi s-a făcut frică și i-am dat pintoni calului și am coborât până la râu, dar la început norul de praf nu m-a lăsat să văd nimic și când norul s-a risipit în albia râului nu erau nici cal nici călăreț, nimic, doar zgomotul mașinilor care treceau pe autostrada din depărtare, ascunsă în spatele unui șir de copaci, iar soarele reverbera pe pietrele uscate din albia râului și totul părea că fusese un moment de magie, dintr-odată fusesem împreună cu Arturo și dintr-odată eram singură din nou, și atunci am simțit cu adevărat că îmi e teamă, așa de tare că n-am îndrăznit să descălesc, și n-am scos nicio vorbă, m-am uitat doar de jur-împrejur și n-am văzut nici urmă de el, de parcă l-ar fi înghițit pământul sau aerul, și când eram gata să izbucnesc în plâns l-am văzut, la intrarea în tunel, în penumbră, ca un spirit răufăcător, privindu-mă fără să spună nimic, și am îmboldit calul spre el și i-am spus m-ai speriat groaznic, Arturo, măgarule, și el s-a uitat la mine foarte trist și cu toate că pe urmă a râs ca să nu se vadă atunci mi-am dat seama, doar atunci, că se îndrăgostise de mine.

În seara dinaintea plecării mele m-am dus să-l văd. Am vorbit de călătoria mea. M-a întrebat dacă sunt sigură că fac bine ce fac. I-am spus că nu, dar că aveam biletul luat și că nu mai pot face altceva. M-a întrebat cine o să mă conducă la aeroport. I-am răspuns că Abraham și o prietenă. Mi-a spus să nu plec. Nimeni niciodată nu

58 Celebru personaj din *Alice în Țara Minunilor* de Lewis Carroll.

m-a rugat să nu plec așa cum m-a rugat el. I-am spus că dacă vrea să facă amor cu mine (am zis: dacă vrei să te fuți cu mine) s-o facă acum. Totul a fost foarte melo. Dacă vrei să mă fuți, să ne futem acum. Acum? a zis el. Acum, am spus eu și fără să aștept să spună da sau nu, mi-am scos puloverul și m-am dezbrăcat. Și n-am făcut amor (sau poate acest a nu face amor a fost modul nostru de a face amor) fiindcă lui nu i s-a sculat, dar în schimb ne-am îmbrățișat și mâinile lui mi-au explorat picioarele de sus până jos, mâinile lui mi-au mângâiat sexul, pântecelul, sânii, și când l-am întrebat ce a pățit mi-a spus: n-am pățit nimic, Edith, și eu am crezut că nu îi plac, că vina e a mea, și el atunci mi-a zis nu, nu ești tu de vină, ci eu, nu mi se scoală sau poate a spus nu mi se întărește sau așa ceva. Pe urmă a zis: nu-ți face griji. Și eu i-am spus: dacă tu nu-ți faci griji, nu-mi fac griji nici eu. Și el a zis: eu nu-mi fac griji. Și eu atunci i-am spus că de aproape un an nu mai am ciclu și că am probleme cu sănătatea, că suferisem două agresiuni sexuale, că îmi este frică și sunt furioasă, că o să fac un film, că am proiecte, și el în timp ce mă asculta mă mângâia pe corp și se uita la mine și deodată mi s-a părut stupid tot ce îi spun și am simțit dorința de a dormi, de a dormi cu el, pe salteaua lui întinsă pe podeaua acelei căsuțe minuscule, și numai cât m-am gândit la asta și am și adormit, un somn lung și liniștit, fără spaime, și când m-am trezit lumina zilei intra prin singura fereastră a casei și se auzea un radio departe, radioul unui muncitor care se pregătea să plece la lucru și Arturo, lângă mine, dormea, puțin încovrigat, acoperit cu pătura până la mijloc, și o vreme m-am uitat la el și m-am gândit cum ar fi viața mea dacă aș trăi cu el, dar pe urmă am decis că trebuie să fiu practică și să nu mă las furată de iluzii și m-am sculat cu multă grijă și am plecat.

Întoarcerea mea în Mexic a fost funestă. La început am stat acasă la mama și apoi am închiriat o căsuță în Coyoacán și am început să

mă duc la câteva cursuri la universitate. Într-o zi m-am gândit la Arturo și am hotărât să-i dau un telefon. Când formam numărul am simțit că mă sufoc și am crezut că o să mor. O voce mi-a spus că Arturo nu vine la lucru decât la nouă seara, ora spaniolă. Când am închis, prima mea intenție a fost să mă bag în pat și să dorm. Dar aproape în aceeași clipă mi-am dat seama că nu o să pot să dorm, așa că m-am apucat să citesc, să mătur prin casă, să fac curat în bucătărie, să scriu o scrisoare, să-mi amintesc de lucruri fără sens până s-a făcut douăsprezece noaptea și am sunat din nou. De data asta a răspuns Arturo. Am vorbit în jur de cincisprezece minute. De atunci am început să ne sunăm în fiecare săptămână, uneori îi dădeam eu telefon la serviciu, alteori îmi dădea el telefon acasă. Într-o zi i-am spus să vină în Mexic să stea cu mine. Mi-a spus că nu poate, că Mexicul nu îi dă viză de intrare. I-am spus să vină în Guatemala, să ne întâlnim în Guatemala și să ne căsătorim acolo și atunci o să poată intra fără nicio problemă. Am discutat această posibilitate mai multe zile. El cunoștea Guatemala, eu nu. În unele nopți am visat Guatemala. Într-o după-amiază a venit maică-mea să mă vadă și am comis eroarea de a-i spune toată povestea. I-am povestit despre visele mele cu Guatemala și despre conversațiile mele telefonice cu Arturo. Totul s-a complicat fără să fi fost nevoie. Mama mi-a amintit de problemele mele cu sănătatea, e posibil să fi plâns, dar nu cred, cel puțin nu-mi amintesc să fi văzut lacrimi pe fața ei. În altă seară au venit tata și mama și m-au rugat să mă duc la un medic celebru. N-am avut altă soluție decât să accept fiindcă ei îmi dădeau banii. Din fericire, cu medicul n-a fost nicio problemă, toate problemele lui Edith s-au rezolvat, le-a spus. Cu toate acestea, în zilele următoare m-am dus la alți medici celebri și diagnosticele lor nu au fost așa de optimiste.

Prietenii mă întrebau ce-i cu mine. Doar unuia dintre ei i-am spus că sunt îndrăgostită și că iubitul meu trăiește în Europa și că nu

poate veni în Mexic la mine. I-am vorbit de planul cu Guatemala. Prietenul meu mi-a spus că e mai ușor să mă întorc eu la Barcelona. Până în acel moment nu-mi trecuse prin minte și când m-am gândit la asta m-am simțit ca o idioată. De ce să nu mă întorc la Barcelona? Am încercat să rezolv problemele cu părinții mei. Mi-au dat bani de bilet. Am vorbit cu Arturo și i-am spus că vin acolo. Când am ajuns mă aștepta la aeroport. Nu știu de ce, dar eu în fond mă așteptam să nu fie nimeni. Sau să fie mai multe persoane, nu doar Arturo, vreun prieten de-al lui, vreuna dintre prietenele lui. Așa a început noua mea viață la Barcelona.

Într-o după-masă, în timp ce dormeam, am auzit un glas de femeie. Am recunoscut-o imediat pe o fostă amantă a lui Arturo. Eu îi spuneam Sfânta Tereza. Era o femeie mai în vârstă decât mine, cred că avea vreo douăzeci și opt de ani, și despre ea se povesteau mereu lucruri extraordinare. Apoi am auzit vocea lui Arturo, foarte încet, spunând că eu dorm. Câteva minute amândoi au continuat să șușotească. Apoi Arturo a pus o întrebare și fosta lui amantă a spus că da. Mult timp după aceea am înțeles că ceea ce o întrebase Arturo a fost dacă vrea să vadă cum dorm. Sfânta Tereza a zis că da. M-am prefăcut că dorm. Perdeaua care despărțea singurul dormitor de salon s-a dat la o parte și Arturo și Sfânta Tereza au intrat pe întuneric. N-am vrut să deschid ochii. Pe urmă l-am întrebat pe Arturo cine venise acasă. El a rostit numele Sfintei Tereza și mi-a arătat niște flori pe care le adusese. Dacă vă iubiți așa de tare, m-am gândit, ar trebui să fiți împreună și acum. Dar în fond eu știam că Arturo și Sfânta Tereza n-or să mai trăiască niciodată împreună. Știam puține lucruri, dar asta o știam în mod sigur. Știam în mod sigur că el mă iubește. Primele zile ale vieții noastre în comun n-au fost ușoare. El nu era obișnuit să-și împartă mica lui casă cu altcineva și eu nu eram obișnuită să trăiesc în condiții atât de precare. Dar stăteam de vorbă și asta ne salva în fiecare zi. De când

ne sculam până ne culcam. Și făceam și amor. În primele zile foarte prost, și într-un mod foarte stângaci, dar pe zi ce trecea o făceam tot mai bine. Oricum mie nu-mi plăcea că se străduia așa de mult ca eu să am un orgasm. Vreau doar să te simți bine, îi spuneam, și dacă vrei să ejaculezi, ejaculează, nu te ține pentru mine. Atunci el pur și simplu nu mai ejacula (aied că o făcea ca să mă contrazică) și puteam să ne futeam o noapte întregă și el zicea că îi place așa, fără să ejaculeze, dar după câteva zile îl dureau groaznic testiculele și trebuia să ejaculeze chiar dacă eu nu puteam să juissez.

Altă problemă era mirosul meu, mirosul vaginului meu, al secreției mele. Pe vremea aceea era foarte tare. Mie mi-a fost mereu rușine din cauza asta. Un miros care puneă stăpânire rapid pe toate ungherele camerei unde mă futeam. Și casa lui Arturo era așa de mică și făceam amor așa de des că mirosul meu nu rămânea limitat la spațiul dormitorului ci trecea în salon, despărțit de dormitor numai de o perdea, și în bucătărie, o odăiță minusculă care nici măcar nu avea ușă. Și partea cea mai proastă este că acea casă se afla în centrul Barcelonei, în zona veche, și că prietenii lui Arturo treceau pe acolo zilnic, fără să anunțe, majoritatea chileni dar erau și mexicani, printre ei Daniel, și eu nu știam dacă îmi era mai rușine că își dădeau seama de miros chilienii pe care de-abia îi cunoșteam sau mexicanii care într-un fel erau prietenii noștri comuni. În orice caz eu îmi detestam mirosul. Într-o noapte l-am întrebat pe Arturo dacă se mai culcase vreodată cu o femeie care să miroase așa. A spus că nu. Am izbucnit în plâns. Arturo a adăugat și că nu se mai culcase niciodată cu o femeie pe care o iubea așa de mult. Nu l-am crezut. I-am spus că în mod sigur cu Sfânta Tereza se simte mai bine. A zis că da, că din punct de vedere al sexului se simte mai bine, dar că pe mine mă iubește mai mult. Pe urmă a spus că și pe Sfânta Tereza o iubește mult, dar în alt fel. Ea te iubește mult, a zis. Mi-a venit să vărs de atâta iubire. L-am pus să promită că n-o să deschidem ușa

dacă vine vreunul dintre prietenii lui și mirosul nu a dispărut. Mi-a răspuns că este dispus să nu mai vadă niciodată pe nimeni, numai pe mine. Bineînțeles, eu am crezut că glumește. Pe urmă nu știu ce s-a întâmplat.

Am început să mă simt rău. Trăiam din ce câștiga el deoarece eu îi interzisesem categoric mamei să îmi trimită bani. Nu voiam banii ei. Mi-am căutat de lucru la Barcelona și până la urmă am ajuns să dau lecții particulare de ebraică. Catalani foarte chisnovați care studiau Cabala sau Tora, din care scoteau concluzii heterodoxe care pe mine, când mi le explicau în timp ce beam o cafea la un bar sau o ceașcă de ceai la ei acasă, după ce se termina ora, nu făceau decât să mă îngrozească. Seara vorbeam cu Arturo despre elevii mei. Odată Arturo mi-a povestit că Ulises Lima avea o versiune proprie a uneia dintre parabolele lui Isus, bazată pe nu știu ce erată sau interpretare greșită în ebraică, dar n-a știut să-mi explice bine sau eu am uitat-o sau mai probabil este că atunci când mi-a explicat-o eu nu i-am dat suficientă atenție. În vremea aceea cred că prietenia dintre Arturo și Ulises se stinsese. Pe Ulises l-am văzut de trei ori în Mexic și ultima dată, când i-am spus că mă întorc la Barcelona ca să stau cu Arturo, mi-a spus să n-o fac, că dacă plec o să-i fie foarte dor de mine. La început n-am înțeles ce-a vrut să spună, dar pe urmă am priceput că se îndrăgostise de mine sau cam așa ceva și m-a pocnit o criză de râs, în fața lui, dar Arturo e prietenul tău! i-am spus, și pe urmă am început să plâng și când mi-am ridicat capul și l-am văzut pe Ulises mi-am dat seama că și el plânge, nu, nu că plânge, mi-am dat seama că face eforturi să plângă, că se străduia să-i curgă lacrimile și câteva chiar i se iviseră în ochi. Ce-o să fac singur, a spus. Toată scena avea un aer ireal. Când i-am povestit asta lui Arturo, a râs și a zis că nu poate să creadă și pe urmă l-a făcut pe prietenul lui canalie. N-am mai abordat acest subiect, dar în această a doua ședere a mea la Barcelona îmi aminteam uneori de Ulises și de lacrimile lui și de cât

de singur urma să rămână în Mexic după spusele lui.

Într-o seară am făcut mole roșu și Arturo și eu am mâncat cu fereastra deschisă fiindcă era foarte cald, cu siguranță că era miezul verii, și dintr-odată, din stradă s-a auzit o zarvă mare, ca și cum tot orașul ar fi ieșit să protesteze nu știu de ce, deși adevărul e că nu protestau, sărbătoreau doar o victorie a echipei de fotbal. Eu puseseam masa și îmi dădusem silința cu acel mole, dar zgomotul din stradă era așa de mare că nici nu ne puteam auzi, așa că ne-am văzut obligați să închidem fereastra. Era cald și puiul cu mole roșu mi s-a părut foarte picant. Arturo transpira, eu transpiram, brusc totul s-a frânt iarăși și am început să plâng. Ciudat a fost că atunci când Arturo a încercat să mă îmbrățișeze m-a copleșit un val de furie și am început să-l insult. Mi-ar fi plăcut să-l lovesc, dar în loc să fac asta m-am trezit deodată că îmi dau lovituri mie însămi. Spuneam: eu, eu, eu și cu degetul mare mă loveam în piept până când Arturo m-a apucat de mână. Mai târziu mi-a spus că îi era frică să nu-mi rup degetul sau să nu mă rănesc la piept sau ambele lucruri. Până la urmă m-am calmat și am ieșit în stradă, simțeam nevoia să respir aer curat, dar în noaptea aceea pe străzi erau milioane de oameni, pe Ramblas era o armată, la unele colțuri am văzut containere mari de gunoi blocând trecerea și în alte colțuri niște băieți se trudeau să răstoarne mașini. Am văzut steaguri. Lume care râdea în gura mare și care se uita la mine ciudat fiindcă eu mergeam foarte serioasă, făcându-mi loc cu coatele, căutând aerul pe care îl doream, aerul de care aveam nevoie și care dispărea de parcă toată Barcelona s-ar fi transformat într-un incendiu gigantic, un incendiu negru plin de umbre și de strigăte și de cântece legate de fotbal. Pe urmă am auzit urletul sirenelor poliției. Alte strigăte. Zgomot de geamuri care se sparg. Am luat-o la fugă. Cred că atunci s-a terminat tot între mine și Arturo. Serile de obicei scriam. El scria un roman și eu jurnalul meu și versuri și un scenariu

cinematografic. Scriam stând față în față și beam câteva cești de ceai. Nu scriam ca să publicăm ci ca să ne cunoaștem pe noi înșine sau ca să vedem până unde suntem în stare să ajungem. Și când nu scriam vorbeam întruna, de viața lui și de viața mea, mai ales de a mea, deși uneori Arturo îmi istorisea povești despre prieteni care muriseră în luptele de gherilă din America Latină, pe unii îi cunoșteam din auzite, alții stătuseră un timp în Mexic când militam cu troțkiștii, dar de majoritatea auzeam pomenindu-se pentru prima oară. Și continuam să facem amor, cu toate că eu în fiecare noapte mă distanțam un pic, fără să vreau, fără să-mi propun, fără să știu încotro mă îndrept. Mai mult sau mai puțin ce mi se întâmplase cu Abraham, doar că acum era ceva mai rău, acum nu aveam nimic.

Într-o noapte, în timp ce Arturo făcea amor cu mine, i-am spus-o. I-am spus că cred că înnebunesc, că se repetă simptomele. Am vorbit multă vreme. Răspunsul lui m-a surprins (a fost ultima dată că Arturo m-a surprins), a spus că dacă eu înnebunesc o să înnebunească și el, că nu-i pasă să înnebunească alături de mine. Îți place să ispitești diavolul? i-am zis. Nu ispitesc diavolul, a spus el. I-am căutat privirea în întuneric și l-am întrebat dacă vorbește serios. Sigur că vorbesc serios, mi-a spus și s-a lipit de mine. În noaptea aceea am avut un somn liniștit. A doua zi dimineața știam că trebuie să-l las, cu cât mai repede cu atât mai bine, și la prânz am sunat-o pe mama de la Telefónica, în anii aceia nici Arturo nici prietenii lui nu plăteau telefoanele internaționale pe care le dădeau. N-am știut niciodată ce metodă foloseau, știu doar că aveau mai multe și că escrocarea întreprinderii Telefónica a fost cu siguranță de miliarde de pesete. Se duceau la un telefon și băgau două sârme și gata, primeau legătura, argentinienii erau cei mai buni, fără nicio îndoială, apoi urmau chilenii, n-am cunoscut niciodată un mexican care să știe să manipuleze un telefon, asta poate pentru că noi nu eram pregătiți pentru lumea modernă sau poate pentru că puținii

mexicani care trăiau pe atunci la Barcelona aveau bani destui ca să nu fie obligați să încalce legea. Telefoanele manipulate erau ușor de recunoscut datorită cozilor care, mai ales noaptea, se formau în jurul lor. La aceste cozi se aduna tot ce era mai bun și mai prost din America Latină, vechii militanți politici și violatorii, foștii deținuți politici și nemiloșii comercianți de gablonzuri. Când vedeam aceste cozi, la întoarcerea de la cinema, la cabina care se afla în piața Ramalleras, de pildă, începeam să tremur, înghețam și un frig metalic ca o bară de siguranță îmi străbătea corpul de la ceafă până în călcâie. Adolescenți, femei tinere care-și alăptau copiii, doamne și domni în vârstă, la ce se gândeau stând acolo, la miezul nopții ori la unu noaptea, în vreme ce așteptau ca un necunoscut să termine de vorbit, și ale cărui vorbe nu le puteau auzi dar le puteau ghici, pentru că cel ce telefona gesticula sau plângea sau rămânea tăcut mult timp, afirmând sau negând doar din cap, ce aștepta lumea aceea de la coadă, să le vină repede rândul, să nu-i prindă poliția? Doar asta? În orice caz, m-am distanțat și de acel lucru. I-am telefonat mamei și i-am cerut bani.

Într-o seară i-am spus lui Arturo că plec, că nu mai putem continua împreună. El m-a întrebat de ce. I-am spus că nu îl mai suport. Ce ți-am făcut? a zis. Nimic, eu sunt cea care îmi fac mie un rău teribil, am spus. Am nevoie să stau singură. Până la urmă am țipat unul la altul. M-am mutat la Daniel. Din când în când Arturo venea să mă vadă și stăteam de vorbă, dar pe zi ce trecea era tot mai dureros să îl văd. Când mama mi-a trimis banii am luat avionul de Roma și am plecat. Ajunși aici poate că ar trebui să vorbesc de pisicuța mea. Înainte de a locui împreună o prietenă a lui Arturo sau o fostă amantă, schimbându-și domiciliul pe neașteptate, i-a lăsat șase pisoiași pe care îi făta pisica ei. I-a lăsat pisoiașii și a plecat cu pisica. O vreme, cât pisoii erau prea mici, Arturo i-a ținut la el. Pe urmă, când a înțeles că prietena sau fosta lui amantă nu se mai

întoarce, a început să le caute stăpân. Pe cei mai mulți i-au luat prietenii lui, cu excepția unei pisicuțe cenușii pe care n-o voia nimeni și am luat-o eu spre supărarea lui Abraham, care se temea că pisica o să-i zgârie pânzele. Am botezat-o Zia, în amintirea altei pisicuțe pe care o văzusem într-o seară la Roma. Când am plecat în Mexic, am luat-o și pe Zia. Când m-am întors la Barcelona acasă la Arturo, a venit și Zia cu mine. Cred că o încântă să zboare cu avionul. Când m-am dus să stau provizoriu acasă la Daniel Grossman, firește că am luat-o și pe Zia. Și când am luat avionul spre Roma, într-o geantă de paie, în poala mea, era pisica, care în sfârșit avea să cunoască Roma, orașul de unde era originară cel puțin din punct de vedere onomastic.

Viața mea la Roma a fost im dezastru. Totul mi-a mers prost și partea cea mai tristă, cel puțin așa mi s-a spus după, a fost că nu am vrut să cer ajutor nimănui. N-o aveam decât pe Zia și nu mă îngrijeam decât de Zia și de mâncarea ei. În schimb, am citit destul de mult, cu toate că atunci când încerc să-mi amintesc de lecturile mele în fața ochilor îmi apare un soi de zid mișcător și cald. Poate l-am citit pe Dante în italiană. Poate pe Gadda. Nu știu, pe amândoi îi citisem în spaniolă. Unica persoană care știa ceva mai mult decât niște vagi indicii despre domiciliul meu era Daniel. Am primit câteva scrisori de la el. În una dintre ele îmi spunea că Arturo este distrus din cauza plecării mele și că de fiecare dată când îl vede îl întreabă de mine. Nu-i da adresa mea, i-am spus, asta e în stare să vină la Roma după mine. N-o să i-o dau, mi-a zis Daniel în scrisoarea următoare. De la el am aflat și că mama și tata sunt neliniștiți și că telefonează frecvent la Barcelona. Nu ie da adresa mea, i-am spus și Daniel a promis că așa o să facă. Scrisorile lui erau lungi. Scrisorile mele erau scurte, cărți poștale aproape întotdeauna. Viața mea la Roma trecea repede. Lucram într-un magazin de încălțăminte și locuiam într-o pensiune de pe Via della Luce, în

Trastevere. După-masa, când veneam acasă, o scoteam la plimbare pe Zia. În general mergeam într-un parc, în spatele bisericii San Egidio, și în timp ce pisica se juca printre plante eu deschideam o carte și încercam să citesc. Cred că îl citeam pe Dante, bănuiesc, sau pe Guido Cavalcanti sau pe Cecco Angiolieri sau pe Cino da Pistoia, pentru că din lecturile mele nu țin minte decât o perdea fierbinte sau poate doar călduță care se mișca în briza ușoară a Romei pe înserat, și plante și copaci și pași. Într-o noapte am făcut cunoștință cu diavolul. Nu-mi amintesc nimic altceva. Am făcut cunoștință cu diavolul și am înțeles că o să mor. Proprietarul magazinului de încălțăminte m-a văzut venind cu vânătăi pe gât și m-a studiat timp de o săptămână. După asta a vrut să facă amor cu mine și am refuzat. Într-o zi Zia s-a rătăcit în parc, nu în cel din spatele bisericii San Egidio, ci în altul, pe strada Garibaldi, fără copaci, fără lumini, Zia pur și simplu s-a îndepărtat prea mult și a înghițit-o întunericul.

Am căutat-o până la șapte dimineța. Până a răsărit soarele și lumea a început să se deplaseze lent spre locurile de muncă. În ziua aceea n-am vrut să mă duc la magazin. M-am culcat, m-am acoperit bine și am adormit. Când m-am trezit m-am întors pe străzi în căutarea pisicii. N-am găsit-o. Într-o noapte l-am visat pe Arturo. Amândoi ne urcaserăm la etajul cel mai de sus al unei clădiri cu birouri, din cele construite din sticlă și oțel, și deschideam o fereastră și priveam jos, era noapte, eu nu aveam de gând să mă arunc, dar Arturo se uita la mine și spunea dacă tu te arunci o fac și eu. Voiam să-i spun: imbecilule, dar nu mai aveam putere nici măcar să îl insult.

Într-o zi s-a deschis ușa camerei mele și i-am văzut intrând pe mama și pe fratele meu mai mic, care fusese soldat în Tsahal și care trăia aproape tot anul în Israel. M-au dus imediat la un spital din Roma și după două zile m-am trezit zburând cu un avion spre Mexic. După cum am aflat după aceea mama venise la Barcelona și

împreună cu fratele meu au reușit să afle adresa mea din Roma de la Daniel, care la început n-a vrut să le-o dea.

În Mexic am fost internată într-o clinică particulară, la Cuernavaca, și după puțin timp medicii i-au spus mamei că dacă eu nu fac niciun efort sfârșitul este inevitabil. Pe atunci aveam patruzeci de kile și de-abia mai puteam merge. Pe urmă am luat alt avion și am fost spitalizată într-o clinică din Los Angeles. Acolo am cunoscut un medic pe nume doctorul Kalb cu care am devenit prietenă încetul cu încetul. Aveam treizeci și cinci de kilograme și după-mesele mă uitam la televizor și nu prea mai făceam altceva. Mama s-a instalat într-un hotel din Los Angeles, în centru, pe strada 6, și venea să mă vadă în fiecare zi. După o lună m-am mai îngrășat și am ajuns din nou la patruzeci de kilograme. Mama s-a bucurat foarte mult și s-a decis să se întoarcă în DF, ca să se ocupe de afacerile ei.

În timpul cât mama nu stătea cu mine doctorul Kalb și eu am profitat ca să începem o legătură de prietenie. Vorbeam de mâncăruri și de tranchilizante și de alte tipuri de droguri. Despre cărți nu vorbeam prea mult fiindcă doctorul Kalb nu citea decât bestselleruri. Vorbeam de filme. Văzuse mult mai multe filme decât mine și îl încânta filmografia anilor cincizeci. După-amiezile deschideam televizorul și căutam câte un film ca să-l comentez după aceea cu el, dar medicamentul pe care îl luam mă făcea să adorm la jumătatea filmului. Când îi spuneam asta doctorul Kalb îmi povestea partea pe care nu o văzusem, cu toate că în general când îi spuneam asta uitasem deja partea pe care o văzusem. Amintirea pe care o am despre aceste filme este stranie, imagini și situații filtrate prin simpla și în același timp entuziasta viziune a medicului meu. La sfârșitul de săptămână de obicei venea mama. Sosea vineri seara și duminica seara se întorcea la DF. Odată mi-a spus că are de gând să se mute definitiv la Los Angeles. Nu chiar în oraș, ci într-o zonă bună din împrejurimi, cum ar fi Corona del Mar

sau Laguna Beach. Și ce-o să faci cu fabrica? am întrebat-o. Bunicului nu i-ar fi plăcut s-o vinzi. Mexicul se duce de răpă, mi-a spus maică-mea, mai devreme sau mai târziu va trebui să vând. Uneori venea cu câte un prieten de-al meu pe care îl invita ea pentru că după părerea medicilor, inclusiv doctorul Kalb, era bine pentru sănătatea mea să văd „vechi colegi”. Într-o sâmbătă a apărut cu Greta, o prietenă de la liceu pe care n-o mai văzusem de atunci, altă sâmbătă a apărut cu un băiat de care nici măcar nu-mi aminteam. Ar trebui tu să-ți aduci niște prieteni, i-am spus într-o seară, și să încerci să te distrezi. Când îi spuneam chestii din astea maică-mea râdea, de parcă nu-i venea să creadă ce spun ori izbucnea în plâns. N-ai pe nimeni? N-ai un amant? am întrebat-o. A recunoscut că se vede cu un tip în DF, divorțat ca ea, sau văduv, n-am făcut prea multe eforturi să aflu ceva clar, bănuiesc că în fond nu mă interesa. După patru luni am ajuns să cântăresc patruzeci și opt de kilograme și mama a început pregătirile pentru mutarea mea la o clinică mexicană. Cu o zi înainte de a pleca doctorul Kalb și-a luat rămas-bun de la mine. I-am dat numărul meu de telefon și l-am rugat să mă sune când poate. Când i l-am cerut pe al lui a invocat nu știu ce schimbare de domiciliu ca să nu mi-l dea. Nu l-am crezut, dar nu i-am reproșat nimic.

Ne-am întors în DF. De data asta am fost internată într-o clinică din cartierul Buenos Aires. Aveam o cameră mare cu multă lumină, o fereastră care dădea într-un parc și un televizor cu peste o sută de canale. Dimineața mă așezam în parc și citeam. După-masa mă închideam în cameră și dormeam. Într-o zi a venit în vizită Daniel, care tocmai sosise de la Barcelona. Nu stătea mult timp în Mexic și de îndată ce a aflat că sunt internată a venit să mă vadă. L-am întrebat cum i se pare că arăt. A spus că bine, dar foarte slabă. Am râs amândoi. Atunci nu îmi era greu să râd, ceea ce era un semn bun. Înainte de a pleca l-am întrebat ce face Arturo. Daniel mi-a

spus că nu mai locuiește la Barcelona, așa credea, că oricum nu se mai văzuseră de o bună bucată de vreme. După o lună aveam cincizeci de kilograme și am părăsit spitalul.

Viața mea, însă, nu s-a schimbat prea mult. Stăteam acasă la maică-mea și nu ieșeam în oraș, nu pentru că nu puteam ci fiindcă nu voiam. Mama mi-a făcut cadou mașina ei cea veche, un Mercedes, dar singura dată când l-am condus am fost cât pe ce să fac un accident. Orice fleac mă făcea să plâng. O casă văzută de departe, ambuteiajele, lumea înghesuită în mașini, citirea presei de fiecare zi. Într-o seară am primit un telefon de la Abraham de la Paris unde expunea într-o colectivă de tineri pictori mexicani. A vrut să vorbească despre starea sănătății mele, dar nu l-am lăsat. Până la urmă a vorbit de pictura lui, de progresele lui, de succesele lui. Când ne-am spus la revedere mi-am dat seama că reușisem să nu vărs nicio lacrimă. La puțin timp, după decizia maică-mii de a se stabili la Los Angeles, am slăbit din nou. Într-o zi, fără să fi vândut fabrica, am luat un avion și ne-am instalat la Laguna Beach. Primele două săptămâni le-am petrecut în vechiul meu spital din Los Angeles, cu investigații medicale exhaustive și apoi m-am dus să stau împreună cu mama într-o căsuță de pe strada Lincoln, la Laguna Beach. Mama mai stătuse acolo înainte, dar una era să stai un timp și alta foarte diferită să trăiești acolo zi de zi. O perioadă, dimineața foarte devreme, scoteam mașina și ne duceam să căutăm alt loc care să ne placă. Am fost la Dana Point, la San Clemente, la San Onofre, și până la urmă am ajuns într-o localitate la margine de Cleveland Național Forest, numită Silverado, ca în film, unde am închiriat o casă cu grădină și etaj și unde ne-am cumpărat un câine polițist pe care mama l-a botezat Hugo, ca pe prietenul ei pe care îl lăsase în Mexic.

Doi ani am locuit acolo. În acest timp mama a vândut fabrica principală a bunicului și eu m-am supus unor periodice și tot mai

rutinare controale medicale. O dată pe lună mama călătorea în DF. La întoarcere îmi aducea romane, romanele mexicane care știa că îmi plac, vechile romane de toată viața sau mai noi publicate de José Agustín ori Gustavo Sainz ori de scriitori mai tineri decât ei. Dar într-o zi mi-am dat seama că nu-i mai pot citi și încetul cu încetul am abandonat cărțile în spaniolă. După puțin timp, fără să spună nimic, maică-mea a apărut cu un prieten, un inginer numit Cabrera care lucra pentru o întreprindere ce construia case în Guadalajara. Inginerul era vădov și avea doi copii ceva mai mari decât mine care locuiau în Statele Unite, pe Coasta de Est. Legătura lui cu mama era tihnită și părea că va fi de durată. Într-o seară mama și eu ne-am apucat să vorbim de sex. I-am spus că viața mea sexuală este terminată și după o lungă discuție mama a început să plângă și m-a luat în brațe și a spus că eu sunt fetița ei și că n-o să mă părăsească niciodată. Altminteri, nu discutam aproape niciodată. Viața noastră se limita la citit, uitat la televizor (nu ne duceam niciodată la cinema) și la călătoriile săptămânale la Los Angeles, unde ne duceam la expoziții sau la concerte. La Silverado nu aveam prieteni, cu excepția unei perechi de octogenari evrei pe care mama i-a cunoscut, sau cel puțin asta mi-a spus mie, la supermarket și cu care ne vedeam la fiecare trei sau patru zile, întotdeauna la ei acasă. După părerea mamei era o datorie să-i vizităm, pentru că bătrânii puteau avea un accident sau unul dintre ei putea să moară subit și celălalt n-ar fi știut ce să facă, lucru de care eu mă îndoiam căci bătrânii stătuseră într-un lagăr de concentrare german în timpul celui de al Doilea Război Mondial și erau obișnuiți cu moartea. Dar mama se simțea fericită că îi ajută și n-am vrut să o contrazic. Această pereche se numea doamna și domnul Schwartz iar nouă ne spuneau Mexicanele.

Într-un sfârșit de săptămână când mama era în DF m-am dus să-i văd. Era prima dată că mă duceam singură și contrar așteptărilor

mele am stat mult la ei iar conversația pe care am avut-o a fost destul de plăcută. Eu am băut o limonadă și soții Schwartz și-au servit două pahare de whisky zicând că la vârsta lor asta este cel mai bun medicament. Am vorbit despre Europa, pe care o cunoșteau destul de bine, și despre Mexic, unde fuseseră de două ori. Cu toate acestea, ideea lor despre Mexic nu putea fi mai greșită sau mai superficială. Țin minte că după o lungă conversație s-au uitat la mine și au spus că eu sunt, în mod clar, o mexicană. Bineînțeles că sunt mexicană, le-am spus. În orice caz, erau foarte simpatici și vizitele mele la ei acasă au devenit mai frecvente. Uneori, când nu se simțeau bine, mă sunau la telefon și mă rugau să le fac eu cumpărăturile de la supermarket în ziua aceea sau să le duc rufele la spălătorie sau să trec pe la chioșcul de ziare și să le cumpăr unul. Uneori îmi cereau să le cumpăr *Los Angeles Post* și alteori ziarul local din Silverado, un tabloid de patru pagini total neinteresant. Le plăcea Brahms, pe care îl găseau visător și cumpătat totodată și doar în rare ocazii se uitau la televizor. Eu eram exact contrariul lor, aproape niciodată nu ascultam muzică și aveam televizorul deschis cea mai mare parte a zilei.

Trecuse mai mult de un an de când locuiam acolo când a murit domnul Schwartz și mama și eu am însoțit-o pe doamna Schwartz la înmormântare la cimitirul evreiesc din Los Angeles. Am insistat să vină cu mașina noastră, dar doamna Schwartz a refuzat și în dimineața aceea a plecat într-o limuzină de închiriat, în urma mașinii funerare, singură, sau cel puțin asta am crezut eu și mama. Când am ajuns la cimitir din limuzină a coborât un tip de vreo patruzeci de ani, ras în cap, îmbrăcat complet în negru, care a ajutat-o pe doamna Schwartz să coboare de parcă ar fi fost soțul ei. La întoarcere s-a repetat aceeași scenă: doamna Schwartz a urcat în mașină, apoi a intrat tipul ras în cap și au plecat urmași de aproape de Nissan-ul alb al mamei mele. Când am ajuns la Silverado

limuzina s-a oprit în fața casei soților Schwartz, chelul a ajutat-o să coboare pe doamna Schwartz, apoi s-a urcat în limuzină și a plecat imediat. Doamna Schwartz a rămas singură pe trotuarul pustiu. Bine că am venit cu ea, a spus maică-mea. Am parcat mașina și ne-am apropiat de ea. Doamna Schwartz era parcă absentă, cu privirea ținută spre capătul străzii pe unde dispăruse limuzina. Am intrat în casă cu ea și mama ne-a făcut un ceai. Până atunci doamna Schwartz fusese supusă dar când a gustat prima înghițitură de ceai a dat la o parte ceașca și a cerut un whisky. Mama s-a uitat la mine. În ochii ei era un semn de victorie. Apoi a întrebat unde e whisky-ul și i-a pus într-un pahar. Cu apă sau fără apă? Fără, dragă, a spus doamna Schwartz. Cu gheață sau fără gheață? am auzit vocea mamei din bucătărie. Fără, a repetat doamna Schwartz. Din acel moment relația mea cu ea a devenit mai strânsă. Când mama pleca în Mexic eu îmi petreceam ziua acasă la doamna Schwartz și chiar rămâneam să dorm acolo. Și cu toate că doamna Schwartz nu obișnuia să mănânce seara, făcea salate și bifece la plită pe care mă obliga să le mănânc. Ea se așeza lângă mine, cu paharul de whisky la îndemână și îmi spunea povești din tinerețea ei în Europa, când mâncarea, zicea, era o necesitate și un lux. Puneam și discuri și comentam știrile locale.

În timpul lungului și tihnitului an de văduvie a doamnei Schwartz am cunoscut un bărbat la Silverado, un instalator, și m-am culcat cu el. N-a fost o experiență bună.

Instalatorul se numea John și voia să ne mai vedem. I-am spus că nu, că o dată mi-a ajuns. Refuzul meu nu l-a convins și a început să-mi dea telefon în fiecare zi. O dată a răspuns la telefon mama și un timp amândoi s-au insultat. După o săptămână mama și eu am decis să petrecem o vacanță în Mexic. Ne-am dus la o plajă și pe urmă în DF. Nu știu de ce maică-mii i-a trecut prin cap că simt nevoia să-l văd pe Abraham. Într-o seară am primit un telefon de la el și am

stabilit să ne vedem a doua zi. Pe atunci Abraham plecase definitiv din Europa și se instalase în DF, unde avea un atelier și se părea că îi merge bine. Atelierul era în Coyoacán, foarte aproape de apartamentul lui, și după cină a vrut să-i văd ultimele tablouri. N-aș putea spune dacă mi-au plăcut sau nu mi-au plăcut, probabil m-au lăsat indiferentă, erau pânze de mari dimensiuni, foarte asemănătoare cu cele ale unui pictor catalan pe care Abraham îl admira sau îl admirase când locuia la Barcelona, dar filtrate prin propria lui viziune: unde înainte predominau ocrul, culorile pământii, acum erau culori galbene, roșii, albastre. Mi-a arătat și o serie de desene și acestea mi-au plăcut ceva mai mult. Apoi am vorbit de bani, el a vorbit de bani, de fluctuația pesoului, de posibilitatea de a se duce să locuiască în California, de prietenii pe care nu-i mai revăzuserăm.

Brusc, fără nicio legătură, m-a întrebat de Arturo Belano. M-a surprins fiindcă Abraham nu punea niciodată întrebări așa directe. I-am spus că nu știu nimic de el. Eu da, vrei să-ți spun? Mai întâi m-am gândit să-i spun că nu, dar pe urmă i-am zis să-i dea drumul, că vreau să știu. L-am văzut într-o seară în Cartierul Chinezesc, a zis, și la început nu m-a recunoscut. Era cu o țipă blondă. Părea mulțumit. L-am salutat, eram într-o cârciumă mică, aproape la aceeași masă (Abraham a râs) și era stupid să mă prefac că nu l-am văzut. A durat puțin până să-și aducă aminte cine sunt. Apoi s-a apropiat de mine, aproape că și-a lipit fața de a mea, mi-am dat seama că e beat, probabil și eu eram, și m-a întrebat de tine. Și ce i-ai spus? I-am spus că locuiești în Statele Unite și că ești bine. Și el ce-a spus? Păi, el a zis că se simte ușurat sau așa ceva, că uneori credea că ești moartă. Asta a fost tot. S-a întors la blondă și după puțin timp prietenii mei și eu am plecat de acolo.

După cincisprezece zile ne-am întors la Silverado. Într-o după-amiază m-am întâlnit cu John pe stradă și i-am spus că dacă mă mai

deranjează cu telefoanele lui o să-l omor. John s-a scuzat și a spus că se îndrăgostise de mine, dar că îi trecuse și că n-o să mă mai sune. Pe atunci cântăream cincizeci de kilograme și nici nu slăbeam nici nu mă îngrășam și mama era fericită. Relația ei cu inginerul se consolidase și vorbeau chiar de căsătorie, deși tonul mamei nu era niciodată foarte serios. Împreună cu o prietenă deschisese un magazin de artizanat mexican la Laguna Beach și afacerea nu producea prea mulți bani, dar nici pierderi exagerate iar viața socială pe care i-o oferea era exact tipul de viață pe care o dorea mama. La un an după moartea domnului Schwartz doamna Schwartz s-a îmbolnăvit și a fost internată într-o clinică din Los Angeles. În ziua următoare m-am dus s-o văd și dormea. Clinica era în centru, pe Wilshire Boulevard, aproape de parcul Douglas MacArthur. Mama trebuia să plece și eu voiam să aștept să se trezească. Problema era mașina, căci dacă mama pleca și eu nu, cine putea să mă aducă înapoi la Silverado? După o lungă conversație pe culoar mama a spus că o să vină să mă ia între nouă și zece seara, dacă ceva neprevăzut o s-o facă să întârzie o să-mi dea telefon la clinică. Înainte de a pleca m-a pus să-i promit că n-o să mă mișc de-acolo. Nu știu cât timp am stat în camera doamnei Schwartz. Am mâncat la restaurantul clinicii și am intrat în vorbă cu o asistentă medicală. Asistenta se numea Rosario Álvarez și se născuse în DF. Am întrebat-o cum e viața la Los Angeles și mi-a spus că depinde de la o zi la alta, uneori poate fi foarte bună alteori foarte rea, dar că dacă muncești din greu poți s-o scoți la capăt. Am întrebat-o de cât timp nu mai fusese în Mexic. De prea mult timp, a zis, n-am bani pentru nostalgii. Pe urmă am cumpărat un ziar și am urcat din nou în camera doamnei Schwartz. M-am așezat la fereastră și am căutat în ziar orarul muzeelor și cinematografele. Era un film pe strada Alvarado pe care mi-a venit chef să-l văd. Nu mai fusesem de mult la cinema și strada Alvarado nu era departe de clinică. Cu toate

acestea când am ajuns la casă mi-a trecut cheful și am mers mai departe. Toată lumea spune că Los Angeles nu e un oraș unde să mergi pe jos. Am mers pe Pico Boulevard până la strada Valencia și apoi am făcut la stânga și am mers pe Valencia înapoi spre Wilshire Boulevard, în total două ore de plimbare fără să grăbesc pasul, oprindu-mă în fața clădirilor care aparent nu prezentau niciun interes sau privind cu atenție fluxul automobilelor. La zece seara s-a întors mama de la Laguna Beach și am plecat. A doua oară când m-am dus s-o văd, doamna Schwartz nu m-a recunoscut. Am întrebat-o pe asistentă dacă primise vizite. Mi-a spus că venise s-o vadă de dimineață o doamnă în vârstă care plecase cu puțin timp înainte de a sosi eu. De data asta m-am dus cu Nissan-ul, fiindcă maică-mea și inginerul, care tocmai sosise, plecaseră cu mașina lui la Laguna Beach. Din spusele asistentei cu care am stat de vorbă, doamnei Schwartz nu-i mai rămânea mult timp de trăit. Am mâncat la spital și am stat pe scaun în rezerva ei, cugetând, până la șase după-masă. Pe urmă am urcat în Nissan și am făcut o plimbare prin Los Angeles. În torpedou aveam o hartă pe care am studiat-o cu atenție înainte de a porni motorul. Pe urmă am demarat și am plecat de la clinică. Știu că am trecut pe lângă Civic Center, Music Center, Dorothy Chandler Pavillion. Apoi am luat-o spre Echo Park și m-am băgat printre mașinile care circulau pe Sunset Boulevard. Nu știu cât timp am șofat, știu numai că nu am coborât nicio clipă din Nissan și că la Beverly Hills am ieșit de pe șoseaua 101 și am hoinărit pe drumuri secundare până la Santa Mónica. Acolo am luat-o pe șoseaua 10 sau Santa Mónica Freeway și m-am întors în centru, pe urmă am luat-o pe șoseaua 11, am intrat pe Wilshire Boulevard, dar n-am putut ieși decât mai departe, în dreptul Third Street. Când m-am întors la clinică era ora zece seara și doamna Schwartz murise. Voiam să întreb dacă era singură când a murit, dar pe urmă m-am hotărât să nu întreb nimic. Trupul nu mai era în cameră. M-am

așezat la fereastră și am stat un timp să-mi trag sufletul și să-mi revin după călătoria mea la Santa Monica. O asistentă a intrat și m-a întrebat dacă sunt rudă cu doamna Schwartz și ce fac acolo. I-am spus că sunt o prietenă și că încerc doar să mă liniștesc, nimic altceva. Apoi m-am ridicat și am plecat. Am ajuns la Silverado la trei dimineața.

După o lună mama s-a căsătorit cu inginerul. Nunta a fost la Laguna Beach și au venit fiii inginerului, unul dintre frații mei și prietenii pe care și-i făcuse mama în California. Au stat un timp la Silverado dar apoi mama a vândut magazinul din Laguna Beach și s-au dus să locuiască la Guadalajara. O vreme eu n-am vrut să mă mișc din Silverado. Acum, fără maică-mea, casa părea mult mai mare și mai liniștită și mai aerisită ca înainte. Casa doamnei Schwartz a rămas nelocuită un timp. După-amiezile urcam în Nissan și mă duceam la un bar din localitate și beam o cafea sau un whisky și reciteam romane vechi al căror subiect îl uitasem. La bar am cunoscut un tip care lucra în Parcul Forestier și am făcut amor. Se numea Perry și știa câteva cuvinte spaniole. Într-o noapte Perry a spus că sexul meu are un miros special. N-am răspuns și el a crezut că m-a jignit. Te-am ofensat? a zis, dacă te-am ofensat iartă-mă. Dar eu mă gândeam la alte lucruri, la alte chipuri (dacă e posibil să te gândești la un chip) și nu mă ofensasem. Cea mai mare parte a timpului, însă, eram singură. În fiecare lună primeam la bancă un cec de la mama și zilele îmi treceau cu treburi casnice, măturam, curățam, mă duceam la supermarket, găteam, spălam vasele, aveam grijă de grădină. Nu dădeam telefon nimănui și primeam telefoane numai de la mama, și o dată pe săptămână, un telefon de la tata sau de la vreun frate. Când aveam chef, după-masa, mă duceam la câte un bar și când nu aveam chef stăteam acasă și citeam, la fereastră, în așa fel încât dacă ridicam privirea puteam vedea casa goală a familiei Schwartz. Într-o după-masă o mașină s-a oprit în fața casei

și din ea a coborât un tip cu sacou și cravată. Bărbatul avea chei. A intrat și după zece minute a ieșit. Nu părea o rudă a familiei Schwartz. După câteva zile două femei și un bărbat au vizitat iar casa. Când au plecat una dintre femei a pus un afiș care anunța că imobilul se vinde. Pe urmă au trecut multe zile până a venit s-o viziteze cineva, dar într-o zi la prânz, pe când trebuluiam în grădină, am auzit țipetele unor copii și am văzut o pereche de tineri de vreo treizeci de ani care intrau în casă precedați de una dintre femeile care fuseseră acolo înainte. Am știut imediat că vor cumpăra casa și m-am gândit, chiar acolo, în grădină, fără să-mi scot mănușile, în picioare, ca o statuie de sare, că îmi venise și mie ceasul să plec. În seara aceea am ascultat Debussy și m-am gândit la Mexic și apoi, nu știu de ce, m-am gândit la pisica mea Zia și am sfârșit dându-i telefon mamei și spunându-i să-mi găsească un serviciu în DF, orice, că o să plec curând de acolo. Primul meu serviciu a fost într-o galerie de artă din Zona Rosa. Nu se plătea mult, dar nici nu te speteai muncind. Pe urmă am început să lucrez la o direcție a Fondului de Cultură Economică, la secția de filosofie în limba engleză, și viața mea profesională s-a stabilizat.

Felipe Müller, stând pe o bancă în piața Martorell, Barcelona, octombrie 1991. Sunt aproape sigur că povestea asta mi-a spus-o Arturo Belano pentru că el era singurul dintre noi care citea cu plăcere cărți științifico-fantastice. Este, după cum mi-a spus, o povestire de Theodore Sturgeon, deși s-ar putea să fie de alt autor sau poate chiar de Arturo, mie numele de Theodore Sturgeon nu-mi spune nimic.

Povestea, o poveste de dragoste, este despre o fată imens de bogată și foarte inteligentă care într-o bună zi se îndrăgostește de grădinarul ei sau de fiul grădinarului ei sau de un tânăr vagabond care din întâmplare ajunge pe una din proprietățile ei și devine

grădinarul ei. Fata, care pe lângă bogată și inteligentă este încăpățânată și cam capricioasă, la prima ocazie face amor cu băiatul și fără să știe prea bine cum, se îndrăgostește nebunește de el. Vagabondul, care nu e nici pe departe așa de inteligent ca ea și n-are studii, dar care în schimb este de o puritate angelică, se îndrăgostește și el de ea, nu fără să nu se ivească, cum e și firesc, unele complicații. În prima fază a idilei locuiesc în luxoasa ei reședință, unde amândoi citesc cărți de artă, mănâncă lucruri delicioase, se uită la filme și mai ales fac amor toată ziua. Apoi locuiesc o vreme în casa grădinarului și apoi pe un șlep (poate pe unul din acele pontoane care navighează pe râurile din Franța, ca în filmele lui Jean Vigo) și apoi hoinăresc amândoi prin ampla geografie a Statelor Unite fiecare pe câte o Harley, unul din visele amânate ale vagabondului.

Afacerile fetei, în timp ce ea își trăiește iubirea, continuă să prospere și cum ban la ban trage pe zi ce trece averea ei este tot mai mare. Evident, vagabondul, care nu pricepe mare lucru, are suficiența decență ca s-o convingă să doneze o parte din avere pentru opere de caritate sau de binefacere (lucru pe care pe de altă parte fata l-a făcut mereu, prin avocați și o rețea de diverse fundații, dar nu îi spune asta pentru ca astfel el să creadă că o face la inițiativa lui) și apoi uită de toate, pentru că în fond vagabondul de-abia are o idee aproximativă de cantitatea de bani care se mișcă asemenea unei umbre în spatele iubitei lui. În sfârșit, o vreme, luni, poate un an sau doi, fata milionară și iubitul ei sunt nespuse de fericiți. Dar într-o zi (sau într-o seară), vagabondul se îmbolnăvește și cu toate că vin să-l consulte cei mai buni medici din lume, nu e nimic de făcut, organismul lui este atins de efectele unei copilării nefericite, ale unei adolescențe pline de lipsuri, ale unei vieți agitate pe care puținul timp petrecut împreună cu fata de-abia reușise să le atenueze sau să le îndulcească. În ciuda eforturilor științei un cancer mortal îi pune

capăt vieții.

«

Timp de câteva zile fata pare că înnebunește. Călătorește pe tot globul, are amănți, se amestecă în istorii tulburi. Dar până la urmă se întoarce acasă și în scurt timp, când pare mai distrusă ca niciodată, decide să dea viață unui proiect care într-un anumit fel începuse să încolțească în mintea ei cu puțin înainte de moartea vagabondului. O echipă de oameni de știință se instalează în reședința ei. Într-un timp record aceasta se transformă de două ori, în interior într-un laborator avansat și în exterior - grădinile și casa grădinarului - într-o replică a Edenului. Ca să o apere de privirile străinilor un zid foarte înalt se ridică în jurul proprietății. Atunci încep lucrările. În scurt timp savanții implantează în ovulul unei curve, care va fi generos răsplătită, o clonă a vagabondului. După nouă luni curva are un băiețel, i-l dă fetei și dispare.

Timp de cinci ani fata și o armată de specialiști au grijă de copil. După ce trece acest timp savanții implantează în ovulul fetei o clonă a ei însăși. După nouă luni fata are o fetiță. Laboratorul din reședință este demontat, oamenii de știință dispar și în locul lor sosesc educatori, artiști-tutori care vor supraveghea de la o anumită distanță creșterea ambilor copii potrivit unui plan stabilit dinainte de fată. Când totul funcționează aceasta dispare și își reia călătoriile, reapare la petrecerile din înalta societate, se bagă până peste cap în aventuri periculoase, are amănți, numele ei strălucește ca acela al unei stele. Dar din timp în timp și învăluită în cea mai mare taină, se întoarce la reședința ei și observă, fără să fie văzută, cum cresc copiii. Clona vagabondului este o copie exactă a aceluia, aceeași puritate, aceeași inocență de care se îndrăgostise ea. Doar că acum nu duce nicio lipsă și copilăria lui este o calmă perindare de jocuri și profesori care îl învață tot ce este necesar. Clona fetei este o copie exactă a ei însăși și educatorii repetă mereu aceleași succese și erori,

aceleași gesturi din trecut.

Fata, bineînțeles, se lasă văzută foarte rar de copii, deși clona vagabondului, pe care joaca nu-l obosește niciodată și care are un caracter temerar, o zărește în spatele perdelelor de la etajele de sus ale reședinței și o pornește în fugă în căutarea ei, întotdeauna în van.

Trec zilele și copiii cresc, pe zi ce trece tot mai de nedespărțit. Într-o zi milionara se îmbolnăvește, de ce-o fi, un virus mortal, un cancer, și după o rezistență pur formală, cedează și se pregătește să moară. E încă tânără. Are patruzeci și doi de ani. Singurii ei moștenitori sunt cele două clone și lasă totul aranjat pentru ca acestea să primească o parte din imensa ei avere în clipa când se vor căsători. Apoi moare și avocații ei și oamenii de știință o plâng amarnic.

Povestea se termină cu o întâlnire a angajaților ei, după lectura testamentului. Unii, cei mai inocenți, cei mai străini de cercul intim al milionarei, își pun întrebările pe care Sturgeon presupune că și le pot pune cititorii săi. Dar dacă clonele nu acceptă să se căsătorească? Și dacă băiatul sau fata se iubesc, cum pare să fie normal, dar această iubire nu trece de frontiera strict frățească? Își vor distruge viața? Vor fi obligați să conviețuiască ca doi condamnați pe viață?

Încep discuțiile și dezbaterile. Se analizează aspectele morale, etice. Dar avocatul cel mai bătrân și savantul cel mai bătrân se grăbesc să spulbere îndoielile. Dacă acei copii nu se pun de acord în privința căsătoriei, dacă nu se îndrăgostesc unul de altul, li se vor da banii ce li se cuvin și vor fi liberi să facă ce vor. Independent de felul cum va evalua relația copiilor, oamenii de știință vor implanta în corpul unei donatoare, în termen de un an, o nouă clonă a vagabondului și, după cinci ani, vor repeta operația cu o nouă clonă a milionarei. Și când aceste noi clone vor avea douăzeci și trei și respectiv optsprezece ani, oricare ar fi relațiile lor personale, adică se vor iubi ca frați sau ca amanți, oamenii de știință sau urmașii

oamenilor de știință vor implanta din nou alte două clone, și tot așa în vecii vecilor sau până când imensa avere a milionarei se va cheltui.

Aici se termină povestea. În amurg se profilează chipul milionarei și al vagabondului și apoi stelele și apoi infinitul. Un pic sinistru, nu? Un pic sublim și un pic sinistru. Ca în orice dragoste nebună, nu? Dacă la infinit adaugi alt infinit, rezultatul este infinit. Dacă aduni sublimul cu sinistrul, rezultatul este sinistru. Nu?

Xosé Lendoiro, Terme di Traiano, Roma, octombrie 1992. Am fost un avocat ieșit din comun. Despre mine se putea spune, la fel de bine: *Lupo ovem commisisti*⁵⁹ și *Alter remus aquas, alter tibi radat harenas*⁶⁰. Cu toate acestea eu preferam să mă limitez la versul lui Catul *noli pugnare duobus*⁶¹. La un moment dat meritele mele vor fi recunoscute.

În vremea aceea călătoream și făceam experimente. Practicarea meseriei de avocat sau de expert juridic îmi aducea suficiente venituri ca să mă pot dedica din plin nobilei arte a poeziei. *Unde habeas quaerit nemo, sed oportet habere*, ceea ce pe înțelesul tuturor vrea să spună că nimeni nu te întreabă de unde ai ce ai, important este să ai. Ceva ce trebuie să facă parte din tine dacă vrei să te consacri vocației tale celei mai tainice: poezii se extaziază în fața spectacolului banilor.

Dar să revenim la experimentele mele: acestea constau, să zicem, ca prim impuls, doar în a călători și a observa, cu toate că în scurt timp am înțeles că ceea ce doream în mod inconștient era să obțin o hartă ideală a Europei. *Hoc erat in votis*, aceasta era dorința mea, cum spune nemuritorul Horațiu. E de la sine înțeles că publicam o revistă. Eram, dacă îmi dați voie să spun așa, mecena și editorul, directorul și poetul vedetă. *In pétris, herbis vis est, sed maxima verbis*,

59 S-a tocmnit lupul cioban la oi (Terentiu, *Eunuchus*, 832, în lat., în orig.).

60 A-și lua toate măsurile de prevedere (Sextus Propertius, *Elegii*, 3, 3, în lat., în orig.).

61 Nu lupta cu doi adversari în același timp (Catul, 62, 64, în lat., în orig.).

pietrele și plantele au virtuți, dar au mult mai multe cuvintele.

Publicația mea, pe deasupra, însemna și o reducere de impozite, ceea ce făcea să fie destul de acceptabilă. De ce să fiu plictisitor, amănuntele prisosesc în poezie, aceasta a fost întotdeauna maxima mea, împreună cu *Paulo maiora canamus*, să cântăm lucruri puțin mai mari, cum spunea Vergiliu. Trebuie să mergem direct la esență, la măduvă, la nucleu. Eu aveam o revistă și aveam un birou cu legiști, avocați pledanți și avocaței cu o anumită faimă pe deplin meritată și verile călătoream. Viața îmi surâdea. Într-o bună zi, însă, mi-am zis: Xosé, ai cutreierat toată lumea, *incipit vita nova*⁶² e vremea să bați drumurile Spaniei, chiar dacă nu ești Dante, e vremea să umbli pe drumurile acestei Spâanii a noastre atât de lovită și chinuită și totuși atât de necunoscută, încă.

Eu sunt un om de acțiune. Zis și făcut; mi-am cumpărat o rulotă și am plecat. *Vive valeque*⁶³. Am traversat Andaluzia. Ce frumoasă e Granada, ce grațioasă e Sevilla, ce severă Córdoba. Dar trebuia să aprofundez, să ajung la izvoare, cum eram doctor în Drept și criminalist nu puteam să mă odihnesc. Înainte de a găsi drumul cel drept, *ius est ars boni et aequi, libertas est potestas facendi id quod facere iure licet*⁶⁴, rădăcina nașterii. A fost o vară inițiativă. Îmi repetam mie însumi: *nescit vox missa reverti*, cuvântul odată rostit, nu se mai poate retrage, spune blândul Horațiu. Pentru avocat, această afirmație poate fi încâlcită. Dar pentru poet nu. Din această primă călătorie m-

62 Începe o viață nouă (în lat., în orig.).

63 Trăiește și distrează-te; formula folosită ca încheiere a unei scrisori (în lat., în orig.).

64 Justiția este arta a ceea ce este bun și echitabil, libertatea este posibilitatea de a face ceea ce este legal potrivit justiției (Iustinian, Digestele, 1, 1, 1, în lat., în orig.).

am întors înflăcărat și în parte derutat.

După scurtă vreme m-am despărțit de nevastă-mea. Fără scene dramatice și fără să facem rău nimănui, căci din fericire fetele noastre erau deja majore și aveau suficient discernământ ca să mă înțeleagă, mai ales cea mare. Îți las ție casa și vila din Tossa, i-am spus, și gata. Soția mea a acceptat, în mod surprinzător. Restul l-am lăsat pe seama unor avocați în care avea ea încredere. *In publicis nihil est lege gravius; in privatis firmissimum est testamentum.*⁶⁵ Deși nu știu de ce spun asta. Ce legătură are un testament cu un divorț. Coșmarurile mele mă trădează. În orice caz *legum omnes servi sumus, ut liberi esse possimus*, ceea ce vrea să spună că în fața legii toți suntem sclavi ca să putem fi liberi, cel mai mare ideal.

Pe neașteptate, energiile mele au renăscut. M-am simțit întinerit: m-am lăsat de fumat, diminețile ieșeam să alerg, am participat cu elan la trei congrese de jurisprudență, două dintre ele organizate în bătrâne capitale europene. Revista mea nu s-a dat la fund, dimpotrivă, poezii care se adăpau din afluentul meu au strâns rândurile în jurul meu și mi-au arătat simpatia lor. *Verae amicitiae sempiternae sunt*⁶⁶, m-am gândit împreună cu doctul Cicero. Apoi, într-un clar exces de încredere în mine însumi, m-am hotărât să public un volum cu versurile mele. Ediția m-a costat scump și recenziile (patru) au fost critice, cu excepția uneia. Am dat toată vina pe Spania și pe optimismul meu și pe legile inflexibile ale invidiei. *Invidia ceu fulmine summa vaporant.*⁶⁷

Când a venit vara am luat rulota și am decis să hoinăresc pe meleagurile strămoșilor mei, adică prin umbroasa și simpla Galicie.

65 În chestiunile publice nimic nu e mai important ca legea; în chestiunile particulare cel mai sigur este testamentul (Cicero, *Filipice*, 2,42,109, în lat., în orig.).

66 Prietenii adevărate sunt veșnice (Cicero, *Laelius*, 9, 32, în lat., în orig.).

Am plecat cu sufletul liniștit, la patru dimineța, recitând pe sub mustață sonete ale nemuritorului și neobrăzatului Quevedo. Odată ajuns în Galicia, am hălăduit prin estuare și am gustat mustul și am pălăvrăgit cu marinarii, căci *natura maxima miranda in minimis*⁶⁸. Pe urmă am pornit spre munți, spre tărâmurile solomonăreselor, cu sufletul plin de forță și cu toate simțurile treze. Dormeam în campinguri, deoarece un sergent din Guardia Civil mă avertizase că e periculos să dormi de unul singur, pe marginea drumurilor vicinale sau de țară pe unde trec, mai ales vara, răufăcători, țigani, rapsozi ambulanti și petrecăreți care se duceau de la o discotecă la alta pe încetoșatele poteci ale nopții. *Qui amat periculum in illo peribit.*⁶⁹ Pe de altă parte, campingurile nu erau proaste și în scurtă vreme am făcut socoteala cât de multe emoții și pasiuni puteam întâlni în acele locuri și observa și chiar cataloga cu ochii ațintiți pe harta mea.

În felul acesta, pe când mă aflam într-unul din aceste campinguri, s-a petrecut ceea ce acum mi se pare partea cea mai importantă a poveștii mele. Sau cel puțin singura parte ce păstrează intactă fericirea și misterul întregii mele istorii triste și zadarnice. *Mortalium nemo est felix*⁷⁰, zice Pliniu. Și de asemenea: *felicitas cui praecipua fuerit homini, no est humani iudici*⁷¹. Dar să trec la subiect. Eram într-un camping, am mai spus asta, prin zona Castroverde, în provincia

67 Invidia arde aspirațiile elevate asemenea trăsnetului (Lucrețiu, 5,1,131, în lat., în orig.).

68 Natura este minunată mai ales când se reflecta în lucrurile mărunte (în lat., în orig.).

69 Cel ce iubește primejdia, în primejdie va pieri (*Biblia*, Eclesiastul, 3, 27, în lat., în orig.).

Lugo, într-un loc muntos și plin de crânguri și tufărișuri de tot soiul. Și citeam și luam notițe și dobândeam cunoștințe. *Otium sine litteris mors est et homini vivi sepultura*⁷². Deși s-ar putea să exagerez. Într-un cuvânt (să fim sinceri), mă plictiseam de moarte.

Într-o după-masă, pe când mă plimbam printr-o zonă care pentru un paleontolog era cu siguranță foarte interesantă, s-a întâmplat nenorocirea pe care o s-o relatez în continuare. Am văzut coborând dinspre munte un grup de excursioniști. Nu trebuia să fii foarte deștept ca să înțelegi, după fețele lor în stare de șoc, că se întâmplase ceva grav. I-am oprit cu un gest și i-am rugat să-mi spună ce se întâmplase. Nepotul unuia dintre ei căzuse într-o groapă sau o prăpastie sau un puț în munte. Experiența mea de avocat criminalist mi-a spus că trebuie să acționăm imediat, *facta, non verba*⁷³, așa că în timp ce jumătate din grup și-a continuat drumul spre camping, eu și restul ne-am cățărat pe costișa abruptă și am ajuns la locul unde, după spusele lor, se petrecuse nenorocirea.

Groapa era adâncă și de nepătruns. Unul dintre excursioniști a zis că se numește Boca del Diablo, Gura Dracului. Altul a spus că localnicii afirmă că acolo sălășluiește într-adevăr diavolul sau una

70 Niciun muritor nu este fericit (Pliniu cel Bătrân, *Istoria naturală*, 7, 41, 2, în lat., în orig.).

71 Mintea omenească nu poate decide ce om a cunoscut cea mai mare fericire (Pliniu cel Bătrân, *Istoria naturală*, 7, 41, 1, în lat., în orig.)

72 Răgazul fără preocupări literare e moarte și o îngropare de viu pentru om (Seneca, *Epistole*, 82, 3, în lat., în orig.).

73 Fapte, nu vorbe (în lat., în orig.).

dintre încarnările lui pământești. Am întrebat cum se numește copilul dispărut și unul dintre excursioniști mi-a răspuns: Elifaz. Situația era oricum ciudată, dar după acel răspuns a devenit realmente amenințătoare, căci nu cade în fiecare zi într-o groapă în munte un copil cu un nume așa de deosebit. Deci Elifaz? am spus sau am murmurat. Țsta e numele lui, a zis cel care vorbise. Ceilalți, slujbași și funcționari incuți din Lugo, s-au uitat la mine și n-au spus nimic. Sunt o persoană care gândește și reflectează, dar sunt și un om de acțiune. *Non progredi est regredi*⁷⁴, mi-am amintit. Așa că m-am apropiat de buza gropii și am strigat copilul pe nume. Răspunsul primit a fost un ecou sinistru. Un strigăt, strigătul *meu*, pe care hăurile pământului mi l-au înapoiat transformat în reversul lui sângerous. M-a trecut un fior pe șira spinării, dar ca să nu se observe cred că am răs, le-am spus tovarășilor mei că într-adevăr puțul e adânc, am sugerat posibilitatea să ne legăm toți centurile una de alta ca să facem o frânghie rudimentară și unul dintre noi, cel mai slăbuț, bineînțeles, să coboare și să exploreze primii metri ai prăpastiei. Am discutat. Am fumat. Nimeni n-a sprijinit propunerea mea. După un timp, au apărut cei care se duseseră la camping cu primele ajutoare și cele necesare pentru coborâre. *Homo fervidus et diligens ad omnia est paratus*⁷⁵, mi-am zis.

L-am legat pe un băiat din Castro verde cât de bine am putut și în vreme ce cinci bărbați în toată firea țineau frânghia, băiatul, înarmat cu o lanternă, a început să coboare.

În curând nu l-am mai văzut. De sus, noi strigam ce vezi? și din adâncuri ne venea răspunsul tot mai slab: nimic! *Patientia vincit*

74 A nu avansa înseamnă a da înapoi (în lat., în orig.).

75 Omul inimos și harnic este pregătit întotdeauna pentru orice (Kempis, *De imitatione Christi*, 1,25, 2, în lat., în orig.).

*omnia*⁷⁶, le-am atras atenția și am insistat. De văzut, nu vedeam nici măcar lumina lanternei deși din timp în timp pereții peșterii mai apropiate de suprafață se luminau cu o scurtă rază de lumină, ca și cum băiatul s-ar fi uitat pe deasupra capului ca să calculeze câți metri coborâse. Și chiar atunci, pe când vorbeam despre lumina aceea, am auzit un urlet inuman și toți ne-am apropiat de buza gropii. Ce s-a întâmplat? am strigat noi. Urletul s-a repetat. Ce s-a întâmplat? Ce-ai văzut? L-ai găsit? Nimeni nu ne-a răspuns din adânc. Câteva femei au început să se roage. N-am știut dacă să mă scandalizez sau să studiez mai profund fenomenul. *Stultorum plena sunt omnia*⁷⁷, a spus Cicero. O rudă a exploratorului nostru ne-a rugat să-l scoatem. Cei cinci care țineau coarda n-au fost în stare s-o facă și a trebuit să-i ajutăm. Strigătul ce venea din adâncuri s-a repetat de mai multe ori. Până la urmă, după eforturi îndârjite, am izbutit să-l scoatem ia suprafață.

Băiatul era viu și cu excepția câtorva zgârieturi pe brațe și a blugilor rupți nu părea rănit. Ca să fie mai sigure, femeile l-au pipăit pe picioare. N-avea niciun os rupt. Ce-ai văzut? l-a întrebat ruda lui. Băiatul n-a vrut să răspundă și și-a acoperit fața cu mâinile. În acel moment ar fi trebuit să-mi impun autoritatea și să intervin, dar situația mea de spectator mă făcea să mă simt, cum să spun, fascinat în fața teatrului de umbre și de gesturi inutile. Alți câțiva au repetat întrebarea, cu ușoare variațiuni. Mi-am amintit poate cu glas tare că *occasione namque hominem fragilem non faciunt, sed qualis sit ostendunt*⁷⁸. Băiatul, fără îndoială, era slab de caracter. I-au dat să bea o dușcă de coniac. Nu a refuzat și a băut de parcă de asta ar fi depins viața lui. Ce-ai văzut? a repetat grupul. Atunci băiatul a

76 Răbdarea învinge totul (în lat., în orig.).

77 Peste tot e plin de proști (Cicero, *Ad Familiares*, 9, 22, 4, în lat., în orig.).

vorbit și l-a ascultat numai ruda lui, care i-a pus aceeași întrebare, de parcă nu și-ar fi crezut urechilor ce auzise. Băiatul a răspuns: l-am văzut pe diavol.

Din acea clipă zăpăceala și anarhia au pus stăpânire pe grupul de salvare. *Quot capita, tot sententiae*⁷⁹, unii au zis că de la camping se telefonase la Guardia Civil și că cel mai bun lucru pe care îl pot face este să aștepte. Alții au întrebat de copil dacă băiatul îl văzuse în vreun moment al coborâșului sau dacă îl auzise și răspunsul a fost negativ. Cei mai mulți s-au apucat să întrebe cum era diavolul dacă îl văzuse întreg, sau doar chipul, cum era, ce culoare avea, etc. *Rumores fuge*⁸⁰, mi-am spus și am privit peisajul. Atunci, a apărut paznicul, cu un grup din camping și cu grosul femeilor, printre care se afla mama dispărutului, căreia i-a trebuit un timp să priceapă ce se întâmplase, spunea cui voia s-o asculte, că stătuse să vadă un concurs la televizor. Cine e jos? a întrebat paznicul. În tăcere i l-au arătat pe băiatul care se mai odihnea încă pe iarbă. Mama, fără vlagă, s-a apropiat în acel moment de gura puțului și l-a strigat pe nume pe fiul ei. Nu i-a răspuns nimeni. A strigat din nou. Atunci peștera a urlat de parcă i-ar fi răspuns.

Câțiva au pălit. Cei mai mulți s-au îndepărtat de groapă, temându-se că o mână de negură o să iasă brusc ca să-i tragă în adâncuri. Au fost unii care au zis că acolo trăiește un lup. Sau un câine sălbatic. Între timp se înnoptase și lămpile de camping cu gaz

78 Ocaziile nu-l fac slab pe om, dar arată cum este (Kempis, *De Imitatione Christi*, 1,16, 4, în lat., în orig.).

79 Câte capete, atâtea păreri (în lat., în orig.).

80 Ferește-te de bârfe (Dionisio Catón, *Distihuri* 1,21, în lat., în orig.).

și lanternele cu baterii se luau la întrecere într-un dans macabru al cărui pol magnetic era rana deschisă a muntelui. Lumea plângea sau vorbea în galiciană, limbă pe care plecarea mea de acolo m-a făcut să o uit, arătând cu gesturi temătoare buza gropii. Aici nu se putea spune *caelo tegitur qui non habet urnam*⁸¹. Guardia Civil nu apărea. Se impunea, prin urmare, să luăm o hotărâre, cu toate că dezorganizarea era totală. Atunci am văzut că paznicul campingului își leagă frânghia de mijloc și am înțeles că se pregătește să coboare. Mărturisesc: atitudinea lui mi s-a părut demnă de laudă și m-am apropiat să-l felicit. Xosé Lendoiro, avocat și poet, i-am spus în timp ce îi strângeam călduros mâna. El m-a privit și mi-a surâs, de parcă ne-am fi cunoscut dinainte. Pe urmă, în fața curiozității generale, a început să coboare în acel puț infernal.

Dacă e să fiu sincer, eu și mulți dintre cei ce ne adunaserăm acolo ne temeam că o să se întâmple o nenorocire. Paznicul a coborât cât i-a ajuns frânghia. Ajunși la acest punct toți am crezut că o să urce și pentru o clipă, mi se pare, el a mișcat frânghia de jos și noi am mișcat-o de sus și căutarea s-a întrerupt cu o serie de neînțelegeri și strigăte. Am încercat să liniștesc lucrurile, *addito salis grano*⁸². Dacă n-aș fi avut experiența tribunalelor, oamenii aceia sălbatici m-ar fi aruncat cu capul în jos în groapă. Până la urmă, totuși, m-am impus. Cu destule eforturi am reușit să comunicăm cu paznicul și să-i înțelegem strigătele. Ne spunea să dăm drumul frânghiei. Ceea ce am făcut. Mai multe persoane au înghețat când au văzut că dispare

⁸¹ Pe cine n-are mormânt îl acoperă cerul (Lucanus, *Pharsaha*, 7, 819, în lat., în orig.).

⁸² Adăugând un fir de sare (Pliniu cel Bătrân, *Istoria naturală*, 23, 77, 3, în lat., în orig.).

în puț bucata de frânghie care mai ieșea încă, precum coada unui șoricel în gâtlejul unui șarpe. Ne-am gândit că, fără îndoială, paznicul știe ce face.

Dintr-odată noaptea s-a făcut mai noapte și gaura neagră, dacă se poate, s-a făcut mai neagră, și cei care cu câteva minute înainte, împinși de nerăbdare, făceau scurte ocoluri în jurul ei, au încetat s-o facă deoarece posibilitatea de a se împiedica și de a fi înghițiți de hău s-a materializat așa cum se materializează uneori păcatele. Din timp în timp dinăuntru se auzeau urlete tot mai înăbușite, ca și cum diavolul s-ar fi retras spre adâncurile pământului cu cele două prăzi recent capturate. În grupul nostru de la suprafață, e de prisos s-o mai spun, se vânturau fără pauză ipotezele cele mai incredibile. *Vita brevis, ars longa, occasio praeceps, experimentum periculosum, iudicium difficile.*⁸³ Unii se uitau tot timpul la ceas, ca și cum în această aventură timpul juca un rol determinant. Alții fumau în grup și alții se ocupau de neamurile copilului pierdut care leșinaseră. Unii blestemau Guardia Civil că întârzie. Brusc, pe când mă uitam la stele, m-am gândit că toată povestea aceea semăna nespuse de mult cu o povestire de don Pío Baroja citită de mine când eram student la Drept la Universitatea din Salamanca. Povestirea se numește *Prăpastia* și în ea un ciobănaș este înghițit de măruntaiele unui munte. Un păstor coboară, bine legat, în căutarea lui, dar urletele diavolului îl sperie și urcă fără copil, pe care nu l-a zărit dar ale cărui gemete de rănit se aud clar afară. Povestirea se termină cu o scenă de absolută neputință, în care frica învinge iubirea sau datoria și chiar legăturile familiale; niciunul din grupul de salvare, alcătuit, e drept, din păstori vasci grosolani și superstițioși, nu îndrăznește să mai coboare după ce au auzit povestea îngăimată spusă de primul, care

83 Viața este scurtă, știința este lungă, ocazia trecătoare, experimentul primejdios, judecata dificilă (Hipocrat, în lat., în orig.).

afirmă, nu-mi aduc bine aminte, că l-a văzut pe diavol sau l-a simțit sau l-a intuit sau l-a auzit. *In se semper armatus Furor.*⁸⁴ În ultima scenă, ciobanii se întorc la casele lor, inclusiv îngrozitul bunic al copilului, și toată noaptea, o noapte vântoasă, presupun, aud un vaiet ce vine din genune. Aceasta este povestirea lui don Pío. O povestire de tinerețe, cred, în care proza lui sublimă încă nu și-a desfăcut complet aripile, dar o povestire bună, orice s-ar zice. Și la asta m-am gândit în timp ce în spatele meu se perindau patimile omenești și ochii meu numărau stelele; că întâmplarea pe care o vedeam era identică cu cea din povestirea lui Baroja și că Spania continuă să fie Spania lui Baroja, adică o Spanie unde prăpăstiile nu sunt semnalate și unde copiii continuă să fie imprudenți și să cadă în ele și unde oamenii fumează și leșină într-o manieră și un mod cam exagerate și unde Guardia Civil nu apare niciodată când ai nevoie de ea.

Și atunci am auzit un strigăt, nu un urlet nearticulat ci cuvinte, ceva ca hei, cei de sus, hei, măgarilor, și cu toate că s-a găsit și fantezistul care să spună că e vorba de dracul care, nesătul încă, voia să mai ia pe cineva, restul ne-am apropiat de marginea gropii și am văzut lumina lanternei paznicului, un fascicul asemănător cu licuriciul rătăcit în conștiința lui Polifem, și am întrebat lumina dacă este bine și glasul din spatele luminii a spus foarte bine, o să vă arunc frânghia, și am auzit un zgomot abia perceptibil pe pereții puțului, și după mai multe încercări ratate glasul a spus aruncați-mi voi altă frânghie, și după scurt timp, legat de mijloc și de subsuori l-am ridicat pe copilul dispărut, a cărui apariție atât de neașteptată a fost sărbătorită cu planșete și râsete, și după ce l-am dezlegat pe copil am azvârlit frânghia și a urcat paznicul și restul acelei nopți,

84 Nebunia se înarmează întotdeauna împotriva ei însăși (Seneca, *Hercule furios*, 98, în lat., în orig.).

îmi amintesc acum când nu mai aștept nimic, a fost o petrecere neîntreruptă. *O quantum caliginis mentibus nostris obicit magna felicitas*⁸⁵ o petrecere de galicieni în creier de munte, căci cei din camping erau funcționari sau slujbași galicieni eu eram și eu fiu al acelor ținuturi și paznicul, căruia îi spuneau Chilianul căci era chilian, era și el urmaș al unor vajnici galicieni și numele lui de familie, Belano, dovedea aceasta.

În cele două zile cât am mai stat acolo am purtat lungi conversații cu el și mai ales i-am vorbit despre preocupările și aventurile mele literare. Pe urmă m-am întors la Barcelona și n-am mai știut nimic despre persoana lui până când, după doi ani, s-a ivit în biroul meu. Cum se întâmplă întotdeauna în astfel de cazuri, stătea prost cu banii și nu avea serviciu, așa că, după ce m-am uitat fix la el și am cugetat în sinea mea dacă e bine să-l dau afară, *supremum vale*⁸⁶ sau să-i dau o mână de ajutor, m-am decis pentru această ultimă opțiune și i-am spus că pot să-l ajut să publice niște recenzii în revista Baroului Avocaților, ale cărei pagini literare le coordonam eu, asta pentru moment, mai departe o să vedem. Apoi i-am dăruit ultimul meu volum de versuri publicat și i-am atras atenția că recenziile trebuie să se limiteze la poezie, deoarece cele pentru proză le încropea colegul meu Jaume Josep, expert în divorțuri și pederast cu o lungă traiectorie, cunoscut în bombele din jurul zonei Ramblas de hoardele de curiști ca el cu numele de Piticul Răbdător, aluzie la statura lui mică și la slăbiciunea lui pentru derbedei cu caracter violent și irascibil.

85 Oh, cu câtă întunecime ne acoperă mințile o fericire prea mare! (Seneca, *De brevitare vitae*, 13, 7, în lat., în orig.)

86 Ultimul adio; adio pentru totdeauna (Ovidiu, *Metamorfoze*, 10,62, în lat., în orig.).

Nu cred că greșesc dacă spun că am observat pe fața lui o anumită decepție, poate datorată faptului că spera să publice în revista mea literară, ceea ce atunci mi-a fost imposibil să-i propun, deoarece ștacheta calității colaboratorilor mei era foarte înaltă, timpul nu se scurgea în van, floarea literaturii barceloneze trecea prin revista mea, *la crème de la crème* a poeziei, și nu era cazul să devin amabil peste noapte numai în amintirea a două zile de vară de prietenie și schimburi mai mult sau mai puțin capricioase de opinii. *Discat servire glorians ad alta venire.*⁸⁷

Așa a început, s-ar putea spune, a doua etapă a relației mele cu Arturo Belano. Îl vedeam o dată pe lună, la biroul meu, unde mă ocupam în același timp de cazuri foarte diferite și de obligațiile mele literare, și unde se prezentau, erau alte vremuri, scriitorii și poeții cei mai fini și mai renumiți din Barcelona, și din alte locuri ale Spaniei și chiar din America hispanică, care în trecere prin orașul nostru veneau să mă felicite. Țin minte că în câteva ocazii prezența lui Belano a coincis cu câte un colaborator al meu la revistă și cu câte un invitat de-al meu și rezultatele acestor întâlniri nu au fost așa de satisfăcătoare pe cât aș fi dorit eu. Dar, obnubilat cum eram de muncă și de plăcere, n-am avut grijă să-i atrag atenția, nici n-am dat atenție zgomotului de fond pe care îl produceau aceste întâlniri. Un zgomot de fond asemănător cu cel al unui șir de mașini, al unui roi de motociclete, al agitației din parcurile spitalelor, un zgomot care îmi spunea ai grijă, Xosé, trăiește-ți viața, îngrijește-ți trupul, timpul e scurt, gloria este efemeră, dar pe care eu, în ignoranța mea nu l-am înțeles sau am crezut că nu îmi este adresat mie ci lui, acest zgomot de iminent dezastru, acest zgomot al unui lucru pierdut în imensitatea Barcelonei, un mesaj care nu mă privea, un vers care nu avea nimic de-a face cu mine ci cu el, când în realitate era scris *ex*

⁸⁷ Să învețe să slujească cel care vrea să ajungă sus (în lat., în orig.).

*profeso pentru mine. Fortuna rerum humanarum domina.*⁸⁸

Pe de altă parte, întâlnirile lui Belano cu colaboratorii revistei mele nu erau lipsite de un anumit farmec. Odată unul dintre băieții mei, care apoi s-a lăsat de scris și acum se ocupă de politică și are destul succes, a vrut să-l bată. Băiatul meu, în treacăt fie zis, nu vorbea serios, deși asta de fapt nu se știe niciodată, dar Belano s-a făcut că nu pricepe: cred că a întrebat dacă acel colaborator al meu știe karate sau așa ceva (era centură neagră) și pe urmă a pretextat o durere de cap și a refuzat să se bată. În ocazii ca astea eu mă distram foarte tare. Îi spuneam: hai, Belano, apără-ți părerile, argumentează, înfruntă-te cu elita literaturii, *sine dolo*⁸⁹, și el zicea că îl doare capul, râdea, mă ruga să-i plătesc colaborarea lunară la revista avocaților și dispărea cu coada între picioare.

Ar fi trebuit să nu mă încred în această coadă între picioare. Ar fi trebuit să gândesc ce înseamnă această coadă între picioare, *sine ira et studio*⁹⁰. Ar fi trebuit să mă întreb ce animale au coadă. Ar fi trebuit să consult cărți și manuale și ar fi trebuit să interpretez corect acea coadă păroasă care se zburlea între picioarele fostului paznic de la campingul din Castroverde.

Dar n-am făcut-o și mi-am văzut de viața mea. *Errare humanum est, perseverare autem diabolicum.*⁹¹ Într-o zi m-am dus acasă la fiica

88 Soarta stăpânește destinele oamenilor (Cicero, *Pro Marcello*, 2, 7, în lat., în orig.).

89 Fără vicleșuguri (în lat., în orig.).

90 Fără ranchiună și fără părtinire (Tacit, *Anale*, 1, 1, 4, în lat., în orig.).

91 A greși este omenesc, a stărui în greșeală este diabolic (în lat., în orig.).

mea cea mare și am auzit zgomote. Bineînțeles, am cheie, de fapt, până cu puțin timp înainte de divorțul meu în casa aceea locuiam toți patru, soția mea, cele două fete și eu, după divorț mi-am cumpărat o casă la țară la Sarriá, soția mea și-a cumpărat o mansardă în piața Molina unde s-a instalat cu fata mea cea mică și eu am hotărât să-i fac cadou vechiul nostru apartament fetei mele mai mari, poetesă ca mine și principala colaboratoare a revistei mele. Cum spun, aveam cheie, deși nu o vizitam frecvent, de cele mai multe ori veneam ca să iau o carte sau pentru că ședințele consiliului de redacție se țineau acolo. Așa că am intrat și am auzit zgomot. Cu discreție, așa cum se cuvine să fie un tată și un bărbat modern, m-am apropiat de salon și n-am văzut pe nimeni. Zgomotele veneau din fundul coridorului. *Non vis esse iracundus? Ne fueris curiosus*⁹² mi-am repetat de două ori. Cu toate acestea am continuat să mă furișez prin vechea mea reședință. Am trecut prin fața camerei fiicei mele, m-am apropiat de ușă, nu era nimeni. Am continuat să merg pe vârfuri. În ciuda orei înaintate a dimineții casa era în semiîntineric. N-am aprins lumina. Zgomotele, atunci am descoperit, proveneau din camera care altădată fusese a mea, o cameră care, de altfel, e la fel ca atunci când am plecat de-acolo. Am întredeschis ușa și am văzut-o pe fata mea cea mare în brațele lui Belano. Ce îi făcea acesta mi s-a părut, cel puțin la prima privire, de nedescris. O țara pe enorma suprafață a patului meu dintr-o parte în alta, se urca pe ea, se dădea peste cap, totul în mijlocul unui înfiorător șir de gemete, răgete, urlete, gânguriri, zgomote obscene care mi-au făcut pielea de găină. *Mille modi Veneris*⁹³, mi-am amintit împreună cu Ovidiu, dar asta mi s-a părut culmea. Cu toate acestea

92 Nu vrei să te înfurii? Nu fi curios (Seneca, *De ira*, 3,11. I, în lat., în orig.).

93 Există o mie de feluri de-a iubi (Ovidiu, *Ars amandi* 3,787, în lat., în orig.).

n-am trecut pragul, am rămas nemișcat, tăcut, vrăjit, ca și cum dintr-odată m-aș fi reîntors la campingul din Castroverde și paznicul neogalician ar fi coborât din nou în genune și eu și funcționarii în vacanță ne-am fi aflat iarăși în gurile iadului. *Magna res est vocis et silentii tempora nosse.*⁹⁴ N-am spus nimic. Am păstrat tăcerea și cum venisem așa am plecat. N-am putut, totuși, să mă îndepărtez de vechea mea casă, de casa fiicei mele, și pașii m-au condus la o cafenea din cartier pe care cineva, noul proprietar cu siguranță, o transformase într-un local mult meii modern, cu mese și scaune de plastic lucios, și unde, după ce am comandat o cafea cu lapte, am meditat la situație. Imaginile fiicei mele comportându-se ca o cățea îmi invadau mintea în valuri, și fiecare val mă lăsa scaldat în sudoare, de parcă aș fi avut febră, așa că după ce mi-am băut cafeaua am cerut un pahar de coniac ca să văd dacă reușesc să mă calmez în sfârșit cu ceva mai tare. În final, la al treilea pahar am reușit. *Post vinum verba, post imbrem nascitur herba.*⁹⁵

Ceea ce s-a născut în mine, însă, nu au fost vorbele sau poezia, nici măcar un vers orfan, ci o enormă dorință de răzbunare, voința de a-mi lua revanșa, implacabila hotărâre de a-l face să plătească pe acel Julien Sorel de trei parale insolența și neobrăzarea lui. *Prima cratera ad sitim pertinet, secunda ad hilaritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad insaniam.*⁹⁶ Al patrulea pahar aduce nebunia, a spus Apuleius, și acesta îmi lipsea mie. Mi-am dat seama în acel moment

94 Este mare lucru să știi când trebuie să vorbești și când să taci (Pseudo-Seneca, *De Moribus*, în lat., în orig.).

95 După vin se nasc vorbele, așa cum după ploaie crește iarba (în lat., în orig.)

96 Primul pahar stinge setea, al doilea te înveselește, al treilea aduce plăcerea, al patrulea nebunia (Apuleius, *Florida*, 20, 1, în lat., în orig.).

cu o claritate care azi mă înduioșează. Chelnerița, o fătuță de vârsta fiicei mele, mă privea din cealaltă parte a tejghelei. Lângă ea bea un suc o femeie care făcea anchete. Amândouă vorbeau foarte însuflețit deși din când în când chelnerița își arunca ochii spre mine. Am ridicat mâna și am cerut al patrulea pahar de coniac. Nu cred că exagerez dacă spun că am simțit un gest de compasiune din partea chelneriței.

Am hotărât să-l strivesc ca pe un gândac pe Arturo Belano. Timp de două săptămâni, halucinat, dezechilibrat, am continuat să mă duc la vechea mea casă, acasă la fiica mea, la ore nepotrivite. De patru ori i-am surprins, din nou, în intimitate. În două dintre ele erau în dormitorul meu, în una în dormitorul fiicei mele și în alta în baia principală. În această ultimă ocazie nu mi-a fost posibil să-i spionez, dar i-am auzit, iar în celelalte trei am putut vedea cu ochii mei teribilele fapte pe care le săvârșeau cu pasiune, cu uitare de sine, cu lipsă de pudoare. *Amor tussisque non caelatur*: iubirea și tușea nu se pot ascunde. Dar era iubire ce simțeau acei doi tineri unul pentru altul? m-am întrebat nu o dată, mai ales când păraseam tăcut și înfierbântat casa mea după acele fapte de nedescris pe care o forță misterioasă mă obliga să le privesc.

Era iubire ce simțea Belano pentru fata mea? Era iubire ce simțea fiica mea pentru acea imitație a lui Julien Sorel? *Qui non zelat non amat*⁹⁷, mi-am spus sau am șoptit când m-am gândit - într-un moment de luciditate - că atitudinea mea era mai mult decât cea a unui tată sever cea a unui amant gelos. Și totuși eu nu eram un amant gelos. Ce simțeam, atunci? *Amantes, amantes*. Îndrăgostiți, nebuni, a spus Plaut.

Am hotărât, ca măsură preventivă, să-i tatonez, să le dau în felul

97 Cine nu e gelos nu iubește (Sf. Augustin, *Contra Adimantum*, 13, 2, în lat., în orig.).

meu o ultimă șansă. Așa cum mă temeam, fata mea era îndrăgostită de chilian. Ești sigură? i-am spus. Evident că sunt sigură, mi-a răspuns. Și ce aveți de gând să faceți? Nimic, tată, a zis fiica mea, care în chestiunile astea nu seamănă deloc cu mine, mai curând din contră, a moștenit pragmatismul maică-sii. *Adeo in teneris consuescere multum est.*⁹⁸ După puțin timp m-am văzut cu Belano. A venit la mine la birou, ca în fiecare lună, să-mi aducă o recenzie la un volum de versuri pentru revista Baroului Avocaților și să încaseze banii pe ea. Ei bine, Belano, i-am spus când s-a așezat în fața mea pe un scaun mai scund, zdrobit de greutatea legală a diplomelor mele și de greutatea aureolată a fotografiilor marilor poeți care în rame de argint împodobeau solidul meu birou de stejar de trei metri pe un metru și jumătate. Cred că a sosit momentul să faci saltul cel mare. S-a uitat la mine fără să înțeleagă. Saltul calitativ, am spus. După o clipă în care amândoi am păstrat tăcerea i-am explicat ce spuseseam. Voiam (aceasta era dorința mea, am spus), să nu mai facă recenzii pentru revista Baroului și să devină colaborator permanent la revista mea. Cred că singurul lui comentariu a fost un „fantastic” mai degrabă în șoaptă. Cum îți poți da seama, i-am explicat, îmi asum o mare responsabilitate, revista are tot mai mult prestigiu, colaborează la ea poeți iluștri din Spania și din America hispanică, bănuiesc că o citești și nu ți-a scăpat faptul că în ultimul timp l-am publicat pe Pepe de Dios, pe Ernestina Buscarrasons, pe Manolo Garcidiego Hijares, ca să nu mai vorbim de tinerele speranțe ce alcătuiesc grupul nostru de colaboratori permanenți, Gabriel Cataluña, care are toate șansele să devină în curând marele poet bilingv pe care toți îl așteptăm, Rafael Logroño, poet foarte tânăr dar de o forță care te copleșește, Ismael Sevilla, sigur și elegant, Ezequiel

98 Sunt extrem de importante obiceiurile dobândite în copilărie (Vergiliu, *Georgice*, 2, 271, în lat., în orig.).

Valencia, capabil să scrie cele mai vehement moderne sonete din Spania actuală, stilist cu suflet înflăcărat și inteligență rece, fără să-i uităm, bineînțeles, pe gladiatorii criticii poetice, Beni Algeciras, aproape veșnic necruțător, și Tony Melilla, profesor la Universitatea Autonomă și expert în poezia anilor cincizeci. Toți, am sfârșit, oameni pe care am onoarea să-i conduc și ale căror nume sunt destinate să strălucească în litere de bronz în literatura acestei țări ce te primește la sânul ei, patria ta mamă, cum spuneți voi, și în compania căroră vei lucra.

Pe urmă am tăcut și ne-am observat un timp, sau mai bine zis, eu l-am observat, căutând pe chipul lui orice semn care să trădeze ce se petrecea atunci în mintea lui, iar Belano s-a apucat să se uite la fotografii, la obiectele mele de artă, la diplomele mele, la tablouri, la colecția mea de cătușe și lanțuri (majoritatea de dinainte de 1940, o colecție care trezea un interes plin de spaimă printre clienții mei, câte o glumă sau un banc de prost gust printre colegii mei de la Drept și extazul și admirația poezilor care mă vizitau), cotoarele pușinelor și aleselor cărți pe care le am la birou, majoritatea prime ediții de poeți romantici spanioli din secolul al XIX-lea. Privirea lui se deplasa, cum spun, pe deasupra averilor mele ca un șobolan, un șobolan mic și incomensurabil de nervos. Ce părere ai? l-am întrebat. Atunci el s-a uitat la mine și am înțeles că propunerea mea n-a avut niciun efect. Belano m-a întrebat cât am de gând să-l plătesc. Eu m-am uitat la el și nu i-am răspuns. Arivistul se gândea deja la parale. M-a privit și a așteptat răspunsul meu. Eu m-a uitat la el cu ochi inexpresivi. El a întrebat balmăjind dacă o să câștige la fel ca la revista Baroului. Eu am oftat. *Emere oportet, quem tibi oboedire velis.*⁹⁹ Privirea lui, nu aveam nicio îndoială, era cea a unui șobolan

⁹⁹ E bine să-l cumperi pe cel ce vrei să te asculte (Plaut, *Persa*, 273, în lat., în orig.).

speriat. Nu plătesc, am spus. Doar marilor, foarte marilor nume, semnături importante, tu deocamdată ar urma să te ocupi doar de unele recenzii. Atunci el a clătinat capul ca și cum ar fi recitat: *O cives, cives, quaerenda pecunia primum est, virtus post nummos.*¹⁰⁰ Apoi a spus că o să se gândească și a plecat. Când a închis ușa mi-am dus mâinile la cap și am rămas pe gânduri un timp. În fond nu voiam să-i fac rău.

A fost ca un somn, a fost ca un vis, a fost ca și cum mi-aș fi regăsit adevăratul meu caracter de uriaș. Când m-am trezit m-am dus acasă la fiică-mea hotărât să port cu ea o lungă conversație paterno-filială. Poate că nu mai vorbisem cu ea de mult timp, nu-i ascultasem temerile, grijile, îndoielile. *Pro peccato magno paulum supplicii satis est patri.*¹⁰¹ În seara aceea ne-am dus să mâncăm la un restaurant bun de pe strada Provenza și cu toate că am vorbit numai despre literatură uriașul din mine s-a comportat așa cum mă așteptam: elegant, plăcut, înțeleghător, plin de proiecte, încântat de viață. A doua zi i-am făcut o vizită fiicei mele mai mici și am dus-o cu mașina până la La Floresta, acasă la o prietenă. Uriașul a condus prudent și a avut umor. Când ne-am despărțit fiică-mea m-a sărutat pe obraz.

Era un prim pas dar începeam să simt deja în interiorul meu, pe pluta în flăcări care era creierul meu, efectele liniștitoare ale noii mele atitudini. *Homo totiens moritur quotiens emittit suos.*¹⁰² Îmi

100 Mai întâi de toate, îmbogățiți-vă, cetățeni; virtutea abia după ce ați strâns avere (Horațiu, *Epistole*, 1,1, 54, în lat., în orig.).

101 Unui tată îi este de ajuns o mică satisfacție pentru un mare păcat (Terențiu, *Andria*, 5, 3, 32, în lat., în orig.).

102 Omul moare de atâtea ori de câte ori pierde o ființă iubită (Publiu Syrus, 215, în lat., în orig.).

iubeam fetele, știam că fusesem pe punctul de a le pierde. Poate, m-am gândit, au stat prea mult timp singure, prea mult timp cu mama lor, o femeie profitoare și mai curând înclinată spre plăcerile cărnii, și acum era necesar ca uriașul să se arate, să demonstreze că trăiește și că se gândește la ele, doar atât, ceva așa de simplu că mă apuca furia (sau poate numai amărăciunea) că nu o făcusem înainte. Pe de altă parte, sosirea uriașului a contribuit nu numai la îmbunătățirea relațiilor mele cu fetele. În comportarea mea cotidiană cu clienții biroului de avocatură am început să observ o schimbare evidentă: uriașului nu îi era teamă de nimic, era îndrăzneț, îi veneau în minte în mod instantaneu cele mai neașteptate subterfugii, putea străbate fără nicio teamă coclaurii și hățiturile legale cu ochii închiși și fără umbră de șovăială. Ca să nu mai vorbim de relația cu literații. Aici, uriașul, mi-am dat seama cu autentică plăcere, era sublim, maiestuos, un torent de vorbe și sfidări, o afirmație și o negație constante, un izvor de viață.

N-am mai spionat-o pe fata mea și pe nefericitul ei iubit. *Odero, si potero. Si non, invitus amabo.*¹⁰³ Cu toate acestea, asupra lui Belano a căzut întreaga greutate a autorității mele. Mi-am redobândit liniștea sufletească. A fost cea mai bună perioadă din viața mea.

Acum mă gândesc la poeziile pe care le-aș fi putut scrie și nu le-am scris și îmi vine să râd și să plâng totodată. Dar atunci nu mă gândeam la poeziile pe care le puteam scrie, le scriam, credeam că le scriu. Pe atunci am publicat o carte, am reușit să o publice una dintre cele mai prestigioase edituri din momentul acela. Bineînțeles, eu am plătit toate cheltuielile, ei au tipărit doar cartea și s-au ocupat de distribuție. *Quantum quisque sua nummorum servat in arca, tantum*

103 Vreau să o urăsc, dacă pot; dacă nu, să iubesc fără să vreau (Ovidiu, *Amores*, 3,11, 35, în lat., în orig.).

*habet et fidei.*¹⁰⁴ Uriașul nu se gândea la bani, ba din contră, făcea să circule banii, își exercita suveranitatea asupra lor, așa cum se cuvine să facă un uriaș, fără frică și fără rușine.

Despre bani, firește, am amintiri de neșters. Amintiri ce lucesc ca un betiv în ploaie sau ca un bolnav în ploaie. Știu că într-o vreme banii mei erau laitmotivul glumelor și bancurilor. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.*¹⁰⁵ Știu că într-o vreme, la începuturile revistei mele, tinerii mei colaboratori râdeau de proveniența capitalului meu. Îți plătești pe poeți, s-a spus, cu aurul pe care ți-l dau oamenii de afaceri necinstiți, bancherii delapidatori, traficantii de droguri, asasinii femeilor și copiilor, cei ce spală banii, politicienii corupți. Dar eu nu mă deranjez să răspund scornelilor. *Plus augmentantur rumores, quando negantur.*¹⁰⁶ Cineva trebuie să-i apere pe asasini, cineva trebuie să-i apere pe escroci, pe cei care vor să divorțeze și nu au chef ca nevasta să rămână cu toată averea lor, cineva trebuie să-i apere. Și biroul meu îi apăra pe toți și uriașul îi absolvea pe toți și le cerea prețul exact. Asta înseamnă democrație, imbecililor, le spuneam, învățați. La bine și la rău. Și cu banii câștigați nu mi-am cumpărat un iaht ci am fondat o revistă literară. Și cu toate că știam că acei bani ardeau conștiințele unor foarte tineri poeți din Barcelona și Madrid, când aveam o clipă de răgaz mă apropiam de ei, pe la spate, în liniște, și îi băteam pe spate cu vârful degetelor mele cu o manichiură perfectă (nu ca acum, că sângerez până și prin

104 Încrederea de care se bucură fiecare om este direct proporțională cu banii pe care îi păstrează în cufăr (Juvenal, *Satire*, 3, 143–144, în lat., în orig.).

105 Mai puțin prețuiește argintul decât aurul, și mai puțin aurul decât virtutea (Horățiu, *Epistole*, I, 1, 52, în lat., în orig.).

106 Bârfele, cu cât le negi, cu atât se înmulțesc (în lat., în orig.).

unghii) și le spuneam la ureche: *non olet*¹⁰⁷. Nu miroase. Monedele câștigate la closetele publice din Barcelona și Madrid nu miros. Monedele câștigate la toaletele din Zaragoza nu miros. Monedele câștigate la latrinele din Bilbao nu miros. Și dacă miros miros doar a bani. Miros doar a ce visează să facă uriașul cu banii lui. Atunci tinerii poeți au înțeles și au acceptat, deși poate fără să-și fi dat seama în întregime ce am vrut să le spun, înspăimântătoarea și eterna lecție pe care am vrut să le-o tom în capetele lor de vrăbiuță. Și dacă vreunul dintre ei n-a înțeles, lucru de care mă îndoiesc, când și-a văzut publicate textele, când a mirosit paginile proaspăt tipărite, când și-a văzut numele pe copertă sau în Cuprins, a mirosit a ce miroase cu adevărat banul: a forță, a delicatețe de uriaș.

Toți, în afară de Arturo Belano, și ăsta nu m-a urmat din simplul motiv că nu a fost chemat. *Sequitur superbos ultor a tergo deus.*¹⁰⁸ Și toți cei care m-au urmat și-au început cariera în lumea literelor sau și-au consolidat o carieră care începuse deja dar se afla în faza primilor pași, în afară de Arturo Belano, care s-a scufundat în lumea unde totul puțea, unde totul puțea a căcat și a pișat și a putregai și a mizerie și a boală, o lume unde mirosul era sufocant și anesteziant și unde singurul lucru care nu mirosea era corpul fiicei mele. Și eu n-am mișcat un deget ca să rup această legătură anormală, dar am stat în expectativă. Și astfel am aflat, nu mă întrebați cum fiindcă am uitat, că până și fiica mea, frumoasa mea fată mai mare, a început să-i miroasă nenorocitului de fost paznic la campingul de la Castroverde. Gura fiicei mele a început să miroasă. Un miros ce se

107 Cuvinte atribuite împăratului Vespasian când a stabilit un impozit pe pisoarele publice (în lat., în orig.).

108 Un zeu răzbnător îi urmărește întotdeauna pe cei trufași (Seneca, *Hercule furios*, 2, 385, în lat., în orig.).

răsuca pe pereții casei unde locuia pe atunci nenorocitul fost paznic de la campingul din Castroverde. Și fiica mea, ale cărei obișnuințe igienice nu permit să le pună nimeni la îndoială, se spăla pe dinți toată ziua, când se scula, la jumătatea dimineții, după ce mânca, la patru după-amiază, la șapte, după masa de seară, înainte de a se urca în pat, dar nu era chip să scape de miros, să elimine sau să ascundă mirosul pe care paznicul îl adulmeca sau îl simțea ca un animal încolțit, și cu toate că fiica între un spălat pe dinți și alt spălat pe dinți își clătea gura cu Listerine, mirosul persista, dispărea momentan ca să reapară în cele mai neașteptate clipe, la patru dimineața, în patul lat de naufragiat al paznicului, când acesta în vis se întorcea spre fata mea și o călărea, un miros insuportabil care îi submina răbdarea și discreția, mirosul banului, mirosul poeziei, poate chiar mirosul amorului.

Biata mea fată. Sunt măselele de minte, zicea. Biata mea fată. Asta e ultima măsea de minte care îmi iese. De-asta îmi miroase gura, spunea în fața lipsei de entuziasm tot mai evidentă a fostului paznic de la campingul din Castroverde. Măseaua de minte! *Numquam aliud natura, aliud sapientia dicit.*¹⁰⁹ Într-o seară am invitat-o la masă. Numai tu, am spus, deși pe atunci ea și Belano aproape că nu se vedeau, dar am precizat, tu singură, fata mea. Am stat de vorbă până la trei dimineața. Eu am vorbit despre drumul pe care îl deschide uriașul, drumul spre literatura adevărată, ea a vorbit despre măseaua ei de minte, despre cuvintele noi pe care această măsea în dezvoltare i le punea în gură. După puțin timp, la o întâlnire literară, aproape fără să dea importanță faptului și parcă în treacăt, fiica mea a anunțat că s-a despărțit de Belano și că, oricum, nu i se părea bine-venită o viitoare colaborare a acestuia cu excelența

109 Niciodată știința nu vorbește altfel decât natura; natura și știința sunt de acord (Juvenal, *Satire*, 14, 321, în lat., în orig.).

echipă de critici ai revistei. *Non aetate verum ingenio apiscitur sapientia.*¹¹⁰ Suflet nevinovat! În acel moment m-ar fi încântat să-i spun că Belano n-a făcut parte niciodată din echipa de critici literari, lucru ce rezulta evident dacă răsfoiai ultimele zece numere ale revistei. Dar nu i-am spus nimic. Uriașul a îmbrățișat-o și a iertat-o. Viața și-a urmat cursul. *Urget diem nox et dies noctem.*¹¹¹ Julien Sorel murise.

Pe vremea aceea, după câteva luni de când Arturo Belano ieșise complet din viața noastră, într-un vis am auzit din nou urletul care ieșise odată din gura genunii la campingul din Castroverde. *In se semper armatus Furor*¹¹², cum spunea Seneca. M-am trezit tremurând. Era patru dimineața, țin minte, și în loc să mă culc din nou, m-am apucat să caut în bibliotecă povestirea lui Pío Baroja, *Prăpastia*, fără să știu bine de ce. Am citit-o de două ori, până s-a făcut ziuă, prima dată pe îndelete, buimăcit încă de negura somnului, a doua oară în mare viteză și revenind asupra unor paragrafe ce mi se păreau foarte revelatoare și pe care nu reușeam să le înțeleg. Cu lacrimi în ochi am încercat s-o citesc a treia oară, dar somnul i-a învins pe uriaș și am adormit în fotoliul din bibliotecă.

Când m-am trezit, la nouă dimineața, mă dureau toate oasele și mă împușinasem cu cel puțin treizeci de centimetri. Am făcut un duș, am luat cartea lui don Pío și m-am dus la birou. Acolo, *nihil*

110 Înțelepciunea nu se dobândește datorită vârstei, ci datorită talentului (Plaut, *Trinummus*, 367, în lat., în orig.).

111 Noaptea împinge ziua și ziua împinge noaptea (Horațiu, *Epodon*, 17, 25, în lat., în orig.).

112 Nebunia veșnic înarmată împotriva ei însăși (Seneca, *Hercules Furens*, Prólogo, v. 98, în lat., în orig.).

*sine magno vita labore dedit mortalibus*¹¹³, după ce am rezolvat câteva probleme urgente, am dat dispoziție să nu fiu deranjat și m-am cufundat iar în grozăviile *Prăpastiei*. Când am terminat am închis ochii și m-am gândit la spaima oamenilor. De ce n-a coborât nimeni să salveze copilul? mi-am zis. De ce i-a fost frică propriului său bunic? mi-am zis. De ce, dacă au crezut că a murit, n-a coborât nimeni să caute corpul, ce dracu'? mi-am zis. Apoi am închis cartea și m-am învârtit prin birou ca un leu în cușcă, până n-am mai putut, m-am trântit pe sofa, m-am încovrigat cât am putut mai tare și am lăsat să mi se prelingă lacrimile mele de avocat, lacrimile mele de poet și lacrimile mele de uriaș, toate la un loc, amestecate într-o magmă fierbinte, care departe de a mă ușura mă împingeau spre gura puțului, spre groapa deschisă, groapa pe care în ciuda lacrimilor (ce înceteșau obiectele din birou) o vedeam cu tot mai multă claritate și o identificam, nu știu de ce căci n-o simțeam în suflet, cu o gură fără dinți, cu o gură cu dinți, cu un zâmbet de piatră, cu un sex tânăr deschis, cu un ochi ce privea din adâncul pământului, ochi inocent (într-un fel obscur) fiindcă eu știam că ochiul crede că în timp ce privește nu este observat, situație destul de absurdă deoarece era inevitabil ca în timp ce el observă uriașii sau foștii uriași ca mine îl observă pe el. Nu știu cât timp am stat așa. Apoi m-am ridicat, am intrat în baie să mă spăl pe față și i-am spus secretarei să anuleze toate întâlnirile din ziua aceea.

Următoarele săptămâni le-am trăit ca în vis. Făceam totul bine, cum era obiceiul meu, dar nu mă mai aflam în pielea mea ci în afara ei, *facies tua computat annos*¹¹⁴, privindu-mă și compătîmîndu-mă,

113 Viața nu le dăruiește nimic oamenilor fără multă trudă (*Horatiu, Satire, 1, 9, 59–60, în lat., în orig.*).

114 Chipul îți arată vârsta (*Juvenal, 6, 199, în lat., în orig.*).

autocriticându-mă în mod acerb, bătându-mi joc de protocolul meu ridicol, de comportări și fraze găunoase care știam că nu mă vor duce niciunde.

N-am întârziat să înțeleg cât de zadarnice fuseseră toate ambițiile mele, atât cele ce se rostogoleau prin labirintul de aur al legilor, cât și cele pe care le-am rostogolit în prăpastia prăpastiei literaturii. *Interdum lacrimae pondera vocis habent.*¹¹⁵ Am înțeles ceea ce Arturo Belano a știut din prima zi când m-a văzut: că sunt un poet foarte prost.

La pat, cel puțin, mai funcționam, adică mi se mai scula, dar dorința mea căzuse în picaj: nu-mi plăcea să mă văd futând, nu-mi plăcea să mă văd mișcându-mă deasupra corpului lipsit de apărare al femeii cu care eram combinat atunci (sărmană nefericită nevinovată!) și pe care am pierdut-o în scurt timp. Încetul cu încetul am început să prefer necunoscutele, fete pe care le agățam în baruri și la discotecile deschise toată noaptea și pe care, cel puțin la început, le puteam vrăji cu etalarea impudică a vechii mele puteri de uriaș. Unele, regret că o spun, ar fi putut fi fetele mele. Această constatare am făcut-o, nu de puține ori, *in situ*, ceea ce mă tulbura profund și îmi venea să ies în grădină să urlu și să sar în sus, lucru pe care nu l-am făcut din respect pentru vecini. În orice caz, *amor odit inertes*¹¹⁶ mă culcam cu femei și le făceam fericite (darurile pe care înainte le împărțeam din belșug tinerilor poeți am început să le dau tinerelor depravate) și fericirea lor amâna ora nefericirii mele, care era ora când adormeam și visam, sau visam că visez, și auzeam strigătele ce ieșeau din gura puțului, într-o Galicie care era toată ca

115 Uneori lacrimile cântăresc la fel de greu ca vorbele (Ovidiu, *Pontice*, 3, 1,158, în lat., în orig.).

116 Amorul îi urăște pe cei indolenți (Ovidiu, *Ars amandi*, 2, 229, în lat., în orig.).

botul unei fiare sălbatice, o gură verde, uriașă, ce se deschidea cu o lipsă de măsură dureroasă sub un cer în flăcări, de lume arsă, calcinată de al Treilea Război Mondial care n-a avut loc niciodată, care în orice caz n-a avut loc niciodată cât timp am trăit eu, și uneori lupul era mutilat în Galicia, dar alteori martiriul lui avea loc în peisaje din Țara Bascilor, din Asturias, din Aragón, chiar și din Andaluzia! și eu în vis, țin minte, mă refugiam la Barcelona, un oraș civilizată, dar chiar și la Barcelona lupul urla și își căsca fălcile și cerul se sfâșia și totul era iremediabil.

Cine îl tortura?

Mi-am repetat această întrebare de mai multe ori.

Cine îl făcea pe lup să urla în fiecare noapte sau în fiecare dimineață când cădeam sleit în patul meu sau în fotolii pe care nu le cunoșteam?

*Insperata accidunt magis saepe quam quae spes*¹¹⁷, mi-am zis.

M-am gândit că este uriașul.

O vreme am încercat să dorm fără să dorm. Să intru pe străduțele somnului. Dar nu ajungeam, și asta după multe eforturi, decât la buza gropii, *nemo in sese tentat descendere*¹¹⁸, și acolo mă opream și ascultam: sforăitul meu de om ce doarme neliniștit, zgomotele îndepărtate pe care vântul le aducea din stradă, rumoarea surdă ce venea din trecut, vorbele lipsite de sens ale excursioniștilor îngroziți, zgomotul pașilor celor ce se învârteau în jurul gropii fără să știe ce să facă, glasurile care vesteau sosirea ajutoarelor venite din camping, plânsul unei mame (care uneori era al propriei mele mame!),

117 Se întâmplă mai des ce nu te aștepți decât ce te aștepți (Plaut, *Mostollaria*, 197, în lat., în orig.).

118 Nimeni nu încearcă să coboare până în propriile sale străfunduri, nimeni (Persio, 4, 23, în lat., în orig.).

cuvintele de neînțeles ale fiicei mele, zgomotul pietrelor ce se desprindeau ca niște ghilotine minuscule când paznicul cobora să-l caute pe copil.

Într-o zi m-am hotărât să îl caut pe Belano. Am făcut-o pentru binele meu, pentru sănătatea mea. Deceniul anilor optzeci, ce fusese atât de nefast pentru continentul lui, părea că îl înghițise fără să lase urme. Din când în când se iveau la redacția revistei mele poeți care după vârstă sau naționalitate puteau să-l cunoască, să știe unde locuiește, ce face, dar adevărul este că pe măsură ce trecea timpul numele lui se pierdea. *Nihil est annis velocius.*¹¹⁹ Când i-am spus asta fiicei mele, am obținut o adresă din Ampurdan și o privire de reproș. Adresa era a unei case unde nu locuia nimeni de multă vreme. Într-o noapte de mare disperare am dat telefon chiar și la campingul din Castroverde. Se închisese.

După un timp am crezut că mă voi obișnui să trăiesc cu uriașul dezaxat și cu urletele care noapte de noapte veneau din puț. Am căutat pacea, și dacă nu pacea distracția, în viața socială (pe care o cam abandonasem din vina fetelor depravate), în dezvoltarea revistei mele, în câte o distincție oficială pe care *la Generalitat*¹²⁰ datorită condiției mele de emigrant galician mi-o refuzase mereu. *Ingrata patria, ne ossa quidem mea habes.*¹²¹ Am căutat pacea în relațiile mele cu poezii și în recunoașterea semenilor mei. N-am găsit-o. Mai

119 Nimic nu zboară mai repede ca anii (Ovidiu, *Metamorfoze*, 10, 520, în lat., în orig.).

120 Guvernul autonom al Cataloniei (în catalană, în orig.).

121 Patrie ingrată, nu mi-ai păstrat nici măcar osemintele (Valeriu Maximus, 5, 3, 2b. Epitaful pe care Scipio Africanul a cerut să fie pus pe mormântul său, în lat., în orig.).

curând am găsit dezolare și rezistență. Am găsit femei de ghips care doreau să fie tratate cu mănuși de mătase (și toate trecuseră bariera celor cincizeci de ani!), am găsit funcționari din campingul de la Castroverde care mă priveau ca ceea ce erau, galicieni speriați în fața iremediabilului care mă făceau să plâng și mai tare, am găsit noi reviste care ieșeau pe piață și a căror existență o puneau permanent în șah pe a mea. Am căutat pacea și nu am găsit-o.

Pe atunci cred că puteam spune pe dinafară povestirea lui don Pío, *periturae parcere chartae*¹²², și continuam să nu înțeleg nimic. Aparent viața mea se scurgea pe aceleași câmpii ale mediocrității dintotdeauna, dar eu știam că pășeam pe terenul distrugerii.

Pană la urmă m-am îmbolnăvit grav și am renunțat la afaceri. Într-un ultim efort de a-mi redobândi identitatea pierdută am încercat să obțin Premiul Orașului Barcelona. *Contemptu famae contemni virtutes*¹²³. Cei ce erau la curent cu starea sănătății mele au crezut că încerc să obțin un fel de recunoaștere postumă în viață și m-au criticat cu asprime. Eu încercam doar să mor fiind eu însumi, nu o ureche pe buza unui puț. Catalanii înțeleg numai ce le convine.

Mi-am făcut testamentul. Mi-am lăsat bunurile, care nu erau așa de multe cum credeam, femeilor din familia mea precum și celor două fete depravate de care mă atașasem mai tare. Nici nu vreau să mă gândesc ce față vor face fetele mele când vor afla că vor trebui să împartă banii mei cu două flori ale străzii. *Venenum in auro bibitur*.¹²⁴

122 Să economisim hârtia menită să moară; să ne abținem să scriem (Juvenal, *Satire*, 1,18, în lat., în orig.).

123 Cine disprețuiește celebritatea disprețuiește virtuțile (Tacit, *Anale*, 4, 38, 6, în lat., în orig.).

124 Otrava se bea în pocal de aur (Seneca, *Thyestes*, 453, în lat., în orig.).

Pe urmă m-am așezat în biroul meu pe întuneric și am văzut perindându-se, ca într-o dioramă, carnea nevolnică și creierul puternic, ca un soț și o soție care se urăsc, și am văzut trecând, ținându-se de braț, carnea puternică și creierul nevolnic, altă pereche exemplară, și i-am văzut plimbându-se printr-un parc ca acela din la Ciudadela (deși în unele clipe părea mai curând Gianicolo lângă Piazza Giuseppe Garibaldi), foarte obosiți și neobosiți, cu pași de bolnavi de cancer sau de suferinzi de prostată, bine îmbrăcați, cu aureola unei anumite demnități care sperie, și carnea puternică și creierul nevolnic mergeau de la dreapta la stânga iar carnea nevolnică și creierul puternic mergeau de la stânga la dreapta, și de câte ori se întâlneau se salutau dar nu se opreau, nu știu dacă din bună-creștere sau fiindcă se cunoșteau, deși doar vag, din plimbări anterioare, și mă gândeam: pentru Dumnezeu, stați de vorbă, stați de vorbă, spuneți-vă ceva, dialogul este cheia ce deschide orice poartă, *ex abundantia cordis os loquitur*¹²⁵, dar ei dădeau doar din cap, creierul nevolnic și creierul puternic, iar ele poate că-și aplecau doar pleoapele (pleoapele nu se apleacă, mi-a zis într-o zi Toni Melilla, ce greșit era, sigur că se apleacă, pleoapele îngenunchează chiar), înfumurate ca niște cățele, carnea nevolnică și carnea puternică, macerate în canalul destinului, dacă îmi permiteți să mă exprim astfel, o expresie lipsită de sens, dar dulce ca o cățea pierdută la poalele unui munte.

Apoi m-am internat într-o clinică din Barcelona, apoi într-o clinică din New York, apoi, într-o noapte, tot caracterul meu împuțit de galician mi s-a urcat la cap și mi-am scos tuburile și m-am îmbrăcat și am plecat la Roma unde m-am internat la Ospedale Britannico unde lucra prietenul meu Claudio Palermo Rizzi, poet în clipele de răgaz, care sunt puține, și unde, după nenumărate analize

125 Din prisosul inimii grăiește gura (*Biblia*, Matei, 12, 34, în lat., în orig.).

și suferințe (pe care le suportasem și la Barcelona și New York) s-a decis că mai am puține zile de trăit. *Qui fodit foveam, incidet in eam.*¹²⁶

Și iată-mă aici, fără chef să mă întorc la Barcelona, dar și fără curaj să plec definitiv din spital, deși în fiecare seară mă îmbrac și ies la plimbare la lumina lunii din Roma, această lună pe care am cunoscut-o și am admirat-o în perioade îndepărtate ale vieții mele pe care, plin de iluzii, le-am crezut fericite și de neuitat și pe care azi pot să mi le amintesc doar cu un spasm de neîncredere. Și pașii mei mă poartă, fără greș, pe Via Claudia până la Colosseum și apoi pe Viale Domus Aurea până la Mecenate și apoi cotesc la stânga, după ce am trecut de Via Botta, pe Via Terme di Traiano și ajung în iad. *Etiam periere ruinae.*¹²⁷ Și atunci încep să ascult urletele ce ies ca niște rafale din gura puțului și jur că încerc să înțeleg acest limbaj dar oricâte eforturi aș face nu pot. Acum câteva zile i-am povestit asta lui Claudio. Doctore, i-am spus, în fiecare seară mă duc să fac o plimbare și am halucinații. Ce vezi? a zis poetul-medic. Nu văd nimic, sunt halucinații sonore. Și ce auzi? a întrebat vizibil ușurat presupusul nobil sicilian. Urlete, am zis. Ah, nu e nimic grav, ținând seama de starea ta, de sensibilitatea ta, s-ar putea spune că este chiar normal. Grozavă consolare.

În orice caz, inefabilului Claudio nu-i povestesc tot ce mi se întâmplă. *Imperitia confidentiam, eruditio timorem creat.*¹²⁸ De exemplu, nu i-am spus că le-am interzis categoric să vină să mă vadă. De

126 Cine sapă groapa altuia cade singur în ea (*Biblia*, Pildele lui Solomon, 26, 27, în lat., în orig.).

127 Până și ruinele au pierit (Lucan. *Pharsalia*. 9, 969, în lat., în orig.).

128 Ignoranța produce încredere, învățătura, teamă (Sf. Ieronim, *Epistole*, 73,10, în lat., în orig.).

exemplu, nu i-am spus că știu în mod foarte sigur că nu o să mor la Ospedale Britannico ci într-una din nopțile astea în Parco di Traiano, ascuns sub niște arbuști. O să fiu eu, o să fie voința mea cea care mă va purta până la ultimul meu ascunziș vegetal sau or să fie alții, borfași romani, curiști romani, psihopați romani care vor ascunde corpul meu, corpul delictului lor, sub niște tufe în flăcări? În orice caz, știu că voi muri la terme sau în parc. Știu că uriașul sau umbra uriașului se va împuțina în timp ce urletele vor ieși sub presiune din Domus Aurea și se vor răspândi prin toată Roma, nor negru și violent, și știu că uriașul va spune sau va șopti: salvați copilul, și știu că nimeni nu va asculta rugămintea lui.

Până aici ajunge poezia, această oaie neagră ce m-a însoțit trădătoare timp de atâția ani. *Olet lucernam*.¹²⁹ Acum ar trebui să spun vreo două-trei bancuri, dar îmi vine doar unul, așa, deodată, numai unul, și culmea, cu galicieni. Nu știu dacă îl știți. Un tip merge printr-o pădure. Eu însumi, de pildă, merg printr-o pădure, ca Parco di Traiano sau Terme di Traiano, dar ca lumea și nu așa de despădurite. Și tipul merge, eu merg prin pădure și mă întâlnesc cu cinci sute de mii de galicieni care merg și ei și plâng. Și atunci eu mă opresc (uriaș amabil, uriaș curios pentru ultima dată) și îi întreb de ce plâng. Și unul dintre galicieni se oprește și îmi spune: pentru că suntem singuri și ne-am rătăcit.

129 Miroase a opaiț. Se spunea despre operele literare care dădeau impresia că au fost cizelate timp îndelungat (în lat în orig.).

Daniel Grossman, stând pe o bancă în Alameda, Ciudad de México DF, februarie 1993. Nu-l văzusem de mulți ani și când m-am întors în Mexic primul lucru pe care l-am făcut a fost să întreb de el, de Norman Bolzman, unde este, ce face. Părinții lui mi-au spus că ține cursuri la UNAM și că stătea lungi perioade de timp într-o casă pe care o închiriasse aproape de Puerto Ángel, o casă fără telefon unde Norman se retrăgea ca să scrie și să mediteze. Pe urmă am telefonat altor prieteni. Am pus întrebări. Am ieșit să mănânc. Așa am aflat că se terminase totul cu Claudia și că acum Norman locuia singur. Într-o zi m-am întâlnit cu Claudia acasă la un pictor pe care toți trei, Claudia, Norman și eu, îl cunoscuserăm pe când niciunul dintre noi nu împlinise douăzeci de ani. Pe vremea aceea respectivul pictor nu avea probabil nici șaptesprezece ani, calculez eu, și toți spuneam că o să fie cu adevărat foarte bun. Cina a fost delicioasă, mâncare foarte mexicană, presupun că în onoarea mea, care mă întorceam în Mexic după o absență mai curând prelungită, și pe urmă Claudia și eu am ieșit pe terasă și l-am bârfit pe amfitrionul nostru, Claudia era splendidă, râdea de pictor, ții minte, mi-a spus, că tipul ăsta promitea să ajungă mai mare decât Paalen? Păi, e mai slab decât Cuevas! Nu știu dacă vorbea serios, Claudiei nu i-a plăcut niciodată Cuevas, dar cu pictorul, cu Abraham Manzur, se vedea des, Abraham devenise un nume în lumea artistică mexicană, operele lui se vindeau în Statele Unite, în orice caz nu mai era acel tânăr foarte promițător, pe care Claudia și Norman și eu îl cunoscuserăm în DF-ul anilor șaptezeci și pe care într-un mod ușor condescendent, pictorul era cu doi sau trei ani mai mic decât noi, la vârsta aceea o diferență de câțiva ani contează, îl vedeam ca personificarea artistului sau a voinței artistului. Oricum Claudia nu-l mai vedea așa. Nici eu. Vreau să spun că nu așteptam nimic de la

el. Nu era decât un evreu-mexican bondoc, mai degrabă gras, cu mulți prieteni și mulți bani. Ca mine, ca să nu mergem mai departe, un evreu-mexican înalt și slab și fără serviciu, și precum Claudiei, o evreică-argentiniano-mexicană foarte frumoasă, responsabilă cu relațiile publice a uneia dintre cele mai importante galerii de artă din DF. Toți cu ochii foarte deschiși, închiși într-un culoar întunecos, nemișcați, așteptând. Dar să nu fim emfatici.

În seara aceea, cel puțin, eu n-am fost emfatic și n-am criticat pe nimeni și nici nu mi-am bătut joc de pictorul care ne invitase foarte amabil la cină, chiar dacă a făcut-o numai ca să-și dea aere, ca să vorbească de expoziții la Dallas sau San Diego, orașe care din câte mi se povestește fac parte aproape din Republica Mexicană. Și după aceea am plecat cu Claudia și partenerul ei, un licențiat cu vreo zece ani mai în vârstă decât ea, un tip divorțat și cu copii la universitate, director al filialei unei întreprinderi germane în Mexic, interesat de orice și despre care nu-mi amintesc nici diminutivul cu care i se adresa Claudia din când în când, după scurt timp s-au despărțit, așa era Claudia, așa este, niciun iubit al ei nu dura mai mult de un an. Adevărul este că n-am putut vorbi prea mult, să intrăm în amănunte, să ne punem întrebările pe care ar fi trebuit să ni le punem. Din noaptea aceea îmi aduc aminte de cină, că am mâncat cu plăcere, de tablourile pictorului și de câțiva prieteni ai pictorului împărtășiați prin salonul prea mare al casei lui, de chipul Claudiei zâmbind, de străzile în noapte din DF și de drumul, mai puțin scurt decât mă așteptam, până la casa părinților mei, unde stăteam până se mai limpezea un pic situația mea.

După puțin timp am plecat la Puerto Ángel. Am făcut drumul cu autobuzul, din DF la Oaxaca și de la Oaxaca, cu altă companie, până la Puerto Ángel și când am ajuns în sfârșit eram obosit, mă durea tot corpul și nu voiam decât să mă întind într-un pat și să dorm. Casa lui Norman era în afara orașului, într-un cartier numit La Loma, o

vilă cu etaj, parterul de ciment și etajul de lemn, cu acoperiș canelat și o grădină mică și sălbatică unde abundau arbuștii de buganvilia. Norman, firește, nu mă aștepta, dar când ne-am văzut am avut impresia că este singura persoană care se bucură că m-am întors. Senzația că sunt străin, care nu mă părăsise de când călcasem pe aeroportul DF-ului, a început să se topească imperceptibil pe măsură ce autobuzul se adâncea pe șoselele din Oaxaca și eu mă cufundam în certitudinea că sunt din nou în Mexic și că lucrurile pot să se schimbe, cu toate că în fond nu știam dacă schimbările, dacă se vor produce, vor fi spre bine sau spre rău, cum se întâmplă aproape întotdeauna cu schimbările, cum se întâmplă aproape întotdeauna în Mexic. Primirea pe care mi-a făcut-o Norman a fost, însă, magnifică și timp de cinci zile am făcut baie pe plajă, am citit în umbra cerdacului în două hamacuri atârinate de niște piroane care au cedat încetul cu încetul până am dat cu fundurile de pământ, am băut bere și am făcut lungi plimbări într-o zonă din La Loma unde erau numeroase prăpăstii și, de-a lungul plajei, chiar la liziera pădurii, unde se află colibebele încuiate ale pescarilor în care un hoț, de pildă, ar fi putut intra prin expeditiva metodă a unui șut în perete, șut care nu ne îndoiam ar fi făcut o gaură sau ar fi dărâmat toată construcția.

Fragilitatea acelor căsuțe, dar la asta mă gândesc acum, nu atunci, mi-a dat de multe ori o senzație ciudată, nu de nesiguranță nici de sărăcie ci mai degrabă de confuză duioșie și de vrere a sortii, în mod cert nu știu să mă explic. Norman îi spunea locului aceuia „stațiunea balneară”, deși în timpul șederii mele acolo n-am văzut pe nimeni făcând baie pe plajele mai curând sălbatică din partea aceea a zonei Puerto Ángel. Restul zilei ne trecea vorbind, mai ales de politică, de situația din țară, pe care o vedeam prin prisme diferite dar amândurora ni se părea la fel de gravă, și pe urmă Norman se închidea în biroul lui și lucra la un eseu despre

Nietzsche pe care voia să-l publice în *Revista del Colegio de México*. Dacă mă gândesc din perspectiva mea actuală, cred că n-am vorbit prea mult. Adică, n-am vorbit mult despre noi. Poate eu am vorbit despre mine într-o seară. În mod sigur i-am povestit toate aventurile mele, viața mea în Israel și în Europa, dar de vorbit, ceea ce se înțelege prin vorbit, n-am vorbit.

În a șasea zi a șederii mele acolo, într-o duminică dimineța, ne-am întors în DF. Luni, Norman trebuia să-și țină cursul la universitate și eu să încep să caut de lucru. Am plecat din Puerto Ángel în Renault-ul alb al lui Norman, pe care îl folosea numai când venea la Oaxaca pentru că în DF prefera să se deplaseze folosind transportul public. La început presupun că am vorbit despre ce-am vorbit de-a lungul acelor șase zile, despre *Genealogia moralei*, de Nietzsche, în care Norman la fiecare nouă lectură găsea tot mai multe puncte de legătură (și asta îl deranja) între filosof și nazismul ce puțin după aceea puse stăpânire pe Germania, despre timp, despre anotimpurile anului, cărora eu credeam că o să le duc dorul și Norman mă asigură că o să le uit repede, despre oamenii pe care îi lăsasem în urmă dar cărora intenționez să le trimit neapărat din când în când cărți poștale. Nu știu în ce moment a început să vorbească de Claudia. Știu doar că mi-am dat seama de asta într-un anume fel fiindcă din clipa aceea am tăcut imediat și l-am ascultat. A spus că legătura lor se sfârșise la scurt timp după ce el a început să lucreze la universitate, ceea ce eu știam deja, și că despărțirea nu a fost, cum au crezut mulți, dureroasă. Știi cum e ea, a spus, și eu am zis da, știu. Apoi a spus că de atunci relațiile lui cu femeile se răriseră. Pe urmă a râs. Țin minte râsul lui perfect de bine. Nu se vedea nicio mașină pe șosea, doar copaci, munți și cer, și zgomotul Renault-ului spintecând vântul. A spus că se culca cu femei, adică, îi place încă să se culce cu femei, dar că într-un anumit fel pe care nu reușește să-l înțeleagă are tot mai multe probleme în sensul ăsta. Ce

fel de probleme? l-am întrebat. Probleme, probleme, a zis Norman. Nu ți se scoală? am spus. Norman a râs. Asta-i chestia, nu ți se-ntărește? am zis. Asta-i un simptom, a spus, nu o problemă. Gata, mi-ai răspuns, i-am zis, nu ți se scoală. Norman a râs din nou. Fereastră era deschisă și vântul îi răvășea părul. Era foarte bronzat. Părea fericit. Am râs amândoi. Uneori nu mi se-ntărește, a spus, da' ce vorbă e asta, a se întări? Nu, uneori nu se face țeapănă, dar asta e doar un simptom și în unele situații nici măcar un simptom. În unele situații este doar o glumă, a spus. L-am întrebat dacă n-a găsit pe nimeni în tot acest timp, o întrebare al cărei răspuns părea evident, și Norman a zis că da, că într-un fel găsise pe cineva, dar că atât el cât și ea, o profesoară de filosofie divorțată și cu doi copii pe care nu știu din ce motiv mi-am închipuit-o urâtă, în orice caz nu așa de frumoasă cum era Claudia, preferă să aștepte, să nu grăbească evenimentele, o relație pusă la păstrare.

Pe urmă a vorbit despre copii, copii în general și copiii din Puerto Ángel în particular, m-a întrebat ce părere am despre copiii din Puerto Angel și adevărul este că n-aveam *nicio* părere despre copiii din acel orașel pe care îl lăsasem în urmă, nici măcar nu le dădusem atenție! și atunci Norman s-a uitat la mine și a spus: de câte ori mă gândesc la ei devin mai concentrat. Exact așa. Devin mai concentrat. Și eu mi-am zis: mai bine te-ai uita la șosea și nu la mine, și m-am gândit de asemenea că se întâmplă ceva. Dar nu i-am spus nimic. Nu i-am spus: ai grijă cum conduci, nu i-am spus, ce-i cu tine, Norman? în loc să fac asta am început să privesc peisajul, copaci și nori, munți, dealuri molcome, tropicele, în vreme ce Norman vorbea de altceva, de un vis pe care îl avusese Claudia, când? nu de mult, i-a dat telefon într-o dimineață în zori și i l-a povestit, prieteni foarte buni, evident. Și știi ce vis era? mi-a zis. Ce-i cu tine, gagiule, vrei să ți-l interpretez? Un vis cu culori, cu o bătălie ca fundal, o bătălie care se îndepărtează și care îndepărtându-se târăște după ea toate

interpretările. Dar Norman a spus: i-a visat pe copiii pe care nu i-am avut. Nu mă fute la cap, i-am zis. Asta era semnificația visului. Bătălia care se îndepărtează, după părerea ta, sunt copiii pe care nu i-ați avut? Mai mult sau mai puțin, a zis Norman. Acele umbre care se luptau. Și culorile? Ce rămâne, a spus Norman, împruțita abstracție a ceea ce rămâne.

Și atunci m-am gândit la pictor și la tablourile lui abstracte și nu știu de ce mi-a venit să-i spun lui Norman (cu care cu siguranță vorbisem despre asta când eram la Puerto Ángel) că curul lui Abraham Manzur se înfruntă pe ringuri de mâna a doua, poate ca să schimbe subiectul, poate pentru că acesta era singurul lucru pe care îl aveam de spus în acel moment, când orice aș fi spus nu conta, fiindcă Norman avea comanda și nimic din ce-aș fi adăugat eu nu ar fi schimbat acel adevăr indiscutabil, Renault-ul lansat la peste o sută pe oră pe șoseaua pustie. I-ai văzut tablourile? a spus Norman. Câteva, am zis. Și cum ți s-au părut? a spus Norman ca și cum uitase tot ce am vorbit la Puerto Ángel. Bune, am zis. Și Claudiei cum i s-au părut? Nu mi-a spus care e părerea ei, am zis eu. O vreme am continuat așa. Norman a început să vorbească de pictura mexicană, de starea șoselelor, de politica universitară, de interpretarea viselor, de copiii din Puerto Ángel, de Nietzsche, iar eu interveneam doar din vreme în vreme cu câte o vorbă monosilabică, câte o întrebare menită să clarifice unele concepte deși adevărul este că de fapt mă durea în cur de concepte și singurul lucru pe care mi-l doream era să ajung cât mai repede în DF și să nu mai pun piciorul în statul Oaxaca niciodată în viața mea.

Și atunci Norman a spus: Ulises Lima. Îl ții minte pe Ulises Lima? Sigur că îl ținam minte, cum să-l uit. Și Norman a spus: în ultimul timp m-am gândit la el, ca și cum Ulises Lima ar fi făcut parte din viața lui cotidiană sau ar fi făcut parte din viața lui, când eu știam din surse demne de încredere că fusese doar un episod, un episod

mai degrabă deranjant, pe deasupra. Și apoi Norman m-a privit, de parcă ar fi așteptat să-i fac cu ochiul sau să-i spun o vorbă de conivență, dar eu i-am zis doar uită-te la șosea, ai grijă cum conduci, căci Renault-ul o luase spre stânga și atingeam marginea șoselei, deși se pare că asta nu-l îngrijora pe Norman căci dintr-o singură mișcare de volan l-a adus pe centru, pe direcția bună, și iar m-a privit și eu am spus: ce? Ulises Lima, da, zilele pe care le-a petrecut cu noi la Tel Aviv, și Norman: n-ai observat nimic ciudat, nimic care să iasă din comun? normalisim, Norman. Și atunci eu i-am spus: tot! pentru că așa era Ulises și, în taină, așa voiam să fie, nu el, nu Norman, care nu era prietenul lui și pe care îl cunoșteam mai cu seamă din auzite, poveștile pe care adolescenții ni le spuneam despre Ulises, ci Claudia și eu care pe atunci mai credeam că o să fim scriitori și am fi dat totul ca să facem parte din acel grup mai curând patetic, real visceraliștii, tinerețea e o hoție.

Și atunci Norman a spus: nu e vorba de real visceraliști, n-ai priceput nimic, gagiu le. Și eu i-am zis: și-atunci despre ce e vorba? Și Norman, spre ușurarea mea, a încetat să se mai uite la mine și s-a concentrat pentru câteva minute asupra șoselei, și apoi a spus: despre viață, despre ceea ce pierdem fără să ne dăm seama și despre ce putem redobândi. Și ce putem redobândi? am zis. Ce am pierdut, putem să redobândim totul intact, a spus Norman. Ar fi fost ușor să-l contrazic, dar în loc de asta am coborât și eu geamul și am lăsat aerul calduț să-mi răvășească părul, copacii treceau cu o viteză uluitoare. Ce putem redobândi? m-am gândit fără să-mi pese că viteza era tot mai mare și că șoseaua nu mai avea atâtea porțiuni în linie dreaptă, poate fiindcă Norman condusese întotdeauna cu multă siguranță și era în stare să vorbească, să mă observe, să-și caute țigările în torpedou, să și le aprindă și chiar să privească din timp în timp în fața lui și toate astea fără să ridice piciorul de pe accelerație. Putem să reintrăm în joc în ce moment dorim, l-am auzit

că spune. Ții minte zilele petrecute cu Ulises la noi la Tel Aviv? Sigur că le țin minte, am zis. Știi de ce a venit la Tel Aviv? Sigur că știi, măgarul de Ulises era îndrăgostit de Claudia, am zis. Era îndrăgostit nebunește de Claudia, m-a corectat Norman, atât de nebunește că nu-și dădea seama ce comoară avea. Nu-și dădea seama nici de-un căcat, am zis, adevărul e că nu știu cum de n-a dat în primire. Te înșeli, a spus Norman (în realitate, Normal a spus asta urlând), te înșeli, te înșeli, nici dacă ar fi vrut n-ar fi putut să moară. În fine, el a venit pentru Claudia, a venit s-o caute pe Claudia, am spus eu, și nu i-a ieșit nimic bine. Da, a venit pentru Claudia, a spus Norman râzând. A naibii Claudia, ce frumoasă era, îți aduci aminte? Sigur că-mi aduc amine, am zis. Și ții minte unde a dormit Ulises cât a stat la noi? Pe sofa, am zis. Pe o împutită de sofa! a spus Norman. Ipostaze ale iubirii romantice. Prag. Pământ al nimănui. Și apoi a murmurat, dar așa de încet încât datorită zgomotului Renault-ului care înainta ca o săgeată pe șosea și zgomotului vântului care urca pe brațul meu spre partea dreaptă a feței a trebuit să fac un efort ca să descâlcesc câteva vorbe: în unele nopți, a spus, plângea. Ce? am zis eu. În unele nopți, când mă sculam să mă duc la baie, îl auzeam plângând în hohote. Pe Ulises? Da, nu l-ai auzit niciodată? Nu, am zis, eu dorm buștean. Ce noroc ai, a spus Norman, deși după felul cum a spus-o a sunat mai degrabă a ce ghinion ai, gagiule. Și de ce plângea? am zis eu. Nu știu, a spus Norman, nu l-am întrebat niciodată, eu mă duceam la baie și când treceam prin salon îl auzeam, doar atât, poate că nici nu plângea, poate că și-o lua la labă și gemetele acelea pe care le auzeam erau de plăcere, înțelegi? Da, mai mult sau mai puțin, am zis. Dar poate că nu și-o lua la labă, a spus Norman. Și nici nu plângea. Și-atunci? Poate că dormea, a spus Norman, poate că gemetele proveneau din visul lui Ulises. Plângea în vis? Ție nu ți s-a întâmplat niciodată? a spus Norman. Adevărul e că nu, am zis. Mie în primele nopți mi-a fost frică, a spus Norman,

frică să stau acolo, în picioare, în salon, în semiîntuneric, ascultându-l. Dar o dată am rămas acolo și am înțeles tot, dintr-odată. Ce era de înțeles? am zis. Tot, cel mai important din toate, a spus Norman, și pe urmă a râs. Adică ce visa Ulises Lima? Nu, nu, a spus Norman, și Renault-ul a făcut un salt în față.

Ca să vezi cum e viața: saltul m-a făcut să-mi amintesc de uriașul cu care a apărut Ulises după o lună, și i-am spus lui Norman: ți-aduci aminte de tipul ăla austriac prieten cu Ulises? Și Norman a râs și mi-a zis sigur, cum să nu, dar nu e vorba de asta, când Ulises s-a întors la Tel Aviv nu mai era același, nu mai gema noaptea, nu mai plângea, eu îl observam atent și mi-am dat seama, sau poate măgarul de Ulises nici nu-și permitea acest lux, sau ce știi eu. Și apoi Norman a spus: asta a fost în primele zile, când era singur și dormea pe fotoliu. Atunci a fost, nu după. Sigur, sigur, am zis eu. Cu mult înainte de a apărea cu austriacul. Și n-a spus niciodată nimic? Nimic ce? a zis Norman. Ce mă-sa, nimic nimic, am spus eu. Atunci Norman a râs și a zis: Ulises plângea fiindcă știa că nimic nu se sfârșise, fiindcă știa că o să se întoarcă iarăși în Israel. Eterna înapoiere? Un căcat eterna înapoiere! Aici și acum! Dar Claudia nu mai stă în Israel, am spus eu. Locul unde trăiește Claudia este Israel, a zis Norman, orice loc nenorocit, pune-i ce nume vrei, Mexic, Israel, Franța, Statele Unite, planeta Terra. Stai că nu te-nțeleg, am zis. Ulises știa că legătura dintre tine și Claudia se va termina? Și că, atunci, el putea să încerce din nou? N-ai înțeles nimic! a spus Norman. În povestea asta eu n-am niciun rol. Claudia n-are niciun rol. Ba chiar, uneori, nici măgarul de Ulises n-are niciun rol. Numai hohotele de plâns au un rol. Atunci, am zis, nu te înțeleg.

Și atunci Norman s-a uitat la mine și i-am văzut fața, aceeași față, jur, pe care o avea la șaisprezece sau la cincisprezece ani, fața pe care o avea când ne-am cunoscut la liceu, mult mai ascuțită, o față de pasăre, cu părul mult mai lung și ochii mai strălucitori și un zâmbet

care te făcea să-l plăci imediat, un zâmbet care spunea acum suntem aici, și acum nu mai suntem aici. Și în clipa aceea a dat peste noi autobuzul și Norman a făcut o manevră ca să-l evite și am zburat prin aer. Norman a zburat, eu am zburat, geamurile au zburat. Și toți am intrat unde am intrat.

Când m-am trezit eram într-un spital din Puebla și părinții mei sau umbrele părinților mei se mișcau pe pereții încăperii. Pe urmă a venit Claudia și m-a sărutat pe frunte și, după cum mi s-a spus, și-a petrecut multe ceasuri la căpătâiul meu. După câteva zile mi s-a spus că Norman murise. După o lună și jumătate am putut ieși din spital și m-am instalat în casa părinților mei. Din când în când veneau să mă vadă rude pe care nu le cunoșteam și prieteni pe care îi uitasem. Situația nu era neplăcută, dar am decis să stau singur. Am închiriat o căsuță în cartierul Anzures, cu baie, bucătărie și un singur dormitor și am început, puțin câte puțin, să fac lungi plimbări prin DF. Șchiopătam, uneori mă rătăceam, dar plimbările acelea îmi făceau bine.

Într-o dimineață am început să caut de lucru. Nu aveam nevoie, căci părinții mei mă asiguraseră că pot conta pe ajutorul lor până mă voi simți mai în formă. M-am dus la universitate și am stat de vorbă cu doi colegi de-ai lui Norman. Păreau mirați că am trecut pe acolo, pe urmă au spus că Norman era una dintre persoanele cele mai integre din câte cunoscuseră. Amândoi era profesori de filosofie și amândoi erau discipolii lui Cuauhtémoc Cárdenas. I-am întrebat ce părere avea Norman de Cárdenas. Era de acord cu el, au spus, în felul lui, la fel ca noi toți, dar era de acord cu el. Adevărul, mi-am dat seama atunci, este că eu nu căutam să aflu ce idei politice avea Norman ci altceva, ceva ce nici măcar nu izbuteam să-mi formulez clar mie însumi. Cu Claudia am cinat de câteva ori. Am vrut să vorbesc cu ea despre Norman, am vrut să-i povestesc Claudiei ce vorbiserăm Norman și cu mine pe drumul de întoarcere de la Puerto

Angel, dar Claudia a spus că o întristează să vorbească despre asta. Și apoi, când ai fost în spital singurul lucru pe care l-ai făcut a fost să repeți ultima ta conversație cu Norman. Și ce-am spus? Ce spun toți cei care delirează, a zis Claudia, uneori te obsedau niște fraze referitoare la peisaj și alteori schimbai subiectul așa de rapid că era imposibil să te urmăresc.

Oricât am insistat n-am reușit să aflu nimic clar. Într-o noapte, în timp ce dormeam, mi s-a arătat Norman și mi-a spus să mă liniștesc, că se simte bine. M-am gândit, nu știu dacă în vis sau când m-am trezit tipând, că Norman se pare că era în cerul Mexicului și nu în cerul evreilor, și cu-atât mai puțin în cerul filosofiei sau în cerul marxiștilor. Dar care era împruțitul de cer al Mexicului? Veselia asumată sau ce se află în spatele veseliei, gesturile golite de sens sau ce se ascunde (pentru a supraviețui) în spatele gesturilor golite de sens. După scurt timp am început să lucrez într-o agenție de publicitate. Într-o noapte, beat fiind, am încercat să-i dau telefon lui Arturo Belano la Barcelona. La numărul pe care îl aveam mi s-a spus că acolo nu locuiește nimeni cu numele acela. Am vorbit cu Müller, prietenul lui, și acesta mi-a spus că Arturo trăiește în Italia. Ce face în Italia? am întrebat. Nu știu, a spus Müller, presupun că muncește. După ce-am închis m-am apucat să-l caut pe Ulises Lima în DF. Știam că trebuie să-l găesc și să-l întreb ce voise să spună Norman în ultima lui conversație. Dar să cauți pe cineva în DF este greu.

Luni de zile am umblat de colo până colo, am călătorit cu metrourul și cu autobuzele pline, am dat telefoane unor persoane pe care nu le cunoșteam și nici nu mă interesa să le cunosc, am fost atacat de trei ori, la început nimeni nu știa nimic sau nimeni nu voia să știe nimic de Ulises Lima. Unii spuneau că devenise alcoolic și că se droga. Un tip violent pe care îl evitau și prietenii lui cei mai apropiați. Alții ziceau că s-a căsătorit și că tot timpul și-l dedica familiei. Unii spuneau că soția lui e de origine japoneză sau moștenitoarea unică a

unor chinezi care aveau un lanț de cafenele chinezești în tot DF-ul. Totul era vag și jalnic.

Într-o zi, la o petrecere, am fost prezentat femeii cu care trăise Ulises un timp, nu chinezoaica, una de dinainte.

Era zveltă și avea o privire dură. Am stat de vorbă un timp, în picioare într-un colț, în vreme ce prietenii ei trăgeau cocaină pe nas. A spus că are un copil, dar că era de la alt bărbat. Ulises, însă, fusese ca un tată pentru el.

Ca un tată pentru fiul tău? Cam așa ceva, a zis ea. Ca un tată pentru fiul meu și ca un tată pentru mine. M-am uitat atent la ea, temându-mă că mă ia peste picior. Cu excepția ochilor, totul la ea respira neajutorarea.

Pe urmă a vorbit de droguri, singurul subiect care considera cred că merită să fie abordat, și eu am întrebat-o dacă Ulises se droga. La început nu, a spus, doar vindea, dar cu mine a început s-o facă. Am întrebat-o dacă scria. Nu m-a auzit sau poate n-a vrut să-mi răspundă. Am întrebat-o dacă știe cum să dau de Ulises. N-avea habar. Poate a murit, a spus.

De-abia în acel moment mi-am dat seama că femeia aceea era bolnavă, poate foarte bolnavă, și n-am mai știut ce să-i spun, aveam chef doar să o las și să uit de ea. Cu toate acestea am stat lângă ea (sau aproape de ea, căci prezența ei era insuportabilă perioade mai lungi) până când petrecerea s-a sfârșit în zori. Și după aceea, am plecat împreună și am mers o bucată împreună spre metrourul cel mai apropiat. Am urcat la Tacubaya. Toți călătorii din metrou la ora aceea păreau bolnavi. Ea a plecat într-o direcție și eu în alta.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Un timp am rămas tăcuți. Băieții păreau obosiți și eu eram obosit. Și ce s-a întâmplat cu Encarnación Guzmán? a zis deodată

unul dintre ei. Era ultima întrebare pe care m-aș fi așteptat s-o aud și cu toate acestea era singura întrebare care ne permitea să continuăm. Nu m-am grăbit să răspund. Sau poate că mai întâi am răspuns prin telepatie, ceva obișnuit la bătrânii bețivi, și apoi, în fața evidenței, am deschis pliscul și i-am spus: nimic, băieți, le-am zis, nu s-a întâmplat nimic cu Pablito Lezcano și cu mine și dacă mă zoriți nici cu Manuel. Viața ne-a așezat pe fiecare pe locul nostru sau pe locul care i-a convenit ei și pe urmă ne-a uitat, așa cum trebuie să se întâmple. Encarnación s-a măritat. Era prea frumoasă ca să rămână fată bătrână. Pentru noi a fost o surpriză s-o vedem că apare la cafeneaua unde ne întâlneam ca să ne invite pe toți la nuntă. Poate că invitația era o glumă și în fond venise ca să-și dea importanță și nimic mai mult. Firește, am felicitat-o, i-am spus Encarnación, ce fericire, ce surpriză plăcută, și pe urmă nu ne-am dus la nunta ei, deși poate că vreunul s-o fi dus. Cum a primit Cesărea vestea nunții lui Encarnación Guzmán Arredondo? Rău, presupun, deși cu Cesărea niciodată nu puteai fi sigur până la ce punct răul era rău sau era mult mai rău, dar nu i-a căzut bine deloc, asta fără îndoială. În acele zile, fără să ne dăm seama, totul se ducea de râpă în mod iremediabil. Sau poate că e prea emfatic cuvântul râpă. În acele zile toți ne rostogoleam pe povârniș la vale. Și nimeni nu avea să mai încerce să urce din nou, poate Manuel, în felul lui, dar cu excepția lui nimeni altcineva. Împuțită viață de căcat, nu-i așa, băieți? le-am spus. Și ei au zis: așa se pare, Amadeo. Și atunci m-am gândit la Pablito Lezcano, care s-a căsătorit și el puțin după aceea, și la a cărui nuntă, la primărie, am fost, și m-am gândit la banchetul pe care l-a dat tatăl soției lui Pablito, un chiolhan de zile mari într-o căsoaie care acum nu mai există pe drumul spre Arcos de Belén, cred că pe strada Delicias, cu mariachi și discursuri înainte și după banchet, și l-am văzut din nou pe Pablito Lezcano, cu fruntea strălucind de transpirație, citind o poezie dedicată logodnicei sale și familiei

nevestei lui care din acea clipă era ca propria lui familie, și înainte de a citi poezia s-a uitat la mine și s-a uitat la Cesárea care era lângă mine, și ne-a făcut cu ochiul, vrând parcă să ne spună nu vă supărați prieteni, că voi o să fiți întotdeauna adevărata mea familie secretă, zic eu, deși s-ar putea ca interpretarea mea să fie greșită. La câteva zile de la căsătoria lui Pablito Cesárea a plecat definitiv din DF. Ne-am văzut din întâmplare într-o seară la ieșirea de la cinema, ceea ce este o întâmplare, nu? Eu eram singur și Cesárea la fel și în timp ce mergeam am vorbit despre film. Ce film? Nu-mi amintesc, băieți, mi-ar plăcea să fi fost unul cu Charlie Chaplin, dar adevărul este că nu-mi amintesc. Țin minte că ne-a plăcut, asta da, și țin minte și că cinematograful era vizavi de Alameda și că Cesárea și cu mine am început să mergem mai întâi prin Alameda și apoi spre centru, și la un moment dat îmi amintesc că am întrebat-o pe Cesárea ce mai face și că ea mi-a spus că pleacă din DF. Pe urmă am vorbit despre nunta lui Pablito și în cursul conversației a venit vorba de Encarnación Guzmán. Cesárea fusese la nunta ei. Am întrebat-o, așa ca să mă aflu-n treabă, cum a fost și ea mi-a spus că foarte frumoasă și emoționantă, astea au fost vorbele ei. Și tristă ca toate nunțile, am adăugat eu. Nu, a spus Cesárea, și eu le-am spus băieților, nunțile nu sunt triste, Amadeo, mi-a spus, sunt vesele. Adevărul e că pe mine nu mă interesa să vorbesc despre Encarnación Guzmán ci despre Cesárea. Ce-o să fie cu revista ta? i-am zis. Ce-o să fie cu realismul visceral? Ea a râs când am întrebat asta. Țin minte râsul ei, băieți, le-am zis, se lăsa noaptea peste DF și Cesárea râdea ca o fantomă, ca femeia invizibilă în care era pe punctul de a se transforma, un râs care m-a înspăimântat în adâncul sufletului, un râs ce mă îndemna să plec de lângă ea în fugă și care în același timp îmi dădea certitudinea că nu există niciun loc unde să pot fugi. Și atunci mi-a venit s-o întreb unde pleacă. N-o să-mi spună, mi-am zis, așa este Cesárea, n-o să vrea să știu eu asta. Dar mi-a spus: la

Sonora, în regiunea ei, și mi-a spus-o cu naturalețea cu care alții îți spun cât e ceasul sau dau bună ziua. De ce, Cesárea? i-am zis. Nu-ți dai seama că dacă pleci acum o să-ți distrugi cariera literară? Ai ideea ce soi de deșert cultural este Sonora? Ce-o să faci acolo? întrebări de genul ăsta. Întrebări pe care le pui, băieți, când nu știi realmente ce să spui. Și Cesárea s-a uitat la mine în timp ce mergeam și a spus că de locul ăsta nu o mai leagă nimic.

Ai înnebunit? i-am zis. Te-ai țicnit la cap, Cesárea? Aici ai o slujbă, ai prieteni, Manuel te apreciază, eu te apreciez, German și Arqueles te apreciază, domnul general n-ar fi în stare să se descurce fără tine. Tu ești o stridentistă cu trup și suflet. Tu o să ne ajuți să construim Stridentopolis, Cesárea, i-am spus. Și-atunci ea a zâmbit, de parcă i-aș fi spus un banc foarte bun dar pe care îl știa și a zis că de o săptămână nu se mai duce la serviciu și ca în plus ea nu fusese niciodată o stridentistă ci o real visceralistă. Și eu la fel, am spus sau am strigat, toți mexicanii suntem mai mult real visceraliști decât stridentști, dar ce contează, stridentismul și realismul visceral sunt doar două măști ca să ajungem unde vrem să ajungem cu adevărat. Și unde vrem să ajungem? a zis ea. La modernitate, Cesárea, i-am spus, la împuțita de modernitate. Și atunci, doar atunci, am întrebat-o dacă este adevărat că a renunțat la serviciul de la domnul general. Și ea a spus că bineînțeles că este adevărat. Și el ce-a zis? am întrebat. S-a făcut foc, a râs Cesárea. Și? Nimic, nu crede că vorbesc serios, dar dacă își închipuie că o să mă întorc poate să mă aștepte mult și bine pe un scaun că altfel o să obosească. Bietul om, am zis eu. Cesárea a râs. Ai rude la Sonora? am spus. Nu, cred că nu, a zis ea. Și ce-o să faci atunci? am spus eu. Păi o să-mi caut o slujbă și o casă unde să locuiesc, a zis Cesárea. Și asta-i tot? am spus eu. ăsta-i tot viitorul care te așteaptă, Cesárea, fetițo? am zis eu, deși probabil n-am spus fetițo, poate doar în gând. Și Cesárea s-a uitat la mine, o privire scurtă, așa nițel piezișă, și a spus că acesta este viitorul

normal al tuturor muritorilor, să-și caute un loc unde să trăiască și un loc unde să muncească. În fond ești un reacționar, Amadeo, mi-a zis (dar mi-a spus-o cu simpatie). Și am mai continuat așa un timp. Ca și cum am fi discutat, dar fără să discutăm. Ca și cum ne-am fi reproșat unele lucruri, dar fără să ne reproșăm nimic. Și brusc eu am încercat să mi-o închipui pe Cesárea la Sonora, asta a fost cu puțin înainte de a ajunge la strada unde urma să ne despărțim pentru totdeauna, am încercat să mi-o închipui la Sonora și n-am reușit. Am văzut deșertul sau ceea ce eu îmi imaginam că este deșertul, n-am fost acolo niciodată, cu trecerea anilor l-am văzut în filme sau la televizor, dar n-am fost niciodată acolo, băieți, le-am spus, ferească-mă Dumnezeu, și în deșert am văzut o pată care se mișca pe o panglică interminabilă și pata era Cesárea și panglica era șoseaua ce ducea la un oraș sau la un sat fără nume și atunci, ca un vultur-pleșuv melancolic, am coborât și m-am lăsat sau mi-am lăsat imaginația îndurerată pe o stâncă și am văzut-o pe Cesárea mergând, dar nu mai era aceeași Cesárea pe care o cunoșteam eu ci o femeie diferită, o indiancă grasă și îmbrăcată în negru sub soarele din deșertul Sonora, și i-am spus sau am încercat să-i spun adio, Cesárea Tinajero, mamă a real visceraliștilor, dar mi-a ieșit doar un croncănit jalnic, salutări prietenești, prietenă Cesárea, am încercat să-i spun, salutări din partea lui Pablito Lezcano și a lui Manuel Maples Arce, salutări de la Arquetes Vela și de la veșnicul activ List Arzubide, salutări de la Encarnación Guzmán și de la domnul general Diego Carvajal, dar mi-a ieșit doar un horcăit de parcă aș fi suferit un atac de inimă, să batem în lemn, sau o criză de astmă, și apoi am văzut-o din nou pe Cesárea mergând lângă mine, hotărâtă cum era ea, decisă, curajoasă, și i-am spus: Cesárea, gândește-te bine, nu te purta prosteste, calculează ce faci, i-am zis, și ea a râs și mi-a spus: Amadeo, știu ce fac, și apoi am început să vorbim de politică, un subiect care îi plăcea Cesáreei deși tot mai puțin, ca și

cum politica și ea ar fi înnebunit împreună, avea idei ciudate, zicea, de exemplu, că Revoluția Mexicană o să ajungă până în secolul al XXII-lea, o tâmpenie care nu poate oferi consolare nimănui, nu-i așa? și am vorbit și de literatură, de poezie, de ultimele întâmplări din DF, de bârfele din saloanele literare, despre ce scria Salvador Novo, poveștile despre unii toreadori și unii oameni politici și unele cântărețe, subiecte ce în mod tacit nu se aprofundau sau nu se puteau aprofunda. Și apoi Cesárea s-a oprit de parcă și-ar fi amintit deodată de ceva foarte important și de care uitase, a rămas pe loc, a privit în pământ sau poate s-a uitat la trecătorii de la acea oră, dar fără să-i vadă, s-a încruntat, băieți, le-am spus, și apoi s-a uitat la mine, la început fără să mă vadă, pe urmă văzându-mă, și a surâs și mi-a spus adio, Amadeo. Și asta a fost ultima dată când am văzut-o în viață. Deosebit de senină. Și așa s-a terminat tot.

Susana Puig, strada Josep Tarradellas, Calella de Mar, Catalonia, iunie 1994. Mi-a dat telefon. Nu mai vorbisem de mult timp cu el. Mi-a spus trebuie să vii la plajă, în cutare zi și la cutare oră. Ce spui? am zis eu. Trebuie să vii, trebuie să vii, a spus el. Ești nebun? Ești beat? am zis eu. Te rog, te aștept, a spus el, și mi-a repetat numele plajei și ziua și ora când mă va aștepta. Nu poți să vii acasă la mine? am zis eu. Aici putem sta de vorbă în liniște dacă asta dorești. Nu vreau să stau de vorbă, a spus el, nu mai vreau să stau de vorbă, totul s-a sfârșit, e inutil să stai de vorbă, a spus. Mi-a venit să închid, dar n-am făcut-o. Tocmai terminasem de mâncat și mă uitam la un film la televizor, era un film franțuzesc, nu țin minte titlul nici numele regizorului sau ale actorilor, îmi amintesc numai că era vorba despre o cântăreață, o fată cam isterică, cred, și de un tip nenorocit de care ea, în mod inexplicabil, se îndrăgostește. Ca de obicei, sonorul era foarte încet și în timp ce vorbeam cu el nu-mi luam ochii de la televizor: încăperi, ferestre, chipuri de persoane care nu știam foarte bine ce fac în filmul acela. Strânsesem masa și pe sofa era o carte, un roman *pe care* intenționam să-l încep chiar în seara aceea, când o să mă plictisesc de film și o să mă duc să mă culc. O să vii? a spus el. De ce? am zis eu, dar în realitate mă gândeam la altceva, la încăpățânarea cântăreței, la *lacrimile ei care* curgeau nestăpânite și cu ură, deși nu știu dacă pot spune acest lucru, e greu să *plângi* cu ură, e greu ca din foarte multă ură pentru cineva să începi să plângi cu lacrimi de crocodil. Ca să mă vezi, a zis el. Pentru ultima dată, pentru ultima dată, a insistat. Mai ești la telefon? am spus eu. Pentru o clipă am crezut că închisese, n-ar fi fost prima oară, mă suna cu siguranță de la un telefon public, mi-am putut închipui asta fără nicio problemă, un telefon de pe Paseo Maritimo din orașelul lui aflat la numai douăzeci de minute cu

trenul și cincisprezece cu mașina de al meu, nu știu de ce în seara aceea m-a apucat să mă gândesc la distanțe, dar nu putea să fi închis, se auzea zgomotul mașinilor, dacă nu cumva eu nu închisesem bine ferestrele mele și ce auzeam venea chiar de pe strada mea. Mai ești acolo? am zis. Da, a spus el, o să vii? Ce pisălog! De ce vrei să vin dacă n-o să stăm de vorbă? De ce vrei să vin dacă nu mai avem nimic să ne spunem? Ca să fiu sincer, nu știu, a zis el. Probabil că îmi pierd mințile. Și eu mă gândeam la asta, dar nu i-am spus-o. L-ai văzut pe fiul tău? Da, a zis el. Ce mai face? Foarte bine, a spus el, e foarte frumușel, tot mai mare. Și fosta ta nevastă? Foarte bine, a zis el. De ce nu te întorci la ea? Nu pune întrebări idioate, a spus el. Voiam să spun, așa ca între prieteni, ca să aibă grijă de tine un pic. Aceste ultime vorbe se pare că l-au distrat, l-am auzit râzând, pe urmă a zis că soția lui (nu a spus fosta lui soție, a spus soția lui) se simte foarte bine cu viața ei de acum și că nu o să i-o strice el. Ești prea delicat, am spus eu. Nu ea mi-a frânt inima, a zis el. Ce patetic! Ce sentimental! Povestea, firește, o știam pe dinafară.

Mi-a povestit-o în a treia noapte, când mă implora să-i fac o injecție în venă cu o doză de Nolotil, chiar așa „în venă”, nu intravenos, care înseamnă același lucru, dar e diferit, și eu bineînțeles i-o făceam, hai, acum dormi, dar mereu stăteam de vorbă, și în fiecare noapte ceva mai mult, până mi-a spus toată povestea. Atunci mi s-a părut o poveste tristă, nu datorită poveștii în sine ci a felului cum o istorisea. Acum nu-mi aduc aminte cât timp a stat în spital, poate zece sau douăsprezece zile, da, țin minte că nu s-a petrecut nimic între noi, poate că uneori ne priveam mai lung decât se obișnuiește între un bolnav și o asistentă, dar atât, eu mă despărțisem de curând de iubitul meu (nu îndrăznesc să-l numesc logodnic), un medic intern, așa că se poate spune că situația era favorabilă, dar nu s-a întâmplat nimic. La cincisprezece zile după că i-au făcut externarea, în timp ce eram de gardă, am intrat într-o

rezervă și am dat de el din nou. Credeam că visez! M-am apropiat de pat fără să fac zgomot și l-am privit de aproape, era el. M-am uitat pe fișa lui: avea o pancreatită, deși nu îi puseseră sonda nazogastrică. Când m-am întors în încăpere (colegul lui de rezervă murea de ciroză, avea nevoie de asistență permanentă), el a deschis ochii și m-a salutat. Ce mai faci, Susana, a spus. Mi-a întins mâna. Nu știu de ce nu m-am mulțumit să-i strâng mâna ci m-am aplecat și l-am sărutat pe obraz. A doua zi dimineața colegul lui a murit și când m-am întors avea toată rezerva la dispoziția lui. În noaptea aceea am făcut amor. El era încă puțin slăbit, era alimentat numai cu ser și îl mai durea încă pancreasul, dar am făcut-o și cu toate că apoi m-am gândit că fusese o imprudență din partea mea, o imprudență la limita unei fapte criminale, adevărul este că niciodată până atunci nu mă simțisem atât de fericită la spital, poate doar atunci când am obținut postul, dar era o fericire de alt tip, de necomparat cu cea pe care am simțit-o când am făcut amor cu el. Bineînțeles, eu știam (el însuși îmi spusese povestea la prima lui internare) că fusese căsătorit și că avea un copil, deși n-am știut niciodată că soția lui îl vizita la spital, dar îmi povestise mai ales cealaltă întâmplare, cea care i-a „frânt mima”, o întâmplare vulgară, de altfel, deși el nu-și dădea deloc seama.

Oricare altă femeie (una mai experimentată, mai practică) ar fi știut că legătura noastră nu putea dura mult, maximum cât stătea internat, dar eu mi-am făcut iluzii și n-am luat în considerație niciunul din obstacolele care se ridicau împotriva noastră. Era prima dată (și singura) când mă culcam cu cineva mult mai în vârstă decât mine (șaisprezece ani) și nu-mi păsa deloc, dimpotrivă, mi-a plăcut. La pat era delicat, rafinat și uneori o adevărată fiară, nu-mi este rușine s-o spun. Deși pe măsură ce treceau zilele, pe măsură ce spitalul se estompa în amintirea lui, aerul său absent a început să devină mai vizibil și vizitele pe care mi le făcea s-au rărit tot mai

mult. El locuia, cum am mai spus, într-o localitate de pe litoral asemănătoare cu a mea, la numai douăzeci de minute cu trenul, cincisprezece cu mașina, și în unele seri venea acasă la mine și nu pleca până dimineața următoare iar în alte seri eram eu cea care în loc să mă opresc la mine în localitate continuam să conduc până la el, ceea ce echivala cu a se băga în gura lupului pentru că lui, nu mi-a spus-o niciodată dar eu știam asta, nu îi plăceau vizitele. Locuia într-o clădire din centru, lipită în partea din spate de cinematograful din localitate, așa că dacă era un film de groază sau banda sonoră era foarte tare, din bucătărie se puteau auzi țipetele sau notele mai înalte și puteai ști mai mult sau mai puțin, mai ales dacă văzuseși filmul înainte, unde ajunsesse, dacă dăduseră sau nu de asasin, sau cât mai era până la sfârșit.

După ultima proiecție, apartamentul se scufunda într-o tăcere profundă, ca și cum clădirea ar fi căzut deodată în puțul unei mine, doar că puțul avea ceva lichid în el, de lume subacvatică, pentru că la scurt timp eu începeam să-mi imaginez pești, acei pești plați și orbi din străfundurile marine. În rest, totul la el acasă era un dezastru: pe jos era murdar, salonul era ocupat de o masă enormă plină de hârtii și nu mai era loc decât pentru două scaune, baia era oribilă (toți burlacii au baia în halul ăsta? sper că nu), nu avea mașină de spălat și cearșafurile lăsau mult de dorit, și la fel prosoapele, cârpele de bucătărie, hainele lui, în sfârșit, totul, o jale, și asta, cu toate că atunci când am început legătura noastră, dacă asta s-a întâmplat cu adevărat vreodată, i-am spus să-mi aducă rufele murdare și că eu o să i le pun la mașină, am una foarte bună, dar el ca și cum aș fi vorbit cu pereții, spunea că spală cu mâna, o dată ne-am urcat pe terasă, în clădire locuiau doar proprietăreașii la parter și el la primul etaj, la al treilea nu locuia nimeni deși în câte o noapte, în timp ce făcea amor cu mine (sau în timp ce mă futea, asta se potrivește mai bine cu realitatea) am auzit zgomote, ca și cum cineva

la etajul al treilea mișca un scaun sau mișca un pat, ca și cum cineva mergea de la ușă la fereastră sau ca și cum cineva se scula din pat și se ducea la fereastră, pe care nu o deschidea, cu siguranță că era vântul, în casele vechi, toată lumea știe, se aud zgomote ciudate, scârțâie în nopțile de iarnă, în sfârșit, ne-am urcat pe terasă și mi-a arătat spălătorul, un spălător de ciment ciobit ca și cum cineva, un chiriaș anterior, l-ar fi izbit cu ciocanul într-o seară de disperare, și mi-a spus că acolo spală, cu mâna, evident, că nu are nevoie de mașină de spălat, și pe urmă am privit panorama teraselor din localitate, terasele de pe acoperișurile din partea veche au întotdeauna ceva imprecis și atrăgător, marea, pescărușii, clopotnița bisericii, totul de o culoare maro-deschis, galben, ca de pământ strălucitor sau de nisip strălucitor. Mai târziu, cum era inevitabil, am deschis ochii și mi-am dat seama că povestea aceea nu are sens. Nu poți să ții legat pe cineva care nu te iubește, nu poți să întreții o legătură numai pentru sex. I-am spus că legătura noastră s-a sfârșit și el n-a avut nicio obiecție, de parcă ar fi știut asta de la început. Dar am rămas prieteni și din timp în timp, în serile când mă simțeam foarte singură sau deprimată, luam mașina și mă duceam să-l văd. Mâncam împreună și pe urmă făceam amor, dar nu mai rămâneam să dorm la el. Apoi am cunoscut pe altcineva, nimic serios, și nici asta n-am mai făcut.

Odată ne-am certat. Motivul? Am uitat. N-a fost din gelozie, asta țin minte, el nu era gelos deloc. Câteva zile nu mi-a dat telefon, și eu nu m-am dus să-l văd. I-am scris o scrisoare. Îi spuneam în ea că trebuie să se maturizeze, că trebuie să aibă grijă de el, că sănătatea lui e șubredă (avea coledocul sclerosat, rezultatele analizelor de ficat erau foarte proaste, avea pancolită ulceroasă, tocmai se vindecase de hipertiroidă, din când în când avea dureri de măsele!), să-și controleze viața că este încă tânăr, s-o uite pe femeia care îi „frânsese inima”, să-și cumpere o mașină de spălat rufe. I-am scris o după-

masă întreagă și apoi am rupt scrisoarea și am izbucnit în plâns. Până când am primit ultimul telefon de la el.

Vrei să mă vezi dar să nu vorbim? i-am spus. Exact așa, a zis el, n-o să vorbim, vreau doar să știu că ești aproape, dar nici n-o să ne vedem. Ai înnebunit? Nu, nu, nu, a spus el. E foarte simplu. Dar nu era simplu. Pe scurt, el voia să-l văd eu. Și tu n-o să mă vezi pe mine? am spus eu. Nu, eu n-o să am nici cea mai mică posibilitate să te văd, am studiat foarte bine scena, tu trebuie să oprești mașina în curba de la stația de benzină, trebuie să parchezi pe marginea șoselei și de acolo o să mă poți vedea, nici măcar nu trebuie să cobori din mașină. Ai de gând să te sinucizi, Arturo? am spus eu. L-am auzit că râde. Nici vorbă de sinucidere, cel puțin deocamdată, a spus de-abia auzit. Am un bilet pentru Africa, plec peste câteva zile. Pentru Africa, în ce parte a Africii? am spus eu. În Tanzania, a zis el, mi-am făcut toate vaccinurile din lume. O să vii? m-a întrebat. Nu înțeleg nimic, am spus eu, n-are niciun sens. Ba are! a zis el. Dar nu pentru mine, porcule, am spus eu. Cu tine are sens, a zis el. Și ce trebuie să fac? am spus eu. Trebuie doar să parchezi mașina în prima curbă după stația de benzină și să aștepti. Cât timp? Nu știu, cinci minute, a zis el, dacă ajungi la ora pe care ți-o spun numai cinci minute. Și pe urmă ce se întâmplă? am spus eu. Pe urmă mai aștepti zece minute și pleci. Și asta-i tot. Și cu Africa? am spus eu. Africa vine după, a zis el (vocea lui era aceeași dintotdeauna, nițel ironică, dar în niciun caz nu era vocea unui nebun), este viitorul. Viitorul? Halal viitor.

Și ce-ai de gând să faci acolo? am spus eu. Răspunsul lui, ca întotdeauna, a fost vag, cred că a spus: diverse, o să lucrez, ca de obicei, așa ceva. Când am închis nu mi-am dat seama dacă mă uluia mai mult invitația lui sau anunțul că pleacă din Spania.

În ziua întâlnirii am urmat cuvânt cu cuvânt toate instrucțiunile lui. De sus de pe șosea, cu mașina staționată pe marginea șoselei, se

vedea aproape tot golful, o plajă mică unde vara vin nudiștii din împrejurimi. La stânga mea era un șir de coline și stânci printre care se ivea din loc în loc o vilă, la dreapta linia ferată, o zonă de tufișuri și apoi, după o zănoagă, plaja. Ziua era cenușie și când am ajuns n-am văzut pe nimeni. La un capăt al golfului era barul Los Calamares Felices, o șandrama de lemn dărăpănată vopsită în albastru, și nici țipenie în jur. La celălalt capăt erau niște stânci care ascundeau golfulețe mai mici, mai ferite de privirile oamenilor și unde vara se aduna grosul nudiștilor. Am ajuns cu o jumătate de oră înainte de ora fixată. N-am vrut să cobor din mașină, dar după ce am așteptat zece minute și am fumat două țigări atmosfera înăuntru devenise de nerespirat în toate sensurile. Când am deschis portiera ca să ies, o mașină a oprit în fața barului Los Calamares Felices. Am privit cu atenție: din ea a coborât un bărbat, un tip cu părul lung și lins, aparent tânăr, care după ce s-a uitat în toate părțile (mai puțin în sus, spre locul unde mă aflam eu) a ocolit barul și a ieșit din raza mea vizuală. Nu știu de ce am început să fiu tot mai nervoasă. M-am întors în mașină și am închis toate ușile pe dinăuntru. Mă gândeam foarte serios să plec când o a doua mașină a parcat la intrarea barului Los Calamares Felices. Din ea au coborât un bărbat și o femeie. După ce s-a uitat la prima mașină bărbatul și-a dus mâinile la gură și a strigat ceva sau a fluierat, nu știu, pentru că în clipa aceea a trecut un autobuz pe lângă mine și n-am putut auzi nimic. Bărbatul și femeia au așteptat o vreme și apoi au luat-o spre plajă pe un drumeag de pământ. După un timp, din partea ce nu se vedea a barului Los Calamares Felices, a ieșit primul bărbat și s-a îndreptat spre ei. Era clar că se cunosc fiindcă și-au dat mâna și femeia l-a pupat. Apoi, cu un gest care mi s-a părut excesiv de lent, mâna celui de al doilea a arătat spre un punct de pe plajă. Iviți dintre stânci, doi bărbați înaintau spre bar, mergând pe nisip, chiar pe linia unde dispăreau valurile. Deși erau foarte departe, l-am recunoscut pe

unul din ei, era Arturo. Am coborât din mașină imediat, nu știu de ce, poate cu gândul să cobor pe plajă, deși mi-am dat seama pe loc că ar fi trebuit să fac un ocol enorm ca să ajung acolo, să trec printr-un pasaj pietonal subteran, și că atunci când aș fi ajuns era foarte posibil ca ei să fi plecat toți. Așa că am rămas pe loc lângă mașină și am privit. Arturo și însoțitorul lui s-au oprit la mijlocul plajei. Cei doi bărbați veniți cu mașinile au înaintat spre ei, femeia s-a așezat pe nisip și a așteptat. Când s-au întrunit toți patru unul dintre bărbați, tovarășul lui Arturo, a pus un pachet pe jos și l-a desfăcut. Apoi s-a ridicat și s-a retras. Primul dintre bărbați s-a apropiat de pachet, a luat ceva din el și s-a retras și el. Pe urmă s-a apropiat de pachet Arturo, a luat și el ceva și l-a imitat pe cel de dinaintea lui. Acum Arturo și primul bărbat țineau în mâini fiecare câte un obiect lung. Al doilea bărbat s-a apropiat de primul și i-a spus ceva. Primul a încuviințat dând din cap și al doilea s-a retras, dar era probabil cam zăpăcit pentru că a luat-o spre mare și un val i-a udat pantofii, ceea ce a făcut ca al doilea bărbat să facă un salt, de parcă l-ar fi mușcat un șarpe veninos și s-a retras repede în direcția contrară. Primul bărbat nici măcar nu s-a uitat la el: conversa, aparent prietenește, cu Arturo și acesta își mișca piciorul stâng ca și cum în timp ce îl asculta s-ar fi distrat desenând ceva, un chip, niște numere, cu vârful bocancului pe nisipul ud. Tovarășul lui Arturo s-a retras câțiva metri în direcția stâncilor. Femeia s-a ridicat și s-a apropiat de cel de-al doilea bărbat, care stând pe nisip își curăța pantofii. În mijlocul plajei nu mai erau decât Arturo și primul bărbat. Atunci au ridicat obiectele pe care le țineau în mâini și le-au încrucișat. La prima vedere mi s-au părut niște bastoane și am râs, fiindcă am înțeles că ce voia Arturo să vadă era chiar asta, o clovnerie, o clovnerie stranie, dar în definitiv o clovnerie. Dar pe urmă o îndoială și-a făcut loc în mintea mea. Dar dacă nu erau bastoane? Dacă erau spade?

Guillem Piña, strada Gaspar Pujol, Andratx, Mallorca, iunie 1994. Ne-am cunoscut în 1977. A trecut mult timp, s-au întâmplat multe lucruri. Pe atunci eu cumpăram două ziare în fiecare dimineață și câteva reviste. Citeam tot, eram la curent cu tot ce se întâmpla. Ne întâlneam des, mereu pe teritoriul meu, cred că o singură dată am fost la el acasă. De obicei mâncam împreună. Plăteam eu. A trecut multă vreme de atunci. Barcelona s-a schimbat. Arhitecții barcelonezi nu s-au schimbat, dar Barcelona da. Pictam zilnic, nu ca acum, în fiecare zi, dar erau prea multe petreceri, prea multe întâlniri, prea mulți prieteni. Viața era emoționantă. În anii aceia aveam o revistă și îmi plăcea. Am avut o expoziție la Paris, una la New York, una la Viena, una la Londra. Arturo dispărea câte o perioadă. Îi plăcea revista mea. Eu îi dăruiam numere vechi și i-am dăruit și un desen. I l-am făcut cadou înrămat fiindcă știam că el nu are bani să-l înrămeze. Ce desen era? O schiță pentru un tablou pe care nu l-am pictat niciodată, *Celelalte domnișoare din Avignon*. Am cunoscut negustori de opere de artă interesați de lucrările mele. Dar eu nu eram prea interesat de lucrările mele. În anii aceia am făcut trei falsuri de Picabia. Perfecte. Am vândut două și am păstrat unul. Falsurile mi-au arătat lumina, o lumină foarte slabă, dar lumină la urma urmei. Cu banii câștigați mi-am cumpărat o gravură de Kandinsky și un lot de *arte povera*¹³⁰, posibil tot falsuri. Uneori luam avionul și mă întorceam la Mallorca. Mă ducem să-mi văd părinții la Andratx și făceam lungi plimbări pe câmp. Câteodată mă uitam la tata, care picta și el, când se ducea pe câmp cu pânzele și șevaletul lui și îmi treceau idei stranii prin cap. Idei ce păreau pești morți sau pe punctul de a muri în străfundurile marine. Dar pe urmă mă gândeam la alte lucruri. În perioada aceea aveam un atelier la

130 Mișcare artistică apărută în Italia pe la jumătatea anilor șaizeci ai secolului trecut, la Roma și la Torino.

Palma. Mutam tablouri. Le aduceam de acasă de la părinții mei la atelier și de la atelier acasă la părinții mei. Pe urmă mă plictiseam și luam avionul ca să mă întorc la Barcelona. Arturo venea la mine să facă duș. Nu avea duș acasă, firește, și venea la mine pe Moliner, lângă piața Cardona.

Stăteam de vorbă, niciodată nu ne certam. Îi arătam tablourile mele și el spunea fantastic, mă încântă, fraze de genul asta care întotdeauna m-au oboșit. Știu că le spunea din inimă, dar tot mă oboseau. Apoi rămânea tăcut, fumând, și eu făceam ceai sau cafea sau scoteam o sticlă de whisky. Nu știu, nu știu, mă gândeam, poate că fac ceva bun, poate că merg pe drumul corect. Artele plastice sunt, în fond, de neînțeles. Sau sunt așa de ușor de înțeles că nimeni, eu în primul rând, nu acceptă interpretarea cea mai evidentă. Arturo, pe atunci, se culca din când în când cu prietena mea. El nu știa că e prietena mea. Adică, știa că e prietenă cu mine, cum să nu știe că doar eu i-am prezentat-o, dar nu știa că era *prietena* mea. Se culcau din timp în timp, o dată pe lună, să zicem. Pe mine mă amuza. În anumite privințe putea să fie foarte ingenuu. Prietena mea locuia pe strada Denia, la câțiva pași de casa mea și eu aveam cheia de la casa ei și uneori treceam pe acolo la opt dimineața să caut ceva ce uitasem pentru vreunul din cursurile mele, și îl găseam pe Arturo în pat sau pregătind micul dejun și el se uita la mine parcă întrebându-se este prietenă cu el sau *prietena* lui? Pe mine mă distra. Bună dimineața, Arturo, îi spuneam și uneori trebuia să fac un efort ca să nu râd. Și eu mă mai culcam cu o altă prietenă, numai că mă culcam mult mai des cu ea decât se culca prietena mea cu Arturo. Probleme. Viața e plină de probleme, deși la Barcelona, în anii aceia, viața era minunată și problemelor le spuneam surprize.

Apoi a venit dezamăgirea, eu țineam cursuri la universitate și nu mi plăcea. Nu voiam să explic prin opera mea considerațiile mele teoretice. Țineam ore și îi vedeam pe colegii mei în două grupuri

clar diferențiate: cei care erau niște impostori (cei mediocri și canaliile), și cei care aveau în spatele catedrei o operă artistică ce se desfășura, bine sau rău, împreună cu activitatea profesorală. Și pe neașteptate mi-am dat seama că nu voiam să fac parte din niciunul din grupuri și am renunțat. Am început să predau la un liceu. Ce plăcere. Dacă a fost ca și cum m-ar fi degradat de la locotenent la sergent? E posibil. Poate la caporal. Cu toate că eu nu mă simțeam nici locotenent nici sergent nici caporal, ci vidanjour, muncitor care curăță haznalele, muncitor la drumuri pierdut sau marginalizat de echipa lui. Firește că, deși în amintire trecerea de la o stare la alta capătă tonuri violente, brutale, de fapt iremediabil și neașteptat, ritmul acestor întâmplări a fost mult mai moderat. Am cunoscut un milionar care îmi cumpăra pânzele, revista mea a murit de inaniție și de lipsă de chef, am scos alte reviste, am avut expoziții. Dar toate acestea nu mai există acum: sunt mai mult o certitudine verbală decât vitală. Adevărul este că într-o bună zi totul s-a sfârșit și am rămas doar cu Picabia al meu falsificat drept unic document, drept unic sprijin legitim. Un șomer ar putea să-mi reproșeze că deși am avut de toate n-am fost capabil să fiu fericit. Eu aș putea să-i reproșez asasinului acțiunea de a ucide și acesta sinucigașului ultimul său gest disperat sau enigmatic. Cert este că într-o zi s-a sfârșit totul și am început să privesc în jurul meu. N-am mai cumpărat atâtea reviste și ziare. N-am mai expus. Am început să-mi țin orele la liceu cu modestie și seriozitate și chiar (deși nu mă mândresc cu asta) cu un anumit simț al umorului. Arturo dispăruse de mult din viețile noastre.

Motivele dispariției lui le ignor. Într-o zi s-a supărat pe prietena mea fiindcă a aflat că era *prietena* mea sau poate s-a culcat ce cealaltă prietenă a mea și aceasta i-o fi spus măi prostule nu ți-ai dat seama că prietena lui Guillem este *prietena* lui? sau ceva asemănător, conversațiile în pat oscilează între enigmă și transparență. Nu știu, și

nici nu contează. Știu doar că a plecat și nu l-am mai văzut un timp îndelungat. Eu, desigur, n-am vrut asta. Încerc să-mi păstrez prietenii. Încerc să fiu plăcut și sociabil, să nu forțez trecerea de la comedie la tragedie, de asta are grijă viața. În sfârșit, într-o zi Arturo a dispărut. Au trecut anii și nu l-am mai văzut. Până când într-o zi prietena mea mi-a spus: ghici cine mi-a dat telefon aseară. Mi-ar fi plăcut să-i spun: Arturo Belano, ar fi fost nostim să fi ghicit din prima, dar am spus alte nume și pe urmă m-am predat. Totuși, când ea a spus Arturo m-am bucurat. De câți ani nu ne-am mai văzut cu el? Mulți, așa de mulți că era mai bine să nu-i numărăm, să nu ni-i amintim, deși eu îi țineam minte pe toți, unul după altul. Așa că într-o zi Arturo a apărut acasă la prietena mea și ea mi-a dat telefon și eu am ieșit din casă și am venit să-l văd. Am mers repede, am alergat. Nu știu de ce am luat-o la fugă, dar treaba e că am făcut-o. Era aproape unsprezece noaptea și era frig și când am ajuns am văzut un tip care avea peste patruzeci de ani, la fel ca mine, și m-am simțit, în timp ce înaintam spre el, ca un *Nud coborând o scară*¹³¹, cu toate că eu nu coboram nicio scară, cred.

După aceea ne-am întâlnit de mai multe ori. Într-o zi a venit la mine la atelier. Eu stăteam pe un scaun privind o pânză foarte mică pusă alături de o pânză de peste trei metri pe doi. Arturo s-a uitat la pictura mică și la pictura mare și m-a întrebat ce sunt. Tu ce crezi? am spus. Osuare, a zis el. Efectiv, erau osuare. Pe atunci aproape nu mai pictam și nu expuneam nimic. Cei care fuseseră locotenenți la fel ca mine, acum erau căpitani, colonei iar unul ajunsese chiar la gradul de general sau mareșal, dragul meu Miguelito. Alții muriseră de SIDA sau de o supradoză sau de ciroză hepatică sau pur și simplu fuseseră dați dispăruți. Eu continuam să fiu vidanjor. Știu că această situație se pretează la diverse interpretări, și că majoritatea

131 Celebru tablou de Marcel Duchamp (1912).

lor conduc spre un teritoriu unde totul este sumbru. Și situația mea nu era absolut deloc sumbră. Mă simțeam relativ bine, cercetam, priveam, mă priveam privind, citeam, trăiam liniștit. Produceam puțin. Asta poate că este important. Arturo, dimpotrivă, producea mult. Odată, când ieșeam de la curățătorie, m-am întâlnit cu el. Venea la mine acasă. Ce mai faci? mi-a spus. După cum vezi, mi-am luat rufele curate. Da' ce, n-ai mașină de spălat acasă? mi-a spus. S-a stricat acum vreo cinci ani, i-am zis. În după-masa aceea Arturo a ieșit pe balconul care dă în luminator și s-a uitat la mașina mea de spălat. Eu mi-am făcut un ceai (pe atunci nu mai beam aproape nimic) și l-am privit în timp ce el privea mașina de spălat. Pentru o clipă am crezut că o s-o repare. Nu mi s-ar fi părut nimic deosebit, dar mi-ar fi făcut plăcere. Până la urmă mașina de spălat a rămas la fel de moartă ca întotdeauna. Altădată i-am povestit despre un accident pe care l-am avut. Cred că i-am povestit asta fiindcă mi-am dat seama că se uita pe furiș la cicatricile mele. Accidentul a fost la Mallorca. Un accident de mașină. A fost cât pe ce să-mi pierd ambele brațe și mandibula. Pe restul corpului de-abia aveam câteva zgârieturi. Ciudat accident, nu-i așa? Foarte ciudat, a zis Arturo. Și el mi-a povestit că a fost internat în spital de șase ori în doi ani. În ce țară? l-am întrebat. Aici, a spus, la Vall d'Hebron și înainte la Josep Trueta din Gerona. Și de ce nu ne-ai anunțat? am fi venit să te vedem. Eh, n-are importanță. Odată m-a întrebat dacă nu mă simt deprimat. Nu, i-am spus, uneori mă simt ca un *Nud coborând o scară*, ceea ce este chiar agreabil dacă ești la o petrecere cu prieteni și nu tot așa de agreabil dacă te afli pe Paseo de Gracia, de pildă, dar în general mă simt bine.

Într-o zi, cu puțin înainte de a dispărea pentru ultima oară, a venit acasă și mi-a spus: se va publica o recenzie critică a cărții mele. I-am făcut un ceai de mușețel și am rămas tăcut, asta faci, cred, când trebuie să asculți o poveste, fie ea tristă sau veselă. Dar și el a rămas

tăcut și o vreme am stat așa, el uitându-se la ceaiul lui sau la felia de lămâie care plutea în ceai și eu fumând o Ducados, cred că sunt unul dintre puținii tipi care continuă să fumeze Ducados, vreau să spun dintre puținii din generația mea, până și Arturo acum fumează tutun blond *ultra light*. După un timp, ca să spun ceva, am zis: rămâi să dormi la Barcelona? și el a făcut semn din cap că nu, când rămânea peste noapte la Barcelona dormea acasă la prietena mea (în camere separate, deși această precizare încurcă totul), nu la mine, cinam împreună, asta da, și uneori ieșeam toți trei să facem o plimbare cu mașina prietenei mele. În sfârșit, l-am întrebat dacă rămâne să doarmă acolo și el a spus că nu poate, că trebuie să se întoarcă în localitatea unde stătea, o localitate de pe litoral la mai puțin de o oră cu trenul. Și iar am rămas tăcuți amândoi, și eu am început să mă gândesc la ce spusese apropo de un articol în care este criticat, și oricât m-am gândit n-am înțeles nimic, așa că nu m-am mai gândit și am așteptat, ceea ce este ce face, contra oricărei așteptări, un *Nud coborând o scară*, și exact asta înseamnă ciudata lui critică.

O vreme n-am auzit decât zgomotul pe care îl făcea Arturo bându-și ceaiul, sunete înfundate venind din stradă, ascensorul care a urcat și a coborât de vreo două ori. Și pe neașteptate, când nu mă gândeam la nimic și nu ascultam nimic, l-am auzit că repetă că un critic o să-l facă praf. Asta n-are prea multă importanță, i-am spus. Sunt riscurile meseriei. Ba are importanță, a zis el. Ție nu ți-a păsat niciodată, am spus eu. Acum îmi pasă, probabil că m-am îmburghezit, a zis el. În continuare mi-a explicat că penultima lui carte și ultima lui carte aveau niște asemănări care intrau în teritoriul jocurilor imposibil de dezlegat. Eu citisem penultima lui carte și îmi plăcuse și nu știam despre ce e vorba în ultima lui carte așa că nu i-am putut spune nimic în privința asta. Decât să-l întreb: ce fel de asemănări. Jocuri, Guillem, a zis. Jocuri. Împutitul de Nud

coborând o scară, împutitele tale de falsuri de Picabia, jocuri. Și care e problema? am spus. Problema, a zis el, este că criticul, un oarecare Iñaki Echavarne, este un rechin. E un critic prost? am spus eu. Nu, este un critic bun, a zis el, în orice caz nu este un critic prost, dar este o canalie de rechin. Și de unde știi că o să scrie o recenzie a ultimei tale cărți dacă nici nu este încă în librării? Pentru că acum câteva zile, a zis el, când eram la editură, i-a telefonat șefei de la presă și i-a cerut romanul meu anterior. Și ce dacă? am spus eu. Că eu eram acolo, în fața șefei de presă, și ea i-a spus bună, Iñaki, ce coincidență, Arturo Belano e chiar acum aici, în fața mea, și porcul de Echavarne n-a zis nimic. Ce ar fi trebuit să spună? Măcar, bună ziua, a zis Arturo. Și cum n-a spus nimic, tu tragi concluzia că o să te distrugă? am zis. Și ce dacă te face praf? Ce-ți pasă!. Uite, a spus Arturo, Echavarne s-a certat de curând cu marele Cato al literelor spaniole, Aurelio Baca, îl știi? Nu l-am citit dar știu cine e, am zis. Totul s-a datorat unei recenzii critice pe care a scris-o Echavarne la o carte a unui amic al lui Baca, nu știu dacă critica era îndreptățită sau nu, n-am citit cartea. Singurul lucru cert este că acel romancier conta pe Baca să-l apere. Și critica pe care a scris-o Baca despre critic a fost din cele care te fac să plângi.

Or, eu n-am sfinți care să mă apere, absolut pe nimeni, așa că Echavarne se poate înverșuna cu mine total liniștit. Nici măcar Aurelio Baca n-ar putea să mă apere deoarece în cartea mea, nu în cea care trebuie să apară, în penultima, îmi bat joc de el, deși am mari îndoieli că a citit-o. Tu îți bați joc de Baca? Râd un pic de el, a zis Arturo, deși cred că nici el nici altcineva nu și-a dat seama. Asta îl elimină pe Baca drept apărător, am recunoscut, în timp ce mă gândeam că nici eu nu-mi dădusem seama de acea batjocură care acum se pare că îl îngrijora pe prietenul meu. Asta-i treaba, a zis Arturo. Lasă-l pe Echavarne să se înverșuneze cu tine, am spus eu, ce contează, toate astea nu sunt decât fleacuri, ar trebui să fii primul

care spune asta. Toți o să murim, gândește-te la eternitate. Chestia e că Echavarne are chef să se răzbune pe cineva, a zis Arturo. E așa de al dracului? am spus eu. Nu, nu, e foarte de treabă, a zis Arturo. Atunci? Nu-i vorba de asta, e vorba să te menții în formă, a zis Arturo. Să-ți menții creierul în formă? am spus eu. Orice parte a corpului și eu o să fiu *sparring*¹³²-ul lui Echavarne în a doua rundă sau în a opta rundă cu Baca, a zis Arturo. Am înțeles, disputa e veche, am spus eu. Și tu ce legătură ai cu toată povestea asta? Niciuna, eu o să fiu doar *sparring*-ul, a zis Arturo. O vreme n-am mai vorbit, meditănd, în timp ce ascensorul urca și cobora și zgomotul pe care îl făcea era ca zgomotul anilor în care nu ne văzuserăm. O să-l provoc la duel, a spus într-un târziu Arturo. Vrei să fii martorul meu? Asta a fost tot ce a spus. Am avut senzația că cineva îmi face o injecție. Întâi înțepătura, apoi lichidul care pătrunde nu în venele mele ci în mușchii mei, un lichid înghețat care produce frisoane. Propunerea mi s-a părut trăsniță și gratuită. Nimeni nu provoacă la duel pe cineva pentru ceva ce nu a făcut încă, m-am gândit. Dar pe urmă am cugetat că viața (sau iluzia ei) ne provoacă la duel în mod constant pentru fapte pe care nu le-am săvârșit niciodată, în unele cazuri pentru fapte pe care nici nu ne-a trecut prin cap să le săvârșim. Răspunsul meu a fost afirmativ și imediat m-am gândit că poate în eternitate există sau va exista *Nudul coborând o scară* sau poate *Marele geam*¹³³. Și apoi m-am gândit: dar dacă recenzia e elogioasă? Dar dacă lui Echavarne îi place romanul lui Arturo? Atunci n-ar fi, pe lângă un act gratuit, o nedreptate să-l provoace la duel? încetul cu încetul au început să se

132 Persoană cu care se antrenează, ca rival, un boxer înaintea meciurilor (în engl., în orig.).

133 Cel mai celebru tablou de Marcel Duchamp (1915–1923).

nască alte întrebări, dar am decis că nu este momentul să mă arăt chibzuit. Orice lucru la vremea lui. Primul pe care l-am abordat a fost ce tip de armă vor folosi. Eu am sugerat baloane umplute cu apă și cu vopsea roșie. Sau o luptă cu pălăriile. Arturo a insistat că trebuie să fie cu săbii. La prima sângerare? am propus. Împotriva voinței lui, deși în fond presupun că ușurat, Arturo a acceptat sugestia mea. Apoi am căutat săbiile.

Prima mea idee a fost să le cumpărăm dintr-o prăvălie de obiecte turistice din cele care vând de la spade de Toledo până la săbii de samurai, dar, când i-am vorbit de intențiile noastre, prietena mea a spus că tatăl ei, decedat acum, îi lăsase două spade, așa că ne-am dus să le vedem și s-a dovedit că erau spade adevărate. După ce le-am curățat lună, am hotărât să le folosim pe acelea. Pe urmă am căutat un loc potrivit. Eu am sugerat Parcul de la Ciudadela, la douăsprezece noaptea, dar Arturo a preferat o plajă de nudiști la jumătatea drumului între Barcelona și localitatea unde stătea el. Pe urmă am obținut telefonul lui Iñaki Echavarne și l-am sunat. A durat destul până l-am convins că nu e o glumă. În total, Arturo a vorbit de trei ori cu el. Până la urmă Iñaki Echavarne a spus că este de acord și că să-i comunicăm ziua și ora. În după-amiaza zilei duelului am mâncat la o cârciumă din Sunt Pol de Mar. Calmari la grătar și creveți. Prietena mea (care ne-a condus până acolo dar nu avea de gând să asiste la duel), Arturo și eu. Masa, recunosc, a fost cam funebră și în timp ce mâncam Arturo a scos un bilet de avion și ni l-a arătat. Am crezut că este un bilet pentru Chile sau Mexic și că Arturo, într-un anume fel, în după-masa aceea își lua rămas-bun de la Catalonia și de la Europa. Dar biletul era pentru un zbor cu destinația Dar es-Salaam cu escale la Roma și la Cairo. Atunci mi-am dat seama că prietenul meu devenise complet nebun și că dacă criticul Echavarne nu îl va omorî cu o lovitură în cap îl vor mânca furnicile negre sau furnicile roșii din Africa.

Jaume Planells, barul Salambó, strada Torrijos, Barcelona, iunie 1994. Într-o dimineață mi-a telefonat prietenul și colegul meu Iñaki Echavarne și mi-a spus că are nevoie de un martor pentru un duel. Eu eram cam mahmur, așa că la început n-am înțeles ce mi-a spus Iñaki, pe lângă faptul că nu era ceva obișnuit să-mi dea telefon și mai ales la asemenea ore. Pe urmă, când mi-a explicat despre ce e vorba, am crezut că își bate joc de mine și i-am cântat în strună, și pe mine mă iau alții peste picior, nu mă deranjează, și de altfel Iñaki este o persoană puțin ciudată, ciudat, dar atractiv, tipul pe care femeile îl consideră foarte frumos și bărbații îl găsesc simpatic, poate un pic periculos, și pe care îl admiră în secret. De curând avusese o dispută cu Aurelio Baca, marele romancier madrilen, și în ciuda faptului că Baca tunase și fulgerase contra lui, ba îl și blestemase, Iñaki ieșise cu fața curată, să zicem ca terminase cu remiză acea belicoasă înfruntare.

Curios este că Iñaki nu îl criticase pe Baca ci pe un prieten al acestuia, așa că ne putem închipui ce s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi luat în mod direct de sfântul personaj madrilen. După modesta mea părere, problema consta în faptul că Baca era modelul de scriitor Unamuno, destul de frecvent în ultimii ani, care la prima ocazie își slobozea perorațiile fals moralizatoare, tipicele perorații pilduitoare și furioase, perorații de bun-simț sau perorații sacrosancte, și Iñaki era tipicul critic provocator, criticul kamikaze, care se delecta făcându-și dușmani, și care foarte des călca în străchini până la genunchi. Era obligatoriu să se ciocnească la un moment dat. Sau Baca trebuia să se ciocnească cu Echavarne, atrăgându-i atenția, trăgându-l de urechi, ceva în stilul ăsta. Dar în fundul mocirlei, totuși, amândoi făceau parte din acel evantai tot mai ambiguu pe care îl numim stânga.

Așa că atunci când Iñaki mi-a explicat povestea cu duelul, am

crezut că glumește, fervoarea dezlănțuită de Baca nu putea fi atât de intensă încât autorii acum să-și facă dreptate singuri și pe deasupra într-un mod așa de melodramatic. Dar Iñaki mi-a spus că nu este vorba de așa ceva, s-a încurcat nitel, a spus că asta este altă chestiune și că trebuie să accepte duelul (sau greșesc foarte tare sau a pomenit de un *Nud coborând o scară*, dar ce legătură are Picasso cu povestea asta?), să-i spun clar dacă sunt dispus să-i fiu martor sau nu, că nu are timp de pierdut fiindcă duelul urma să aibă loc chiar în după-masa aceea.

N-am avut altă soluție decât să-i spun că da, sigur, unde ne vedem și la ce oră, deși pe urmă, când Iñaki a închis, am început să mă gândesc că poate mă băgasem într-un mare căcat, eu care o duc mai mult sau mai puțin bine și căruia îi place ca oricărui om o glumă bună din când în când, dar fără să întreacă măsura, era posibil să mă fi vârat într-unul din buclucurile acelea care se termină întotdeauna prost. Și apoi, culmea culmilor, m-am apucat să cuget și să reflectez (ceva ce în astfel de cazuri nu trebuie să faci niciodată, dar niciodată), și am ajuns la concluzia că este ciudat că Iñaki m-a sunat ca să-i fiu martor la duel când eu nu sunt chiar unul dintre prietenii lui cei mai intimi, suntem colegi la același ziar, ne întâlnim din când în când la Giardinetto sau la Salambó sau la barul lui Laie, dar prieteni, ceea ce se numește prieteni, păi nu suntem.

Și cum mai erau doar câteva ceasuri până la duel, l-am sunat pe Iñaki, să văd dacă îl mai găsesc, și nimic, se vede că îmi telefonase și plecase imediat după, nu știu, ca să-și scrie ultima cronică sau la biserica cea mai apropiată, așa că dacă tot mă pornisem am sunat-o pe Quima Monistrol, pe mobil, a fost ca un flash care mi-a trecut prin cap, dacă mă duc cu o femeie acolo lucrurile nu pot fi așa de sordide, deși bineînțeles Quimei nu i-am spus adevărul, i-am spus Quima iubită, am nevoie de tine, Iñaki Echavarne și cu mine avem o întâlnire și vrem să vii cu noi, și Quima m-a întrebat la ce oră și eu i-

am spus chiar acum, iubire, și Quima a zis de acord, treci să mă iei de la El Corte Inglés sau așa ceva. Când am închis am încercat să mă pun în legătură cu încă doi sau trei prieteni, căci brusc mi-am dat seama că sunt mult mai agitat decât de obicei, dar n-am găsit pe nimeni.

La cinci și jumătate am văzut-o pe Quima care fuma o țigară la colțul de la piața Urquinaona cu Pau Claris, am făcut o manevră cam periculoasă și după o secundă pe scaunul din dreapta mea se afla îndrăzneată reporteră. În timp ce sute de automobiliști ne claxonau și prin oglinda retrovizoare zăream deja silueta amenințătoare a unui agent de circulație, am apăsat pe accelerație și am luat-o spre A-19, în direcția Maresme. Bineînțeles, Quima m-a întrebat unde l-am ascuns pe Iñaki, care are un succes incredibil la femei, trebuie să recunosc, așa că a trebuit să-i spun că ne așteaptă la barul Los Calamares Felices, situat în apropiere de Sunt Pol de Mar, lângă un mic golf care primăvara și vara se transformă în plaja de nudiști. Restul drumului, n-au fost nici douăzeci de minute, Peugeot-ul meu aleargă ca o gazelă, l-am făcut stând ca pe jărat, ascultând poveștile Quimei și fără să găsesc momentul oportun să-i mărturisesc adevăratul motiv care ne purta spre Maresme.

Colac peste pupăză, la Sunt Pol ne-am rătăcit. După unii localnici, trebuia să ieșim ca și cum ne-am fi îndreptat spre Calella, dar la două sute de metri, după o benzinărie, trebuia s-o luăm la stânga, ca și cum ne-am duce la munte și apoi să virăm din nou la dreapta, să trecem printr-un tunel, dar ce tunel? și să ieșim iar la un drum de-a lungul plajei, unde se înălța, singuratică și dezolată, clădirea cunoscută ca Los Calamares Felices. Jumătate de oră Quima și cu mine ne-am contrazis, ne-am certat și în cele din urmă am găsit blestematul de bar. Am ajuns cu întârziere și pentru o clipă am crezut că Iñaki nu e acolo, dar primul lucru pe care l-am văzut a fost Saab-ul lui roșu, în realitate *singurul* lucru pe care l-am văzut a fost

Saab-ul lui roșu, parcat pe o limbă de nisip și buruieni, și apoi clădirea pustie, ferestrele murdare de la Los Calamares Felices. Am parcat lângă mașina lui Iñaki și am claxonat. Fără să ne spunem o vorbă Quima și cu mine am decis să rămânem în interiorul Peugeot-ului. După scurt timp l-am văzut apărând pe Iñaki, care era în partea cealaltă a restaurantului. Împotriva așteptărilor mele nu ne-a reproșat întârzierea și nici n-a părut că se supără când a descoperit prezența Quimei. L-am întrebat unde este adversarul său și Iñaki a surâs și a strâns din umeri. Apoi am pornit toți trei spre plajă. Când Quima a aflat motivul prezenței noastre acolo (a fost Iñaki cel care i l-a explicat, în mod obiectiv și clar, în puține cuvinte, eu n-aș fi știut s-o fac), a devenit parcă mai excitată ca niciodată și pentru o clipă am avut certitudinea că totul o să se termine cu bine. Am râs toți trei un timp. Pe plajă nu se vedea nici țipenie de om. N-a venit, am auzit-o pe Quima spunând ușor decepționată.

Dinspre capătul din nord al plajei, dintre stânci, s-au ivit atunci două figuri. Mi-a tresărit inima. Ultima bătaie în care mă văzusem amestecat fusese când aveam unsprezece sau doisprezece ani și de atunci am evitat mereu acțiunile violente. Au venit, a zis Quima. Iñaki s-a uitat la mine și apoi a privit marea și numai atunci am înțeles că scena era într-un fel iremediabil ridicolă și că ridicolul avea de-a face cu prezența mea acolo. Cele două figuri care ieșiseră dintre stânci continuau să înainteze, de-a lungul plajei, și în sfârșit s-au oprit la vreo sută de metri distanță, destul ca să văd că una dintre ele ducea în brațe un pachet din care ieșeau vârfulurile a două spade. Quima e mai bine să rămână aici, a spus Iñaki. După ce am ascultat și am respins protestele tovarășei noastre ne-am îndreptat amândoi lent spre cei doi nebuni. Așa că fanfaronada asta continuă? țin minte că am spus în timp ce mergeam pe nisip, așa că acest duel va avea loc în viața reală și nu în cea imaginară? așa că m-ai ales pe mine ca martor al acestei nebunii? pentru că exact în momentul acela am

intuit sau am avut revelația că Iñaki m-a ales pe mine fiindcă toți prietenii lui adevărați (dacă îi avea, Jordi Llovet poate, vreun intelectual de genul ăsta) ar fi refuzat categoric să ia parte la o asemenea tâmpenie și el știa asta și toți știau asta, în afară de mine, ziaristul imbecil, și de asemenea m-am gândit: Dumnezeu, toată vina o are porcul de Baca, dacă nu l-ar fi atacat pe Iñaki nu s-ar fi întâmplat asta, și apoi nu m-am mai putut gândi pentru că ajunseserăm lângă ceilalți și unul dintre ei a spus: care dintre voi este Iñaki Echavarne? și atunci eu l-am privit pe Iñaki în ochi, cu spaima subită că acesta o să spună că sunt eu (în clipele acelea, datorită nervilor, mi l-am imaginat pe Iñaki capabil de orice), dar Iñaki a zâmbit, de parcă ar fi fost în culmea fericirii, și a spus că este el și atunci celălalt s-a uitat la mine și s-a prezentat, a spus: eu sunt Guillem Piña, martorul, și eu m-am auzit zicând: bună seara, sunt Jaume Planells, celălalt martor, și sincer vorbind acum când îmi aduc aminte îmi vine să vomit sau să mă tăvălesc pe jos și să crăp de râs, dar atunci am simțit mai curând un nod în stomac, și frig, pentru că de fapt era frig și doar câteva raze de soare crepuscular luminau plaja, acea plajă unde primăvara lumea se dezbracă complet, golfulețe și stânci, nudiști văzuți doar de călătorii din trenul de pe coastă pe care spectacolul îi lasă indiferenți, ce înseamnă democrația și civilizația, în Galicia pasagerii ar fi oprit trenul și ar fi coborât să-i prindă pe nudiști, în fine, mă gândeam la toate lucrurile astea când am spus bună seara, sunt Jaume Planells, celălalt martor.

Și atunci respectivul Guillem Piña a desfăcut pachetul pe care îl ținea în mâini și spadele au ieșit la iveală, mi s-a părut chiar că văd o lumină palidă pe lamele, de oțel? de bronz? de fier? eu habar n-am de spade, dar știu că știu suficient ca să-mi dau seama că nu sunt de plastic, și atunci am întins mâna și cu buricele degetelor am atins lamele, metalice, clar, și când mi-am retras mâna am văzut iarăși

strălucirea, o strălucire foarte slabă, pe care o aruncau ca și cum s-ar fi trezit, cel puțin asta ar fi spus prietenii lui Iñaki dacă acesta **cir** fi avut curajul sau onestitatea de a-i ruga să-l acompanieze, și dacă aceștia l-ar fi acompaniat, lucru de care mă îndoiesc, și mie mi se părea prea mare coincidența, sau în orice caz o coincidență prea evidentă: soarele care se ascunde în spatele munților și spadele ce aruncă scânteii, și abia atunci, în sfârșit, am fost în stare să întreb (pe cine? nu știu, pe Piña, mai probabil pe Iñaki însuși) dacă povestea aceea era serioasă, dacă duelul o să fie adevărat, și să avertizez cu glas tare, deși nu foarte bine timbrat, că eu nu vreau să am probleme cu poliția, în niciun caz. Restul este tulbure. Piña a spus ceva în graiul din Mallorca. Pe urmă l-a invitat pe Iñaki să aleagă o spadă. Acesta nu s-a grăbit, cântărindu-le în mână pe amândouă, întâi una, apoi cealaltă, apoi pe amândouă la un loc, de parcă toată viața lui n-ar fi făcut altceva decât să se joace de-a mușchetarii. Spadele nu mai scânteiau. Celălalt, scriitorul jignit (dar jignit de cine, de ce, dacă încă nu se publicase nenorocita de recenzie jignitoare?) a așteptat până a ales Iñaki. Cerul era cenușiu lăptos și dinspre dealuri și livezi cobora o ceață deasă. Amintirile mele sunt confuze. Cred că am auzit-o pe Quima strigând: curaj, Iñaki, sau ceva asemănător. Apoi, de comun acord, Până și cu mine ne-am retras, mergând cu spatele. Un val blând mi-a udat pantalonii. Țin minte că m-am uitat la pantofii mei și am înjurat. Țin minte și senzația de obscenitate, de ilegalitate, pe care mi-au produs-o ciorapii mei uzi și zgomotul pe care îl făceam când pășeam. Până s-a retras spre stânci. Quima se ridicase și se apropiase ceva mai mult de dueliști. Aceștia și-au încrucișat spadele. Țin minte că m-am așezat pe o moviliță și mi-am scos pantofii și i-am curățat minuțios, cu o batistă, de nisipul ud adunat în ei. Pe urmă am aruncat batista și am început să privesc linia orizontului, tot mai întunecată, până când am simțit mâna Quimei pe umărul meu și cealaltă mână a ei a pus în mâinile mele

un obiect viu și umed și aspru pe care am întârziat să-l identific ca batista mea ce se întorcea, care îmi era înapoiată ca un blestem.

Mi-aduc aminte că am pus batista într-un buzunar al sacoului. Mai târziu Quima a spus că Iñaki a mânuit spada ca un expert și că tot timpul a dominat înfruntarea. Dar eu n-aș spune același lucru. Lupta a început echilibrată. Loviturile lui Iñaki erau mai degrabă timide, se limita să-și încrucișeze spada cu cea a adversarului. Și se retrăgea, se retrăgea mereu, nu știu dacă de frică ori fiindcă își studia rivalul. Loviturile celuilalt, în schimb, erau tot mai hotărâte, la un moment dat a fanat ca să-l străpungă, prima dată în tot duelul, a strâns spada în mână și a întins piciorul drept și brațul drept și vârful spadei aproape a atins cusătura laterală a pantalonilor lui Iñaki. Atunci se pare că acesta s-a trezit din somnul absurd în care căzuse și l-a cuprins brusc alt somn unde primejdia era sigură. Începând din clipa aceea pașii lui au devenit mult mai agili, se mișca mai repede, mereu retrăgându-se, dar nu în linie dreaptă ci în cercuri, în așa fel că uneori îl vedeam din față, alteori din profil și alteori din spate. Ce făceau în timpul acesta ceilalți spectatori? Quima se așezase pe nisip, în spatele meu, și din când în când îl încuraja cu strigăte pe Iñaki. Piña, în schimb, stătea în picioare, destul de retras de cercul unde se mișcau spadasiinii și chipul lui părea cel al unei persoane obișnuite cu astfel de lucruri și totodată chipul cuiva care doarme.

Timp de o secundă de luciditate am avut certitudinea că am înnebunit toți. Dar acestei secunde i-a luat-o înainte o supraseducă de supraluciditate (dacă îmi permiteți această expresie) în care m-am gândit că scena aceea este rezultatul logic al vieților noastre absurde. Nu era o pedeapsă ci o cută care se desface brusc ca să ne vedem în umanitatea noastră curentă. Nu era constatarea oțioasei noastre culpabilități ci semnul miraculoasei și inutilei noastre inocențe. Dar nu era asta. Nu. Nu era asta. Noi stăteam pe loc și ei

erau în mișcare și nisipul de pe plajă se mișca, dar nu din cauza vântului ci datorită a ceea ce făceau ei și datorită a ceea ce făceam noi, adică nimic, adică datorită privirii, și toate acestea la un loc constituiau cuta, secunda de supraluciditate. Apoi, nimic. Memoria mea a fost întotdeauna mediocră, cât îmi trebuie ca să mă descurc ca ziarist. Iñaki l-a atacat pe adversarul său, acesta l-a atacat pe Iñaki, mi-am dat seama că puteau să continue în felul acesta ore întregi, până când vor simți că spadele le atârnă greu în mână, am scos o țigară, nu aveam foc, m-am scotocit în toate buzunarele, m-am ridicat și m-am apropiat de Quima ca să aflu că se lăsase de fumat de mult timp, un an, un veac. O clipă m-am gândit să-i cer foc lui Până, dar mi s-a părut că întrec măsura. M-am așezat lângă Quima și i-am privit pe dueliști. Continuau să se miște în cercuri deși mișcărilor lor erau tot mai lente. Am avut impresia și că stau de vorbă, dar zgomotul valurilor le stingea vocile, l-am spus Quimei că toată povestea mi se pare o clovnerie. Nici vorbă, mi-a răspuns. Apoi a adăugat că ei i se pare foarte romantic. Ciudată femeie și Quima asta. Dorința mea de a fuma a devenit mai puternică. Mai departe, Piña se așezase, ca noi, pe nisip și dintre buzele lui ieșea o dâră de fum albastru-cobalt. N-am mai suportat. M-am ridicat și m-am îndreptat spre el făcând un ocol, în așa fel încât să nu pot fi aproape în niciun moment de dueliști. De pe un deal o femeie ne observa. Se sprijinea de capota unei mașini și își ținea mâinile la ochi în chip de vizieră. M-am gândit că privește marea dar după aceea am înțeles că se uită la noi, evident.

Piña mi-a dat bricheta lui fără să spună nimic. M-am uitat la fața lui: plângea. Eu aveam chef de vorbă, dar când l-am văzut mi-a trecut cheful imediat. Așa că m-am întors unde stătea Quima și am privit-o iar pe femeia care stătea în vârful dealului și i-am privit și pe Iñaki și pe adversarul lui care în loc să-și încrucișeze spadele nu făceau decât să se miște și să se studieze. Când m-am trântit lângă

Quima corpul meu a făcut un zgomot ca de sac plin cu nisip. Atunci am văzut că spada lui Iñaki se înalță mai sus decât sfătuiește prudența sau filmele cu mușchetari și am văzut spada adversarului său că se deplasează până când vârful a ajuns la câțiva milimetri de inima lui Iñaki și cred, deși asta nu e posibil, că l-am văzut pe Iñaki pălind și am auzit-o pe Quima spunând Dumnezeuule sau ceva asemănător și am văzut că Piña aruncă țigara departe, spre deal, și am văzut că pe deal nu mai e nimeni, nici femeia nici mașina, și atunci celălalt a retras vârful spadei cu o mișcare bruscă și Iñaki a fandat și i-a trântit o lovitură cu latul spadei în umăr, cred că în chip de răzbunare pentru spaima prin care îl făcuse să treacă, și Quima a oftat și eu am oftat și am scos câteva spirale de fum în aerul viciat de pe acea plajă înspăimântătoare și vântul a purtat cu el spiralele mele de fum imediat, fără niciun răgaz, și Iñaki și adversarul lui au continuat să-și tragă lovituri, și iar lovituri, ca doi copii proști.

Iñaki Echavarne, barul Giardinetto, strada Granada del Penedés, Barcelona, iulie 1994. Un timp Critica acompaniază Opera, apoi Critica se estompează și sunt Cititorii cei care o acompaniază. Călătoria poate fi lungă sau scurtă. Apoi Cititorii mor unul după altul și Opera rămâne singură, chiar dacă Critica și alți Cititori i se alătură puțin câte puțin în drumul ei. Apoi Critica moare din nou și Cititorii mor din nou și pe aceste urme de oseminte Opera își continuă călătoria spre singurătate. A te apropia de ea, a naviga în siajul ei este semnul neîndoios al unei morți sigure, dar altă Critică și alți Cititori se apropie de ea neobosiți și nemiloși și timpul și viteza îi devorează. În cele din urmă Opera călătorește în mod iremediabil singură în Imensitate. Și într-o zi Opera moare, cum mor toate, cum va dispărea Soarele și Pământul, Sistemul Solar și Galaxia și cea mai ascunsă memorie a oamenilor. Tot ce începe ca o comedie sfârșește în tragedie.

Aurelio Baca, Târgul de Carte, Madrid, iulie 1994. Nu numai față de mine însumi nici în fața unei oglinzi nici în ceasul morții care sper să vină târziu, ci în fața fiilor și a nevastei mele și în fața vieții senine pe care o făuresc, trebuie să recunosc: 1) că pe timpul lui Stalin nu mi-aș fi distrus tinerețea într-un Gulag și nici n-aș fi sfârșit cu un glonte în ceafă; 2) că în epoca lui McCarthy nu mi-aș fi pierdut slujba și nici n-ar fi trebuit să vând benzină într-o benzinărie; 3) că pe vremea lui Hitler, aș fi fost, totuși, unul dintre cei care au apucat drumul exilului și că în timpul lui Franco n-aș fi scris sonete închinat Comandantului Suprem sau Sfintei Fecioare la fel ca atâția alți democrați de o viață. Și continuând ideea. Curajul meu are limite, e foarte adevărat, toleranța mea de asemenea. Tot ce începe ca o comedie sfârșește în tragicomedie.

Pere Ordóñez, Târgul de Carte, Madrid, iulie 1994. Pe vremuri scriitorii din Spania (și din America hispanică) intrau în arena publică ca să încalce regulile, ca să o reformeze, ca să o incendieze, ca să o revoluționeze. Scriitorii din Spania (și din America hispanică) proveneau în general din familii înstărite, familii bine situate sau cu o anumită poziție, și când puneau mâna pe pană se întorceau sau se răzvrăteau împotriva acestei poziții: a scrie însemna a renunța, a renege, uneori însemna a te sinucide. A fi împotriva propriei tale familii. Azi scriitorii din Spania (și din America hispanică) provin în număr tot mai alarmant din familii de jos, din proletariat și din lumpenproletariat, și cel mai uzual mod de a practica scriitura este pentru a escalada poziții în piramida socială, o formă de a-și face o situație având foarte multă grijă să nu încalce nicio normă. Nu spun că nu sunt culți. Sunt la fel de culți precum cei de dinainte. Sau aproape. Nu spun că nu sunt muncitori. Sunt mult mai muncitori decât cei de dinainte! Dar sunt și mult mai vulgari. Și se poartă ca oamenii de afaceri sau ca gangsterii. Și nu se leapădă de nimic sau se leapădă de ce se poate lepăda și au foarte multă grijă să nu-și facă dușmani sau să-și aleagă dușmanii cei mai neputincioși. Nu se sinucid pentru o idee ci din nebunie și furie. Porțile li se deschid larg, în mod implacabil. Și de aceea literatura merge cum merge. Tot ce începe ca o comedie sfârșește negreșit în comedie.

Julio Martínez Morales, Târgul de Carte, Madrid, iulie 1994. O să vă povestesc ceva despre onoarea poetilor, acum când mă plimb prin Târgul de Carte. Eu sunt poet. Eu sunt scriitor. Am dobândit o oarecare faimă ca critic. $7 \times 3 = 22$ de standuri cu aproximație, dar, în realitate, sunt mult mai multe. Viziunea noastră este limitată. Am reușit, totuși, să-mi fac un loc sub soare în acest Târg. Au rămas în urmă mașinile făcute praf, limitele scriiturii, acel $3 \times 3 = 9$. Mi-a fost

greu. Au rămas în urmă A și E care sângerează spânzurați de un balcon unde mă întorc uneori în vise. Sunt o persoană educată: nu cunosc decât închisorile subtile. Poezia și închisoarea, pe de altă parte, au fost întotdeauna aproape. Cu toate acestea, izvorul atracției mele este melancolia. Sunt în al șaptea vis sau am auzit într-adevăr cântând cocoșii la celălalt capăt la Târgului? Poate e una sau poate e alta. Cocoșii, însă, cântă în zori, și acum, după ceasul meu, este douăsprezece la prânz. Rătăcesc prin Târg și îi salut pe colegii care se plimbă la fel de absenți ca mine. Absent x absent = o închisoare în cerul literaturii. Rătăcesc. Rătăcesc. Onoarea poetilor: cântul ce-l ascultăm ca palidă condamnare. Văd chipuri tinere care privesc cărțile expuse și își caută banii în fundul unor buzunare negre ca speranța. $7 \times 1 = 8$, îmi spun, în timp ce îi privesc cu coada ochiului pe acești tineri cititori și o imagine fără formă și lentă ca un aisberg se suprapune peste fețișoarele lor necunoscute și surâzătoare. Toți trecem pe sub balconul unde spânzură literele A și E și sângele lor se scurge pe noi și ne pătează pentru totdeauna. Dar balconul este palid ca noi și paloarea nu atacă niciodată paloarea. Pe de altă parte, și spun asta întru dezvinovățirea mea, balconul rătăcește și el cu noi. La alte latitudini asta se numește mafia. Văd un birou, văd un calculator deschis, văd un coridor pustiu. Paloare x aisberg = coridor pustiu pe care frica noastră îi umple de lume, persoane care rătăcesc prin Târgul Coridorului căutând nu o carte ci o certitudine care să sprijine vidul certitudinilor noastre. Așa interpretăm viața în clipele de maximă disperare. Gregari. Călăi. Bisturiul taie corpurile. A și E x Târgul de Carte = alte corpuri, ușoare, incandescente, ca și cum azi-noapte editorul meu mi-ar fi băgat-o în cur. A muri poate părea un bun răspuns, ar spune Blanchot. $31 \times 31 = 962$ de bune motive. Ieri am jertfit un tânăr scriitor sud-american pe altarul jertfelor din cetatea noastră. În timp ce sângele lui picura pe basorelieful ambițiilor noastre m-am gândit la cărțile mele și la uitare, și asta, în

sfârșit, avea sens. Un scriitor, am stabilit, nu trebuie să pară un scriitor. Trebuie să pară un bancher, un băiat de bani gata care îmbătrânește fără prea multe spaipe, un profesor de matematică, un funcționar de penitenciar. Dendriiformi. Așa, în mod paradoxal, rățăcim. Arborescența noastră x paloarea balconului = coridorul triumfului nostru. Cum de nu-și dau seama tinerii, cititorii prin antonomază, că suntem niște mincinoși? E de-ajuns să ne privească! Pe mutrele noastre e scrisă cu litere de foc impostura noastră! Și totuși, nu-și dau seama și noi putem să recităm nepedepsiți de nimeni: 8, 5, 9, 4, 15, 7. Și putem să rățăcim și să ne salutăm (eu, cel puțin, salut pe toată lumea, pe jurați și pe călăi, pe patroni și pe studenți), și-i putem proslăvi pe curist pentru necondiționata lui heterosexualitate și pe impotent pentru virilitatea lui și pe încornorat pentru onoarea lui imaculată. Și nimeni nu geme: nu e nicio sfâșiere. Doar tăcerea noastră nocturnă când în patru labe ne îndreptăm spre focurile pe care cineva la un ceas misterios și cu un scop de neînțeles le-a aprins pentru noi. Hazardul ne călăuzește deși n-am lăsat nimic în voia hazardului. Un scriitor trebuie să pară un cenzor, ne-au spus bătrânii noștri și am urmat această floare a înțelepciunii până la penultima sa consecință. Un scriitor trebuie să pară un ziarist. Un scriitor trebuie să pară un pitic și TREBUIE să supraviețuiască. Dacă, pe deasupra, n-ar trebui să și citim, munca noastră ar fi un punct suspendat în neant, o *mandala*¹³⁴ redusă la minima expresie, tăcerea noastră, siguranța noastră că am pus un picior cristalizat pe celălalt țarm al morții. Fantezii. Fantezii. Am vrut, în vreo cută pierdută a trecutului, să fim lei și nu suntem decât motani scopiți. Motani scopiți căsătoriți cu pisici cu beregata tăiată.

134 În hinduism și în budism, o reprezentare simbolică, analogică, a universului, folosită ca instrument pentru accesul la un anumit nivel de cunoaștere (în sanscrită).

Tot ce începe ca o comedie sfârșește într-un exercițiu criptografic.

Pablo del Valle, Târgul de Carte, Madrid, iulie 1994. O să vă povestesc ceva despre onoarea poezilor. A fost o vreme când nu aveam bani și nici numele pe care îl am acum: eram șomer și mă numeam Pedro García Fernández. Dar aveam talent și eram amabil. Am cunoscut o femeie. Am cunoscut multe femei, dar mai ales am cunoscut o femeie. Această femeie, al cărei nume e preferabil să rămână în anonim, s-a îndrăgostit de mine. Ea lucra al Poștă. Este funcționară la Poștă, spuneam eu când prietenii mă întrebau cu ce se ocupă nevastă-mea. În realitate asta era un eufemism ca să nu spun că era factoriță poștală. Am trăit împreună un timp. Dimineața nevastă-mea pleca la lucru și nu se întorcea până la cinci după-masa. Eu mă sculam când auzeam zgomotul ușor pe care îl făcea ușa când se închidea (era grijulie cu odihna mea) și mă apucam de scris. Scriam despre lucruri elevate. Grădini, castele pierdute, chestii din astea. Pe urmă, când oboseam, citeam. Pío Baroja, Unamuno, Antonio și Manuel Machado, Azorín. La ora prânzului, mă duceam la un restaurant unde eram cunoscut. După-mesele, corectam. Când ea se întorcea de la lucru stăteam la taclale un pic, dar ce putea vorbi un literat cu o poștăriță? Eu vorbeam despre ce scrisesem, despre ce plănuiam să scriu, o glosă despre Manuel Machado, un poem despre Sfântul Duh, un eseu a cărui primă frază era: și pe mine mă doare Spania¹³⁵. Ea vorbea despre străzile pe care le bătuse și de scrisorile pe care le distribuise. Vorbea de timbre, unele foarte rare, și de fețele pe care le zărise în lunga ei dimineață de distribuitoare de scrisori. Pe urmă, când nu mai suportam, îi spuneam la revedere și mă duceam să hoinăresc prin barurile din Madrid. Uneori mă duceam la lansări de cărți. Mai mult pentru băuturile și

135 Aluzie la una dintre celebrele fraze ale lui Miguel de Unamuno (1864–1936).

sandviciurile care se serveau gratis. Mă duceam la Casa de America și îi ascultam pe înfumurații scriitori hispano-americieni. Mă duceam la Ateneo și îi ascultam pe satisfăcuții scriitori spanioli. Mai târziu mă întâlneam cu prieteni și vorbeam despre operele noastre sau mergeam toți să-l vizităm pe Maestru. Dar dincolo de pălăvrăgeala literară eu continuam să aud zgomotul pantofilor fără toc ai nevastei mele care străbătea sectorul ei în fiecare zi, tăcută, târând gentoii ei galbeni sau căruciorul galben, asta în funcție de volumul corespondenței pe care trebuia să o repartizeze, și atunci nu mai eram atent, limba mea, ingenioasă cu câteva clipe înainte, ascuțită, se împleticea și mă cufundam într-o ursuză și involuntară tăcere pe care ceilalți, inclusiv Maestru nostru, obișnuiau s-o interpreteze, spre norocul meu, ca pe o dovadă a firii mele reflexive, foarte concentrate, filosofice. Uneori, când mă întorceam acasă la ore târzii din noapte, mă opream în cartierul unde lucra ea și imitam, simulam, reproduceam cu gesturi militare și fantomatice totodată, rutina ei zilnică. Până la urmă terminam vomitând și plângând sprijinit de un copac, întrebându-mă pe mine însumi cum este posibil să conviețuiesc cu această femeie. Niciodată n-am găsit un răspuns sau cele pe care le găseam nu erau plauzibile, dar adevărul este că n-am lăsat-o. Am trăit împreună mult timp. Uneori, în câte o pauză de scris și ca să mă consolez, îmi ziceam că ar fi fost mai groaznic să fie măcelăreasă. Eu aș fi preferat, mai ales ca să fim la modă, să fie polițistă. Polițistă era mai bine decât factoriță. Factoriță, însă, era mai bine decât măcelăreasă. Pe urmă îmi reluam scrisul și scriam întruna, furios sau pe punctul de a leșina, și stăpâneam tot mai mult noțiunile elementare ale meseriei. Așa au trecut anii și în toți acești ani am trăit pe spinarea nevastei-mii. În cele din urmă am câștigat premiul Nuevas Voces dat de primăria Madridului și de la o zi la alta m-am văzut posesorul a trei milioane de pesete și a unei oferte de a lucra la unul dintre cele mai ilustre ziare din capitală.

Hernando García León a scris o recenzie super elogioasă despre cartea mea. Prima și a doua ediție s-au epuizat în mai puțin de trei luni. Am apărut în două emisiuni la televizor, deși în una din ele am impresia că m-au adus ca să fac pe clovnul. Acum scriu al doilea roman al meu. Și m-am despărțit de nevastă-mea. I-am spus că avem caractere incompatibile și că nu vreau să-i fac rău și că sper că o să-i meargă bine și că știe că poate conta pe mine oricând, în orice situație. Pe urmă mi-am pus cărțile în cutii de carton, hainele într-un geamantan și am plecat. Amorul, nu țin minte ce clasic a spus-o, le zâmbește celor ce triumfă. În scurt timp m-am combinat cu altă femeie. Am închiriat un apartament în Lavapiés, un apartament pe care îl plătesc eu, și unde sunt fericit și productiv. Actuala mea nevastă studiază filologia engleză și scrie versuri. Vorbim despre cărți. Și uneori are idei foarte bune. Cred că suntem o pereche minunată: lumea se uită la noi și ne aprobă, într-un fel personificăm viitorul și optimismul unit cu înțelepciunea și rațiunea. În unele seri, însă, când stau în biroul meu și fac ultimele corecturi la cronica mea săptămânală sau revăd câteva pagini ale romanului meu, aud pași pe stradă și am impresia, aproape certitudinea, că este poștărița care a ieșit să împartă corespondența la o oră nepotrivită. Mă duc pe balcon și nu văd pe nimeni sau poate îl văd pe bețivanul de serviciu întorcându-se acasă, care dispare după un colț. Nu se întâmplă nimic. Nu e nimeni. Când mă întorc, însă, la birou, pașii se repetă și atunci știu că factorița lucrează, că deși nu o văd poștărița străbate cartierul la cea mai proastă oră pentru mine. Și atunci las deoparte cronica mea săptămânală și las deoparte capitolul din romanul meu și încerc să scriu o poezie sau să dedic restul nopții jurnalului meu, dar nu pot. Zgomotul pantofilor ei fără toc răsună în capul meu. Un sunet de-abia perceptibil pe care știu cum să-l exorcizez: mă ridic, mă duc în dormitor, mă dezbrac, mă bag în pat unde găsesc corpul parfumat al nevastei mele, fac amor cu ea, uneori cu multă

delicatețe, alteori violent, și apoi adorm și visez că intru la Academie. Sau nu. E un fel de-a vorbi. Uneori, de fapt, visez că intru în Iad. Sau nu visez nimic. Sau visez că am fost castrat și că odată cu trecerea timpului niște testicule foarte mici, ca două măslina incolore, încep să-mi răsară între picioare, și eu le mângâi cu un amestec de iubire și teamă și le țin ascunse. Ziua gonește fantomele. Bineînțeles, despre asta nu vorbesc cu nimeni. Trebuie să te arăți tare. Lumea literaturii este o junglă. Eu plătesc legătura mea cu poștărița cu câteva coșmaruri, cu câteva fenomene auditive. Nu e rău, sunt de acord. Dacă aș fi mai puțin sensibil, în mod sigur nici măcar nu mi-aș mai aminti de ea. Din timp în timp îmi vine chiar să-i dau un telefon, s-o urmăresc pe drumul ei zilnic și să o văd, pentru prima dată, cum lucrează. Din timp în timp îmi vine să-i dau întâlnire într-un bar din cartier și s-o întreb cum o mai duce: dacă are un nou iubit, dacă a dus cuiva vreo scrisoare expediată din Malaysia sau Tanzania, dacă mai primește, de Crăciun, tradiționalul cadou al poștașului. Dar n-o fac. Mă mulțumesc să-i aud pașii, tot mai înfundați. Mă mulțumesc să mă gândesc la imensitatea universului. Tot ce începe ca o comedie sfârșește într-un film de groază.

Marco Antonio Palacios, Târgul de Carte, Madrid, iulie 1994. Iată ceva despre onoarea poetilor. Eu aveam șaptesprezece ani și dorința de neînfrânat de a deveni scriitor. M-am pregătit. Dar n-am stat locului în timp ce mă pregăteam, deoarece am înțeles că dacă făceam asta n-o să triumf niciodată. Disciplină și un anumit farmec ductil, acestea sunt cheile cu care ajungi unde îți propui. Disciplina: să scrii în fiecare dimineață cel puțin șase ore. Să scrii dimineața și să corectezi după-masa și să citești ca un nebun seara. Farmec, sau farmec ductil: să-i vizitezi pe scriitori acasă la ei sau să-i abordezi la lansările de cărți și să îi spui fiecăruia exact ce vrea să audă. Ce vrea

să audă cu disperare. Și să ai răbdare, căci nu funcționează mereu. Există măgari care te bat cu palma pe umăr și apoi nici nu mai vor să știe de tine. Există măgari duri și cruzi și meschini. Dar nu sunt toți așa. Trebuie să ai răbdare și să cauți. Cei mai de treabă sunt homosexualii, dar, atenție, trebuie să știi în ce moment să te oprești, trebui să știi exact ce vrei, altfel poți ajunge să te fută de pomană orice bătrân curist de stânga. Cu femeile se petrece în trei sferturi din cazuri același lucru: scriitoarele spaniole care îți pot da o mână de ajutor sunt bătrâne și urâte și adesea nu merită sacrificiul. Cei mai buni sunt heterosexualii care au trecut de cincizeci sau sunt în pragul bătrâneții. În orice caz, e inevitabil să te apropii de ei. E inevitabil să cultivi o grădină la umbra ranchiunelor și resentimentelor lor. Evident, trebuie să le citești operele complete. Trebuie să-i citezi de două sau trei ori în fiecare conversație. Trebuie să-i citezi neîntrerupt! Un sfat: nu-i critica niciodată pe prietenii maestrului. Prietenii maestrului sunt sacri și o observație nepotrivită îți poate schimba soarta. Un sfat: este obligatoriu să-i condamni și să-i critici după placul inimii pe romancierii străini, mai ales dacă sunt nord-americani, francezi sau englezi. Scriitorii spanioli îi urăsc pe contemporanii lor de altă limbă și publicarea unei recenzii critice despre unul dintre ei va fi întotdeauna bine primită. Și să taci și să stai la pândă. Și să-ți organizezi bine lucrul. Dimineața scrii, după-masa corectezi, seara citești iar în orele moarte practici diplomația, prefăcătoria, farmecul ductil. La șaptesprezece ani voiam să fiu scriitor. La douăzeci am publicat prima mea carte. Acum am douăzeci și patru și uneori, când privesc în urmă, creierul meu este cuprins de ceva asemănător cu un vertij. Am străbătut un drum lung, am publicat patru cărți și trăiesc comod din literatură (deși, ca să fiu sincer, niciodată nu mi-a trebuit mult ca să trăiesc, doar o masă, un calculator și cărți). Am o colaborare săptămânală la un ziar de dreapta din Madrid. Acum îi ridic în slăvi și îi înjur și îi trag de

urechi (dar fără să întrec măsura) pe unii politicieni. Tinerii care vor să facă o carieră ca scriitori văd în mine un exemplu de urmat. Unii spun că sunt versiunea îmbunătățită a lui Aurelio Baca. Nu știu. (Pe amândoi ne doare Spania, deși cred că în acest moment pe el îl doare mai mult decât pe mine.) Poate că o spun sincer, dar s-ar putea s-o spună ca să fiu încrezător și să mă culc pe lauri. Dacă este așa nu le voi face această plăcere: continui să lucrez cu aceeași tenacitate ca înainte, continui să produc, continui să-mi răsfaț prietenii. Încă n-am împlinit treizeci de ani și viitorul mi se deschide ca un trandafir, un trandafir perfect, frumos mirositor, unic. Ce începe ca o comedie sfârșește într-un marș triumfal, nu?

Hernando García León, Târgul de Carte, Madrid, iulie 1994.

Totul a început, ca orice lucru mare, cu un vis. Mai demult, acum mai puțin de un an, am dat o raită pe la una din cafenelele cu cea mai mare tradiție literară și am conversat cu diverși autori ai îndureratei noastre Spâanii, în hărmălaia obișnuită toți cei cu care am stat de vorbă au afirmat (și în acest caz unanimitatea nu este suspectă) că ultima mea carte este, dacă nu una dintre cele mai vândute, în orice caz una dintre cele mai citite. S-ar putea, eu nu mă ocup de negustorie. În spatele perdelei de elogii, totuși, am întrezărit o umbră. Cei de-o seamă cu mine mă lăudau, cei mai tineri vedeau în mine - și se mândreau cu asta - un maestru, dar în spatele perdelei de măguleli am presimțit respirația, iminența a ceva necunoscut. Ce era? Nu știam. După o lună, când mă aflam într-o sală de îmbarcare pe aeroport, cu gândul de a lipsi câteva zile din Spania noastră clevetitoare, s-au apropiat de mine trei tineri, deșirați și gălbejiți, și mi-au spus pe șleau că ultima mea carte le schimbase viața. Curios, deși în treacăt fie zis nu erau, nici pe departe, primii care mă abordaseră în acest mod. Mi-am continuat călătoria. Am făcut o escală la Roma. La Duty Free Shop m-a fixat cu privirea un

bărbat cu înfățișare interesantă. Era un austriac în călătorie de afaceri (nu l-am întrebat cu ce se ocupă), numit Hermann Kunst, care fermecat de cartea mea anterioară, pe care o citise în spaniolă căci din câte știu încă nu s-a tradus în germană, dorea să-i dau un autograf. Elogiile lui m-au copleșit. Când am ajuns în Nepal, la hotel, un băiat care nu avea mai mult de cincisprezece ani m-a întrebat dacă sunt Hernando García León. I-am spus că da și mă pregăteam să-i dau un bacșiș când puștanul a declarat că este un înflăcărat admirator al operei mele și după scurt timp, aproape fără să-mi dau seama, m-am văzut punându-mi semnătura pe un hărănit exemplar din *între tauri și îngeri*, ca să fiu mai concret a opta ediție spaniolă, din 1986. Din păcate în acel moment s-a petrecut ceva ce n-are rost să povestesc aici care m-a împiedicat să-l întreb pe acel tânăr cititor care au fost vicisitudinile sau întortocheatele poteci prin care cartea mea ajunsese în mâinile lui. În noaptea aceea l-am visat pe Sfântul Ioan Botezătorul. Cap-tăiatul se apropia de patul meu de hotel și îmi spunea: du-te în Nepal, Hernando, și ți se vor deschide paginile unei cărți magnifice. Dar sunt în Nepal, îi răspundeam eu pe jumătate adormit. Dar Ioan Botezătorul repeta: du-te în Nepal, Hernando, etcetera, etcetera, de parcă ar fi fost agenta mea literară. A doua zi dimineața uitasem visul. În timpul unei excursii prin munții din Katmandu m-am întâlnit pe neașteptate cu un grup de turiști din zbuciumata noastră Spanie. M-au recunoscut (eram singur, e de prisos să precizez asta, meditănd în spatele unei stânci) și m-au supus obișnuitei sesiuni de întrebări și răspunsuri, ca și cum am fi fost la o emisiune la televizor. Setea de cunoaștere a compatrioților mei era mare, obsesivă, inepuizabilă. Am semnat două exemplare. Din nou la hotel, în noaptea aceea l-am visat iarăși pe Sfântul Ioan Botezătorul, dar în varianta, prestigioasă variantă, în care de data asta venea însoțit de o umbră, o ființă cu fața acoperită care rămânea la o anumită distanță în timp ce cap-

tăiatul vorbea. Spusele lui, în esență, erau aceleași din noaptea trecută. Mă îndemna să vizitez Nepalul și îmi promitea deliciile unei cărți magnifice, demnă de cea mai îndrăzneată pană. Aceste vise s-au repetat, nopți de nopți, practic tot sejurul meu în Orient. M-am întors la Madrid și după ce m-am supus fără chef obligației interviurilor de rigoare, m-am dus la Orejuela de Arganda, un târgușor sau sătuleț din munți, cu ferma intenție de a mă apuca să creez. Iar l-am visat pe Sfântul Ioan Botezătorul. Băiete, Hernando, asta-i prea de tot, mi-am zis în timpul somnului și cu un efort mintal pe care și-l pot permite doar cei care și-au antrenat nervii în situații extreme, am reușit să mă trezesc brusc.

Încăperea era cufundată în liniștea fecundă a nopții castiliene. Am deschis fereastra și am respirat aerul curat de munte. Nu-mi era dor de perioada, acum îndepărtată, când fumam două pachete pe zi, deși pentru o microfracțiune de secundă m-am gândit că nu mi-ar fi stricat să fumez o țigară. Fiind un om care nu are timp de pierdut, am profitat de insomnie ca să revăd unele hârtii, să termin niște scrisori, să fac niște ciorne de articole și conferințe, servituțile unui autor de succes, ceva ce nu vor înțelege niciodată cei acriți de viață și invidioși care nu depășesc niciodată mia de exemplare. După aceea m-am băgat în pat și ca de obicei am adormit pe loc. Dintr-o negură ca acelea pictate de Zurbarán a reapărut Sfântul Ioan Botezătorul și m-a privit în ochi. Mi-a făcut un semn din cap și apoi a spus: te las, Hernando, dar nu ești singur. Am privit scena care încetul cu încetul se lumina, ca și cum o briză sau o răsuflare îngerească ar fi risipit ceața și negura, dar păstrând, să zicem, doliul caracteristic al dimineții. În fund, la vreo trei metri de patul meu, lângă o stâncă aștepta răbdătoare umbra cu chipul acoperit. Cine ești? am spus. Vocea mea mi s-a părut tremurătoare. Sunt pe punctul de a izbucni în plâns, m-am gândit, speriat, în mijlocul visului și a acelei lugubre dimineți. Cu toate acestea, luându-mi inima în dinți, am reușit să

repet întrebarea: cine ești? Atunci umbra a tremurat sau cu o mișcare precisă (a întregului corp) și-a scuturat rouă zorilor sau pur și simplu ochii mei, neantrenați, m-au făcut să percep ca pe un tremur ceva ce nu era asta, și după acea mișcare a început să vină spre patul meu, pașii ei păreau că nu ating pământul, și totuși eu auzeam zgomotul pietrelor, cântul pietrelor bucuroase că simt tălpile picioarelor ei pe spinare, scârțâit și clinchet în același timp, murmure și șoapte, ca și cum pietrele ar fi fost iarba de pe câmpii și picioarele aer sau apă, și atunci m-am ridicat din pat, cu eforturi istovitoare, și sprijinit într-un cot am întrebat cine ești, ce vrei de la mine, umbră, ce se ascunde sub această pelerină, și umbra a continuat să înainteze pe acel pământ cu pietre și bolovani cenușii până a ajuns la patul meu, și atunci s-a oprit și pietrele n-au mai cântat sau găngurit sau uguit, o liniște imensă s-a așternut în camera mea și în vale și la poalele munților, și eu am închis ochii și mi-am zis, curaj, Hernando, că ai trăit și vise mai rele, și i-am deschis din nou. Și atunci umbra și-a dat jos pelerina sau poate era doar o broboadă și în fața mea a apărut Fecioara Maria și lumina ei nu era orbitoare, cum spune prietena mea Patricia Fernández-García Errázuriz, care a avut diverse experiențe de acest tip, ci o lumină plăcută ochiului, o lumină potrivită cu lumina dimineții. Și înainte de a rămâne mut am spus: ce dorești, Stăpână, de la acest biet slujitor al tău? Și ea a spus: Hernando, fiule, vreau să scrii o carte. Restul conversației noastre este ceva ce nu pot povesti. Dar am scris. M-am apucat de lucru decis să-mi dau viața ca să termin treaba și după trei luni aveam trei sute cincizeci de pagini pe care le-am pus pe biroul editorului meu. Titlul: *Noua eră și scara iberică*. Azi, din câte mi s-a spus, s-au vândut peste o mie de exemplare. Evident, nu le-am semnat pe toate, fiindcă nu sunt Superman. Tot ce începe ca o comedie sfârșește negreșit în mister.

Pelayo Barrendoáin, Târgul de Carte, Madrid, iulie 1994. În primul rând: iată-mă aici, dopat, cu antidepresivele ieșindu-mi prin urechi, umblând prin acest Târg aparent așa de simpatic unde Hernando García León are așa de mulți, foarte mulți cititori și unde Baca, la antipozii lui García León dar la fel de fericit ca el, are așa de mulți, foarte mulți cititori și unde până și vechiul meu prieten Pere Ordóñez are câțiva cititori, și unde până și eu, de ce să mai continui, de ce s-o mai lungesc, am și eu cota mea de cititori, cei zdrobiți, cei bătuti, cei care au în cap mici bombe de litiu, râuri de Prozac, lacuri de Epaminol, mări moarte de Rohipnol, puțuri secate de Tranquimazin, frații mei, cei ce sug din nebunia mea ca să-și hrănească nebunia lor. Și eu sunt aici cu asistenta mea medicală, deși s-ar putea să nu fie o asistentă medicală ci o asistentă socială, o educatoare specială, poate chiar o avocată, în orice caz eu sunt aici cu o femeie care pare a fi asistenta mea medicală, cel puțin asta s-ar putea deduce după promptitudinea cu care îmi oferă pilulele miraculoase, bombele care îmi torturează creierul și mă împiedică să fac o prostie, o femeie care merge lângă mine și a cărei umbră, așa de grațioasă, când mă întorc, atinge umbra mea, așa de greoaie, așa de voluminoasă, umbra mea ce pare că se rușinează să curgă alături de umbra ei, dar dacă o observi cu mai multă atenție, cum fac eu, pare perfect fericită că alunecă lângă umbra ei. Umbra mea de Urs Yoghi din Mileniul al Treilea și umbra ei de discipol al Hypatiei¹³⁶. Și exact atunci îmi place să stau aici, mai ales fiindcă asistentei mele îi place să vadă atâtea cărți la un loc și să se plimbe împreună cu nebunul cel mai celebru al așa-numitei poezii spaniole sau a așa-numitei literaturi spaniole. Și atunci îmi vine să surâd misterios sau să fredonez misterios și ea mă întreabă de ce râd ori de ce fredonez

136 Hypatia (c. 355–415), matematiciană și gânditoare neoplatoniciană din Alexandria.

și eu îi spun că râd fiindcă toată povestea aceea mi se pare ridicolă, fiindcă mi se pare ridicol Hernando García León făcând pe Sfântul Ioan Botezătorul sau pe Sfântul Ignațiu de Loyola sau pe cucernicul Escrivá și fiindcă mi se pare ridicolă marea luptă pentru un nume și marea luptă pentru cititori dusă de toți acești scriitori în tranșeele standurilor lor de amiant. Și ea se uită la mine și mă întreabă de ce fredonez. Și eu îi spun că sunt poezii, că fredonez poeme la care mă gândesc și încerc să le memorizez. Și atunci asistenta mea medicală zâmbeste și încuviințează, fericită cu răspunsurile mele, și în aceste situații, când mulțimea este enormă și aglomerația dă semne de pericol (în jurul standului lui Aurelio Baca, îmi explică asistenta mea) mâna ei caută mâna mea, și o găsește fără nicio greutate, și străbatem încet zonele cu soare arzător și cu umbră răcoroasă ținându-ne de mână, umbra ei trăgând umbra mea dar mai ales corpul ei trăgând corpul meu. Și cu toate că adevărul este altul (și surâd ca să nu urlu, fredonez ca să nu mă rog sau să blestem), asistentei mele îi ajunge și îi prisosește versiunea mea, ceea ce nu spune mult în favoarea darurilor ei naturale de psihologă, ci în favoarea înclinației ei de a trăi, sau de a se bucura de soarele ce cade peste parcul El Retiro, sau a dorinței ei nestăvilite de a fi fericită. Și atunci mă gândesc la lucruri puțin poetice, cel puțin dintr-o anumită perspectivă, ca șomajul (de care asistenta mea medicală tocmai a scăpat mulțumită faptului că eu sunt nebun) sau ca studiile de Drept (pe care avocata mea le-a schimbat pe lectura romanului spaniol datorită faptului că eu sunt nebun), și atât șomajul cât și ceasurile pierdute se înalță în fața ochilor mei ca un balon roșu ce urcă și urcă până mă face să plâng. Dedal îndurerat de soarta lui Icar, Dedal condamnat, și apoi cobor din nou pe planeta Pământ, la Târgul de Carte și schițez un zâmbet pieziș, numai pentru ea, dar nu ea mă vede zâmbind, ci cititorii mei, cei zdrobiți, cei masacrați, acei nebuni pe care îi hrănesc cu nebunia mea și care vor sfârși omorându-mă

sau omorând răbdarea mea nesfârșită, mă văd criticii mei, cei care vor să se fotografieze cu mine dar care nu mi-ar suporta prezența mai mult de opt ore la rând, mă văd scriitori-prezentatori la televiziune, cei ce adoră nebunia lui Barrendo în vreme ce dau din cap cu înțelepciune, dar nu ea, niciodată ea, proasta, stupida, inocenta, cea care a sosit prea târziu, cea care se interesează de literatură fără să-și imagineze iadul ce se ascunde sub putrezitele sau imaculatele pagini, cea care iubește florile fără să știe că pe fundul vazelor de flori trăiesc monștri, cea care se plimbă prin Târgul de Carte și mă trage după ea, cea care zâmbește fotografiilor care trag în mine, cea care duce după ea și umbra mea și umbra ei, ignoranta, deposedata, dezmoștenita, cea care îmi va supraviețui și este singura mea mângâiere. Tot ce începe ca o comedie sfârșește în rugăciune pentru veșnica pomenire în pustiu.

Felipe Müller, barul Céntrico, strada Tallers, Barcelona, septembrie 1995. Aceasta este o poveste cu un aeroport. Mi-a spus-o Arturo pe aeroportul din Barcelona. Este povestea a doi scriitori. În fond, o nebuloasă. Poveștile care se spun pe aeroporturi se uită repede, dacă nu e vorba de o poveste de dragoste, și aceasta nu este. Cred că i-am cunoscut pe acești scriitori sau el cel puțin i-a cunoscut. La Barcelona, la Paris, în Mexic? Nu știu. Unul dintre ei este peruan și celălalt cubanez, deși n-aș fi în stare să garantez sută la sută. Când mi-a spus povestea Arturo era sigur nu numai de naționalitățile lor dar le-a menționat și numele. Dar eu nu i-am dat multă atenție. Cred, mai bine zis deduc, că sunt din generația noastră, adică a celor născuți în anii cincizeci. Soarta lor, potrivit lui Arturo, asta țin minte foarte clar, este pilduitoare. Peruanul era marxist, în orice caz lecturile lui mergeau pe acest drum: îi cunoștea pe Gramsci, Lukács, Althusser. Dar îi citise și pe Hegel, pe Kant și câțiva greci. Cubanezul era un narator fericit. Asta trebuie scris cu

majuscule: un Narator Fericit. Nu citea teoreticieni, ci literați, poeți, povestitori. Amândoi, peruanul și cubanezul, s-au născut în sânul unor familii sărace, primul într-o familie proletară și al doilea într-o familie de țărani. Amândoi au crescut ca niște copii veseli, înclinați spre veselie, cu o mare voință de a fi fericiți. Arturo spunea că probabil au fost doi copii foarte frumoși. În fine, eu cred că toți copiii sunt frumoși. Bineînțeles, și-au descoperit vocația literară foarte devreme: peruanul scria poezii și cubanezul povestiri. Amândoi credeau în revoluție și în libertate. Mai mult sau mai puțin ca toți scriitorii latinoamericani născuți în deceniul al cincilea. Apoi au crescut: într-o primă etapă peruanul și cubanezul au cunoscut gloria, li se publicau textele, critica îi elogia în unanimitate, se vorbea despre ei ca despre cei mai buni scriitori tineri de pe continent, unul în domeniul poeziei și celălalt în al prozei, în mod implicit lumea a început să aștepte opera lor decisivă. Dar atunci s-a întâmplat ce li se întâmplă de obicei celor mai buni scriitori din America Latină sau celor mai buni scriitori născuți în deceniul al cincilea: au descoperit, așa cum descoperi credința sfântă, treimea formată din tinerețe, iubire și moarte. Cum a influențat această descoperire operele lor? La început, în mod aproape invizibil: ca și cum un cristal suprapus pe alt cristal experimentează o ușoară mișcare. Doar câțiva prieteni și-au dat seama. Apoi, în mod inevitabil, s-au îndreptat spre hecatombă sau abis. Peruanul a obținut o bursă și a plecat din Lima. Un timp a umblat prin America Latină, dar după scurtă vreme s-a îmbarcat cu destinația Barcelona și apoi Paris. Arturo, mi se pare, l-a cunoscut în Mexic dar prietenia lor s-a cimentat la Barcelona. În vremea aceea totul părea să indice că va avea o carieră meteorică, însă, Dumnezeu știe de ce, editorii și scriitorii spanioli nu au fost interesați, cu puține excepții, de opera lui. Apoi a plecat la Paris și acolo a intrat în contact cu studenți peruani maoiști. După părerea lui Arturo, peruanul fusese

întotdeauna maoist, un maoist ludic și iresponsabil, un maoist de salon, dar la Paris, într-un mod sau altul, l-au convins, să zicem, că este reîncarnarea lui Mariátegui, ciocanul sau nicovala, n-aș putea spune exact, cu care aveau să distrugă tigrii de hârtie ce își făceau de cap în America Latină. De ce credea Belano că prietenului său peruan îi plăceau jocurile de noroc? Păi, motive nu-i lipseau: într-o zi putea scrie pagini oribile și virulente și a doua zi un eseu aproape ininteligibil despre Octavio Paz plin de linguşeli și laude la adresa poetului mexican. Pentru un maoist, asta nu era ceva serios. Nu era consecvent. În realitate, ca eseist peruanul a fost mereu un dezastru, fie în rolul de purtător de cuvânt al țăranilor dezmoșteniți fie în cel de apărător al poeziei lui Paz. Ca poet, în schimb, continua să fie bun, uneori chiar foarte bun, îndrăzneț, inovator. Într-o zi, peruanul a hotărât să se întoarcă în Peru. Poate a crezut că sosise momentul ca noul Mariátegui să se întoarcă în patrie, poate a vrut să profite de ultimii bani strânși din bursă ca să trăiască într-un loc mai ieftin și să lucreze la noile lui opere în liniște și cu tenacitate. Dar a avut ghinion. Nici n-a pus bine piciorul pe aeroportul din Lima când mișcarea Sendero Luminoso, de parcă l-ar fi așteptat, s-a ridicat ca o sfidare tangibilă, ca o forță ce amenința să se extindă peste tot în Peru. Evident, peruanul n-a putut să se retragă să scrie într-un cătun din munți. De atunci totul i-a mers prost. A dispărut tânăra promisiune a literelor naționale și a apărut un tip tot mai speriat, tot mai nebun, un tip care suferea la gândul că schimbase Barcelona și Parisul pentru Lima, unde cei ce nu-i disprețuiau poezia îl urau de moarte considerându-l revizionist sau trădător și unde, în viziunea poliției, fusese, în felul lui, e-adevărat, unul dintre ideologii gherilei milenariste. Adică, pe nepusă masă peruanul s-a văzut naufragiat într-o țară unde putea fi asasinat atât de poliție cât și de Sendero Luminoso. Și unii și alții aveau motive mai mult decât suficiente, și unii și ceilalți se simțeau ofenșați de paginile pe care le scrisese. Din

acel moment tot ce face ca să-și salveze viața îl apropie în mod iremediabil de distrugere. Rezumând, peruanul s-a țicnit. Cel ce înainte era un entuziast al Grupului celor Patru și al Revoluției Culturale s-a transformat într-un adept al teoriilor lui Madame Blavatski¹³⁷. S-a întors la sânul Bisericii Catolice. A devenit un înflăcărat partizan al lui Ioan Paul al II-lea și un dușman de moarte al teologiei eliberării. Poliția, însă, n-a crezut în această metamorfoză și numele lui a rămas în continuare în arhivele persoanelor potențial periculoase. Prietenii lui, în schimb, poezii, cei ce așteptau ceva de la el, au crezut în vorbele lui și nu i-au mai vorbit. Până și soția lui l-a părăsit după puțin timp. Dar peruanul a perseverat în nebunia lui și a ținut cu orice preț la ideile lui. La polul său nord final. Bineînțeles că nu câștiga bani. S-a mutat acasă la taică-su, care îl întreținea. Când a murit taică-su, l-a întreținut maică-sa. Și evident, nu a încetat să scrie și să producă niște cărți enorme și de valoare inegală în care uneori se simțea un umor șovăitor și strălucitor. În unele momente a ajuns să se mândrească, după mulți ani, că s-a păstrat cast din 1985. Își pierduse orice urmă de rușine, de decență, de discreție. A devenit exagerat (adică, fiind vorba de scriitori latinoamericani, *mai* exagerat decât se obișnuiește) cu elogiile și și-a pierdut complet simțul ridicolului în privința laudei de sine. Cu toate acestea, din când în când, scria poezii foarte frumoase. Din spusele lui Arturo, pentru peruan cei doi mari poeți ai Americii erau Whitman și el. Un caz ciudat. Cazul cubanezului este diferit. Cubanezul era fericit și textele lui erau fericite și radicale. Dar cubanezul era homosexual și autoritățile revoluționare nu erau dispuse să tolereze homosexualii, așa că după un moment foarte scurt de splendoare în care a scris două romane (tot scurte) de mare calitate, n-a trecut mult și s-a

137 Helena Blavatski, cunoscută și ca Madame Blavatski (1831- 1891), scriitoare rusă, ocultistă și fondatoare a Societății Teozofice.

văzut târât de căcatul și de nebunia care își spunea revoluție. Încetul cu încetul au început să-i ia puținul pe care îl avea. Și-a pierdut serviciul, nu a mai fost publicat, au încercat să facă din el un turnător al poliției, l-au persecutat, i-au citit corespondența, în cele din urmă l-au închis. Două erau, aparent, obiectivele revoluționarilor: să se vindece de homosexualitate și, odată sănătos, să muncească pentru patrie. Ambele obiective sunt de râsul lumii. Cubanezul a răbdat. Ca bun (sau rău) latinoamerican, nu îi era frică de poliție nici de sărăcie nici că nu mai publică. Aventurile lui în Insulă au fost nenumărate și mereu, în ciuda tuturor presiunilor, a ținut capul sus. Într-o zi a șters-o. A ajuns în Statele Unite. Operele lui au început să fie publicate. A început să lucreze cu și mai multă râvnă decât înainte, dacă se poate, dar Miami și el nu erau făcuți să se înțeleagă. A plecat la New York. A avut amanți. S-a îmbolnăvit de SIDA. În Cuba au ajuns să spună: vedeți, dacă ar fi rămas aici n-ar fi murit. O vreme a trăit în Spania. Ultimele lui zile au fost grele: voia să termine o carte și de-abia avea putere să scrie. Cu toate acestea, a terminat-o. Uneori se așeza la fereastră în apartamentul lui din New York și se gândea la ce ar fi putut face și la ce a reușit să facă. Ultimele lui zile au fost de singurătate și de durere și de furie pentru tot ce pierduse în mod iremediabil. N-a vrut să agonizeze într-un spital. Când a terminat ultima carte s-a sinucis. Asta mi-a povestit Arturo în timp ce așteptam avionul ce avea să-l despartă de Spania pentru totdeauna. Visul Revoluției, un coșmar fierbinte. Tu și cu mine suntem chilieni, i-am spus, nu avem nicio vină. S-a uitat la mine și nu mi-a răspuns. Pe urmă a râs. M-a sărutat pe amândoi obraji și a plecat. Tot ce începe ca o comedie sfârșește într-un monolog comic, dar nu mai râdem.

Clara Cabeza, Parque Hundido, Ciudad de México DF, octombrie 1995. Eu am fost secretara lui Octavio Paz. Nu vă puteți închipui ce multă treabă aveam. Ba să scriu scrisori, ba să caut manuscrise de negăsit, ba să telefonez colaboratorilor revistei, ba să obțin niște cărți care se găseau numai la una sau două universități nord-americane. După doi ani de lucru cu don Octavio aveam deja o cefalee cronică care mă apuca pe la unsprezece dimineța și nu-mi trecea, oricâte aspirine aș fi luat, până la șase seara. În general mie îmi plăcea să fac mai mult treburi domestice, ca de pildă să pregătesc micul dejun sau s-o ajut pe servitoare să facă de mâncare. Acolo mă simțeam în largul meu și pe deasupra îmi odihneam mintea mea chinuită. De obicei ajungeam la el acasă la șapte dimineța, la ora când nu sunt ambuteiaje pe străzi și chiar dacă se produc nu sunt atât de mari și de teribile ca în orele de vârf, și pregăteam cafea, ceai, oranjadă, două felii de pâine prăjită, un mic dejun simplu, și apoi mă duceam cu tava până la dormitorul lui don Octavio și îi spuneam don Octavio, treziți-vă, a început o nouă zi. Prima care deschidea ochii era, oricum, doamna María José și întotdeauna se trezea veselă, vocea ei se auzea în întuneric cum spune: lasă micul dejun pe măsută, Clara, și eu îi spuneam bună dimineța, doamnă, a început o nouă zi. Pe urmă mă duceam la bucătărie din nou și îmi pregăteam propriul meu mic dejun, ceva ușor ca acela al domnilor, o cafea, o oranjadă și una ori două felii de pâine prăjită cu gem, și apoi mă duceam în bibliotecă și mă apucam de lucru.

Nu vă imaginați ce morman de scrisori primea don Octavio și ce greu era să le clasificați. Cum vă puteți închipui, îi scria din cele patru puncte cardinale lume de tot felul, de la alte premii Nobel ca el până la tineri poeți englezi ori italieni ori francezi. Nu spun că don

Octavio răspundea la toate scrisorile, mai degrabă răspundea la cincisprezece, douăzeci la sută din câte primeam, dar restul, oricum, trebuia să le clasific și să le păstrez, Dumnezeu știe de ce, eu le-aș fi aruncat cu multă plăcere la gunoi. Sistemul de clasificare, pe de altă parte, era simplu, le separam pe naționalități și când naționalitatea nu era clară (asta se întâmpla cu scrisorile scrise în spaniolă, engleză și franceză), le separam pe limbi. Uneori, când lucram la corespondență, mă gândeam la ziua de lucru a secretarelor cântăreților de muzică ușoară sau populară sau rock și mă întrebam dacă și ele trebuie să se lupte cu atâtea scrisori ca mine. Poate că da, dar e sigur că nu primeau scrisori în atâtea limbi diferite. Din când în când don Octavio primea până și scrisori în chineză, cu asta am spus tot. În astfel de ocazii eu trebuia să pun scrisorile într-un mic teanc aparte pe care îl numeam *marginalia excentricorum* și pe care don Octavio le vedea o dată pe săptămână. Apoi, dar asta se întâmpla foarte rar, îmi spunea, Clarita, ia mașina și du-te să-l vezi pe prietenul meu Nagahiro. De acord, don Octavio, îi ziceam eu, dar treaba nu era așa de ușoară cum o prezenta el. Întâi îmi pierdem dimineața dându-i telefoane respectivului Nagahiro și când în sfârșit îl găseam îi spuneam don Nagahiro, am câteva chestii de tradus și el îmi dădea întâlnire pentru o zi din cursul săptămânii. Uneori i le trimiteam prin poștă sau printr-un mesager, dar când erau hârtii importante, și asta știam după fața lui don Octavio, mă duceam personal și nu mă mișcăm de lângă domnul Nagahiro până nu-mi dădea cel puțin un scurt rezumat al conținutului unei hârtii sau scrisori, rezumat pe care eu îl stenografiam în carnețelul meu și apoi îl treceam pe curat, îl imprimam și îl lăsam pe biroul lui don Octavio, la marginea din stânga, ca el dacă considera necesar să-și arunce o privire și să-și satisfacă astfel curiozitatea.

Și pe urmă era corespondența pe care o trimitea don Octavio. Asta era într-adevăr o muncă ce te scotea din minți, căci obișnuia să

scrie mai multe scrisori pe săptămână, vreo șaisprezece, mai mult sau mai puțin, de expediat în cele mai nebănuite colțuri din lume, rămâneai uluit văzând așa ceva, căci mă întrebam cum își făcuse omul ăsta atâția prieteni în locuri așa de diferite și chiar antagonice așa zice ca Trieste și Sidney, Córdoba și Helsinki, Napoli și Bocas del Toro (Panama), Limoges și New Delhi, Glasgow și Monterrey. Și pentru fiecare avea o vorbă de încurajare sau un panseu din acelea pe care le făcea cu glas tare și care, presupun, îl determinau pe destinatar să reflecteze și să-și stoarcă creierii. Nu voi comite greșeala de a dezvălui ce spunea în scrisori, voi spune doar că vorbea mai mult sau mai puțin despre ce vorbește în eseurile și în poeziile lui: de lucruri frumoase, de lucruri obscure și de condiția de a fi altul, care este un lucru la care m-am gândit mult, bănuiesc că la fel ca mulți intelectuali mexicani, și n-am reușit să înțeleg despre ce este vorba. Altă treabă pe care o făceam și cu multă plăcere era cea de asistentă medicală, că nu de pomană am făcut câteva cursuri de prim-ajutor. Don Octavio încă de pe atunci nu era foarte zdravăn cum se zice și trebuia să ia medicamente zilnic și cum el era tot timpul cu mintea la ale lui, uita când trebuie să ia medicamentele și până la urmă se încurca de tot, păi, asta am luat-o la prânz sau păi, pe-astălaltă am luat-o la opt dimineața, în sfârșit un haos cu pastilele căruia eu, mă mândresc s-o spun, i-am pus capăt, fiindcă am avut grijă și să-și ia cu punctualitate nemțească medicamentele pe care trebuia să și le ia și când eu nu eram în casă. Pentru asta îi dădeam telefon din apartamentul meu sau de unde eram și îi spuneam servitoarei don Octavio și-a luat pastilele de la opt? și servitoarea se ducea să vadă și dacă pilulele pe care le lăsasem pregătite într-un păhărel de plastic mai erau încă acolo, eu îi spuneam: dă-i-le și să le înghită. Uneori nu vorbeam cu servitoarea ci cu doamna, dar eu la fel: și-a luat medicamentele don Octavio? și doamna María José începea să râdă și îmi spunea ah Clarisa, ea îmi spunea uneori

Clarisa, nu știu de ce, până la urmă o să mă faci geloasă, și când doamna María José spunea asta eu parcă mă înroșeam la față și parcă mi-era teamă că mă vede cum mă îmbujorez, ce proastă eram, cum să mă vadă dacă vorbeam la telefon? dar continuam să telefoniez și să insist să-și ia medicamentele la ora exactă, că altfel nu folosesc la nimic, nu-i adevărat?

Altă treabă pe care o făceam era să organizez agenda lui don Octavio, plină de activități sociale, ba petreceri ori conferințe, ba invitații la vernisaje de expoziții de pictură, ba aniversări ori doctorate honoris causa, adevărul este că dacă ar fi participat la toate aceste evenimente săracul de el n-ar fi putut scrie niciun rând, ca să nu mai vorbesc de eseurile lui, și nici de versurile lui. Așa că atunci când îi organizam agenda el și doamna María José o examinau cu lupa și eliminau unele lucruri, eu uneori îi observam din colțișorul meu și îmi spuneam mie însămi: foarte bine, don Octavio, pedepsiți-i cu indiferența dumneavoastră.

Și pe urmă a venit perioada cu povestea de la Parque Hundido, un loc care dacă vreți să știți părerea mea nu prezintă nici cel mai mic interes, înainte poate că da, dar azi a devenit o junglă unde bântuie hoții și violatorii, bețivii și femeile de moravuri ușoare.

Lucrurile s-au întâmplat așa. Într-o dimineață, tocmai sosisem și încă nu era ora opt, l-am găsit pe don Octavio sculat, așteptându-mă în bucătărie. De cum m-a văzut mi-a spus: îmi poți face serviciul de a mă duce în cutare loc, Clanta, cu mașina dumitale? Ce părere aveți? De parcă eu aș fi refuzat vreodată să fac ce mă ruga el. Așa că i-am spus: spuneți unde, don Octavio. Dar el a făcut un gest, fără să spună nimic, și am ieșit. S-a așezat lângă mine în mașină, care în treacă fie spus este un Volkswagen, adică nu e foarte confortabilă. Când l-am văzut acolo, pe scaun și cu un aer absent, mi-a părut nițel rău că nu pot să-i ofer o mașină ceva mai bună, deși nu i-am spus nimic pentru că m-am gândit că dacă mă scuz el ar putea interpreta

asta ca pe un soi de reproș fiindcă până la urmă el era cel care mă plătea și dacă nu aveam bani pentru o mașină mai bună se putea spune că este și din vina lui, ceva ce niciodată, nici în vis, nu i-am reproșat. Prin urmare, am rămas tăcută, m-am prefăcut cât am putut că nu dau importanță lucrurilor și am pornit motorul. Primele străzi le-am străbătut la întâmplare. Pe urmă am dat o raită prin Coyoacán și în sfârșit am intrat pe Insurgentes. Când a apărut parcul, Parque Hundido, mi-a cerut să opresc unde pot. Apoi am coborât și don Octavio, după ce a aruncat o privire în jur, a intrat în parc, care la ora aceea nu s-ar zice că era plin de lume, dar nici gol. Asta probabil că îi amintește ceva, m-am gândit. Pe măsură ce mergeam parcul era tot mai pustiu. Am observat că neglijența sau nepăsarea sau lipsa de mijloace sau cea mai josnică lipsă de responsabilitate deteriorase parcul până la limite de nebănuite. Ajunși în mijlocul parcului ne-am așezat pe o bancă și don Octavio a început să admire coroanele copacilor sau cerul și apoi a murmurat câteva cuvinte pe care eu nu le-am înțeles. Înainte de a pleca luasem cu mine medicamentele și o sticlută de apă și cum era ora la care trebuia să le ia am profitat că stăm jos și i le-am dat. Don Octavio s-a uitat la mine de parcă aș fi înnebunit dar și-a luat pastilele fără să zică nici păs. Pe urmă mi-a spus: rămâi aici, Clarita, și s-a ridicat și a început să meargă pe o mică alee de pământ uscat acoperită de frunze și eu l-am ascultat. Era plăcut acolo, trebuie să recunosc, uneori, pe alte alei ale parcului, vedeam servitoare care scurtau drumul sau elevi care hotărâseră să tragă chiulul în dimineața aceea, aerul era respirabil, poluarea n-o să fie mare peste zi, din timp în timp cred că auzeam chiar și ciripitul unei păsărele. Între timp don Octavio mergea. Mergea în cercuri tot mai mari și uneori ieșea de pe alee și călca pe iarbă, o iarbă bolnavă de cât fusese călcată și pe care grădinarii probabil că nici n-o mai îngrijeau.

Atunci l-am văzut pe bărbatul acela. Și el mergea în cercuri și

pașii lui urmau aceeași alee, dar în sens contrar, așa că în mod obligatoriu trebuia să se încrucișeze cu don Octavio. Eu am simțit ceva ca un semnal de alarmă în inimă. M-am ridicat și mi-am încordat toți mușchii pentru cazul că va fi nevoie să intervin, nu de pomană am făcut un curs de karate și judo acum câțiva ani cu doctorul Ken Takeshi, care în realitate se numește Jesús García Pedraza și făcuse parte din poliția federală. Dar n-a fost nevoie: când s-a încrucișat cu don Octavio bărbatul nici măcar n-a ridicat capul. Așa că am rămas nemișcată și am văzut următoarele: don Octavio, când s-a încrucișat cu bărbatul, s-a oprit și a rămas parcă pe gânduri, apoi a schițat gestul de a-și continua drumul, dar de data asta nu mai mergea la întâmplare și nici așa de lipsit de griji ca până în urmă cu câteva minute ci mai curând calculând clipa când ambele traiectorii, a sa și cea a necunoscutului, se vor întretaia din nou. Și când necunoscutul a trecut iarăși pe lângă don Octavio, acesta din urmă s-a întors și l-a privit cu autentică curiozitate. Necunoscutul s-a uitat și el la don Octavio și eu aș zice că l-a recunoscut, lucru de altfel deloc ciudat, toată lumea, și când spun toată lumea spun literalmente toată lumea, îl cunoaște. Când ne-am întors acasă starea de spirit a lui don Octavio se schimbase vizibil. Era mai vioi, avea mai multă energie, ca și cum lungă plimbare matinală i-ar fi dat forțe noi. Țin minte că pe drum la un moment dat a recitat niște versuri în engleză foarte frumoase și eu l-am întrebat de cine sunt versurile acelea și el a spus un nume, o fi fost numele unui poet englez, l-am uitat, și pe urmă ca și cum ar fi vrut să schimbe subiectul m-a întrebat de ce fusesem așa de încordată și țin minte că la început nu i-am răspuns, poate am exclamat doar ah, don Octavio, și apoi i-am explicat că Parque Hundido nu este chiar o zonă liniștită, un loc unde cineva se poate plimba fără teama de a fi atacat de răufăcători. Și atunci don Octavio m-a privit și mi-a spus cu un glas ce ieșea parcă din inima unui lup: pe mine nu mă atacă

nici președintele Republicii. Și a spus-o așa de sigur pe el că l-am crezut și am preferat să nu mai spun nimic.

A doua zi, când am ajuns acasă la el, don Octavio mă aștepta deja. Am ieșit fără să ne spunem nimic și eu am condus, naiva de mine, spre Coyoacán, dar când don Octavio și-a dat seama mi-a spus să o iau imediat spre Parque Hundido. Povestea s-a repetat. Don Octavio m-a lăsat pe o bancă și a început să se plimbe în cercuri în același loc ca în ziua anterioară. Înainte îi dădusem medicamentele și le-a luat fără să facă multe mofturi. După puțin timp a apărut bărbatul care se plimba și el. Când l-a văzut don Octavio n-a putut evita să nu mă privească de la distanță parcă spunându-mi: vezi, Clarita, eu niciodată nu fac nimic în mod gratuit. Necunoscutul m-a privit și el și apoi l-a privit pe don Octavio și pentru o secundă mi s-a părut că are îndoieli, că pașii lui deveneau mai nesiguri, mai șovăielnici. Dar nu s-a retras, cum ajunsesem să mă tem, și el și don Octavio și-au reluat plimbarea și s-au încrucișat din nou și de fiecare dată când se întâlneau își ridicau privirea din pământ și se priveau în ochi și eu mi-am dat seama că la început amândoi mergeau parcă foarte atent unul la altul, dar a treia oară mergeau foarte concentrați și nici nu se mai priveau când se încrucișau. Și cred că atunci mi-a trecut prin minte că niciunul dintre ei nu vorbea, vreau să spun că niciunul nu șoptea *cuvinte*, ci numere, că amândoi mergeau numărând, nu știu dacă pașii lor, lucrul cel mai logic care îmi vine acum în minte, dar oricum ceva asemănător, numere la întâmplare, poate, adunări sau scăderi, înmulțiri sau împărțiri. Când am plecat don Octavio era destul de obosit. Îi luceau ochii, ochii aceia ai lui așa de frumoși, dar în rest părea că făcuse o alergare. Vă mărturisesc că pentru o clipă mi-am făcut griji și mi s-a părut că dacă i se întâmplă ceva e din vina mea. Mi l-am închipuit pe don Octavio cu un atac de inimă, mi l-am închipuit mort și pe urmă mi i-am închipuit pe toți scriitorii din Mexic care îl iubesc așa de mult (în special poeții) în jurul meu în

sala de vizite de la clinica unde don Octavio își face controalele medicale întrebându-mă cu priviri vădit ostile ce dracului îi făcusem eu singurului premiu Nobel mexican, cum s-a făcut că don Octavio a fost găsit pe jos în Parque Hundido, un loc atât de puțin poetic și atât de străin, pe de altă parte, de drumurile obișnuite ale șefului meu prin oraș. Și în imaginația mea eu nu știam ce alt răspuns să le dau, decât să le spun adevărul, care pe de altă parte știam că n-o să-i convingă și atunci de ce să-l spun, mai bine tac din gură, și în această stare mă aflam, conducând pe bulevardele pe zi ce trece tot mai insuportabile din DF și imaginându-mă în situații pline de cuvinte de acuzare și reproș, când am auzit că don Octavio îmi spune să mergem la universitate, Clarita, că trebuie să-i cer o consultație unui prieten. Și cu toate că în acel moment l-am văzut pe don Octavio la fel de normal ca întotdeauna, la fel de stăpân pe el însuși ca întotdeauna, adevărul este că nu-mi ieșea din suflet acel ghimpe de neliniște, greutatea unei prevestiri mai curând funeste. Mai ales când în jur de cinci după-amiază don Octavio m-a chemat în bibliotecă și mi-a spus să-i fac o listă cu poeții mexicani născuți să zicem după 1950, o rugămintă nu mai stranie decât altele, e drept, dar dată fiind povestea în care ne vârstăserăm, extrem de tulburătoare. Eu cred că don Octavio și-a dat seama de neliniștea mea, ceea ce nu era deloc greu pe de altă parte, fiindcă îmi tremurau mâinile și mă simțeam ca o păsărică în mijlocul furtunii. După jumătate de oră m-a chemat din nou la el și când am venit m-a privit în ochi și m-a întrebat dacă am încredere în el. Ce întrebare, don Octavio, i-am spus, ce lucruri vă trec prin minte. Și el, ca și cum nu m-ar fi auzit, a repetat întrebarea. Sigur că da, i-am spus, am încredere în dumneavoastră mai mult decât în oricine altcineva. Atunci el mi-a zis: să nu spui nicio vorbă nimănui din ce îți voi spune acum și despre ce ai văzut și despre ce o să vezi mâine. De acord? Vă jur pe viața mamei mele Dumnezeu s-o odihnească, i-am

zis eu. Și el atunci a făcut un gest de parcă ar fi gonit o muscă și a spus eu îl știu pe băiatul ăsta. Ah, da? am zis eu. Și el a spus: cu mulți ani în urmă, Clarita, niște energumeni de extrema stângă au plănuit să mă sechestreze. Nu mai spuneiți, don Octavio, am zis eu și iar m-a apucat tremuratul. Da, a spus el, astea sunt vicisitudinile la care se expune orice persoană publică, Clarita, nu mai tremura, du-te și pune-ți un whisky sau ce vrei, dar liniștește-te. Și bărbatul ăla este unul dintre teroriști? am zis eu. Am impresia că da, a spus el. Și de ce naiba voiau să vă sechestreze, don Octavio? am zis eu. Asta-i un mister, a spus el, poate erau supărați că nu le dădeam atenție. E posibil, am zis eu, oamenii adună multă ranchiună în suflet fără rost. Dar poate că nu era așa, poate că era vorba doar de o glumă. Halal glumă, am zis eu. Adevărul este că n-au încercat niciodată s-o facă, a spus el, dar au anunțat-o cu surle și trâmbițe, și așa a ajuns la urechile mele. Și când ați aflat, ce-ați făcut? am zis eu. Nimic, Clarita, am râs un pic și pe urmă i-am uitat definitiv, a spus el.

A doua zi dimineața ne-am întors la Parque Hundido. Eu avusesem o noapte proastă, jumătate cu insomnie și jumătate cu o criză de nervi pe care nu mi-a putut-o alina nici lectura balsamică a lui Amado Nervo (în paranteză, eu nu i-am spus niciodată lui don Octavio că îl citesc pe Amado Nervo ci pe don Carlos Pellicer sau pe don José Gorostiza, pe care bineînțeles i-am citit, dar spuneiți și dumneavoastră la ce-mi folosește să citesc versurile lui Pellicer sau ale lui Gorostiza când vreau să mă calmez, și în cel mai bun caz să dorm, adevărul e că în astfel de cazuri cel mai bine e să nu citești nimic, nici măcar de Amado Nervo, ci să te uiți la televizor, și cu cât e mai proastă emisiunea, cu atât mai bine), și aveam niște cearcăne enorme pe care machiajul nu le putea ascunde și până și vocea îmi era puțin răgușită, ca și cum peste noapte aș fi fumat un pachet de țigări sau aș fi băut prea mult sau ceva de genul ăsta. Dar don Octavio nu și-a dat seama de nimic și s-a urcat în Volkswagen și am

plecat spre Parque Hunding, fără să ne spunem o vorbă, de parcă toată viața am fi făcut același lucru, și asta este imul dintre lucrurile care mă enervează cel mai mult, această ușurință a ființei umane de a se adapta imediat la orice. Adică, dacă eu mă apucam să mă gândesc cu calm, cum trebuie să faci, și îmi spuneam că am fost la Parque Hunding numai de două ori, și că acum era a treia oară, păi, nu-mi venea să cred, pentru că *într-adevăr* părea că fusesem de mult mai multe ori, și dacă admiteam că fusesem numai de două ori, păi, era și mai rău, fiindcă îmi venea să țip și să intru cu Volkswagen-ul într-un zid, așa că trebuia să mă controlez și să mă concentrez la volan și să nu mă gândesc la Parque Hunding și nici la acel necunoscut care venea acolo la aceeași oră ca noi. Pe scurt, în dimineața aceea eram nu numai cu cearcăne și trasă la față ci și în mod irațional tulburată. Altminteri, ce s-a întâmplat în dimineața aceea a fost complet altceva, în ciuda presimțirilor mele.

Am ajuns la Parque Hunding. Asta-i clar. Am intrat în parc și ne-am așezat pe aceeași bancă, la adăpostul unui copac mare și frunzos deși bănuiesc că la fel de bolnav ca toți copacii din DF. Și atunci don Octavio, în loc să mă lase singură pe bancă așa cum se întâmplase în zilele precedente, m-a întrebat dacă făcusem ce îmi ceruse ieri și eu i-am spus că da, don Octavio, am făcut o listă cu foarte multe nume și el a surâs și m-a întrebat dacă ținusem minte acele nume și eu m-am uitat la el întrebându-l parcă dacă își bate joc de mine și am scos lista din geantă și i-am arătat-o și el a spus: Clanta, vezi cine este băiatul ăsta. Asta mi-a spus. Și eu m-am ridicat ca o idioată și am început să-l aștept pe necunoscut și ca să-mi treacă timpul am început să merg până mi-am dat seama că repetam traseul lui don Octavio din zilele precedente și atunci am încremenit în loc, fără să îndrăznesc să mă uit la el, cu ochii țintă spre locul pe unde trebuia să apară necunoscutul a cărui identitate trebuia s-o descopăr. Și necunoscutul a apărut, la aceeași oră ca în cele două dați anterioare,

și a început să se plimbe. Și atunci eu n-am vrut să mai lungesc povestea și l-am abordat și l-am întrebat cine este și el a spus sunt Ulises Lima, poet real visceralist, penultimul poet real visceralist care mai există în Mexic, exact așa, și adevărul e, ce vreți să vă spun, că numele lui nu-mi spunea nimic, deși cu o seară înainte, la cererea lui don Octavio, consultasem cuprinsul a peste zece antologii de poezie recentă și nu așa de recentă, printre care faimoasa antologie a lui Zarco unde sunt incluși peste cinci sute de poeți tineri. Dar numele lui nu-mi era deloc cunoscut. Și atunci i-am spus: știți cine e domnul așezat acolo? Și el a zis: da, știu. Și eu i-am spus (trebuia să mă asigur): cine? Și el a zis: este Octavio Paz. Și eu i-am spus: vreți să veniți să stați de vorbă cu el un moment? Și el a ridicat din umeri sau a făcut un gest asemănător pe care eu l-am interpretat ca pe o afirmație și ne-am îndreptat amândoi spre banca de unde don Octavio urmărea cu foarte mult interes toate mișcările noastre. Când am ajuns lângă el mi s-a părut că n-ar strica să fac prezentările protocolare, așa că am spus: don Octavio Paz, vi-l prezint pe poetul real visceralist Ulises Lima. Și atunci don Octavio, în timp ce îl invita pe respectivul Lima să ia loc, a spus: real visceralist, real visceralist (ca și cum vorbele astea i se păreau cunoscute), nu așa se numea grupul poetic al Cesáreei Tinajero? Și respectivul Lima s-a așezat lângă don Octavio și a oftat și a scos un sunet ciudat din piept și a zis da, așa se numea grupul Cesáreei Tinajero. Timp de un minut sau cam așa au rămas tăcuți, privindu-se. Un minut destul de insuportabil, ca să fiu sinceră. În depărtare, pe sub niște arbuști, am văzut ivindu-se doi vagabonzi. Cred că am intrat în panică un pic și din cauza asta am avut proasta idee de a-l întreba pe don Octavio ce grup era acesta și dacă el îi cunoscuse. La fel de bine aș fi putut face un comentariu despre vreme. Și atunci don Octavio m-a privit cu ochii aceia ai lui așa de frumoși și mi-a spus Clarita, când existau real visceraliștii eu de-abia aveam zece ani, asta era prin 1924, nu? a

zis adresându-se aceluși Lima. Și acesta a zis, da, mai mult sau mai puțin, prin anii douăzeci, dar a spus-o cu atâta tristețe în glas, cu atâta... emoție, sau durere, că mi-am zis că niciodată nu o să aud o voce mai tristă. Cred că m-a luat chiar cu amețeală. Ochii lui don Octavio și glasul necunoscutului și dimineața și acel Parque Hundido, un loc așa de vulgar, nu? așa de părăginit, m-au rănit, nu știu cum, în adâncul sufletului. Așa că i-am lăsat să stea de vorbă liniștiți și m-am îndepărtat câțiva metri, până la prima bancă, cu pretextul că trebuie să verific agenda pe ziua aceea, și în trecere am luat lista pe care o făcusem cu numele ultimelor generații de poeți mexicani și am recitat-o de la primul la ultimul nume, Ulises Lima nu era niciunde, pot să vă asigur. Cât timp au conversat? Nu mult. De unde stăteam eu se ghicea, asta da, că era o conversație destinată, liniștită, tolerantă. Apoi poetul Ulises Lima s-a ridicat, i-a strâns mâna lui don Octavio și a plecat. L-am văzut îndepărtându-se spre una dintre intrările parcului. Vagabonzii pe care îi văzusem în tufișuri și care acum erau trei se apropiau de noi. Haide, Clarita, am auzit că îmi spune don Octavio.

A doua zi, așa cum mă așteptam, nu ne-am mai dus la Parque Hundido. Don Octavio s-a sculat la zece dimineața și a scris un articol pe care trebuia să-l publice în următorul număr al revistei lui. La un moment dat am avut chef să-l mai întreb câte ceva despre mica noastră aventură de trei zile, dar ceva în interiorul meu (bunul meu simț, probabil) m-a făcut să renunț la idee. Lucrurile se petrecuseră așa cum se petrecuseră și eu, care eram singurul martor, nu știam ce se întâmplase, cel mai bine era să continui așa în ignoranța mea. După o săptămână, aproximativ, el a plecat cu doamna pentru niște conferințe pe care trebuia să le țină la o universitate nord-americană. Eu, bineînțeles, nu i-am însoțit. Într-o dimineață, când el încă nu se întorsese, m-am dus în Parque Hundido cu speranța sau cu teama că o să-l văd apărând iarăși pe

Ulises Lima. De data asta singura diferență a fost că nu m-am lăsat văzută de nimeni ci am stat mai curând ascunsă în spatele unor arbuști, însă cu vedere perfectă spre luminișul unde s-au întâlnit prima oară don Octavio și necunoscutul. În primele minute de așteptare inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Eram gheață și totuși, când m-am pipăit pe obraji, am avut impresia că dintr-o clipă în alta o să-mi explodeze fața. Apoi a urmat deziluzia și când am plecat din parc, pe la zece dimineața, aș putea spune că mă simțeam chiar fericită, dar să nu mă întrebați de ce pentru că n-aș ști să vă spun.

María Teresa Solsona Ribot, sala de gimnastică Jordi's Gym, strada Josep Tarradellas, Malgrat, Catalonia, decembrie 1995. Povestea e tristă, dar când îmi aduc aminte de ea îmi vine să râd. Eu aveam nevoie să închiriez o cameră în apartamentul meu și el a fost primul care a venit și cu toate că mie sud-americanii îmi produc un pic de neîncredere, el mi s-a părut mai degrabă o persoană de treabă și l-am acceptat. Mi-a plătit anticipat pe două luni și s-a închis în camera lui. Eu pe atunci participam la toate campionatele și concursurile din Catalonia și aveam și o slujbă de chelneriță la pubul La Sirena, care se află în zona turistică a Malgratului, la mare. Când l-am întrebat cu ce se ocupă mi-a spus că este scriitor și nu știu de ce mie mi-a trecut prin cap că lucrează la vreun ziar și eu pe atunci să zicem că aveam o slăbiciune deosebită pentru ziariști. Așa că am hotărât să mă port foarte frumos și în prima seară pe care a petrecut-o la mine m-am dus până la ușa lui, am bătut și l-am invitat să ia masa cu mine și cu Pepe la un bar pakistanez. La barul acesta Pepe și cu mine nu mâncam nimic, bineînțeles, o salată sau așa ceva, dar eram prieteni cu proprietarul, domnul John, și asta îți dă un anumit prestigiu.

În seara aceea am aflat că nu lucrează la niciun ziar, ci că scrie

romane. Pe Pepe l-a entuziasmat chestia asta fiindcă Pepe e un fanatic al romanelor de mister și au stat de vorbă destul de mult. Eu, în timpul acesta, gustam din salată și îl priveam cum vorbește sau îl ascultă pe Pepe și îi defineam personalitatea. Avea poftă de mâncare și era bine-crescut, asta la prima vedere. Pe urmă, pe măsură ce îl studiaii mai mult, apăreau alte aspecte, aspecte care îți scăpau ca acei pești ce se apropie de malul mării, când apa e mică și vezi pete întunecate (mai întunecate decât apa) și foarte rapide care trec aproape de picioarele tale.

A doua zi Pepe a plecat la Barcelona să ia parte la concursul Mister Olimpia Catalán și nu s-a mai întors. Chiar în dimineața aceea, foarte devreme, ne-am întâlnit în salon în timp ce eu îmi făceam exercițiile. Mi le fac în fiecare zi. Când e sezon, la prima oră, pentru că atunci am mai puțin timp și trebuie să profit de zi la maximum. Așa că eram acolo, în salon, făcând flotări pe podea, și apare el și îmi spune bună dimineața, Teresa, și apoi intră la baie, cred că nici nu i-am răspuns sau i-am răspuns cu un mormăit, nu sunt obișnuită să fiu întreruptă, și apoi i-am auzit iarăși pașii, ușa de la baie sau de la bucătărie care se închide și puțin după l-am auzit că mă întrebă dacă vreau un ceai.

— Am spus că da și un timp ne-am uitat unul la altul. Mi s-a părut că niciodată nu mai văzuse o femeie ca mine. Vrei să faci exerciții? i-am spus. I-am spus-o într-o doară, evident. Arăta prost la față și fuma deja. Așa cum mă așteptam, mi-a spus că nu. Oamenii se interesează de sănătatea lor când ajung la spital. A lăsat o cană pe masă și s-a închis în camera lui. După puțin timp am auzit țăcănitul mașinii de scris. În ziua aceea nu ne-am mai văzut. În dimineața următoare, însă, a apărut din nou în salon pe la șase dimineața și s-a oferit să-mi pregătească micul dejun. Eu la ora asta nu mănânc și nu beau nimic, dar mi-a fost, nu știu, jenă să-i spun nu, așa că l-am lăsat să-mi facă alt ceai și cu ocazia asta să scoată din bufetul din

bucătărie niște borcane de Amino Ultra și de Burner pe care probabil le consumase în seara dinainte și uitase să le scoată. Ce, i-am spus, n-ai văzut niciodată o gagică ca mine? Nu, a spus el, niciodată. Era destul de sincer, dar de o sinceritate de care nu știi dacă să te simți ofensată sau măgulită.

În seara aceea, când mi-am terminat tura, m-am dus să-l iau și i-am propus să ieșim să facem o plimbare. A spus că preferă să rămână acasă să lucreze. Te invit la un pahar, i-am spus. Mi-a mulțumit și a spus că nu. A doua zi dimineața am luat micul dejun împreună. Îmi făceam exercițiile și mă întrebam unde se ascunsese pentru că era șapte patruzeci și cinci și încă nu ieșise. Eu când fac exerciții în general îmi las mintea să rătăcească în deplină libertate. La început mă gândesc la ceva anume, ca serviciul sau competițiile, dar pe urmă mintea începe să funcționeze în mod independent și mă pot gândi la fel de bine la copilărie sau la ce-o să fac de acum într-un an. În dimineața aceea mă gândeam la Manoli Salabert, care acolo unde se prezenta câștiga tot ce se putea câștiga, și mă gândeam ce face această Manoli ca să-i iasă lucrurile așa, când am auzit dintr-odată ușa lui care se deschide și la scurt timp glasul lui care mă întreabă dacă vreau un ceai. Sigur că vreau un ceai, i-am spus. Când l-a adus m-am ridicat de jos și m-am așezat la masă cu el. De data asta am pălăvrăgit cam două ore, până la nouă și jumătate, când eu a trebuit să plec ca din pușcă la pubul La Sirena fiindcă șeful, care este un prieten, mă rugase să rezolv o problemă cu femeile de serviciu. L-am întrebat ce face. A spus că scrie o carte. L-am întrebat dacă e o carte de dragoste. N-a știut ce să-mi răspundă. L-am întrebat din nou și a spus că nu știe. Dacă nu știi tu, băiete, i-am zis, cine naiba știe. Sau poate asta i-am spus seara, când deveniserăm mai prieteni. În orice caz dragostea era unul dintre subiectele care îmi plăcea și am stat de vorbă despre asta până a trebuit să plec. I-am spus că aș putea să-i povestesc câte ceva despre

dragoste. Că fusesem combinată cu Nani, campionul de culturism al provinciei Gerona și că după această experiență mă simțeam calificată să țin un curs. M-a întrebat de cât timp nu mai eram cu el. Aproximativ patru luni, i-am spus. El te-a lăsat? a zis. Da, am recunoscut, m-a lăsat el. Dar tu ești acum cu Pepe, a spus. I-am explicat că Pepe este un om cumsecade, pâinea lui Dumnezeu, incapabil să facă rău unei muște. Dar nu-i același lucru, i-am zis. Arturo avea un obicei pe care nu știu dacă să-l consider bun sau rău. Asculta și nu-și spunea părerea. Mie îmi plac oamenii care își spun părerile, chiar dacă sunt diferite de ale mele. Într-o seară l-am invitat la La Sirena. A spus că nu bea și că prin urmare era cam lăbăreală să între într-un pub. Am să-ți fac un ceai, am zis. N-a venit și nu l-am mai invitat. Sunt primitoare și simpatcă, dar nu-mi place să devin pisăloagă.

După puțin timp, însă, a apărut la pub și eu însămi i-am făcut un ceai de mușețel. De atunci a început să vină în fiecare zi. Rosita, cealaltă chelneriță, a crezut că e ceva între el și mine. Când mi-a spus asta m-a bufnit râsul. Cum să fie ceva între mine și Arturo! Dar pe urmă, fără nicio legătură, m-am gândit iar la asta și mi-am dat seama că *vreau* să fiu prietena lui. Până atunci avusesem relații doar cu doi sud-americiani, de altfel destul de dezagreabili, și nu aveam chef să mai repet figura. Și cu niciun romancier. Asta era sud-american și scriitor și eu mi-am dat seama că *vreau* să fiu prietena lui. Pe lângă faptul că e mai bine să stai în aceeași casă cu un prieten decât cu un necunoscut. Dar nu din rațiuni practice voiam să fiu prietena lui. Pur și simplu așa simțeam și nu mă întrebam de ce. Și el avea nevoie de cineva, de asta mi-am dat seama imediat. Într-o dimineață l-am rugat să-mi spună câte ceva despre el. Întotdeauna vorbeam eu. Atunci nu mi-a povestit nimic, dar mi-a spus să-l întreb tot ce *vreau*. Am aflat că locuise aproape de Malgrat și că de curând plecase de acolo. Nu mi-a spus de ce. Am aflat că este divorțat și că

are un copil. Copilul lui locuia la Arenys de Mar. O dată pe săptămână, sâmbăta, se ducea să-l vadă. Uneori luam trenul împreună. Eu mă duceam la Barcelona să-i văd pe Pepe sau pe prietenele și prietenii de la sala de gimnastică Muscle și el se ducea la Arenys de Mar să-l vadă pe fiul lui. Într-o seară, în timp ce își bea ceaiul de mușețel la La Sirena, l-am întrebat ce vârstă are. Peste patruzeci, a spus, deși nu-i arăta, eu i-aș fi dat cel mult treizeci și cinci, așa i-am spus. Pe urmă, fără să mă întrebe el, i-am spus câți ani am. Treizeci și cinci de ani. Atunci el mi-a zâmbit cu un zâmbet care mie nu-mi plăcea deloc. Un mic zâmbet de persoană complexată sau de om indiferent. În sfârșit, un zâmbet care nu îmi plăcea. Eu sunt în mod fundamental o luptătoare. Încerc să văd latura pozitivă a vieții. Lucrurile nu trebuie să fie neapărat rele sau inevitabile. În seara aceea, după zâmbetul lui, i-am spus, nu știu de ce, că eu nu am copii deși m-ar fi încântat, că nu fusesem măritată, și că nu aveam bani, asta se vedea, dar cred că viața poate fi ceva drăguț, frumos, și că în viață trebuie să încerci să fii fericit. Nu știu de ce i-am spus toate tâmpeniile astea. Am regretat imediat. El, bineînțeles, a spus doar, sigur, sigur, de parcă vorbea cu o toantă. În orice caz, vorbeam. Tot mai mult. Dimineăta, la micul dejun, și seara, când el venea la La Sirena, când își termina ziua de lucru. Sau într-o pauză în timpul zilei de lucru, pentru că se pare că scriitorii lucrează tot timpul, ca în vis îmi aduc aminte că auzeam țăcănitul mașinii de scris la patru dimineăta. Și vorbeam de toate. Odată, când se uita la mine cum ridicam greutăți, m-a întrebat de ce m-am apucat de culturism. Păi, fiindcă îmi place, i-am răspuns. De când? a zis el. De când aveam cincisprezece ani, i-am spus. Ți se pare că nu e bine? Ți se pare că nu e feminin? Ți se pare anormal? Nu, a zis, dar nu sunt multe fetele ca tine. Ca să vezi, uneori, chiar mă scotea din pepeni. Ar fi trebuit să-i răspund că nu sunt o fată ci o femeie, în loc de asta i-am spus că sunt tot mai multe femei care fac asta. Pe urmă,

nu știu de ce, i-am povestit chestia când Pepe mi-a propus să facem un spectacol la Gramanet, acum două veri, la o discotecă din Gramanet. Ne-au pus tuturor pseudonime artistice. Mie mi-au spus Samsona. Trebuia să fac exhibiții pe estrada pentru *go-go girls* și trebuia să ridic și greutatea. Asta era tot. Dar mie nu mi-a plăcut numele. Eu nu sunt nicio Samsonă, sunt Teresa Solsona Ribot, și punct. Dar era o ocazie, nu se plătea prost și Pepe a spus că în orice seară poate să apară vreun tip care caută manechine pentru revistele de specialitate. Până la urmă n-a apărut nimeni și dacă a apărut eu n-am aflat. Dar era o slujbă și am acceptat. Ce nu-ți plăcea la slujba asta? m-a întrebat. Păi, am răspuns după o clipă de gândire, ce nu mi plăcea era pseudonimul artistic pe care mi-l dăduseră. Nu sunt contra pseudonimelor artistice, dar cred că dacă cineva hotărăște să își ia alt nume are și dreptul să și-l aleagă. Eu nu mi-aș fi spus niciodată Samsona. Nu mă văd ca o Samsonă. E un nume țopesc, mitocănesc, în fine, eu nu l-aș fi ales. Și ce pseudonim ți-ai fi ales? Kim, i-am zis. De la Kim Bassinger? a spus el. Știam că o să spună asta. Nu, i-am zis, de la Kim Chizevski. Și cine e Kim Chizevski? O campioană de culturism, i-am zis.

În seara aceea, mai târziu, i-am arătat un album cu poze pe care îl aveam unde erau Kim Chizevski și Lenda Murray, care e perfectă, și Sue Price și Laura Creavalle și Debbie Muggli și Michele Ralabate și Natalia Mumikoviene, și apoi am ieșit să ne plimbăm prin Malgrat, păcat că nu aveam mașină că dacă am fi avut ne-am fi dus în altă parte, la vreo discotecă din Lloret, de exemplu, la Lloret cunosc multă lume, în sfârșit, peste tot cunosc multă lume. Am mai spus: sunt sociabilă, sunt predispusă la fericire, și unde e fericirea dacă nu în oameni? În fine, așa am devenit prieteni. Asta e cuvântul. Ne respectam și fiecare își ducea viața lui, dar în fiecare zi vorbeam mai mult. Adică, devenise un obicei să stăm de vorbă. În general începeam eu, nu știu de ce, poate fiindcă el era scriitor. Și apoi, în

mod democratic, continua el. Am aflat multe lucruri din viața lui. Nevastă-sa îl lăsase, își adora copilul, într-o vreme avusese mulți prieteni dar nu-i mai rămânea aproape niciunul. Într-o seară mi-a povestit că a avut o legătură cu o țipă în Andaluzia. L-am ascultat cu atenție și apoi i-am spus că viața e lungă și că sunt multe femei pe lume. Așa am avut prima noastră divergență importantă. El a zis că nu: că pentru el nu sunt multe și apoi a citat un poem pe care l-am rugat să mi-l scrie pe o foaie din carnetul meu de comenzi ca să-l învăț pe dinafară. Poemul era de un francez. Zicea aproximativ că mână-i carnea și că el, poetul care a scris poemul, citise toate cărțile¹³⁸. Nu știu ce să cred, i-am spus, eu am citit foarte puțin, dar mi se pare imposibil, oricum, ca cineva, oricât de mult ar citi, să poată citi toate cărțile din lume, care îmi închipui că trebuie să fie foarte multe. Și nu zic toate cărțile, cele bune și cele proaste, ci numai cele bune. Trebuie să fie foarte foarte multe! Ca să-ți petreci cele douăzeci și patru de ore ale zilei citind! Ca să nu mai vorbim de cele proaste, care trebuie să fie mult mai multe decât cele bune și printre care, cum se întâmplă întotdeauna în viață, trebuie să existe și una bună care să merite să fie citită. Și pe urmă ne-am apucat să vorbim despre „mână-i carne”, ce vrea să spună cu asta? Că se futuse cu toate femeile din lume? Că așa cum citise toate cărțile se culcase cu toate femeile din lume? Iartă-mă, Arturo, dar poemul ăsta e o autentică tâmpenie. Nici una, nici alta nu e ceva posibil. Și el a început să râdă, se vede că îl amuza să stea de vorbă cu mine, și a spus că este posibil. Nu, i-am zis, nu e posibil, cel care a scris asta e un îngâmfat. Cu siguranță că s-a culcat cu foarte puține gagici, în mod sigur. Și cu siguranță că nici n-a citit atâtea cărți cum se laudă.

138 Mână-i toată carnea, iar cărțile, citite – „Briză marină”, în Stéphane Mallarmé, *Album de versuri*, traducere, prefață, glose și iconografie de Șerban Foarță, București, Institutul European, 2002, p. 65.

Mi-ar fi plăcut să-i mai spun câteva adevăruri, dar era dificil să-mi continui șirul deoarece eu trebuia să plec de la tejghea tot timpul și să servesc lumea. Arturo stătea pe un taburet înalt și când plecam mă uitam la spatele lui sau la ceafa lui, săracul, sau îi căutam fața în geamurile rafturilor cu sticle. Și pe urmă eu mi-am terminat tura, în ziua aceea am ieșit la trei dimineața, și ne-am dus acasă pe jos, la un moment dat i-am sugerat să intrăm într-un *after*¹³⁹ care se află pe șoseaua de pe coastă, dar el a spus că îi este somn, așa că ne-am dus acasă, și în timp ce mergeam l-am întrebat, făcându-mă că îi cânt în strună, ce trebuie să faci după ce-ai citit tot și te-ai culcat cu toate, după spusele poetului francez, clar, și el a spus să călătorești, să pleci, și eu i-am zis tu de călătorit nu te duci nici până la Pineda, și el nu mi-a răspuns nimic.

Cum e și viața asta, din noaptea aceea n-am putut uita poemul, mă gândeam la el n-aș spune că în mod continuu dar foarte des. Mi se părea în continuare o tâmpenie, dar nu mi-l puteam scoate din cap. Într-o seară când Arturo n-a venit la La Sirena am plecat la Barcelona. Uneori mi se întâmplă, nu știu ce fac. M-am întors a doua zi, la zece dimineața, într-o stare dezastruoasă. Când am ajuns acasă el era închis în camera lui. M-am băgat în pat și am adormit auzind țăcănitul mașinii lui de scris. La prânz a bătut la ușa mea și cum eu nu răspundeam a intrat și m-a întrebat dacă mă simt bine. Azi nu te duci la lucru? a zis. Dă-l în mă-sa de lucru. O să-ți fac un ceai, a spus. Înainte de a mi-l aduce m-am sculat, m-am îmbrăcat, mi-am pus niște ochelari de soare și m-am așezat în salon. Credeam că o să vomit, dar n-am făcut-o. Aveam o vânătaie pe obraz pe care nu puteam s-o ascund nicicum și am așteptat întrebările lui. Dar el nu mi-a pus nicio întrebare. Atunci nu m-au dat afară de la La Sirena

139 *After hours* (în engl.), local nocturn, *night club* sau discotecă deschisă după orele de închidere ale celorlalte localuri, în general, în zori și dimineața.

printr-o adevărată minune. Seara am vrut să ies să beau un pahar cu niște prieteni și Arturo m-a însoțit. Am fost la un pub de pe Paseo Maritimo și pe urmă ne-am întâlnit cu alți prieteni și am continuat petrecerea la Blanes și la Lloret. La un moment dat în timpul nopții i-am spus lui Arturo că trebuie să se lase de prostii și să se ocupe de ce îi place cu adevărat, adică de fiul lui și de romanele lui. Dacă asta iubești cel mai mult, fă asta, i-am zis. Lui îi plăcea și nu-i plăcea să vorbească despre fiul lui. Mi-a arătat o poză a copilului, trebuie să fi avut vreo cinci ani și era leit taică-su. Ce norocos ești, măgarule, i-am spus. Da, sunt foarte norocos, a zis el. Atunci de ce vrei să pleci, dobitocule? De ce te joci cu sănătatea ta, dacă știi că nu e prea bună, eh? De ce nu lucrezi și nu ești fericit cu fiul tău și nu cauți o femeie care să te iubească sincer? Curios: nu era beat, dar se purta de parcă ar fi fost. Zicea că simte în corpul lui beția celorlalți. Ori poate eu eram așa de beată că nu reușeam să disting un tip beat de altul care nu era beat.

Tu înainte te îmbătați? I-am întrebat într-o dimineață. Bineînțeles că da, a spus, ca toată lumea, deși în general preferam să fiu treaz. Mi-am închipuit, i-am zis.

Într-o seară m-am bătut cu un tip care a încercat să se ia de mine. A fost la La Sirena. Tipul m-a insultat și eu i-am spus să iasă afară și să repete ce a spus. Nu mi-am dat seama că tipul nu e singur. De la ieșirile astea o să mi se tragă într-o zi. Tipul a ieșit în urma mea și eu i-am făcut o cheie și l-am trântit la pământ. Prietenii lui au încercat să-i sară în apărare, dar șeful de la La Sirena și Arturo i-au convins să renunțe. Până în clipa aceea nu-mi dădusem seama de nimic, dar când i-am văzut pe Arturo și pe șef, nu știu ce mi s-a întâmplat, m-am simțit liberă, mai ales asta, dar m-am simțit și iubită, sprijinită, protejată, am simțit că merită și asta m-a bucurat. Și ca să vezi cum se-ntâmplă lucrurile, în aceeași noapte, ceva mai târziu, a apărut Pepe și la cinci dimineața ne-a apucat să facem amor și asta era

maximul, fericirea completă, când eram în pat închideam ochii și mă gândeam la tot ce se întâmplase în noaptea aceea, toate acele întâmplări violente și apoi toate acele lucruri frumoase și cum lucrurile frumoase s-au impus întâmplărilor violente și asta fără să fi fost nevoie să devină foarte violente, vreau să zic lucrurile frumoase, eu înțeleg ce vreau să spun, și mă gândeam la aceste lucruri și îi șopteam altele la ureche lui Pepe când, pac, am început să mă gândesc la Arturo, am auzit țăcănitul mașinii lui de scris și în loc să asimilez această imagine, în loc să-mi spun „și Arturo se simte bine”, în loc să-mi spun „toți suntem bine, planeta își vede de drumul ei prin oceanele de timpuri”, în loc să fac asta, cum zic, am început să mă gândesc la colegul meu de apartament și la starea lui sufletească și mi-am propus în mod ferm să-l ajut. Și a doua zi dimineața, în timp ce Pepe cu mine făceam niște exerciții de încălzire și Arturo se uita la noi din locul lui dintotdeauna, am început să-l atac. Nu știu ce i-am spus în ziua aceea. Poate că să-și ia o zi liberă că el este propriul lui patron, și să se ducă să-și petreacă ziua cu fiul lui. Și dacă asta a fost ce i-am spus cu siguranță că am insistat așa de mult că până la urmă Arturo s-a lăsat convins și Pepe i-a spus să vină cu el, că îl duce el până la Arenys. În seara aceea Arturo n-a apărut pe la La Sirena.

M-am întors acasă la trei dimineața și am dat peste el la unul din telefoanele publice de pe Paseo Marítimo. L-am văzut de departe. Un grup de turiști beți se îngrămădeau în jurul telefonului de alături care părea că nu funcționează. O mașină era oprită la bordură, cu portierele deschise și muzica la maximum. Pe măsură ce mă apropiam (eram cu Cristina), imaginea lui Arturo devenea tot mai clară. Cu mult înainte de a-i putea vedea chipul (era cu spatele la mine, băgat în cabină) am știut că plânge sau că e pe punctul să izbucnească în plâns. Era posibil să se fi îmbătat? Era drogat? Mi-am pus toate întrebările astea în vreme ce grăbeam pasul și o lăsam pe

Cristina în urmă și ajungeam lângă el. Exact atunci, în timp ce turiștii mă priveau mirați, m-am gândit că poate nu e el. Era îmbrăcat cu o cămașă hawaiiană pe care nu i-o văzusem niciodată. L-am bătut pe umăr, Arturo, i-am spus, credeam că în noaptea asta o să dormi la Arenys. El s-a întors și mi-a spus bună. Apoi a închis telefonul și a început să ne vorbească mie și Cristinei, care mă ajunsese din urmă. Mi-am dat seama că uitase să scoată monedele din fantă. Erau peste o mie cinci sute de pesete. În noaptea aceea, când am rămas singuri, l-am întrebat cum a fost la Arenys. A spus că bine. Soția lui trăia cu un tip, un basc, cu care părea că e fericită și copilul era bine.

Și altceva? am zis. Asta-i tot, a spus el. Cui îi telefonai? Arturo m-a privit și a zâmbit. Andaluzei împuțite? am zis. Nenorocitei care ți-a luat mințile? Da, a spus. Și ai vorbit cu ea? Doar un moment, a zis, englezii au țipat tot timpul și mă deranjau. Și dacă nu mai vorbeai cu ea ce dracului făceai acolo, lipit de telefon? am spus. El a ridicat din umeri și după ce s-a gândit a zis că voia s-o sune din nou. Sun-o de aici, i-am spus. Nu, a zis, eu vorbesc mult și o să plătești mult telefonul. Tu plătești partea ta și eu pe-a mea, am murmurat. Nu, a zis el. Când o să vină factura sper să fiu în Africa. Doamne Dumnezeule, ce prost mai ești, am spus, *hai*, sun-o liniștit, mă duc să fac o baie, anunță-mă când termini.

Țin mine că am făcut un duș, apoi m-am dat cu cremă pe tot corpul și am avut chiar timp să fac câteva exerciții în fața oglinzii aburite din baie. Când am ieșit Arturo stătea la masă, cu un ceai de mușețel și cu o cană de ceai cu lapte pentru mine, acoperită cu o farfurioară ca să nu se răcească. Ai dat telefon? Da, a spus. Și ce s-a întâmplat? Mi-a închis, a zis. Ea pierde, am spus eu. A pufnit. Ca să schimbăm subiectul l-am întrebat cum merge cartea lui. Bine, a zis. Mă lași s-o vad? Mă lași să intru în camera ta și s-o vad? S-a uitat la mine și a spus că da. Camera nu era curată, dar nu era nici murdară.

Patul nefăcut, haine pe jos, câteva cărți împrăștiate peste tot. Mai mult sau mai puțin ca a mea. Aproape de fereastră, pe o masă foarte mică, își pusese mașina de scris. M-am așezat și am început să-i răsfoiesc hârtiile. N-am înțeles nimic, evident, dar nici nu mă așteptam să înțeleg ceva. Știu că taina vieții nu se află în cărți. Dar știu și că e bine să citești, în privința asta eram amândoi de acord, e instructiv sau e o consolare. El citea cărți, eu citeam reviste ca *Muscle Mag* sau *Muscle & Fitness* sau *Body-fitness*. Apoi am început să vorbim despre acel mare amor. Așa îi spuneam eu, ca să râd de el, marele tău amor, o gagică pe care a cunoscut-o cu mult timp în urmă, când ea avea optsprezece ani, și pe care o revăzuse nu demult. Călătoriile de întoarcere în Catalonia au fost mereu un dezastru. Prima dată, mi-a spus, trenul a fost cât pe ce să deraieze, a doua oară s-a întors bolnav, cu patruzeci de grade febră, în cușetă, transpirând, învelit cu pături și fără să-și scoată paltonul. Și fiind așa de bolnav gagica aia te-a lăsat să te urci în tren? i-am spus, în vreme că mă uitam la lucrurile lui, foarte puține lucruri în realitate. Gagica aia nu te iubește, Arturo, mi-am zis. Uit-o, i-am spus. Trebuia să plec, a zis el, trebuia să vin să văd copilul. Mi-ar plăcea să-l cunosc, am spus. Ți-am arătat o fotografie a lui, a zis el.

Nu sunt în stare să pricep, am spus. Ce nu pricepi? a zis el. Niciodată n-aș permite ca un prieten bolnav, chiar dacă nu l-aș iubi, chiar dacă n-aș fi îndrăgostită de el, să se urce într-un tren cu patruzeci de grade febră, am spus. Întâi l-aș fi îngrijit, m-aș fi străduit să-și redobândească sănătatea, măcar în parte și apoi l-aș fi expediat. Uneori am multe remușcări, m-am gândit, dar partea ciudată este că nu știu pentru ce, ce rău am făcut ca să am remușcări. Tu ești o persoană bună, a zis el. Și ție îți plac persoanele rele? am spus eu. Prima dată ei i-a fost teamă să vină să stea cu mine, a zis el, avea doar optsprezece ani. Nu continua, i-am spus, că mă supăr pe tine. Gagica asta e lașă și tu ești imbecil, mi-am zis. Nu

mai am nimic de făcut aici, a spus el. De ce ești așa de melodramatic? O iubeam, a zis el. Stop! am spus eu, nu vreau să mai ascult prostii. În seara aceea am vorbit din nou despre nenorocita de andaluză împuțită și despre fiul lui. Ai nevoie de bani? am spus. Pleci fiindcă nu mai ai bani? Nu câștigi destul? Îți împrumut eu niște bani. Nu-mi plăți chiria luna asta. Și nici luna viitoare Nu-mi plăți până n-o să-ți prisosească banii. Ai bani ca să-ți cumperi medicamentele? Te duci la doctor? Ai bani ca să-i cumperi jucării fiului tău? Îți pot da niște bani. Am un prieten care lucrează la un magazin de jucării. Am o prietenă care este asistentă medicală la o policlinică. Totul se rezolvă.

A doua zi dimineața mi-a povestit iar istoria cu andaluza. Cred că nu dormise. E ultima mea poveste, a spus. De ce să fie ultima ta poveste? i-am zis. Ai murit, cumva? Uneori mă scoți din sărite, Arturo.

Istoria cu andaluza era foarte simplă. El a cunoscut-o când ea avea optsprezece ani. Asta știam. Pe urmă ea s-a despărțit de el, dar printr-o scrisoare, și el a rămas cu senzația stranie că parcă în realitate legătura lor nu s-a terminat niciodată. La intervale regulate îi dădea telefon. Așa au trecut anii. Fiecare avea viața lui, fiecare se aranja cum putea. Arturo a cunoscut altă femeie, s-a îndrăgostit de ea, s-au căsătorit, au avut un copil, s-au despărțit. Apoi Arturo s-a îmbolnăvit. A fost la un pas de moarte: mai multe pancreatite, ficatul făcut praf, colonul cu ulcerații. Într-o zi i-a dat telefon andaluzei. Trecuse mult timp de când nu telefonase și în ziua aceea, poate pentru că era foarte bolnav și se simțea trist, a sunat-o. Tipa nu mai răspundea la telefonul acela, trecuseră mulți ani și el a trebuit s-o caute. N-a trecut mult timp până să găsească numărul nou și a vorbit cu ea. Poarca era mai mult sau mai puțin în aceeași situație ca el, în cel mai bun caz. Dialogul s-a reluat. Părea că timpul nu trecuse. Arturo a făcut un drum în Sud. Era în convalescență, dar

a decis să facă acea călătorie ca s-o vadă. Ea era mai mult sau mai puțin într-o situație asemănătoare, nu avea nicio boală fizică, dar când Arturo a ajuns acolo era în concediu medical pentru probleme nervoase. Din spusele gagicii, înnebunea, vedea șobolani, auzea pașii șobolanilor pe pereții din apartamentul ei, avea vise oribile sau nu putea să doarmă, îi era silă să iasă pe stradă. Și ea era despărțită. Și ea avusese o căsătorie groaznică și amanți groaznici. S-au suportat o săptămână. Atunci, când Arturo s-a întors în Catalonia, trenul a fost pe punctul de a deraia. Din ce spune Arturo, mecanicul a oprit în mijlocul câmpului și controlorii au coborât și au mers de-a lungul șinelor până au găsit o tablă, o parte din podeaua trenului care începuse să se desprindă. Sinceră să fiu nu-mi explic cum de nu și-au dat seama înainte. Sau Arturo mi-a explicat prost sau toți lucrătorii din trenul ăla erau beți. Singurul călător care a coborât din tren și a cercetat șinele, după cum explică Arturo, a fost el. Poate în acele momente, în timp ce controlorii căutau tabla sau placa desprinsă din pânțele trenului, el a început să înnebunească și s-a gândit să fugă. Dar partea cea mai proastă vine după: la cinci zile după ce a revenit în Catalonia Arturo a început să se gândească să se întoarcă sau a început să-și dea seama că nu are altă soluție decât să se întoarcă. În acele zile vorbea cu andaluza cel puțin o dată pe zi și uneori chiar de șapte ori. În general se certau. Alteori își spuneau cât de dor le este. A cheltuit o avere pe telefoane. În cele din urmă, înainte de a se împlini săptămâna, s-a urcat în alt tren și s-a întors. Rezultatul acestei ultime călătorii, oricât îl îndulcește Arturo, a fost la fel de catastrofal ca primul sau mult mai rău. Singurul lucru de care era sigur era dragostea lui pentru nenorocita de andaluza. Atunci s-a îmbolnăvit și s-a întors în Catalonia sau andaluza l-a dat afară sau el n-a mai suportat-o și a hotărât să se întoarcă sau cine știe ce-o fi fost, dar treaba e că era foarte bolnav și gagică l-a lăsat să se urce în tren cu peste patruzeci de grade febră, ceva ce eu nu i-aș fi

făcut, Arturo, i-am spus, nici măcar unui dușman, deși eu n-am dușmani. Și el mi-a spus: trebuia să ne despărțim, ne devoram unul pe altul. Câțiva lupi mai puțin, i-am răspuns. Gagica asta nu te-a iubit niciodată. Gagicii ășteia îi lipsește o doagă și asta probabil că ți se pare drăguț, dar de iubit, ceea ce se spune a iubi, nu te-a iubit niciodată. Și în altă zi, când l-am văzut din nou la tejghea la La Sirena, i-am spus: tu să ai grijă de fiul tău și de sănătatea ta. Îngrijește-te de fiul tău și îngrijește-ți sănătatea, gagiule, și nu te mai gândi la poveștile astea. Pare greu de crezut că un tip așa de inteligent este totodată un prost.

Pe urmă am participat la un campionat de culturism, un campionat puțin important, în La Bisbal, unde am luat locul al doilea, ceea ce m-a bucurat foarte tare, și m-am combinat cu un oarecare Juanma Pacheco, un sevillan care lucra ca portar la discoteca unde se organizase campionatul și care într-un timp fusese și el culturist. Când m-am întors la Malgrat Arturo nu era acasă. Am găsit un bilet prins cu o pioneză pe ușa lui în care mă anunța că o să fie plecat trei zile. Nu spunea unde dar eu mi-am imaginat că se dusese să-și vadă copilul. Pe urmă, gândindu-mă mai bine, mi-am dat seama că nu era nevoie să lipsească trei zile ca să-și vadă copilul. Când s-a întors, după patru zile, părea mai fericit ca niciodată. N-am vrut să-l întreb unde fusese și el nu mi-a spus. Pur și simplu a apărut într-o seară la La Sirena și am început să vorbim de parcă de-abia ne reîntâlniserăm. A rămas la pub până la închidere și pe urmă am plecat pe jos spre casă. Eu aveam chef să pălăvrăgesc și i-am propus să mergem să bem ceva la barul unor prieteni, dar a spus că preferă să se ducă acasă. Oricum, nu ne-am grăbit să ajungem, la ora aceea aproape că nu mai era lume pe Paseo Marítimo și noaptea era plăcută, cu briza care suflă dinspre mare și muzica ce se aude din puținele localuri care mai sunt deschise. Eu aveam chef să stau de vorbă și i-am povestit chestia cu Juanma Pacheco. Ce părere ai? i-am

spus când am terminat. Are un nume simpatic, a zis. De fapt se numește Juan Manuel, am spus eu. Presupun, a zis. Cred că m-am îndrăgostit, am spus eu. El a aprins o țigară și s-a așezat pe o bancă de pe Paseo. Eu m-am așezat lângă el și am continuat să vorbesc, în momentul acela înțelegeam chiar sau mi se părea că înțeleg toate nebuniile lui Arturo, cele făcute și cele pe care era pe punctul de a le face, și mie mi-ar fi plăcut să plec în Africa în noaptea aceea în vreme ce priveam marea și luminile ce se vedeau în depărtare, bărcuțele pescarilor; mă simțeam capabilă de orice și mai ales mă simțeam capabilă să fug foarte departe. Mi-ar plăcea să vină o furtună, am spus. Nu insista, a zis el, în orice clipă s-ar putea să înceapă să plouă. Am râs. Ce-ai făcut zilele astea? l-am întrebat. Nimic, a zis, m-am gândit, am văzut filme. Ce filme ai văzut? *The Shining*, a zis el. Ce oroare de film, am spus, l-am văzut acum o groază de ani și abia am adormit după. Și eu l-am văzut-o acum o groază de ani, a zis Arturo, și am petrecut noaptea fără să pot dormi. E un film splendid, am spus. E foarte bun, a zis el. Am rămas tăcuți o vreme, privind marea. Nu era lună și bărcile pescărești nu se mai vedeau. Ți aduci aminte de romanul pe care l-a scris Torrance? a spus brusc Arturo. Care Torrance? am zis eu. Personajul negativ din film, cel din *The Shining*, Jack Nicholson. Da, canalia scria un roman, am zis, deși adevărul este că de-abia îmi mai aminteam. Peste cinci sute de pagini, a spus Arturo, și a scuipat pe plajă. Niciodată nu-l văzusem scuipând. Iartă-mă, mă simt prost la stomac, a zis. Nu-ți face probleme, am spus eu. Scrisese peste cinci sute de pagini și nu făcuse decât să repete la infinit o singură frază, în toate chipurile posibile, cu majuscule, cu minuscule, pe două coloane, subliniată, mereu aceeași frază, nimic altceva. Și care era fraza? Nu ții minte? Nu, nu țin minte, am o memorie groaznică, mi-aduc aminte doar de secure și că puștiul și mama lui scapă la sfârșitul filmului. Nu-ți ridica poalele înainte de-a ajunge la gărlă, a spus Arturo. Era nebun,

am spus și în acea clipă nu m-am mai uitat la mare ci am căutat cu privirea chipul lui Arturo, lângă mine, și părea că este pe punctul de a se prăbuși. Poate că era un roman bun, a zis. Nu mă speria, am spus eu, cum să fie bun un roman în care se repetă numai o singură frază? E ca și cum îți bați joc de cititor, viața în sine e destul de plină de căcat ca să mai cumperi o carte în care nu se spune decât „nu-ți ridica poalele înainte de-a ajunge la gărlă”, e ca și cum eu aș servi ceai în loc de whisky, o hoție și o batjocură, nu crezi? Bunul tău simț mă năucește, Teresa, a zis el. Ți-ai aruncat ochii pe ce scriu? a întrebat. Eu intru în camera ta numai când mă inviți, l-am mințit. Pe urmă mi-a povestit un vis sau poate a fost în dimineața următoare, în timp ce eu îmi făceam exercițiile zilnice și el mă privea stând la masă, cu ceaiul lui de mușețel și fața lui de om care n-a dormit o săptămână întreagă.

Visul mi s-a părut frumos și de aceea îl țin minte. Arturo era un copil arab care împreună cu frățiorul lui se duc la un concesionar indonezian ca să instaleze un cablu de comunicații transoceanic. Se ocupă de el doi militari indonezieni. Hainele lui Arturo sunt cele ale unui arab. În vis trebuie să aibă vreo doisprezece ani, frățiorul lui trebuie să meargă pe șase sau șapte. Mama lor îi privește de departe, dar apoi prezența acesteia se estompează. Arturo și frățiorul lui rămân singuri, dar amândoi au la cingătoare pumnale din acelea arăbești groase și scurte, cu vârful foarte încovoiat. Amândoi duc cablul, care pare făcut de mână sau de fabricație artizanală. Și duc și un butoi cu un lichid gros, de culoare maro-verzuie, care reprezintă banii pe care trebuie să-i plătească indonezienilor. În timp ce așteaptă, frățiorul îl întreabă pe Arturo câți metri lungime are cablul. Metri? zice Arturo, kilometri! Căsuța militarilor este de lemn și se află lângă mare. În vreme ce așteaptă, alt arab, acesta mai în vârstă, trece înaintea lor la coadă și cu toate că primul impuls al lui Arturo este să-l înjure sau cel puțin să-i reproșeze lipsa de respect,

pentru care verifică dacă pumnalul lui încovoiat este unde trebuie să fie, renunță aproape imediat când arabil bătrân începe să le istorisească o poveste militarilor indonezieni și cui vrea să-l asculte. Povestea este despre o petrecere în Sicilia. Arturo mi-a spus că atunci când a ascultat-o el și frățiorul lui s-au simțit fericiți, elevați, ca și cum celălalt ar fi recitat un poem. În Sicilia există un ghețar de nisip. Un grup pestriț de spectatori îl admiră de la o distanță prudentă, cu excepția a doi dintre ei: unul se urcă în vârful unui deal pe care *stă* ghețarul, celălalt se așază la poalele acestuia și așteaptă. Atunci cel de sus începe să se miște ori să danseze ori să bată cu picioarele în pământ și, în partea cea mai de sus, ghețarul începe să alunece târând cu el mase mari de nisip, nisip ce cade spre cel care stă jos. Acesta nu se mișcă. Pentru o clipă pare că va fi îngropat de nisip, dar în ultimul moment face o săritură și se salvează. Acesta a fost visul. Cerul în Indonezia era aproape verde, cerul în Sicilia era aproape alb. De mult timp Arturo nu avusese un vis așa de frumos. Poate că acea Indonezie și acea Sicilie erau pe altă planetă. După părerea mea, i-am spus, visul acesta înseamnă că ți se schimbă soarta, de-acum înainte îți va merge bine în toate. Știi cine era frățiorul tău din vis? Bănuiesc a spus el. Era fiul tău! Când i-am spus asta, Arturo a zâmbit. După câteva zile, însă, mi-a vorbit iar despre andaluză. Nu mă simțeam bine și l-am băgat în mă-sa. Acum știu că n-ar fi trebuit s-o fac, deși nu contează prea mult că am făcut-o. Cred că i-am vorbit despre responsabilitățile pe care le avem în viață, despre lucrurile în care cred, de care mă agăț ca să continui să respir. Păream supărată pe el, deși de fapt nu eram. El nu s-a supărat pe mine. În seara aceea n-a venit să doarmă acasă. Țin minte pentru că a fost prima seară când a venit să mă viziteze Juanma Pacheco, care avea zi liberă la fiecare cincisprezece zile și sosise la Malgrat cu dorința de a profita de timp. Am intrat în dormitor și am încercat să facem amor. Eu nu puteam. Am încercat de câteva ori,

dar nu puteam, poate erau de vină mușchii lui Juanma, fleșcăiți după atâta timp în care nu s-a mai dus la sala de gimnastică. În fine, probabil că a fost vina mea. Tot timpul mă sculam și mă duceam la bucătărie să beau apă. În una din aceste escapade, nu știu de ce, am intrat în camera lui Arturo. Pe masă erau mașina de scris și un teanc de foi perfect ordonate. Înainte de a le răsfoi m-am gândit la *The Shining* și m-a trecut un fior. Dar Arturo nu era nebun, asta știam. Apoi m-am plimbat prin cameră, am deschis fereastra, m-am așezat pe pat, am auzit pași pe culoar, chipul lui Juanma Pacheco s-a ivit în ușă, a întrebat dacă am ceva, nimic, stai liniștit, i-am spus, mă gândesc, și atunci am văzut valizele făcute și atunci am știut că el o să plece.

Mi-a făcut cadou patru cărți pe care încă nu le-am citit. Peste o săptămână ne-am luat rămas-bun, eu l-am condus la gara din Malgrat.

Jacobo Urenda, rue du Cherche Midi, Paris, iunie 1996. E greu să spun această poveste. Pare ușor, dar dacă râcăi un pic la suprafață îți dai seama imediat că e greu. Toate poveștile de acolo sunt complicate. Eu călătoresc în Africa cel puțin de trei ori pe an, în general în zonele fierbinți și când mă întorc la Paris mi se pare că încă mai visez și îmi e greu să mă trezesc, deși se presupune, cel puțin teoretic vorbind, că pe latinoamericani oroarea nu ne impresionează așa de mult ca pe ceilalți.

Acolo l-am cunoscut pe Arturo Belano, la oficiul poștal din Luanda, într-o după-amiază călduroasă când nu aveam nimic de făcut decât să cheltui o avere pe convorbiri telefonice la Paris. Era la ghișeul de fax luptând din greu cu înlocuitorul șefului care voia să-l taxeze cu mai mult și eu i-am dat o mână de ajutor. Așa cum se întâmplă lucrurile în viața asta, amândoi eram din Conul Sud, el chilian și eu argentinian, am hotărât să petrecem restul zilei împreună, e posibil să fi sugerat asta eu, întotdeauna am fost o persoană sociabilă, îmi place să conversez și să cunosc altă lume, știu să-i ascult pe ceilalți, deși uneori pare că ascult dar în realitate mă gândesc la ale mele.

În curând ne-am dat seama că avem în comun mult mai mult decât credeam, cel puțin eu mi-am dat seama de asta, bănuiesc că și Belano, deși nu am spus nimic, nu ne-am felicitat reciproc, amândoi ne-am născut mai mult sau mai puțin pe aceleași date, amândoi am plecat din respectivele noastre republici când s-a întâmplat ce s-a întâmplat, amândurora ne plăcea Cortázar, ne plăcea Borges, niciunul nu avea mulți bani și amândoi vorbeam o portugheză de te-apuca jalea. În sfârșit, eram tipicii băieți latinoamericani de patruzeci și ceva de ani care se întâlnesc într-o țară africană aflată pe buza prăpastiei sau în pragul colapsului, ceea ce în cazul de față era

același lucru. Singura diferență era că atunci când aveam să-mi termin treaba, sunt fotograf la Agenția La Luna, eu urma să mă întorc la Paris, iar bietul Belano când avea să-și termine treaba lui urma să rămână în Africa.

Dar de ce, frate? i-am spus într-un moment al nopții, de ce nu vii cu mine în Europa? Ba am tras și-o minciună că dacă n-are bani pentru bilet îl împrumut eu, chestii din astea care se spun când ești foarte beat și noaptea nu este numai străină ci și mare, foarte mare așa de mare că dacă ești un pic neatent te înghite, pe tine și pe toți cei care se află lângă tine, dar despre lucrurile astea dumneavoastră nu știți nimic, dumneavoastră nu ați fost niciodată în Africa. Eu da. Și Belano. Amândoi eram *free-lancer*. Eu, cum am spus, pentru Agenția La Luna, Belano pentru un ziar din Madrid care îi plătea o mizerie pe articol. Și cu toate că deocamdată nu-mi spusese de ce nu pleca, am rămas împreună și simțindu-ne bine și noaptea sau inerta nopții din Luanda (ceea ce este un fel de a vorbi: la Luanda inerta nu te făcea decât să te bagi sub pat) ne-a târât până la barul unui oarecare João Alves, un negru de o sută douăzeci de kilograme, unde am întâlnit câțiva cunoscuți, ziariști și fotografi, polițiști și pești, și unde am continuat să pâlăvrăgim. Sau poate nu. Poate acolo ne-am despărțit, fumul țigărilor m-a făcut să-l pierd din vedere ca pe atâtea persoane pe care le cunoști când te duci să lucrezi și vorbești cu ele și apoi le pierzi din vedere. La Paris este diferit. Lumea se îndepărtează, lumea se face tot mai mică, și ai timp, chiar dacă nu vrei, să spui la revedere. În Africa nu, acolo lumea *vorbește*, îți povestește *problemele*, și apoi o înghite un nor de fum și dispare, cum a dispărut Belano în acea noapte, dintr-odată. Și nici măcar nu te gândești la posibilitatea de a te întâlni din nou cu cutare sau cutărică la aeroport. Există posibilitatea asta, nu spun că nu, dar nu te gândești la ea. Așa că în noaptea aceea, când a dispărut Belano, nu m-am mai gândit la el, nu m-am mai gândit să-i împrumut bani,

și am băut și am dansat și apoi am adormit pe un scaun și când m-am trezit (cu un frison mai curând urmare a fricii decât a mahmurelii, căci m-am temut că am fost furat, eu nu frecventez stabilimente ca acela al lui João Alves) se făcuse dimineață și am ieșit pe stradă să-mi mișc picioarele și m-am întâlnit cu el acolo, în curte, fumând o țigară și așteptându-mă.

Frumos gest, da domnule.

De atunci ne-am văzut în fiecare zi și uneori îl invitam la masă și alteori mă invita el la cină, ieșea ieftin, nu era o persoană care mănâncă mult, dimineața își bea infuzia lui de mușețel și când nu aveau mușețel cerea tei sau mentă sau ce plantă aveau la îndemână, nu bea niciodată cafea și ceai și nu mânca nimic fript, părea un musulman, nu se atingea de porc nici de alcool și mereu avea o grămadă de pastile la el. Măi Belano, i-am spus într-o zi, parcă ești o spițerie ambulantă, și el a râs parcă fără chef, de parcă ar fi spus nu mă lua peste picior, Urenda, că n-am chef de prostii din astea. La capitolul femei, din câte știu, se descurca foarte bine de unul singur. Într-o seară Joe Rademacher, ziaristul nord-american, ne-a invitat pe mai mulți dintre noi la un bal în cartierul Pará ca să sărbătorim terminarea misiunii lui în Angola. Balul avea loc în partea din spate a unei case particulare, într-o curte interioară cu pământ bătătorit, și fătute erau din belșug, o plăcere. Ca oameni moderni ce suntem, toți ne-am adus proviziile bine asortate de prezervative, cu excepția lui Belano, care s-a lipit de grupul nostru în ultimul moment mai ales ca urmare a insistențelor mele. Nu o să vă spun că n-a dansat pentru că adevărul este că a dansat, dar când l-am întrebat dacă are prezervative sau dacă vrea să-i dau eu câteva de la mine, a refuzat categoric și mi-a spus: Urenda, eu n-am nevoie de chestii din astea sau ceva ce suna asemănător, așa că presupun că s-a mulțumit cu dansul.

Când m-am întors la Paris el a rămas la Luanda. Avea de gând să

călătorească spre interior, unde mișunau bandele înarmate și necontrolate. Înainte de a pleca am avut o ultimă conversație. Povestea lui era destul de incoerentă. Pe de o parte am tras concluzia că nu-i păsa deloc de viață, că obținuse slujba aceea ca să aibă o moarte frumoasă, o moarte ieșită din comun, o imbecilitate de genul ăsta, e știut că generația mea i-a citit pe Marx și pe Rimbaud până și-a întors mațele pe dos (nu e o scuză, nu e o scuză în sensul pe care îl credeți dumneavoastră, acum nu e vorba de a judeca lecturile). Dar pe de altă parte, și asta era paradoxal, se îngrijea, își lua zilnic pastilele cu religiozitate, o dată am mers cu el la o farmacie din Luanda deoarece căuta ceva asemănător cu Ursochol-ul, care este acid ursodeoxicolic și care îi menținea deschis mai mult sau mai puțin coledocul sclerosat sau cam așa ceva, și Belano în privința asta se comporta mai degrabă ca cineva foarte interesat de sănătatea lui, eu l-am văzut, intrând în farmacie vorbind o portugheză jalnică, l-am văzut cercetând rafturile, întâi în ordine alfabetică și apoi la întâmplare, și când am plecat, fără blestematul de acid ursodeoxicolic, eu i-am spus, măi Belano, nu-ți face griji (fiindcă se făcuse negru la față de supărare), ți-l trimit eu de la Paris de cum ajung, și atunci el mi-a spus: se obține numai cu rețetă medicală, și eu am izbucnit în râs și mi-am zis băiatul ăsta vrea să trăiască, nici gând să vrea să moară.

Dar în orice caz povestea nu era așa de dară. Avea nevoie de medicamente. Asta era un fapt. Nu numai de Ursochol, ci și de Mesalazină, și de Omeprazol, și primele două se luau zilnic, patru pastile de Mesalazină pentru colonul lui cu ulcerații și șase de acid ursodeoxicolic pentru coledocul lui sclerosat. De Omeprazol putea să se lipsească, ăsta îl lua ca să prevină un eventual ulcer duodenal sau ulcer gastric sau o esofagită prin reflux, în orice caz nu îl lua zilnic. Partea curioasă a poveștii, să vedem dacă mă înțelegeți, este că el *se îngrijea* să aibă medicamentele lui, se îngrijea să nu mănânce

nimic care i-ar fi putut declanșa o criză de pancreatită, făcuse trei, nu în Angola, în Europa, dacă le-ar fi avut în Angola ar fi murit sigur, se îngrijea de sănătatea lui, vreau să spun, și totuși când stăteam de vorbă, să zicem când stăteam de vorbă ca de la bărbat la bărbat, sună oribil dar acesta este numele acestui tip de conversație crepusculară, mi-a dat de înțeles că era acolo ca să fie ucis sau ca să se sinucidă, nuanța constă în faptul că nu te deranjezi s-o faci tu însuți, deși în fond e la fel de sinistru.

Când m-am întors la Paris i-am povestit istoria soției mele, Simone, o franțuzoaică, și ea m-a întrebat cum este acest Belano, m-a rugat să i-l descriu din punct de vedere fizic fără să scap niciun amănunt, și apoi a spus că îl înțelege. Cum poți să-l înțelegi? Eu nu îl înțelegeam. În a doua noapte după sosirea mea, eram în pat cu luminile stinse și atunci i-am povestit istoria. Și ai cumpărat medicamentele? a spus Simone. Nu, încă nu. Păi, cumpără-le chiar mâine și trimite-i-le imediat. Așa o să fac, i-am zis, dar continuam să mă gândesc la povestea care șchiopăta pe undeva, în Africa întotdeauna auzi povești ciudate. Tu crezi că e posibil ca cineva să facă o călătorie într-un loc așa de îndepărtat în căutarea morții? am întrebat-o pe soția mea. E perfect posibil, a spus ea. Chiar și când e vorba de un tip de patruzeci de ani? am zis eu. Dacă are spirit de aventură, este perfect posibil, a spus soția mea care întotdeauna a avut o vână un pic romantică, ceva rar la parizience, care sunt mai curând pragmatice și strângătoare.

Așa că i-am cumpărat medicamentele, i le-am trimis la Luanda și după puțin timp am primit o carte poștală în care îmi mulțumea. Am calculat că ce îi trimisesem îi ajunge pentru douăzeci de zile. Ce-o să facă după aceea? Am presupus că o să se întoarcă în Europa sau o să moară în Angola. Și am uitat de asta.

După câteva luni l-am văzut la Grand Hotel din Kigali, unde stăteam eu și unde el venea din când în când să folosească faxul. Ne-

am salutat călduros. L-am întrebat dacă lucrează în continuare pentru același ziar din Madrid și mi-a spus că da, deși acum avea și colaborări la vreo câteva reviste sud-americane, ceea ce îi rotunjea ușor veniturile. Nu mai voia să moară, dar nici nu avea bani ca să se întoarcă în Catalonia. În seara aceea am mâncat împreună în casa unde locuia (Belano nu stătea niciodată la hoteluri, ca ceilalți ziariști străini, ci în case particulare unde închiria cu bani puțini o cameră sau un pat sau un colț unde să se întindă să doarmă) și am vorbit despre Angola. Mi-a povestit că fusese la Huambo, că mersese pe râul Cuanza, că fusese la Cuito Cuanavale și la Uige, că articolele lui aveau un oarecare succes și că venise în Ruanda pe uscat (ceva aproape imposibil în principiu, datorită atât accidentelor geografice cât și situației politice), mai întâi de la Luanda la Kinshasa și de acolo, uneori pe fluviul Congo și alteori pe neospitalierele drumuri forestiere, până la Kisangani, și apoi până la Kigali, în total peste treizeci de zile de călătorie fără pauză. Când a terminat de povestit n-am știut dacă să-l cred sau să nu-l cred. În principiu este incredibil. Pe deasupra, povestea cu un semisurâs pe buze care te îndemna să nu-l crezi.

L-am întrebat cum stă cu sănătatea. A spus ca în Angola a fost bolnav un timp, diaree, dar că acum e bine. Eu i-am spus că fotografiile mele se vând tot mai bine și că dacă vrea, și de data asta cred că am spus-o la modul serios, pot să-i împrumut niște bani, dar nici n-a vrut să audă de asta.

Pe urmă, parcă împotriva voinței mele, l-am întrebat de marea moarte pe care o căuta și mi-a spus că acum îi vine să râdă când se gândește la asta și că marea moarte adevărată, cea mai grozavă sau cea mai mizeră, o s-o vad personal a doua zi. Era, cum să spun, schimbat. Putea să stea zile întregi fără să-și ia pastilele și nu devenea nervos. Cu toate că atunci când l-am văzut era mulțumit fiindcă tocmai primise medicamente de la Barcelona. Cine ți le-a

trimis, l-am întrebat, o femeie? Nu, un prieten, mi-a spus, unul Iñaki Echavarne cu care m-am duelat odată. O bătaie? am zis. Nu, un duel, a spus Belano. Și cine a învins? Nu știu dacă eu l-am omorât pe el sau el m-a omorât pe mine, a spus Belano. Fantastic! i-am zis. Da, fantastic, a spus el.

Pe de altă parte era evident că domina sau începea să domine acea ambianță, lucru pe care eu nu l-am reușit niciodată, și care obiectiv vorbind este un țel pe care îl pot atinge numai corespondenții marilor mijloace informative, oamenii bine susținuți și puțini *free-lancer* care suplinesc lipsa banilor cu numeroase relații de prietenie și cu o deosebită știință de a se mișca în spațiul african.

Ca fizic era mai slab decât în Angola, de fapt era numai piele și os, dar aspectul lui nu era bolnăvicios ci sănătos sau așa mi s-a părut mie în mijlocul atâtor morți. Avea părul mai lung, probabil se tunde singur, și hainele erau cele din Angola, dar infinit mai murdare și mai jerpelite, în scurt timp mi-am dat seama că învățase jargonul, argoul de pe acele meleaguri unde viața nu valora nimic și care în fond era singura cheie - alături de bani - care deschidea toate porțile.

A doua zi am plecat la lagărele de refugiați și când m-am întors nu mai era. La hotel am găsit un bilet în care îmi dorea succes și mă ruga, dacă deranjul nu este prea mare, să-i trimit medicamente când mă întorc la Paris. Lângă bilet era adresa lui. M-am dus să-l văd, nu l-am găsit.

Când i-am povestit asta soției mele n-a fost deloc surprinsă. Dar, Simone, i-am spus, dar exista o șansă la un milion să-l revăd. Lucruri din astea se întâmplă, a fost enigmaticul ei răspuns. A doua zi m-a întrebat dacă am de gând să-i trimit medicamentele. Am făcut-o deja, i-am spus.

De data asta n-am rămas prea mult timp la Paris. M-am întors în Africa și m-am întors cu convingerea că o să mă întâlnesc din nou cu

Belano, dar drumurile noastre nu s-au încrucișat și cu toate că i-am întrebat pe ziariștii veterani din partea locului, nimeni nu îl cunoștea și puținii care își aduceau aminte de el habar n-aveau unde plecase. Și la fel s-a întâmplat la următorul voiaj, și la următorul. L-ai văzut? mă întreba soția mea când mă întorceam. Nu l-am văzut, îi răspundeam, poate s-a întors la Barcelona sau în țara lui. Sau poate, spunea soția mea, e în altă parte. S-ar putea, îi ziceam eu, asta n-o să știm niciodată.

Până când a trebuit să mă duc în Liberia. Dumneavoastră știți unde e Liberia? Da, pe coasta de vest a Africii, între Sierra Leone și Coasta de Fildeș, aproximativ, de acord, dar știți cine guvernează în Liberia? dreapta sau stânga? Asta nu știți în mod sigur.

Am ajuns la Monrovia în aprilie 1996, venind de la Freetown, Sierra Leone, cu un vapor închiriat de o organizație umanitară, nu mai știu care, a cărei misiune era să evacueze sute de europeni care așteptau la ambasada nord-americană - unicul loc cât de cât sigur din Monrovia după părerea celor care fuseseră acolo sau a celor ce ascultaseră mărturii directe despre ce se întâmplă acolo -, și care ca să spunem adevărul s-a dovedit că sunt pakistanezi, hinduși, maghrebieni, și câte un englez de rasă neagră. Ceilalți europeni, dacă îmi permiteți expresia, o șterseseră de mult din acel viespar și nu mai rămâneau decât secretarii lor. Pentru un latinoamerican ideea că ambasada nord-americană este un loc sigur era un paradox greu de digerat, totuși timpurile s-au schimbat și, de ce nu? poate și eu va trebui să mă refugiez la ambasada nord-americană, m-am gândit, dar oricum informația mi s-a părut de rău augur, un semn neîndoielnic că totul o să iasă prost.

Un grup de soldați liberieni, niciunul nu avea douăzeci de ani, ne-a escortat până la o clădire cu trei etaje, pe bulevardul Noua Africă, de fapt fostul Hotel Ritz sau vechiul Crillon în versiunea liberiană și de care acum se ocupa o organizație internațională de

ziariști de care eu nu auzisem până atunci. Hotelul, numit acum Centrul pentru Corespondenții de Presă, era unul dintre puținele lucruri care funcționau în capitală și de asta nu era străin un grup de cinci *marines* ai Statelor Unite, care uneori făceau de gardă dar cea mai mare parte a timpului și-o petreceau în salonul principal, bând cu cei de la televiziunea din țara lor și făcând pe intermediarii între ziariști și un grup de tineri soldați din etnia mandinga care făceau pe ghizii și bodyguarzii în timpul ieșirilor în cartierele fierbinți ale Monroviiei, sau, deși asta era ceva rar sau un capriciu, în zonele din jurul capitalei, sate nenumite de nimeni (deși toate aveau un nume și avuseseră locuitori, copii, locuri de muncă) care, mai ales din ce povesteau alții sau din reportajele pe care le vedeam în fiecare seară la CNN, erau o copie fidelă a sfârșitului lumii, a nebuniei oamenilor, a răului care e cuibărit în toate inimile.

Centrul pentru Corespondenții de Presă, în rest, funcționa ca un hotel și ca atare în prima zi a trebuit să ne scriem numele într-un registru. Când a venit rândul meu, eu beam whisky și conversam cu doi prieteni francezi, nu știu de ce am avut impulsul de a da înapoi o pagină a registrului și de a căuta un nume. Fără să mă surprindă, l-am găsit pe cel al lui Arturo Belano.

Era acolo de două săptămâni. Sosise cu un grup de nemți, doi țipi și o țipă de la un ziar din Frankfurt. Am încercat să iau legătura cu el imediat și nu l-am găsit. Un ziarist mexican mi-a spus că de șapte zile nu mai apăruse pe la Centru și că dacă vreau să știu ceva despre el să mă duc să întreb la ambasada nord-americană. M-am gândit la îndepărtata noastră conversație din Angola, la dorința lui de a fi omorât și mi-a trecut prin cap că acum o să reușească în mod sigur. Nemții, mi s-a spus, pleaseră. În silă, dar știind în forul meu interior că nu pot face altceva, m-am dus să-l caut la ambasadă. Nimeni nu știa nimic dar drumul mi-a folosit pentru că am făcut câteva fotografii. Străzile din Monrovia, curțile ambasadei, câteva

chipuri. Când m-am întors la Centru am dat de un austriac care cunoștea un neamț care îl văzuse înainte de a pleca. Acel neamț, însă, își petrecea toate ceasurile zilei pe străzi, profitând de lumina soarelui și așteptarea a fost lungă. Țin minte că, pe la șapte, am făcut o partidă de pocher cu câțiva colegi francezi și că ne-am aprovizionat cu lumânări, în cazul întreruperilor de curent care după spusele unora se produceau în general pe înserat. Dar lumina nu s-a stins și partida s-a terminat repede într-o stare generală de apatie. Țin minte că am băut și am vorbit de Ruanda și de Zair și de ultimele filme pe care le-am văzut la Paris. La douăsprezece noaptea, când rămăsesem singur în salonul principal al aceluia Ritz al fantomelor, a venit neamțul, și Jimmy, un tânăr mercenar (dar mercenar în slujba cui?) care făcea uneori pe portarul și pe barmanul, m-a anunțat că Herr Linke, fotograf, se îndrepta spre camera lui.

L-am ajuns pe scări.

Linke de-abia îngăima o engleză rudimentară, nu știa nicio vorbă în franceză și părea un om de treabă. Când am reușit să-l fac să înțeleagă că ce vreau de la el sunt informații despre locul unde se află prietenul meu Arturo Belano, m-a rugat politico (dar cu strâmbături, ceea ce făcea poate mai puțin politicoasă rugămintea lui) să îl aștept în salon sau la bar, că trebuie să facă un duș și că o să coboare imediat. Am așteptat peste douăzeci de minute și când s-a apropiat de mine mirosea a loțiune și a dezinfectant. Am vorbit, împiedicat, multă vreme. Linke nu bea alcool, mi-a spus că acest lucru îl făcuse să se fixeze asupra lui Arturo Belano, întrucât în zilele acelea Centrul pentru Corespondenții de Presă era un furnicar de ziariști, mult mai mulți decât acum, și toți se îmbătau conștiincios în fiecare seară, inclusiv câteva persoane celebre de la televiziune, oameni care ar fi trebuit să fie exemplu de responsabilitate, de seriozitate, după părerea lui Linke, și care sfârșeau vomitând de la

balcoane. Arturo Belano nu bea și asta l-a determinat să între în vorbă cu el. Își aducea aminte că în total stătuse trei zile la Centru, și că pleca în fiecare dimineață și se întorcea la prânz sau când se lăsa seara. O singură dată, dar asta în compania a doi nord-americani, a lipsit noaptea încercând să-i ia un interviu lui George Kensey, generalul cel mai tânăr și mai sângeros al lui Roosevelt Johnson, din etnia krahn, dar ghidul lor era un mandinga căruia pe bună dreptate i-a fost frică și i-a abandonat în cartierele din zona de est a Monroviei și le-a trebuit toată noaptea ca să se întoarcă la hotel. A doua zi Arturo Belano a dormit până foarte târziu, din spusele lui Linke și după două zile a plecat din Monrovia, cu aceiași nord-americani care încercaseră să-l intervieveze pe Kensey, e de presupus că spre nord. Înainte de a pleca Linke i-a făcut cadou un pachetel cu bomboane contra tusei, fabricate de niște laboratoare naturiste din Berna, sau așa cred că am înțeles, și pe urmă nu l-a mai văzut.

L-am întrebat cum îi cheamă pe nord-americani. Știa numele unuia dintre ei: Ray Pasteur. Am crezut că Linke glumește și l-am rugat să-l repete, poate că am râs, dar neamțul vorbea serios și de altfel era prea obosit ca să facă glume. Înainte de-a se duce să se culce a scos o hârtiuță din buzunarul de la spate al blugilor și mi l-a scris: Ray Pasteur. Cred că este din New York, a spus. A doua zi Linke s-a mutat la ambasada nord-americană ca să încerce să plece din Liberia și eu l-am condus să văd dacă acolo știe cineva ceva de Pasteur, dar haosul era total și mi s-a părut inutil să insist. Când am plecat l-am lăsat pe Linke făcând fotografii în grădina ambasadei. I-am făcut o poză și el mi-a făcut una mie. În cea făcută de mine se vede Linke cu aparatul de fotografiat în mână, uitându-se în pământ, ca și cum ceva strălucitor ascuns în iarbă i-ar fi atras atenția în mod deosebit îndepărtându-i privirea de la obiectivul meu. Expresia feței lui era liniștită, tristă și liniștită. În cea pe care mi-a

făcut-o el mie sunt eu (așa cred) cu Nikon-ul meu atârnat de gât și uitându-mă fix în obiectiv. E posibil să fi zâmbit și făceam cu degetele un V de la victorie.

După trei zile am încercat, la rândul meu, să plec, dar n-am reușit. Situația, m-a informat un funcționar de la ambasadă, se îmbunătățea în mod vizibil, dar haosul în transporturi mergea în direcția contrară clarificării politicii din țară. N-am plecat foarte convins de la ambasadă. L-am căutat pe Linke printre sutele de rezidenți care puseseră stăpânire pe grădini și nu l-am găsit. Am dat peste un nou grup de ziaristi recent sosiți de la Freetown și de câțiva care, Dumnezeu știe cum, sosiseră la Monrovia cu elicopterul de pe undeva din Coasta de Fildeș. Dar majoritatea, la fel ca mine, intenționau să plece și veneau zilnic la ambasadă să vadă dacă era vreun loc în mijloacele de transport care plecau spre Sierra Leone.

A fost atunci, în acele zile când nu mai aveam nimic de făcut, când scriseserăm și fotografiaserăm tot ce se poate imagina, când ni s-a propus, mie și altora, să facem o călătorie în interiorul țării. Majoritatea, bineînțeles, au refuzat oferta. Un francez de la *Paris-Match*, un italian de la agenția Reuter și eu am acceptat. Călătoria era organizată de unul din tipii care lucrau la bucătăria Centrului și care pe lângă faptul că scotea niște parale dorea să-și vadă satul, aflat la numai douăzeci de kilometri de Monrovia, poate treizeci, dar unde nu mai fusese de mai bine de jumătate de an. În timpul călătoriei (mergeam într-un Chevy rablagit pe care îl conducea un prieten al bucătarului, înarmat cu o pușcă și două grenade) acesta ne-a spus că este din etnia mano și că nevasta lui e din etnia gio, prietenă cu poporul mandinga (șoferul era mandinga) și dușmani ai etniei krahn, pe care i-a făcut canibali, și că nu știe dacă familia lui a murit sau mai trăiește. Căcat, a zis francezul, ar fi mai bine să ne întoarcem, dar făcusem peste jumătate din drum și atât italianul cât și eu eram fericiți că terminăm ultimele rolfilme care ne mai

rămăseseră.

Așa, și fără să întâlnim niciun control pe șosea, am trecut prin satul Summers și prin satul Thomas Creek, din când în când se ivea râul Saint Paul la stânga noastră, alteori se pierdea, șoseaua era dintre cele proaste, uneori drumul trecea prin mijlocul pădurii, poate vechi plantații de cauciuc, și alteori prin mijlocul câmpiei, o câmpie unde se ghiceau mai mult decât se vedeau dealurile cu costișe blânde ce se înălțau la sud. O singură dată am trecut peste un râu, un afluent al râului Saint Paul, pe un pod de lemn în stare perfectă și singurul lucru ce se oferea ochiului aparatelor noastre de fotografiat era natura, n-aș spune o natură exuberantă, nici măcar exotică, mie nu știu de ce mi-a amintit de o călătorie pe care am făcut-o copil fiind prin Corrientes, chiar i-am spus lui Luigi: asta seamănă cu Argentina, i-am spus-o în franceză, care era limba în care ne înțelegeam toți trei, și tipul de la *Paris-Match* s-a uitat la mine și a spus că bine ar fi doar *să semene* cu Argentina, ceea ce sincer să fiu m-a derutat, pentru că eu nu vorbeam cu el, nu? și ce voia să spună cu asta? că Argentina este mai sălbatică și mai primejdioasă decât Liberia? că dacă liberienii ar fi argentinieni acum ar fi morți? Nu știu. În orice caz observația lui a rupt brusc toată vraja și tare aș fi vrut să-i cer explicații chiar atunci, dar din experiență știu că nu câștigi nimic cu discuțiile de genul ăsta, pe lângă faptul că francezul era un pic deranjat de refuzul nostru majoritar de a ne întoarce și tipul trebuia să-și descarce nervii într-un fel, în afară de a tuna și fulgera tot timpul contra bieților negri care voiau doar să câștige niște pesos și să-și vadă familia. Așa că m-am făcut că nu pricep deși în gând i-am dorit să i-o bage-n cur o maimuță și am continuat să vorbesc cu Luigi, explicându-i lucruri pe care până atunci le crezusem uitate, nu știu, nume de copaci, de pildă, care mie mi se păreau bătrânii copaci din Corrientes și aveau numele copacilor din Corrientes, deși evident nu erau copacii din Corrientes. Și ce mai,

entuziasmul meu presupun m-a făcut să par scânteietor, în orice caz mult mai scânteietor decât sunt, chiar amuzant dacă mă iau după râsetele lui Luigi și după câte un hohot al însoțitorilor noștri și așa am lăsat în urmă copacii din Corrientes, într-o atmosferă relaxată de camaraderie, cu excepția francezului, clar, Jean-Pierre, tot mai morocănos, și am intrat într-o zonă fără copaci, doar tufișuri, arbuști ce păreau bolnavi și o liniște sfâșiată din timp în timp de țipătul unei păsări solitare, o pasăre care striga și striga și nu-i răspundea nimeni, și atunci am început să devenim nervoși, Luigi și cu mine, dar eram prea aproape de obiectivul nostru și am continuat.

La puțin timp după ce am zărit satul au început împușcăturile. Totul a fost foarte rapid, nu i-am văzut pe trăgători nicio clipă și schimbul de focuri n-a durat mai mult de un minut, dar când am trecut de cotitură și am intrat în ceea ce este propriu-zis Black Creek prietenul meu Luigi era mort și tipul care lucra la Centru era rănit la un braț și se văita înăbușit, ghemuit sub scaunul din dreapta șoferului.

Și noi, în mod automat, ne trântiserăm pe jos în Chevy.

Țin minte perfect ce am făcut eu: am încercat să-l reanimez pe Luigi, i-am făcut respirație gură la gură și apoi un masaj cardiac, până când francezul m-a bătut pe umăr și mi-a arătat cu un deget murdar care tremura tâmpla stângă a italianului unde se vedea o gaură de mărimea unei măslin. Când am înțeles că Luigi a murit nu se mai auzeau împușcăturile și tăcerea era întreruptă doar de aerul pe care îl deplasa mașina în mers și de zgomotul roților zdrobind pietrele și bolovanii de pe drumul ce ducea în sat.

Ne-am oprit în ceea ce părea piața centrală din Black Creek. Ghidul nostru s-a întors și ne-a spus că se duce să-și caute familia. Cu o fașă făcută din fâșii din propria lui cămașă își bandajase rana de la braț. Am presupus că o făcuse el sau șoferul, dar nu pot nici să-mi imaginez în ce moment, dacă nu cumva pentru ei timpul se

transformase într-un fenomen diferit, străin propriei noastre percepții a timpului. La puțin timp după ce a plecat ghidul s-au ivit patru bătrâni, cu siguranță atrași de zgomotul mașinii. Fără să spună o vorbă, apărați de streășină unei case în ruină, stăteau și se uitau la noi. Erau slabi și se mișcau cu grija oamenilor bolnavi, unul dintre ei era gol ca unii dintre războinicii krahn ai lui Kensey și Roosevelt Johnson, deși era evident că bătrânul acela nu era nicicum un războinic. Părea că tocmai se treziseră, la fel ca noi. Șoferul i-a văzut și a rămas la volan, transpirând și fumând și uitându-se din când în când la ceas. După un timp a deschis portiera și le-a făcut un semn bătrânilor, la care aceștia au răspuns fără să se miște de sub protecția oferită de streășină, și apoi a coborât și a început să se uite la motor. Când a revenit s-a pierdut într-o serie de explicații de neînțeles, de parcă mașina ar fi fost a noastră. Pe scurt ce voia să spună era că partea din față era mai găurită ca o strecurătoare. Francezul a strâns din umeri și a schimbat poziția lui Luigi, în așa fel încât să poată sta lângă el. Mi s-a părut că are un atac de astmă, dar în rest părea calm. I-am mulțumit în gând căci dacă urăsc ceva este un francez isteric. Mai târziu a apărut o adolescentă care ne-a privit fără să se oprească din mers și pe care am văzut-o dispărând pe una dintre multele străduțe înguste care dădeau în piață. Când a dispărut liniștea a devenit totală și doar ciulind foarte tare urechile puteam auzi ceva asemănător cu reverberația soarelui pe acoperișul vehiculului nostru. Nu sufla nicio adiere de vânt.

O s-o mierlim, a spus francezul. A spus-o pe un ton simpatic, așa că i-am atras atenția că împușcăturile încetaseră de mult timp și că probabil cei care ne-au pregătit ambuscada erau puțini, poate câțiva bandiți speriați ca noi. Căcat, a spus francezul, satul ăsta e pustiu. Doar atunci mi-am dat seama că nu mai e nimeni în piață și că asta nu era deloc normal și că francezul avea dreptate. Nu m-a cuprins teama ci furia.

Am coborât din mașină și am urinat îndelung pe zidul cel mai apropiat. Pe urmă m-am apropiat de Chevy, m-am uitat la motor și n-am văzut nimic care să ne împiedice să plecăm de acolo așa cum am venit. I-am făcut mai multe poze bietului Luigi. Francezul și șoferul se uitau la mine fără să spună nimic. Apoi Jean-Pierre, ca și cum s-ar fi gândit mult la asta, mi-a cerut să-i fac și lui o fotografie. I-am îndeplinit dorința fără să mă las rugat. I-am fotografiat pe el și pe șofer și pe urmă l-am rugat pe șofer să ne pozeze pe Jean-Pierre și pe mine, și apoi l-am rugat pe Jean-Pierre să-mi facă o poză cu Luigi, dar a refuzat zicând că asta este culmea morbidității și prietenia care începuse să se nască între noi s-a stricat din nou. Cred că l-am înjurat. Cred că m-a înjurat. Pe urmă am intrat iar în Chevy, Jean-Pierre lângă șofer și eu lângă Luigi. Cred că am stat acolo peste o oră. În acest timp Jean-Pierre și cu mine am sugerat de mai multe ori că ar fi bine să uităm de bucătar și s-o întindem din sat mâncând pământul, dar șoferul s-a arătat inflexibil la argumentele noastre.

Cred că într-un moment al așteptării m-a luat un somn scurt și agitat, dar somn la urma urmei, și probabil l-am visat pe Luigi și că mă dureau măselele foarte tare. Durerea era mai rea decât certitudinea morții italianului. Când m-am trezit, scaldat în sudoare, am văzut că Jean-Pierre dormea cu capul sprijinit de umărul șoferului în timp ce acesta fuma altă țigară privind drept în fața lui, în galbenul mortuar al pietei pustii, cu pușca de-a curmezișul genunchilor.

În sfârșit a apărut ghidul nostru.

Lângă el mergea o femeie slabă pe care la început am luat-o drept mama lui dar s-a dovedit a fi nevastă-sa și un copil de vreo opt ani, îmbrăcat cu o cămașă roșie și niște pantaloni scurți de culoare albastră. Va trebui să-l lăsăm aici pe Luigi, a spus Jean-Pierre, nu e loc pentru toți. Am discutat câteva minute. Ghidul și șoferul erau de partea lui Jean-Pierre și până la urmă a trebuit să cedez. Mi-am

agățat de gât aparatele de fotografiat ale lui Luigi și i-am golit buzunarele. Șoferul și cu mine l-am dat jos din mașină și l-am așezat sub un soi de umbrar de paie. Soția ghidului a spus ceva pe limba ei, era prima dată că vorbea, și Jean-Pierre s-a uitat la ea și l-a rugat pe bucătar să traducă. Acesta la început n-a vrut, dar după aceea a zis că soția lui a spus că e mai bine să lăsăm cadavrul într-una din casele care înconjurau piața. De ce? am întrebat la unison Jean-Pierre și eu. Femeia, deși lovită de nenorociri, avea înfățișarea unei regine, așa de impresionante erau sau ni se păreau nouă în acel moment calmul și seninătatea ei. Pentru că acolo or să-l mănânce câinii, a spus arătând cu degetul locul unde era cadavrul. Jean-Pierre și cu mine ne-am privit și am început să râdem, sigur, a zis francezul, cum de nu ne-am gândit la asta, normal. Așa că am ridicat din nou cadavrul lui Luigi și în vreme ce șoferul deschidea cu un șut ușa care i s-a părut cea mai șubredă, noi am dus cadavrul într-o încăpere cu pământ pe jos, unde erau o grămadă de rogojini și cutii de carton goale și al cărei miros era așa de insuportabil că l-am lăsat pe italian pe jos și am ieșit cât de repede am putut.

Când șoferul a pornit mașina toți am tresărit, cu excepția bătrânilor care continuau să ne privească de sub streșină. Pe unde o luăm? a spus Jean-Pierre. Șoferul a făcut un gest care voia să spună să nu-l deranjăm sau că nu știe. Pe alt drum, a zis ghidul. Numai în acea clipă m-am uitat la copil: îmbrățișase picioarele tatălui său și adormise. O luăm pe unde spun ei, i-am zis lui Jean-Pierre.

Un timp am rătăcit pe ulițele pustii ale satului. Când am ieșit din piață am luat-o pe o stradă dreaptă, pe urmă am cotit la stânga și Chevy-ul a înaintat foarte încet, aproape atingând pereții caselor, streșinile acoperișurilor de paie, până am ajuns la o esplanadă unde se vedea o baracă mare de tablă zincată, fără etaj, mare ca o hală industrială pe a cărei fațadă am reușit să citim „CE-RE-PA Ltd.”, scris cu litere mari roșii, și dedesubt „Fabrică de jucării, Black Creek

Brownsville". Satul ăsta de căcat se numește Brownsville, nu Black Creek, am auzit că spune Jean-Pierre. Șoferul, ghidul și eu nu i-am dat dreptate fără să ne dezlipim ochii de la baracă. Satul era Black Creek, Brownsville era probabil ceva mai la răsărit, dar Jean-Pierre într-un mod de neînțeles a continuat să spună că suntem la Brownsville și nu la Black Creek cum conveniserăm. Chevy-ul a străbătut esplanada și a luat-o pe un drum care trecea printr-o pădure deasă. Acum suntem cu adevărat în Africa, i-am spus lui Jean-Pierre, încercând zadarnic să-i dau curaj, dar el mi-a răspuns ceva fără sens legat de fabrica de jucării pe care o lăsasem în urmă.

Drumul a durat numai cincisprezece minute. Chevy-ul s-a oprit de trei ori și șoferul a spus că motorul mai rezistă, dacă avem noroc, doar ca să ajungem la Brownsville. Brownsville, cum aveam să aflăm în scurt timp, era un grup de nici treizeci de case într-un luminiș. Am ajuns acolo după ce am trecut peste patru dealuri pleșuve. Satul, la fel ca Black Creek, era pe jumătate pustiu. Mașina noastră, cu cuvântul „presă” scris pe parbriz, a atras atenția singurilor locuitori care ne-au făcut semne din ușa unei case de lemn, prelungă ca un atelier, cea mai mare din sat. Doi țipi înarmați au apărut în prag și au început să strige. Mașina s-a oprit la circa cincizeci de metri și șoferul și ghidul au coborât să parlanezeze. În timp ce înaintau spre casă țin minte că Jean-Pierre mi-a spus că dacă vrem să ne salvăm trebuie să fugim spre pădure. Eu am întrebat-o pe femeie cine sunt bărbații aceia. Ea a spus că sunt mandinga. Copilul dormea cu capul sprijinit în poala ei și un firisor de salivă i se prelingea printre buze. I-am spus lui Jean-Pierre că, cel puțin teoretic, ne aflăm printre prieteni. Francezul mi-a dat un răspuns sarcastic, dar eu am observat fizic că o liniște (o liniște lichidă) se răspândește pe fiecare rid al chipului său. Îmi amintesc asta și mă simt rău, dar atunci m-am simțit bine. Ghidul și șoferul râdeau împreună cu necunoscuții. Pe urmă au mai ieșit trei țipi din casa

prelungă, și ei înarmați până-n dinți, care s-au uitat la noi cât timp ghidul și șoferul s-au întors la mașină însoțiți de primii doi. Au răsunat niște împușcături îndepărtate și Jean-Pierre și eu am înclinat capetele. Pe urmă m-am ridicat, am ieșit din mașină și i-am salutat și unul dintre negri m-a salutat iar celălalt de-abia s-a uitat la mine ocupat cum era să ridice capota Chevy-ului și să verifice motorul definitiv mort și atunci mi-am zis că ne vor omorî și am privit spre casa prelungă și am văzut șase sau șapte bărbați înarmați și printre ei am văzut doi tipi albi care veneau spre noi. Unul dintre ei avea barbă și două aparate de fotografiat în bandulieră, un coleg de breaslă, cum era ușor de dedus, deși în clipa aceea, încă departe de mine, ignoram faima care îl preceda peste tot pe acest coleg, adică, îi cunoșteam, ca toți cei de meserie, numele și lucrările, dar niciodată nu-l văzusem la față, nici măcar într-o poză. Celălalt era Arturo Belano.

Sunt Jacobo Urenda, i-am spus tremurând, nu știu dacă îți mai aduci aminte de mine.

Își aducea aminte. Cum să nu-și aducă aminte. Dar eu atunci l-am văzut așa de deplasat în această lume că m-am îndoit că își amintește ceva, și cu-atât mai puțin de mine. Cu asta nu vreau să spun că era foarte schimbat, de fapt nu era *deloc* schimbat, era același tip pe care îl văzusem la Luanda și la Kigali, cel care se schimbase poate eram eu, nu știu, adevărul este că m-am gândit că nimic nu mai poate fi la fel ca înainte și asta îl includea și pe Belano și memoria lui. Pentru o clipă aproape că m-au lăsat nervii. Cred că Belano și-a dat seama și m-a bătut pe spate și apoi a rostit numele meu. Pe urmă ne-am strâns mâinile. Ale mele, am observat cu groază, erau pline de sânge. Ale lui Belano, și asta am observat tot cu o senzație asemănătoare cu groaza, erau imaculate.

I l-am prezentat pe Jean-Pierre și Belano m-a prezentat fotografului. Era Emilio López Lobo, fotograful madrilen de la

agenția Magnum, unul dintre miturile în viață ale breslei. Nu știu dacă Jean-Pierre auzise vorbindu-se de el (Jean-Pierre Boisson, de la *Paris-Match*, a spus Jean-Pierre fără să se tulbure, de unde se poate presupune că nu îl cunoștea sau că în situația în care ne aflăm îl durea în cur că a cunoscut o persoană eminentă), eu da, eu sunt fotograf și pentru noi López Lobo era ca Don DeLillo pentru scriitori, un fotograf magnific, un vânător de instantanee de primă pagină, un aventurier, un tip care în Europa câștigase toate premiile posibile și care fotografiase toate formele stupidității și ale nepăsării omenesti. Când mi-a venit mie rândul să-i strâng mâna, am spus: Jacobo Urenda, de la agenția La Luna, și López Lobo mi-a surâs. Era foarte slab, probabil că avea vreo patruzeci și ceva de ani, ca noi toți, și părea băut sau epuizat sau pe punctul de a înnebuni, sau toate trei la un loc.

În casă erau soldați și civili. Era greu să-i distingi la prima vedere. Mirosul înăuntru era dulce-acrișor și umed, miros a așteptare și a oboesală. Primul meu impuls a fost să ies să respir un aer mai puțin viciat, dar Belano m-a informat că e mai bine să nu te arăți prea des, pe dealuri erau situați soldați krahn care ne puteau zbură capul. Din fericire pentru noi, dar asta am aflat-o mai târziu, nu suportau să stea toată ziua la pândă și pe deasupra nu ocheau bine.

Casa, două încăperi prelungi, avea drept unică mobilă trei șiruri de rafturi neregulate, unele de metal și altele de lemn, toate goale. Pe jos era pământ bătătorit. Belano mi-a explicat situația în care ne aflăm. Din spusele soldaților, cei din etnia krahn care înconjurau satul Brownsville și cei care ne atacaseră la Black Creek erau avangarda forțelor generalului Kensey care își organiza oamenii ca să ia cu asalt Kakata și Harbel și apoi să avanseze spre cartierele din Monrovia pe care le controla încă Roosevelt Johnson. Soldații aveau de gând să plece a doua zi dimineața spre Thomas Creek, unde, după cum spuneau, se afla un grup de oameni de-ai lui Tim Early,

unul dintre generalii lui Taylor. Planul soldaților, cum am căzut de acord imediat Belano și cu mine, era neviabil și disperat. Dacă era adevărat că Kensey își regrupa forțele în zonă, soldații mandinga nu aveau nicio șansă să-i întâlnească pe ai lor. Planul civililor, care păreau conduși de o femeie, ceva neobișnuit în Africa, era mult mai bun. Unii intenționau să rămână la Brownsville și să aștepte evenimentele. Alții, majoritatea, voiau să se îndrepte spre nord-vest cu femeia mandinga, să treacă râul Saint Paul și să ajungă la șoseaua spre Brewerville. Planul, în ceea ce îi privea pe civili, nu era absurd, deși la Monrovia auzisem vorbindu-se de masacre pe șoseaua între Brewerville și Bopolu. Zona letală, însă, era mai la est, mai aproape de Bopolu decât de Brewerville. După ce i-am ascultat, Belano, Jean-Pierre și eu am hotărât să mergem cu ei. Dacă reușeam să ajungem la Brewerville, după părerea lui Belano, eram salvați. Ne aștepta un drum de vreo douăzeci de kilometri prin fostele plantații de cauciuc și prin selva tropicală, plus trecerea unui râu, dar când vom ajunge la șosea vom fi doar la zece kilometri de Brewerville și ajunși acolo la numai douăzeci și cinci de kilometri de Monrovia pe o șosea care în mod sigur continua să fie în mâinile soldaților lui Taylor. Urmă să plecăm în dimineața următoare, puțin timp după ce soldații mandinga porneau în direcția opusă ca să se înfrunte cu o moarte sigură.

În noaptea aceea n-am dormit.

Întâi am stat de vorbă cu Belano, pe urmă am vorbit puțin cu ghidul nostru și apoi iar am vorbit cu Arturo și cu López Lobo. Asta se întâmpla probabil între zece și unsprezece și încă de atunci era dificil să te miști prin casa aceea cufundată în cel mai deplin întuneric, un întuneric întrerupt doar de lumina țigărilor pe care le fumau unii ca să-și potolească frica și insomnia. În ușa deschisă am văzut umbrele a doi soldați care făceau de gardă stând pe vine și care nu s-au întors când m-am apropiat de ei. Am văzut și stelele și

siluetele dealurilor și iar mi-am adus aminte de copilăria mea. Probabil că asta e din cauză că asociez copilăria cu viața la țară. Pe urmă m-am întors în fundul casei, pipăind rafturile, dar nu mi-am găsit locul. Să fi fost douăsprezece când am aprins o țigară și m-am pregătit să dorm. Știu că eram mulțumit (sau credeam că sunt mulțumit) fiindcă a doua zi începea întoarcerea la Monrovia. Știu că eram mulțumit fiindcă luam parte la o aventură și mă simțeam viu. Așa că am început să mă gândesc la soția mea și la casa mea și apoi m-am gândit la Belano, ce bine că l-am văzut, ce bine arată, mai bine decât în Angola, când voia să moară și mai bine decât la Kigali, când nu mai voia să moară dar nici nu putea să plece din acest continent uitat de Dumnezeu, și când mi-am terminat țigara am scos alta, asta cu-adevărat ultima, și ca să-mi fac curaj am început chiar să fredonez foarte încet, sau în gând! un cântec de Atahualpa Yupanqui, Dumnezeu mare, Atahualpa Yupanqui, și doar atunci am înțeles că eram foarte agitat și că, dacă voiam să adorm, trebuia să stau de vorbă cu cineva, și atunci m-am ridicat și am făcut câțiva pași pe orbește, întâi într-o tăcere mormântală (m-am gândit, timp de o fracțiune de secundă, că toți suntem morți, că speranța care ne menține este doar o iluzie și am simțit impulsul de a ieși într-o goană năprasnică din casa aceea care puțea), apoi am auzit zgomotul sforăiturilor, murmurul abia perceptibil al celor care mai erau treji și conversau pe întuneric în limba gio sau mano, în limba mandinga sau krahn, în engleză, în spaniolă.

Toate limbile, atunci, mi s-au părut odioase.

Să spun asta acum, știu, este un nonsens. Toate limbile, toate murmurele sunt doar o formă substituentă de a ne păstra identitatea în vremuri de izbeliște. În sfârșit, adevărul este că nu știu de ce mi s-au părut odioase, poate pentru că într-un mod absurd eram pierdut într-un loc din acele două încăperi așa de lungi, pentru că eram pierdut într-o regiune pe care nu o cunoșteam, pe o planetă alungită

și stranie, sau poate pentru că știam că trebuie să dorm și nu puteam. Și atunci am căutat peretele pe pipăite și m-am așezat pe jos și am deschis ochii foarte mari, încercând să văd ceva, fără să reușesc, și pe urmă m-am ghemuit pe podea și am închis ochii și m-am rugat lui Dumnezeu (în care nu cred) să nu mă îmbolnăvesc, fiindcă mâine mă aștepta un drum lung, și apoi am adormit.

Când m-am trezit probabil că mai era puțin până să se facă patru dimineața.

La câțiva metri de locul unde mă aflam Belano și López Lobo stăteau de vorbă. Am văzut lumina țigărilor, primul meu impuls a fost să mă ridic, să mă apropii de ei ca să împart cu ei nesiguranța ce ne aștepta în acea zi, să mă reunesc chiar de-ar fi fost să merg de-a bușilea sau în genunchi cu cele două umbre pe care le întrezăream în spatele țigărilor. Dar n-am făcut-o. Ceva în tonul vocilor lor m-a împiedicat, ceva în felul cum stăteau acele umbre, uneori încordate, adunate, belicoase, și alteori fracționate, dezintegrate, ca și cum trupurile care le proiectau ar fi dispărut deja.

Așa că m-am stăpânit și m-am prefăcut că dorm și am ascultat.

López Lobo și Belano au stat de vorbă până aproape de ivirea zorilor. A transcrie ce și-au spus înseamnă într-un fel să denaturez ce am simțit în timp ce îi ascultam.

Întâi au vorbit despre numele oamenilor și au spus lucruri de neînțeles, păreau vocile a doi conspiratori sau a doi gladiatori, vorbeau încet și erau de acord aproape în toate privințele, deși tonul îl dădea Belano și argumentele lui (pe care le-am auzit fragmentar, ca și cum în casa aceea alungită o perdea sonoră sau niște paneele așezate la întâmplare m-ar fi împiedicat să aud jumătate din ce spuneau) erau provocatoare, dure, de neiertat să te cheme López Lobo, de neiertat să te cheme Belano, chestii de genul ăsta, deși s-ar putea să mă înșel și subiectul conversației să fi fost diametral opus. Pe urmă au vorbit de alte lucruri: nume de orașe, nume de femei,

titluri de cărți. Belano a spus: tuturor ne este frică de un naufragiu. Apoi a tăcut și numai atunci mi-am dat seama că López Lobo aproape că nu vorbise și că Belano vorbise prea mult. Pentru o clipă am crezut că se duc să se culce, m-am pregătit să fac același lucru, mă dureau toate oasele, ziua fusese zdrobitoare. Exact în momentul acela am auzit iar vocile lor.

La început n-am înțeles nimic, poate pentru că îmi schimbasem poziția sau poate pentru că ei vorbeau mai încet. M-am răsucit. Unul dintre ei fuma. Am distins din nou vocea lui Belano. Spunea că atunci când a ajuns în Africa și el voia să fie omorât. A istorisit povești din Angola și Ruanda pe care eu le știam, pe care toți care suntem aici le știm mai mult sau mai puțin. Atunci vocea lui López Lobo l-a întrerupt. L-a întrebat (am auzit foarte clar) de ce voia să moară atunci. Răspunsul lui Belano nu l-am auzit dar l-am intuit, ceea ce nu este niciun merit pentru că într-un anumit mod îl cunoșteam. Pierduse ceva și voia să moară, asta era tot. Apoi am auzit râsul lui Belano și am presupus că râde de ceea ce pierduse, marea lui pierdere, și de el însuși și de alte lucruri pe care nu le știu și nici nu vreau să le știu. López Lobo n-a râs. Cred că a spus: să vezi și să nu crezi, sau ceva de genul ăsta. Pe urmă amândoi au rămas tăcuți.

Mai târziu, dar cât de mai târziu nu pot spune precis, am auzit vocea lui López Lobo care spunea ceva, poate întreba ce oră e. Cât e ceasul? Cineva s-a mișcat lângă mine. Cineva s-a răsucit agitat în somn și López Lobo a pronunțat niște cuvinte guturale, de parcă ar fi întrebat iar cât e ceasul, dar de data asta, sunt sigur, a întrebat altceva.

Belano a spus că este patru dimineața. În momentul acela mi-am dat seama resemnat că nu o să pot adormi. Atunci López Lobo a început să vorbească și povestea lui, întreruptă doar foarte rar de întrebările ininteligibile ale lui Belano, s-a prelungit până în zori.

A spus că a avut doi copii și o nevastă, ca Belano, ca toți, și o casă și cărți. Apoi a spus ceva ce n-am înțeles. Poate a vorbit despre fericire. A pomenit străzi, stații de metrou, numere de telefon. De parcă ar fi căutat pe cineva. Apoi liniște. Cineva a tușit. López Lobo a repetat că avusese o soție și doi copii. O viață mai curând mulțumită. Așa ceva. Antifranchist militant și o tinerețe, în anii șaptezeci, în care n-a dus lipsă de sex și de prieteni. A devenit fotograf aproape din întâmplare. Nu dădea nicio importanță celebrității sau prestigiului lui sau ce-o fi fost. Se însurase din dragoste. Viața lui era ceea ce se numește de obicei o viață fericită. Într-o bună zi, din întâmplare, s-a descoperit că fiul lui cel mare era bolnav. Era un copil foarte deștept, a spus López Lobo. Boala copilului era foarte gravă, o boală de origine tropicală și bineînțeles că López Lobo s-a gândit că el îl contagiase pe copil. Cu toate acestea, după ce și-a făcut toate analizele și controalele cerute, medicii n-au descoperit nici urmă de boală în sângele lui. O vreme López Lobo a căutat posibilele cauze ale bolii în mediul restrâns al copilului dar n-a găsit nimic. În cele din urmă López Lobo a înnebunit.

Soția lui și el au vândut casa pe care o aveau la Madrid și s-au stabilit în Statele Unite. Au plecat cu copilul bolnav și cu copilul sănătos. Spitalul unde l-au internat pe copilul bolnav era scump și tratamentul îndelungat și López Lobo a trebuit din nou să lucreze, așa că soția lui a rămas cu copiii și el s-a apucat să facă fotografii cu grămada. A fost în multe locuri, a spus, dar întotdeauna s-a întors la New York. Uneori îl găsea pe copil mai bine, ca și cum ar fi câștigat bătălia cu boala, alteori starea sănătății lui era staționară sau se înrăutățea. Uneori López Lobo se așeza pe un scaun în camera copilului bolnav și îi visa pe cei doi fii: le vedea fețele foarte apropiate una de alta, surâzători și lipsiți de apărare, și atunci, fără să știe de ce, știa că este necesar ca el, López Lobo, să nu mai existe.

Soția lui închiriasse un apartament pe West 81st Street și copilul sănătos învăța la o școală apropiată. Într-o zi, pe când aștepta la Paris o viză pentru o țară arabă, a primit un telefon și i s-a spus că starea copilului bolnav se înrăutățise. Și-a lăsat treburile pe care le avea de rezolvat și a luat primul zbor spre New York. Când a ajuns la spital totul i s-a părut cufundat într-un soi de normalitate monstruoasă și atunci a știut că sosise sfârșitul. După trei zile copilul a murit. El personal s-a ocupat de formalitățile de incinerare, deoarece soția lui era distrusă. Până aici relatarea lui López Lobo a fost mai mult sau mai puțin inteligibilă. Restul este o succesiune de fraze și de imagini pe care voi încerca să le ordonez.

În aceeași zi în care a murit copilul sau la o zi după au sosit părinții nevestei lui López Lobo la New York. Într-o seară au avut o discuție. Erau la barul unui hotel din Broadway, aproape de strada 81, cu toții, socrii, copilul cel mic și soția lui, și López Lobo a început să plângă și a spus că își iubește amândoi copiii și că el a fost vinovat de moartea băiatului cel mare. Cu toate că poate n-a spus nimic și nu a avut loc nicio discuție și totul s-a petrecut în mintea lui López Lobo. Apoi López Lobo s-a îmbătat și a uitat urna cu cenușa copilului într-un vagon de metrou din New York și s-a întors la Paris fără să spună nimănui nimic. După o lună a aflat că soția lui se întorsese la Madrid și că vrea să divorțeze. López Lobo a semnat hârțiile și și-a zis că totul fusese un vis.

Mult mai târziu am auzit vocea lui Belano care întreba când avusese loc „nenorocirea”. Mi s-a părut vocea unui țaran chilian. Acum două luni, a răspuns López Lobo. Și apoi Belano a întrebat ce face celălalt fiu, copilul sănătos. Trăiește cu maică-sa, a răspuns López Lobo.

La acea oră puteam să le disting siluetele sprijinite de peretele de lemn. Amândoi fumau și amândoi păreau obosiți, dar poate că această ultimă impresie se datora propriei mele oboseli. López Lobo

nu mai vorbea, vorbea numai Belano, ca la început, și, în mod surprinzător, istorisea povestea lui, o poveste fără cap și fără coadă, o dată și încă o dată, cu particularitatea că de fiecare dată când o repeta rezuma povestea un pic mai mult, până când în cele din urmă nu spunea decât: am vrut să mor, dar am înțeles că e mai bine să nu o fac. Abia atunci mi-am dat seama clar că López Lobo o să plece cu soldații în ziua aceea și nu cu civilii, și că Belano nu îl va lăsa să moară singur.

Cred că am adormit.

Cel puțin, cred că am dormit câteva minute. Când m-am trezit lumina noii zile începea să se strecoare în interiorul casei. Am auzit sforăieli, oftaturi, oameni care vorbeau în somn. Apoi am văzut că soldații se pregătesc să plece. Împreună cu ei i-am văzut pe López Lobo și pe Belano. M-am ridicat și i-am spus lui Belano să nu plece. Belano a ridicat din umeri. Chipul lui López Lobo era impasibil. Știe că acum o să moară și e liniștit, m-am gândit. Chipul lui Belano, din contră, părea cel al unui dement: era o chestiune de secunde ca să vezi pe el întipărită o spaimă îngrozitoare sau o veselie feroce. L-am apucat de un braț și fără să mă gândesc am ieșit cu el afară să facem o plimbare.

Era o dimineață nespus de frumoasă, de o nestatornicie albastră ce te înfiora. López Lobo și soldații ne-au văzut ieșind și nu au spus nimic. Belano zâmbea. Țin minte că am mers în direcția nefolositorului nostru Chevy și că i-am spus de mai multe ori că este o prostie ce are de gând să facă. Am auzit conversația de azi-noapte, i-am mărturisit, și totul mă face să presupun că prietenul tău este nebun. Belano nu m-a întrerupt; se uita spre pădurile și dealurile ce înconjoară Brownsville-ul și din când în când aproba. Când am ajuns la Chevy mi-am amintit de francitiori și m-a apucat brusc panica. Mi s-a părut absurd. Am deschis o portieră și ne-am instalat în interiorul mașinii. Belano a văzut sângele lui Luigi închegat pe

tapițerie, dar n-a spus nimic și eu n-am crezut că e cazul să-i dau o explicație în acel moment. O vreme am rămas amândoi tăcuți. Eu îmi ascunsesem fața în palme. Pe urmă Belano m-a întrebat dacă mi-am dat seama cât de tineri sunt soldații. Toți sunt al naibii de tineri, i-am răspuns, și se omoară între ei de parcă s-ar juca. Și totuși e frumos, a zis Belano privind pe fereastră pădurile prizoniere între ceață și lumină. L-am întrebat de ce îl însoțește pe López Lobo. Ca să nu fie singur, a răspuns. Asta știam, așteptam alt răspuns, ceva care să fie decisiv, dar nu i-am spus nimic. M-am simțit foarte trist. Am vrut să mai spun ceva și nu mi-am găsit cuvintele. Apoi am coborât din Chevy și ne-am întors la casa lungă. Belano și-a luat lucrurile și a plecat cu soldații și fotograful spaniol. L-am condus până la poartă. Jean-Pierre mergea lângă mine și se uita la Belano fără să priceapă nimic. Soldații începeau să se îndepărteze și acolo ne-am luat rămas-bun. Jean-Pierre i-a strâns mâna și eu l-am îmbrățișat. López Lobo o luase înainte și Jean-Pierre și eu am înțeles că nu vrea să-și ia rămas-bun de la noi. Apoi Belano a luat-o la fugă, ca și cum în ultima clipă ar fi crezut că soldații încolonați vor pleca fără el, l-a ajuns pe López Lobo, mi s-a părut că încep să vorbească, mi s-a părut că râd, de parcă ar fi plecat într-o excursie și așa au traversat luminișul și au dispărut în desișul pădurii.

În ceea ce ne privește, călătoria de întoarcere la Monrovia s-a desfășurat aproape fără incidente. A fost lungă și neplăcută, dar nu ne-am întâlnit cu soldați din nicio bandă. Am ajuns la Brewerville când s-a înnoptat. Acolo ne-am luat rămas-bun de la majoritatea celor care veniseră cu noi și în dimineața următoare o furgonetă a unei organizații umanitare ne-a dus la Monrovia. Jean-Pierre n-a așteptat mai mult de o zi ca să plece din Liberia. Eu am mai rămas două săptămâni. Bucătarul, soția lui și copilul lor, cu care mă împrietenisem, s-au instalat la Centrul de Presă. Femeia lucra făcând paturile și măturând pe jos și uneori mă uitam pe fereastră și îl

vedeam pe copil jucându-se cu alți copii sau cu soldații care păzeau hotelul. Pe șofer nu l-am mai revăzut, dar a ajuns la Monrovia viu, ceea ce într-un fel e o consolare. Evident, în zilele cât am stat acolo am încercat să dau de Belano, să aflu ce s-a întâmplat în zona Brownsville-Black Creek-Thomas Creek, dar n-am reușit să aflu nimic clar. După cum spuneau unii, acel teritoriu era acum în mâna bandelor armate ale lui Kensey, după alții, o coloană a generalului Lebon, cred că ăsta era numele lui, un general de nouăsprezece ani, reușise să restabilească autoritatea lui Taylor în tot teritoriul cuprins între Kakata și Monrovia, ceea ce includea Brownsville și Black Creek. Dar niciodată n-am știut dacă asta era adevărat sau nu. Într-o zi am asistat la o conferință într-un local aproape de ambasada nord-americană. Conferința o ținea un oarecare general Wellman și în maniera lui încerca să explice situația din țară. La sfârșit, toată lumea a putut să-l întrebe orice voia. Când au plecat toți sau toți obosiseră să pună întrebări care știam că într-un fel sunt inutile, eu l-am întrebat de generalul Kensey, de generalul Lebon, de situația din satele Brownsville și Black Creek, de soarta fotografului Emilio López Lobo, cu cetățenie spaniolă și a ziaristului Arturo Belano, cu cetățenie chiliană. Generalul Wellman m-a privit țintă înainte de a răspunde (dar așa făcea cu toți, poate era miop și nu știa de unde să facă rost de niște ochelari). Cu prudență a spus că potrivit rapoartelor primite generalul Kensey murise de o săptămână. Îl omorâseră trupele lui Lebon. Generalul Lebon, la rândul lui, murise și el, dar în mâinile unui grup de bandiți, într-unul din cartierele din estul Monroviei. Despre Black Creek a spus: la Black Creek domnește calmul. Literalmente. Despre satul Brownsville, deși a simulat contrariul, nu auzise vorbindu-se niciodată.

După două zile am plecat din Liberia și nu m-am mai întors în viața mea.

Ernesto García Grajales, Universitatea din Pachuca, Pachuca, Mexic, decembrie 1996. Cu toată umilința, domnule, vă spun că sunt singurul specialist în real visceralism care există în Mexic și, dacă mă gândesc bine, în lume. Cu voia lui Dumnezeu am de gând să public o carte despre real visceraliști. Profesorul Reyes Arévalo mi-a spus că eventual editura universității noastre ar putea s-o publice. Evident, profesorul Reyes Arévalo n-a auzit niciodată de real visceraliști și în forul lui interior ar prefera o monografie despre moderniștii mexicani sau o ediție critică a lui Manuel Pérez Garabito, poetul din Pachuca prin excelență. Dar încetul cu încetul perseverența mea l-a convins că nu este rău să studiem anumite aspecte ale poeziei noastre cea mai înnebunitor de modernă. Și, cu ocazia asta, aducem Pachuca în pragul secolului al XXI-lea. S-ar putea spune că sunt principalul specialist, vocea cea mai autorizată, dar acest lucru nu e niciun merit. Probabil eu sunt *unicul* care s-a interesat de acest aspect. Aproape nimeni nu-și mai amintește de ei. Mulți dintre ei au murit. Despre alții nu se mai știe nimic, au dispărut. Dar câțiva continuă să fie activi, de exemplu, Jacinto Requena, acum scrie critică de film și administrează cine-clubul din Pachuca. Lui îi datorez interesul meu pentru acest grup. María Font locuiește în DF. Nu s-a măritat. Scrie, dar nu publică. Ernesto San Epifanio a murit. Xóchitl García lucrează la reviste și suplimente duminicale în presa din capitală. Mi se pare că nu mai scrie poezie. Rafael Barrios a dispărut în Statele Unite. Nu știu dacă mai trăiește ori nu. Angélica Font a publicat de puțin timp al doilea ei volum de poezie, un volum care n-are mai mult de treizeci de pagini, cartea nu e proastă, o ediție foarte elegantă. Piel Divina a murit. Pancho Rodríguez a murit. Emma Méndez s-a sinucis. Moctezuma Rodríguez s-a băgat în politică. Se zice că Felipe Müller e tot la

Barcelona, s-a însurat și are un copil, pare fericit, din când în când amicii de aici îi publică câte o poezie. Ulises Lima trăiește în continuare în DF. În vacanța trecută am fost să-l văd. Un adevărat spectacol. Va mărturisesc că la început m-am cam speriat. Tot timpul cât am stat cu el mi s-a adresat cu domnule profesor. Dar, prietene, i-am zis, sunt mai tânăr decât tine, așa că hai să ne tutuim. Cum vreți dumneavoastră, domnule profesor, mi-a răspuns. Ah, Ulises ăsta. De Arturo Belano nu știu nimic. Nu, pe Belano nu l-am cunoscut. Pe mai mulți nu i-am cunoscut. Nu l-am cunoscut pe Felipe Müller nici pe Pancho Rodríguez nici pe Piel Divina. Nici pe Rafael Barrios. Juan García Madero? Nu, nu îmi spune nimic. Cu siguranță că n-a făcut parte niciodată din grup. Domnule, dacă o spun eu care sunt maxima autoritate în materie, știu eu ceva. Toți erau foarte tineri. Eu am revistele lor, pamfletele lor, documente de negăsit în ziua de azi. Era un băiat de șaptesprezece ani, dar nu se numea García Madero. Stați puțin... se numea Bustamante. A publicat o singură poezie într-o revistă trasă la xerox care s-a editat în DF, nu mai mult de douăzeci de exemplare primul număr, de altfel nici n-a apărut decât acel prim număr. Și nu era mexican, era chilian, ca Belano și Müller, fiul unor exilați. Nu, din câte știu acest Bustamante nu mai scrie poezie. Dar a făcut parte din grup. Real visceraliștii din DF. Clar, fiindcă mai existase un grup de real visceraliști, prin anii douăzeci, real visceraliștii din Nord. Nu știți asta?

Da, sigur. Deși despre aceștia există foarte puține informații. Nu, nu a fost o coincidență. Mai degrabă a fost un omagiu. Un semnal. Un răspuns. Cine știe. În orice caz, eu prefer să nu mă rătăcesc în labirintul ăsta. Mă limitez la materialul studiat și cititorii și specialiștii să tragă concluziile. Cred că o să iasă bine cărticica asta a mea. În cel mai rău caz o să aduc modernitatea la Pachuca.

Amadeo Salvatierra, strada República de Venezuela, în

apropiere de Palatul Inchiziției, Ciudad de México DF, ianuarie 1976. Toți au uitat-o, băieți, în afară de mine, le-am spus, acum că am îmbătrânit și nu mai avem scăpare poate cineva își aduce aminte de ea, dar atunci au uitat-o toți și pe urmă s-au uitat pe ei înșiși, ceea ce se întâmplă când îți uiți prietenii. Eu nu. Sau așa mi se pare acum. Eu i-am păstrat revista și i-am păstrat amintirea. Viața mea probabil era făcută pentru asta. Ca atâția mexicani, și eu am abandonat poezia. Ca atâția mii de mexicani, și eu i-am întors spatele poeziei. Ca atâtea sute de mii de mexicani, când a venit momentul, n-am mai scris și n-am mai citit poezie. De atunci viața mea s-a scurs prin matca cea mai cenușie pe care și-o poate închipui cineva. Am făcut de toate, am făcut ce-am putut. Într-o bună zi m-am trezit scriind scrisori, hârtii de neînțeles sub colonadele din piața Santo Domingo. Era o slujbă ca oricare alta, cel puțin nu mai proastă decât multe pe care le-am avut, dar în scurt timp mi-am dat seama că o să rămân aici multă vreme, legat de mașina mea de scris, de tocul și de foile mele albe. Nu-i o muncă neplăcută. Uneori îmi vine să și râd. Scriu scrisori de dragoste așa cum scriu petiții, întâmpinări pentru tribunale, cereri de plată a datoriilor, memorii pe care disperării le trimit la penitenciarele Republicii. Și am timp să stau de vorbă cu colegii, scribi falși ca mine, o specie pe cale de dispariție, sau să citesc ultimele minuni ale literaturii noastre. Poezia mexicană n-are leac: acum câteva zile am citit că un poet dintre cei mai rafinați credea că *el Pensil Florido* este un creion colorat și nu o grădină splendidă sau un parc, sau chiar o oază, plină de flori. *Pensii* înseamnă nu numai grădină ci și agățat, atârnat, suspendat. Asta știați, băieți, le-am spus, o știați sau am cacarisit-o? Băieții s-au privit între ei și au spus că da, dar cu o mutră care ar fi putut însemna că nu. Despre Cesărea n-am mai primit nicio veste. Într-o zi, la o cârciumă, m-am împrietenit cu un bătrân din Sonora. Bătrânul cunoștea perfect de bine Hermosillo și Cananea și Nogales și eu l-

am întrebat dacă a auzit vreodată de Cesărea Tinajero. Mi-a spus că nu. Nu știu ce i-oi fi spus eu, dar bătrânul a crezut că îi vorbesc despre nevastă-mea sau despre soră-mea sau despre fiică-mea. Când mi-a spus asta m-am gândit că în realitate eu de-abia o cunoscusem. Cred că de atunci am început s-o uit. Și acum voi îmi spuneți, măi băieți, că Maples Arce v-a vorbit de Cesărea. Ori List ori Manuel, ce contează. Cine v-a dat adresa mea? le-am spus. List ori Arqueles ori Manuel, ce contează. Și băieții s-au uitat la mine sau poate nu s-au uitat, se luminase de ziuă de mult timp, zgomotele de pe strada Venezuela intrau în valuri în casă și în clipa aceea am văzut că unul dintre băieți a adormit stând pe sofa, dar cu spatele foarte drept, de parcă ar fi fost treaz, și celălalt începuse să răsfoiască revista Cesăreei, dar și el părea adormit. Și atunci eu le-am spus, băieți, se pare că s-a făcut ziuă, se pare că s-a luminat. Și cel care dormea a deschis gura și a zis, da, Amadeo. Cel care era treaz, dimpotrivă, nu mi-a dat atenție, a continuat să răsfoiască revista, a continuat cu un zâmbet schițat pe buze, ca și cum ar fi visat o față inaccesibilă în timp ce ochii lui parcurgeau singura poezie de Cesărea Tinajero existentă în Mexic. Și dintr-odată mi-am zis, cu mintea perturbată de alcool și de oboseală, că cel care vorbise era cel care era treaz. Și i-am spus: ești ventriloc, băiete? Și cel care dormea a zis nu, Amadeo, sau poate a zis nișă, Amadeo, sau poate nema sau nexam sau nix, sau poate a zis mamă sau purice sau nici porumb porumbel, sau poate a zis doar nu. Și cel care era treaz s-a uitat la mine, ținea strâns revista în mână, de parcă ar fi vrut să i-o ia cineva, și apoi nu s-a mai uitat la mine și a continuat să citească, ca și cum ar fi fost ceva de citit, m-am gândit atunci, în blestemata aia de revistă a Cesăreei Tinajero. Am lăsat ochii în jos și am încuviințat. Nu te supăra, Amadeo, a spus unul dintre ei. N-am vrut nici să mă uit la ei. Dar m-am uitat. Și am văzut doi băieți, unul treaz și altul adormit, și cel care dormea a spus nu-ți face griji, Amadeo, că noi o s-o găsim pe Cesărea de-ar

fi să căutăm sub fiecare piatră din Nord. Și eu am deschis ochii cât de mult am putut și i-am scrutat cu privirea și am zis: eu nu-mi fac griji, băieți, nu vă deranjați pentru mine. Și cel care dormea a spus: nu e niciun deranj, Amadeo, e o plăcere. Și eu am insistat: să n-o faceți pentru mine. Și cel care dormea a râs sau a scos un sunet din gât care putea fi interpretat ca un râs, un uguiu sau un sforăit de pisică sau poate a fost pe punctul de a se îneca și a zis: n-o facem pentru tine, Amadeo, o facem pentru Mexic, pentru America Latină, pentru Lumea a Treia, pentru iubitele noastre, pentru că vrem să o facem. Glumeau? Nu glumeau? Și atunci cel care dormea a respirat într-un mod foarte ciudat, ca și cum respira prin oaze, și a spus: o s-o găsim pe Cesárea Tinajero și o să găsim și *Operele complete* ale Cesáreei Tinajero. Și adevărul adevărat este că atunci m-a trecut un fior și l-am privit pe cel care era treaz, care continua să studieze unica poezie de Cesárea Tinajero care exista în lume, și i-am zis: mi se pare că prietenul tău nu se simte bine. Și cel care citea a ridicat ochii și m-a privit ca și cum m-aș fi aflat în spatele unei ferestre, și a spus: stai liniștit, nu e nimic. Puștani împruțiți și psihotici! De parcă a vorbi în somn n-ar fi nimic! De parcă a face promisiuni în somn n-ar fi nimic! Și atunci am privit pereții salonului meu, cărțile mele, fotografiile mele, petele de pe tavan și apoi i-am privit pe ei și i-am văzut ca și cum ar fi fost în spatele unei ferestre, unul cu ochii deschiși și celălalt cu ochii închiși, dar uitându-se amândoi, uitându-se afară? uitându-se înăuntru? nu știu, știu numai că se făcuseră palizi la față de parcă ar fi fost la Polul Nord, și asta le-am și spus, și cel care dormea a respirat zgomotos și a zis: mai curând e ca și cum Polul Nord ar fi coborât asupra DF-ului, Amadeo, așa a zis și eu i-am întrebat: băieți, vă e frig? o întrebare retorică și o întrebare practică, mă rog, pentru că, dacă răspunsul era afirmativ eu eram hotărât să le fac imediat o cafeluță, dar adevărul este că era o întrebare retorică, dacă le era frig era de-ajuns să plece de lângă

fereastră, și atunci le-am spus: băieți, merită? merită? într-adevăr, merită? și cel care dormea a zis „simonel”. Atunci eu m-am ridicat (mi-au scârțâit toate oasele) și m-am dus la fereastră care se află lângă masa din sufragerie și am deschis-o și pe urmă m-am dus până la întrerupător și am stins lumina.

III. DEȘERTURILE DIN SONORA (1976)

1 ianuarie

Azi mi-am dat seama că ce am scris ieri în realitate am scris azi: toată povestea cu treizeci și unu decembrie am scris-o pe 1 ianuarie, adică azi, și ce am scris pe treizeci decembrie am scris pe treizeci și unu, adică ieri. Ce scriu azi în realitate scriu mâine, care pentru mine va fi azi și ieri, și de asemenea într-un anumit fel mâine: o zi invizibilă. Dar fără exagerări.

2 ianuarie

Am ieșit din DF. Ca să-i distrez pe prietenii mei le-am pus câteva întrebări delicate, care sunt totodată și probleme, enigme (mai ales în Mexicul literar de azi), ba chiar ghicitori. Am început cu una ușoară: Ce este versul liber? Vocea mea a răsunat în interiorul mașinii de parcă aș fi vorbit la microfon.

— Cel care nu are un număr fix de silabe, a spus Belano.

— Și mai ce?

— Cel care nu rimează, a zis Lima.

— Și mai ce?

— Cel care nu are accente fixe, a insistat Lima.

— Bun. Acum una mai grea. Ce este un tetrastih?

— Ce? a zis Lupe lângă mine.

— Un tip de metrică de patru versuri, a spus Belano.

— Și o sincopă?

— Tu-i lampa, a zis Lima.

— Nu știu, a spus Belano. Ceva sincopat?

— Rece, rece. Vă dați bătuți?

Lima s-a uitat fix în oglinda retrovizoare. Belano s-a uitat o secundă la mine, dar pe urmă s-a uitat la ce era în spatele meu. Lupe s-a uitat și ea în spate. Eu am preferat să n-o fac.

— O sincopă, am spus, este căderea unuia sau a mai multor foneme în interiorul unui cuvânt. Exemplu: donșoară pentru domnișoară, pele pentru piele. Bun. Continuăm. Acum una ușoară Ce este o sextină?

— O strofă de șase versuri, a spus Lima.

— Și mai ce? am zis eu.

Lima și Belano au spus ceva ce n-am înțeles. Vocile lor păreau că plutesc înăuntrul Ford-ului Impala. Păi, mai e ceva, am zis eu. Și le-am spus ce. Și apoi i-am întrebat dacă știu ce înseamnă gliconic (care este un vers în metrica clasică ce se poate defini ca o tetrapodie logaedică catalectică *in syllabam*) și un hemiepes (care, în metrica greacă, este primul membru al hexametrelui dactilic), sau un fonosimbolism (care înseamnă semnificația autonomă pe care o pot dobândi elementele fonice ale unui cuvânt sau ale unui vers). Iar Belano și Lima n-au știut niciun răspuns, ca să nu mai vorbim de Lupe. Așa că i-am întrebat dacă știu ce este epanortoza, care este o figură logică ce constă în a relua ce s-a spus pentru a nuanța afirmația sau pentru a o atenua sau chiar pentru a o nega, și i-am întrebat și dacă știu ce este un pitiambic (n-au știut), un mimiamb (n-au știut), și un hemeoteleuton (n-au știut), și o paragogă (au știut), și pe deasupra credeau că toți poeții mexicani și majoritatea poezilor latinoamericani sunt paragogici, și atunci i-am întrebat dacă știu ce este un hapax sau hapax legomenon, și cum nu știau le-am spus. Hapax este un tehnicism folosit în lexicografie sau în lucrări de critică de texte pentru a semnala că un cuvânt s-a înregistrat o singură dată într-o limbă, la un autor sau într-un text. Și asta ne-a pus pe gânduri un timp.

— Dă-ne una ușoară acum, a spus Belano.

— Bine. Ce este un *zéjel*¹⁴⁰?

140 Tip de poezie hispano-arabă (sp.).

— Fir-ar să fie, nu știu, ce ignorant sunt, a zis Belano.

— Și tu, Ulises?

— Mi se pare ceva arăbesc.

— Și tu, Lupe?

Lupe s-a uitat la mine și n-a spus nimic. Pe mine m-a apucat râsul, presupun că din cauza nervilor, dar oricum le-am explicat ce este un *zéjel*. Și când n-am mai râs i-am spus lui Lupe că nu râdeam de ea nici de incultura (sau țopismul) ei ci de noi toți.

— Ia spuneți, ce este un saturnian?

— Habar n-am, a zis Belano.

— Un saturnian? a spus Lupe.

— Și un chiasm? am zis eu.

— Un ce? a spus Lupe.

Fără să închid ochii, și în același timp în care îi vedeam pe ei, am văzut mașina ce înainta ca o săgeată pe bulevardele de ieșire din DF. Am simțit că plutim.

— Ce este un saturnian? a zis Lima.

— E simplu. În poezia latină arhaică, un vers cu o interpretare ambiguă. Unii cred că este de natură cantitativă, alții de natură tonală. Dacă admitem prima ipoteză, saturnianul poate fi despărțit într-un dimetru iambic catalectic și un itifalic, deși are și alte variante. Dacă acceptăm natura tonală ar fi format din două hemistihuri, primul cu trei accente tonice și al doilea cu două.

— Ce poeți au utilizat versul saturnian? a spus Belano.

— Livius Andronicus și Nevius. Poezie religioasă și comemorativă.

— Multe mai știi, a zis Lupe.

— Adevărul e că da, a spus Belano.

Pe mine iar m-a apucat râsul. Râsul a ieșit din mașină expulzat pe loc. Orfan, mi-am zis.

— E doar o chestiune de memorie. Memorizez definițiile și gata.

— Nu ne-ai spus ce este un chiasm, a zis Lima.

— Un chiasm, un chiasm, un chiasm... Păi un chiasm consistă în a prezenta în ordine inversă membrii a două secvențe.

Era noapte. Noaptea de 1 ianuarie. Zorii zilei de 1 ianuarie. M-am uitat în spate și nu mi s-a părut că ne-ar urmări cineva.

— Hai să vedem, alta, am spus. Ce este un proceleusmatic?

— Asta ai inventat-o tu, García Madero, a zis Belano.

— Nu. Este un picior în metrica clasică format din patru silabe scurte. Nu are un ritm determinat și prin urmare poate fi considerat ca o simplă figură de metrică. Dar un molos?

— Asta chiar că ai inventat-o acum, a spus Belano.

— Nu, jur că nu. Un vers molos, în metrica clasică, este un picior format din trei silabe lungi în șase timpi. Ictusul poate cădea pe prima și a treia silabă sau numai pe a doua. Trebuie să se combine cu alte picioare ca să formeze un metru.

— Ce e un ictus? a zis Belano.

Lima a deschis gura și pe urmă a închis-o.

— Un ictus, am spus eu, este pulsația, ritmul temporal. Acum ar trebui să vă vorbesc despre arsis, care în metrica romană este timpul accentuat al piciorului, adică silaba pe care cade ictusul, dar mai bine să continuăm cu întrebările. Acum vine una ușoară, oricine o știe. Ce este un bisilab?

— Un vers de două silabe, a zis Belano.

— Foarte bine, era și timpul, am spus eu. De două silabe. Foarte rar și de altfel cel mai scurt posibil în metrica spaniolă. Aproape întotdeauna e legat de versuri mai lungi. Acum una dificilă. Ce este un asclepiad?

— Habar n-am, a zis Belano.

— Asclepiad? a spus Lima.

— Vine de la Asclepiade din Samos, care l-a folosit cel mai mult, deși l-au utilizat și Safo și Alceu. Are două forme: asclepiadul minor

este de douăsprezece silabe distribuite în două *cola* (membri) eolici, primul format dintr-un spondeu, un dactil și o silabă lungă, al doilea dintr-un dactil și o diploidie trohaică catalectică. Asclepiadul major este un vers de șaisprezece silabe prin inserarea între două *cola* eolice a unei diploidii dactilice catalectice în *syllabam*.

Am început să ieșim din DF. Mergeam cu peste o sută douăzeci pe oră.

— Ce este o epanalepsă?

— Habar n-avem, i-am auzit spunând pe prietenii mei.

Mașina a trecut pe bulevarde întunecoase, prin cartiere neluminate, pe străzi unde nu se vedeau decât copii și femei. Pe urmă am zburat prin cartiere unde se mai sărbătorea încă Revelionul. Belano și Lima se uitau în față, la drum. Lupe își lipise capul de fereastră. Mi s-a părut că adormise.

— Și ce este o epanadiplozie? Nu mi-a răspuns nimeni. Este o figură sintactică ce constă în repetarea unui cuvânt la începutul și sfârșitul unei fraze, a unui vers sau a unei serii de versuri. De exemplu, *Verde, cât de drag mi-ești verde*, de García Lorca.

Am tăcut o vreme și m-am uitat pe geam. Am avut impresia că Lima era pe altă lume, dar cel puțin nu ne urmărea nimeni.

— Continuă, a zis Belano, una tot o s-o nimerim.

— Ce este o catahreză? am spus.

— Știam, dar am uitat, a zis Lima.

— Este o metaforă care a intrat în uzul normal și cotidian al limbajului și nu mai este percepută ca atare. De exemplu, gură de canal, gâtul sticlei. Și un arhiloh?

— Pe-asta o știu, a spus Belano. Este o formă metrică folosită de Arhiloh, în mod sigur.

— Mare poet, a zis Lima.

— Dar în ce constă? am spus eu.

— Nu știu, pot să-ți recit pe dinafară o poezie de Arhiloh, dar nu

știu ce este un arhiloh, a zis Belano.

Așa că le-am spus că arhilohul este o strofă de două versuri (distih), și că poate avea diverse structuri. Prima este formată dintr-un hexamtru dactilic urmat de un trimetru dactilic catalectic *în syllabam*. A doua... dar atunci am început să adorm și m-am auzit vorbind sau mi-am ascultat glasul care răsuna în interiorul Ford-ului Impala rostind chestii ca dimetru iambic sau tetrametru dactilic sau dimetru trohaic catalectic. Și atunci l-am auzit pe Belano recitând:

*Inima, inimă, de te frământă griji
de neînvinc, curaj, înfruntă-l pe dușman
oferă-i pieptul tău fâțiș, și viclesugului
rival opune-te cu neclintire. Și de vei fi
învingătoare, prefă-te, inimă, nu te mândri,
nici, de vei fi învinsă, plângând acasă nu te înjosi.*

Și atunci am deschis ochii cu mare efort și Lima a întrebat dacă versurile acelea sunt de Arhiloh. Belano a zis „simón” și Lima a spus ce mare poet sau ce poet futon. Apoi Belano s-a întors și i-a explicat lui Lupe (de parcă pe ea ar fi interesat-o asta) cine a fost Arhiloh din Paros, poet și mercenar, care a trăit în Grecia prin anul 650 înainte de Cristos și Lupe n-a zis nimic, ceea ce mi s-a părut un comentariu foarte potrivit. Pe urmă am adormit pe jumătate, cu capul sprijinit de geam, și am auzit că Belano și Lima vorbeau de un poet care fuge de pe câmpul de bătaie, fără să-i pese de rușinea și dezonoarea pe care le implica acea faptă, ci dimpotrivă, împăunându-se cu asta. Și atunci am început să visez un tip care străbate o câmpie plină de oseminte și tipul în chestiune nu are față sau în orice caz eu nu puteam să-i văd fața pentru că îl observam de departe. Eu eram la poalele unui deal și de-abia era aer în valea

aceea. Tipul era gol și avea părul lung și la început am crezut că e Arhiloh dar în realitate putea fi oricine. Când am deschis ochii era încă noapte neagră și ieșiserăm din DF.

— Unde suntem? am spus.

— Pe șoseaua spre Querétaro, a zis Lima.

Lupe era trează și ea și privea cu ochi ce păreau niște insecte peisajul întunecos al câmpiei.

— La ce te uiți? i-am spus.

— La mașina lui Alberto, a zis ea.

— Nu ne urmărește nimeni, a spus Belano.

— Alberto e ca un ogar. Îmi știe mirosul și o să mă găsească, a zis Lupe.

Belano și Lima au râs.

— Cum să te găsească dacă de când am ieșit din DF n-am mers sub o sută cincizeci de kilometri? a spus Lima.

— Înainte de-a se lumina de ziuă, a zis Lupe.

— Ia să vedem, am spus, ce este o alboradă?

Nici Belano nici Lima n-au deschis gura. Am bănuțit că se gândesc la Alberto, așa că am început și eu să mă gândesc la el. Lupe a râs. Ochii ei de insectă mă căutau:

— Ia să vedem, sa van tule, știi ce este un prix?

— O țigară de marijuana, a spus Belano fără să se întoarcă.

— Și ce înseamnă că cineva e tanti Roza?

— Că e ramolit, a zis Belano.

— Și candriu?

— Lasă-mă să răspund eu, am spus, căci toate întrebările de fapt erau pentru mine.

— De acord, a zis Belano.

— Nu știi, am spus după ce m-am gândit puțin.

— Tu știi? a zis Lima.

— Nu, a spus Belano.

— Nebun, a zis Lima.

— Așa e, nebun. Și amerindian?

Niciunul dintre noi nu știa.

— Păi e foarte ușor. Amerindian este indian, a spus Lupe râzând.
Și ce e țuhausul?

— Pușcăria, a zis Lima.

— Și ce e Javier?

Un șir de cinci camioane de transport a trecut pe banda din stânga înspre DF. Fiecare camion părea un braț ars. Pentru o clipă nu s-a auzit decât zgomotul camioanelor și mirosul de carne arsă. Apoi șoseaua s-a scufundat din nou în întuneric.

— Ce e Javier? a spus Belano.

— Poliția, a zis Lupe. Și iarba?

— Marijuana, a spus Belano.

— Asta e pentru García Madero, a zis Lupe. Ce este o ceapă?

Belano și Lima s-au uitat unul la altul și au zâmbit. Ochii de insectă ai lui Lupe nu mă priveau pe mine ci întunericul ce se întindea amenințător prin geamul din spate. În depărtare am văzut luminile unei mașini, apoi ale alteia.

— Nu știu, am spus, în timp ce îmi imaginam chipul lui Alberto, un nas uriaș care venea după noi.

— Un ceas de aur, a zis Lupe.

— Și un merțan? am spus eu.

— O mașină, ce să fie, a zis Lupe.

Am închis ochii, nu voiam să văd ochii lui Lupe și mi-am sprijinit capul de geam. Am văzut ca în vis merțanul negru, imparabil, unde călătoreau nasul lui Alberto și unul sau doi polițiști în concediu hotărâți să ne caftească.

— Ce e o droașcă? a spus Lupe.

Nu i-am răspuns.

— O mașină rablagită, a zis Lupe și a râs.

— Ia zi, Lupe răspunde la asta, ce este dileală? a spus Belano.

— Simplu. Nebunie, a zis Lupe.

Pentru o clipă mi s-a părut imposibil să fi făcut amor cu femeia aceea.

— Și ce înseamnă a mătrăși? a spus Lupe.

— Nu știu, mă predau, a spus Belano fără să se uite la ea.

— E același lucru cu a altoi, a zis Lupe, dar nu exact. Când mătrășești pe cineva îl elimini, când altoiești pe cineva e posibil să-l elimini, dar e posibil numai să-l mardești. Vocea ei a sunat tot așa de sinistră ca și dacă ar fi spus antibah sau palimbah¹⁴¹.

— Și ce înseamnă să-i dai limbă, Lupe? a spus Lima.

M-am gândit la o conotație sexuală, la sexul lui Lupe pe care îl atinsesem dar nu-l văzusem, m-am gândit la sexul Manei și la sexul lui Rosario. Cred că mergeam cu mai mult de o sută optzeci pe oră.

— Să-i dai o șansă cuiva, a zis Lupe și m-a privit de parcă mi-ar fi ghicit gândurile. Tu ce credeai, Garda Madero? a spus.

— Ce înseamnă a te cupla? a zis Belano.

— Ceva distractiv, dar care își are rostul lui, a spus Lupe implacabilă.

— Și un gagiu giratoriu?

— Un tip care fumează marijuana, a zis Lupe.

— Și unul care prizează copra?

— Un tip care consumă cocaină, a spus Lupe.

— Și a face poștă? a zis Belano.

Lupe s-a uitat la el și apoi la mine. Am simțit cum insectele din ochii ei se așază pe genunchii mei, una pe fiecare. Un Ford Impala alb identic cu al nostru a trecut ca o ejaculare în direcția DF. Când a dispărut prin parbrizul din spate a claxonat de mai multe ori, urându-ne succes.

141 Tipuri de picioare în metrica greacă și latină.

— A face poștă? a spus Lima. Nu știu.

— Când mai mulți bărbați abuzează de o femeie, a zis Lupe.

— Un viol multiplu, da, domnilor, le știi pe toate, Lupe, a spus Belano.

— Da' tu știi ce înseamnă că ești în căcat? a zis Lupe.

— Sigur că știu, a spus Belano. Înseamnă că te-ai băgat într-un bucluc, că ești băgat până-n gât vrei nu vrei. Se poate înțelege și ca o amenințare voalată.

— Și nu prea voalată, a zis Lupe.

— Și tu ce zici? a spus Belano. Noi suntem în căcat sau nu?

— Noi avem careu de ași, gagiule, a zis Lupe.

Luminile mașinilor care ne urmăreau au dispărut brusc. Am avut impresia că suntem unicii care hoinăresc pe șoselele Mexicului la ora aceea. Dar după câteva minute, le-am văzut din nou, în depărtare. Erau două mașini și distanța care ne despărțea parcă se micșorase. M-am uitat în fața mea, pe parbriz erau mai multe insecte strivite. Lima conducea cu amândouă mâinile pe volan și mașina vibra de parcă am fi intrat pe un drum neasfaltat.

— Ce este un epicediu? am spus.

Nu mi-a răspuns nimeni.

O vreme am rămas toți tăcuți în timp ce Impala își croia drum în întuneric.

— Spune-ne ce este un epicediu, a zis Belano fără să se întoarcă.

— Este o compoziție care se recită în fața unui cadavru, am spus. A nu se confunda cu bocetul. Epicediul avea formă corală dialogată. Se folosea dactilul epitrit, și mai târziu versul elegiac.

Fără comentarii.

— Mama mă-sii, ce frumoasă e împuțita asta de șosea, a zis Belano după un timp.

— Mai pune-ne întrebări, a spus Lima. Cum ai defini tu bocetul, García Madero?

— E același lucru ca epicediul, dar nu se recita în fața unui cadavru.

— Alte întrebări, a zis Belano.

— Ce este o alcaică? am spus.

Vocea mea a sunat ciudat, ca și cum nu eram eu cel care vorbea.

— O strofă formată din patru versuri alcaice, a zis Lima: doi endecasilabi, un eneasilab și un decasilab. L-a utilizat poetul grec Alceu, de la el îi vine numele.

— Nu sunt doi endecasilabi, am spus. Sunt doi decasilabi, un eneasilab și un decasilab trohaic.

— Posibil, a zis Lima. La urma urmei ce contează.

Am văzut că Belano aprinde o țigară cu bricheta de la mașină.

— Cine a introdus strofa alcaică în poezia latină? am spus.

— Gagiule, asta știe toată lumea, a zis Lima Tu știi, Arturo?

Belano ținea bricheta în mână și se uita la ea fix, cu toate că țigara era aprinsă.

— Sigur că da, a spus.

— Cine? am zis eu.

— Horațiu, a spus Belano și a pus bricheta la loc în orificiul ei și apoi a coborât geamul. Vântul care a intrat ne-a ciufulit pe Lupe și pe mine.

3 ianuarie

Am luat micul dejun la o benzinărie în afară de Culiacán, ouă jumări, ouă ochiuri cu șuncă, ouă cu bacon și ouă moi. Am băut fiecare câte două cești de cafea și Lupe a băut un pahar mare de suc de portocale. Am cerut patru sandviciuri cu șuncă și cașcaval pentru drum. Pe urmă Lupe a intrat la toaleta pentru femei, și Belano, Lima și eu am intrat la toaleta pentru bărbați, unde ne-am spălat pe față, pe mâini și pe gât, și ne-am făcut nevoile. Când am ieșit cerul era de

un albastru profund, cum rareori l-am văzut, și mașinile care urcau spre nord erau destule. Lupe nu era de găsit pe nicăieri așa că, după ce am așteptat un timp dictat de prudență, ne-am dus s-o căutăm la toaleta pentru femei. Am găsit-o spălându-se pe dinți. Ea s-a uitat la noi și am ieșit fără să spunem nimic. Lângă Lupe, aplecată peste celălalt lavoar, era o femeie de vreo cincizeci de ani pieptănându-și în fața oglinzii un păr negru care îi ajungea până la brâu.

Belano a spus că trebuie să trecem prin Culiacán să ne cumpărăm periute de dinți. Lima a ridicat din umeri și a spus că lui îi e totuna. Eu am fost de părere că nu avem timp de pierdut, deși în realitate timpul era singurul lucru care ne prisosea. Până la urmă a avut câștig de cauză decizia lui Belano. Ne-am cumpărat periute de dinți și alte ustensile de igienă personală de care aveam nevoie la un supermarket din afara Culiacán-ului și apoi ne-am întors, fără să intrăm în oraș, și am plecat.

4 ianuarie

Am trecut ca niște fantome prin Navojoa, Ciudad Obregón și Hermosillo. Eram în Sonora, deși eu aveam impresia încă de la Sinaloa că suntem în Sonora. Pe laturile șoselei vedeam uneori înălțându-se cactuși, nopali și *sahuaros*¹⁴² în reverberația amiezii. La biblioteca municipală din Hermosillo, Belano, Lima și eu am căutat să dăm de urma Cesáreei Tinajero. N-am găsit nimic. Când ne-am întors la mașină am găsit-o pe Lupe dormind pe bancheta din spate și doi bărbați în picioare pe trotuar, nemișcați, privind-o. Belano a crezut că ar putea fi Alberto și unul dintre prietenii lui și ne-am

¹⁴² *Saguaro, sahuaro* (sp.), specie de cactus cu o tulpină centrală în formă de coloană și cu ramificații, ce poate atinge 15 metri înălțime, cu fructe roșii comestibile (*Carnigiea gigantea*).

despărțit ca să-i abordăm. Lupe avea rochia ridicată până la șolduri și bărbații, cu mâinile în buzunare, se masturbau. Cărați-vă de aici, a spus Arturo și tipii au plecat dar s-au uitat în urmă la noi în timp ce se retrăgeau. Apoi ne-am dus la Caborca. Dacă revista Cesáreei se numea așa, o avea o legătură, a zis Belano. Caborca e o așezare mică, la nord-vest de Hermosillo. Ca să ajungem acolo am luat-o pe șoseaua federală până la Santa Ana și de la Santa Ana am cotit spre vest pe un drum pietruit. Am trecut prin Pueblo Nuevo și Altar. Înainte de a ajunge la Caborca am văzut un drum lateral și un panou cu numele altui sat, Pitiquito. Dar am mers înainte și am ajuns la Caborca și am trecut pe la primărie și pe la biserică, vorbind cu toată lumea, căutând în zadar pe cineva care ar putea să ne dea informații despre Cesárea Tinajero până când a început să se înnopteze și ne-am urcat din nou în mașină deoarece Caborca nu avea, că tot nu avea nimic, nici măcar o pensiune sau un hotelăș unde să putem trage (sau dacă avea nu l-am găsit). Așa că în noaptea aceea am dormit în mașină și când ne-am trezit ne-am întors la Caborca, am pus benzină și am plecat la Pitiquito. Am o presimțire, a zis Belano. La Pitiquito am mâncat foarte bine și ne-am dus să vedem biserica San Diego din Pitiquito, pe din afară, fiindcă Lupe a spus că nu vrea să între și nici noi nu aveam prea mult chef.

5 ianuarie

Mergem în direcția nord-est, pe o șosea bună, până la Cananea, apoi spre sud, pe un drum de țară, până la Bacanuchi, și pe urmă până la 16 de Septiembre și apoi până la Arispe. Eu nu merg cu Belano și Lima să pună întrebări.

Rămân în mașină cu Lupe sau ne ducem să bem o bere. Din Arispe șoseaua e mai bună și coborâm până la Banámichi și Huépac. De la Huépac urcăm iarăși la Banámichi, de data asta fără să ne

oprim la Arispe, și de acolo plecăm spre est, pe un drum infernal, până la Los Hoyos, și de la Los Hoyos, pe o șosea evident mai bună, până la Nacozari de García.

La ieșirea din Nacozari ne oprește o patrulă și ne cere documentele mașinii. Sunteți din Nacozari, domnule agent? îl întreabă Lupe. Polițistul se uită la ea și spune că nu, cum i-a trecut asta prin cap, e din Hermosillo. Belano și Lima râd. Coboară să-și dezmoștească picioarele. Apoi coboară și Lupe și schimbă câteva cuvinte la ureche cu Arturo. Celălalt polițist coboară și el din mașină și se apropie să parlanezeze cu colegul lui, ocupat să descifreze hârtiile mașinii lui Quim și permisul de conducere al lui Lima. Cei doi polițiști se uită la Lupe, care se îndepărtează câțiva metri de șosea, într-un peisaj stâncos și galben unde din loc în loc apar pete mai întunecate, plante minuscule de o culoare maro-verde-lila care îți întorc stomacul pe dos. Un maro, un verde și un lila expuse permanent la o eclipsă.

Și dumneavoastră de unde sunteți? zice al doilea agent. Din DF aud că răspunde Belano. Din Ciudad de México, capitala? zice agentul. Mai mult sau mai puțin, spune Belano cu un surâs care mă sperie. Cine e dobitocul ăsta? mă gândesc dar nu mă gândesc la polițist ci la Belano și la Lima, care se sprijină de capotă și privește un punct în zare, printre nori și *quebrachos*.¹⁴³

Apoi polițistul ne înapoiază hârtiile și Lima și Belano îl întreabă care e drumul cel mai scurt spre Santa Teresa. Al doilea agent se întoarce la mașina lor și scoate o hartă. Când plecăm agenții își iau rămas-bun de la noi făcându-ne cu mâna. Drumul pavat se transformă curând din nou în drum de țară. Nu trec mașini, doar din timp în timp o camionetă încărcată cu saci sau cu oameni.

143 *Quebracho* (sp.), arbore înalt de circa 25 metri, cu frunze perene și flori alb-gălbui, din familia Apocynaceaelor (*Aspidosperma quebracho*).

Trecem prin sate numite Aribabi, Huachinera, Bacerac și Bavispe înainte de a ne da seama că ne-am rătăcit. Cu puțin înainte de a se lăsa noaptea se ivește dintr-odată un sat, în depărtare, care poate e Villaviciosa și poate nu e, dar nu mai avem putere să căutam drumul de acces. Pentru prima dată îi văd pe Belano și pe Lima nervoși. Lupe este imună la vraja satului. În ceea ce mă privește nu știu ce să cred, s-ar putea să simt lucruri ciudate, s-ar putea să vreau doar să dorm, s-ar putea chiar să visez. Pe urmă o luăm iar pe un drum într-o stare jalnică și care pare nesfârșit. Belano și Lima mă roagă să le pun întrebări dificile. Presupun că se referă la întrebări din metrică, retorică și stilistică. Le pun una și apoi adorm. Lupe doarme și ea. Până să adorm îi ascult pe Belano și Lima care vorbesc. Vorbesc despre DF, despre Laura Damián și Laura Jáuregui, vorbesc despre un poet al cărui nume nu l-am auzit niciodată până acum, și râd, pare simpatic poetul ăsta, pare un om cumsecade, vorbesc de oameni care publică reviste și din ce spun deduc că sunt oameni naivi sau simpli sau doar disperați. Îmi place să-i ascult vorbind. Belano vorbește mai mult decât Lima, dar amândoi râd mult. Vorbesc și despre Impala lui Quim. Uneori, când gropile de pe drum sunt numeroase, mașina face niște salturi care lui Belano nu i se par normale. Lui Lima nu i se pare normal zgomotul pe care îl face motorul.

Înainte de a adormi profund îmi dau seama că niciunul dintre ei nu știe nimic despre mașini. Când mă trezesc suntem la Santa Teresa. Belano și Lima fumează și Ford-ul Impala circulă pe străzile din centrul orașului.

Ne instalăm la un hotel, Hotel Juárez, pe strada Juárez. Lupe într-o cameră și noi trei în alta. Singura fereastră din camera noastră dă într-o ulicioară. La capătul ulicioarei care dă în strada Juárez se strâng umbre care vorbesc cu voce joasă, cu toate că din timp în timp cineva trage câte o înjurătură sau începe să strige fără rost, ba chiar,

după o vreme de îndelungată observare, una dintre umbre ridică un braț și arată spre fereastra de la Hotel Juárez de unde privesc eu. La celălalt capăt se adună gunoaiele și întunericul este, dacă se poate, și mai profund, cu toate că printre clădiri se remarcă una, ceva mai luminată, spatele Hotelului Santa Elena, cu o ușă minusculă pe care nu o folosește nimeni, cu excepția unui angajat de la bucătărie care iese o dată cu o găleată de gunoi și care la întoarcere se oprește lângă ușă și se întinde ca să vadă circulația de pe strada Juárez.

6 ianuarie

Belano și Lima au stat toată dimineața la Registrul Municipal, la biroul de recensământ, la câteva biserici, la Biblioteca din Santa Teresa, la arhivele universității și ale singurului ziar, *Centinela de Santa Teresa*. Ne-am întâlnit să mâncăm în piața principală, lângă o statuie curioasă în memoria triumfului localnicilor asupra francezilor. După-masă, Belano și Lima își reiau cercetările, au o întâlnire, zic, cu numărul unu al Facultății de Litere și Filosofie, un tâmpit numit Horacio Guerra, surpriză, sosia exactă, dar pe mai mic, a lui Octavio Paz, până și în privința numelui, fii foarte atent, García Madero, a spus Belano, poetul Horațiu n-a trăit în timpul lui Octavian Augustus Caesar? I-am spus că nu știu. Lasă-mă să mă gândesc, i-am zis. Dar ei nu aveau timp de nimic și au început să vorbească de alte lucruri și când au plecat eu am rămas iar singur cu Lupe, și m-am gândit s-o invit la cinema, dar cum banii sunt la ei și eu am uitat să le cer n-am putut s-o invit pe Lupe la film, cum intenționez, și a trebuit să ne mulțumim să ne plimbăm prin Santa Teresa și să ne uităm la vitrinele magazinelor din centru și pe urmă să ne întoarcem la hotel și să ne uităm la televizor într-o sală de lângă recepție. Acolo erau două bătrânele care după ce s-au uitat la noi un timp ne-au întrebat dacă suntem soț și soție. Lupe a zis că da.

Eu n-am avut altă soluție decât să-i țin isonul. Cu toate că tot timpul m-am gândit la ce mă întrebase Belano ori Lima, dacă Horațiu a trăit în epoca lui Octavian, și mie mi se părea că da, în principiu eu aș fi spus că da, dar aveam și ideea că Horațiu nu era un mare adept al lui Octavian cum s-ar zice, și Lupe stătea la taclale cu bătrânicile, niște bătrânici foarte bârfitoare, ca să spunem adevărul, și eu nu știu de ce continuam să mă gândesc la Octavian și la Horațiu și să ascult cu urechea stângă telenovela și cu urechea dreaptă pălăvrăgeala lui Lupe cu bătrânelele, și dintr-odată memoria mea a făcut pleosc, ca un perete moale care se prăbușește și l-am văzut pe Horațiu luptând contra lui Octavian sau Octavianus și alături de Brutus și Casius care îl asasinaseră pe Iuliu Cezar și voiau să instaureze Republica, fir-ar să fie, de parcă aș fi luat LSD, l-am văzut pe Horațiu la Filipos, la douăzeci și patru de ani, doar un pic mai mare decât Belano și Lima, doar cu șapte ani mai mare decât mine, și măgarul de Horațiu care se uita în zare se întorcea, fără să anunțe, și se uita la mine! Bună, García Madero, spunea în latină, deși eu nu înțelegeam nicio boabă de latină, sunt Horațiu, născut la Venusia în anul 66 î.H., fiul unui libert, cel mai iubitor tată pe care și-l poate dori cineva, înrolat ca tribun în oastea lui Brutus, gata să plec la luptă, în bătălia de la Filipos, pe care o s-o pierdem, dar unde destinul mă îndeamnă să lupt, bătălia de la Filipos, unde se joacă soarta oamenilor, și atunci una dintre bătrânele mi-a pus mâna pe braț și m-a întrebat de ce venisem la Santa Teresa și am văzut ochii surâzători ai lui Lupe și ochii celeilalte bătrâne care ne priveau pe Lupe și pe mine și sclipeau și i-am răspuns că suntem în călătorie de nuntă, în luna de miere, doamnă, am spus, și apoi m-am ridicat și i-am spus lui Lupe să vină cu mine și ne-am dus în camera ei unde ne-am apucat să ne furem ca nebunii sau de parcă ar fi fost sa murim a doua zi, până s-a făcut noapte și am auzit glasurile lui Lima și Belano care se întorseseră în camera lor și vorbeau, vorbeau, vorbeau.

7 ianuarie

Lucruri clare: Cesárea Tinajero fusese aici. N-am găsit nicio urmă de-a ei nici la Registru, nici la arhivele parohiale, nici la Bibliotecă, care adăpostește, nu știu de ce, arhivele vechiului spital din Santa Teresa devenit acum Spitalul General Sepúlveda, un erou al Revoluției. Cu toate acestea, cei de la Centinela de Santa Teresa le-au permis lui Belano și Lima să examineze hemeroteca ziarului și la știrile din 1928 este menționat, pe 6 iunie, un toreador numit Pepe Avellaneda, care a luptat în arena din Santa Teresa cu doi tauri de la crescătoria lui don José Forcat cu un succes remarcabil (două urechi¹⁴⁴) și căruia i se face o prezentare și i se ia un interviu în numărul din 11 iunie 1928, unde, între altele, se spune că respectivul Pepe Avellaneda călătorește în compania unei doamne numite Cesárea Tinaja (sic), originară din Ciudad de México. Nu există fotografii care să illustreze știrea, dar ziaristul local spune despre ea că „este înaltă, atractivă și rezervată”, ceea ce sincer nu știu ce vrea să spună, doar dacă nu o spunea ca să sublinieze deosebirea dintre femeia care îl însoțește pe toreador și acesta, pe care îl descrie, în mod cam grosolan, ca pe un bărbat mititel, nu mai înalt de un metru cincizeci, foarte slab, cu capul mare și turtit, descriere care lui Belano și lui Lima le amintește de figura unui toreador al lui Hemingway (autor pe care din nefericire nu l-am citit încă), tipicul toreador al lui Hemingway fără noroc și curajos și mai degrabă trist, mai degrabă de o tristețe mortală, zic ei, deși eu n-aș îndrăzni să merg până acolo având așa de puține date, și apoi una e Cesárea

144 În funcție de felul cum luptă cu taurul, toreadorul este recompensat de arbitri cu tăierea unei urechi, sau a ambelor sau și a cozii animalului și, ca maximă onoare, este scos din arenă pe umeri pe poarta monumentală a acesteia.

Tinajero și alta Cesărea Tinaja, fapt pe care prietenii mei îl trec cu vederea punându-l pe seama unei greșeli de tipar, unei transcrieri greșite sau a faptului că ziaristul a auzit prost ba chiar și a unei erori intenționate a Cesăreei Tinajero, să-și spună numele greșit, o glumă, o formă umilă de a ascunde o pistă umilă.

Restul știrii este lipsit de importanță, Pepe Avellaneda vorbește de tauri: spune lucruri de neînțeles și dezlânate, dar le spune așa de încet că nu sună niciodată pedant. Ultima pistă, Centinela de Santa Teresa din 10 iulie, anunță plecarea toreadorului (și e de presupus că și a partenerei sale) la Sonoyta în a cărei arenă va lupta împreună cu Jesús Ortiz Pacheco, toreador din Monterrey. Prin urmare Cesărea și Avellaneda au stat la Santa Teresa timp de o lună mai mult sau mai puțin, evident fără să facă nimic, ca turiști, plimbându-se prin împrejurimi sau stând în hotel. În orice caz, după cum spun Lima și Belano, avem pe cineva care a cunoscut-o pe Cesărea Tinajero, care a cunoscut-o bine, și care e de crezut că mai locuiește încă în Sonora, deși cu toreadorii nu se știe niciodată. La argumentul meu că acel Avellaneda e posibil să fi murit, mi-au răspuns că atunci rămân oricum rudele și prietenii. Așa că acum îi căutăm pe Césarea și pe toreador. Despre Horacio Guerra ni s-au povestit întâmplări aiurite. Insistă că este sosia lui Octavio Paz. De fapt, se spune, deși în puținul timp cât au avut legături nu știu cum au putut afla atâtea lucruri despre el, că acoliții lui din acest colțișor uitat al statului Sonora sunt copia exactă a acoliților lui Paz. Ca și cum în provincia uitată niște poeți și esești și profesori la fel de uitați ar reproduce gesturile pe care mediile le difuzează despre idoli lor.

La început, au afirmat, Guerra s-a arătat foarte interesat să știe cine este Cesărea Tinajero, dar interesul lui a dispărut când Belano și Lima i-au confirmat că opera ei este avangardistă și redusă.

N-am găsit nimic la Sonoyta. La întoarcere ne-am oprit încă o dată la Caborca. Belano a insistat că nu poate fi o simplă întâmplare că Cesărea pusese revistei acest nume. Dar nici de data asta n-am găsit nimic care să indice prezența poetei în localitate. La hemeroteca din Hermosillo, în schimb, am dat, din prima zi a cercetărilor, peste știrea morții lui Pepe Avellaneda. Pe vechi pagini îngălbenite am citit că toreadorul a murit în arena de la Agua Prieta, împuns de taur în timp ce îi dădea lovitura de moarte, figură care nu i-a reușit niciodată foarte bine lui Avellaneda din cauza staturii lui mici: depinzând de taurul cu care se lupta trebuia să facă un salt și în timpul acestui salt micul lui corp rămânea lipsit de apărare, vulnerabil la cea mai mică mișcare făcută cu capul de animal.

Agonia n-a fost lungă. Avellaneda și-a dat ultima suflare în camera lui de hotel, Hotelul Excelsior din Agua Prieta, și după două zile a fost înmormântat la cimitirul din aceeași localitate. Nu s-a ținut slujbă religioasă. La înmormântare au participat primarul și principalele autorități municipale, toreadorul din Monterrey Jesús Ortiz Pacheco, și câțiva amatori de coride care l-au văzut murind și au vrut să-i aducă un ultim omagiu. Știrea ne-a făcut să reflectăm la două sau trei chestiuni cu semne de întrebare, pe lângă faptul că ne-a determinat să ne ducem la Agua Prieta.

În primul rând, după părerea lui Belano, era foarte probabil ca ziaristul să fi scris din auzite. Firește, exista posibilitatea ca ziarul cel mai important din Hermosillo să aibă un corespondent la Agua Prieta și ca acesta să fi telegrafiat redacției știrea despre tragica întâmplare, dar ceea ce era clar (nu știu de ce, pe de altă parte), era că acolo, la Hermosillo, povestea fusese înfrumusețată, amplificată, șlefuită, transformată într-un text mai literar. O întrebare: cine a privegheat cadavrul lui Avellaneda? O curiozitate: cine era toreadorul Ortiz Pacheco a cărui umbră părea că nu se dezlipește de

umbra lui Avellaneda? Făcea acest turneu prin Sonora împreună cu acesta sau prezența lui la Agua Prieta era o pură întâmplare? Așa cum ne temeam, n-am mai găsit alte știri despre Avellaneda la hemeroteca din Hermosillo, ca și cum după anunțarea morții toreadorului asupra lui s-ar fi așternut cea mai totală uitare, ceea ce pe de altă parte era foarte normal, odată epuizat filonul informațiilor. Așa că ne-am dus la Clubul Taurin Pilo Yáñez, situat în zona veche a orașului, de fapt un bar familial cu un ușor aer spaniolesc, unde se întâlneau fanaticii tauromahiei din Hermosilla. Acolo nu știa nimeni nimic despre un toreador mititel pe nume Pepe Avellaneda, dar când le-am spus în ce perioadă a luptat, anii douăzeci, și unde a murit, ne-au trimis la un bătrânel care știa totul despre Ortiz Pacheco, iarăși! deși favoritul lui era Pilo Yáñez, Sultanul din Caborca (din nou Caborca), poreclă care nouă, puțin cunoscători ai labirinturilor prin care umblă tauromahia mexicană, ni s-a părut mai potrivită pentru un boxer.

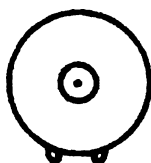
Bătrânelul se numea Jesús Pintado și își amintea de Pepe Avellaneda, Pepín Avellaneda, a spus, un toreador fără noroc, dar foarte curajos, din Sonora, s-ar putea, poate din Sinaloa, poate din Chihuahua, deși cariera și-a făcut-o în Sonora adică a fost din Sonora măcar prin adopțiune, care a murit la Agua Prieta, într-o coridă în care luptau și Ortiz Pacheco și Efrén Salazar, cu prilejul sărbătorii patronului localității Agua Prieta, în mai 1930. Domnule Pintado, știți dacă avea familie? a întrebat Belano. Bătrânelul nu știa. Știți dacă îl însoțea o femeie în călătorie? Bătrânelul a râs și s-a uitat la Lupe. Toți călătoreau cu femei sau făceau rost de ele acolo unde se aflau, a zis, bărbații din vremea aceea erau nebuni și unele femei la fel. Dar nu știți? a spus Belano. Bătrânelul nu știa. Ortiz Pacheco trăiește? a spus Belano. Bătrânelul a zis că da. Știți unde l-am putea găsi, domnule Pintado? Bătrânelul ne-a spus că are un ranch în apropiere de El Cuatro. Și asta ce este, a zis Belano, o localitate, o

șosea, un restaurant? Bătrânelul s-a uitat la noi ca și cum ne-ar fi recunoscut de undeva; pe urmă a spus că e o localitate.

9 ianuarie

Ca să ne distrăm în timpul drumului m-am apucat să fac desene-ghicitori pe care le-am învățat la școală acum un secol. Deși aici bărbații nu călăresc. Aici nimeni nu poartă sombrero cu boruri largi. Aici nu e decât deșert și sate ce par fata morgana și munți golași.

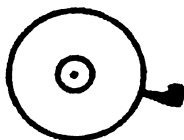
— Ce e asta? am zis.

Lupe s-a uitat la desen parcă fără chef să se joace și a rămas tăcută. Nici Belano nici Lima nu știau.

— Un vers elegiac? a spus Lima.

— Nu. Un mexican văzut de sus, am zis. Și asta?

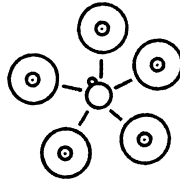
— Un mexican fumând pipă, a spus Lupe.

— Și asta?

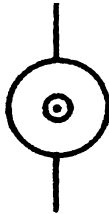
— Un mexican pe o tricicletă, a zis Lupe. Un copil mexican pe tricicletă.

— Și asta?

— Cinci mexicani pișându-se într-un Țucal, a spus Lima.

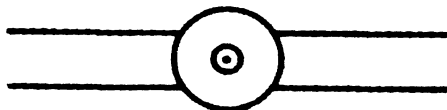
— Și asta?

— Un mexican pe bicicletă, a zis Lupe.

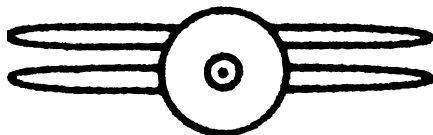
— Sau un mexican pe sârmă, a spus Lima.

— Și asta?

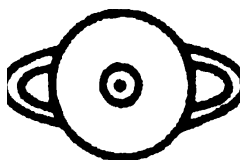
— Un mexican trecând pe un pod, a zis Lima.

— Și asta?

— Un mexican pe schiuri, a spus Lupe.

— Și asta?

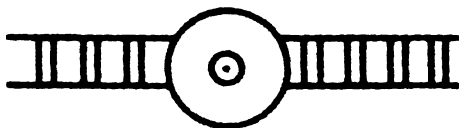
— Un mexican pe punctul să-și scoată pistoalele, a zis Lupe.

— Fir-ar să fie, le știi pe toate, Lupe, a spus Belano.

— Și tu niciuna, a zis Lupe.

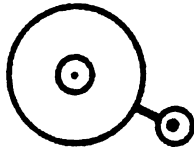
— Pentru că eu nu sunt mexican, a spus Belano.

— Și asta? am zis eu, arătându-le desenul întâi lui Lima și pe urmă celorlalți.

— Un mexican urcând pe o scară, a spus Lupe.

— Și asta?

— Mama mă-sii, asta-i grea, a zis Lupe.

Un timp prietenii mei n-au mai răs și s-au uitat la desen iar eu am privit peisajul. Am văzut ceva ce de departe părea un copac. Când am trecut pe lângă el mi-am dat seama că este o plantă: o plantă enormă și moartă.

— Ne dăm bătuți, a spus Lupe.

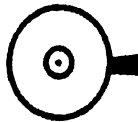
— Este un mexican care prăjește un ou, am zis eu. Și asta?

— Doi mexicani pe una din bicicletele alea pentru două persoane, a spus Lupe.

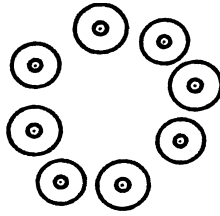
— Sau doi mexicani pe sârmă, a zis Lima.

— Acum vine una grea, am spus.

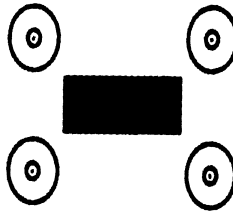

— E ușor, un vultur-pleșuv cu un sombrero mexican, a zis Lupe.

— Și asta?

- Opt mexicani care stau de vorbă, a spus Lima.
- Opt mexicani care dorm, a zis Lupe.
- Ba chiar și opt mexicani privind o luptă de cocoși invizibili, am spus eu. Și asta?

- Patru mexicani priveghind un mort, a zis Belano.

10 ianuarie

Călătoria la El Cuatro a fost cu peripeții. Am mers cu mașina aproape toată ziua, întâi căutând El Cuatro, care după cum ni se spusese era la vreo sută cincizeci de kilometri la nord de Hermosillo, pe șoseaua federală și apoi, când ajungi la Benjamin Hill, la stânga, spre est, pe un drum de țară unde ne-am rătăcit și am ieșit din nou în șoseaua federalii, dar de data asta la vreo zece kilometri la sud de Benjamin Hill, ceea ce ne-a făcut să credem că El Cuatro nu există, până am intrat iar pe drumul lateral de la Benjamín Hill (în realitate ca să ajungi la El Cuatro cel mai bine este s-o iei pe primul drum transversal, cel care se află la zece kilometri

de Benjamin Hill) și am tot umblat prin locuri ce uneori păreau peisaje lunare iar alteori erau câmpuri verzi, dar erau mereu dezolante, și apoi am ajuns la un sat numit Feliz Gómez și acolo un tip s-a oprit în fața mașinii noastre cu picioarele desfăcute și brațele în șolduri și ne-a înjurat și pe urmă alți oameni ne-au spus că pentru a ajunge la El Cuatro trebuie s-o luăm pe aici și apoi să virăm pe acolo și o să ajungem la un sat numit El Oasis, care nu era nicicum ca o oază ci mai degrabă părea că reflectă pe fațadele lui toate nenorocirile deșertului și apoi am ieșit din nou în șoseaua federală și atunci Lima a spus că deșerturile din Sonora sunt un căcat și Lupe a zis că dacă am fi lăsat-o pe ea să conducă am fi ajuns de mult, la care Lima a răspuns frânând brusc și coborând din mașină și spunându-i lui Lupe să șofeze ea. Nu știu ce s-a petrecut atunci, dar am coborât toți din Impala și ne-am dezmoțit picioarele, în depărtare vedeam șoseaua federală și câteva mașini care mergeau spre nord, probabil spre Tijuana și Statele Unite, și altele spre sud, spre Hermosillo sau spre Guadalajara sau spre DF, și atunci am început să vorbim de DF, am stat la soare (și ne-am comparat brațele bronzate) și am fumat și am vorbit de DF și Lupe a zis că nu-i mai este dor de nimeni. Când a spus asta m-am gândit că e ciudat, dar nici mie nu-mi era dor de nimeni, deși am avut grijă să n-o spun. Apoi toți au urcat iar în mașină, în afară de mine, care mă distram aruncând cu bulgări de pământ aiurea, cât mai departe puteam, și cu toate că auzeam că mă strigă nu întorceam capul și nici nu făceam nici cel mai mic gest de a mă întoarce cu ei, până când Belano a spus: García Madero, sau vii sau rămâi aici, și atunci m-am întors și am început să merg în direcția Ford-ului Impala, fără să vreau mă îndepărtasem destul de mult și pe când mă întorceam m-am uitat la mașina lui Quim și mi-am zis că e destul de murdară, mi l-am închipuit pe Quim privindu-și Impala cu ochii mei sau pe María privind Impala tatălui ei cu ochii mei și efectiv nu arăta bine, aproape că îi dispăruse culoarea

sub stratul de praf din deșert.

Pe urmă ne-am întors la El Oasis și la Féliz Gómez și în sfârșit am ajuns la El Cuatro, în municipiul Trincheras, și acolo am mâncat și l-am întrebat pe chelner și pe cei de la masa de alături dacă știu unde este ranch-ul fostului toreador Ortiz Pacheco, dar aceștia nu auziseră niciodată de el, așa că am început să hoinărim prin sat, Lupe și eu fără să deschidem gura și Belano și Lima vorbind ca niște mori stricate, dar nu de Ortiz Pacheco nici de Avellaneda nici de poeta Cesárea Tinajero, ci de bârfe din DF sau de cărți și reviste latinoamericane pe care le citiseră cu puțin înainte de a porni în această călătorie aventuroasă, sau de filme, în sfârșit, vorbeau de lucruri care mie mi s-au părut frivole și probabil și lui Lupe la fel pentru că amândoi am stat tăcuți, și după multe întrebări am găsit la piață (care la ora aceea era pustie) un tip care avea trei cutii de carton pline cu pui și care a știut să ne explice cum să ajungem la ranch-ul lui Ortiz Pacheco. Așa că iar ne-am urcat în Impala și am pornit la drum din nou.

La jumătatea drumului între El Cuatro și Trincheras trebuia să virăm la stânga, pe un drum ce trecea pe la poalele unui deal în formă de prepeliță, dar după ce am cotit toate dealurile, toate colinele, până și deșertul ni s-au părut că au formă de prepeliță, o prepeliță în poziții multiple, așa că am cutreierat pe cărări care nu ajungeau nici la nivelul unui drum de țară, maltratând mașina și maltratându-ne pe noi înșine, până când drumul s-a terminat într-o casă, o construcție ce părea o misiune din veacul al XVII-lea ce se ivise brusc din pulbere, și un bătrân a ieșit să ne primească și ne-a spus că într-adevăr acela este ranch-ul toreadorului Ortiz Pacheco, ranch-ul La Buena Vida, și că el este (dar asta a spus-o după ce ne-a privit țintă un timp) toreadorul Ortiz Pacheco în persoană.

În seara aceea ne-am bucurat de ospitalitatea fostului toreador. Ortiz Pacheco avea șaptezeci și nouă de ani și o memorie pe care

viața la țară, după părerea lui, în deșert, după părerea noastră, o fortificase. Își aducea aminte perfect de Pepe Avellaneda (Pepín Avellaneda, mititelul cel mai trist pe care l-am văzut în viața mea, a zis) și de după-masa când l-a omorât un taur în arena de la Agua Prieta. El a fost la priveghi, care a avut loc în salonul hotelului și pe unde au trecut să-și ia ultimul rămas-bun practic toți locuitorii din Agua Prieta, ca și la înmormântare, cu o participare masivă, un final negru pentru o petrecere homerică, a spus. Firește că își amintea de femeia care era cu Avellaneda. O femeie înaltă, cum le plac bărbaților scunzi, tăcută, dar nu din timiditate sau discreție, ci tăcută mai curând fiindcă își impusese să fie așa, de parcă ar fi fost bolnavă și n-ar fi putut vorbi, o femeie cu părul negru, trăsături de indiană, zveltă și puternică. Dacă era amanta lui Avellaneda? Era neîndoielnic. Nevasta lui, nu, pentru că Avellaneda era însurat și toreadorul, din spusele lui Ortiz Pacheco, îi trimitea bani soției lui, pe care o lăsase de mult timp, și care locuia la Los Mochis, Sinaloa, o dată pe lună sau o dată la două luni (sau de câte ori putea, nenorociți!). Luptele cu tauri, pe atunci, nu erau ca acum când până și începătorii devin bogați. Dar e sigur că Avellaneda trăia pe atunci cu acea femeie. Nu-și aducea aminte de numele ei, dar știa că venise din DF și că era o femeie cultă, o dactilografă sau o stenografă. Când Belano a rostit numele de Cesárea, Ortiz Pacheco a spus că da, că așa se numea. Era interesată de tauri? a întrebat Lupe. Nu știu, a spus Ortiz Pacheco, poate că da, poate că nu, dar dacă o persoană îl urmează pe un toreador până la urmă ajunge să-i placă această lume. Oricum Ortiz Pacheco n-o văzuse pe Cesárea decât de două ori, ultima dată la Agua Prieta, de unde se deduce că nu erau amânți de mult timp. Influența pe care a avut-o însă asupra lui Pepín Avellaneda, a fost notorie, după părerea lui Ortiz Pacheco.

Cu o seara înainte de a muri, de pildă, în timp ce ambii toreadori beau un pahar la un bar din Agua Prieta și cu puțin înainte de a

pleca amândoi la hotel, Avellaneda a început să-i vorbească de Aztlán. La început Avellaneda vorbea de parcă i-ar fi spus un secret, ca și cum în fond n-ar fi avut chef să vorbească, dar pe măsură ce treceau minutele se entuziasma tot mai mult. Ortiz Pacheco habar n-avea nici măcar ce înseamnă „Aztlán”, un cuvânt pe care nu-l auzise în viața lui. Așa că Avellaneda i-a explicat tot de la început, i-a vorbit de orașul sacru al primilor mexicani, orașul-mit, orașul necunoscut, adevărata Atlantidă a lui Platon, și când s-au întors la hotel, pe jumătate beți, Ortiz Pacheco a crezut că vinovată de acele idei așa de bune nu putea fi decât Cesărea. În timpul priveghiului ea a stat singură cea mai mare parte a timpului, închisă în camera ei sau într-un colț al salonului principal al Hotelului Excelsior amenajat ca sală de pompe funebre. Nicio femeie nu i-a prezentat condoleanțe. Numai bărbații, și în privat, pentru că nimănui nu-i scăpase faptul că ea era doar iubita. La înmormântare n-a scos nicio vorbă, au luat cuvântul trezorierul primăriei care mai era, să zicem, și poetul oficial din Agua Prieta, și președintele asociației de tauromahie, dar ea nu. Nici n-a fost văzută, spunea Ortiz Pacheco, vărsând o lacrimă. Dar a avut grijă ca sculptorul să graveze câteva cuvinte pe lespedeaa lui Avellaneda, Ortiz Pacheco nu le mai ținea minte, oricum vorbe ciudate, de tipul Aztlán, își amintea parcă, și pe care cu siguranță le-a inventat ea pentru acea ocazie. N-a spus *dictat* ci *inventat*. Belano și Lima l-au întrebat care erau acele cuvinte. Ortiz Pacheco a stat pe gânduri o vreme, dar la sfârșit a zis că le uitase.

Noaptea aceea am dormit la ranch. Belano și Lima s-au culcat în salon (erau multe camere, dar nu se putea locui în ele), Lupe și eu în mașină. Când de-abia se luminase m-am trezit și am urinat în curte admirând primele lumini de un galben palid (dar și albastru) care alunecau tăcute deasupra deșertului. Am aprins o țigară și am stat o vreme să privesc orizontul și să respir. În depărtare mi s-a părut că zăresc un nor mare de praf, dar apoi mi-am dat seama că era doar

un nor ce plutea jos. Jos și fără să se miște. Mi-am zis că e ciudat că nu se aude zgomotul animalelor. Din când în când, totuși, dacă erai atent, se auzea trilul unei păsări. Când m-am întors am văzut-o pe Lupe că se uită la mine lipită de un geam al Ford-ului Impala. Părul ei negru și scurt era nepieptănat și părea mai slabă decât înainte, de parcă ar fi fost pe cale să devină invizibilă, de parcă dimineața ar fi topit-o fără durere, dar în același timp părea mai frumoasă ca înainte.

Am intrat împreună în casă. În salon, fiecare pe cate un fotoliu de piele, stăteau Lima, Belano și Ortiz Pacheco. Bătrânul toreador era înfodolit într-un poncho și dormea cu o expresie de uluire desenată pe chip. În timp ce Lupe făcea cafeaua eu i-am trezit pe prietenii mei. N-am îndrăznit să-l trezesc pe Ortiz Pacheco. Cred că a murit, am murmurat. Belano s-a întins, i-au trosnit oasele, a spus că de mult nu mai dormise așa de bine și apoi s-a ocupat el s-o trezească pe gazda noastră. În timp ce ne luam micul dejun Ortiz Pacheco ne-a spus că a avut un vis foarte straniu. L-ați visat pe prietenul dumneavoastră Avellaneda? a zis Belano. Nu, nici vorbă, a spus Ortiz Pacheco, am visat că aveam zece ani și că familia mea se muta de la Monterrey la Hermosillo. Pe vremea aceea asta trebuie să fi însemnat o călătorie extrem de lungă, a zis Lima. Extrem de lungă, da, a spus Ortiz Pacheco, dar splendidă.

11 ianuarie

Ne-am dus la Agua Prieta, la cimitirul din Agua Prieta. Mai întâi de la ranch-ul La Buena Vida la Trincheras, și apoi de la Trincheras la Pueblo Nuevo, Santa Ana, San Ignacio, Ímuris, Cananea și Agua Prieta, chiar la granița cu Arizona.

De partea cealaltă se află Douglas, un sat nord-american, și în mijloc vama și poliția de frontieră. Dincolo de Douglas, la vreo

șaptezeci de kilometri la nord-vest, se află Tombstone, unde se întruneau cei mai buni pistolari nord-americani. La o cafenea, în timp ce mâncam, am auzit povestindu-se două istorii: una ilustra curajul mexicanilor și alta curajul nord-americanilor. În una protagonistul era un localnic din Agua Prieta și în cealaltă unul din Tombstone.

Când cel care spunea povestea, un tip cu păr lung și cărunț care vorbea de parcă l-ar fi durut capul, a plecat de la cafenea, cel care îl ascultase a izbucnit în râs fără un motiv aparent, sau ca și cum numai după ce trecuseră câteva minute ar fi priceput sensul poveștii pe care tocmai o auzise. De fapt, erau doar două bancuri. În primul, șeriful și unul din ajutoarele lui îl scot pe un deținut din celulă și îl duc într-un loc retras pe câmp ca să-l omoare. Deținutul știe asta și este mai mult sau mai puțin resemnat cu soarta ce îl așteaptă. E o iarnă nemiloasă, se ivesc zorii, și atât deținutul cât și călăii lui se plâng de frigul ce vine din deșert. La un moment dat, însă, deținutul începe să râdă și șeriful îl întreabă de ce dracului l-a apucat râsul, a uitat că îl vor omorî și îl vor îngropa undeva unde nimeni nu-l va putea găsi, ce, a înnebunit de tot. Deținutul răspunde, și asta-i tot bancul, că îl amuză faptul că peste câteva minute lui n-o să-i mai fie frig pe când oamenii legii trebuie să facă drumul de întoarcere.

Cealaltă istorioară povestește cum a fost împușcat colonelul Guadalupe Sánchez, fiul risipitor al localității Agua Prieta, care în clipa când a fost pus la perete ca să fie executat, a cerut, ca ultimă dorință, să fumeze un trabuc. Ofițerul care comanda plutonul i-a îndeplinit dorința. I-au dat ultima lui havană. Guadalupe Sánchez a aprins-o calm și a început să fumeze fără grabă, savurând-o și admirând răsăritul (fiindcă povestea aceasta, ca și cea de la Tombstone, se întâmplă în zorii zilei și e chiar probabil să se desfășoare în zorii aceleiași zile, 15 mai 1912), și învăluit în fum colonelul Sánchez era așa de calm, așa de visător sau așa de senin,

că nu i-a căzut scrumul havanei, poate că tocmai asta voia și colonelul, să vadă cu propriii lui ochi dacă își păstrează stăpânirea, dacă un tremur scotea la iveală în ultima clipă a vieții lipsa lui de curaj, dar s-a terminat havana și scrumul n-a căzut pe jos. Atunci colonelul Sánchez a aruncat mukul și a spus când doriți.

Aceasta era povestea.

Când cel ce ascultase povestioara s-a oprit din râs, Belano și-a pus câteva întrebări cu glas tare: deținutul care urma să moară în împrejurimile orașului Tombstone este născut la Tombstone? cei născuți la Tombstone sunt șeriful și ajutoarele sale? colonelul Guadalupe Sánchez era originar din Agua Prieta? ofițerul plutonului de execuție era originar din Agua Prieta? de ce l-au omorât ca pe un câine pe deținutul din Tombstone? de ce l-au omorât ca pe un câine pe domnul colonel (sic) Lupe Sánchez? Toți din cafenea s-au uitat la el, dar nu i-a răspuns nimeni. Lima i-a pus mâna pe umăr și a spus: hai să plecăm, amice. Belano l-a privit surâzând și a pus câteva bancnote pe bar. Pe urmă ne-am dus la cimitir și am căutat mormântul lui Pepe Avellaneda, care a murit străpuns de coarnele unui taur sau pentru că era prea scund și neîndemânatic cu spada, un mormânt cu un epitaf scris de Cesárea Tinajero, și oricât l-am căutat nu l-am găsit. Cimitirul din Agua Prieta semăna mai mult decât văzuserăm noi vreodată cu un labirint și groparul cel mai bătrân al cimitirului, unicul care știa exact unde era îngropat fiecare mort, era în concediu sau în iad.

12 ianuarie

Dacă o femeie trăiește cu un toreador până la urmă ajunge să-i placă această lume? a spus Lupe. Așa se pare, a zis Belano. Și dacă o femeie se combină cu un polițist, până la urmă o să-i placă lumea polițiștilor? Așa se pare, a zis Belano. Și dacă o femeie se combină cu

un proxenet, până la urmă o să-i placă lumea proxenetilor? Belano n-a răspuns. Ciudat, fiindcă el întotdeauna încearcă să răspundă la toate întrebările, chiar dacă n-au nevoie de răspuns sau n-au niciun rost. Lima, în schimb, vorbește tot mai puțin, și se limitează să conducă Ford-ul Impala cu o expresie absentă. Cred că nu ne-am dat seama, ca niște orbi ce suntem, de schimbarea care începe să se producă în Lupe.

13 ianuarie

Azi am dat un telefon în DF pentru prima dată. Belano a vorbit cu Quim Font. Quim i-a spus că peștele lui Lupe știe unde suntem și că plecase să ne caute. Belano i-a zis că asta e imposibil. Alberto ne-a urmărit până la ieșirea din DF și acolo am reușit să-l păcălim. Da, a spus Quim, dar pe urmă a venit la mine acasă și a amenințat că mă omoară dacă nu-i spun în ce direcție ați plecat. Am luat telefonul și am spus ca vreau să vorbesc cu María. Am auzit vocea lui Quim. Plângea. Ei? am zis. Vreau să vorbesc cu María. Ești tu, Garda Madero? a hohotit Quim. Credeam că ești la tine acasă. Sunt aici, am spus. Mi s-a părut că Quim își trage mucii. Belano și Lima vorbeau în șoaptă. Se îndepărtaseră de telefon și păreau îngrijorați. Lupe a venit lângă mine, la telefon, de parcă i-ar fi fost frig deși nu era frig, cu spatele la mine, uitându-se la benzinărie unde era mașina noastră. Ia primul autobuz și întoarce-te în DF, am auzit că spune Quim. Dacă n-ai bani îți trimit eu. Avem bani o grămadă, am zis. E acasă María? Nu e nimeni, sunt singur, a hohotit Quim. Un timp am rămas tăcuți amândoi. În ce stare e mașina mea? a spus pe neașteptate vocea lui care venea de pe altă lume. În stare bună, totul e în ordine. Ne apropiem de Cesárea Tinajero, l-am mințit. Cine este Cesárea Tinajero? a spus Quim.

14 ianuarie

Ne-am cumpărat haine la Hermosillo și câte un costum de baie pentru fiecare. Pe urmă am fost să-l luăm pe Belano de la bibliotecă (unde și-a petrecut toată dimineața, convins că un poet lasă întotdeauna urme scrise, cu toate că realitatea de până acum demonstra contrariul) și ne-am dus la plajă. Am închiriat două camere la o pensiune din Bahia Kino. Marea este un albastru-închis. Lupe n-o văzuse niciodată.

15 ianuarie

O excursie: Ford-ul nostru Impala a luat-o pe un drum ce atârână pe o parte a golfului Californiei, până la Punta Chueca, în fața insulei Tiburón. Pe urmă ne-am dus la El Dólar, vizavi de insula Patos. Lima îi spune insula Rățoiul Donald¹⁴⁵. Întinși pe o plajă goală, am fumat marijuana ceasuri întregi. Punta Chueca-Tiburón, Dólar-Patos, bineînțeleș că sunt doar niște nume, dar mie îmi umplu sufletul de presimțiri funeste, cum ar spune un coleg al lui Amado Nervo. Dar de ce numele acestea mă neliniștesc, mă întristează, mă fac să devin fatalist, mă fac să mă uit la Lupe ca și cum ar fi ultima femeie de pe Terra? Cu puțin înainte de a se înnopta am continuat să urcăm spre nord. Acolo se înalță Desemboque. Sufletul complet negru. Cred că tremuram chiar. Și apoi ne-am întors la Bahia Kino pe o șosea întunecoasă unde din când în când ne întâlneam cu camioane pline cu pescari care cântau cântece seri¹⁴⁶.

145 Joc de cuvinte intraductibil în română bazat pe sp. *pato* (pl. *patos*) „rățoi” și toponimul Patos.

146 Popor indigen din Mexic (sp.).

16 ianuarie

Belano a cumpărat un cuțit.

17 ianuarie

Din nou la Agua Prieta. Am plecat la opt dimineța din Bahia Kino. Itinerarul urmat a fost de la Bahia Kino la Punta Chueca, de la Punta Chueca la El Dólar, de la El Dólar la Desemboque, de Desemboque la Las Estrellas și de Las Estrellas la Trincheras. Vreo 250 de kilometri pe drumuri în stare jalnică. Dacă am fi luat-o pe drumul Bahia Kino-El Triunfo-Hermosillo, și de la Hermosillo pe șoseaua federală până la San Ignacio și de acolo pe șoseaua care duce la Cananea și Agua Prieta, călătoria ar fi fost în mod neîndoios mai comodă și am fi ajuns mai repede. Dar toți am fost de acord că e mai bine să călătorim pe drumuri puțin sau deloc circulante, pe lângă faptul că ne încânta să mai trecem o dată pe la ranch-ul La Buena Vida. Dar în triumghiul format de El Cuatro, Trincheras și La Ciénega ne-am rătăcit și până la urmă am hotărât să mergem înainte, spre Trincheras, și să amânăm vizita la bătrânul toreador.

Când am oprit Impala la poarta cimitirului din Agua Prieta începuse să se înnopteze. Belano și Lima au bătut un clopot ca să vină paznicul. După un timp s-a apropiat un bărbat așa de ars de soare că părea negru. Purta ochelari și avea o cicatrice mare pe obrazul stâng. Ne-a întrebat ce vrem. Belano i-a spus că îl căutăm pe groparul Andrés González Ahumada. Tipul s-a uitat la noi și ne-a întrebat cine suntem și de ce îl căutăm. Belano i-a spus că pentru mormântul toreadorului Pepe Avellaneda. Vrem să-l vedem, am spus. Eu sunt Andrés González Ahumada, a zis groparul, și asta nu e o oră potrivită să vizitezi un cimitir. Haide, fiți înțelegător, a zis

Lupe. Și de ce curiozitatea asta, se poate ști? a spus groparul. Belano s-a apropiat de grilaj și a conversat cu omul cu glas scăzut câteva minute. Groparul a încuviințat de mai multe ori și apoi a intrat în gheretă și a ieșit din nou cu o cheie enormă cu care ne-a deschis poarta. L-am urmat pe alea principală a cimitirului, un drum străjuit de chiparoși și stejari bătrâni. Când am intrat pe aleile laterale, în schimb, am văzut cactuși tipici din zonă, *choya* și *sahuoso*¹⁴⁷ precum și câte un nopal, așa ca morții să nu uite că sunt în Sonora și nu în altă parte.

Ăsta e mormântul lui Pepe Avellaneda, toreadorul, ne-a spus arătându-ne o nișă într-un ungher părăsit. Belano și Lima s-au apropiat și au încercat să citească inscripția, dar nișa era sus pe al patrulea rând și noaptea cobora pe aleile cimitirului. Niciun mormânt nu avea flori, cu excepția unuia unde atârnav patru garoafe de plastic, și majoritatea inscripțiilor erau acoperite de praf. Belano atunci și-a împreunat degetele de la mâini și a făcut din ele un scăunel sau o scară și Lima s-a cățărat până și-a lipit fața de geamul care proteja fotografia lui Avellaneda. În continuare a curățat cu o mână placa și a citit cu voce tare inscripția: „José Avellaneda Tinajero, matador, Nogales 1903 - Agua Prieta 1930.” Asta-i tot? am auzit că spune Belano. Asta-i tot, i-a răspuns glasul lui Lima, mai răgușit ca niciodată. Apoi a coborât dintr-o săritură și a făcut același lucru pe care îl făcuse Belano înainte: a făcut o scară cu mâinile pe care s-a urcat Belano. Dă-mi bricheta, Lupe, l-am auzit că spune. Lupe s-a apropiat de acel grup patetic format de cei doi prieteni ai mei și fără să spună nimic i-a întins o cutie de chibrituri. Și bricheta mea? a zis Belano. La mine nu e, dragă, a spus Lupe cu o voce foarte dulce cu care nu reușeam să mă obișnuiesc. Belano a aprins un chibrit și l-a apropiat de nișă. Când s-a stins a mai aprins

147 Varietăți de cactus foarte răspândite în Baja California (sp.).

unul și apoi altul. Lupe se sprijinea de peretele din față cu picioarele ei lungi încrucișate. Se uita pe jos și părea gânditoare. Lima se uita și el în jos dar chipul lui reflecta efortul de a susține greutatea lui Belano. După ce a aprins vreo șapte chibrituri și și-a ars de vreo două ori buricele degetelor, Belano a renunțat și a coborât. Ne-am întors fără să vorbim până la poarta cimitirului din Agua Prieta. Acolo, lângă grilaj, Belano i-a dat câteva bancnote groșarului și am plecat.

18 ianuarie

La Santa Teresa, când am intrat într-o cafenea cu o oglindă mare în spatele barului, mi-am putut da seama cât de mult ne schimbaserăm. Belano nu se mai rade de niște zile. Lima e spânatic dar aș zice că nu se mai pieptănase cam de când nu se mai bărbierise Belano. Eu am ajuns piele și os (în fiecare noapte mă fut în medie de trei ori). Doar Lupe arată bine, vreau să spun că arată mai bine decât atunci când am plecat din DF.

19 ianuarie

Cesárea Tinajero era verișoară cu toreadorul mort? Era o rudă îndepărtată? A pus să se graveze pe lespede propriul ei nume de familie, i-a dat numele ei de familie lui Avellaneda, ca un mod de a spune că bărbatul acela era al ei? Și-a adăugat numele ei la cel al toreadorului ca glumă? Un mod de a spune *pe aici a trecut Cesárea Tinajero*? Nu contează. Azi am dat iar telefon în DF. Acasă la Quim totul e în ordine. Belano a vorbit cu Quim, Lima a vorbit cu Quim, când am vrut să vorbesc și eu s-a întrerupt convorbirea deși pusesem monede din plin. Am avut impresia că Quim nu voia să vorbească cu mine și a închis telefonul. După aceea Belano i-a dat

telefon tatălui său și Lima mamei sale și apoi Belano i-a telefonat Laurei Járegui. Primele două convorbiri au fost relativ lungi, de politete, și ultima foarte scurtă. Numai Lupe și cu mine n-am dat niciun telefon în DF, ca și cum n-am fi avut chef sau n-am fi avut cu cine vorbi.

20 ianuarie

Azi-dimineață, în timp ce ne luam micul dejun la o cafenea din Nogales, l-am văzut pe Alberto la volanul Camaro-ului său. Avea o cămașă de aceeași culoare ca mașina, galben strălucitor, și alături de el era un tip cu geacă de piele și mutră de polițist. Lupe l-a recunoscut imediat: a pălit și a spus că a venit Alberto. N-a lăsat să i se citească frica, dar eu mi-am dat seama că îi este frică. Lima s-a uitat în direcția arătată de ochii lui Lupe și a spus că într-adevăr, sunt Alberto și unul din ciracii lui de suflet. Belano a văzut mașina trecând prin fața ferestrelor cafenelei și a spus că batem câmpii. Eu l-am văzut pe Alberto foarte clar. Hai să plecăm de aici chiar acum, am zis. Belano s-a uitat la noi și a spus că nici gând. Întâi o să ne ducem la biblioteca din Nogales și apoi, așa cum stabiliserăm, o să ne întoarcem la Hermosillo ca să ne continuăm cercetările. Lima a fost de acord. Îmi place perseverența ta, gagiule, a zis. Așa că și-au terminat micul dejun (nici eu nici Lupe n-am mai putut mânca nimic) și pe urmă am ieșit din cafenea, ne-am urcat în Impala și l-am lăsat pe Belano la intrarea la bibliotecă. Fiți curajoși, ce dracu', lăsați-vă de închipuiri, a spus înainte de a dispărea. Lima s-a uitat o vreme la intrarea în bibliotecă, ca și cum s-ar fi gândit ce să-i răspundă lui Belano, și apoi a pornit mașina. Tu l-ai văzut, Ulises, a spus Lupe, el era. Cred că da, a zis Lima. Ce facem dacă mă găsește? a spus Lupe. Lima n-a răspuns. Am parcat mașina pe o stradă goală, într-un cartier de clasă mijlocie, fără baruri și prăvălii la vedere, în afară de

un magazin de fructe și Lupe a început să ne povestească întâmplări din copilăria ei și pe urmă m-am apucat și eu să povestesc întâmplări de când eram copil, ca să ne omorâm timpul, nu din alt motiv, și cu toate că Ulises n-a deschis gura niciun moment și s-a apucat să citească o carte, fără să se mute de pe scaunul de lângă șofer, se vedea că ne ascultă pentru că uneori ridica ochii și ne privea și zâmbea. După douăsprezece ne-am dus să-l luăm pe Belano. Lima a parcat aproape de o piață din apropiere și mi-a spus să mă duc la bibliotecă. El rămânea cu Lupe și cu Impala, pentru cazul că ar apărea Alberto și ar trebui să fugă. Am străbătut repede, fără să mă uit în dreapta și-n stânga, cele patru străzi care mă despărțeau de bibliotecă. L-am găsit pe Belano stând la o masă lungă de lemn înnegrit de ani, cu mai multe volume de exemplare ale ziarului local din Nogales. Când am ajuns a ridicat capul, era singurul cititor din bibliotecă, și cu un gest mi-a făcut semn să mă apropii și să mă așez lângă el.

21 ianuarie

Din necrologul pe care ziarul din Nogales l-a publicat la vremea lui despre Pepín Avellaneda nu-mi rămâne decât imaginea Cesáreei Tinajero mergând pe un drum trist din deșert de mână cu mititelul ei toreador, un toreador micuț care se luptă să nu devină mai mic, care luptă să crească, și care, într-adevăr, crește, până ajunge la un metru șaiszeci, să zicem, și apoi dispare.

22 ianuarie

El Cubo. Ca să ajungi de la Nogales la El Cubo trebuie să cobori pe șoseaua federală până la Santa Ana, și de acolo spre vest, de la Santa Ana la Pueblo Nuevo, de la Pueblo Nuevo la Altar, de la Altar

la Caborca, de la Caborca la San Isidro, de la San Isidro trebuie s-o iei pe șoseaua care merge la Sonoyta, la granița cu Arizona, dar trebuie să cotești înainte, pe un drum de țară, și să mergi vreo douăzeci și cinci ori treizeci de kilometri. Ziarul din Nogales vorbea de „credincioasa lui prietenă, o devotată învățătoare din El Cubo”. În sat ne ducem la școală și e de ajuns să aruncăm o privire ca să ne dăm seama că e vorba de o construcție de după 1940. Aici n-a putut ține ore Cesărea Tinajero. Dacă am săpa sub școală, însă, am putea găsi vechea școală.

Stăm de vorbă cu învățătoarea. Îi învață pe copiii spaniola și pápago. Poporul pápago trăiește între Arizona și Sonora. O întrebăm pe învățătoare dacă este pápago. Nu, nu este. Sunt din Guaymas, ne spune, și bunicul meu era indian maya. O întrebăm de ce predă pápago. Ca să nu se piardă limba asta, ne spune. În Mexic nu mai trăiesc decât două sute de pápago. Într-adevăr, sunt foarte puțini, recunoaștem. În Arizona sunt vreo șaisprezece mii, dar în Mexic doar două sute. Și în El Cubo câți pápago mai sunt? Vreo douăzeci, zice învățătoarea, dar nu contează, eu continui. Pe urmă ne lămurește că cei din neamul pápago nu își spun așa, ci ó'otham și că neamul pima se autodenumește óob și neamul seri konkáak. Îi spunem că am fost la Bahia Kino, la Punta Chueca și El Dólar și i-am auzit pe pescari cântând cântece seri. Învățătoarea se arată mirată. Tribul konkáak, zice, nu ajunge la șapte sute de oameni, dacă ajunge, și nu se ocupă cu pescuitul. Atunci pescarii ăștia, zicem noi, au învățat un cântec seri. S-ar putea, spune învățătoarea, dar e mai probabil că v-au înșelat. Mai târziu ne-a invitat să venim să mâncăm la ea acasă. Locuiește singură. O întrebăm dacă nu i-ar plăcea să stea la Hermosillo sau în DF. Ne spune că nu. Îi place locul ăsta. Pe urmă ne ducem să vedem o bătrână indiană pápago care locuiește la un kilometru de El Cubo. Casa bătrânei e de chirpici. Are trei camere, două goale și una unde locuiește ea cu animalele ei. Mirosul, însă,

de-abia se simte, alungat de vântul deșertului care intră prin ferestrele fără geamuri.

Învățătoarea îi explică babei pe limba ei că vrem informații despre Cesărea Tinajero. Bătrâna o ascultă pe învățătoare și se uită la noi și zice: *huy*. Belano și Lima se privesc timp de o secundă și eu îmi dau seama că se gândesc dacă acel *huy* al bătrânei vrea să spună ceva în pápago sau este exclamația de mirare la care ne gândim toți. Persoană de treabă, spune baba. A trăit cu un om de treabă. Amândoi de treabă. Învățătoarea ne privește și surâde. Cum era bărbatul acela? zice Belano arătând prin gesturi diferite staturi. Mijlociu, spune bătrâna, slăbuț, mijlociu, cu ochi deschiși la culoare. Deschiși așa? zice Belano luând o crenguță de culoarea migdalei de pe perete. Deschiși așa, spune baba. Mijlociu așa? zice Belano indicând cu degetul arătător o înălțime mai curând mică. Mijlocuț, așa, spune bătrâna. Și Cesărea Tinajero? zice Belano. Singură, spune bătrâna, a plecat cu omul ei și s-a întors singură. Cât timp a stat aici? Cât ține școala, învățătoare bună, spune baba. Un an? zice Belano. Bătrâna se uită la Belano și la Lima de parcă nu i-ar vedea. La Lupe se uită cu simpatie. O întreabă ceva în pápago. Învățătoarea traduce: care din ei e omul tău? Lupe zâmbește, nu o văd, stă în spatele meu, dar știu că zâmbește, și zice: niciunul. Nici ea nu avea bărbat, zice baba. Într-o zi a plecat însoțită și în altă zi s-a întors singură. A continuat să lucreze ca învățătoare? spune Belano. Bătrâna spune ceva în pápago. Locuia la școală, traduce învățătoarea, dar nu mai preda. Acum lucrurile stau mai bine, zice bătrâna. Să nu crezi, spune învățătoarea. Și pe urmă ce s-a întâmplat? Bătrâna vorbește în pápago, țese vorbe pe care doar învățătoarea le înțelege, dar se uită la noi și la sfârșit zâmbește. A locuit un timp la școală și după aceea a plecat, zice învățătoarea. Se pare că slăbise mult, era numai piele și os, dar nu sunt foarte sigură, ea încurcă unele lucruri, spune învățătoarea. Pe de altă parte, dacă ținem cont că nu lucra, că nu

avea salariu, mi se pare normal că slăbise, zice învățătoarea. Nu-i rămâneau bani de mâncare. Mânca, spune baba dintr-odată și toți tresărim. Eu îi dădeam de mâncare, mama mea îi dădea de mâncare. Ea era numai piele și os. Cu ochii adânciți în orbite. Parcă era un *coralillo*. Un *coralillo*? zice Belano Un *micruroides euryxanthus*, spune învățătoarea, o specie de șarpe veninos. Se vede că erați foarte prietene, zice Belano. Și când a plecat? După o vreme, zice baba fără să specifice la câtă vreme se referea. Pentru cei din neamul pápago, spune învățătoarea, mai mult sau mai puțin timp este aproape echivalent cu mai multă sau mai puțină veșnicie. Și cum era când a plecat? zice Belano. Slabă ca un *coralillo*, spune bătrâna.

Mai târziu, cu puțin timp înainte de a se lăsa noaptea, bătrâna ne-a condus până la El Cubo ca să ne arate casa unde a locuit Cesárea Tinajero. Era aproape de niște țarcuri care se prăbușeau de bătrânețe, cu porțile de lemn putrezite, lângă o cocioabă unde probabil se păstrau uneltele de lucru deși acum era goală. Casa era mică, avea o curte cu plante uscate alături, și când am ajuns am văzut lumină prin unica fereastră din față. Batem la ușă? a spus Belano. N-are niciun sens, a zis Lima. Așa că am pornit iar la drum printre dealuri până la casa bătrânei pápago și i-am mulțumit pentru tot ce făcuse pentru noi și apoi i-am spus noapte bună și ne-am întors singuri la El Cubo deși în realitate cea care rămânea singură era ea.

În noaptea aceea am dormit acasă la învățătoare. După ce am mâncat Lima a început să citească din William Blake, Belano și învățătoarea s-au dus să facă o plimbare prin deșert și când s-au întors au intrat în camera ei, și Lupe și eu, după ce am spălat vasele, am ieșit să fumăm o țigară uitându-ne la stele și am făcut amor în Impala. Când am intrat din nou în casă l-am găsit pe Lima dormind pe jos, cu cartea în mână, și am auzit un murmur familiar ce venea din camera învățătoarei și care ne dădea de înțeles că nici ea nici

Belano nu vor mai apărea în restul nopții. Așa că l-am acoperit pe Lima cu o pătură, ne-am făcut patul pe jos și am stins lumina. La opt dimineața învățătoarea a intrat în camera ei și l-a trezit pe Belano. Closetul era în curtea din fund. Când am revenit, ferestrele erau deschise și pe masă era cafea la ibric.

Ne-am luat rămas-bun pe stradă. Învățătoarea n-a vrut s-o ducem cu mașina până la școală. Când ne-am întors la Hermosillo am avut senzația nu numai că am bătut meleagurile astea împuțite ci că m-am născut aici.

23 ianuarie

Am fost la Institutul de Cultură din Sonora, Institutul Național Indigenist, Direcția Generală a Culturilor Populare (Filiala Regională Sonora), Consiliul Național al Educației, Arhivele Secretariatului Educației (Zona Sonora), Institutul Național de Antropologie și Istorie (Centrul Regional Sonora), și la Clubul Taurin Pilo Yáñez pentru a doua oară. Numai aici am fost bine primiți.

Informațiile despre Cesárea Tinajero apar și dispar. Cerul din Hermosillo este roșu-sânger. Lui Belano i-au cerut actele, actele lui, când a cerut vechile registre cu învățătorii de țară unde trebuia să figureze locul unde fusese trimisă Cesárea Tinajero după ce plecase din El Cubo. Actele lui Belano nu sunt în regulă. O secretară de la universitate i-a spus că poate fi cel puțin deportat. Unde? a strigat Belano. Păi, în țara dumitale, tinere, a spus secretara. Dumneata ești analfabetă? a zis Belano, n-ai văzut că aici scrie că sunt chilian? mai bine îmi trag un glonț în gură! Au chemat un polițist și am plecat în fugă. Habar n-aveam că Belano stătea în țară ilegal.

24 ianuarie

Belano e pe zi ce trece tot mai nervos și Lima mai dus pe gânduri. Azi i-am văzut pe Alberto și pe prietenul lui polițist. Belano nu l-a văzut sau n-a vrut să-l vadă. Lima i-a văzut, dar nu-i pasă. Doar pe Lupe și pe mine ne îngrijorează (mult) previzibila întâlnire cu fostul ei pește. Nu e nimic grav, a spus Belano ca să pună capăt discuției, la urma urmei noi suntem de două ori mai mulți decât ei. Eu am izbucnit în râs din cauza nervilor. Nu sunt laș, dar nici sinucigaș. Ei au arme, a zis Lupe. Și eu, a spus Belano. După-masă pe mine m-au trimis la Arhivele Educației. Am spus că scriu un articol pentru o revistă din DF despre școlile rurale din Sonora din deceniul al treilea. Ce reporter tinerel, au zis secretarele care își făceau unghiile. Am găsit următoarea informație: Cesárea Tinajero fusese învățătoare între anii 1930-1936. Primul ei post a fost la El Cubo. După aceea a fost învățătoare la Hermosillo, la Pitiquito, la Bábaco și la Santa Teresa. După aceea n-a mai făcut parte din corpul de învățători al statului Sonora.

25 ianuarie

După părerea lui Lupe, Alberto știe deja unde suntem, la ce pensiune locuim, în ce mașină călătorim și așteaptă doar momentul favorabil ca să ne ia prin surprindere. Ne-am dus să vedem școala din Hermosillo unde lucrase Cesárea. Am întrebat de bătrâni învățători din anii treizeci. Ni s-a dat adresa fostului director. Casa lui era lângă fosta pușcărie a statului. Clădirea este de piatră. Are două etaje și un turn care e mai înalt decât celelalte turnuri de observație și care produce asupra celui care îl privește o senzație de apăsare. O operă arhitectonică merită să dăinuie, a zis directorul.

26 ianuarie

Ne-am dus la Pitiquito. Azi Belano a spus că poate cel mai bine ar fi să ne întoarcem în DF. Lui Lima îi este indiferent. Zice că la început îl obosea să conducă atâta dar că acum a prins gustul volanului. Până și când doarme, visează cum conduce Impala lui Quim pe aceste drumuri. Lupe nu zice să ne întoarcem în DF dar spune că cel mai bine ar fi să ne ascundem. Eu nu vreau să mă despart de ea. Și nici n-am vreun plan. Atunci, înainte, zice Belano. Mâinile, observ când mă aplec spre scaunul din față ca să-i cer o țigară, îi tremură.

27 ianuarie

La Pitiquito n-am găsit nimic. Am stat un timp în mașina oprită pe șoseaua care duce la Caborca și care pe urmă se bifurcă spre El Cubo, gândindu-ne dacă să-i facem sau nu o nouă vizită învățătoarei. Ultimul cuvânt îl avea Belano și noi am așteptat fără să ne impicăm, privind șoseaua, puținele mașini care treceau din timp în timp, norii foarte albi pe care vântul îi purta dinspre Pacific. Până când Belano a spus să mergem la Bábaco și Lima fără să scoată o vorbă a pornit motorul și a virat la dreapta și ne-am îndepărtat de acel loc.

Drumul a fost lung și prin locuri pe unde nu mai fuseserăm niciodată, cu toate că, cel puțin eu am avut tot timpul senzația de ceva văzut. De la Pitiquito ne-am îndreptat spre Santa Ana și am intrat pe șoseaua federală. Pe șoseaua federală am mers până la Hermosillo. De la Hermosillo am luat-o pe șoseaua care merge până la Mazatán, spre est, și de la Mazatán la La Estrella. De aici s-a terminat șoseaua pavată și am continuat pe drumuri de țară până la Bacanora, Sahuaripa și Bábaco. La școala din Bábaco ne-au trimis înapoi la Sahuaripa, care era capitală municipală și se presupune că acolo puteam găsi registrele. Dar era ca și cum școala din Bábaco,

școala din Bábaco din anii treizeci, ar fi dispărut măturată de un uragan. Ne-am culcat din nou, ca în primele zile, în mașină. Zgomote nocturne: cel al păianjenului veninos, cel al scorpionilor, cel al miriapodelor, cel al tarantulelor, cel al călugărițelor, cel al broaștelor râioase. Toate otrăvitoare, toate mortale. Prezența (mai degrabă ar trebui să spun iminența) lui Alberto este în unele clipe așa de reală ca zgomotele nopții. Cu luminile mașinii aprinse, în împrejurimile satului Bábaco unde ne-am întors nu știu de ce, înainte de a adormi vorbim de toate, în afară de Alberto. Vorbim de DF, vorbim de poezia franceză. Pe urmă Lima stinge luminile. Și în Bábaco e întuneric.

28 ianuarie

Și dacă ne întâlnim cu Alberto la Santa Teresa?

29 ianuarie

Asta am reușit: o învățătoare încă în activitate ne povestește că a cunoscut-o pe Cesárea. A fost în 1936 și pe atunci interlocutoarea noastră avea douăzeci de ani. Ea tocmai obținuse postul și Cesárea lucra de câteva luni la școală, așa că a fost normal să se împrietenească. Nu știa povestea cu toreadorul Avellaneda și nici altă poveste cu vreun bărbat. Când Cesárea a renunțat la serviciu i-a fost greu să înțeleagă, dar a acceptat faptul ca pe una dintre particularitățile care o caracterizau pe prietena ei.

O vreme, luni de zile, poate un an, a dispărut. Dar într-o dimineață a văzut-o la intrarea școlii și au reînnoit prietenia lor. Pe atunci Cesárea avea treizeci și cinci sau treizeci și șase de ani și ea o considera, deși acum regretă asta, o fată bătrână. A obținut o slujbă la prima fabrică de conserve care s-a deschis la Santa Teresa. Locuia

într-o cameră pe strada Rubén Dario, care pe atunci se afla într-un cartier din afara orașului și care pentru o femeie singură era un loc periculos sau puțin recomandabil. Dacă știa că Cesărea era poetesă? Nu știa. Când lucra amândouă la școală, a văzut-o de multe ori scriind, într-o sală de clasă goală, într-un caiet cu coperte negre foarte gros pe care Cesărea îl avea întotdeauna la ea. Bănuia că era un jurnal personal. În perioada în care Cesărea a lucrat la fabrica de conserve, când se întâlneau în centru la Santa Teresa ca să se ducă la cinema sau ca să meargă împreună la cumpărături, când ajungea târziu la întâlniri o găsea scriind într-un caiet cu coperte negre, ca celălalt, dar mai mic, un caiet ce părea o carte de rugăciuni și unde scrisul prietenei ei, foarte mărunț, aluneca asemenea unui roi de insecte. Niciodată nu i-a citit nimic. Odată a întrebat-o ce scrie și Cesărea i-a răspuns că despre o grecoaică. Numele grecoacei era Hypatia. După un timp a căutat numele acesta într-o enciclopedie și a aflat că Hypatia a fost o filozoafă din Alexandria omorâtă de creștini în anul 415. S-a gândit, poate în mod impulsiv, că Cesărea se identifica probabil cu Hypatia. N-a mai întrebat-o nimic altceva sau dacă a întrebat-o a uitat.

Am vrut să știm dacă Cesărea citea și dacă își amintește niște titluri. Într-adevăr, citea mult dar învățătoria nu-și amintea de nicio carte din cele pe care Cesărea le lua de la bibliotecă și pe care le căra peste tot. Lucra la fabrica de conserve de la opt dimineața până la șase seara, așa ca mult timp de citit nu avea, dar ea presupune că dormea puțin ca să aibă timp pentru lectură. Pe urmă fabrica de conserve a trebuit să se închidă și Cesărea a rămas un timp fără serviciu. Asta s-a întâmplat cam prin 1945. Într-o seară, după ce au ieșit de la cinema, a condus-o până la cămăruța ei. Pe atunci învățătoria se măritase și se vedea cu Cesărea mai rar decât înainte. Fusesse doar o dată în acea cameră de pe strada Rubén Darío. Soțul ei, deși era pâinea lui Dumnezeu, nu vedea cu ochi buni prietenia ei

cu Cesárea. Strada Rubén Darío în acea vreme era un fel de cloacă unde se adunau toate ciurucurile din Santa Teresa. Erau vreo câteva cârciumi unde, cel puțin o dată pe săptămână, avea loc câte o răfuială cu vărsare de sânge; camerele din casele de închiriat erau ocupate de muncitori fără slujbă sau de țărani sosiți de curând la oraș; majoritatea copiilor nu se duceau la școală. Învățătoarea știa asta pentru că Cesárea personal adusese câțiva la școala ei și îi înscrisesse. Mai locuiau și câteva curve și peștii lor. Nu era o stradă recomandabilă pentru o femeie decentă (poate faptul că locuia acolo îl determinase pe soțul învățătoarei să fie împotriva Cesáreei), și dacă ea încă nu-și dăduse seama a fost deoarece prima dată când venise acolo fusese înainte de a se mărita, când era, cu propriile ei cuvinte, inocentă și distrată.

Dar această a doua vizită a fost diferită. Sărăcia și mizeria de pe strada Rubén Darío s-au abătut asupra ei ca o amenințare cu moartea. Camera unde locuia Cesárea era curată și ordonată, așa cum era de așteptat să fie camera unei foste învățătoare, dar emana ceva ce a făcut să i se strângă inima. Camera era dovada cumplită a distanței existente între ea și prietena ei. Nu era vorba că ar fi fost dezordine sau că ar fi mirosit urât în cameră (cum a întrebat Belano), sau că sărăcia ei ar fi depășit limitele sărăciei decente sau că murdăria de pe strada Rubén Darío s-ar fi reflectat în fiecare din colțișoarele camerei Cesáreei, ci de ceva mai subtil, ca și cum realitatea, în interiorul acelei camere pierdute, ar fi fost strâmbă, sau și mai rău, ca și cum cineva, Cesárea, cine altcineva? ar fi sucit realitatea imperceptibil, cu lenta trecere a zilelor. Și exista chiar și o opțiune mai gravă: și anume ca însăși Cesárea să fi strâmbat realitatea în mod conștient.

Ce-a văzut învățătoarea? A văzut un pat de fier, o masă plină de hârtii pe care se adunau, în două teancuri, peste douăzeci de caiete cu coperte negre, a văzut puținele rochii ale Cesáreei agățate de o

sfoară care mergea dintr-o parte în alta a încăperii, un covor popular, o măsuță cu picior și deasupra măsuței o lampă de gătit cu parafină, trei cărți împrumutate de la bibliotecă ale căror titluri nu și le amintea, o pereche de pantofi fără toc, niște ciorapi negri care se vedeau de sub pat, un geamantan de piele într-un colț, o pălărie de paie vopsită în negru care atârna într-un minuscul cuier fixat pe ușă, și alimente: a văzut o tabletă de ciocolată mâncată pe jumătate pe care i-a oferit-o Cesărea dar ea a refuzat, și a văzut arma: un șiş cu arc, cu mâner de corn și cuvântul Caborca gravat pe lamă. Și când a întrebat-o pe Cesărea ce face cu șişul, ea i-a răspuns că fusese amenințată cu moartea și pe urmă a râs, un râs, își amintește învățătoarea, care a străbătut pereții camerei și scara casei până a ajuns în stradă, unde a murit. În acea clipă învățătoarei i s-a părut că asupra străzii Rubén Darío se lăsa o liniște bruscă, perfect urzită, volumul radiourilor a scăzut, pălăvrăgeala celor vii s-a stins dintr-odată și n-a rămas decât glasul Cesăreei. Și atunci învățătoarea a văzut sau i s-a părut că vede un plan al fabricii de conserve lipit pe perete. Și în timp ce asculta cuvintele pe care Cesărea trebuia să i le spună, niște cuvinte care nu șovăiau dar nici nu jigneau, niște cuvinte de care învățătoarea preferă să nu-și amintească, dar pe care și le amintește perfect și le și înțelege, acum le înțelege, ochii ei au cercetat planul fabricii de conserve, un plan pe care îl desenase Cesărea, unele zone cu mare grijă pentru detalii și altele neclare sau vagi, cu însemnări pe margine deși uneori literele erau necitețe și altele erau scrise cu majuscule și chiar cu semne de exclamare, de parcă Cesărea cu planul ei făcut de mână s-ar fi recunoscut în propria ei muncă sau ar fi recunoscut fațete pe care până atunci le ignora. Și atunci învățătoarea a trebuit să se așeze, cu toate că nu voia s-o facă, pe marginea patului și a trebuit să închidă ochii și să asculte cuvintele Cesăreei. Și, cu toate că se simțea tot mai prost, a avut tăria de caracter s-o întrebe de ce desenase planul fabricii. Și

Cesărea a spus ceva despre timpurile care se apropie, deși învățătoarea presupunea că dacă Cesărea își umpluse timpul cu desenarea aceluia plan fără sens nu era decât din cauza singurătății în care trăia. Dar Cesărea a vorbit despre timpurile ce urmau să vină și învățătoarea, ca să schimbe subiectul, a întrebat-o despre ce timpuri vorbea și când vor veni. Și Cesărea i-a spus odată: prin anul 2600. Două mii șase sute și ceva. Și apoi, auzind râsul pe care i l-a provocat învățătoarei data aceea așa de ciudată, un râs stăpânit ce de-abia se auzea, Cesărea a râs din nou, deși acum sunetul asurzitor al râsului ei a rămas între pereții propriei ei încăperi.

Din acel moment, își amintește învățătoarea, tensiunea care plutea în camera Cesăreei sau cea pe care o percepea ea a scăzut până a dispărut complet. Pe urmă a plecat și n-a mai văzut-o pe Cesărea decât după cincisprezece zile.

Atunci Cesărea i-a spus că pleacă din Santa Teresa. Îi aducea un cadou de rămas-bun, unul dintre caietele cu coperte negre, probabil cel mai subțire dintre toate. Îl mai păstrați? a întrebat Belano. Nu, nu-l mai păstrează. Soțul ei l-a citit și l-a aruncat la gunoi. Sau pur și simplu s-a pierdut, casa în care locuiește acum nu este aceeași de atunci și cu mutările se pierd lucrurile mici. Dar a citit caietul? a spus Belano. Da, îl citise, baza erau însemnările, unele foarte înțelepte, altele total deplasate, despre sistemul educativ mexican. Cesărea îl ura pe Vasconcelos, deși în unele momente această ură părea mai curând iubire. Era un plan de alfabetizare masivă, pe care învățătoarea de-abia l-a înțeles fiindcă ciorna era haotică, și liste succesive de lecturi pentru copii, adolescenți și tineret care se contraziceau atunci când nu erau în mod clar antagonice. De exemplu, în prima listă de lecturi pentru copii se aflau fabulele lui La Fontaine și Esop. În a doua listă dispărea La Fontaine, în a treia listă apărea o carte populară despre gangsterismul din Statele Unite, lectură indicată, poate, doar pentru adolescenți, dar în niciun caz

pentru copii, care dispărea la rândul ei din a patra listă în favoarea unei culegeri de povești medievale. În toate listele figura *Comoara din insulă* de Stevenson și *Vârsta de aur* de Marti, cărți care învățătoarei i se păreau mai potrivite pentru adolescenți.

După întâlnirea aceea a trecut multă vreme fără să mai știe nimic de ea. Cât timp? a întrebat Belano. Ani, a spus învățătoarea. Până când într-o zi a revăzut-o. A fost cu prilejul sărbătorii Sfintei Tereza, când orașul se umplea de negustori veniți la târg din toate colțurile statului.

Cesărea stătea la o tarabă cu plante medicinale. Învățătoarea a trecut pe lângă ea, dar cum era cu soțul ei și cu o familie de prieteni i-a fost rușine s-o salute. Sau poate n-a fost rușine ci timiditate. Și s-ar putea să nu fi fost nici rușine nici timiditate: pur și simplu nu era sigură că femeia aceea care vindea plante medicinale era vechea ei prietenă. Nici Cesărea n-a recunoscut-o pe ea. Stătea pe scaun în spatele tarabei, o scândură pusă pe patru lăzi de lemn, și vorbea cu o doamnă despre marfa pe care o avea de vânzare. Aspectul ei se schimbase: acum era grasă, excesiv de grasă, și cu toate că învățătoarea n-a văzut niciun fir alb care să-i urâțească părul negru, în jurul ochilor avea riduri și niște cearcăne foarte adânci, ca și cum drumul făcut până la Santa Teresa, până la târgul de Sfânta Tereza, s-ar fi prelungit luni de zile, poate ani.

A doua zi învățătoarea a venit singură și a văzut-o din nou. Cesărea stătea în picioare și i s-a părut mult mai mare decât în amintirile ei. Cântărea probabil peste o sută cincizeci de kilograme și avea o fustă cenușie până la glezne care îi accentua obezitatea. Brațele, goale, erau ca niște trunchiuri. Gâtul îi dispăruse sub o gușă de uriaș, dar capul păstra încă noblețea capului Cesăreei Tinajero: un cap mare, cu oase proeminente, cu craniul bombat și o frunte lată și înaltă. Spre deosebire de ziua anterioară, de data asta învățătoarea s-a apropiat și i-a dat bună ziua. Cesărea s-a uitat la ea și n-a

recunoscut-o sau s-a făcut că n-o recunoaște. Sunt eu, a spus învățătoarea, prietena ta Flora Castañeda. Când a auzit numele Cesărea s-a încruntat și s-a ridicat. A ocolit scândura cu plante medicinale și s-a apropiat de ea de parcă n-o vedea bine de la distanța la care era. I-a pus mâinile (două gheare, după spusele învățătoarei) pe umeri și câteva secunde i-a scrutat fața. Ah, Cesărea ce uitucă ești, a zis învățătoarea ca să spună ceva. De-abia atunci Cesărea a surâs (ca o toantă, după părerea învățătoarei) și i-a spus că sigur, cum să o uite. Pe urmă au stat de vorbă un timp, așezate amândouă de cealaltă parte a mesei, învățătoarea pe un scaun de lemn pliant și Cesărea pe o ladă, ca și cum taraba cu plante ar fi fost a ambelor. Și cu toate că învățătoarea și-a dat seama imediat că au foarte puține lucruri să-și spună, i-a povestit că are trei copii și că lucrează în continuare la școală, și i-a istorisit Cesăreei întâmplări absolut neimportante care se petrecuseră la Santa Teresa. Apoi s-a gândit s-o întrebe pe Cesărea dacă se măritase și dacă are copii, dar n-a ajuns să pună nicio întrebare fiindcă și-a dat seama singură că nu se măritase și nu avea copii, așa că s-a mulțumit s-o întrebe unde locuiește, și Cesărea i-a spus că uneori la Villaviciosa și alteori la El Palito. Învățătoarea știa unde este Villaviciosa, deși nu fusese niciodată, dar de El Palito auzea pentru prima oară. A întrebat-o unde e localitatea asta și Cesărea a spus că în Arizona. Atunci învățătoarea a râs. A spus că ea întotdeauna a bănuit că Cesărea o să ajungă să trăiască în Statele Unite. Și asta a fost tot. S-au despărțit. În ziua următoare învățătoarea nu s-a dus la târg și și-a petrecut ferestrele la școală gândindu-se că ar fi bine s-o invite pe Cesărea ia masă la ei acasă. I-a spus soțului ei, s-au certat, a câștigat ea. A doua zi, la prima oră, s-a dus la târg, dar când a ajuns locul Cesăreei era ocupat de o vânzătoare de basmale. N-am mai văzut-o niciodată.

Belano a întrebat-o dacă crede că Cesărea a murit. E posibil, a spus învățătoarea.

Și asta a fost tot. După întrevvedere Belano și Lima au rămas gânditori mai multe ore. Am tras la Hotel Juárez. Pe seară ne-am adunat toți patru în camera lui Belano și am stat de vorbă despre ce urma să facem. Belano era de părere că trebuie să mergem în primul rând la Villaviciosa, apoi o să vedem dacă ne întoarcem în DF sau ne ducem la El Palito. Problema cu El Palito era că el nu putea intra în Statele Unite. De ce? a întrebat Lupe. Pentru că sunt chilian, a zis. Nici pe mine n-or să mă lase să intru, a spus Lupe, și nu sunt chiliană. Și nici pe García Madero. Pe mine, de ce? am zis eu. Are cineva pașaport? a spus Lupe. Nu avea nimeni, cu excepția lui Belano. Seara Lupe s-a dus la cinema. Când s-a întors la hotel a spus că nu are de gând să se întoarcă în DF. Și ce-o să faci? a zis Belano. O să locuiesc în Sonora sau o să plec în Statele Unite.

30 ianuarie

Ieri-seară ne-au descoperit. Lupe și eu eram în camera noastră, și ne fu teamă, când s-a deschis ușa și a intrat Ulises Lima. Îmbrăcați-vă repede, a zis, Alberto stă de vorbă cu Arturo la recepție. Am făcut ce ne-a spus fără să scoatem o vorbă. Ne-am pus lucrurile în pungi de plastic și am coborât la parter încercând să nu facem zgomot. Am ieșit pe ușa din spate. Străduța era în întuneric. Hai să luăm mașina, a spus Lima. Pe bulevardul Juárez nu era nici țipenie. Ne-am îndepărtat trei străzi de hotel, până la locul unde era parcată Impala. Lima se temea să nu fie cineva pe lângă mașină, dar locul era pustiu și ne-am pus în mișcare. Am trecut pe lângă Hotelul Juárez. Din stradă se vedea o parte din recepție și fereastra luminată a barului hotelului. Acolo era Belano, și în fața lui era Alberto. Pe polițistul care îl însoțea pe Alberto nu l-am văzut nicăieri. Belano nu ne-a văzut și Lima a considerat că nu e prudent să claxoneze. Am ocolit hotelul. Polițistul, a zis Lupe, a urcat probabil în camerele noastre.

Lima a negat dând din cap. O lumină galbenă cădea pe capetele lui Belano și Alberto. Vorbea Belano, dar la fel de bine ar fi putut vorbi și celălalt. Nu păreau furioși. Când am trecut a două oară amândoi fumau. Beau bere și fumau. Păreau prieteni. Vorbea Belano: mișca mâna stângă ca și cum ar fi desenat un castel sau profilul unei femei. Alberto nu-și lua ochii de la el și uneori surâdea. Claxonează, am spus eu. Am mai făcut o tură. Când a apărut din nou Hotelul Juárez Belano se uita pe fereastră și Alberto își ducea la gură o cutie de TKT. Un bărbat și o femeie discutau la intrarea în hotel. Polițistul prieten cu Alberto se uita la ei sprijinit de capota unei mașini, la vreo zece metri distanță. Lima a claxonat de trei ori și a redus viteza. Belano ne văzuse mai înainte. S-a întors, s-a apropiat de Alberto, i-a spus ceva, Alberto l-a apucat de cămașă, Belano i-a dat un brânci și a luat-o la fugă. Când a ieșit pe ușa hotelului polițistul s-a îndreptat spre el în timp ce-și băga o mână în interiorul sacoului. Lima a claxonat iar de trei ori și a oprit Ford-ul nostru Impala la vreo douăzeci de metri de Hotelul Juárez. Polițistul a scos pistolul și Belano a continuat să fugă. Lupe a deschis portiera mașinii. Alberto a apărut pe trotuarul hotelului cu un pistol în mână. Eu mă așteptam să aibă un cuțit. În clipa când Belano a intrat în mașină Lima a demarat și ne-am îndepărtat cu viteză maximă pe străzile slab luminate din Santa Teresa. Am ieșit, fără să știm cum, spre Villaviciosa, ceea ce ni s-a părut de bun augur. Pe la trei dimineața ne rătăciserăm de tot. Am coborât din mașină ca să ne dezmortim, nu se vedea nicio lumină niciunde. Niciodată nu mai văzusem atâtea stele pe cer.

Am dormit în Impala. Ne-am trezit la opt dimineața, înghețați de frig. Am tot făcut ture și ture prin deșert fără să dăm peste niciun sat, nici măcar un cătun nenorocit. Uneori rătăcim pe dealuri sterpe. Uneori drumul trece printre viroage și stânci și apoi coborâm iar spre deșert. Pe aici au fost trupele imperiale în 1865 și 1866. Simpla

menționare a armatei lui Maximilian ne face să murim de răs. Belano și Lima, care știau ceva din istoria statului înainte de călătoria la Sonora, spun că a existat un colonel belgian care a încercat să cucerească Santa Teresa. Un belgian comandând un regiment belgian. Murim de răs. Un regiment belgiano-mexican. Bineînțeles, s-au rătăcit, deși istoricii din Santa Teresa preferă să creadă că au fost înfrânți de populația locală. De răsul lumii. Este înregistrată o încăierare și la Villaviciosa, probabil între ariergarda belgienilor și locuitorii din sat. Lima și Belano știu povestea asta foarte bine. Vorbesc de Rimbaud. Dacă am fi ascultat de instinctul nostru, zic. De răsul lumii.

La șase după-amiază am găsit o casă pe marginea șoselei. Ne oferă turtițe și fasole, pe care le plătim cu generozitate, și apă rece pe care o bem direct dintr-o tigră. Țăranii se uită la noi cum mâncăm fără să facă niciun gest. Unde e Villaviciosa? Dincolo de dealurile astea, ne spun.

31 ianuarie

Am găsit-o pe Cesărea Tinajero. Alberto și polițistul, la rândul lor, ne-au găsit pe noi. Totul a fost mult mai simplu decât mi-aș fi putut imagina, dar eu nu mi-am imaginat niciodată așa ceva. Satul Villaviciosa este un sat de fantome. Sat de asasini pierduți în nordul Mexicului, cea mai fidelă reprezentare a lui Aztlán, a spus Lima. Nu știu. Mai degrabă este un loc cu oameni obosiți sau plictisiți.

Casele sunt de chirpici deși spre deosebire de alte sate pe unde am trecut în această lună nebună, cele de aici au, aproape toate, o curte în față și o curte în spate și unele curți au ciment pe jos, ceea ce este curios. Copacii din sat mor. Există, din cât am putut vedea, două baruri, o alimentară și nimic altceva. Restul case. Comerțul se face pe stradă, pe trotuarele din piață sau sub bolțile celei mai mari

clădiri din sat, casa președintelui municipal, unde se pare că nu locuiește nimeni.

N-a fost greu să dăm de Cesárea. Am întrebat de ea și ni s-a spus să ne ducem la spălătoare, în partea de nord a satului. Aici albiile sunt de piatră și așezate în așa fel încât un fir de apă, care iese în dreptul primei și care coboară pe un jgheab de lemn, ajunge să-și spele rufele zece femei. Când am ajuns nu erau acolo decât trei femei care spălau. Cesárea era la mijloc și am recunoscut-o imediat. Părea o stâncă sau un elefant. Bucile ei erau enorme și se mișcau în ritmul pe care brațele, două trunchiuri de stejar, le imprimau frecatului și clătitudii rufelor. Avea părul lung aproape până la mijloc. Era desculță. Când am strigat-o s-a întors și ne-a privit cu naturalețe. Celelalte două spălătorese s-au întors și ele. Timp de o clipă Cesárea și femeile s-au uitat la noi fără să spună nimic: cea din dreapta ei să fi avut vreo treizeci de ani, dar la fel de bine putea să aibă patruzeci sau cincizeci, cea din stânga nu putea să aibă mai mult de douăzeci. Ochii Cesáreei erau negri și păreau că absorb tot soarele din curte. M-am uitat la Lima, nu mai zâmbea. Belano clipea ca și cum îi intrase în ochi un fir de nisip. La un moment dat care nu pot preciza când a fost am pornit spre casa Cesáreei Tinajero. Țin minte că Belano, în timp ce treceam pe străduțe pustii sub un soare nemilos, a încercat să dea o explicație sau mai multe, țin minte tăcerea lui ulterioară. Pe urmă știu că cineva m-a condus într-o încăpere întunecoasă și răcoroasă și că m-am trântit pe o saltea și am adormit. Când m-am trezit Lupe era lângă mine, adormită, îmbrățișându-mi corpul cu brațele și picioarele. Mi-a trebuit timp ca să-mi dau seama unde mă aflu. Am auzit voci și m-am ridicat. În camera de alături Cesárea și prietenii mei stăteau de vorbă. Când am intrat nu s-a uitat nimeni la mine. Țin minte că m-am așezat pe jos și am aprins o țigară. Pe pereții camerei atârnavă mănunchiuri de plante legate cu sfoară. Belano și Lima fumau, dar mirosul pe care l-

am simțit nu era de tutun.

Cesărea era așezată aproape de singura fereastră și din când în când se uita afară, privea cerul, și atunci, nu știu de ce, mi-a venit să plâng, dar n-am făcut-o. Am stat așa mult timp. La un moment dat Lupe a intrat în cameră și fără să spună nimic s-a așezat lângă mine. Pe urmă toți cinci ne-am sculat și am ieșit pe strada galbenă, aproape albă. Probabil că se lăsa înserarea cu toate că încă mai veneau valuri de căldură. Am mers pe jos până unde lăsasem mașina. Pe drum ne-am întâlnit doar cu două persoane: un bătrân care ținea într-o mână un radio cu tranzistori și un băiat de vreo zece ani care fuma. Interiorul mașinii ardea. Belano și Lima s-au așezat în față. Eu am rămas înghesuit între Lupe și imensa prezență a Cesăreei Tinajero. Apoi mașina a pornit scoțând gemete pe ulițele de pământ din Villaviciosa, până a ajuns la șosea.

Ieșisem din sat când am văzut o mașină care venea din sens opus. Probabil că mașina aceea și a noastră erau unicele automobile pe mulți kilometri în jur. O secundă am crezut că o să ne ciocnim dar Lima s-a dat la o parte și a frânat. Un nor de praf a acoperit Impala noastră îmbătrânită înainte de vreme. Cineva a înjurat. S-ar putea să fi fost Cesărea. Am simțit că trupul lui Lupe se lipește de al meu. Când norul de praf s-a risipit, din cealaltă mașină coborâseră Alberto și polițistul și ne amenințau cu pistoalele.

Mi s-a făcut rău: nu puteam auzi ce spun, dar i-am văzut mișcând buzele și am presupus că ne dau ordin să coborâm. Ne înjură, am auzit că spune Belano fără să-i vină să creadă. Canalii, a spus Lima.

1 februarie

Lucrurile s-au petrecut așa. Belano a deschis portiera din partea lui și a coborât. Lima a deschis portiera din partea lui și a coborât. Cesărea Tinajero s-a uitat la Lupe și la mine și ne-a spus să nu ne

mișcăm. Că orice s-ar întâmpla să nu coborâm. N-a folosit aceste cuvinte, dar asta a vrut să spună. Știu asta fiindcă a fost prima și ultima dată când mi-a vorbit. Nu te mișca, a spus, și apoi a deschis portiera din partea ei și a coborât.

Pe fereastră l-am văzut pe Belano că înaintează fumând cu cealaltă mână în buzunar. Lângă el l-am văzut pe Ulises Lima și ceva mai în spate, legănându-se ca un vas de război fantomă, am văzut spatele blindat al Cesáreei Tinajero. Ce s-a întâmplat după aceea e încâlcit. Presupun că Alberto i-a insultat și le-a cerut să i-o dea pe Lupe, presupun că Belano i-a spus să vină s-o ia, că e a lui. Poate în momentul acesta Cesárea a zis că ne vor omorî. Polițistul a râs și a spus că nu, că n-o vor decât pe curviștină. Belano a strâns din umeri. Lima se uita în pământ. Atunci Alberto și-a îndreptat privirea lui de șoim spre Impala și ne-a căutat fără rezultat. Presupun că soarele în asfințit ne ferea, cu reflexele lui, ca peștele să ne vadă clar. Cu mâna în care ținea țigara Belano a arătat spre noi. Lupe s-a înflorat ca și cum capătul aprins al țigării ar fi fost un soare în miniatură. Sunt acolo, gagiule, la dispoziția ta. De acord, mă duc să văd cum se simte femeia mea, a zis Alberto. Corpul lui Lupe s-a lipit de corpul meu și deși corpul ei și corpul meu erau destul de elastice totul s-a dus de râpă. Fostul ei pește n-a apucat să facă decât doi pași. Când a trecut pe lângă Belano acesta s-a aruncat asupra lui.

Cu o mână l-a apucat pe Alberto de mână cu care ținea pistolul, în cealaltă pe care a scos-o într-o clipită din buzunar ținea cuțitul pe care îl cumpăraseră la Caborca. Înainte de a apuca să se rostogolească amândoi pe jos, Belano reușise să-i înfigă cuțitul în piept. Țin minte că polițistul a deschis gura, foarte mare, de parcă tot oxigenul ar fi dispărut dintr-odată din deșert, de parcă nu-i venea să creadă că îi înfruntă niște studenți. Apoi l-am văzut pe Ulises Lima năpustindu-se asupra lui. Am auzit o împușcătură și m-am ghemuit. Când mi-am apropiat iarăși capul de geamul din spate i-am văzut pe polițist

și pe Lima cum se rostogolesc pe jos până s-au oprit la marginea drumului, polițistul deasupra lui Ulises, pistolul din mâna polițistului îndreptat spre capul lui Ulises, și am văzut-o pe Cesărea, am văzut namila de Cesărea Tinajero care de-abia putea alerga dar alerga, prăbușindu-se peste ei, și am mai auzit două împușcături și am coborât din mașină. Mi-a fost greu să separ corpul Cesăreei de corpul polițistului și de cel al prietenului meu.

Toți trei erau plini de sânge, dar numai Cesărea murise. Avea o gaură de glonț în piept. Polițistul sângera dintr-o rană în abdomen și Lima avea o rană la brațul drept. Am luat pistolul care o ucisese pe Cesărea și îi rănise pe ceilalți doi și l-am pus la brâu. În timp ce îl ajutam pe Ulises să se ridice în picioare, am văzut-o pe Lupe care plângea cu sughituri lângă corpul Cesăreei. Ulises mi-a spus că nu poate mișca brațul stâng. Cred că mi l-am rupt, a spus. L-am întrebat dacă îl doare. Nu mă doare, a zis. Atunci nu e rupt. Unde mă-sa e Arturo? a spus Lima. Lupe a încetat pe loc să mai plângă și s-a uitat în spatele ei: la vreo zece metri de noi, stând călare pe corpul nemișcat al proxenetului, l-am văzut pe Belano. Te simți bine? a gemut Lima. Belano s-a ridicat fără să răspundă. S-a scuturat de praf și a făcut câțiva pași nesiguri. Părul i se lipise de obraji din cauza transpirației și își freca tot timpul pleoapele fiindcă îi intrau în ochi picăturile care i se prelingeau de pe frunte și sprâncene. Când s-a aplecat lângă cadavrul Cesăreei mi-am dat seama că îi curge sânge din nas și de pe buze. Ce-o să facem acum? m-am gândit, dar n-am spus nimic, în schimb am început să umblu ca să-mi dezmoțesc corpul înghețat (dar de ce înghețat?) și un timp am privit corpul lui Alberto și șoseaua solitară ce ducea la Villaviciosa. Din când în când auzeam gemetele polițistului care ne ruga să-l ducem la un spital.

Când m-am întors i-am văzut pe Lima și Belano că vorbesc sprijiniți de Camaro. Am auzit că Belano spunea că am căcat-o, că o

găsisem pe Cesárea doar ca s-o omorâm. Pe urmă n-am mai auzit nimic până când cineva m-a bătut pe umăr și mi-a spus să mă urc în mașină. Impala și Camaro-ul au ieșit din șosea și au pătruns în deșert. Puțin înainte de a se lăsa noaptea s-au oprit și am coborât. Cerul era acoperit de stele și nu se vedea nimic. I-am auzit pe Belano și Lima stând de vorbă. Am auzit gemetele polițistului care murea. Pe urmă n-am mai auzit nimic. Știu că am închis ochii. Mai târziu m-a chemat Belano și amândoi am pus cadavrul lui Alberto și al polițistului în portbagajul Camaro-ului și cadavrul Cesáreei pe bancheta din spate. Această ultimă operațiune a durat o veșnicie. Apoi am început să fumăm sau ne-am culcat în Ford-ul Impala sau am rămas pe gânduri până când în sfârșit s-a făcut ziua.

Atunci Belano și Lima ne-au spus că e mai bine să ne despărțim. Ne lăsau nouă Ford-ul Impala al lui Quim. Ei rămâneau cu Camaro-ul și cu cadavrele. Belano a râs pentru prima dată: o împărțeală dreaptă, a spus. Acum o să te întorci în DF? a întrebat-o pe Lupe. Nu știu, a zis Lupe. Ne-a ieșit prost totul, iartă-mă, a spus Belano. Cred că nu i s-a adresat lui Lupe ci mie. Dar acum o să încercăm s-o dregem, a zis Lima. Și el râdea. I-am întrebat ce au de gând să facă cu Cesárea. Belano a ridicat din umeri. Singura soluție era s-o îngroape împreună cu Alberto și polițistul, a zis. Dacă nu vrem să stăm o vreme la pușcărie. Nu, nu, a spus Lupe. Bineînțeles că nu, am zis eu. Ne-am îmbrățișat și Lupe cu mine ne-am urcat în Impala. Am văzut că Lima a încercat să se urce pe partea șoferului dar că Belano nu l-a lăsat, l-am văzut vorbind un pic. L-am văzut apoi pe Lima că se instalează pe scaunul de lângă șofer și că Belano pune mâna pe volan. Un timp interminabil nu s-a întâmplat nimic. Două mașini oprite în mijlocul deșertului. O să reușești să ajungi la șosea, García Madero? a spus Belano. Sigur, am zis eu. Apoi am văzut cum pornește Camaro-ul, șovăitor, și o bucată de drum cele două mașini au rulat împreună prin deșert. Pe urmă ne-am despărțit. Eu am

pornit să caut șoseaua și Belano a virat spre vest.

2 februarie

Nu știu dacă azi e 2 februarie sau 3. S-ar putea să fie 4 februarie, poate chiar 5 sau 6. Dar mie îmi este egal. Acesta este bocetul nostru.

3 februarie

Lupe mi-a spus că suntem ultimii real visceraliști care mai există în Mexic. Eu stăteam întins pe jos, fumând, și m-am uitat la ea și i-am spus nu mă fute la cap.

4 februarie

Uneori stau și mă gândesc și mi-i închipui pe Belano și Lima săpând ceasuri la rând o groapă în deșert. Apoi, când se înnoptează, îi văd plecând de acolo și pierzându-se prin Hermosillo, unde abandonează Camaro-ul pe o stradă oarecare. Din această clipă nu mai am imagine. Știu că aveau de gând să-și continue călătoria în autobuz până în DF, știu că sperau să se întâlnească acolo cu noi. Dar nici eu nici Lupe nu aveam chef să ne întoarcem. Ne vedem în DF, au spus. Ne vedem în DF, am spus înainte ca mașinile să se despartă în deșert. Ne-au dat jumătate din banii pe care îi mai aveau. Pe urmă, când am rămas singuri, eu i-am dat jumătate din ei lui Lupe. Pentru orice eventualitate. Ieri-noapte ne-am întors la Villaviciosa și am dormit în casa Cesáreei Tinajero, l-am căutat caietele. Erau la vedere, în aceeași cameră unde am dormit prima dată când am fost aici. Casa nu are lumină electrică. Azi am luat micul dejun într-unul din baruri. Lumea se uita la noi și nu spunea nimic. Lupe zicea că am putea să trăim acolo cât timp vrem.

5 februarie

În noaptea asta am visat că Belano și Lima lasă Camaro-ul lui Alberto abandonat pe o plajă din Bahia Kino și apoi intră în mare și înoată până în Baja California. Eu îi întrebam de ce vor să se ducă în Baja California și ei îmi răspundeau: ca să scăpăm, și atunci un val mare îi ascundea și nu-i mai vedeam. Când i-am povestit visul, Lupe a zis că e o prostie, să nu-mi fac griji, că Lima și Belano sunt bine în mod sigur. Pe seară ne-am dus să mâncăm la celălalt bar. Clienții erau aceiași. Nimeni nu ne-a spus nimic că ocupam casa Cesáreei. Se pare că nimănui nu-i păsa de prezența noastră în sat.

6 februarie

Uneori mă gândesc la încăierare ca la un vis. Revăd spatele Cesáreei Tinajero ca pupa unui vapor ce iese din apă după un naufragiu de acum sute de ani. O revăd aruncându-se peste polițist și Ulises Lima. O văd primind un glonț în piept. În cele din urmă o văd trăgând în polițist sau deviind traiectoria ultimului glonț. O văd murind și simt greutatea corpului ei. Pe urmă mă gândesc. Mă gândesc că poate Cesárea n-a avut nicio legătură cu moartea polițistului. Atunci mă gândesc la Belano și Lima, unul săpând o groapă pentru trei persoane, celălalt privindu-l cum muncește cu brațul bandajat, și mă gândesc atunci că Lima a fost cel care l-a rănit pe polițist, că polițistul n-a fost atent când l-a atacat Cesárea și că Ulises a profitat de acea clipă ca să devieze direcția armei și s-o îndrepte spre abdomenul polițistului. Uneori, ca să schimb subiectul, încerc să mă gândesc la moartea lui Alberto, dar nu reușesc. Sper că i-au îngropat cu pistoalele lor. Sau că le-au îngropat în alt loc din deșert. Dar că în orice caz le-au aruncat! Țin minte că

atunci când am pus corpul lui Alberto în portbagaj l-am căutat în buzunare. Căutam cuțitul cu care își măsură penisul. Nu l-am găsit. Uneori, ca să schimb subiectul, mă gândesc la Quim și la Impala lui, pe care probabil n-o s-o mai vadă niciodată. Uneori îmi vine să râd. Alteori nu.

7 februarie

Mâncarea e ieftină. Dar aici nu se găsește de lucru.

8 februarie

Am citit caietele Cesáreei. Când le-am găsit mi-am zis că mai devreme sau mai târziu o să le trimit prin poștă în DF, pe adresa lui Lima sau a lui Belano. Acum știu că n-o să fac asta. Toată poliția din Sonora e probabil pe urmele prietenilor mei.

9 februarie

Ne întoarcem la Impala, ne întoarcem în deșert. În satul ăsta am fost fericit. Înainte de a pleca Lupe a spus că ne putem întoarce la Villaviciosa când vrem. De ce? i-am spus. Pentru că oamenii ne acceptă. Sunt asasini, la fel ca noi. Noi nu suntem asasini, îi spun. Nici cei din Villaviciosa, e un fel de a spune, zice Lupe. Într-o bună zi poliția o să-i prindă pe Belano și Lima, dar pe noi n-o să ne găsească niciodată. Ah, Lupe, ce mult te iubesc, dar cât de mult te înșeli.

10 februarie

Cucurpe, Tuape, Meresichic, Opodepe.

11 februarie

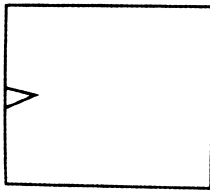
Carbó, El Oasis, Félix Gómez, El Cuatro, Trincheras, La Ciénega.

12 februarie

Bamurí, Pitiquito, Caborca, San Juan, Las Maravillas, Las Calenturas.

13 februarie

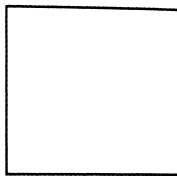
Ce este în spatele ferestrei?

O stea.

14 februarie

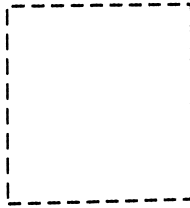
Ce este în spatele ferestrei?

Un cearșaf întins.

15 februarie

Ce este în spatele ferestrei?

CUPRINS

I. MEXICANI PIERDUȚI ÎN MEXIC (1975)	6
II. DETECTIVII SĂLBATICI (1976-1996).....	171
III. DEȘERTURILE DIN SONORA (1976).....	705